

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**ÖMER FUÂDÎ RİSÂLE-İ VİRDİYYE (İNCELEME-
METİN-GRAMATİKAL DİZİN)**

Burak BAYINDIR

Zonguldak 2021

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**ÖMER FUÂDÎ RİSÂLE-İ VİRDİYYE (İNCELEME-
METİN-GRAMATİKAL DİZİN)**

**Hazırlayan
Burak BAYINDIR**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÖZER**

Zonguldak 2021

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını, yazım sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Burak BAYINDIR

06.01.2022

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında 185282121001 numaralı Burak BAYINDIR'ın hazırladığı “**Ömer Fuâdî Risâle-i Virdiyye (İnceleme-Metin-Gramatikal Dizin)**” başlıklı YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 06/01/2022 Perşembe günü saat 14:30'da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OY BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÖZER
(Tez Danışmanı)
Üye

Prof. Dr. Hanifi VURAL
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Arda KARADAVUT
Üye

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2022

Prof. Dr. Ertuğrul YILDIRIM
Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum	: ZBEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Tez Başlığı	: “Ömer Fuâdî Risâle-i Virdiyye (İnceleme-Metin-Gramatikal Dizin)”
Tez Yazarı	: Burak BAYINDIR
Tez Danışmanı	: Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÖZER
Türü, Yılı:	: Yüksek Lisans Tezi, 2021
Sayfa Adedi	: 324

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma, Ömer Fuâdî’nin, İBB Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin yazmaları, nr. 297.7 kayıtlı olan Şah Velî el-Halvetî’nin Gunyetü’s Sâlikîn adlı eserinin içerisinde yer alan Risâle-i Virdiyye aldı eseri üzerine yapılacaktır. Eser 155 varaktan oluşmaktadır. 10b ile 93b arası Ömer Fuâdî’nin Risâle-i Virdiyye isimli eseri içermektedir. Bu çalışmanın amacı 10b ile 93b arasında yer alan eserin döneminin yansıttığı dil özelliklerini ortaya koymak, eseri tanıtmak olacaktır.

Çalışmanın “Giriş” bölümünde eserin konusu, amacı, yöntemi ve müstensihî hakkında bilgiler bulunmaktadır. “İnceleme” bölümünde dönemin imla özellikleri, ses ve şekil bilgisi dönem özellikleri dikkate alınarak tanıklarıyla birlikte aktarılmıştır. Bu bölümde dönem Türkçesindeki benzerlikler ve farklılıklar örnekleriyle aktarılmıştır. “Metin” bölümünde ise incelenen eser çeviri yazıya aktarılmıştır. Bu bölümde her sayfa ve satırın başına numaralandırma yapılmış, okunan kısımların karıştırılmaması sağlanmıştır. Metnin son bölümü olan “Gramatikal Dizin” bölümünde eserde geçen tüm kelimeler tanıtılarak, küçük bir sözlük hazırlanmıştır. Kelimelere getirilen ekler sayfa ve satır numaralarıyla birlikte verilmiştir. “Sonuç” bölümünde ise çalışmada tespit edilen önemli noktalar örneklerle birlikte anlatılmıştır.

Dini-tasavvufî konuları içeren bu eser okuyucuların istifade etmesini gerektirecek bir eserdir. Eserde diğer mutasavvıfların sözlerinden örnekler vererek anlatımı da eseri önemli kılmaktadır. Tüm bu çalışmalar ışığında eserin ilim alemine katkı sağlaması ve bu alanda çalışma yapacaklara örnek oluşturması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şah Velî, Ömer Fuâdî, Risâle-i Virdiyye, Dil incelemesi, Metin, Dizin.

ABSTRACT

Institution	: ZBEU Institute of Social Sciences, Department of Turkish Language and Literature Thesis
Thesis Title	: Ömer Fuâdî Risâle-I Virdiyye (Analysis-Text-Grammatical Index)
Thesis Author	: Burak BAYINDIR
Thesis Adviser	: Asst. Prof. Dr. Hasan ÖZER
Type, Year:	: MSc. Thesis, 2021
Total Number of Pages	: 324

This study, which was prepared as a master thesis, is published by Ömer Fuâdî, İBB Atatürk Library, Osman Ergin manuscripts, nr. It will be done on the work of Risale-i Virdiyye, which is included in the work called Gunyetü's Sâlikîn by Shah Velî al-Halvetî, which is registered at 297.7. The work consists of 155 leaves. Between 10b and 93b, it includes Ömer Fuâdî's Risâle-i Virdiyye. The aim of this study will be to reveal the language features of the period of the work between 10b and 93b and to introduce the work.

In the "Introduction" section of the study, there is information about the subject, purpose, method and author of the work. In the "Analysis" section, the spelling features of the period, sound and shape information were presented together with the witnesses taking the characteristics of the period into consideration. In this section, the similarities and differences in the Turkish language of the period are shown with examples. In the "Text" section, the analyzed work has been transferred to the translation. In this section, numbering per page and line has been made and it is ensured that the read parts are not mixed. In the last part of the text, "Grammatical Index", a small dictionary is prepared by introducing all the words and special names in the work. The affixes attached to the words are given with page and line numbers. In the "Conclusion" section.

This work, which includes religious-mystical subjects, is a work that will require readers to benefit. The expression of the work by giving examples from the words of other Sufis also makes the work important. In the light of all these studies, it is aimed to contribute to the world of science and to set an example for those who will work in this field.

Key Words: Şah Velî, Omer Fuadı, Rısale-i Virdiyye, Lanquage Analysis, text, Index

ÖN SÖZ

Türk yazı dilinin en önemli dönemlerinden biri olan Eski Anadolu Türkçesi için önemli bir kaynak durumunda olan, dönemin Türkçesi ile yazılmış birçok eser ile karşılaşilmektedir. Türkoloji alanında tarihî metinler üzerine yapılan çalışmalar önemli yer tutmaktadır. Bu tarz tarihi metinler üzerine yapılan okumalar, çeviri yazılar, edisyon kritiği, ses ve şekil bilgisi incelemeleri, gramatikal dizin çalışmaları gibi uğraşlar yayımlanarak bilim dünyasına sunulmaktadır. Bahsedilen tarihî metinlerden bir tanesi de Ömer Fuâdî'nin Risâle-i Virdiyye adlı eseridir.

Ömer Fuâdî, 1560-1636 yılları arası Osmanlı döneminde Kastamonu'da yaşamış ve hayatına pek çok eser sıgırdırıştır. Eserlerinde öğreticilik yönü ağır basan Fuâdî'nin, devrin sosyal problemleri ve konularını içeren eserlerinin yanında, tasavvufi öğretici-didaktik eserler kaleme almıştır. Fuâdî'nin Arapça, Farsça ve Türkçe dillerinde yazılmış otuza yakın eseri bulunmaktadır. Tasavvufi eserlerin yanında edebî eserleri ile de dikkati çeken müellif aynı zamanda manzum ve nesir tarzında da önemli yapıtlar vermiştir. Çalışmanın temelini oluşturan, onun Risâle-i Virdiyye isimli eseridir.

Risâle-i Virdiyye'nin birçok kütüphanede nüshaları bulunmaktadır. Bu çalışmada kullanılan nüsha ise İBB Atatürk Kitaplığı'nda bulunan ve Gunyetü's Sâlikîn adlı eser içerisinde varlığını sürdüren nüshadır. Bu nüshanın tercih edilme sebebi kütüphanenin bu alanla ilgilenen araştırmacılar açısından oluşturduğu bir kataloglama sorununu ortadan kaldırmak ve eserin dilbilimsel açıdan inlenmesidir.

Bu çalışma ile Ömer Fuadi'nin Risâle-i Virdiyye adlı eserinin dil bilimsel açıdan incelemesi ve Türkoloji alanına yeni bir nüshasının varlığının ortaya konması amaçlanmıştır.

Risâle-i Virdiyye üzerinde yapılan bu çalışma ile eserin yazıldığı dönemin Türkçesi hakkında bilgi edinilmektedir. Eserde ses ve şekil bilgisi, dönemin imlası, kullanımdan düşmüş ya da anlamı değişmiş kelimeler belirlenmeye çalışılmış ve eserin kelime kadrosu üzerinde durulmuştur. Bu eserin seçilme nedeni ise dönem imlasını yansıtmaları ve tasavvufi terimler bakımından zengin ifadelerle yer verilmiş olması ve kataloglama sorunu ile eserin bir nüshasının da başka bir eserin içerisinde yer almış olmasıdır.

Çalışmada Arap harfleriyle kaleme alınan metin transkripsiyon yöntemi kullanılarak Latin harflerine aktarılmıştır. Metnin okunması ve fişlenmesi işlemi ile şekil, ses, imla özelliklerinin saptanması ve gramatikal dizinin hazırlanması ile çalışma tamamlanmıştır.

Giriş bölümünde çalışmanın konusu, amacı, yöntemi, kapsamı ve müellifin hayatı, edebi kişiliği ve eserleri hakkında bilgi verildikten sonra Risâle-i Virdiyye adlı eserin nüshası ve içeriği hakkında bilgiler sunulmuştur.

İnceleme bölümünde metnin sahip olduğu özellikler, imla özellikleri, ses bilgisi ve şekil bilgisi başlıkları altında detaylarıyla ortaya konulmuştur.

Çalışmanın metin başlığı altında eser varak ve satır numaraları verilerek çeviri yazıya aktarılmıştır. Arapça ve Farsça cümleler, dualar, beyitler, ayet ve hadisler orijinal metinden faydalanarak olduğu gibi Arap alfabesiyle yazılmış, gerekli hâllerde, Türkçe anlamları “()” parantez içerisinde gösterilmiştir. Metinde, yazarın genellikle Türkçe olmayan kısımların hemen ardından manalarını vererek hem araştırmacıların hem de okuyucuların işlerini kolaylaştırdığı, eserini daha kolay anlaşılır hâle getirme yoluna gittiği görülmüştür.

Metin kısmından sonra, son kısım olan gramatikal dizin bölümüne geçilerek burada metinde geçen tüm kelimeler alfabetik sırayla madde başları hâlinde gösterilmiştir. Tüm madde başlarının metinde kullanılan anlamları, küçük bir sözlük çalışması şeklinde verilerek yine madde başlarının aldıkları ekler tek tek o madde başlarının altında gösterilmiştir. Çalışma tamamlanmadan önce, bir sonuç kısmı hazırlanarak, tespit edilen hususiyetlere topluca bir kez daha işaret edilmiş ve çalışma nihayete erdirilmiştir.

Bu çalışmanın meydana getirilmesinde emeği geçen herkese teşekkürü bir borç bilirim. Öncelikle hayatım boyunca benden desteklerini esirgemeyen aileme ve özellikle hayatımın her anında bana örnek olan sevgili babam Mustafa Bayındır’a en içten teşekkürlerimi borçluyum. Tez çalışmam boyunca karşılaşılan her türlü problemlerin çözümünde yakın ilgi ve desteklerini esirgemeyen hocam Dr. Öğr. Üyesi Hasan Özer’e, lisans eğitimim süresince bana güvenen ve akademik teşvik veren Dr. Öğr. Üyesi Arda Karadavut’a tezimin olgunlaşması hususunda çok değerli katkıları olan Prof. Dr. Hanifi Vural hocalarıma teşekkür ederim. Ayrıca

Arş. Gör. Kübra Akgün, Arş. Gör. Nagehan Kunduz ve bana bu süreçte moral desteği veren sevgili arkadaşlarım Nur Fırıncı, Meltem Doğu, Halit Yarar ve Sinan Akdağ'a teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	ix
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
GİRİŞ	1
1. ÖMER FUÂDÎ.....	4
1.1. Mülelîfin Hayatı.....	4
1.2. Edebî Kişiliği	5
1.3. Eserleri	6
1.4. Risâle-i Virdiyye ve İBB Atatük Kitaplığı Nüshası	12
2. İNCELEME	15
2.1. İmla Özellikleri	15
2.2. Ünlülerin Yazılışları	15
2.2.1. /a/ Ünlüsünün Yazılışı	15
2.2.2. /e/ Ünlüsünün Yazılışı	16
2.2.3. /ı/ ve /i/ Ünlülerinin Yazılışları.....	16
2.2.4. /o/ ve /ö/ Ünlülerinin Yazılışları.....	17
2.2.5. /u/ ve /ü/ Ünlüleri.....	17
2.3. Ünsüzlerin Yazılışları.....	17
2.3.1. /p/ Ünsüzünün Yazılışı	18
2.3.2. /ñ/ Ünsüzünün Yazılışı	18
2.3.3. /ç/ Ünsüzünün Yazılışı	18
2.3.4. /g/ Ünsüzünün Yazılışı	18
2.3.5. /s/, /ş/ Ünsüzünün Yazılışı.....	18
2.4. Bazı Kelime ve Eklerin Yazılışları	19
2.4.1. “dahı” Edatının Yazılışı.....	19
2.4.2. “ile” Edatının Yazılışı.....	19
2.4.3. “ne” Kelimesinin Yazılışı.....	19
2.4.4. “kadar” Edatının Yazılışı.....	19

2.4.5. “şoñra” Kelimesinin Yazılışı	19
2.4.6. “içün” Edatının Yazılışı	20
3. SES BİLGİSİ	21
3.1. Ünlüler	21
3.1.1. Ünlü Değişmeleri	21
3.1.1.1. /i/-/e/ Meselesi	21
3.1.1.2. o/u ve ö/ü Değişmesi	21
3.1.1.3. ü/i ve u/ı Değişmesi	21
3.1.2. Ünlü Düşmesi	22
3.1.3. Ünlü Birleşmesi	22
3.1.4. Ünlü Genişlemesi	22
3.1.5. Ünlü Daralması	23
3.1.6. Ünlü Uyumları	23
3.1.6.1. Artlık-Önlük Uyumu	23
3.1.6.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu	23
3.1.6.2.1. Kelimelerde Yuvarlaklaşma	24
3.1.6.2.1.1. /ğ/ ve /g/’lerin Düşmesi Sebebiyle	24
3.1.6.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma	24
3.1.6.2.2.1. Ünlüsü Yuvarlak Olan Ekler	24
3.1.6.2.2.2. Ünlüsü Sonradan Yuvarlaklaşmış Ekler	24
3.1.6.2.3. Düz Ünlü Taşıyan Ekler	25
3.2. Ünsüzler	27
3.2.1. Ünsüz Değişmeleri	27
3.2.1.1. k > ħ Değişimi	27
3.2.1.2. t- > d- Değişimi	27
3.2.1.3. k- > g- Değişimi	28
3.2.1.4. d > y Değişimi	28
3.2.1.5. b > v Değişimi	28
3.2.2. Ünsüz Türemesi	29
3.2.3. Ünsüz Düşmesi	29
3.2.5. Hece Düşmesi	30
3.2.6. Göçüşme	30
4. ŞEKİL BİLGİSİ	31

4.1. İsim	31
4.1.1. Çokluk Eki.....	31
4.1.2. İyelik Ekleri	31
4.1.2.1. Aitlik Eki	32
4.1.3. İsim Çekimi	32
4.1.3.1. İlgi Hali Eki	32
4.1.3.2. Yükleme Hali Eki	32
4.1.3.3. Yönelme Hali Eki	33
4.1.3.4. Bulunma Hali Eki	33
4.1.3.5. Ayrılma Hali Eki	33
4.1.3.6. Eşitlik Hali Eki	34
4.1.3.7. Vasıta Hali Eki	34
4.1.3.8. Yön Gösterme Hali.....	34
4.1.3.9. Sayı İsimleri	35
4.1.4. İsimden İsim Yapma Ekleri.....	36
4.1.5. Fiilden İsim Yapma Ekleri	37
4.2. Sıfat.....	38
4.2.1. Niteleme Sıfatları.....	38
4.2.2. Belirtme Sıfatları	38
4.2.2.1. İşaret Sıfatları	38
4.2.2.2. Belirsizlik Sıfatları	39
4.2.2.3. Soru Sıfatları.....	39
4.2.2.4. Sayı Sıfatları	39
4.2.2.4.1. Asıl Sayı Sıfatları	39
4.2.2.4.2. Sıra Sayı Sıfatları	39
4.2.2.4.3. Üleştirme Sayı Sıfatları.....	40
4.2.3. Sıfat-Fiiller	40
4.3. Zamir.....	41
4.3.1. Şahıs Zamirleri	41
4.3.2. İşaret Zamirleri	43
4.3.3. Dönüşlülük Zamiri.....	44
4.3.4. Belirsizlik Zamirleri	44
4.3.5. Bağlama (Nispet) Zamirleri.....	45

4.4. Zarf.....	45
4.4.1. Hal Zarfları	45
4.4.2. Zaman Zarfları.....	46
4.4.3. Yer-Yön Zarfları.....	46
4.4.4. Miktar Zarfları	47
4.4.5. Zarf-Fiiller	47
4.5. Edat	48
4.5.1. Bağlama Edatları	49
4.5.2. Son Çekim Edatları.....	50
4.5.3. Ünlem Edatları.....	51
4.5.4. Soru Edatı	51
4.6. Fiil.....	51
4.6.1. Fiil Çekimi.....	52
4.6.1.1. Şahıs Ekleri.....	52
4.6.1.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri.....	52
4.6.1.1.2. İyelik Eki Kökenli Şahıs Ekleri	53
4.6.1.2. Şekil ve Zaman Ekleri	54
4.6.1.2.1. Bildirme Kipleri	54
4.6.1.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman.....	54
4.6.1.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman.....	55
4.6.1.2.1.3. Geniş Zaman.....	55
4.6.1.2.1.4. Şimdiki Zaman	56
4.6.1.2.1.5. Gelecek Zaman	56
4.6.1.2.2. Tasarlama Kipleri.....	56
4.6.1.2.2.1. Emir Kipi	56
4.6.1.2.2.2. Şart Kipi.....	57
4.6.1.2.2.3. İstek Kipi	58
4.6.1.2.2.4. Gereklilik Kipi	58
4.6.2. Cevheri Fiil ve Bildirme Ekleri	59
4.6.3. İsimden Fiil Yapma Ekleri	59
4.6.4. Fiilden Fiil Yapma Ekleri.....	59
4.6.5. Birleşik Fiiller.....	60
4.6.6. Soru Eki	61

5. METİN	62
6. DİZİN	159
6.1. Gramatikal Dizin.....	159
SONUÇ.....	315
KAYNAKÇA	318
ÖZ GEÇMİŞ.....	323

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ا, آ	a, e, ā	ش	Ş	و	o, ö, u, ü, ū, v
ب	b, p	ص	Ă	ه	h, e
ت	t	ض	ž, đ	ی	ı, i, ĩ, y
ث	s	ط	Ṭ	ء	’
ج	c	ظ	Ẓ		
چ	ç	ع	È		
ح	ḥ	غ	ā		
خ	ḫ	ف	F		
د	d	ق	Ḳ		
ذ	ẓ	ك	k, g, n, ñ		
ر	r	ل	L		
ز	z	م	M		
س	s	ن	N		

KISALTMALAR LİSTESİ

Ar. Arapça

Ar.+Far. Arapça-Farsça

bkz. Bakınız

C. Cilt

DİA Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

Far. Farsça

Far.+Ar. Farsça-Arapça

H. Hicri

Haz. Hazırlayan/lar

krş. Karşılaştırınız

Ktp. Kütüphane

M. Miladi

S. Sayı

s. sayfa

Sf. Sıfat

TY Tarihi Yok

vb. ve benzeri

Zm. Zamir

< Kelimenin önceki halini ifade eder.

GİRİŞ

Türk yazı dilinin en önemli dönemlerinden biri olan Eski Anadolu Türkçesi için önemli bir kaynak durumunda olan, dönemin Türkçesi ile yazılmış bir çok eser ile karşılaşmaktadır. Bu çalışmalar Türkoloji alanında tarihi metin çevirileri, ses ve şekil özelliklerinin incelenmesi ve gramatikal dizinin hazırlanması ile yapılmaktadır.

Çalışmanın konusu, Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini yansıtan bir eser olan Ömer Fuâdî'nin Risâle-i Virdiyyesi'nin çeviri yazıya aktarılarak imla özellikleri, ses ve şekil bilgisi, söz varlığı açısından incelenmesi ve gramatikal dizinin hazırlanmasıdır. Ömer Fuâdî, Halvetiyye Tarikati'nin Şabânîyye kolunun beşinci postnişinidir. Fuâdî'nin doğum tarihi ile ilgili olarak H. 966/M. 1560 tarihlerinde Kastamonu'da dünyaya geldiği bilinmektedir. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nde tasavvuf ve tarikatların önemli bir yeri bulunmakta olup, kaleme alınan eserlerin dönemin ilim ve kültür hayatına yönelik bilgiler barındırdırmaktadır.

Risâle-i Virdiyye dinî-tasavvufi konuları içeren öğretici-didaktik bir eser olmasının yanında ahlaki ve örfî kuralları da içermektedir. Eserin içinde yer edinen birçok mutasavvıfın felsefesinin temelini oluşturan dinî-tasavvufi anlayış, ele alınan bu eserin tamamına hâkim olmuştur. Nasihatler veren, öğretici-didaktik bir eser kimliğinde olan metinde ayetler, hadisler, özlü sözler, anekdotlar da anlatımı kuvvetlendiren unsurlar olarak metin içerisinde yer almaktadır.

Risâle-i Virdiyye'nin bilinen beş adet nüshası mevcuttur. Bu nüshalar, Kastamonu İl Halk Kütüphanesinde 2067/3 ve 1232/3 numaralarında iki nüshası bulunmakla birlikte Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 2287 numarada, Ankara Milli Kütüphane 1724/2 numarada nüshaları kayıtlıdır. Ayrıca bir nüsha da Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi'nde yer almaktadır. Risâle-i Virdiyye'nin Kastamonu İl Halk Kütüphanesi 1232/3 numarada kayıtlı olan nüshası, Asuman Ünal tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak çalışılmıştır. Ünal, söz konusu eseri, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı'nın gerektirdiği yaklaşım çerçevesinde, tasavvufi yönleriyle ele alarak incelediği görülmektedir (Ünal, 2008, s. 5). Bu çalışmada ise Risâle-i Virdiyye'nin farklı bir nüshası farklı disiplin penceresinde ele alınacaktır.

Çalışmaya konu edilen nüsha ise İBB Atatürk kitaplığında 297.7 1073 H1 numarada Gunyetü's Sâlikîn adı ile kayıt altına alınmıştır. Risâle-i Virdiyye'nin Gunyetü's Sâlikîn adlı eserin içerisinde yer alması ve kütüphane kayıtlarında böyle bir eserin varlığından bahsedilmemesi bir kataloglama sorununun varlığının göstergesidir. Bu noktada eserin kataloglama sürecinde yaşanan hatalı değerlendirmenin payı göz ardı edilmemelidir (Özer, 2020, s.150). Bu çalışma ile bu soruna maruz kalan Risâle-i Virdiyye adlı eserin yeni bir nüshasının tanıtma imkânı da doğmuştur.

Türkoloji sahasında Osmanlı Türkçesi ile yazılmış Arap harfli metinler üzerinde birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar, geçmiş dönemlerde yazılan eserlerin dil özelliklerini yansıtması açısından büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle, Arap harfli metinlerin çeviri yazıya aktarılması, imla, ses ve şekil özelliklerinin incelenmesi ve dönemin söz varlığının ortaya konulması açısından önemlidir. İncelenen eserde de bu bahsedilen konular hakkında veriler mevcut şekilde bulunmaktadır. Yapılan bu çalışmanın alana katkı sağlaması ve yapılacak diğer çalışmalara faydalı olması amaçlanmıştır.

Risâle-i Virdiyye adlı bu çalışma giriş, imla özellikleri, ses bilgisi, metin ve gramatikal dizin bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş kısmında çalışılan eserin konusu, nüshası, içeriği, amacı ve önemi üzerinde durulmuş, müstensih hakkında bilgilere yer verilmiştir.

İnceleme bölümünde eser, ses bilgisi ve şekil bilgisi başlıkları ile iki kısımda oluşturulmuş, metnin dil özellikleri gösterilirken metin içinden örnekler seçilip, sayfa ve satır numaraları ile birlikte örnekleriyle gösterilmiştir. Çalışmada örneğine denk gelinemeyen eklere “İncelenen eserde bu ekle ifade edilecek bir örnek tespit edilememiştir.” ifadesi yazılmıştır. Kelimeler farklı kullanımıyla dikkat çekmekte olup bu kelimeler örnek olarak gösterilmiştir. Ünlü ve ünsüzlerin yazılışları, kelime ve eklerin imlası, ses değişimleri ayrı ayrı başlıklarda incelenmiş ve örnekleri ile birlikte gösterilmiştir.

Metin bölümünde çalışmanın konusu olan eser çeviri yazıya aktarılmıştır. Metnin her bölümüne sayfa ve satır numaraları eklenerek ilgili kısımların ayırt edilmesi sağlanmıştır. Metin çalışılırken transkripsiyon alfabesini yansıtmak için

özel bir yazı tipi olan “Oktay New Transkripsiyon” adlı font kullanılmıştır. Risâle-i Virdiyye’nin tasavvufi bir metin olması sebebiyle içerisinde çokça ayet, hadis ve Arapça bazı ibarelere rastlanılmıştır. Arapça ayet ve hadislerin anlamı, Türkolojide tarihi metinlerin transkripsiyonları yapılırken genellikle dipnotlarda gösterilir. Fakat çalışmada bağlı olunan enstitünün yazım kuralları gereğince ayet ve hadislerin anlamları tırnak içerisinde italik olarak verilmiştir. Metinde rast gelinen eksik harfle veya yanlış harfle imla edildiği düşünülen kelimelerin düzeltmeleri metin tamiri yapılarak köşeli parantez “[]” içinde gösterilmiştir.

Gramatikal Dizin bölümünde metinde yer alan Arapça ve Farsça kelimeler sayfa ve satır numaralarıyla birlikte anlamlandırılmıştır. Dizin hazırlanırken Cibakaya 2.3 programından faydalanılmıştır. Kelimelere gelen ekler farklı işaretler kullanılarak gösterilmiştir. İsim kök ve gövdelerine (+), fiil kök ve gövdelerine ise (-) işareti getirilerek birbirinden ayırt edilmesi sağlanmıştır.

Dizin hazırlanırken kelimelerin metin içindeki anlamlarına bağlı kalınmıştır. Kelimeler oluşturulurken bu kelimelerin ait olduğu dil de gösterilmiştir. Eş anlamlısı olan kelimeler bkz. ifadesi kullanılarak kelimenin ilk geçtiği yere yönlendirilmiştir. Çalışma eserden çıkarılan bulguların yer aldığı sonuç bölümünden sonra kaynakça eklenerek çalışma tamamlanmıştır.

1. ÖMER FUÂDÎ

1.1. Mûellifin Hayatı

Ömer Fuâdî, “966/1560 yılında Kastamonu merkez ilçesinin Mûsâfakih mahallesinde doğmuştur. Babasının ise Şeyh Şâbân-ı Velî’nin öğrencilerinden Himmet Dede’nin olduğu bilinmektedir.” (Abdulkadiroğlu, 1991, s. 60). Asıl adı Ömer olan müellifimiz, kalbe mensup, kalbî, yürekten olan anlamlarını taşıyan Fuâdî mahlasını kullanmıştır (Tatçı, 1993, s. 38). Doğduğu mahalle bazı kaynaklarda Tahirfakih mahallesi olarak geçse de Fuadî, doğum yeri ile ilgili olarak kendisi “*Menâkıb-ı Şa’bân-ı Velî adlı eserinde, Musafakih mahallesi olduğunu ifade etmektedir.*” (Abdulkadiroğlu, 1991, s. 61) Fuâdî’nin ailesi ile ilgili incelenen kaynaklarda yeterli bir bilgi mevcut değildir. Bursalı Mehmet Tahir, Osmanlı Müellifleri (2000, s. 119). isimli eserde ...mahdûm-ı âlîleri Kalbî Efendinün ba’zı eş’arını havî olan büyük mecmu’a (Yahyâ) Efendi kütüphânesindedür... ifadeleri ile Kalbî Efendi adında bir oğlu olduğunu ve devamında Şâbân-ı Velî’nin halifelerinden Muhyiddin Efendi’den hilâfet alıp, H.1046’da öldüğü ve Şâbâniyye Dergâhı’na gömüldüğü bilgileri de yer almaktadır.

Fuâdî, Şâbân-ı Velî gibi büyük bir zatın yanında yetişmiştir. Yaşadığı dönemin eğitim anlayışı gereğince ilk olarak Kur’an mektebinde tahsilini yapmıştır. Daha sonra medrese tahsiline başlayan Fuâdî, eser yazmaya yetecek şekilde Arapça ve Farsça dillerini öğrenerek tahsilini tamamlamıştır. Fuâdî, Arapça ve Farsça birtakım şariat ve tarikat ile ilgili eserleri okuyarak ufkunu ve bilgisini yeterli düzeyde geliştirmiş, bu dillerde ilmî, edebî ve tasavvufî eserler verecek duruma gelmiştir.

Fuâdî, Şeyh Şâbân-ı Velî’nin ölümünden sonra kendisinin yüksek makamlara ermek için ilim tahsil ettiğini Menâkıbnâme’sinde “...önceleri yüksek memuriyet ve makamlara hevesle aklî ve naklî ilimleri tahsil ettim..” (Yazar, 1985, s. 45). sözlerini ifade ederek yüksek mevkiler arama çabasında olduğunu ifade etmiştir. Bu çabalar sonucunda pişman olup, kendisine bir mürşit arayan Fuâdî, “*Şâbânî tarikati şeyhlerinden Abdûlbâkî Efendi’ye teslim oldu ve ona canla başla hizmet etmeye başladı*” (Özçelik, 2012, s. 6). Abdûlbâkî Efendi’nin H. 998/M.1589 yılında

vefat etmesi üzerine, tarikatin dördüncü postnişini Muhyiddin Efendi'ye intisap etmiştir.

Muhyiddin Efendi'nin yanında tasavvufi eğitimini tamamlayan Fuâdî'nin yetişmesinde Abdülbâki Efendi ve Muhyiddin Efendi'nin önemi oldukça fazladır. Muhyiddin Efendi'nin M.1604 yılında vefatı üzerine Fuâdî, “*Şabâniyye Tarikatı'nın beşinci postnişini olarak şeyhliğe seçildi*” (Oğuz, 1993, s. 44). Şeyh olarak seçildiği Şâbâniyye tarikatinde otuz üç sene hizmet sürdürdü. Tarikat şeyhi olarak yazdığı eserleri ve kullandığı sade Türkçe ile halkın takdirini kazanmış ve Şabânî tarikatini geniş bir çevreye tanıtmıştır.

Bütün hayatı Kastamonu'da geçen Fuâdî H.1046/M.1636 yılında 76 yaşlarında iken vefat etmiştir. Kabri, Şeyh Şâbân-ı Velî Türbesi içinde ve kütüphaneye bitişik olan duvarın yanında bulunmaktadır.

1.2. Edebî Kişiliği

Tasavvuf, Klasik Türk Edebiyatı içerisinde bütün devirlerde kendisini hissettiren bir olgudur. “*Tarikatlerin yaygınlaşması, bazı tasavvufi meselenin aydınlatılması bu tarikatlerin âdâb ve erkânının halk arasında yayılması ve taraftar kazanma düşünceleri, şiirin aracılığı ile edebiyata da geniş biçimde yansımıştır*” (Yazar, 1999, s. 27). Bu ifadelerden hareketle edebiyatımızda tarikat adap ve erkânını anlatan bir çok eserle karşılaşmaktadır.

Halvetiyye tarikatının Şâbâniyye kolunun şeyhlerinden olan Ömer Fuâdî'nin de bu bakımdan eserlerinin çoğunda tarikat erkân ve adabının anlatıldığı görülmektedir. Tarikat ehlinin kendi düşüncelerini halk arasında yayabilmek amacıyla şiiri ve edebiyatı kullandığını ve Yunus Emre'nin halk vezniyle, halk diliyle yazdığı sade, basit ve kuvvetli ilahilerden etkilendiklerini, hemen hemen bütün mutasavvıfların eserlerinde Yunus'un etkisi olduğunu dile getirmektedir (Köprülü, 1984, s. 342). Fuâdî'nin de halkın dikkatini ve sevgisini kazanacak derecede sade bir Türkçe kullandığı bilinmekte olup, “*...söyleyişindeki sadeliği ile Tekke Edebiyatı'nı Halk Edebiyatı çizgisine yaklaştırmıştır.*” (Yazar, 1999, s. 50).

Fuâdî'nin eserlerinden de anlaşılacağı üzere, o iyi bir din ve tasavvuf eğitimi almıştır. Hocası Şeyh Şâbân-ı Velî'nin de onun tasavvufi kişiliği üzerinde büyük

etkisi olmuştur. Yazdığı eserlerde işlediği konuları genellikle dinî kaynaklarla açıklar, sık sık ayet ve hadislerle başvurur.

Eserlerini genellikle öğretici/didaktik tarzda kaleme alan Fuâdî'nin mutasavvıf kişiliğinin yanında onu önemli kılan unsurlardan birisi de üretken bir müellif kimliğine sahip olmasıdır.

Fuâdî, tasavvufi mensur eserlerinin yanında manzum eserler de ortaya koymuş bir yazardır. Manzum ve mensur eserlerinde genellikle dinî-tasavvufi konular, öğretici/didaktik anlatımı ve nasihatleri ile dikkati çekmektedir.

1.3. Eserleri

Ömer Fuâdi, aldığı eğitimlerin sonucunda bilgilerini eserlerine de yansıtmıştır. Mutasavvıf kişiliğinin yanında iyi bir edip olan Fuâdî, nazım ve nesir alanında Türkçe, Arapça ve Farsça otuz kadar eser kaleme almıştır. (Ünal, 2008, s. 13) Agâh Sırrı Levend, Fuâdî'nin Menâkıbnâme ve Divanı'ndan başka otuza yakın eseri olduğunu (Levend, 1988, s. 430) ve ayrıca Bursalı Mehmet Tahir ise yirmi dört eserinin bulunduğunu ifade etmektedir (Bursalı Mehmet Tahir, 2000, s. 119). Üç farklı dilde eser veren Fuâdî, Şeyh Şâbân-ı Velî'nin ve Şâbânîliğin tanıtılması açısından önemli rol oynamıştır. Fuâdî'nin eserleri daha çok dinî-tasavvufi özellikler barındırmaktadır. Eserlerinin büyük bir bölümü mensur tarzda kaydeden Fuâdî, şairlik yönünü ispat edecek derecede yazdığı manzum eserleri ile de bilinmektedir. Müellif, "*Divan, Risâle-i Hâbiyye, Sadeîyye, Kaside-i Pendiyye ve Bülbüliyye...*" (Yekbaş, 2012, s. 361) adıyla verdiği eserlerini manzum olarak telif etmiştir.

Fuâdî hakkında bir Yüksek Lisans Tezi hazırlayan Ünal'ın çalışması ve diğer yapılan çalışmalardan edinilen bilgiler doğrultusunda eserleri hakkında bilgiler burada verilecektir;

1. Menâkıb-ı Şâbân-ı Velî

Eser, Şabanî tarikatının tanıtılması ve bilinmesi açısından önem taşımaktadır. Özellikle eser, “Şeyh Şâbân-ı Velî’nin hayatını ve kerâmetlerini anlatmaktadır.” (Aşkar, 2012, s. 7). Bu açıdan eser Şâbân-ı Velî hakkında değerli bilgilere sahiptir. Bu eser Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, 3676/1 numarada kayıtlıdır. Ayrıca “Sül. Ktp. Hacı Mahmud Ef., No: 2332/2, 4574, 4588, 4614; Dügümlü Baba, No: 569; Yazma Bağışlar, No: 634; İ.Ü. Ktp. Yz. No: T1706, T2643, T23; Beyazıt Devlet Ktp., Yz. No: 20716; Ank. Millî Ktp., Yz. No: 4588, MFA: 1158” (Sayacı, 2003, s. 15). numaralarında kayıt altındadır.

2. Türbenâme

Bu eser Şâbân-ı Velî ve türbesinin yapımını anlatmaktadır. Eser mensur olarak kaleme alınmıştır. Eser Nihal Yazar tarafından Menâkıb-ı Şâbân-ı Velî ve Türbenâme adıyla çalışılıp yayımlanmıştır. Eser “Sül. Ktp. Hacı Mahmud Ef., No: 2287/115, vr:284b-318a; Reşad Ef., No: 478/2; Kast. İ.H.Ktp. No: 3676/2, vr: 92b-124a; İst. Millet Ktp. No: 478/2, vr: 91:130” (Sayacı, 2003, s. 15). numaralarında kayıt altındadır.

3. Bülbüliyye

Eser bülbülnâme geleneği ile manzum mesnevi şeklinde yazılmıştır. Eser toplamda 1190 beyitten meydana getirilmiştir. Eserde “bübülin bazı kuşlar tarafından Hazret-i Süleymân’a şikâyet edilmesi konusu işlenmektedir” (Yazar, 1999, s. 38).

4. Risale fi Etvari’s-Seb’a li’Nebiyin

Eser islâm dinî ve peygamberlerle alakalı olup içerisinde peygamber kıssaları bulunmaktadır. Eserin nüshası “Çorum İl Halk Kütüphanesinde bulunmaktadır. Eser 215x16mm boyutlarında olup, 15b-16a varaklıdır.” (Ünal, 2008, s. 19). şeklinde kayıtlıdır.

5. Risale-i Gülâbiyye

Eserde Allah'ın esma ve sıfatları yönünden tecellisi, salıkların seyr-i sülûk yolculuğu makamlarını ve bazı mertebelerden bahsedilmektedir. Eserin nüshaları “İBB Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Yazmaları No. 614/16, 628/3, 969/7; Milli Kütüphane yazmaları 06 Mil Yz A 2196/6; Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmaları 10763; İstanbul Millet Kütüphanesi Ali Emiri Koleksiyonu 34 Ae Şeriyeye 1181/6; İstanbul Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Türkçe Yazmaları 938/2; Mısır Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Mecâmi Türkî 8” (Akdağ, 2016, s. 234-235) şeklinde kayıt altına alınmıştır.

6. Şerh-i Virdü's-Settar

Eser Vird-i Settâr duasının şerhidir. “Kur'ân-ı Kerîm, hadîs-i şerîf ve kelâm-ı kibârdan alıntılar yapıldığı görülmektedir.” (Akdağ, 2016, s. 233). Eserin bir tek nüshası “Sül. Ktp. Esad Ef. No: 1734/4” (Sayacı, 2003, s. 17). şeklinde yer almaktadır.

7. Risâle-i Tevhid

Eser tevhid konusu ile alakalıdır. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi 3670/17 numarada kayıtlıdır.

9. İnsanın Alem-i Süfliyye ne Tarîkle Nuzûl Edüb ve Ne Tarîkle Urûc Edeceği Hakkında Risâle

Bu eser “insanın yaratılışını tasavvuftaki âlemler meselesi üzerinden anlatmaktadır.” (Akdağ, 2016, s. 233). Eser İBB Atatürk kitaplığı Osman Ergin Yazmaları 836/2 numarada kayıtlıdır.

10. Risâle fi Beyâni Hükmi'l Mübâyaat

Eser “alışverişin âdâb ve erkânını anlatmaktadır.” (Kaçar, İlhan, & Akdağ, 2016, s. 597). Eser, Kastamonu İl Halk Kütüphanesi 2067/5. Numarada kayıtlıdır.

11. Mecmuâ-i İlâhiyyât

Eser “*Halvetiliğin Berat, Mi'râc, Mevlid gecelerinin önemini anlatan Peygamber efendimize övgüler içeren ilahilerden oluşmuş manzum bir eserdir.*” (Sayacı, 2003, s. 15). Eserin aruz vezniyle yazıldığı da bilinmektedir. Eserin nüshaları “*Ank. Millî Ktp. No: 06 Mil FB, vr. 58b-62b*” (Sayacı, 2003, s. 15) numarada kayıt altına alınmıştır.

12. Kaside-i Pendiyye

Eser Fuâdî'nin nasihatnâme geleneğine uygun olarak yazdığı eserdir. Eserde “*dinî-tasavvufî konuların yanı sıra sosyal hayata yönelik nasihat ve eleştiriler*” (Yekbaş, 2012, s. 363). gibi konular yer almaktadır. Eser nüshası “*Ank. Millî Ktp. FB 503, vr. 53b-55a*” (Sayacı, 2003, s. 15). numarada kayıt altına alınmıştır.

13. Muslihu'n-Nefs

Eser isminden de anlaşılacağı üzere nefislerin ıslahı ile ilgili konulara ve öğütlere değinmektedir. Eserde nefsin makamlarına yer vermektedir. Bu makamlar, “*nefs-i emmâre, nefs-i levvame, nefs-i mülheme, nefs-i mutmainne, nefs-i râziyye ve nefs-i marziyye*” (Özçelik, s. 12). Eserin nüshaları “*Süleymâniye Ktp. Hacı Mahmud Efendi 2287'de, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphânesi'nde, ve Kastamonu İ.H.Ktp, 1232/4'de...*” (Ünal, 2008, s. 21). şeklinde kayıt altına alınmıştır.

14. Risâle-i Sadefiyye

Manzum olarak kaleme alınan bu eserde nefsin mertebeleri anlatılmaktadır. Eser Ülkü Sayacı tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak çalışılmıştır. Eser “*İstanbul Süleymaniye Kütüphânesi Yazma Eserler Bölümü'nde, ayrıca İstanbul Tercüman Gazetesi Kütüphânesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu 362/2'de*” (Ünal, 2008, s. 22) kayıt altına alınmıştır.

15. Risâle-i Zikr

Eser konu itibarıyla zikrin önemi ve esasları üzerinde durmuştur. Eserde “*zîkr-i hafî’nin özellikleri ile Hz. Muhammed (a.s)’ın ashâbına gösterdiği zikir yöntemleri belirtilmektedir.*” (Ünal, 2008, s. 23). Eser, “*Kast. İ.H. Ktp. Yz. No: 2067/5, vr. 12; Süil. Ktp. Es’ad Ef., 1734, aynı Ktp. H. Mahmud Ef., n. 2395, vr. 102b-109b.*” numaralarında kayıt altında bulunmaktadır.

16. Aseliyye

Eserin konusu hakkında “*Hz. Muhammed’in ümmetiyle ilgili olarak “Benim ashâbım yıldızlar gibidir” hadisini zikrederek, bu hadis üzerinde açıklama ve yorumlar yaparak konuyu detaylarıyla işler.*” (Ünal, 2008, s. 23). şeklinde ifade edilmektedir. Eserin nüshaları “*İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi 1734; aynı kütüphanenin Hacı Mahmud Efendi 2395*” (Kaçar, İlhan, & Akdağ, 2016, s. 597). numaralarında kayıtlıdır.

17. Beyânü’l Esrar

Eser Arapça olarak kaleme alınmış olup başlıca “*insanın ve ruhların ahvâlini, ilimlerin sayısını, zâhiri ve bâtinî yönlerini zikrin şartlarını, tasavvuf ehlinin özelliklerini, temizliğin önemini, namaz, oruç, zekât, hac*” (Ünal, 2008, s. 24). gibi konuları içermektedir. Eser, Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, 3670. numarada kayıtlıdır.

18. Halvetiyye

Eser Riâle-i Halvetiyye ve Risâle-i Halvet adıyla da bilinmekte ve halvetin anlamı ve tanımı hakkında bilgilere yermektedir. Bu risâlede “*halvet hâlini, özellik ve erdemlerini açıklar, sonra halvetin mertebeleri üzerinde durur. Halvetî seyhlerinin halvet anlayış ve yaşamlarıyla ilgili bilgi ve hikâyeler aktarır.*” (Ünal, 2008, s. 24) konuları işlenmiştir. Eser Süleymâniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 2287/9 numarada ve Kastamonu İl Halk Kütüphanesi 2067/7 numaralarında kayıt altına alınmıştır.

19. Devrân-ı Sûfiyye

Eser “*Devrân-ı Sûfiyye Ömer Fuâdî’nin Seyhülislâm Ali Çelebi’nin aynı adlı eserine şerh olarak yazdığı bir risâledir.*” (Ünal, 2008, s. 24) şeklinde ifade edilmiştir. Eser Konya Koyunoğlu Müzesi 10773/1 numarada kayıtlıdır.

20. Müsellesât

Eserin konusu ve ismi hakkında “*Risâle-i Müsellesât başlıklı risâlenin konusu, üç şeyin sevgisi üzerine söylenmiş bir hadistir. “Dünyada bana üç şey sevdirdi; Güzel koku, hanımlar ve gözümün nuru namaz.” Eser adı da Hz. Peygamber’in hadisinde sevgisinden söz ettiği üç şeyden (müsellesât) hareketle verilmiştir.*” (Ünal, 2008, s. 25) şeklinde bahsedilmektedir. Eser ““*Sül. Ktp. Hacı Mahmud Ef., No: 2287/14, vr.261b/283b.*” (Sayacı, 2003, s. 17) numarada kayıt edilmiştir.

21. Silsilenâme

Bu eser Şâbânî şeyhlerinin silsilesi hakkında bilgi vermektedir. Aynı zamanda şeyhlerle ilgili menkıbeleri de içermektedir. Eser “*Sül. Ktp. Hacı Mahmud Ef., No: 2287/5, vr.80a/120a, 2332/1*” (Ünal, 2008, s. 25) numaralarında kayıt edilmiştir.

22. Vâkıât (Risâle-i Hâbiyye)

Adından hareketle eserin bir rüya risalesi olduğu görülmektedir. “*Ömer Fuâdî Risâle-i Hâbiyye’yi 989/1581 tarihinde Hamdullah Hamdi’nin Yusuf ile Züleyha mesnevîsinden esinlenerek yazmıştır.*” (Zavotçu, 2007, s. 108). Eserin nüshası “*Eser Süleymaniye Kütüphanesi Düğümlü Baba 320/1-2 ‘de kayıtlıdır.*” (Zavotçu, 2007, s. 304) numarada kayıt altına alınmıştır.

Bu eserlerden farklı olarak Subhatu’l Ahyar, Tecelliyât, Mecmua-i Tarikâtnâme, Ravzatü’l Ulema ve Cennetü’l-Urefâ, Risâle-i Tasavvuf, Istilâhât-ı Ehl-i Sülûk, Münâcât, Risâle fî Beyânî Esrâri’t-Tâlibîn ve Esmâü’t Tis’a Li’l-Muttasıfîn, Terceme-i Risâle-i Ömer Efendi, Risâle fî Beyânî Hükmi’l Mübâyaat adlı eserleri de bilinmektedir.

1.4. Risâle-i Virdiyye ve İBB Atatürk Kitaplığı Nüshası

Risâle-i Virdiyye içerik olarak dinî-tasavvufi muhtevaya sahip bir eser olup Şabaniyye Tarikati'nin adap, erkân ve usullerinin dile getirildiği eseridir. Eserin içerik olarak tasavvufi bir eser olmasının yanında fikhî ve sosyal konular içerdiği de görülmektedir. Fuâdî'nin Risâle-i Virdiyye adlı eserinde konular anlatılırken bir konuda sabit kalınmayıp konular arasında geçişler yaptığı gözlemlenmiştir.

Fuâdî'nin didaktik bir anlatımla mevzuların ele alındığı bu eserinde, seyr ü sülûk, varidat, adap, erkân, fakr, akıl, nefis, ruh, kalp, zikir, rüya, salıkların ve dervişlerin kılık kıyafetleri, halvet, itikat vb. konulara değinmektedir. Risalede ayrıca nefis, zikir ve dua konuları ayrıntılı olarak geçmektedir. Mensur olarak kaleme alınan bu eserde manzum kısımlara da rastlanmaktadır.

Eserin dili ve üslûbu dikkate alındığında, eser dönemin halkı tarafından anlaşılır sade ve akıcı bir dille kaleme alınmıştır. Risâle-i Virdiyyede Arapça ve Farsça unsurlara çokça yer verilmiştir. Bu da müellifin Arapça ve Farsça bilgisinin eserlerinde kullanacak düzeyde iyi bilindiğini göstermektedir. Metindeki Arapça kısımların çoğunu ayet ve hadisler oluşturmaktadır. Farsça kısımları ise beyitler oluşturmuştur. Bunların dışında kıssa, rivayet, menkıbe ve vecizelere de rastlanılmaktadır. Müellif, eseri oluştururken konular arasındaki geçişlerde “lâyihâ”, yaptığı yorumlar için de “beyân-ı diğer” şeklinde başlıklar kullanmıştır.

Müellifin bir hususu açıklamadan önce ya da açıkladığı esnada tasavvufta önemli görülen isimlerin görüşlerine, ayetlere ve hadislerle atıflar yaparak, ifadenin ikna yönünü güçlendirdiği görülmektedir. Arapça olarak zikrettiği bazı kısımların tercümesini ardından vermiş, bazı kısımlar da ise okuyucunun bildiğini düşünerek tercüme yapmamıştır. Eserde yer yer benzetmelere rastlamak da mümkündür.

Eserin çeşitli kütüphanelerde birçok nüshası mevcuttur. Çalışmanın konusu olan nüsha İBB Atatürk kitaplığı, Osman Ergin yazmaları, 297.7 1073 H.1 yer numarası, OE_Yz_0697_01 demirbaş numarası ile yer alan Gunyetü's Sâlikîn adlı eserin içerisinde kayıtlıdır. Eserin zikredilen kütüphane kayıtlarında Risâle-i Virdiyye olduğuna dair hiçbir bilgi mevcut değildir. Bu durum eseri okurken çeşitli zorluklarla karşılaşmamıza sebebiyet vermiştir. *“Zira doğru tanınmamış/tanıtılmamış bir eser, pek çok karışıklığa meydan verebilecektir. Bu*

noktada eserin kataloglanma sürecinde yaşanan hatalı ya da eksik değerlendirmelerin payı büyük olacaktır.” (Özer, 2020, s. 150) Bu çalışmada karşılaşılan durum da bir kataloglama sorunu hâline dönüşmüştür. Eserin çalışılması ile bu sorunun ortadan kaldırılması ve yeni bir nüshanın tanıtılması da sağlanmıştır.

Eserin şekil özellikleri ile alakalı olarak nesih yazı stili ile toplam 153 varakta 19 satır olarak yazıldığı ve varak kenarlarının süslemesiz olduğu söylenmelidir.

Gunyetü’s Salikîn adlı eserin Şah Velî’ye ait olduğu incelenen kaynaklarda görülmektedir. Çalışmaya alınan kısım ise Gunyetü’s Sâlikîn adlı eserin içerisinde bulunan Risâle-i Virdiyye adlı eserin kayıtlara geçen nüshalarının dışında farklı bir nüshasıdır.

Ömer Fuâdî’nin Risale-i Virdiyye adlı eseri Asuman Ünal tarafından 2008 yılında “Ömer Fuâdî (V. 1560/1636)’nin Risale-i Virdiyye Adlı Eserindeki Tasavvufi Görüşleri” adıyla Yüksek Lisans Tezi olarak yayımlanmıştır. Ünal’ın söz konusu eseri Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı’nın gerektirdiği yaklaşım çerçevesinde tasavvufi açıdan incelenmiştir.

Ünal’ın üzerinde çalıştığı nüsha, “*Kastamonu İl Halk Kütüphanesinde 2067/3 numarada kayıtlı olan nüshadır.*” (Ünal, 2008, s. 85) Bahsedilen bu nüsha ile İBB Atatürk Kitaplığı’nda yer alan Şah Velî el-Halvetî’nin nüshasının aynı olmadığı tespit edilmiş olup arasında yazım tarzında bazı farklılıklar olduğu görülmüştür. Gunyetü’s-Sâlikîn adlı eserin, Ömer Fuâdî’nin Risâle-i Virdiyyesi’nden farklı bir nüsha olarak çalışıldığı ifade edilebilir.

Risalenin diğer nüshaları;

“*Süleymâniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 2287, 173a-229a varakları arasında ayrıca Ankara Milli Kütüphâne 1724/2’de kayıtlıdır. Bu nüsha 210X140-170X10mm ebatlarında olup 21b-73a varakları arasında bulunmaktadır. Nesih hattı ile yazılmıştır. Eserin bir diğer nüshası da Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi’nde bulunmaktadır. 215X160-165X93mm ebatlarındadır. 59 varaktan oluşan bu nüsha kırma nesih hattı ile yazılmıştır.*” (Ünal, 2008, s. 86).

Bu eser, “İnceleme”, “Metin” ve “Gramatikal Dizin” ana başlıkları altında ele alınacaktır.

2. İNCELEME

2.1. İmla Özellikleri

Bu nüsha, İBB Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları, nr. 297.7’de kayıtlıdır. Nüsha 152 varaktan oluşur. Bu çalışmada eserin 10b ile 93b arasındaki Risale-i Virddiye’nin nüshası çalışmanın konusunu oluşturmuştur. Eser genel olarak Eski Anadolu Türkçesinin ses ve şekil özelliklerini yansıtmaktadır. Metnin istinsah edildiği devirde Arapça ve Farsça unsurlar eserlerde çok fazla kullanılmaktadır.

Eser, bütün olarak harekesiz bir imla geleneğine bağlı olarak kaleme alınmıştır. Eserin harekesiz bir şekilde imla edilmesi eserin okunuşunu zorlaştırmıştır. Bazı kelimelerde ise belirli bir yazım birliği saptanmamıştır. Örneğin; metinde “kendü” kelimesi bir kaç yerde “kendi” olarak geçmektedir. Metin müstensihin yazım imlanısına bağlı kalınarak okunmuştur.

2.2. Ünlülerin Yazılışları

2.2.1. /a/ Ünlüsünün Yazılışı

Ön Seste /a/ Ünlüsü

Kelime başında /a/ ünlüsünü göstermek için elif (ا) harfi kullanılmıştır.

انلر anlar 12b/7 اياغنه ayağına 42a/5, اردنجه ardınca 11a/17.

İç Seste /a/ Ünlüsü

İç seste /a/ ünlüsünü göstermek için elif (ا) harfi kullanılmıştır.

بيان beyân 20a/5, حال hâl 13b/6 14, وارد vardur 18a/11.

Son seste /a / Ünlüsünün yazılışı:

Son seste /a/ ünlüsünü göstermek için bazen he (ه) harfi, bazen de elif (ا) harfi kullanılmıştır.

اوله ola 20a/10, صفاته şıfâta 13b/4, صكره soñra 16b/19.

2.2.2. /e/ Ünlüsünün Yazılışı

Ön Seste /e/ Ünlüsü

Ön seste /e/ ünlüsü elif (ا) harfi ile gösterilmiştir.

اتمك etmek 15b/17, اكبر ekber 15b/12, ايرو eyü 16b/17

İç Seste /e/ Ünlüsü

İç seste /e/ ünlüsü için hiçbir harf kullanıldığı tespit edilmemiştir.

فرت fert 16b/8, عبارتيله 'ibāretiyle 17b/10, گيجه يي giceyi 11a/19.

Son Seste /e/ Ünlüsü

Son seste /e/ ünlüsü için he (ه) harfi kullanılmıştır.

ايسه ise 11a/10, عبادته 'ibādete 17a/16, جمله cümle 20a/2

2.2.3. /ı/ ve /i/ Ünlülerinin Yazılışları

Ön Seste /ı/ ve /i/ Ünlüleri

Ön seste /ı/ ve /i/ ünlülerini göstermek için elif ye (ای) harfleri kullanılmıştır.

ايکن iken 15b/16, ايتمشلردر itmişlerdür 20a/14, ايله ile 20b/5

İç Seste /ı/ ve /i/ Ünlüleri

İç seste /ı/ ve /i/ ünlülerini göstermek için bazen herhangi bir harfin kullanılmadığı bazen de ye (ی) harfinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

بيورمشلردر buyurmışlardır 20b/6, دکلدر degildür 17a/11, بربرينه birbirine 12b/15.

Son Seste /ı/ ve /i/ Ünlüleri

Son seste ise /ı/ ve /i/ ünlülerini göstermek için ye (ی) harfi kullanılmıştır.

دخی dahı 18b/16, اولندی olundı 48b/2, مرتبسی mertebesi 13b/7.

2.2.4. /o/ ve /ö/ Ünlülerinin Yazılışları

Ön Seste /o/ ve /ö/ Ünlüleri

Ön seste /o/ ve /ö/ ünlülerini göstermek için elif vav (او) harfleri kullanılmıştır.

اولن olan 18b/11, اوديسه övdiyse 23b/15, اولمسه olmasa 14b/7.

İç Seste /o/ ve /ö/ Ünlüleri

İç seste /o/ ve /ö/ ünlülerini göstermek için vav (و) harfi kullanılmıştır.

گوريله görüle 18b/16, يوقدر yokdur 14a/14, گوره göre 14a/19.

2.2.5. /u/ ve /ü/ Ünlüleri

Ön Seste /u/ ve /ü/ Ünlüleri

Ön seste /u/ ve /ü/ ünlülerini göstermek için elif ve vav (او) harfleri kullanılmıştır.

اوزرينه üzerine 20a/13, بويوردقلارينى buyurdıklarını 16b/2, اورميه urmıya 11a/1.

İç Seste /u/ ve /ü/ Ünlüleri

İç seste /u/ ve /ü/ ünlülerini göstermek için vav (و) harfi kullanılmıştır.

يوزومه yüregi 42a/7, يوزومه yüzüme 11a/1, ايجوتدر içündür 11a/5.

Son Seste /u/ ve /ü/ Ünlüleri

Son seste /u/ ve /ü/ ünlülerini göstermek için vav (و) harfi kullanılmıştır.

ديو diyü 16b/17, بو bu 21b/12, كندو kendü 15a/11.

2.3. Ünsüzlerin Yazılışları

Arapça alfabe ve imlasında “p, ñ, ç, g” ünsüzlerini karşılayan işaretler bulunmamaktadır. Bunlar Türkçenin etkisiyle Arap alfabesine yerleşen özel

işaretlerle gösterilmektedir. Bu sesler “ك, ج, ئ, ب” harfleriyle gösterilmektedir. ك sesi aynı zamanda “ñ” nazal n sesini de karşılamaktadır. Bu ünsüzlerle ilgili örnekler şu şekildedir:

2.3.1. /p/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde zarf-fiil eki (-Up) be (ب) harfi ile gösterilmiştir. Okunurken p olarak okunmuştur.

idüp ادوب 20a/4, görüp كورب 20a/13, olup اولب 21b/8, batup با توب 42a/5.

2.3.2. /ñ/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde /ñ/ ünsüzü kef (ك) harfi ile gösterilmiştir.

göñül گۆنۆل 76a/4, biñ بك 41a/16, şoñra صۆرە 31a/16.

2.3.3. /ç/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde /ç/ ünsüzü için cim (ج) harfi kullanılmıştır.

çalup چالوپ 25b/2, gerçi کرچه 21b/11, niçe نیچه 75a/11.

2.3.4. /g/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde /g/ ünsüzü için ince seslerde kef (ك) harfi, kalın seslerde gayın (غ) harfi ile kullanıldığı tespit edilmiştir.

kendü کندۆ 26a/17, oldığın اولدیغن 26b/5, göre گۆره 17a/12

2.3.5. /s/, /ş/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde /s/ ünsüzü ön ünlülü kelimelerde sin (س) harfi ile, art ünlülü kelimelerde ise sad (ص) harfi ile gösterilmiştir.

sāye سایه 53a/12, şakınup صقنوب 14b/3, sebeb سبب 28b/14.

2.4. Bazı Kelime ve Eklerin Yazılışları

2.4.1. “dahı” Edatının Yazılışı

Metinde “dahı” bağlama edatı bazı yerde kelimeye bitişik, bazı yerde ise kelimedenden ayrı yazılmıştır.

دخی dahı 49b//6, اولدخی ol dahı 63a/6, مخالف دخی muḥālif dahı 64b/2.

2.4.2. “ile” Edatının Yazılışı

Metinde ile edatı şu şekilde geçmektedir.

جبریل امین ایله Cibrīl-i emīn ile 63a/14, خبر الہی ایله ḫaber-i ilāhī ile 63b/8.

2.4.3. “ne” Kelimesinin Yazılışı

Metinde “ne” kelimesi metinde “kadar” kelimeleri ile bitişik, diğer kelimelerde ise ayrı yazılmıştır.

نه ne kadar 76a/7, نه ایذوکی ne idügi 79a/12, نه مرتبه ne mertebe 57b/18.

2.4.4. “kadar” Edatının Yazılışı

Metinde “kadar” edatı “ne” ve “ol” kelimeleri ile kullanıldığında kelimeye bitişik, diğer yerlerde ise kelimedenden ayrı yazılmıştır.

اولقدار ol kadar 60a/12, بو قدر bu kadar 46a/10, نه قدر ne kadar 41b/8.

2.4.5. “şoñra” Kelimesinin Yazılışı

Metinde “şoñra” kelimesi sad (ص), kef (ك), rı (ر) ve he (ه) harfleri ile yazılmıştır. Metinde “-dAn şoñra” şeklinde gelen cümlelerin hepsinde kelimeye bitişik yazıldığı da tespit edilmiştir.

صكره şoñra 12a/19, 16b/2, كلاملردنصكره kelāmlardan şoñra 16b/19, بيوردقلىرندنصكره buyurduklarından şoñra 18b/1.

2.4.6. “içün” Edatının Yazılışı

Metinde “içün” edatı daima kendinden önceki kelimeden ayrı yazılmıştır. Metinde sadece “ne” ve “oldığı” kelimeleri ile birlikte bitişik yazıldığı tespit edilmiştir.

ħalāş içün 42a/12, oldığıiün 57b/1, niçün 49b/2.

3. SES BİLGİSİ

3.1. Ünlüler

3.1.1. Ünlü Değişimleri

Ünlü değişimleri kelimelerin köklerinde veya kelimelere getirilen eklerde farklı şekillerde görülmektedir. “Görülen bu değişimler kelime bünyesindeki seslerin birbirini etkilemeleri ile görülür” (Duman, 1995, s. 258). Metinde görülen ünlü değişimleri şu şekildedir:

3.1.1.1. /i/-/e/ Meselesi

Metinde /i/ ile yazılıp bugün /e/ şeklinde kullanılan kelimeler:

di-(=de-): 43a/18, 43a/19, 26b/5.

gice: 43a/15, 26b/5.

girü: 88a/13.

it-: 24a/3, 25a/15, 26a/19.

vir-: 26b/11, 43a/15, 32b/6.

Metinde /e/ ile yazılıp bugün /i/ şeklinde kullanılan kelimeler:

edgü > eyü > iyi: 16b/17.

3.1.1.2. o/u ve ö/ü Değişmesi

Osmanlı Türkçesi ile yazılan metinlerde yuvarlak ünlüleri göstermek için genellikle ۛ harfi kullanılmaktadır. Bu değişimler ise genellikle kelimenin ilk hecesinde karşımıza çıkar.

güzel < gözel: anlar dağı güzelliği oldur 93b/7.

3.1.1.3. ü/i ve u/ı Değişmesi

Metindeki ü/i değişimine örnekler şunlardır:

içün > için: ezān ve kāmēt içün ta‘ yīn buyurdılar 38a/11.

eyü > iyi: ‘amelleri eyü olmaz mı diyü hâtıra olunur 16b/17.

kendü > kendi: okudı ve kendü nefsinde ve istimâ idenlerüñ vücûdında 27a/7.

Metinde u/ı değişimine uğrayan örnek ise sadece “altun” kelimesinde tespit edilmiştir.

altun: ol atlu altunuñ bulmak içün 62b/19.

3.1.2. Ünlü Düşmesi

beñzer < beñize-: bunlara beñzer 24b/5.

birbirine < biribirine: ince eleyüp ve cümlesin birbirine 74b/17.

gögsi < gögüs: Hâzret-i serverin buyruğı 90a/1.

göñlinde < gönül: göñline Hakk’dan gayrı nesne gelse 10a/9.

oğlan < oğulan: miskîn âdem oğlanları 65b/19.

üzre < üzere: â‘ idesi üzre tekrar lafzatu ‘llâh ile 68b/13.

3.1.3. Ünlü Birleşmesi

böyle < bu + eyle: böyle segirdüp kanda gidersin 49a/18.

nitekim < ne + ite + kim: nitekim emîrü ‘l evvâbdur zıkr olundu 57b/2.

nice < ne + çe: hâlim nicedür bilmek içün şeb‘ gelmede didim 48a/16.

şimdi < şu + imdi: şimdi biñ kırk târîhinde bir zamân kaldık 42a/16.

şol < şu + ol: evvelkisi şol kimse diyeñ 50a/6.

3.1.4. Ünlü Genişlemesi

eyü > iyi: kabûl olmayup ve ‘amelleri eyü olmaz mı 16b/17.

girü > geri: ehl-i hâl ekler bu rûmûzı girüye 88a/13.

3.1.5. Ünlü Daralması

-é- > -misün 62b/6 > misin

deyü 62b/9 > diye

#e > #i

eyü 16b/17 > iyi

3.1.6. Ünlü Uyumları

3.1.6.1. Artlık-Önlük Uyumu

Artlık-önlük uyumu, Türkçede her devirde örneklerine rastlanılan bir durumdur. Metinde önlük-artlık uyumuna ait örnekler aşağıda gösterilmiştir:

kalğup 38a/1, itmişlerdür 18b/13, olmadı 49b/9, buyurduklarında 47b/3.

“+ki” Aitlik Eki: Bu ek günümüzde uyuma uymamakta ve kullanım dışında kalmaktadır. Bu ek +kı/+ki, +ğı/+gi şekillerine girerek uyuma girmektedir.

çünkü 33a/1, evvelki 36a/18, iderünki 10b/16.

“-ken” Zarf-Fiil Eki: Bu ek daima incedir. Vokal uyumuna girmemiştir.

kemâlde iken 15b/16, degül iken 16b/8, hādımu’l-fuğara iken 35a/3.

3.1.6.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Bu ses uyumu Türkçenin ilk devirlerinden beri belli bir kurala uygun gelişim göstermektedir. Eski Anadolu Türkçesinde ve metinde de bu durum kendini göstermiştir. Düzlük-yuvarlaklık uyumunun olmadığı örnekler aşağıda gösterilmiştir:

getürdikleri 43a/11, gitdükden sonra 62b/14, itmediler 47a/1.

3.1.6.2.1. Kelimelerde Yuvarlaklaşma

3.1.6.2.1.1. /ğ/ ve /g/’lerin Düşmesi Sebebiyle

Eski Türkçede kelime sonlarındaki /ğ/ ve /g/ sesleri Eski Anadolu Türkçesi döneminde düşmüştür ve düşerken kendinden önceki ünlüyü yuvarlaklaştırmıştır.

ayru < adrığ: Allāh te‘ālā isminden ayru oldığın 38b/18.

kapu < kapığ: kalkup kapudan baqdılar 48a/2.

3.1.6.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma

Metinde yuvarlak ünlülü ekler iki bölümde incelenecektir.

3.1.6.2.2.1. Ünlüsü Yuvarlak Olan Ekler

“-dur, -dür” Bildirme Eki:

bu dağı ehline ma‘lumdur 91a/7, şārihūn ‘ilmine mefūzdur 89b/6, denī olan necisdür 84b/2.

“-up, -üp” Zarf-Fiil Ekleri:

kendü okumayup 72/7, oğulları olup 65b/19, haqqını bilüp 63b/1, asel karuṣdurup 75a/1, taḥammül idemeyüp 63a/6.

3.1.6.2.2.2. Ünlüsü Sonradan Yuvarlaklaşmış Ekler

“+lu, +lü, +suz, +süz” İsimden İsim Sıfat Yapma Ekleri:

iki dürlü 76a/16, atlu 62b/17, ziyālu nesneye 60a/17.

“+uñ, +üñ, +nuñ, +nüñ” İlgi Hali Eki:

“Eski Türkçede ilgi hali eki yuvarlak ünlü taşıyan bir köke geldiği zaman yuvarlak olur fakat Eski Anadolu Türkçesinde ve incelenen metinde ilgi hali ekinin ünlüsü daima yuvarlaktır. Bu yuvarlaklaşma “+ñ” tesiri ile olmaktadır.” (Akgün, 2017, s. 31).

anuñ yüregi 42a/7, kuluñ ayağına 42a/5, gicenüñ ba‘ zı sâ‘ atinde 43a/15,

sulţānuñ taht-gāhı 53a/11, a‘ mānuñ cibilliyeti 63a/5.

Görülen Geçmiş Zaman Ekleri:

Metinde tespit edilen görülen geçmiş zaman ekleri ile kurulan kelimler şunlardır:

‘ ibādete kâdir olmadum diyü 17a/16, delîl-i ittiḥād etmekle biz öldük 15a/12, bu gice vâkı‘ amda gördüm 38a/2, yazdırup naḫş itdüm buyurdı 39a/2,

“-u, -ü” Zarf-Fiil Eki:

Metinde “-u, -ü” zarf-fiil eki yaygın olarak kullanılmaktadır.

oldı deyü dalâlet ve küfr yoluna giderler 15a/13.

“-ur, -ür” Geniş Zaman Eki:

Metinde de ekin kullanımı yuvarlaktır. Örnekleri şunlardır:

Kureyşden maḥfî kılurlar 45b/9, nâşî ve zâhir olur 15a/16, gündüz melekleri gelürler 82aa/3, yanlara üzere söykenüp otururlar 56a/11.

3.1.6.2.3. Düz Ünlü Taşıyan Ekler

“+ı, +i, +nı, +ni” Yükleme Hali Eki:

Eski Türkçede +ğ ve +g şeklinde kullanılan ek, Eski Anadolu Türkçesinde daima +ı, +i şeklindedir. Metinde de +ı, +i, +(y)ı, +(y)i şekli mevcuttur.

mazmūnı 11a/15, beyānı 11b/10, gözünü 16b/7, bunu gösterdi 29a/1, 39b/4,

“+ı, +i, +sı, +si” 3. tekil şahıs iyelik eki:

oğlanuñ babası 63a/15, fenānuñ beḫāsı 76b/10, kudret-i kāmilesine 11b/17.

“-dı, -di” Görülen Geçmiş Zaman 3. tekil şahıs:

buyurdılar 20a/1, okıdı 23b/3, buyurdı 30a/4, tevşif itdi 41a/4, denildi 42a/5, gelmek olaydı 44a/16, gördi 48a/3.

“-mış, -miş” Öğrenilen Geçmiş Zaman 3. tekil şahıs:

Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi metinde de daima düz ünlü ile yazılmıştır.

ziyâret itmiş 50a/1, hâzretlerine kalmışdur 13b/12, emr etmişdür 14b/18.

“+lık, +lik, +luk, +lük” İsimden İsim Yapım Eki:

Bu ekin metinde düz ünlülü örneğine rastlanılmıştır.

dervîşlikde 18a/6, ipligim 60a/13.

İsimden İsim Yapım Eki:

“+ncı, +nci” İsimden İsim Yapım Eki:

altıncı 91b/11, ikinci 13b/8, üçüncü 13b/18.

“-(ı)l, -(i)l” Fiilden Fiil Yapım Eki:

dinilmiş 93b/13, virilür 41b/11, görile 18b/16, gösterilmiş 93b/12, yanılmış 21b/12.

“-(ı)n, -(i)n” Fiilden Fiil Yapım Eki:

görünür 93a/18, olındukda 45a/6, dinmişdür 88a/10.

“-(ı)ş, -(i)ş” Fiilden Fiil Yapım Eki:

irişmege 49b/9, yetişdüm 14a/3, karışdurup 75a/1, yapışdıkdı 59b/10.

“-sın, -sin” 2. tekil şahıs eki:

Metinde ekin daima düz ünlülü kullanımı mevcuttur.

urmyasın 11a/1, itmezsın 47b/3, idersin 47b/2, segürdursın 49b/2.

“-ınca, -ince” Zarf-Fiil Eki:

varınca 82b/8, toğınca 10b/12, gelince 26a/16, diyince 47a/19, görince 48b/2.

“-ıcağ, -icek” Zarf-Fiil Eki:

idicek 63a/5, viricek 49b/1, bulıcağ 63a/1, olıcağ 50a/1.

3.2. Ünsüzler

3.2.1. Ünsüz Değişmeleri

3.2.1.1. k > ħ Değişimi

Bu değişikliğe metinde örnek olarak en fazla “daħı” kelimesi gösterilebilir.

taķı > daħı: yokdur ve daħı tenbihde meştürdur 50a/4.

3.2.1.2. t- > d- Değişimi

Eski Türkçedeki bazı kelimelerde kullanılan t-‘ler Batı Türkçesinde d- şekline dönüşmektedir. *“Bu değişimin çoğunluğu Eski Anadolu Türkçesi içindedir.”* (Ergin, 2013, s. 91).

t- > d- değişimine örnekler şu şekildedir:

taķı > daħı: bu nidā ile daħı tekrār cenāb-ı ħaķķa nidā 11a/7.

ti- > di-: ħazret-i ‘Ömere ta‘ lluķ iderdi dimekdir 51a/2.

türlü > dürlü: oķıdı zīrā emrāz iki dürlü olduğı gibi 76a/16.

tört > dört: ġarba dört kimesne salţanat ile bi-ħükmü ‘llāĥ 25a/14

tegin > degin: mevt-i şūrileri zamānına degin aşlā terk-i tā‘ at 15b/4

Metinde t-‘li kullanıldığı tespit edilen kelimeler şunlardır:

ţam: Ka ‘be-i Mükerreremenüñ ţamı üzerinde 38a/3.

toḡsan toḡuz: ḡadīs-i šerīfde olunan toḡsan toḡuz esmā-i (14) ḡüsnānuñ 28b/13.

toḡınca: gün toḡınca envā‘ -ı ezkāra iştiḡāl-i murādımdur 10b/12.

3.2.1.3. k- > g- Deḡiřimi

gel-: varup sizler gelmeden řitāb-ı ‘acele ile 47a/17.

gerek: idüp bu kelāmı dirler gerekdür dimekdür ve řāriḡ 16b/9.

getür-: ḡazret-i resūlu’l-lāḡa getürdiklerinde 38b/3.

gir-: diyār-ı Rūma girecek evliyādan 70a/10.

git-: na‘īme ya‘nī cennet-i ‘aliyyeye gitdiler 81a/10.

giy-: giyerken ḡayun cebinden bir kīse altun düşürüp 62b/13.

gör-: ma‘nā-yı nefy mu‘teber görüp ḡakīmen ne anuñ üzerine 20a/13.

göre: bu ḡāl-i i‘tibāra ve niyyete göredür beyān-ı digər 33a/16.

gün: rivāyyet olunur ki bir gün bir ḡulām 49a/16.

göz: iki gözleri aḡrur didiklerinde baña getüriñ 59a/16.

3.2.1.4. d > y Deḡiřimi

Bu kullanıma bir örnekte rastlanmıştır:

eyü < edḡü: ‘ibādet ḡabūl olmayup ve ‘amelleri eyü olmaz mı deyü 16b/17.

3.2.1.5. b > v Deḡiřimi

sev-: ile sevmek ve anlara zıkr-i cemīl ile yād itmek 68b/3.

var: daḡı devā-yı rūḡānī vardır 73b/6.

vir-: olan mün‘im-i haḳīkatden virilmek ile 25a/1.

3.2.1.6. m > b değişimi

baña < manga: baña dağı vađy olunan budur deyüp 19a/11, 25a/8, 38a/10.

ben < men: ben saña mücerred lâ ilâhe illâ ‘l-lâh naḳşına emr itdim 38b/6-7.

3.2.2. Ünsüz Türemesi

+y ve +n sesleri:

yanında 48a/15, zamânında 49a/1, bātınında 73b/4, yüzüme urmıyasın 11a/1, ‘âbid olmayıcaḳ 16b/16, kimesneyi 59a/4, vezninde 65a/16.

3.2.3. Ünsüz Düşmesi

Metinde daha çok akıcı ve damaklı ünsüzlerin düştüğü görölür:

b ve l düşmesi: Metinde bol- fiilinin b- sesi, keltür-, oltur- fiillerinin -l- sesi düşmüştür.

resûl-i ekrem ‘â‘id olduğından zerre iştibâh yokdur 68b/5.

getürürsiñ deyü şıfat-ı kâmilelerinden 11a/19.

libâslarıyla ayaklarıñ örtmeyüp ve ıalḳup oturmazdılar 56a/17-18.

g düşmesi: Birden fazla heceli kelimelerin sonunda /ğ/ ve /g/ sesleri ile yapım ve çekim eklerinin başındaki /ğ/ ve /g/ seslerinin düştüğü görölmektedir.

ayru < adrığ: ayrı olmağı revâ görmeyüp 38b/10.

gerek < kergek: gerekdür deyü anlar dağı yâ ğulâm sen dağı 49b/6.

3.2.5. Hece Düşmesi

“Bir kelimede ses bakımından birbirine benzer veya eşit seslerden oluşmuş iki heceden birinin zamanla eriyip kaybolması...” (Korkmaz, 1992, s. 80) şeklinde ifade edilmektedir.

mürşīd-i kāmīl oldur 89b/13, murādımdur 10b/12, ehline ma‘lūmdur 88b/1, andan ‘ibāretdür 89b/2, vāşıl olmaz erenlerdür 30a/3.

3.2.6. Göçüşme

Türkçenin her döneminde bu ses olayı genellikle görülmektedir. “...bir söz zincirinde birbirlerine komşu olan ya olmayan birimlerin (ses, hece, kelime ...vs.) bilinçli ya da istemsiz bir şekilde yer değiştirmesi...” (Ersöz, 2018, s. 2193) şeklinde tanımlanabilir. Metinde tek bir örneğine rastlanmıştır.

gibi < bigi: oldığı gibi ‘ilm-i kulūb ve ‘ilm-i bāṭın ıtlāk olunup 88a/18.

4. ŞEKİL BİLGİSİ

4.1. İsim

4.1.1. Çokluk Eki

Metinde tespit edilen çokluk ekleri “+lAr”dır.

ğayrlar 46b/18, ġāzīler 69a/17, ḥātun-lar 60b/6, kāmiller 87b/15, görmeyenler 88a/11.

4.1.2. İyelik Ekleri

Türkçe iyelik kelimesi bir şeye sahip olma anlamına gelmektedir. “İsmin karşıladığı nesnenin başka bir nesneye ait veya onun parçası olduğunu, ona bağlı bulunduğunu gösteren eklerle iyelik ekleri denir” (Ergin, 2012, s. 135). şeklinde ifade edilmiştir.

1. tekil şahıs: +m, +(U)m:

‘ādilim 62b/9, ḳalbim 11a/8, gözüm 63a/2.

2. tekil şahıs: +ñ, +(U)ñ:

2. tekil şahıs iyelik eki “+ñ”dir. Örnekleri şunlardır:

īmānuñ 41b/13, avāzıñ 47a/15, celālūñ 12a/4.

3. tekil şahıs: +I, +sI

3. tekil şahıs iyelik eki ünsüzle biten kelimelerde “+I”, ünlü ile biten kelimelerde “+sI”dır. Örnekleri şunlardır:

beḳāsına 77a/10, oḳunmasına 81b/15, kibriyāsına 82a/17, acısına 42a/6.

1. çoğul şahıs: +mUz, +(U)mUz

1. çoğul şahıs iyelik eki “+mUz”dur. Örnekleri şunlardır.

ocağımız 18b/13, ḥuzūrumuz 32a/14, silsilemiz 70a/12.

2. çoğul şahıs: +ñUz

2. çoğul şahıs iyelik eki “+ñUz”dur. Örnekleri şunlardır:

nefsiñize 93a/7, qarındāşıñız 49a/5, şerīfñüz 38b/9.

4.1.2.1. Aitlik Eki

Bir şeye ait olma durumunu bildirir. Metinde aitlik eki ünlü uyumuna girmiştir.

evvelki 81b/11.

4.1.3. İsim Çekimi

4.1.3.1. İlgi Hali Eki

İlgi hali eki, “bir ismin başka bir isimle olan ilgisi olduğunu gösteren hal ekidir. Tekin’e göre bu ekin Ana Altayca’da {+n} şeklinde olduğu ve bağlayıcı ünlüyle {+In} şekline geliştiği genellikle kabul edilmiştir.” (Tekin, 2013, s. 157) şeklinde ifade edilebilir. İlgi hali eki ünsüz ile biten kelimelerde “+Uñ”; ünlü ile biten kelimelerde “+nUñ” şeklinde gösterilmiştir. Metinde geçen örnekleri şunlardır:

mevşülüñ 44b/5, sultānuñ 53a/11, resūlu’llāhuñ 55a/8, āıfatuñ 55b/14, ḥadīşüñ 56a/7.

4.1.3.2. Yükleme Hali Eki

Yükleme hali eki “Eski Türkçede isimlerden sonra “+ıg, +ig”, zamirlerden sonra “+ni, +ni”, 3. şahıs iyelik eklerinden sonra da “+n” olmak üzere üç türlü yükleme hali eki kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde ekin her üç biçimi de kullanılmıştır” (Özkan M. , 2013, s. 115). Metinde “+(y)I, +I, +n, +nI” şekli mevcuttur. “+n” 3. şahıs iyelik eklerinden sonra görülmektedir. Örnekleri şunlardır:

konuğı 50a/10, inkārı: 43a/11, ‘irfānı: 12b/18, nūrı 61b/7, āĀlıóalar+ı: 54b/2.

+n: Bu ek, dönem Türkçesinin bir özelliği olarak iyelik ekinin üzerine gelen bir yükleme hâli eki olarak karşımıza çıkmıştır.

ḥazret-i sulṭān mi‘ rāc ḥaberin söylediklerinde 43a/13

sā’ir ‘ibādetlerin daḥı aşkāre kılup 45b/14

Allāh te‘ālāyı resūlın sever 59a/6

namāzların mesācid ve meḥāribde bi mehābe ve intikāda ider oldılar 45b/13

4.1.3.3. Yönelme Hali Eki

Bu ek Eski Türkçede “+ğa, +ge” şeklinde görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde ise /ğ/ ve /g/ seslerinin düşmesiyle “+A” şekline girmiştir. Örnekleri şunlardır:

nūra: 71b/15, oka: 64a/2, rahmana: 54b/1, sükūta: 47a/16, ‘Ā’işeye 56a/4, üzerine 56b/18.

4.1.3.4. Bulunma Hali Eki

Bulunma hali eki, “İsmin kendisinde bulunma ifade eden fiillerle münasebette olduğunu gösteren hâldir.” (Ergin, 2002, s. 266) Metinde tespit edilen örnekleri şunlardır:

şehādetde 29a/14, ḳalbinde 50a/17, zindānında 85b/16, kitābda 54a/2, ḥayret+de: 63a/12.

4.1.3.5. Ayrılma Hali Eki

Ayrılma hali eki, “İsmin, kendinden uzaklaşma ifade eden fiillerle ilgi kurduğu hâldir.” (Özkan N. , 1996, s. 33) Eski Anadolu Türkçesinde ve metinde “+dan, +den” şeklinde görülmektedir. Metinde tespit edilen örnekleri şunlardır.

zındıḳlardan 46a/6, şerden 50b/5, şereflerden 60a/4, yarından 59a/19, zindānın-dan: 86a/17.

4.1.3.6. Eşitlik Hali Eki

Eşitlik hali eki “+ça, +çe”; “+ca, +ce”dir. Bu ek eşitlik ve zaman ifadesi bildirmektedir. Metinde tespit edilen örnekleri şunlardır:

mazmūnınca 50b/14, gün toğınca 10b/13, hümāyunca 25b/6, esrārınca 42b/7, ‘ādīce: 59b/19.

4.1.3.7. Vasıta Hali Eki

Bu ek sebep, vasıta ve zaman bildirir. Vasıta hali eki, “*Adın belirttiği nesnenin bir araç olarak kullanıldığını belirtir.*” (Bozkurt, 1995, s. 164) Türkçenin ilk dönemlerinde kullanılan vasıta hali eki “+n” dir. “*Eski Türkçe, Orta Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi dönemlerinde kullanıldıktan sonra, Osmanlıca döneminde kullanımdan düşmüştür. Eski Anadolu Türkçesinde “+la”, “birle”, “ile” şekilleri de kullanılmıştır*” (İpek, 2008, s. 66) Vasıta ekleri “+ıla, +ile, +la, +le, +n”dir. Metinde tespit edilen örnekleri şunlardır:

olmağıla 46a/3, heves ile 14a/5, ‘ işyānıla 84a/10, bulmağıla 46a/6, şığasıyla 16a/6.

4.1.3.8. Yön Gösterme Hali

Yön gösterme ekleri “+ra, +re, +aru, +erü” ve “+ru, +rū”dür. Metinde tespit edilen örnekleri şunlardır:

soñra: 12a/19, 13a/10, 13b/2, 16a/13, 16b/19, 16b/2, 18b/1, 20b/9, 21a/7, 21b/5, 26a/19, 26a/5, 28a/9, 30a/11, 31a/1, 33b/5, 34a/10, 39a/17, 39b/15, 40b/2, 41b/12, 41b/18, 43b/8

taşra: 41b/17, 42a/1, 46a/4, 46a/7, 53a/8

içre: 74b/4

üzere: 23b/8, 27a/15, 27b/17, 29a/16, 31a/2, 32b/14, 32b/9, 33a/14

4.1.3.9. Sayı İsimleri

1. Asıl sayı isimleri:

bir: bir cevāb 17a/8, bir degildür 17a/11, cümleden biri 18a/13, bir vechle 22b/8, bir gün 32a/12.

iki: iki beyit 36a/15, iki harf 36b/6, iki gözleri 59a/16, iki cihān 47b/2.

üç: üç şıfat 60b/3, üç def a 66b/6, üç mertebe 76ba/7-8.

dört: dört cevāhir-i güzīde 83a/12-13, dört mevāduñ 88a/18, dört elif 36b/2.

beş: beş vaktde 50a/1, lāmı dağı beş olmuş ola 36b/4.

yedi: yedi siretde 72b/3, yedi şıfāt-ı zemīme-i hayvāniyye 75b/5, yedi evşāf-ı gönül 76a/4.

dokuz: toğsan toğuz esmā-yı hüsnā fazīletine 32b/19.

on: on iki faşlı 30a/2, on ʿaded el-kāb-ı laṭiflerinden 60b/2, on kere sübhān Allāh 81a/18.

yirmi: yigirmi yedi yaşımda 92a/9, yigirmi dört sâʿ atün 36b/13.

otuz: otuz üç kere el-ḥamdilu'l-lāh 81a/2-3, otuz üçer kavliyle 81b/8.

kırk: biñ kırk tārīhinde bir zamān 42a/17, aşhāb-ı ʿazām kırk olup 45a/13.

biñ: biñ beşyüz altmış minber-i şerīf 46a/9, günde biñ kere 11a/14, biñ tebaada 15a/7, biñ yıl 18b/1.

2. Sıra sayı isimleri:

ikinci: ikinci mertebe 13b/8

üçüncü: üçüncü mertebesi 13b/18

4.1.4. İsimden İsim Yapma Ekleri

Bu ekler isimden isim ve sıfat yapan eklerdir.

+cA, +çA: Metinde tespit edilen örnekleri şunlardır:

mefhūmınca 47b/7, nice 75a/18, taqdīrce 44b/12.

+caḳ/+cek, +çaḳ/+çek, +cuḳ/+cük: Bu ek isimlerden küçültme ve sevgi gösteren isimler türetir. Metinde sadece bir örnekte tespit edilmiştir:

ancaḳ 45b/16, 51a/17 (anča+oḳ).

+dAş: Metinde sadece bir örnekte tespit edilmiştir:

ḳarındaş 49a/5.

+ḳı, +ḳi: Metinde tek bir örnekte tespit edilmiştir.

evvelki 36a/18.

+lıḳ, +lık, +luḳ, +lük: Bu ek Türkçenin belli başlı isimden isim yapma eklerinden biridir.

dervîşlikde 92a/15, ipligim 60a/13, güzelliḡi 93b/9.

+IU < +lıḡ, +lig: İşlek olan eklerden biridir. İsimden sıfat yapmak için kullanılır. Ekteki ünlü daima yuvarlaktır. Eski Türkçedeki şekli olan “+lıḡ, +lig”deki /ḡ/ ve /g/ seslerinin düşmesiyle ek yuvarlaklaşmıştır.

dürlü 76a/16, atlu 62b/17, dūr+lü 76a/16.

+ncI, +ncU: İşlek eklerden biridir. Bu ek sayı isimleri yapmakta kullanılır.

ikinci mertebe 13b/138, altıncı faālında 91b/11, üçüncü mertebesi 13b/18.

+sUz: İsimlerden sıfat yapar ve olumsuz anlam taşır. “+IU” ekinin zıt anlamlısıdır.

nisbiyyesiz 40a/13, farqsız 14b/3, eklemesiz 40a/10, kāmilsiz 61a/14, nazımsız 62a/17.

4.1.5. Fiilden İsim Yapma Ekleri

Bu ekler fiil köklerine gelen, fiilde isim yapmak için kullanılan eklerdir.

-ak, -ek: Bu ek fiilden alet, yer isimleri ve sıfatlar yapar. İşlek olan bir ektir.

gerek 49b/6 (< kerge – k).

-gu, -gü, -ku, -kü: İşlek olarak kullanılan bir ektir. Genellikle alet isimleri, soyut ve somut isimler türetmektedir.

uy(u)-ku+su+n+da 89b/1.

-mA: Bu ekin kullanılışı bugünkünden farklı değildir. “-mA” eki hareket ifade etmemektedir.

gelmede 48a/16, itmesi 75b/6, okunmasına 81b/15.

-mak, -mek: Türkçenin en eski eklerinden biridir. Fiillerden hareket isimleri yapar. Kullanılışı bugünden farklı değildir. Fiilin masdar şeklidir.

dinmek 81b/12, efnā itmekdür 92b/19, görmek 18a/4, eylemek 17b/14, olmak 23b/8, anmak 24a/3, irişmege 49b/9.

-n: İşlek bir ek değildir. Metinde tek bir örnekte tespit edilmiştir.

degin 15b/4.

-ş, -Iş: Metinde tek bir örnekte tespit edilmiştir.

çalış 91b/16.

4.2. Sıfat

Sıfatlar, “...varlığın, nesnenin ya da gösterilen kavramın bir niteliğini belirtmek ya da bir adı söyleme katmak için kullanılan kelimelerdir.” (Bilgin, 2006, s. 219) Sıfatlar tek başlarına isim niteliği taşırlar. “Ad soyundan sözcüklerin bir bölümünü, geleneksel dil bilgisinde sıfat adını alan sözcükler oluşturur.” (Aksan, 1976, s. 67) şeklinde ifade edilmektedir. Sıfat çeşitleri şunlardır:

4.2.1. Niteleme Sıfatları

Niteleme Sıfatları varlıkların somut ve soyut özelliklerini bildiren sıfatlardır. “Canlı, cansız varlıkların renk, şekil, biçim, tat, koku, mesafe, huy, alışkanlık, yetenek, beceri gibi türlü türlü dış ve iç özelliklerini bildiren sıfatlardır.” (Korkmaz, 1992, s. 356) Metinde örnekleri çok fazladır.

evvel beyit 35a/9, āhîr esmā 33a/10, ziyāde kuvvet 69b/4, nazmsız tercüme 62a/17, mücerred kitāb 61b/2, celîlû ’ş-şân ve ‘azîmû ’l-burhân sultāna 25b/14-15.

4.2.2. Belirtme Sıfatları

Belirtme sıfatları, “...belirtme kavramının içerdği belirli duruma getirme, göz önüne koyma, belirli kılma işlevlerinde kullanılan sıfatlardır.” (Bilgin, 2006, s. 224) şeklinde tanımlanmıştır.

4.2.2.1. İşaret Sıfatları

İşaret sıfatları, varlıkları işaret yoluyla belirten sıfatlardır. İşaret sıfatı çeşitleri şunlardır:

bu fakîr 18b/15, ol vāqı’ā 64b/6, o piñarıñ yanına 62b/10, bu hikmet ve esrâr-ı ahfāya 63a11, bu hāl 63b/7, bu huşûşda 12b/4, ol kerāmet 12a/4, ol kimesnelerüñ 11a/4, ol oğu atan 64a/3, ol mübārek lafz 66b/14.

4.2.2.2. Belirsizlik Sıfatları

Nesneleri belirsiz olarak bildiren kelimelerdir. Nesnenin vasıflarını, sayılarını, miktarlarını belirsiz olarak bildirir. Örnekleri şu şekildedir:

bir gicenüñ ba‘zı sā‘atinde 43a/15, ba‘zı meşālih 46b/18, bir cevāb 17a/8, bir gün 32a/12, bir kimse 32b/16, cümle mü‘minin 39a/8, cümle nās 48b/2, çok kıl ü kāl 18a/11, her biriyle 14a/19, her maḥallde 22b/19, nice mertebe 43b/1, ba‘zı ‘ulemā daḥı kitāblarında yazdıkları 81b/17.

4.2.2.3. Soru Sıfatları

Nesneleri soru halinde gösteren kelimelerdir. Metinde soru sıfatı olarak “ne, nice ve ne kadar” kelimeleri kullanılmıştır.

ne-kādar ve fert ve keşret var ise ‘ālem-i ğayb ve melekūtda 29b/1, tedāvi iden kimesne nice zamān ma‘cūn-ı nāfi‘ 75a/18, ne mertebe 57b/18.

4.2.2.4. Sayı Sıfatları

Varlıkların özelliklerini sayı yönüyle belirten kelimelerdir. Sayı sıfatları bugün halen kullanılanlardan farklı değildir. Sayı sıfatları beşe ayrılır:

4.2.2.4.1. Asıl Sayı Sıfatları

Nesnelerin sayısını gösteren sıfatlardır.

bir kitāb-ı mu‘teber 18b/19, iki dürlü 80b/9, üç nev‘ 78b/16, dört kimesne 25a/14, beş vakt 50a/1, on ‘aded 62b/2, beşyüz altmış minber 46a/9, bin cefā 87a/1.

4.2.2.4.2. Sıra Sayı Sıfatları

Nesnelerin sıralarını gösteren sıfatlardır. “-ncı” son ekiyle oluşturulan kelimelerdir.

ikinci mertebe 13b/8, üçüncü mertebesi 13b/18

4.2.2.4.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

Nesnelerin sayısını bölme yönüyle belirten sıfatlardır. Ünsüz ile biten sayılara +Ar, ünlü ile biten sayılara ise +şAr ekinin getirilmesiyle oluşur. Metinde sadece iki örnekte rastlanılmıştır.

otuz üçer kavliyle 81b/8, üçer mertebe 83b/6.

4.2.3. Sıfat-Fiiller

“Sıfat-fiil bir yanları ile fiildirler. Fiil özellikleri dolayısıyla, kendilerinde var olan hareket ve zaman kavramlarını, ad oldukları sığata aktararak varlıkları ve nesneleri hareket ve zaman gösterme özellikleri ile geçici olarak vasıflandırırılar.” (Korkmaz, 2009:909). Sıfat-fiiller taşıdıkları zaman ifadesine göre üçe ayrılırlar:

Geçmiş zaman ifadesi taşıyan sıfat-fiiller:

-duk, -dük

girdükden sonra 62b/14, girdüğü kapudan 82b/15, olduğı gibi 11b/3, olduğı ecilden 28b/14, itdüğün tafşil-i hâl ve tatvîl-i makâl 48b/9, bildüğü sebebdan 16a/5.

-miş: Çok kullanılan bir ektir.

inzivâcından tevellüd itmiş kalb-i ma‘rûf ‘urefâ 83b/2, virilmiş bu kelâmuñ ma‘nası 50b/18-19.

Geniş zaman ifadesi taşıyan sıfat-fiiller:

-An: Bu ekle ilgili örnekler sıkça görölmektedir.

nazar ide yanî lâyıķ olan sözlerüñ 48a/13, mescide giden mü’min 49b/4, her kim işler ise ol işleyen kimesnelerüñ 41a/14.

-r, -Ar, -Ur: Metinde tespit edilen örnekleri şunlardır:

hikâyet olunur bir kâğıd üzerine 63b/18, vaèd olunan gelür göklere vaèd 68a/9.

-mAz: Olumsuz geniş zaman ifadesi taşıyan bir ektir. Yaygın olarak kullanılan eklerden biridir.

‘āmil olmaz ʔarīkat görmeyenler 88a/11, kāmīle olmaz ḥaḳīkat bulmayanlar 88a/11-12.

Gelecek zaman ifadesi taşıyan sıfat-fiiller:

-acaḳ, -ecek: Metinde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘ārif olasıñız zīrā āfāḳa ta‘bīr idecek vāḳı‘añız 93a/9, esmā-yı ḥüsnā bulunacaḳ ḳırā’atine 33a/3-4.

4.3. Zamir

Zamirler, “*Varlıkları temsil ve işaret etmek suretiyle karşılayan ve dilin kurallarına bağlı kalmak kaydıyla belirli koşullar altında bağımsız hareket eden özerk kelimelere zamir denir.*” (Banguoğlu, 1974, s. 153) Zamir çeşitleri şunlardır:

4.3.1. Şahıs Zamirleri

Şahıs zamirleri “ben, sen, o, biz, siz, anlar, onlar”dır. “Şahıs zamirleri, varlıkları kişi olarak temsil eden ve kişi adlarının yerine geçen zamirlerdir.” (Korkmaz, 2009:405). Örnekleri şunlardır:

1. tekil şahıs zamiri: ben

bañā: zulmle görinen ‘adliñi baña göster didikde Ḥaḳḳ 62b/4.

ben: yazmışken ben anı gördüm der felek yāy ḥavādiş 64a/1.

beni: ḳuddise sırrahu beni o dese ‘acemī ‘ārif iltifātla 23b/16.

benim: sulṭāna benim gibi za‘īf ve bī-dermān 25b/15.

2. tekil şahıs zamiri: sen

sen: te‘ālā Yā Mūsā benim ḥikmet-i meḥūlimi sen fehm idebilür misün 62b/5-6.

3. tekil şahıs zamiri: o, ol

o: ihtimām idüp o āḥir esmānuñ cümlesine 33a/10.

oldur: ve insān-ı kāmīl olur ki bu kelām maẓhar-ı kemālūñ 13a/16.

anuñ: bu ḥuṣūṣda şefkat ḥasbiyle anuñ yüregi 42a/7.

anı: yazmışken ben anı gördüm 64a/1.

aña: aña ism-i şerīf ve ‘ilm-i ḥāş oldu 66b/8.

anda: meşṭurdur anda görile 18b/16.

andan: kim ol Ḥaḳḳdur andan artuḳ ilāh yokdur 58b/7.

1. çoğul şahıs zamiri: biz

biz: maḳāle iderler ise biz ol cümlesine ‘ālim 26b/19.

bizden: bātıllarına delīl-i ittiḥād itmekle biz öldük bizden 15a/12.

bizim: fuḳarā’-ı şaḥābe yā resūlu’llāhu bizim gibi kırup 81a/7.

bizimledir: Allāh te‘ālā bizimledir buyurduḳları muḳarrer olduḡı 42a/19.

2. çoğul şahıs zamiri: siz

siz: siz ta‘līm ḥaḳ şarf şadā ile ta‘līm sözi 88a/12.

sizler: varup sizler gelmeden şitāb ve ‘acele ile 47a/17.

sizüñ: sizüñ ism-i şerīfñüz Allāh te‘lānuñ ism-i şerīfñüzden ayrı olmaḡı revā görmeyüp 38b/9.

3. çoğul şahıs zamiri: anlar, olar

anlar: ve anlardan soñra birāder ve ihvān olanlar ve istimā‘ idenler 39a/17

anlara: ‘ālem-i bākīye-i intikāl göründükde anlara hāl ve kemāliyle 12b/6

anlardan: ve anlardan soñra birāder ve ihvān olanlar ve 39a/17

anları: zīrā anları medh-i şadrañde sultān-ı enbiyāda 68a/1

anlaruñ: nañlden soñra anlaruñ harf-ı tenbīh ile beyān 16b/2

4.3.2. İşaret Zamirleri

Metinde tespit edilen işaret zamirleri şunlardır:

bu: li’l-mü’ellif ve bu dañı ‘ulemā-i kāmiline ma‘lūm olsun ki 12b/17.

budur: şıfat-ı müdebbirūñ bi-ḥasebi’l-lügāt maẓmūnı budur ki 11a/15.

bunda: gibi bunda dañı bi-ḥasebi’t-te’vīli’l-ḳarīb leyl ve nehār 11b/4.

bundan: bu ḥuşuş degil bundan ziyāde nice mertebe muḥāl-i 43b/1.

bunı: ḳuddise sırrahu bunı dañı maḳşūd-ı aḳşā i‘tibār idüp 12a/12.

bunlar: ve envā‘ına remz ve işaret vardır zīrā bunlar üç nev‘dür 78b/15.

bunları: kendü ḥāllerine ḳomayup bunları ağıyār ve āḫardan taḳlīb idüp 11a/12.

bunlaruñ: ḫazret-i resūlu’llāh ‘aleyh-i ve sellem bunlaruñ bu ḫāline 47a/9.

bunuñ: bunuñ gibi evvābīn-i emīr olacaḳ kendüleriñ 44b/17.

bunuñla: dañı oḳıdı bunuñla tesbīḫāt yüze temām olur 82a/11.

o: şitābla o yine ḳaçdı ḫazret-i Mūsā 62b/15.

ol: ‘afla mu‘ âmeleye taḥammül idemeyüp atluya ol daḥı 63a/6.

4.3.3. Dönüşlülük Zamiri

Dönüşlülük zamiri “kendü/kendi” dir.

kendi: kendi ḥayāl-i bâtılında ve nefs-i ḥabîşlerinde ḳalup 15a/8.

kendiler: ve tenbîhü’l-ġāfilinde ḥazret-i ‘Ömer kendiler rivāyet iderler ki 49b/15-16.

kendilere: min-‘indi ‘llāh kendilere daḥı ilḥām-ı ilāhî ile ma‘lûm 37b/16.

kendü: kendü nāmı naḳş olmuş bulunmağıla ziyāde 38b/14.

kendülerden: Medīne taşraya ġazā müyesser olmayup kendülerden şoñra 41b/17-18.

kendülerin: ve kendülerin ‘acz-i noḳşānuñ ve ‘ulüvvü’z-zât 24b/19.

kendülerinüñ: kendülerinüñ daḥı dīn ve devlete seḥāvet 52b/10.

kendülerin: ‘aliyyeleri kendülerin şıfat-ı ‘azīze ve ṭabī‘iyyelerinden 59b/16-17.

kendüsi: ḥayr-ı iḥsân ile ‘amel itse kendüsi daḥı 39a/10.

kendüsin: olunan aḥvâlden kendüsin şakınup 14b/3.

kendüsine: eyle didikde ḥazret-i Dāvud nebî ‘aleyhi’s-selām kendüsine ve ḥāline 25b/10.

4.3.4. Belirsizlik Zamirleri

Nesneleri belirsiz bir şekilde temsil eden zamirlerdir.

biri: biri ‘ulemā-yı ‘izām ve meşāyiḥ-i kirāmdan olan 18a/13.

birin: sıfāt-ı ḥamīde ve celīlelerinüñ birin daḥı 55a/17.

birine: ve haḳīḳatuñ her birine kemāl ile ‘ārif olup14a/18.

birisi: daḥı eyledi birisi mevt-i şūrī ve ḥayvānī 76a/17.

biriyle: biriyle daḥı beyān itmişdür ve bundan aḳdem 11b/1.

kimesne: ol kimesnenüñ bir şıfatın daḥı zıkr 59a/4.

kimse: kimse civāru ’l-lāhda onuñ evvelkisi şol 50a/6.

kimsedürler: kimsedürler lāyiḥa diger ve daḥı sūre-i Fatihada 37a/4.

kimseler: olan kimseler ‘ālem-i beḳāda ve civār-ı haḳḳada 12b/3.

4.3.5. Bağlama (Nispet) Zamirleri

Metinde tespit edilen bağlama zamirleri “kim”, “ki” ve “her kim”dir. Kullanılışları bugünkünden farklı değildir.

ki: ma‘lūmdur ki ḥazret-i resūlu ’l-lāhuñ 55a/8.

kim: ya‘nī kaçan kim yıldızlar gide 68a/8.

her kim: her kim işler ise ol işleyen kimesneleriñ 41a/14.

4.4. Zarf

“Zarflar zaman, yer, hal ve miktar isimleridir. Tek başına sıfat olmadığı gibi tek başına zarf da yoktur. Sıfatlar gibi zarflar da tek başlarına isimden başka bir şey değildirler. Sıfat da, zarf da ismin kelime guruplarındaki fonksiyonlarına göre aldığı addır.” (Ergin, 2013, s. 258) Zarf çeşitleri şunlardır:

4.4.1. Hal Zarfları

ancaḳ: ‘adālet ise ancaḳ olur 51a/17.

böyle: ḥazret-i ‘Ömer ḳoluna yapışup böyle segirdüp (19) ḳanda gidersin 49a/18.

dürlü: zîrâ emrâz iki dürlü oldığı gibi mevt dahı eyledi 76a/16.

hemân: yine hemân ol sa'âtde ümmühân evine geldüm 43a/17-18.

hiç: hiç hareket vermeyüp 33a/11.

öyle: dahı öyle lâzım olur 73a/5.

öylece: öylece kırâ'sat oluna 34a/5.

4.4.2. Zaman Zarfları

dâ'imâ: mescidde dâ'imâ civâr-ı haqqda olmuş olup 50a/2.

dem: ve bir dem bu ni'mete şükr eyle 25b/9.

evvelâ: evvelâ bir i'tibâr-ı cemîl kaçd idüp 10b/7-8.

gice: üzere kalkup yâ resûlu'l-lâh bu gice vâkı' amda 38a/1.

gündüz: melekler mu'âmelerine gidüp ve gündüz melekler gelürler 82a/2.

imdi: imdi velî-yi vâsıl ve insân-ı kâmil oldur ki bu zıkr 14b/2

soñra: olduğdan soñra ol maķâmda ķalup 13b/2.

vaķt: beş vaķtde ziyâret itmiş olıcaķ 50a/1.

yarın: bâ' iş-i fetḥ yarın ben aşḥâbımdan bir kimse 59a/1.

zamân: şimdi biñ kırķ târiḥinde bir zamân ķaldıķ 42a/16.

4.4.3. Yer-Yön Zarfları

içre: beķâ dekkânî içre idi bâzâr-ı mefhûm bir esrârınca 74b/4.

taşra: içün vilâyetlerinden taşra gidüp el- aşruñ 53a/8.

üzre: ķâ' idesi üzre tekrar lafzatu'llâh ile iki kere 68b/13.

4.4.4. Miktar Zarfları

az: bulunur anıñçün mazlūma mu‘ ayyen ziyāde az kıldı 42b/1

çok: çok kıl ü kāl vardır 18a/11.

kaḏar: bu kaḏar ta‘ zīm ve iclāl müyesser oldı 56b/16-17.

kere: mübāyā‘ a hālī gibi üç kere estağfiru ‘llāh estağfiru ‘llāh estağfiru ‘llāh okıdı 78b/9-10.

4.4.5. Zarf-Fiiller

Hal Zarf-Fiil Ekleri:

-ken, -iken: i- ek fiilinin i-ken zarf-fiilini almış şeklidir. Bugün ekin kalın şekli olmayıp ünlü uyumuna uymamaktadır.

emr etmiş iken 15a/1, hâlde ve bu kemâlde iken anlar gibi 15b/16, bir maħalle münāsib yazılmışken 35a/5.

-U

ayru 38b/18 (< ayır – u), dahı 39a/10 (< tağ - ı), girü 88a/13 (< gir - ü).

Zaman Zarf-Fiil Ekleri:

-duğça, -dükçe: “-duğ, -dük” sıfat-fiil eki ile eşitlik eki “+çA”nın birleşmesinden meydana gelen bir ektir. Metinde sadece bir örneğe rastlanılmıştır.

mümkün olduğca terk itmeyeler 33b/3-4.

-duğda, -dükde: “-duğ, -dük” sıfat-fiil eki ile “+dA” bulunma hali ekinin birleşmesinden meydana gelen bir ektir.

fesād vāķi‘ olduğda 53a/7, desin deyü buyurduğda 62b/9-10, da‘ vetine icābet şüretinde göründükde 85b/14, eyle didikde hāzret-i Dāvud nebī ‘aleyhi ‘s-selām 35b/15, Hāyberüñ kapusunda yapışdığda 59b/10.

-ıcağ, -iceğ, -ıcağaz, -icegez: Batı Türkçesinin ilk devirlerinde kullanılmış olup sonradan unutulmuş bir ektir.

muğarrer olıcağ marağ-ı zâhiri ve cismâniyye dahı 73b/12-13, ve zâhir-i murâd bir olıcağ girdügi kapudan çıkmak 82b/14-15, murâd bir olıcağ vâkı‘ ayı aşıla âfâka ta‘ bir itmeyüp 93a/6-7.

-IncA: Metinde tespit edilen örnekler şunlardır:

tağşil için gün toğınca 10b/11-12, ma‘ rifet beyânında olan bâbuñ âhirine varınca 18b/11, ma‘ rifet beyânında olan bâbuñ âhirine varınca 50a/8-9, görmedim ve bulmadım diyince atlu 63a/3, du‘ âlarında el yüz sürince 82a/1.

Bağlama Zarf-Fiil Ekleri:

-Up: Eski Anadolu Türkçesi metinlerin yaygın kullanılan eklerdendir. Metinde tespit edilen örnekleri şunlardır:

benüm mağâbetimden karkup 47b/1, kalkup kapudan bakdılar 48a/2, kavıyyü’l-burhân olup 52b/16, libâslarıyla ayaklarıñ örtmeyüp ve kalkup 56a/17-18, vaşıyyet kaşdına hitâb idüp 57b/7, hazret-i Fâtımaya hitâb idüp 60a/7-8.

4.5. Edat

Edatlar, “...manaları olmayan, sadece gramer vazifeleri bulunan kelimelerdir. Tek başlarına manaları yoktur. Hiçbir nesne veya hareketi karşılamazlar.” (Ergin, 2013, s. 348)Edat türleri şunlardır:

4.5.1. Bağlama Edatları

“*Kelimeden küçük dil birliklerini, kelime gruplarını, kelimeleri, cümleleri biçim ve anlam yönünden birbirine bağlayan edatlardır.*” (Ergin, 2013, s. 352)
Metinde tespit edilen örnekleri şunlardır:

ammā: kâdir degilim ammā cenāb-ı ‘āliden ‘avn ve ihsān iderünki 10b/15,
mu‘teberdür ammā celāyā-yı ‘ālem-i mülkden ve zāhirde 15b/11.

bile: envārlarında bile medfūn olup ve mürşid-i kāmīl 93b/3-4.

çün: ve Celālūn hürmeti-çün nefse ve rūḥa ve zāhire ve bātına 12a/4,
muẓırrātdan ve mühlīkātđan ḥalāşı-çün 27b/2.

çünkü: aḥşāda beyān-ı diger çünkü ta‘diye-i aḥşā bu vechle 33a/2-3.

daḥı: nidā ile daḥı tekrār cenāb-ı ḥaḳḳa nidā ve niyāz idüp 11a/7-8, şıfāt-ı
Cemīlūn beyānidur ve daḥı ‘ālem kevn ve feleke 11b/11-12, vāzi‘u’l-vird bu def‘a
daḥı nidā ve niyāzında zıkr 11b/15, iken bu def‘a daḥı bu menāfi‘-i lazīmenin
zuhūruñ ricā idüp 12a/14-15.

eger: ḥıfz itdim eger buyurursañız oḳunan diyüp 38a/6, ‘ulemā ve şuleḥā
ḥaḳḳında ve eger cümle mü’minin 39a/7-8.

hem...hem/ hem: olmaḡa hem luḡat ve hem şer‘ā ve hem ‘imlā 49a/14.

ile: ni‘met-i ‘uẓmāya ḥaḳḳ-ı şükr ile şükr lāzım olduḡı 25a/2, ḡarba dört
kimesne saltanat ile bi-ḥükmi’l-lāh 25a/14, eylediḡi naşş-ı şaḥīḥ-i mübīn ile şābit
maḳarrdur ve bu 27b/7.

lākin: olunmayup vaşilla oḳuna ve lākin faşl olunup 32b/10, naḳḳāşa işāret
ve lākin baḳsına işāret etmedim 38b/12.

meger: oḳunan cān olmaz meger ola rızā ve bu ḥikmet-i ḥaḳḳa 64b/8-9,
meger gördi ki Ḥabeş tā’ifesi itmiş 48a/3-4.

nitekim: mübâlağa olduğuçün nitekim emîrû'l evvâbdur 57b/1-2, dağı lāzımdur nitekim 'āriflerüñ biri 80a/10, vāşıl olmaz nitekim bir nümūzdan bir ilāhīde dinmişdür 88a/9-10.

ve: şūrī bir bābı ve her 'ilmüñ kavā' idi 88a/15, muğībāt-ı ilāhiyye ve hikmet ğayr-ı mantūğ-ı bahādan 88a/18, teslîmi ile emr ve irsāl olunduğı 88b/2.

veyā: peynirinden ve yā şüd ü riş'inden perhîz ve ictināb 75b/12.

yāhūd: emn ve emānda olalar yāhud zulm ve ta' addī ile 52b/18.

u, ü: evvābīndür ki biḥāsebi'l-lügāt cān u dilden 43b/12, ins ü cānlarında ṭālib ve şādıklar ve sālîk-i 70a/4.

zîrā: olunmadı zîrā keşf-i sırr deyü rubūbiyyet vardır 20a/3.

4.5.2. Son Çekim Edatları

Örnekleri şunlardır:

bile: dağı dürdi bu uci dağı bile görki temennī 75b/16.

çün: cihān-ı dirhem üftāde çün müy-ı zengī 53a/19.

diyü: diyü du' ā itdiler tenbīhü'l-ğāfilinde meştūrdur 49a/7-8.

-e deġin: ve mevt-i şūrîleri zamānına deġin aşlā terk-i tā' at 15b/4.

evvel: okuduğdan soñra evvel du' ānuñ 'indi'l-lāh kabūl 72a/18.

ġayrı: muğībāt-ı ilāhiyye ve hikmet ġayr-ı mantūğ-ı bahādan 88a/18.

gibi: gibi ḥavf ve ictināb iderlerdi bu ḥāle 46b/9.

göre: olan ḥāllerine ve mertebelerini göre zāhir ve bāṭın 76a/13.

içün: bulunacak kırā'atine kādîr ve 'ālem kimesne içün 33a/4.

ile: lāyiḥa bu esmā-i şerīfe-i ḥüsnā ile şıfatlandı 32a/1.

kaḍar: ‘Oṣmān ḥazret-i enbiyādan bu kaḍar 56b/16.

kaṣu: karşı dīne da‘ vet etdiklerinden mana dīde 42a/9.

soṇra: ve şükri te‘ mīm itdiklerinden soṇra taḥşış 26a/19.

üzre: üzre tekrır lafzatu ‘l-lāh ile iki kere Allāh 68b/13.

tā: iden eşilse tā kıyāmetden ol ‘amel-i şāliḥi 41a/13.

4.5.3. Ünlem Edatları

“His ve heyecanları ifade etmek için tabiattaki sesleri taklit eden edatlardır.” (Ergin, 2013, s. 349) Bu edatlar çağırma, üzüntü, keder, işaret, hayıflanma bildirir. Örnekleri şunlardır:

ey: Ey ṭālib-i ‘irfān bu daḥı ma‘lūm cinān olsun ki 17b/2

yā: fehm-i tām iderin didikde Yā Mūsā fūlan 62b/7

4.5.4. Soru Edatı

Örnekleri şunlardır:

‘aceb: mü ‘minler ‘aceb zuḥūrıyla ‘amellerine maḡrūr olmaḡdan 78b/5-6.

mi: kelāmuñ daḥı taşdıḡ ider misin 43a/19.

4.6. Fiil

Fiiller, “...iş ve hareket bildiren önemli sözlerdir. Fiiller, karşıladıkları hareketler ile zaman ve mekân kapsamı içinde, somut ve soyut nesne ve kavramlarla ilgili her türlü oluş, kılış, kılınış ve durumları bildirirler.” (Korkmaz, 2009:527). Fiil çekimi ile ilgili örnekler şunlardır:

4.6.1. Fiil Çekimi

4.6.1.1. Şahıs Ekleri

Fiil çekiminde kullanılan şahıs ekleri zamir kökenli ve iyelik eki kökenli şahıs ekleri olmak üzere iki gruba ayrılır.

4.6.1.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri

Metinde zamir kökenli şahıs ekleri öğrenilen geçmiş zaman, görülen geçmiş zaman, geniş zaman, gelecek zaman, şimdiki zaman çekimlerinde kullanılmıştır. Örnekleri şunlardır:

1. tekil şahıs: -am, -em, -ım, -im, -um, -üm, -ın, -in

olmadum diyü 17a/16, mālīke geldüm 10b/9-10.

2. tekil şahıs: -sın, sin

kemāl-i fazlından yüzüme urmıyasın 11a/1, hicāb idersin iki cihān sulţān mehābetinden kōrkmayup 47b/2.

3. tekil şahıs: Bu şahıs için ayrı bir ek yoktur. Şekil ve zaman ekinden sonra “-dUr, -

hāḳḳ te‘ālā ḥāzretlerine ḳalmışdur 13b/12.

1. çoğul şahıs: -uz, -üz, -vuz, -vüz

Metinde sadece bir kelimedede tespit edilmiştir.

ḥamd iderüz 27a/2.

2. çoğul şahıs: -sız, -siz

vāşıl olursız buyurdılar 81b/2.

3. çoğul şahıs: -lar, -ler

dimiş olalar 22a/17, fezā’il-i ḥāḳīḳate müstağraḳ oldılar 87a/7-8.

Bazen “-lar , -ler” ekinden sonra “-dur, -dür” kuvvetlendirme ekinin kullanıldığı görülmüştür.

mutavvaşıtlardur 91a/2, buyurmuşlardur 23b/15, iclâl kaçına dimişlerdür 22b/12.

4.6.1.1.2. İyelik Eki Kökenli Şahıs Ekleri

Metinde görülen geçmiş zaman, şart ve istek kipleriyle bazı kipler hikaye şekillerinde kullanılmıştır. İyelik ekleri zamanla bazı fiil kiplerine gelerek şahıs eki işlevi kazanmışlardır.

1. tekil şahıs: -m

‘ibādete kâdir olmadum 17a/16, huzûr-ı mâlike geldüm 10b/9-10, ‘ârif-i kesretde vahdete yetişdüm 14a/3, bu gice vâkı‘amda gördüm 38a/1-2.

2. tekil şahıs: -ñ

vâkı‘ayı görmeseñ 93b/14, murâd iderseñ 39a/13.

3. tekil şahıs: Bir ek kullanılmamıştır.

eyledi 10b/9, vâşıl olmasa 14b/7.

1. çoğul şahıs: -k, -k

hazret-i resûlu ‘l-lâh ile oturduk 47b/16-17, ittiḥād itmekle biz öldük 15a/12, bir zamân kaldık 42a/16, oğlanlar şavt işitdik 47b/19.

3. çoğul şahıs: -lar, -ler

oynaşup ve raús idüp dönerler 48a/4, mutlaka anmağa derler 24a/1-2, bunların etrafında oynarlar 48a/5.

4.6.1.2. Şekil ve Zaman Ekleri

“Şekil ve zaman ekleri fiil kök veya gövdesinin karşıladığı hareketi şekle ve zamana bağlayan eklerdir. Şekil ve zaman eklerinin bir kısmı yalnız şekil, bir kısmı ise hem şekil, hem zaman ifade ederler.” (Ergin, 2013, s. 288) Şekil ve zaman ekleri bildirme ve tasarlama kipleri olmak üzere ikiye ayrılır:

4.6.1.2.1. Bildirme Kipleri

“Adından da anlaşılacağı üzere, bu kipler yapılmış, yapılmakta veya yapılacak olan işleri haber verme, yargı halinde bildirme niteliği taşıyan kiplerdir.” (Korkmaz, 2009:583) Bu kipler ayrı ayrı beş ayrı zamanla gösterilecektir.

4.6.1.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

1. tekil şahıs: -dUm

olmadum diyü 17a/16, maqbülde gördüm 19a/1, ‘ârif-i kesretde vahdete yetişdüm 14a/3.

2. tekil şahıs: -dUñ

Metinde bu ekle ilgili bir örnek tespit edilememiştir.

3. tekil şahıs: -dİ

şîgâsıyla okudı 27b/18-19, ihtisâr için tayy olundı 30a/8, zıkr ve tevşif itdi 41a/4, kıatilü ’z-zındîk denildi 42a/5, kim ikâz itdi 49a/4-5.

1. çoğul şahıs: -duķ, -dük

hazret-i resûlu ’l-lâh ile oturduķ 47b/16-17, ittiḥâd itmekle biz öldük 15a/12.

3. çoğul şahıs: -dİlAr

kalķup ķapudan baķdılar 48a/2, ve zıkr idem buyurdılar 24a/10.

4.6.1.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zaman eki “-mİş”tır. Metinde kullanımı daima düz ünlü ile oluşturulmuştur.

2. tekil şahıs: -mİşIn

Metinde bu ekle ilgili bir örnek tespit edilememiştir.

3. tekil şahıs: -mİş (dUr)

tekrâr olmak üzere okuna gelmişdir 34a/4-5, kalmışdur 13b/12, ittiḥād ḥālî zuhūr etmiş 14a/10, gerçi bu kelâm yanılmış ve lâkin bu ḥuşûş çok tafşîl ve bahş getürür 21b/12-13.

3. çoğul şahıs: -mİşlAr

ḥaḳḳ ma‘rifetahu buyurmışlar 20b/2, tefsîr itmiş iken mülâhade etmişler 15a/5.

4.6.1.2.1.3. Geniş Zaman

2. tekil şahıs: -rsIn, -ArsIn, -UrsIn

korḳup ḥicâb idersin 47b/1-2, segirdüp ḳanda gidersin didikde 49a/19.

3. tekil şahıs: -r, -Ar, -Ur

ol ḥâl ve ḳâl zâhir olur 50b/1, ḳuluna muḥabbet-i îcâb ider 54b/14.

1. çoğul şahıs: -rUz, -ArUz, -UrUz

Muhâmmmedle daḥı ḥamd iderüz deyüp 27a/2.

3. çoğul şahıs: -rlAr, -ArlAr, -UrlAr

engîzlerin görenler daḥı bilürler ki 58a/2, ve gündüz melekleri gelürler 82a/2-3.

Geniş zamanın olumsuzu bütün şahıslarda “-mAz” eki ile yapılmaktadır.

hāl-i ‘ibādeti terk etmez 13a/13-14, bu kelāmuñ ma‘nāsın bilmez 14b/14-15, her hâlde lisāna naṭıka gelmez 90b/2, teşri‘ iyeve vāşıl olmaz 13a/3.

4.6.1.2.1.4. Şimdiki Zaman

Metinde bu kiple oluşturulmuş bir örnek tespit edilememiştir.

4.6.1.2.1.5. Gelecek Zaman

Metinde gelecek zaman eki “-acak, -ecek” eki ile oluşturulmuştur.

idebilür misün diyecek 62b/6, a‘mādan tekrār taleb ve istiğsār idicek 63a/4, haber virüp ve şehādet idicek 64b/17.

4.6.1.2.2. Tasarlama Kipleri

4.6.1.2.2.1. Emir Kipi

Emir kipinde her şahıs için ayrı ekler kullanılmaktadır. Emir kipi, “*Emir kipi, tasarlanan hareketin yapılmasını emir şeklinde ifade eden kalıptır*” (Türkyılmaz, 1999, s. 15) Örnekleri şunlardır:

1. tekil şahıs: -AyIn, -AyIm

Metinde bu ekle ilgili bir kullanım tespit edilememiştir.

2. tekil şahıs: -ğıl, -gil ya da eksiz kullanılır.

Metinde bu ekle ilgili bir kullanım tespit edilememiştir.

Tespit edebildiğimiz bir örnekte bugünkü Türkiye Türkçesindeki kullanım şekliyle hiçbir ek almadan yalın haliyle oluşturulmuş şekli tespit edilmiştir.

Yā ‘Ā’işe gel Ḥabeşe 48a/7.

3. tekil şahıs: -sUn

Metinde bu ekle ilgili bir örnek tespit edilememiştir.

1. çoğul şahıs: -AlUm

Metinde bu ekle ilgili bir örnek tespit edilememiştir.

2. çoğul şahıs: -ñ, -ñUz

gözleri ağrur didiklerinde baña getürin 59a/16, Allāhu ekber diyinüz 81b/1, ‘ārif olasıñız 93a/9.

3. çoğul şahıs: -sUnlAr

idüp müstefid olsunlar 30a/9.

4.6.1.2.2.2. Şart Kipi

Şart kipi “-sa/-se” eki ile yapılmaktadır. “*Bir oluş ya da kılışın şart biçiminde düşünüldüğünü anlatan, dolayısıyla, hiç bir yargı bildirmeyen aynı zamanda dilek görevi de yapan tasarlama kipi.*” (Korkmaz, 2010, s. 203) Örnekleri şu şekildedir.

1. tekil şahıs: -sAm

Metinde bu ekle ilgili bir örnek tespit edilememiştir.

2. tekil şahıs: -sAñ

vākı‘ ayı görmeseñ 93b/14, ‘irfān ve vuşul murād iderseñ 29a/13.

3. tekil şahıs: -sA

cem‘u’l-cem‘i vāşıl olmasa 14b/7, ta‘lluğ etmeyüp şāfi farkda kalsa 14b/9-10, kelimesi aña şıfat vākı‘ olsa zāhirān şahīhdür 57a/18-19.

2. çoğul şahıs: -sAñUz

hıfz itdim eger buyurursañız 38a/6.

3. çoğul şahıs: -sAlAr

şıdķ-ı niyet ile ‘amel itseler 39b/1, bu zālimi bi’l-müvācehe görseler 42a/18.

4.6.1.2.2.3. İstek Kipi

İstek kipi “-a/-e” eki ile yapılmaktadır. “*Bu ek, fiilin istek çekimini yapar. Yalnız şekil ekidir. Zaman göstermez. Şekil olarak tasarlama gösterir. Tasarlanan hareketin istendiğini belirtir*” (Ergin, 2013, s. 320) Örnekleri şunlardır:

1. tekil şahıs: -Am

rûḥ ‘ âleminde olam 74a/11-12.

2. tekil şahıs: -AsIn

kemâl-i fazlıñdan yüzüme urmıyasın 11a/1, îmân iderîn dimesin 43b/5.

3. tekil şahıs: -A

ḥâl-i aḥdiyyet ve hüviyyet ola 13b/1, ve ḥâllere ḳâlmaḳdan şaḳlıya 14a/13, ve farkı cem‘ süz olmıya 14b/4.

1. çoğul şahıs: -AvUz

Metinde bu ekle ilgili bir örnek tespit edilememiştir.

2. çoğul şahıs: -AsIz

Metinde bu ekle ilgili bir örnek tespit edilememiştir.

3. çoğul şahıs: -AlAr

emn ve emânda olalar 52b/18, mümkün olduḳca terk itmeyeler 33b/3-4, tevḥîdiyye nâm-ı risâlemizde göreler 36a/13.

4.6.1.2.2.4. Gereklilik Kipi

Metinde gereklilik kipi için farklı bir ek kullanılmamaktadır.. “*Eski Anadolu Türkçesi döneminde gereklilik kipi için özel bir kip eki bulunmadığı için asıl fiillerin şart kipi eki –sA üzerine “gerek” kelimesini getirerek bu fiillerden oluşan yeni şekil gereklilik kipi görevinde kullanılmıştır.*” (Timurtaş, 1994, s. 132) Metinde gereklilik kipi sadece bir örnekte “-mak gerekdür” kullanımıyla tespit edilmiştir.

ile gitmek gerekdür 49b/5-6.

4.6.2. Cevheri Fiil ve Bildirme Ekleri

muḥabbet-i icāb ider ‘ibādet muḥarrerdür 54b/14-15, ḳalbiyye ve rūḥiyyelerinden degildür 59b/18, meger gördi ki Ḥabeş tā’ifesi imiş 48a/3, sözlerüñ redd itmek idi 48a/13-14, sende tenezzeh noḳşān görünmezdi 93b/14-15, ‘Ömer ibnü’l-Ḥaṭṭāb gelürdi 44a/16-17, meyl ve başarım aḥāra nazar ider ise 11a/9-10.

4.6.3. İsimden Fiil Yapma Ekleri

Bu ekler isim kök ve gövdelerine gelerek fiil yaparlar. Bu ekler şunlardır:

+A-: Fazla işlek olmayan bir ektir.

oynarlar 48a/5.

+IA-: Eskiden beri işlek olarak kullanılan eklerden biridir. Her çeşit ismin sonuna gelerek fiiller yapar.

eyledi 76a/17, ṭagladılar 48a/2.

+ter-: İşlek olmayan bir başka ektir:

gös(z)terdikde 62b/4.

4.6.4. Fiilden Fiil Yapma Ekleri

Bu ekler fiil kök ve gövdelerine gelerek yeni fiiller oluştururlar.

-Ar-: Eskiden beri kullanılan fakat işlek olmayan eklerden biridir.

gidersin 93b/13.

-dur-, -dür-, -tur-, -tür-: Eskiden beri bulunan ve işlek olarak kullanılan eklerden biridir.

ḳaruşdurup 75a/1, bildirecek 62b/6, öldürmüşdi 63b/4.

-I-: Eskiden beri işlek olarak kullanılan bir ektir.

yanılmış 21b/12, virilür 41b/11, görile 18b/16, gösterilmiş 93b/12.

-mA-: İşleklik sahası en geniş olan eklerden biridir. Fiilin anlamını olumsuzlukla genişletir.

olunmamağın 65b/7, itmeyeler 33b/4, bilmeyen 88a/10.

-n-: Eskiden beri kullanılan işleklik sahası geniş olan eklerdendir. Ünlü ile biten kelime tabanlarına ya da -l ile biten fiil tabanlarına gelir.

görünür 93a/18, okunmak 78a/10, olınuğda 45a/6, dinmişdür 88a/10.

-r-: Eskiden beri kullanılan bir ektir. Oldurma, yaptırma bildirir.

düşürüp 62b/13.

-ş-: İşlek olarak kullanılır. Ortaklaşma ifade eden fiiller türetir.

irişmege 49b/9, yapışdığda 59b/10, yetişdüm 14a/3, karşışdurup 75a/1.

-t-: Genellikle ünlü ile biten kelime tabanlarına gelir.

oñutdı 82a/9.

4.6.5. Birleşik Fiiller

it- ile yapılan fiiller:

zıkr itmeyüp 61b/2, tañrır itmişler 62a/16, nañm itdigi 64b/7, nañar itdiklerinde 66b/11.

ķıl- ile yapılan fiiller:

ıyd ķılındı 42a/4, mañfi ķılurlar 45b/9, namāz ķılanlarda 80a/4, aşķāre ķılup 45b/15.

ol- ile yapılan fiiller:

muḳayyide olmaḡıla 46a/3, vāzī^c olunup 46a/10, zıkr olunan 46a/14, ḳoñşu olmaḡa 49a/11.

eyle- ile yapılan fiiller:

binā eyledi 63a/16, bed^ʔ eyledi 10b/9, işbāt eyle 20b/1.

bul- ile yapılan fiiller:

hüviyyet bulmuş 23b/17, muḳārenet bulunsun 39b/10-11, óÀl bulup 53a/13.

vir- ile yapılan fiiller:

ḥükmin vire 14b/1, ḥaḳīḳatden virilmek 25a/1, ziyāde virdiḡi 16b/12.

var- ile yapılan fiiller:

sezā vardur 16a/9, āḡirine varınca 18b/11, sükūta varup 47a/16-17.

gör- ile yapılan fiiller:

intıḳāl göründükde 12b/6, intihā görmeyüp 15b/3, mu^c teber görüp 20a/13.

4.6.6. Soru Eki

Soru eki “-mı , -mi”dir. Bu ek metinde sürekli düz ünlü ile kullanılmıştır. Metinde sadece bir örnekte tespit edilmiştir.

^camelleri eyü olmaz mı diyü 16b/17.

5. METİN

10b

(1) Allāhumme yā settār yā settār (2) اللهم قيل اصله يا الله امنا بالخير “Denildi ki Allāhumme’nin aslı “Ya Allah hayra inandık”dır.” idi (3) evvelā harf-i nidā ḥazfıyla tahfif olındı ve dahı (4) ümmü’l fi’linüñ müte‘allūḳatı olan şīga-i tekellüm ile (5) bi’l-ḥayr ḥazf olındı (الله ام) ḳaldı hemze dahı (6) ḥazf olunup lafzatu’llāhu zam olmağıla allāhumme (7) oldı yā settār yā settār bu vird-i şerīfı cem‘ ve vaż‘ (8) te’līfı kırā’at Seyyid Yaḥyā ḳuṭb-ı Celīl evvelā (9) bir i’tibār-ı cemīl ḳaşd idüp esmā-i ‘izāmından (10) settār ismiyle bed’ eyledi ki yā Allāh ḥuzūr-ı mālīke (11) geldüm ber-vech-i ‘ubūdiyyet senüñ şānıñ ta’zīm (12) ve zātıñı tebcīl ve rızāñ taḥşīl içün gün (13) toğınca envā’-ı ezkāra iştiğāl murādımdur (14) velakin zāt-ı Celīl ve bī-ḥun lāyık zāt-ı ‘ibādete (15) iştiğāl müyesser idüp ‘aciz ve ḥaṭā-i ezkāra (16) ḳādir degilim ammā cenāb-ı ‘ālīden ‘avn ve iḥsān (17) idersünki zātına lāyık zıkr ve ‘ibādete iştiğāl (18) müyesser idüp ‘aciz ve ḥaṭā ile ḡayb ve noḳşānım (19) zuhūr iderse şıfat ‘afv ve ḡufrānıla

11a

(1) setr idüp kemāl-i fazlıñdan yüzüme urmıyasın (2) diyüp du‘ā ve nidāsında ziyāde tazarru‘ ve niyāz ḳaşdına (3) te’kīden ism-i settārı tekrār itdi yā ‘Azīz yā Ğaffār (4) yā Celīl yā Cebbār ism-i şerīflerüñ zıkr itmekden murād (5) zıkr olınan du‘ā ve niyāzında ziyāde ihtimām içündür

(6) el-murād bi-ḳuvveti’l fevā’id يا مقلب القلوب و الا بصر “Ey kalpleri ve gözleri evirip çeviren.” (7) bu nidā ile dahı tekrār cenāb-ı ḥaḳḳa nidā (8) ve niyāz idüp yā Rabb ḳalbim ve baṣarım yed-i ḳudretindedür (9) eger ḳalbim aḡyāra meyl ve baṣarım āḥara nazar

(10) ider ise kemāl-i kereminden قلب المؤمن اصبعين من اصابع الرحمن يقلبها كيف يشاء (11) muḳtezāsınca (12) kendü ḥāllerine ḳomayup bunları aḡyār (13) ve āḥardan

ya مد بر اليل و taklīb idüp teveccühümü cenāb-ı (14) ‘izzetiñe mahşûş it dimekdür (15) “Ey geceyi ve gündüzü tedbir eden.” (16) şıfat-ı müdebbirün bi-ḥasebi’l-lügat maẓmūnı budur ki (17) ḥikmet-i kāmile ile ḳudret-i şāmilenün bir āsarı (18) daḥı budur ki giceyi giderüp ardınca gündüzü (19) getirürsün ve gündüzü giderüp ardınca (20) giceyi getirürsün diyü şıfat-ı kāmilesinden

11b

(1) biriyle daḥı beyān itmişdür ve bundan aḳdem غداة و عشي zıkrinde ber-vech-i isti‘āre zıkr-i maḥāl ve irāde-i ḥāl (2) ḥükmiyle cemī‘-i evḳāt leyl ve nehār murād olduğu (3) gibi bunda daḥı bi-ḥasebi’t-te’vili’l-ḳarīb leyl ve nehār (4) cemī‘-i mevcūdından kifāyet ve ibāret olmak cā’izdür (5) zīrā cemī‘-i mevcūdātuñ kıyāmı ve devāmı felek-i (6) devvār devrānıyla ḥāşıl olan leyl nehār vücūdıyla (7) ehl-i nücūm ve ehl-i raşad olan ‘ulemā’-yı kāmilīnün (8) bi-ḥasebi’l-ḥikmetü’l-ilāhiyye ma‘lūmlaruñdur bu muhtaşarda (9) tafşıl ve beyānı ḳābil ve maḳbūl degildür ki murād-ı (10) ḥüdā-yı Celīlün şıfāt-ı Cemīlün beyānidur ve daḥı (11) ‘ālem-i kevn ve feleke ‘ālem-i ḡāyb melekūtdan şeb (12) ve rūzuñ zuhūr ve burūzı afitāb-ı ‘ālemtābuñ (13) tūlū‘ ve ḡurūbıyla olduğu gibi anla ve daḥı (14) vāzī‘ü’l-vird bu def‘a daḥı nidā ve niyāzında zıkr (15) olınan murādāta vuşūline ziyāde ihtimām ve ḥaḳḳ (16) te‘ālānuñ ḳudret-i kāmilesine i‘timād ve luṭf (17) ve keremine istinād idüp (18) “Bizi kabir azabından ve cehennemden kurtar.” (19) خَلِّصْنَا مِنَ عَذَابِ الْقَبْرِ وَالنَّارِ okudı ya‘nī yā Rabbe’l-‘ālemīn

12a

(1) sen ḳādīr [ü] kemālsün ve ben ḥaḳīr ‘āciz (2) mecālīn cemī‘ umūr-ı ‘ālem yed-i ḳudretinde ve ḳabẓa-i ḳuvvetinde (3) ḥaṭā ve ‘isyāndur ḥıfẓ ve ḥimāyet itmekle azamet (4) ve celālün ḥürmeti-çün nefsen ve rūḥen ve zāhiren ve bātınen (5) mūcib-ı ‘azāb olur aḥvālden ḥalāş eyle dimekdür (6) şerḥ-i kelām استر عيوبنا ve daḥı (7) de وتكفير سيئات جميع احواله مراتب (8) ستر عيب و غفر ذنب و تطير قلبی و تنوير قبر و شرع صدر ve ‘ibādu’llāh (9) ve ḥuṣūlī sālīk-i ilā’llāh olanlara dūnyā ve (10) uḡrālarında lāzım

ve nāfi‘ ve nice fevā’id-i sülûkiyyeyi (11) cāmī‘ hâlet-i ilâhiyyeden olduğu için vâzi‘ ü’l-vird (12) kuddise sırrahu bunı daḥı maḳşûd-ı akşâ i‘ tibâr idüp (13) ibtidâen virdde şıfât-ı settâriyyetle nidâsın bi’l-kifâye (14) etmiş iken bu def‘a daḥı bu menâfi‘-i lazîmenin zuhûruñ (15) ricâ idüp tekrâr şıfat-ı ulûhiyyet ile du‘âsında (16) teferrû‘ idüp

اللّٰهۤی استر عیوبنا و غفر ذنوبنا و طهر قلوبنا و نور قیو وناه انشرح (17)

(18) *“Allah’ım! Ayıplarımızı gizle, günahlarımızı bağışla, kalplerimizi arındır, kabirlerimizi nurlandır, göğüslerimizi aç ve günahlarımızı gizle.”* okudu (19) ve bu elṭâf-ı ilâhiyye-i ricâ ve du‘âsından sonra

12b

بلطف الله مستور العيوب و مغفور الذنوب و مظهر (1)

(2) *القلوب منور القبور و مستر وح الصدور و مكفر السئات* (3) *“Allah’ın lutfu ile ayıpları örtülen, günahları bağışlanan ve kalpleri temizlenen, göğüsleri açılan ve seyyiatları affedilenlerden kıl.”* olan kimesneler ‘âlem-i beḳâda ve civâr-ı ḥaḳḳda (4) aḥyâr ve muḳarrebîn ve ebrâr-ı vâşılîn ile ḥaşr olunmak (5) aḥbâr-ı şaḥîḥada muḳarrer olmağın ‘âlem-i fâniden (6) ‘âlem-i beḳâyâ intikâl göründükde anlara ḥâl ve kemâliyle (7) intikâl müyesser idüp ve anlar gibi civâr-ı ḥaḳḳda (8) ḥaşr olunmak ricâsına *و تو فنا مع الابرار* (9) *“Sana gerektiği gibi ibadet edemedik.”* (10) kelâmının kemâl-i şânına ve ḥâline muḳaddime-i (11) ‘irfânîdür ve ma‘lûm olsun ki *ما خلقت الجن والانس ا لآ ليعبدون* (12) *“Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.”* (Kur'an-ı Kerim, 51/56) feḥvâsınca ma‘bûd-ı bi’l-ḥaḳḳ olan zât-ı (13) bî-çûna muḳaddemen ma‘rifeti nice lâzım ise dâ’iyle ḳâ’im (14) ve sâbit olan şıfat-ı rubûbiyyet muḳtezâsınca ‘ibâdet-i (15) ilâhiyye daḥı lâzımdır ḥâşılı’l-kelâm ve’l beyân birbirine (16) mütelâzımândır ve ma‘rûf-ı ehl-i ‘irfândur (17) lâyiḥa li’l-mü’ellif ve bu daḥı ‘ulemâ-yı kâmilîne ma‘lûm olsun ki (18) ‘urefâ-yı kâmilîn ve fuḫalâ-i vâşılîn taḥḳîḳ ve tedḳîḳlerinde (19) şubût iki nev‘dür şubût -i ta‘rifîyye ve şubût-ı teşri‘îyye

13a

(1) didiler ki ehline **كما كان** ma‘lûm ve ma‘rûfdur ve velî (2) kâmil ve şâdık nübüvvet-i ta‘rifîyyeye vâsıl olur velâkin (3) nübüvvet-i teşri‘iyyeye vâsıl olmaz şerh-i ‘aķâidde ve i‘tikâd (4) bâbında velî derece-i nübüvvete vâsıl olmaz didikleri (5) nübüvvet-i teşri‘iyye degildür ehline ma‘lûmdur ve daħı velînüñ (6) bu vechile vuşûli mücerred ‘irfân-ı kâmil ile degildür illâ (7) ‘amel-i şerî‘at-ı Muħammediyye ve tâ‘at ve ‘ibâdet-i şamedîyye kuvvetiyle (8) ve buħâllere devâm-ı istikâmetle vâsıl olur bu ecildendür ki (9) ‘ârif-i şâdıklar fenâ-yı ma‘nevî ve beķâ-yı ma‘nevî hâlin (10) ve bi-hasebi’l bâtın mevt-i ma‘nevî kemâlin buldıķdañ soñra (11) fenâ-yı şurî olan mevt-i şurî ve zâhir (12) hükmiyle ‘âlem-i şüret vücûd-ı zılliden ‘âlem-i beķâyâ (13) vâsıl olunca aşlâ ‘amel-i şerî‘ati ve hâl-i ‘ibâdeti (14) terk etmez ‘ârif-i kâmile bu remz yeter ki (15) **كل جمع للا تفرقة زندقه و كل تفرقة سلا جمع تعطيل** (16) ve insân-ı kâmil oldur ki bu “*Farksız cem zındıklıktır ve cemsiz fark da tâtildir*” kelâm-ı mazhar-ı kemâlün (17) mażmûn-ı hümayûnında olan hâli terk itmezler (18) **فافهم الاشارة بكمال الازعان و البصارة** “*Bâsiret ve anlayışın kemaliyle işareti anla.*” lâyiha (19) ‘ârif-i kâmil telvînden ħalâş olup temkîn-i

13b

(1) şarfa ve hâl-i aħdiyyet ve hüviyyet ola maķâm-ı Cem‘e (2) vâsıl olduķdan soñra ol maķâmda ħalup kuvvet-i (3) ‘irfâniyye ile cem‘î Cem‘ül-Cem‘e ve temkînî telvîne ve vaħdete (4) keşret-i ef‘âl ve şıfâta vâsıl ve mübeddel olmayup (5) vaħdet-i şarfıla maķâm-ı Cem‘ ve istiğrâķda ħaleme (6) ve bu hâl maķâmında ħarâret-i ilâhiyye ile ‘aķluñ (7) evvel mertebesi olan ‘aķl-ı me‘âş daħı zâ‘il (8) ve ikinci meretebe olan ‘aķl-ı ma‘âd hâl ve maķâmında (9) tevĥîd-i ef‘âl ve tevĥîd-i şıfât hâliyle meczûb (10) olur ise ricâlu’llâhdan bir ferd-i ferîd ve velî-i vaħiddür (11) tâ‘at ve ‘ibâdetinde hâlî ve ħâlî Hâķķ te‘âlâ (12) ħazretlerine ħalmışdur bu maķâm-ı hâle vâsıl olan (13) ehline ma‘lûmdur **أنما يعرف ذا العقل ذوهه** “*Onun zevkini ancak fazilet sahibi anlar.*” (14) ve ammâ ‘aķl-ı me‘âş zâ‘il olmayup ma‘âda Ķur’anla (15) ma‘rûf ‘irfân-ı kâmilin olup ehlu’llâh telķin (16) ve irşadında Cem‘ü’l-Cem‘

ıtlāk olınan fark-ı şāniye (17) hālne vāşıl olmayup ve dağı ‘ aql-ı ma‘ ādı (18) ‘ aqluñ üçünci mertebesi olan ‘ aql-ı küll kuvvet (19) ve perteviyle muşaffā ve münevver olmayup belki nüşür-ı

14a

(1) keşret ile maḥcūb olup ve ‘ aql-ı me‘ āş pertevi ve āşār-ı (2) gālīb olmağıla nefsi i me‘ āş ve nefsi levvāme muḳtezāsı (3) dağı görüne bu ‘ ārif-i kesretde vaḥdete yetişdim (4) diyü ‘ aql ve taḳāza ve nefsi me‘ āş ile ‘ alāyık-ı keşrete (5) ve ‘ avāyık-ı fetrete düşüp ve bu hevā ve heves ile maḡrūr (6) dağı olmağın mücāhede-i ḳalbiyye ve rūhiyye itmeyüp ḥattā (7) müşāhede-i rubūbiyyetle ḥālā şerī‘ at ve ṭarīḳatle üzerine (8) farz olan a‘ māl-i şerī‘ ati ve ‘ ibādāt-ı ilāhiyyeyi (9) ḳaşd ile bilā ‘ özl terk itse العیاذ بالله تعالى (10) vücūdında zındıḳa ve ittihād ḥālī zuhūr etmiş olup (11) cehālet ve baṭālete belki ‘ ayn-i ḳalālete mübtelā olur (12) Allāh te‘ ālā ümmet-i Muḥammed ṭālib ve sālikleri bu muḳavele-i (13) ‘ irfānda ve ḥāllere ḳalmaḳdan şaḳliya āmin zīrā bu ḥāl (14) ‘ ālāmet-i ithāl olındığından zerre iştibāh yokdur (15) lāyiḥa ve bu dağı ma‘ lūm-ı ‘ ulemā’ ve ma‘ rūf-ı ‘ urefādür ki (16) ‘ ārif-i bi’llāh enbiyā-yı şıfat olup merātib-i (17) erba‘ a olan şerī‘ at ve ṭarīḳatuñ ve ma‘ rifetüñ (18) ve ḥaḳīḳatuñ her birine kemāl ile ‘ ārif olup (19) maḳāmına ve ḥālne göre mehmā imkān her biriyle

14b

(1) ‘ amel idüp şerī‘ atuñ ve ṭarīḳatuñ ḥükmin vire lāyiḥā (2) imdi velī-i vāşıl ve insān-ı kāmīl oldur ki bu zikr (3) olınan aḥvālden kendüsin şakınup cem‘ i farḳsız (4) ve farḳı cem‘ süz olmaya zīrā şāfi cem‘ de ḳalup (5) ve ‘ aql-ı me‘ āş dağı yerinde olup evliyā-i kāmīlīn (6) ve meşāyiḡ-i müttekīn ḥālne ve kemālne olan fark-ı (7) şāniye ve cem‘ ü’l-cem‘ e vāşıl olmasa ‘ arifine göre (8) zındıḳiyyet ḥavfı vardur ve fark-ı şāniye ve cem‘ ü’l-cem‘ e (9) vāşıl olup velākin ḥālet-i cem‘ e ta‘ lluḳ etmeyüp (10) şāfi farkda ḳalsa mu‘ atılīn ve bātılīnden olmaḳ ḥavfı (11) vardur bi-ḡāyet ḥazer lāzımdır zīrā ‘ urefā-yı kāmīlīn (12) ve meşāyiḡ-i vāşılīn ve müttekīn

(13) *كل جمع لا تفرقه زندقه و كل تفرقه بلا جمع تعطيل* (13) *“Farksız cem zındıklıktır ve cemsiz farkta tatildir.”* buyurmuşlardır ve bu maḳām (14) ve ḥāl zevḳ ve şühūdla vāşıl olmıyan bu kelāmuñ (15) ma‘ nāsın bilmez ve daḥı *من لم يزق لم يعرف* *“Tatmayan bilmez.”* daḥı (16) kelām-ı meşhūr ve maḳbūl ulū’ş-şu‘ūr lāyiḥa (17) ve Ḥākḳ te‘ālā zāta ve ‘illet-i ‘ibādet nice (18) āyāt-ı kerīme ile kullarına ‘ibādet emr etmişdür (19) ḥuşūsān *و اعد ربك حتى يا تيك اليقين* *“Kesin olan şey gelinceye kadar rabbine kulluk et.”* (Kur'an-ı Kerim, 15/99)

15a

(1) āyet-i kerīmesiyle emr etmiş iken ve ‘aḳīde-i mu‘tebere ile (2) ehl-i sünnet ve’l cemā‘atden olan cumhūr-ı müfessirin ehl-i (3) dīn ve ehl-i yakīn lafz-ı yakīndür murād beyne’l ‘ibād vukū‘u (4) yakīnen muḳarrer müteḥakkik olan mevt-i şūrīdür ve bu tefsīr (5) etmiş iken melāhide etmişler ve zenādıka ṭā’ifesi yakīni (6) kendi ma‘nāsı luḡāvisine olup ve ḥattā ma‘nā-yı (7) kelimesinde ma‘nā-yı intihā daḥı murād ve i‘tibār idüp (8) kendi ḥayāl-i bātilında ve nefis-i ḥabīslerinde kulüb-ı (9) fāsıdlerinde olan ḍalāleti izḥār ve zamān (10) ‘ibādet-i ilāhiyyeye intihā-i i‘tibār idüp (11) *موتوا قبل ان تموتوا* *“Ölmeden evvel ölünüz.”* ḥadīs-i şerīfi kendü i‘tikād (12) bātıllarına delīl-i ittihād itmekle biz öldük bizden (13) teklīf sākıt oldu diyü ḍalālet ve küfr yoluna (14) giderler ḥāşā şümme ḥāşā öyle degildür (15) te’vīl bātil ve fāsidden ve i‘tikād sāfil ve kāsidden (16) nāşī ve zāhir olur bir ḥāl-i nābe ve ḳāl-i bīcūd ki (17) lāyiḥa bu daḥı ma‘lumdur ki bu kelām-ı müstetāb (18) hazret-i resūl-i ekreme ḥiṭābdur anlar bi-ḥasebi’l ‘irfān (19) ve’l-ikān fenā-yı ma‘nevīlerin ve beḳā-yı

15b

(1) ma‘nevīlerin kendü ḳāl-i laṭīf zuhur ḥālleri olan (2) *موتوا قبل ان تموتوا* *“Ölmeden evvel ölünüz.”* mevcubınca tekmīl idüp hiç (3) ḥāl ve ḳālleri ‘ibādet ve a‘māllerinde intihā görmeyüp (4) ve mevt-i şūrīleri zamānına deḡin aşlā terk-i tā‘at (5) ve ‘ibādet etmediler melāhidenin baṭālet ve ḍalālet (6) bu ḥāl ve ḳālden ḡāyet aşikār olur

lāyiḥa gerçek (7) bu ḥāl vardır lakin ‘ālem-i bātında ve ledünnide (8) ve ḥafāyā-yı ‘ālem-i melekūt ve ceberūt ve ḥālet-i (9) esrār-ı ilāhiyyede müstağrak olup ve meslūbu’l i‘tibār (10) ve mağlūbu’l iḥtiyār olan meczublar ḥālinde (11) mu‘teberdür ammā celāyā-yı ‘ālem-i mülkden ve zāhirde (12) meczūbu’l-‘aql ve meslūbu’l-iḥtiyār olmayup (13) ‘aql-ı me‘āş ve ‘aql-ı ma‘ād kuvvetiyle umūr-ı keşret (14) iḥtiyāriyye-i ḥaḳīḳiyye ile ehl-i taşarruf olan (15) ‘ārif-i kāmīl ve muvaḥḥid-i vāşıl ḥālinde mu‘teber degildir (16) bu ḥâlde ve bu kemâlde iken anlar gibi ‘amel ve ‘ibâdet (17) itmek şer‘i şerîf-i Muḥâmmediyeyye ihânet ve ısrâr-ı ilḥād (18) ve ḍalâletdür *العياذ بالله الملك من هذه المهالك* “*Bizi helak edici şeylerden melik olan Allah’a sığındık.*” (19) beyân-ı diger ve laṭîf ve daḥî vâzi‘ü’l vird

16a

(1) ḳuddise sırrahu ‘aḳā’id-i mu‘teber ile ehl-i sünnet (2) ve cemā‘atden olup ‘ibâdetüñ lüzūmını ve her (3) ‘ibâdu’llāha bi-ḥasebi’l-lüzūmu’ş-şer‘ ‘umūmiyyetini (4) ve ‘ibâdetüñ ve ma‘būd-ı bi’l-ḥaḳḳuñ ‘uluvv-i şânını (5) mekânını *كما ينبغي* bildügi sebebdan ‘ibâdetüñ edâsında (6) izḥâr-ı ‘aciz ile ve mütekellim-i me‘a’l-ğayr şîğasıyla (7) *سبحانك ما عبدناك حق عبادتك يا معبود* “*Yâ mâbud olan Allah’ım! Sana gerektiği gibi ibadet edemedik.*” okudı el-vâḳi‘ (8) isti‘lânuñ zât-ı ulūhiyyetine ve şifât-ı rubûbiyyetine (9) lâyıḳ ve sezâ-vâr ‘ibâdet-i bisyâra ve tâ‘at-i (10) bî-şumâr mümkün olmadığı ecildendür ki ammā İmâm-ı Â‘zâm (11) ve Hümâm-ı Ekrem ḥazretleri rażiya’llāhu te‘ālâ ‘anh Fıḳḥ-ı (12) Ekber nâm-ı kitâb muḥteremlerinde ḥāl-i ma‘rifet-i ilāhiyyeyi (13) beyândan soñra ḥāl-i ‘ibâdet-i ilāhiyyeyi daḥî beyân (14) idüp *ليس بعه احدان يعبد الله حق عبارته كما هو اهله* “*Hiç kimse, Allah’a layığıyla ibadet etmeye güç yettiremez.*” (15) buyurdılar ve İmâm-ı Â‘zâmuñ kemâl-i ḥâline (16) ‘ārif olup ve Fıḳḥ-ı Ekberi şerḥ iden Ekrem (17) ve ‘ālim daḥî ḥazret-i İmāmuñ murād ve merāmını beyân

(18) şadedinde *قال صاحب التفسير رحمة الله قال* (19) ebū Maṣṣūr el-Mâturîdî rahmetu’llāh

16b

(1) ليس و سع احد ان يتق الله حق ثقاته “Kimsenin Allah Teâlâ’dan gerektiği şekilde korkmaya gücü yetmez.” buyurdıklarını (2) nakılden sonra anların harf-ı tenbîh ile beyân (3) itdikleri kelâmları tevzîh ve beyân için

الاتري ان الملايكت مع انهم يفترون ولا دينا موت (4)

“Görmez misin? عن العبادة طرف عين يقولون يوم القيمة سبحانه منا عبدناك حق عبادتك (5) Melekleri göz açıp kapayınca kadar gevşeklik göstermeden ve usanmadan ibadet etmelerine rağmen kıyâmet gününde: Allah’ım! Sana hakkıyla ibadet edemedik derler.” (6) buyurdılar ya’nî melâ’ike-i (7) muḳarrebîn gözünü açup yumunca ‘ibâdetlerine keşret (8) ve fetret gelmiş degül iken yevm-i kıyâmetde izhâr-ı ‘acz (9) idüp bu kelâmı dirler gerekdür dimekdür ve şâriḥ-i (10) ekrem mezbûr bu hâle delîl-i aḥar ikâmet idüp (11) قال بعض العارفين البادة اجلال الرب (12)

وتعظيمه ولا نهاية لجلاله و تعظيمه فلايقدر (12)

عبد ان يأتي بالعبادة اللا يفة بجلال الله و (13)

buyurdılar su’âl ‘alî vech-i (15) lâyiḥâtî’l-maḳal bilgil ki (14) عظمتة و كبريائه و (16) olmayup ḥaḳḳ-ı ‘ibâdetle ‘âbid olmayıcaḳ itdikleri (17) ‘ibâdet ḳabûl olmayup ve ‘amelleri eyü olmaz mı diyü (18) ḥâtıra olunur ise el-cevâb ḥazret-i İmâm (19) bu kelâmlardan sonra kim istidrâk bu su’âle

17a

(1) ولكن يعبده بامرہ كما امرہ cevâb ḳaşdına “Allah’ın emrettiğini gerektiği gibi yapanlar O’na ibadet etmiş olur..” buyurdılar (2) ve ḥazret-i İmâmuñ bu kelâm-ı şerîfinüñ maẓmûnına (3) te’yîd ḳaşdına ve emr olındığında ḥikmet ve gâyetine (4) ta’lîl ḳaşd idüp لا يكلف الله نفسا الا وسعه “Allah hiçbir kimseyi, gücünün yetmediği bir şeyle yükümlü kılmaz...” (Kur'an-ı Kerim, 2/286) (5) daḥı

(6) قال الله تعالى وما جعل عليكم في الدين من حرج (6) *...ve size din konusunda hiçbir güçlük yükledi...* (Kur'an-ı Kerim, 22/78) ve (7) قال الله تعالى فاتقوا الله ما استطعتم *O halde gücünüz yettiğince Allah'a saygısızlıktan sakının...* (Kur'an-ı Kerim, 64/16) buyurdılar ki ehline ma'lûmdur (8) lâyiha berâ-yı cevâb diger bir cevâb dağı buyurdur ki (9) ve فوق كل ذي علم عليم *Her bilenin üstünde daha çok bilen biri vardır.* fehvâsınca 'amel-i 'ibâdetde (10) ve kuvvet-i imâniyyede ve ğayret-i 'ameliyyede 'ibâdu'llâhuñ (11) cümlesi bir degildür lâ-büd mütefâvitdir herkes (12) hâline ve kudretine göre ve 'ibâdet ider aña (13) binâ'endir ki Hâkk te'âlâ *O halde gücünüz yettiğince Allah'a saygısızlıktan sakının...* (Kur'an-ı Kerim, 64/16) (14) buyurdı muhaşşılı'l-kelâm kavlı-i mücerred hâkk-ı 'ibâdete (15) ve hâkk-ı takvâya kâdir olmağıla ednâ hâllerinde hâkk-ı (16) 'ibâdete kâdir olmadum diyü cümle 'ibâdetde terk lâzım (17) olmaz ما لا يدرك كله لا يدرك كله *ma'zûm* (18) dağı ma'lûm 'ulemâ ve ma'rûf-i 'urefâdur vird-i

(19) şerîfde سبحانك ما عرفناك حق معرفتك *Allahım seni hakkıyla bilemedik.*

17b

(1) يا معروف kelâmının kemâli fazlına ve hâline mukaddime-i (2) hâliyye ve kâliyyedür Ey tâlib-i 'irfân bu dağı ma'lûm (3) cinân olsun ki Hâzret-i Dâvud 'aleyhi's-selâm (4) Hâkk te'âlâ hâzretlerine لما ذا خلقت الخلق *Mahlukatı niçin yarattın?* (5) diyü su'âline (6) اعرف مخلقت الخلق *Gizli bir hazine idim. Bilinmek istedim ve bilinmek içinde mahlukatı yarattım.* kelâm-ı kudsîsi ile (7) virdiği cevâbdan fehm olınan ma'nâyı sırrını (8) muhtezâsınca ve dağı ما خلقت الجن و الانس الا ليعبدون (9) *Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.* (Kur'an-ı Kerim, 51/56) âyet-i kerîmesinde cumhûr-ı müfessirîn (10) الا ليعرفون *ibâretiyle tefsirleri mücibince*

(11) insânun muṭlaḳâ lillâhiyye (12) olduğunda zerre iştibâh yokdur ve dağı cezbe-i (13) ilâhiyye ile bu hâli fehm idüp ma'rifetu'llâh (14) içün tārîkat-i meşâyîhe sülûk ideñ (15) dervîşân-ı şâdaḳātuñ a' mâl-i şâliḫâlarında (16) mu'âvenet kaşdına ḥâṇların ve hâline (17) göre vird ve külliyyen bu mü'minlerin cümlesinün

(18) murādları الله معرفة له سي ما خلق له dur (19) ve rızâu 'llâhdur ve lakin bi-ḥasebi 'l-ḳalb

18a

(1) ve 's-sırr ḥāl ve şuhūdla ve zevḳ-i tām̄la ma' rifetu 'llāh (2) taḥşıl ve tekml̄ine ḡāyet şu' ūbet olup (3) ve Ḥaḳḳ te' ālā علا سلطانه و جل شانہ Ḥaḳḳ-ı (4) ma' rifetiyle bilmek muḥāl mertebesinde görmek ile (5) bu ḥuşūşa 'azamet ve kibriyā-i celāl سبحانك ما عرفناك حق يا معروف معرفتك يا معروف (6) için vāzi 'ü 'l-vird (7) “*Ey ma'rūf olan Allah'ım! Biz seni hakkıyla bilemedik.*” okındı beyân-ı müfīd (8) bu kelām-ı şerīf ma' rifet-ām̄iz ve maḳāl-i laṭīf-i ḥākīḳat (9) engizūñ mazmūn-ı hümāyunında (10) علماء اهل قال وعرفاء اهل بحسب الظاهر والباطن (11) çok ḳıl ü ḳāl vardır cümlesini bu muḥtaşarda (12) tefşil-i beyân mertebe-i imkānda degildür ve cümleden (13) biri 'ulemā-yı 'izām ve meşāyiḥ-i kirāmdan olan (14) Şemsü's Sa' āde ve Necmü 'l-Hidāye mürşidü 'l-'ibād (15) ve Mü'ellifü 'l-Mirşād **Necmü'd-dīn Rāzī** ḳuddise sırrahu 'r-rāzī (16) ḥazretleri **Menāzilü's-Sā'irīn** nām-ı kitāb (17) ma' rifet-i me'ablarında ma' ārif-i ilāhiyye beyānı

(18) şadedinde قال الله تعالى وما قدروا الله حق قدره “Allah'ın kadrini gereği gibi bilemediler.” (Kur'an-ı Kerim, 39/68) (19) جاء في التفسير وما عرفه الله حق معرفته (20) “*Tefsirinde ise; Allah'ı gerçek marifeti ile bilemediler.*” ḥaḳḳ

18b

(1) buyurduklarından sonra

(2) ان السنة الفصحاء عن ذكر امور المعروفته مجسبة و قلوب المع فاء

(3) عن شرح دقائقها محتسبة حارث عن الكشف

(4) بكيفتها عقل العقلاء و طارت عن استدراك

(5) كليتها بصائر العماء و رجعت العقول منه خاسرة

- (6) خائبة و انقلبت البصائر اليهم خاسية تعظيما
- (7) و اجلا لا لتلك المعاهد و تخشعا و تذلا لتلك
- (8) المقاصد جلّ جنباه عن درك العقول و عن
- (9) سرادق الكبرياء عن الحضور بالوصول و كبر
- (10) buyurdıklarından (11) mā'adā ma'rifet
- beyânında olan bâbuñ âhîrine varınca (12) bu ma'nâ-yı ġāmıza müte'allık çok
- takrîr ve beyân (13) itmişlerdür kendü ocağımız olan olan **Şa'bân Efendi** (14)
- sultân âsitânesinde ol kitâb vaqfiyyetle mevcûd (15) ve bu faķîr mübâseriyyetle
- ketb olınan ve vaqfiyye-i kebîrdür (16) meşûrdur anda görîle beyân-ı 'irfânî ve
- dahı sultânü'l (17) evliyâ-i ve 'l-kâmilîn ve bürhânü 'l-aşfiyâi 'l-mükemmilîn (18)
- Şeyhü'l-Ekber el-Endülisî** kıddise sırrahu 'l-azîz hâzretlerinüñ (19) **Fütûhât-ı**
- Mekkiyye**'lerinden menkûl bir kitâb-ı mu'teber ve

19a

- (1) maķbûlde gördüm سبّحانك ما عرفناك حق معرفتك معروف “Ey ma'rûf olan Allah'ım!
Biz seni hakkıyla bilemedik.” (2) kelâminuñ mefḥûmı ve esrâr-ı ma'nâsı (3) taḥķîķ
ve imlâ ve mermûzâtını îzâ' ve inşâ
- (4) اعلّم أنّ بعض الناس لذسي kaşdına buyururlar
- (5) هذا لقول الى الخطاء و الخطيل و بعضهم الى الكفر
- (6) والذليل اقول بالله التوفيق ان كان مرادهم انّ
- (7) واجب في وجود الحق وحدانيته الصدق و اليقين
- (8) و فيما يجب الايمان به و كمال صفات ذاتا فهو مسلم
- (9) وان كان مرادهم ان معرفة حقيقة الله و صفاته
- (10) لا سمانه و افعاه بالكنه واجبة على كل حال

(11) فهو ممنوع لان جمهور الحققين من الفرق الا سلامة

(12) قائلون بان حقيقة الله بالكنه غير معلومة للبشر

(13) بل غير جائزة معرفته بالكنه عند اكثر المشايخ

(14) المصوفية و بعض با صحاب الشافعية كالغز الى

(15) و استاذهم امام الحرمين و كذا عند الحكماء

(16) و من المحققين من توقف كا القاضي ابي بكر

(17) وضراب ابن عمر و من المتقدمين فكيف يجوز

(18) ان يكفره و يضلل هؤلاء العامة الهدات و الفضلاء

(19) لتقات قال السلام لا نظنين في كلمت خرجن

19b

(1) من في احبك و انت تجد في الخير محملا و قيل لا تقد

(2) من على تخصه و احبك فتخطأ ابن اخت خالتك

(3) والتحقيق في هذا انه لو قال قائل لا اعرف الا الله

(4) كان صادقا و لو قال لا اعرف الله كان صادق

(5) و معلوم ان النفي و الا ثبات لا يصدق من جهته

(6) واحدة بل من جهتين bu maḥallde çok beyân-ı (7) taḥkîk vardır ihtisâr-ı maṭlûbdur

kaşd وهو الذي (8) kelāmına varınca tayy olunup yine ve وهو الذي (9) den ketb ve nakl

olındı وهو الذي (10) 'aleyhü 'ş-şalavat ve 's-selām

(11) قال لا احصى ثناء عليك انت كما اثنين على نفسك كما فيك

(12) ليس معه جهل وما بلغ احد ذلك و قال داود

- (13) عليه السلام سبحانه من جعل اعتراف العبد
- (14) وبالعجز عن شكره شكرا كما جعل اعترافه
- (15) وبالعجز عن معرفة معرفة وقال رينس الطائفة
- (16) الصوفية جنيد البغدادي لا يعرف الله الا الله
- (17) وفي هذا المهي ورد bu maḥallde وصاحب الكتاب
- (18) من العلماء الخيار و المشايخ الكبار قدست اسرار هم
- (19) كلمات دالة عليكم في هذه الا فاضل اقدامهم

20a

- (1) daḥı buyurdılar (2) ve bu cümle kelimātuñ ma' nāsı ehline ma' lūmdur Türkī'ye (3) tercüme olunmadı zīrā keşf-i sırr diyü rubūbiyyet vardır (4) ve "Allah sizi sakındırır." (Kur'an-ı Kerim, 28/30) feḥvāsınca ve keşfinden ḥāzer idüp (5) beyān ve ' ayān olındı lāyiḥa ve mürşid-i kāmil oldur ki (6) ḥāzret-i şeyḥ [Cüneydü'l]-Baḡdādī ḳuddise sırrahu 'r-reşādī (7) ḥāzretlerinin mevhibe-i rabb-ı fā'iz kelām-ı ḡāmiẓlerinin (8) ma' nā-yı ḥaḳīḳisine ' ārif ve daḥı (9) الان كما كان buyurdukları kelām esrārına ḥāl ve şuhūd ile (10) vāḳıf ola beyān-ı diğeri bu cümle tafşıl-i ḳāl ve (11) tebeyyīn-i ḥāl mā ' arif-nāk kelāmında olan ma' nā-yı (12) nefyin me' ālen beyānıdır ve zıkr olınan e' izze-i kirām (13) ma' nā-yı nefy mu' teber görüp ḥakīmen ne anuñ üzerine (14) taḥḳīḳ ve beyān itmişlerdür ve ma' nā-yı nefy-i i' tibār (15) idenleri ' ārifāne taşdıḳ itmişlerdür (16) İmām-ı A'zam ve Hümām-ı Efhām (17) فاما عماد بيت امت و مقتداى فصلاى اهل سنت raẓiya'llāhu 'anh Fıḳḥ-ı Ekber (18) nām-ı kitāb müstetāb mu' teberlerinde ehl-i sünnet mezhebinde (19) ' ibādu'llāha lāzım ve lāyık olan ma' rifetu'llāhuñ

(1) hâlin beyân idüp bilâ-nefy işbât eyle *نعرف الله حق معرفته* “Allah’ı gerçek marifetiyle biliniz.” (2) buyurmuşlar bu maḥallde bu kitâbı şerḥ iden (3) **Şâriḥ** ‘**Âlem** rahmetu’llâhu’l-kerîm ḥazretleri (4) lafz-ı ḥaḳḳ biḥasebi’l-lügat ma’ nâsına oldıgın (5) beyân ḳaşdına şarf-ı tefsîr ile *ای واجب معرفة كما لها* (6) buyurmuşlardur ve daḥı şarf-ı ‘atıfla *وما يحق منها* (7) diyüp şâriḥ daḥı ma’ nâ-yı vüçubı taşriḥ (8) ḳaşdına *من حقه بمعنى وجب و ثبت* ve daḥı *من في منها* (9) buyurduklarından soñra bu kelâm (10) ve ‘ibâretlerinden muḥaşşal olan maẓmûn-ı muḥaşşalı (11) beyân içün şarf-ı tefsîr ile

(12) *نعرفه الله المعرفة و تحقق له علينا التي تجب* (12) *Bize layık ve gerekli olan bir marifetle Allah’ı biliriz.”* buyurdılar ba’dehu ḥazret-i (13) imâm raẓiya’llâhu te’âlâ ‘anh murâdların kemâl ve beyân (14) ile îzâ’ içün itmişler vechiyle kemâl-i (15) nefse ve cemî-i şifâta buyurdılar ve Şâriḥ-i (16) Ekrem daḥı kelime-i nefis bu maḥâlde bi-ḥasebi’l-kinâye (17) zâtu’llâhdan ‘ibâret oldıgın beyân idüp (18) ḥarf-i tefsîr ile Ey zâtehu’l-vâcibü’l-vüçub (19) buyurdılar lâyiḥa ve lisân-ı ‘Arabda kelime-i nefis

21a

(1) ‘aliyyü’l-ıtlâḳ zâta ve ‘ayn-ı vüçüd-ı şey’e ıtlâḳ (2) olındığı fehm ve istidlâlde te’kîd-i ma’nevîde câ’izi (3) zeyd-i nefse mişâli kâfidür ve daḥı cemî’-i şifâta (4) kelâmının mefhûmını beyân içün şâriḥ ḳuddise sırrahu

نفسه بها في كتابه العظيم و كلامه القديم (6) *ای نعرف الله حق معرفته بجميع صفاته التي وصف* (5) *“Yani Allah’ı ezeli kelâmında ve yüce kitabında vaşfedilen bütün sıfatlarının marifetiyle biliriz.”* buyurduklarından (7) soñra ifâde-i ‘umûm içün tekrâr ‘atıfla (8) *و جميع اسماء الحسنی التي في الكتاب و السنة* (8) *Kitap ile sünnette var olan bütün isimleriyle.”* buyurdılar (9) ve kitâbdan murâd Ḳur’ân-ı ‘Azîm ve sünnetden murâd eḥâdiş-i şerife (10) resûl-i kerîmdür ve bu kelâm-ı şerîf-i icmâlînüñ maẓmûnını (11) tafşîl ve şerḥ-i beyân ḳaşdına şâriḥ-i ekrem

(12) *Allah'ı* “ولا تقدر على معرفته (13) ای تقدر على معرفة بصفاته و اسمائه على التفصيل والكمال (12) *sıfatları ve isimleriyle tanımaya gücümüz yetmektedir. Fakat zâtını tamamıyla bilemeyiz.*” gine zât-ı te‘âlâ buyurdılar (14) ve daḥı şâriḥ-i â‘lem ḳuddise sırrahu ḥazretleri (15) *وفي جواز العلم بحقيقته الله تعالى خلاف* (15) *cevâzı hakkında ihtilâf vardır.*” buyurdılar (16) ya‘nî ḥazret-i imâm raḫiya’llāhu te‘âlâ ‘anh (17) *Allah'ı gerçek mârifetiyle ve mârifetinin gerektirdikleriyle biliriz.*” buyurdılar ve ba‘zılar (18) *Allah'ı لا نعرف حق معرفته* (18) *gerçek mârifeti ile bilemeyiz.*” buyurdılar ve bu ḥuṣûṣda ihtilâf (19) idenleri beyân idüp

21b

(1) *منعه الفلاسفة و بعض اصحاب نباطا لا مام لعز الى و امام الحرمين* (1) *İmâm-ı* *Ġazālî'nün* üstâzıdır ve daḥı *منهم من توفيق كلقاضى* (3) Ebî Bekrû'l Baḳlânî ve Żarâb bin ‘Ömer buyurdılar (4) ve daḥı *اتفي متازاممين olan vāv-ı ibtidâ'iyye ile ve kelâmu's-şufiyye* (5) *في الاكثر مشعر بالا متنا* (5) *“Ve sūfîlerin çoḡu sözleri de bu hususdan çekinmeye yönelik olmuştur.”* buyurduḡdan soñra (6) kelâm-ı âḫir ile ve tefşîl *هذا البحث في الموافق* (7) *“Bu bahisler Mevâḳıf”dadır.*” buyurdılar (7) ve daḥı şâriḥ Ekrem ḳuddise sırrahu'l-muḫterem ḥazretleri (8) İmâm-ı A‘zam ḥazretlerinin kelâmını mü‘eyyed olup (9) kelâm-ı âḫir zıkr idüp ḳâle Allāhu te‘âlâ

(10) *في حق الكافرين وما قدر و روالله حق قدره* (10) *“Allah'ı gereḡi gibi takdir edemediler”* (12) *الله حق معرفته الكافر في معرفة الله فقد اوس التسوية بين المؤمن و* (11) *Ey ma‘ârif* buyurdılar gerçi bu kelâm yanılmış ve lâkin (13) bu ḥuṣûṣ çok tafşîl ve baḡṣ getürür ve feyz-i ḥaḳ (14) vücūd-ı muṭlaḳ ile beyân-ı ḳâbildür ve lâkin bu muḫtaṣarıñ (15) taḥammülü yokdur su‘âl ‘ilm-i Ḥaḳḳla ‘ulūm-ı evvelîn ve âḫirîn (16) ‘âlim ve ‘ârif ve nice aḡbâr-ı ṣaḫîḫa ile bi-ḥasebi’z-zât (17) ve’s-şifât-ı esrâr-ı ilâhiyyeye vâḳıf (18) olan sultân-ı enbiyâ ve evliyâ-yı resûl-i ekrem (19) Muḥammed muḫterem ‘aleyhi’s-şalavatu ve sellem ḥaḳḳ ma‘rifetu’llāhi

(1) nefy idüp سباحتك ما عرفناك حق معرفتك “Allah’ım seni gereği gibi bilemedik.” (2) buyurdılar ve ammā İmām Ümmet-i Muḥammed Muḥterem ve Muḳtedā-yı (3) Cümle a‘ref ve a‘lem Rażiya ‘llāhu te‘ālā ‘anh bi‘l-faẓl (4) ve ‘l-kerem ḥazretleri ḥaḳḳ ma‘rifetu ‘llāhu **Fıḳh-ı Ekber**

(5) nām-ı kitāb mu‘teberlerinde نعرف الله حق معرفته “Allah’ı gereği gibi biliriz.” (6) buyurdılar zāḥir ve müteḥaḳḳıḳ budur ki ḥazret-i İmām (7) ḥazret-i resūl-i en‘amdan a‘ref ve a‘lem degildür diyü su‘āl (8) olunursa el-cevāb Allāhu a‘lem bi‘ş-şavāb ‘ārifūn (9) iki ḥālī vardır ‘irfān-ı zāt-ı Ḥaḳla aña ḥicāb olmayup (10) bi‘z-zāt zāt-ı muḳaddes bi-ḥūnına şifāt-ı ḥaḳḳ (11) ḥaḳḳ ma‘rifetuhu mümkündür velākin gine zāt-ı ḥaḳḳ (12) mümkün degildür buyurmuşlardır beyān-ı tevcīh-i cevāb (13) imdi bu vechle tevcīḥ ve taḥḳıḳ olunur ki ḥazret-i (14) İmām ma‘rifet-i şifātu ‘llāha nisbet (15) نعرف الله حق معرفته “Allah’ı gereği gibi biliriz.” demiş olur ve resūl-i ekrem şallā ‘llāhu (16) ‘aleyhi ve sellem ma‘rifet-i zātu ‘llāha nisbet (17) ḥaḳḳ ma‘rifet-i zātu ‘llāha nisbet (18) bir ‘azīz-i kāmīl bir vech-i iḳtibās bu maẓmūna (19) عجز الخلق عن كنهه işāret itmişdür nazm

(1) ذاته هو و عند مفاتيح الغيب لا يعلمها الا هو “Mahlūkāt O’nun zâtını tamamen bilmekten âcizdir. Gaybın anahtarları O’nun yanındadır ki, onu sadece Allah bilir.” (2) lâyiḥa şāriḥu ‘l-Fıḳh-ı Ekber ‘aley er-Rıẓvānu ‘l-Ekber (3) şerḥ-i şerīflerinde bu ḥuṣūşı ziyāde beyānlarınıuñ (4) āḥirinde ما يعقل و يردى فيما عرفناك حق معرفتك

(5) معناه ما عرفناك حقيقته ذاتك معرفته حق كاملة

(6) بل عرفناك بالصفات صح السلبية و الثبوتية “Seni hakkıyla bilemedik” sözünün mânâsı senin zâtının hakikatini tam ve hakîki bir mârifetle bilemedik demektir. Yoksa seni subûtî ve selbî sıfatlarıyla biliriz.” (7) buyurdıkları bu ma‘nâ-yı meşṭûre ve cevāb-ı mezkûre (8) delîl-i şarîḥ ve taḥḳıḳ-i melîḥdir cevāb-ı diger ve bir vechle (9)

kābıldür ki resûl-i ekrem şallâ 'llâhu ' aleyhi ve sellem künh-i zât-ı (10) haqq haqq-ı ma'rifetden 'âciz degıldür velâkin Haqq te'âlânuñ (11) zât-ı 'âlîsine ziyâde i'lâ ve zât-ı celîlini ziyâde (12) iclâl kaşdına dimişlerdür ve kendüler

(13) لا احصى ثناء عليك انت كما اثنيت على نفسك “Ben seni, senin kendini övdüğün gibi övemem.” buyurdıkları (14) gibi ve **hazret-i Dâvud** ' aleyhi 's-selâm

(15) سبحان من اعترف العبد بالعجز عن شكره شكرا

(16) كما جعل اعتراف بالعجز عن معرفة معرفة “Allah, kulunun kendisinin bilmesini gerektiğini marifetten kılmıştır. Şükürden aciz olduğunu da itiraf etmesini şükürün kendisinden kılmıştır.” buyurdıkları (17) gibi murâd-ı ta'zimü's-şân izhâr-ı 'âczdür (18) من عرف عرف ربه نفسه فقد “Nefsini bilen Rabbini bilir.” hâlini merâtib-i ma'rûfesiyle (19) tekmil iden her maḥâlde izhâr-ı 'aczüñ ma'nâsını

23a

(1) fehm ve iz'ândır gülzâr-ı aşka gül ve (2) gülistân-ı irfâna bûlbûl 'urefâ-i kâmilînüñ ercümendi (3) mü'ellifi **Gülistân Sa'di Efendi** kıddise sırrahu gülistânlarında âkifâne (4) ka'be celâleş betakşîr-i ibâdet-i ma'rifetdir ki

(5) ما عبدناك حق عبادتك وواصفان حليته جمالش بتخير (6) betaḥayyür mensûb ki mâ 'arif-nâk haqq ma'rifetük (7) buyurdıkları hâl-âmîz ve takşîr ve 'acz-engîz olan kelâm-ı şerîfi (8) daḥı şânîyi bir vechle mü'eyyiddür vird-i şerîfde

(9) سبحانك ما ذكرناك حق ذكرناك “Allah'im! Seni hakkıyla zikredemedik.” kelâminüñ hâliñ (10) tâlibe zikrûñ lüzûmuñ beyândur sebeb-i duḥûl-i cennet-i (11) şifâtiyye ve bâ' iş-i vuşûl-i ma'rifet-i zâtiyye (12) olan zikru'llâh 'ibâdet ve ma'rifet gibi ehl-i irşâd (13) ve ebrâr ve şavâhibü'l-eṭvâr mazhar-ı esrâr olan meşâyih-i (14) kibârûñ erkân-ı pür-esrâr ve pür-envârlarından sâlik-i (15) ilâllâh olan 'âşîk-ı şâdıklara lisânen ve ḫalben (16) ve rûḥen şerî'at ve tarîkat ḫasebiyle

(17) ve اناء اليل اطراف النهار (18) kudise sırrahu işareti idüp velâkin zıkr olınan (19) ‘ibâdet ve ma‘rifet gibi şân-ı mezkûrûn ‘uluvvine

23b

(1) ve zât-ı ‘âlîsinüñ kemâl-i semmûne nisbet haqqa lâyıq (2) zıkr-i dağâyık mümkün olmadığına remz idüp (3) سبحتك ما ذكرناك حق ذكرناك يا مذكور “Ey Mezkûr olan Allah’ım! Seni gereği gibi zikredemedik.” okıdı ve ma‘nâ-yı (4) ‘gāmıza delîl فاذكروني اذكركم “Beni anın ki ben de sizi anayım” (Kur'an-ı Kerim, 2/152) âyet-i kerîmesinüñ (5) ma‘nâ-yı setr-i enîsidür ki ان للقران ظهرا او بطنا

(6) و لبطنا الى سبعة ابطن “Kuşkusuz Kur’ânın zahiri ve bâtını vardır. Bâtının da yedi bâtına kadat bâtını vardır.” hâdiş-i şerîfinüñ (7) fehvâ-yı a‘lâsınca taḥkîk tedkîk zâhiren ve bâtinen (8) merâbeti müştemil olmak üzere tefsîr ve taḥkîk itmişlerdür (9) i‘lâ mertebesi zâkir-i ḥaḳîkî efnâ-yı ef‘âl ve efnâ-yı (10) vücûd ile fenâ ender fenâdan beḳâ ender beḳâ ḥâline vâşıl (11) olup tecellî-yi ef‘âl ve tecellî-i şîfât ve tecellî-i zât (12) ve gâyetiyle zâkir ḥaḳîkat ‘âleminde ve ḥâlinde (13) ḥaḳîkat-i mezkûr olmaqdır nitekim ḥazret-i Şeyḥü’l-Ekber (14) kudise sırrahu’l-envârı maḳâm-ı hüviyyet-i vâhidiyyetde (15) هوأذ اكبر والمذكور buyurmuşlardur beyt-i min gâzeli’l-mü’ellif (16) kudise sırrahu beni o dese ‘acemî ‘ârif iltifâtla (17) hüviyyet bulmuş bu ma‘nâdandır ki ḥazret-i Süheyl (18) kudise sırrahu Minhâcü’l-Mezkûrîn’de (19) حيوة الروح بالذكر وحيوة الذكر بالذاكر وحية “Ruhun hayatı zikirle, zikrin hayatı zâkirle ve zâkirin hayatı da mezkûrladır.” buyurmuşlardur fâfhem lâyiḥa

24a

(1) ve Türkî lisânda zıkrüñ ma‘nâsı muṭlaḳa anmağa (2) dirler ki muḳâbil-i nisyândur ve ba‘zılar lafz-ı zıkrde (3) unuttığın anmak meflûmın i‘tibâr itmişlerdür ve bu (4) i‘tibâr-ı delîl-i şarîhdür ki لما اختضر Cüneydü’l-Bağdâdi (5) kudise sırrahu قيل لا اله الا الله ya‘nî (6) Cüneyd Bağdâdi ḥazretleri mevt-i şurîlerine (7) muḥtaşar olduklarında ḥâzır olan e‘izze-i kirâm (8) لا اله الا الله diyü telkîn kelime-

i şehâdet itdiklerinde (9) zikre ya‘ nî Rabbimi unutmam ki lâyiha (10) ve zikr idem buyurdılar kâmilleriün zikr-i haķîķileri (11) bu mertebe olur lâyiha ve zikrũ merâtib-i ‘âlisi (12) vardur zikr-i lisânî ve zikr-i ħalbî ve zikr-i rũhî (13) ve zikr-i sırrî dirler bu merâtibi taħşil idüp (14) ‘ârif maķâm-ı sırra belki sırr-ı aħfâya (15) ve aħfâ-yı muṭlaķa vâşıl olsa kuvvet-i ħâliyye (16) ve sırrıyye ve zikr-i ħâķîķi ile zikr olup aşla (17) ħalbine ve rũhuna ve sırrũ merâtib-i mezkûresine (18) ġaflet ve nisyân ħarî olmayup (19) هوالذ اكبر والمذكور ħâlinde dâ’im ve şâbit

24b

(1) اللهم ارزقنا هذا الذكر الدائم “Allâh’ım! Bizi bu daimî zikirle rızıklandır.” bu beyândan fehm olunur ki ‘ârif-i ħâķîķi (2) Haķ te‘âlâ celle ve ‘alâyı haķķ-ı zikr ile zâkir (3) ola ammâ bu vechile zâkir-i ħakîķi olmak vâhid-i ba‘de (4) vâhiddür dînimde câ’izdür lâyiha imdi öyle (5) olacaķ vird-i şerîfde mezkûrũ şânını î‘zâz (6) ve î‘zâm ve zâkirin şânını izhâr-ı ‘acziyle teşrîf

(7) ve ikrâm ħaşdına ذكرك مذكور “(8) Ey mezkûr olan Allah’ım! Seni ħakkıyla zikredemedik.” oķudı vird-i şerîfde

(9) سبحانك ما شكرناك حق شكرك “Allah’ım! Sana ħakkıyla sükredemedik.” kelâminuñ ħâliñ (10) ve ħâlibde şükrũ lüzũmuñ beyânıdır ve ma‘rifet (11) ve ibâdet ve zikru’llâh min ‘indi’llâh virilmişdür (12) hem ‘aṭâdan oldıġı ecilden ve daġı (13) muktezâsınca ve

(14) mefessirînũn تتم الا با لشكر له فان عبادته لا “Allah’a ibâdet ancak O’na sükretmekle tamam olur.” (15) tefsîrleri fehvâsınca ehl-i ibâdete şükr (16) lâzım olmaġıla vâzi‘ü’l-vird ħuddise sırahu istimâ‘ (17) iden ħâlibler من عرف نفسه فقد عرف ربه “Nefsini bilen Rabbini bilir.” (18) fehvâsınca Allâh te‘âlânũn ‘azamet ve kibriyâsıñ (19) ve kendülerin ‘acz-i noķşânũn ve ‘ulüvvü’z-zât

25a

(1) olan mün‘im-i ḥaḳīkatden virilmek ile semūm’ş-şān (2) olan ni‘met-i ‘uzmāya ḥaḳḳ-ı şükr ile şükr lāzım olduğu (3) ve bunda daḥı izzān-ı ‘aciz lāzım idikine ta‘rīz (4) işāret idüp **سبحانك ما شكرناك حق شكرک يا مشكور** “*Ey şükredilen Allah’ım! Sana tam hak ile şükredemedik.*” (5) okudu beyān-ı diğer diyü kelām-ı laṭīfe (6) bu vird-i şerīfde okunduḡı lāyık sezā-vārdur (7) cenāb-ı ḥaḳḳa izzān-ı aciz her ḥuṣūṣda maḳbūl (8) ve mu‘teber a‘māl-i ṣāliḥādandur zīrā enbiyā-yı ‘izzām (9) aḥvālindendür ve evliyā-yı kirām daḥı bu ḥāl ve ḥiṣāl (10) üzerelerdir sulṭān-ı enbiyādan çok yere esrār (11) vardur ma‘lūm-ı ‘ulemā ve ma‘rūf-ı ‘urefādır ki bu maḥalde (12) tafṣīl ve beyānı ḳābil degildür bu ḥikāyetden (13) fehmi olunur ki ve ma‘lūm-ı ‘ulemādır ki şarḳdan (14) ḡarba dört kimesne salṭanat ile bi-ḥükmü’llāh (15) ḥükm itdiler ikisi ehl-i islām dan ve ikisi (16) ehl-i küfrden olanlar **Nemrūd ile Cālūt**dur ḥazret-i (17) **Dāvud ‘aleyhi’s-selām** daḥı **Cālūt** ile itdüklerinde (18) bi‘avni’llāh nuṣret-i ma‘nevī-yi kuvvetiyle fetḥ-i şūrī (19) müyesser olup bi’z-zāt sinān-ı berrān cān

25b

(1) feṣān ile ḳahramān-vār Cālutuñ sīne-i börgine (2) bī-mehābe ḳalup ḥelāk olduḡda bu ḡazā-yı (3) ekber ile Cālutuñ ‘asker-i bī-pāyān ehl-i tuḡyānı (4) münhezim ve perīṣān olmaḡa ḥilāfet min ‘indi’llāh (5) **Ḥazret-i Dāvud ‘aleyhi’s-selām** virildikde yā Dāvud (6) **اَنَا جَعَلْتُكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ** “*Seni yeryüzünde halife kıldık.*” maẓmūn-ı hümāyununca (7) ‘azamet ve şevketle sulṭān-ı cihān ve ḥalīfe-i zamān (8) olduḡlarında ve ḥaḳḳ te‘ālā yā Dāvud saña bir gūne (9) fetḥ ve zafer ve ḥilāfet virdim bu ni‘mete şükr (10) eyle didikde ḥazret-i Dāvud nebī ‘aleyhi’s-selām kendüsine (11) ve ḥālīne ‘ārif ve bu ecilden şıfat-ı ‘aciz-i nāsda (12) olduḡına ve ḥaḳḳ te‘ālānuñ ‘azamet ve ṣānīna (13) ve kibriyā-yı sulṭānīna ‘irfān-ı tām ile vāḳıf (14) olmaḡıla yā Rabb senūñ gibi celīlū’ş-şān ve ‘azīmü’l-burhān (15) sulṭāna benim gibi za‘īf ve bī-dermān (16) ve ‘āciz ve cīrānuñ zāt-ı bī-ḳūnīna lāyık ve sezā (17) var şükr ve bisyār ve bī-ṣumār nice iḳtidārı (18) olur diyü bu şıdḳla i‘tizār ve ‘acizini izzān (19) itdikde ḥaḳḳ te‘ālā celle ṣānuhu ve ‘alā sulṭān

26a

(1) beyân-ı diger فافهم منافع اظهار عجز يفهم الاشارة و الرمز buyurdu الان شكرت يا داود (2) hâl-i (3) şerh-i vird dağı vird-i kıddise sırrahu a' mâl-i şâlihden (4) 'indi 'llâh eḡab ve maḡbûl olan izhâr-ı 'aczi (5) mutazammın kelimât-ı mergûbe zikrinden sonra izhâr-ı (6) 'aczüñ muḡtezâsı ve dağı ġâyeti olan faẓl (7) ve raḡman ricâsına ve bu izhâr-ı 'acz ile zuhûr (8) iden in'âm-ı ilâhînin şükrine ḡaşd idüp

(9) فضلًا من الله و نعمت شكر امن الله و نعمه الله الحمد و المنة (10) "Allah'ın fazlına ve rahmetine sükr olsun, O'nun nîmetin ve iyiligine de hamd olsun ." okudı شکرًا من الله dimenüñ (11) 'ârife ma' rûfdur lâyiḡa ve dağı الثنل باللسان "Lisanla olan övgüyle O'na hamd olsun." (12) 'alâ ḡaşdi 't-ta' mîm mefhûmundan ġayrı (13) الحمد هو الثنل باللسان "Tâzimle hatıra gelen övgülerle de O'na senâ olsun." (14) lisânu 'l-hâl "Kâl dilinden daha açıktır." feḡvâsınca (15) vird-hâ'nuñ cümle maḡâlât ve ezḡârı bu maḡale (16) gelince lisân-ı ḡâlî olan ḡamd-i müş' irdir ve bu (17) mefhûmı te 'yîd ve taḡşîş için ve kendü vücûdında (18) ve şîfâtında ve ef' âlinde olan ni' metlere ḡamdî (19) ve şükri ta' mîm itdiklerinden sonra taḡşîş-i

26b

(1) bâ'de't-tâ' mim i' tibâr-ı luḡfiyla 'ibâdet ve ḡâ'at ve tevfiḡ (2) ve hidâyet ni' metine dağı taḡşîş ḡamd ḡaşdına (3) الحمد لله على الطاعة و التوفيق "Taât ve tevfiḡ nîmetleri için de Allah'a hamd olsun." okudı beyân-ı (4) diger ve şîfat-ı 'acizde ġurûrdan ziyâde ḡazer ve firâr (5) ve cemî-i' ġünâhlardan tevbe ve istiġfâr oldıġın ve envâ'-ı (6) zûnûb-ı keşîre mübtelâ oldıġı eş'âr ve zûnûb-ı keşîresine (7) tevbe ve istiġfâr ḡaşdına ve cümleye (8) ta' mîm için mütekellim-i ma' a' l-ġayr şîġâsıyla (9) نسيان و نقصان و تقصير (10) و نستغفر الله العظيم من كل ذنب عمد و سهو و خطاء و "Yüce Allah'dan bilerek ve unutarak yaptığımız bütün günahlardan, hata ve noksanlardan dolayı bağışlanma diliyoruz." okudı ve ḡaḡḡ (11) te' âlâ 'ibâdu'llâha virdiġi ni' mete ḡamd itdikde (12) ḡamd-i vâfi ziyâde virdiġi ni' mete mükâfi olur (13) ḡamd vâfi ve kâfi ḡâbil deġil iken izhâr ve faẓl-ı (14) ilâhîye i' timâd idüp vâfi ve

نعمك و يكا في مزيدك (16) اللهم لك الحمد حمد ا يوافي (15) itmek kaçdına kâfî olur hamd (15) itmek kaçdına
“Allah’ım nîmetlerine hamd-i vâfî ile ve daha fazla lutfettiğin nimetlerine karşı da
hamd-i kâfî ile sana hamdediyorum.” okudu ve ni‘âm-ı ilâhîden (17) edası lâzım
olan hamd-i hüdâda enbiyâ ve mürselîn ve (18) sâ’ir şulehâ-yı hâmidîne hâl ve ne
‘ibâret ve (19) maķâle iderler ise biz ol cümlesine ‘âlim

27a

(1) ve ‘ârif degiliz ve ‘ârif olduğımız meḥâmidle ve hâlâ ‘ârif (2) olmadığımız
meḥâmidle daḥı hamd ideriz diyüp cümle (3) meḥâmidle bir vech-i ‘umûm hamd
itmek kaçdına ‘atıfız (4) istinâf-ı kelâmla نحمدك بجميع وحامدك ما علمنا

(5) منها وما لم يعلم “Bildiğimiz ve bilmediğimiz bütün hamdlerinle sana hamd
ediyoruz.” ve daḥı hamdinde devâm ve şebât (6) ve istiğrâķ-ı ahvâl ve evķât kaçdına
ve ‘alî külli hâl (7) okudu ve kendü nefsinde ve istimâ idenlerüñ vücûdında (8) ve
‘amelinde olan a‘mâl-i şâlihâyı maḥv ve lağv iden ‘ucub (9) ve gurûr olmaķdan
hâzer kaçdına vâcibü’l-vücûd bu (10) şâhibü’l-cûduñ cenâb-ı ‘âlisine teveccüh ve
sülûkda (11) ve a‘mâl-i şâlihâda kemâl-i ḥüsn-i hâlde olmadığına i‘tirâf (12) idüp
ve ziyâde ḥüsn-i hâl ricâsına nidâ ve du‘â ile

(13) يا محول الحول و الاحوال حول حالنا الی احسن الحال “Ey halleri deĝiřtiren! Hâlimizi
güzel hallere çevir.” (14) okudu ve daḥı umûrunu ve ahvâlin ḥaķķ te‘âlâya (15)
tefvîz ve Cenâb-ı Akdesi’nden istimdât üzere (16) olduğın ta‘rîz kaçdına istinâf-i
kelâm ile (17) اعددت لكل هول لا اله الا الله “Korkulacak her türlü şey için Lâ ilâhe
illallâh sözünü hazırladım.” okudu ya‘nî (18) ahvâl-i dünyevîden ve uhrevîden ve
ahvâl-i nefsanîyyeden (19) ve şeytânîyyeden ve ahvâl-i insîden ve cinnîden ve zâhir

(1) ve bâtın sülûkına ve tahşîl ve tekmîline mâni‘ olur her (2) muzırrâtdan ve mûhlikâtdan hâlâş-ı-çün kelime-i tevhîdi (3) tehiyye idüp hâzırlarım dimekdür ve lafz-ı hevlin (4) tenvîninden fehm olınan hevl-i ‘azîm ve hevl-i şedîdden (5) kelime-i tevhîdden hâlâş itdigün vechi ‘ulemâya ma‘ lûm (6) ve ‘urefâya ma‘ rufdur huşûşan kelime-i tevhîdüñ haşîn (7) eylediği naşş-ı şaḥîḥ-i mübîn ile şâbit muḥarrerdür ve bu (8) kelâmuñ üzerine ‘atıfla **ولكل نعمة الحمد لله و لكل**

رخاء الشكر لله و لكل اعجوبة سبحان الله و لكل (9)

ذنب استغفر الله ولكل مصيبة انا الله و لكل (10)

ضيق حسبي الله و لكل قضاء و قدر توكلت (11)

على الله و لكل طاعة و معصية لا حول ولا قوة (12)

(13) okudu (14) ma‘ nâsı ehline ma‘ lûmdur beyân-ı müfid ve bu kelâmda (15) olan ma‘ nâ-yı eḥâdiyyete ve muḳtezâ-yı hüviyyete (16) ve kendü vücûdında olan şıfat-ı tefrîd vâḥidiyye (17) remz-i işâret idüp üslûb-ı sâbık üzere mütekellim-i (18) ma‘ a‘l-ğayr şîğâsıyla okumayup mütekellim vâḥid şîğâsıyla (19) okudu beyân-ı diger ve daḥı vâzi‘ ü ‘l-vird

(1) Ḳudesu sırrahu ḥaḳḳ te‘ âlânuñ **والله غالب على امره** “Allah emini yerine getirmeye *kâdirdir.*” (Kur'an-ı Kerim, 12/21) (2) ḳavl-i şerîfi feḥvâsınca cenâb-ı aḳdesine kemâl-i i‘ timâd (3) ve i‘ tiḳâda oldığın iḥbâr ve ḥaḳḳ te‘ âlânuñ (4) kemâl-i ḳudret ve ḳuvvetini eş‘âr ḳaşdına ve ta‘ lîl (5) ifâde ider kelâm-ı müste’nif ile zıkr ve evrâdı (6) kendünün kemâl-i i‘ timâdında şıḳḳına istidlâl (7) ve istiḣhâd ḳaşdına

(8) **لن يغلب الله شيء و هو غالب على كل شيء** “Allah’a karşı hiçbir şey galip değildir, Allah her şeye galib gelendir.” okudu ve bu mazmûnı ifâde (9) ider kelâmdaḥ şoñra tekrâr mazmûnı ifâde ve (10) eş‘âr ider kelâm zıkr ider

(12) “Allah kuluna حسبى الله و كفى سمع الله لمن دعا لا غایت له فى الآخرة و الا ولى(11) yeterli olandır. Kendisine dua edeni işitici olarak Allah kâfidir. Dünya ve âhirette O’nun sonu yoktur.” okudu maẓmûn-ı hümayun ehline (13) ma’lûmdur beyân-ı diger ve sülûk itdigi (14) ẓarîḳ-i Ḥaḳda kendünün istimâ‘ iden ẓâliblerün (15) ğâyet-i ma’ârifde ve nihâyet-i ḥaḳâyıḳda tevḥîd-i (16) ḥaḳîḳi murâdları olmağıla yine kelime-i tevḥîde (17) şurû‘ idüp لا اله الا الله و حده لا شريك

(19) “Allah’dan başka ilâh له الملك وله الحمد و هو على نل شئ قدير و اليه المصير(18) yoktur, ortağı yokdur. Mülk ve hamd Allah’a aittir. Allah her şeye gücü yetendir. Dönüş yalnızca O’nadır.” okudu ve daḥı vücūdını

28b

(1) ve zât-ı ḥaḳḳı ta‘zîm içün tekrâr Ḥaḳḳ te‘âlâ katında (2) maḳbûl olup levnden aḳdem zıkr olınan izḥâr-ı (3) ‘acze taṣaddî idüp sultân-ı enbiyânunḥı ḳavl-i (4) şaḥîḥi olan (5) “Allahım” لا احصى ثناء عليك كما اثبتت على نفسك عز جادك و جل ثناوك ولا اله غيرك (5) Senin kendini övdüğün gibi seni övemem. Senin himâyen üstündür ve Senin övgün yücedir. Senden başka ilâh yokdur.” (6) ḥadîs-i şerîfün okudu beyân-ı muḳaddime-i (7) esmâ-i ḥüsnâ ve daḥı

(8) ان الله تعالى تسع وتسعين اسمامانة الواحد من احصاها دخل الجنة (8) “Allah Teâlâ’nın yüzden bir eksik doksan dokuz ismi vardır. Kim onları sayarsa cennete girer.” (9) ḥadîs-i şerîfi mûcibince şıfâta ve ef’âle (10) cennet-i ‘ulyâya duḥûl murâd iden ẓâlib-i (11) sâlike mefâtiḥ-i eṭvâr-ı seb‘âda olan esmâdan (12) ğayrı esmâu’llâhuḥı cümlesinün zikri ḥuşûşan (13) ḥadîs-i şerîfde olınan ṭoḳsan ṭoḳuz esmâ-i (14) ḥüsnânunḥı zikri lâzım olduğı ecilden sebep-i (15) vürûd-ı vâridât-ı Rabbâniyye vird-i şerîf-i ḥaḳḳâniyye (16) ber-vech-i aḥşâ zikri murâd olındıḳda taḥşîl-i (17) zevḳ ve şafâya ve tekmîl-i şevḳ vefâya ba‘is (18) ve sebep olur muḳaddime-i tûṭiyye-i zıkr itmek (19) الرحمن على العرش استوى له منا

فى ما لسموات وما فى الارض وما بينهما وما تحت (1)

(2) *“Rahmân olan Allah, arşa istivâ etmiştir. Göklerde, yerde, ikisinin arasında ve toprağın altında ne varsa hepsi O’nundur. Sen sözü ister açığa vur (ister gizle), O gizliyi de, gizlinin gizlisini de bilir.”* (Kur'an-ı Kerim, 20/5-6-7) okudu ve dağı bu zıkr olınan haqq-ı şıfât (4) kemâlleri Haqq te‘âlâ kitâb-ı kerîminde zât-ı celîline (5) işbât ve takrîr itdiği hâline vâkıf ve ‘ârif (6) olup ve muqaddimesinde zıkr itdikden-şoñra ism-i (7) zât ve müstecem‘ cemî‘-i şıfât olan ism-i celâlün (8) ve ism-i a‘zâmuñ zıkr idüp

(9) *“Allah’den başka ilâh yokdur. O’nun güzel isimleri vardır.”* (Kur'an-ı Kerim, 20/18) şadağa'l-lâhu'l-‘azîm (10) okudu ma‘nâ-yı murâd ehline ma‘lûmdur lâyiḥâ (11) ey ṭâlib esmâ-i ilâhiyye ve rağıb-ı şıfât (12) ğayr-ı mütenâhiye haqq te‘âlânun esmâsında haḳâyıḳına (13) ‘irfân ve vuşûl murâd iderseñ (14) şaḥîḥi ile ‘âlem-i zâhirde ve şehâdetde şâbit (15) olan toḳsan toḳuz esmâ-i ḥüsnânun zıkrine (16) iştiğâl dâ‘im üzere olına Allâh te‘âlânun (17) ‘âlem-i bâtında ve ğaybda olan esmâ-yı bî-nihâyesinde (18) dağı zâkir ve ‘ârif olan fî'l-ḥaḳîḳat ‘âlem-i mülk (19) ve şehâdetde olan efrâd eşyâda

(1) ne kadar ve fert ve keşret var ise ‘âlem-i ğayb ve melekûtda (2) olan esmâ-yı şıfât-ı ilâhiyyede dağı ol-kadar ve fert (3) ve keşret vardır kimse haḳîḳatin bilmez illâ'llâh (4) te‘âlâ bilür ve dağı enbiyâ-yı ‘izâm ve aḳṭâb-ı kerem (5) den tecellî-yi zâta maḳâm-ı hüviyyet ve eḥâdiyyete vâşıl (6) ve mazhar olan ehlu'llâh bilür nitekim Haqq te‘âlâ (7) kelâm-ı mecîdinde *عالم الغيب فلا يظهر على غيبه احدا*

(8) *“Gaybı O bilir, gizlisini kimseye açmaz; Ancak elçi olarak seçtiği başka...”* (Kur'an-ı Kerim, 72/26-27) buyurdu ve dağı (9) sultân-ı enbiyâ ve bürhân-ı evliyâ ‘aleyhü’s-şalavat (10) ve’s-selâm bu ma‘nâ-ya işâret idüp du‘â-yı şerîflerinde (11) *“O, gaybın ilmini kendisinde buldu.”* واستأثر تبه في علم غيبك

buyurdılar ve dağı (12) Şârihu'l-Fuşûşi'l-Hikemiyye ve'l-Hakḥāniyye ve (13) Mâdihü'n-Nüşûşi'l-ʿAzamiyye ve'r-Rabbâniyye Kudvetü'l-Muḥakḥikîn (14) ve ʿUmdetü'l-Muvahhidîn eş-Şeyhu'l-Kâmil ve'l-Mürşidü'l-Vâsıl (15) **eş-şehîr be-Dāvudu'l-Kayşerî** kuddise sırrahu **Mollâ Nūrî** (16) hazretleri Kuṭbu'l-ʿĀrifîn ve İmāmu'l-Muvahhidîn (17) Hâtemü'l-Velâyetü'l-Muḥammediyye ve Kâşifü'l-Esrâri's-Şamedîyye (18) **eş-Şeyḥ Muhyiddînü'l-ʿArabî** kuddise sırrahu maḳbûlü'l-evliyâ (19) el-ʿizâm ve maḥmûdü'l-aşfiyâ'i'l-kirâm

30a

(1) olan **Füsûsü'l-Hikemiyye** nâm-ı kitâblarında muḳaddime vuḫu (2) idüp ve muṭlaḳ-ı tesmiyye itdikleri on iki (3) faşlı müştamil kitâblarının ikinci faşında esmâ (4) ve şıfâtı beyânında buyurdu **اعلم ان الحق بحسب**

كل يوم هو في شأن سؤنا و تجليا في مراتب الالهية (4)

صفات و اسماء و ان له بحسب سؤنه و مراتب سلبيه (5)

(6) buyurdılar (7) bu maḥallde tafşîl-i müfid ve ğâmız vardır velâkin (8) ihtîşâr içün tayy olındı murâd iden muṭâla'a (9) idüp müstefid olsunlar beyân-ı diger ve dağı (10) taḳşim-i şıfât beyânından sonra taḳşim-i esmâ (11) beyân idüp ve esmâ-yı izân taḳşim

و الاسماء أيضا تقدم بنوع من القمة الي اربعة السماء هي الأمهات وهي (12)

الأول والآخر والظاهر والباطن و يجمعها (13)

الاسم الجامع و هو الله و الرحمن قال (14)

الله تعالى: قل ادعوا الله أو ادعوا الرحمن أنا (15)

منا تدعوا فله الا سماء الحسنی انتهى الى قوله (16)

منا تدعوا فله الا سماء الحسنی (17)

و تنقسم الاسم بنوع من قسمت ايضا (18)

الى اسماء الذات و اسماء الصفات و اسماء (19)

- (1) الأفعال وإن كان كلها أسماء الذات لكن باعتبار (1)
- (2) ظهور الذات فيها ويستمي السماء الذات وبطور (2)
- (3) الصفات فيها أسماء الصفات وبظهور الأفعال (3)
- (4) فيها يستمي أسماء الأفعال وأكثرها بجميع الاعتبارين (4)
- (5) والثالث إذ فيها ما يدل على الذات باعتبار (5)
- (7) وما يدل على الصفات باعتبار آخر وما يدل (7)
- (8) على الأفعال باعتبار آخر ثالث كما لرب فانه (8)
- (9) بمعنى الثابت للذات و بمعنى المالك للفعل للصفة (9)
- (10) و بمعنى المصلح الفعل أسماء الذات (10)

(10) Allah Teālā, er-Rab, el-Melik, el-Kuddūs (11) es-Selām, el-Mü'min, el-Müheymin, el-^ع Azîz, el-Cebbār (12) el-Mütekebbir, el-^ع Āli, el-^ع Azîm, ez-Zāhir, el-Bāṭın, (13) el-Evvel, el-Āhir, el-Kebîr, el-Celîl, el-Mecîd, (14) el-Haḡḡ, el-Mübîn, el-Vāhid, el-Mācid, eş-Şamed, (15) el-Müteālî, el-Ġanî, en-Nûr, el-Vāriş, Zü'l-Celāl, (16) el-Ḳarîb, **Esmâi'ş-şifât** el-Ḥayy, eş-Şekûr (17) el-Ḳahhâr, el-Ḳāhir, el-Muktedîr, el-Ḳavî, er-Raḡmân, (18) er-Raḡîm, el-Kerîm, el-Ġaffâr, el-Ġafûr, el-Vedûd, (19) er-Ra'ûf, el-Hakîm, eş-Şabûr, el-Birr, el-^ع Alîm

31a

- (1) el-Ḥabîr, el-Muḡsî, el-Ḥalîm, eş-Şehîd, es-Semî, (2) el-Başîr **Esmâi el-Ef'âl** el-Mübdî, el-Vekîl, (3) el-Bā'îş, el-Mücîb, el-Vāsî^ع, el-Ḥasîb, el-Muḡît, (4) el-Ḥafîz, el-Ḥālîḡ, el-Bārî, el-Muşavvir, el-Vehhâb, (5) er-Rezzâk, el-Fettâh, el-Ḳâbîz, el-Bâsîṡ, el-Ḥafîz (6) er-Râfî, el-Mu'îz, el-Müzîll, el-Ḥakîm, el-^ع Adl, (7) el-Laṡîf, el-Mu'îd, el-Muḡyî, el-Mümît, el-Vâlî, (8) et-Tevvâb, el-Müntekim, el-Muḡsîṡ, el-Câmî, el-Ġanî, (9) el-Mānî^ع, ez-Zâr, en-Nāfî, el-Hādî, el-Bedî, er-Reşîd
- (10) هكذا عين الشيخ رضى الله تعالى عنه (10)
- (11) الاسماء في كتابه المستمي مايشاء الدوائر وتقتها من (11)
- (12) غيره تبديل وتغيير تبركا وتيمنا بانفاسه الملكة (12)

(13) beyân-ı diger **Dâvud Kayşerî** kuddise sırrahu hâzretleri (14) bu vechle ve tertîble beyân itdiler **imâm Seyyid Yahyâ** (15) kuddes'allâhu sırrahu illâ 'Alî hâzretleri vird-i şerîflerinde (16) **فاد عوه بها صدق الله العظيم** den soñra bu (17) üslûb-ı mergûb üzere ta'yîn ve tasîr ve tertîb (18) ve tahrîr itmişlerdir ikisi dahı hûb ve mergûbdur (19) **ولكل وجهه هو موليه** esmâ-i hüsnâ

31b

(1) **هو الله الذي لا اله الا هو** “*O, kendisinden başka tanrı olmayan Allah'tır...*” (Kur'an-ı Kerim, 59/22) er-Raḥmân, er-Raḥîm (2) el-Melik, el-Ḳuddûs, es-Selâm, el-Mü'min, el-Müheymin (3) el-'Azîz, el-Cebbâr, el-Mütekebbir, el-Ḥâlık, el-Bârî (4) el-Muşavvir, el-Ġaffâr, el-Ḳahhâr, el-Vehhâb, er-Rezzâk (5) el-Fettâh, el-'Alîm, el-Ḳâbîz, el-Bâsıt, el-Ḥâfîz (6) er-Râfî', el-Mu'iz, el-Müzîll, es-Semî', el-Başîr (7) el-Hakîm, el-'Adl, el-Laţîf, el-Ḥabîr, el-Ḥalîm (8) el-'Azîm, el-Ġafûr, eş-Şekûr, el-'Alî, el-Kebîr (9) el-Ḥafîz, el-Mukîr, el-Habîb, el-Celîl, el-Cemîl (10) el-Kerîm, er-Raķîb, el-Mücîb, el-Vâsî', el-Hakîm (11) el-Vedûd, el-Mecîd, el-Bâ'is, eş-Şehîd, el-Hakķ (12) el-Vekîl, el-Ḳavî, el-Metîn, el-Velî, el-Ḥamîd (13) el-Muḥşî, el-Mübdî, el-Mu'îd, el-Muḥyî, el-Mümîr (14) el-Ḥayy, el-Ḳayyûm, el-Vâcid, el-Mâcid, el-Vâhid (15) el-Aḥad, eş-Şamed, el-Ḳâdir, el-Muķtedir, el-Muķaddim (16) el-Mu'aḥḥir, el-Evvel, el-Âḥir, ez-Zâhir, el-Bâṭın (17) el-Vâlî, el-Müte'âlâ, el-Birr, et-Tevvâb, el-Müntekîm (18) el-'Afîv, er-Ra'ûf, Mâlikü'l-Mülk, Zü'l-Celâl-i Ve'l-İkrâm (19) el-Muķsıt, el-Câmî', el-Ġanî, el-Muġnî

32a

(1) el-Mânî, ed-Żâr, en-Nâfî, en-Nûr, el-Hâdî (2) el-Bedî, el-Bâķî, el-Vâriş, er-Resîd, es-Şabûr (3) lâyiḥa bu esmâ-i şerîfe-i hüsnâ ile şıfatlandı (4) ma'nâ-yı ḥaseneye delâleti olduĝı içün (5) ma'nâ-yı te'nîs dahı ehline ma'lûmdur lâyiḥa (6) mufaşşla ve müfide bu esmâ-i hüsnânun fi'l-ḥaķîķa (7) bu vechle tertib ve meşûr olduĝunuñ şihḥatına ve 'uluvviyetine (8) delîl-i şarîḥ ve şaḥîhdür 'azîzimiz ḳuṭb-ı cihân (9) **Şa'bân Efendi** sultân kuddise sırrahu hâzretleri (10) türbe-i pür-

envârlarında medfûn olan ‘azîz (11) ehl-i temîzimiz **Muhyiddîn Efendi** kuddese sırrahu’l-‘azîz (12) hâzretleri rivâyet iderler ki bir gün **Şa‘bân** (13) **Efendi** hâzretleri ve bir meclis-i mazhar-ı ‘irfânlarında (14) celîs oldukları ihvân hîllâna ve dervîşâna (15) şafâ-şâne hitâb idüp bizim erkânımız (16) ve huzûrumuzda okunan vird-i şerîfün elfâz-ı mübârekesi (17) ahlâ tegayyür olunmayup bir nuḡḡa [nokḡa] taklîl (18) ve takṣîrden ve bir nokḡa izdiyâd ve tekbîrden (19) bî-gâyet hâzer olsun ki bizim huzûrumuzda

32b

(1) okunan vird-i şerîf kûṭb-ı cihân **Seyyid Yahyâ sultân** (2) huzûr-ı ‘âlîlerinde okunan vird-i şerîfi kalem-i rahmân (3) ile levḡ-i maḥfûza yazıldur buyurdılar ve i’tikâdımız (4) oldur ki ol sultân-ı aşḡâb mükâşefe-i ve bürhân-ı (5) erbâb-ı müşâhede-i kuvvet-i kûṭbiyyetle levḡ-i maḥfûzda (6) müşâhede-i şuhûd-ı tâmla haber virmişlerdür beyân-ı diger (7) ve daḡı kıyâs budur ki Kur’ân-ı ‘Azîminde huṣûşan (8) sûre-i Hâşriñ ahîrinde okunan esmâ-i şerîf (9) gibi üslûb-ı ‘Arabîyyet üzere hemzât-ı vaşîlları faşl (10) olunmayup vaşîlla okuna ve lâkin faşl olunup (11) ferden ferden okundığına hîkmet budur aşḡâb-ı ḡakâyık (12) ve daḡâyıklarda erbâb-ı işâret (13) **من احصاها دخل الجنة** mefhûm-ı hümayyunına ehl-i aḡṣâ (14) kânunı üzere bu aḡṣâyâ merâtib (15) ve aḡvâl i’tibâr idüp aḡṣânuñ ednâ (16) mertebesi bir kimse kırâ’atine kâdir olmayup (17) velâkin aḡṣâ fazîletine vâşıl ve cennet-i ‘ulyâyâ (18) dâḡil olmak ḡaşdına şaḡâyifde evrâḡda (19) yazılan ṡoksan ṡokuz esmâ-yı ḡüsnâ fazîletine

33a

(1) nâ’îl ve bu niyet ve ṡaviyyetle cennet-i ‘ulyâyâ dâḡil (2) olur buyurdılar aḡṣâda beyân-ı diger çünki (3) ta’ diye-i aḡṣâ bu vechle efrâd-ı esmâ-yı ḡüsnâ (4) bulunacak kırâ’atine kâdir ve ‘âlem kimesne içün (5) bu ḡâle i’tibâr olunan ma’ nâ-yı aḡṣâda ihtimâm (6) ḡaşdında her birinde olan hemzâtı faşl itmeyüp (7) faşîlla okunmuşdur **يا فافهم يا طالب الا حصائ فضل الاسماء الحسنی** (8) beyân-ı diger ḡattâ ba’ zı (9) meṡâyih-i

mürşidin bu aḥṣā mazmūnında ve ziyāde (10) ihtimām idüp o āḥir esmānuñ cümlesine (11) hiç hareket vormeyüp vaḳf şūretinde cümlesin (12) sākin okumuşlardır ammā ḥālā **Şa‘bān Efendi** ḳuddise (13) sırrahu erkānında okunan vird gibi hareketle (14) okunan ehl-i ḳırā‘at ‘ādeti üzere ba‘zısında (15) vaḳf idüp ve ba‘zısında sākin okusa cā‘izdür (16) bu ḥāl-i i‘tibāra ve niyyete göredür beyān-ı diğeri (17) bu vird-i şerīfūñ cümle ādāb-ı müstaḥsenesinden (18) biri daḥı oldur ki esmā-yı ḥüsnā (19) ḳırā‘at olındıḳda istimā‘ idenler her bir esmāda

33b

(1) cehr-i şarīḥ ile ferden ferden celle celāluhu yāḥud celle (2) ve ‘alā yāḥud ‘azze ve celle celālehu ve ‘azime şānehu (3) diyüp ve ihtimām ide ki mümkün olduḳca terk (4) itmeyeler beyān-ı diğeri ve daḥı kemālāt-ı ilāhiyye iden (5) esmā-i ‘uẓmāyı aḥṣā ve zikrden soñra vāzi‘ü’l-vird (6) ḳuddisu sırrahu ism-i mevşūluñ şılasında mutazammın (7) olan ma‘nā-yı taḳdīsı ve tenzīhi ve sā‘ir (8) şıfāt celīle ve cemīleyi meş‘ur olup ve zātu’llāhdan (9) ‘ibādet olan ism-i mevşūl ile (10) tekrār tavşīf idüp

الذي نقدست عن

- (11) الاشباه ناته وتنزهت عن مشابهة
- (12) الا مثال صفاته و تشهدت بر بوتيته اياته
- (13) ودلت علي وحدانيت مصنوعات والحد
- (14) لا من قلة وموجود لا من علة بالوجود معروف
- (15) و بالاحسان موصوف معروف بلاغية
- (16) وموصوف بلا نهاية اول قديم بلا بتداء
- (17) وآخر كريم مقيم بلا انتهاء وغفر ذنوب
- (18) المذنبين كرما ولطفاف فضلا الذي
- (19) لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفوا أحد

34a

- (1) ليس كمثله شيء وهو السميع البصير نعم المولى
- (2) ونعم النصير غفرانك غفرانك (3) *Şa‘bān Efendi* kuddise sırrahu huzūr-ı ‘ālī şānlarında (4) ile ‘l-ān ġufrāneke tekrār olmak üzere okuna (5) gelmiştir hāla öylece kırā’at olına المصير ربنا وإليك “*Rabbimiz gidiş sanadır.*” (Kur'an-ı Kerim, 2/285) (6) و حسبنا الله وحده و نعم الوكيل “*Allah bize yeter, O ne güzel vekildir!*” (Kur'an-ı Kerim, 3/173)
- (7) حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم يفعل الله
- (8) بعزته ألا له الخلق ما يشاء بقدرته ويحكم ما يريد
- (9) “*Bilesiniz ki, halk da emir de (yaratma ve yönetme) yalnız O’na aittir. Âlemlerin rabbi olan Allah yüceler yücesidir.*” (Kur'an-ı Kerim, 7/54) bu vird-i şerîfde (10) esmâ-i hüsnâ ve sâ’ir şifât-ı ilâhiyye ‘ulyâ ittihād (11) ittishâliye taḥaşşuş ve levḥ-i maḥfûzda yazılan (12) kelime-i şahâdet şahâdetiyle sâbit taḥşîş olup (13) ve hükm-i ilâhi ve emr-i pâdişâhı ile hüccet olan (14) muḳârinde şûret-i ḥasebince esmâ-i resûlu ‘llâhu (15) ve sâ’ir evşâf-ı celîle ve aḥlâk-ı cemîlesi (16) tekrār olındığınıñ irtibât ve şenâsın (17) ve ḥikmet bî-irtiyâbını tafşîl ve beyândur (18) vâzi‘ ü ‘l-vird kuddise sırrahu ḥazretleri bu esmâ-i (19) şifât-ı ilâhiyyeyi zıkr ve kırā’atden soñra

34b

- (1) “*Ahlak-ı ilahiyte ile ahlaklanınız.*” ḥadîs-i şerîfi mevcubınca tecellî-i ef‘âl ve şifât (2) ve zâta mazḥar olup aḥlâkı Allâh ile müte‘allik (3) ve şifâtı ‘llâhu ile muttaşîf ve müte‘allik olan Muḥammed-i (4) Muḥterem ve Aḥmed-i Ekrem şalla ‘llâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve sellem (5) her ḥâlde vâsıl-ı ḥaḳ ve mazḥar-ı vücûd-ı muṭlaḳ oldığı (6) ḥâl ile ve sulṭānu ‘l-ulemâ ve ‘l-meşâyihü ‘l muttakîn ve bürhânü ‘l-urefâ (7) ve ‘l-medâricü ‘l-ḥaḳîkîn şāḥib-i mürşâdu ‘l-‘ibâdü ‘s-sâlikîn (8) ve mü’ellif-i kitâb-ı menâzilü ‘s-sâ’irîn (9) **eş-şehîr Necmü ‘ddîn** kuddese ‘llâhu sırrahu bu **Menâzilü ‘s-Sâ’irîn** (10) nâm-ı kitâb ma‘ârif-i ḥiṭâb ve ḥaḳâyık (11) me‘âblarınıñ zıkr itdikleri

فلما خلق الله القلم قال له اكتب فيقال اكتب قال (12)

(13) تعالى اكتب لا اله الا الله محمد رسول الله “Allah, kalemi yarattı ve sonra ona yaz dedi.

Kalem; Yarabbim ne yazayım?Allah cevap verdi: Allahtan başka ilah yoktur

Muhammed O’nun kulu ve elçisidir.” bu (14) hadîs-i şerîf delâlet ider ki kalem-i

i’lâda ve kitâb-ı mübînide (15) intisâb-ı şūrî ile ism-i Muḥammed ismu’llâhdan dūr

(16) olmayup ‘âlem-i mülk ve melekût olan (17) kitâb-ı şūrîde bu vechle qarîn olacak

ḥaḳḳat (18) ‘âleminde daḥı bi-ḥasebi’z-zât ve’ş-şifât vâşıl-ı (19) ḥaḳḳ ve qarîn

vaḥdet-i vücūd-ı mutlak ola

35a

(1) ber-vech-i lâyiḥa beyân-ı diger ve bu ḥâl-i gâmız ve me’âl fâ’izdendür ki (2)

seccâde-i ḥazret-i sultân Şa‘bân Efendide ḥadîmu’l-fuḳara (3) iken Mollâ Câmî

ḳuddise sırrahu ḥazretlerinüñ (4) kelime-i tevḥîd ḥâlinde ve şânında müe’llifât

meş‘ura (5) birinde bir maḥale münâsib yazılmışken fârisi (6) beyt-i şerîflerin görüp

feyz-i rahmân ve keşf-i (7) ‘irfânı ve ḥâl-i ḥaḳânî ile ve elfâz-ı ‘Arabiyye (8) ile

taḥrîr olınmış tevḥîdiyye nâm-ı resûle muḥtaşaramızda (9) evvel beytleriñ ve

cemâl-i ḥâfisini tebeyyîn ve mâ’ilini (10) bir vech-i ḥaḳḳat taḥḳîḳ ve tafşîl

itmişdim ki (11) besmele ve ḥamdele ile dibâcesi budur

باسمه باسموا في التوحيد الحقاني الرباني وبحمده يعلو (12)

من يعلو في العرفان الا هي الرحماني الحمد المن هو (13)

حقيق بالحمد الذاتي بحسب الذاتي ولايق بالحمد (14)

الصفات والصلاة على من هو حقيق بالصلوة (15)

الذاتية ولايق بالصلوة الصفاتية و علي (16)

آله الذين عرفوا بالعرفان (17)

حقيقة الحمد الصفاتي لوجد انهم قرب النوافل (18)

بحسب اعمالهم النوافل وقفوا بالوقوف (19)

35b

- (1) الذات على سر الحمد الصفائي لعرف انهم قرب الفرائض
- (2) بحسب أعمالهم الفرائض فنحمد الله معهم بالحمد
- (3) الذاتي والصفاتي و الأفعال ونسنله الهداية
- (4) والعناية بالعرفان الذوقي و الشهود الحالي
- (5) اما بعد فاعلم ياخي إن القرآن الجميل المعنوي
- (6) والتوحيد الجليل الحقيقي لما نزل بالوحي الحقاني
- (7) علي القلب المحمدي ظهر كلمة التوحيد بالامر
- (8) الا الهي الرباني من اللسان الأحمدي علي انتني
- (9) عشرة حرفا في قول الله تعالى فاعلم انه
- (10) لا إله الا الله واصل هذه الطيبة العلبة
- (11) في أجزاء الحروف السنية كلية الله كما اشار اليه
- (12) سلطان العارفين وبرهان الواصلين الساقى
- (13) في مجلس الموحدين بكاس يشرب بها عباد الله
- (14) المقربين ملا جامي في بعض
- (15) و ابيانه التوحيدية أقواله الحقيقة
- (16) قدس سره نيتدر لا اله الا الله حقيقت
- (17) بحزسه حرف اله اجزأى اين حجة كلام
- (18) شدنه تكرارين حروف تمام
- (19) فلما رايته بالرؤية القلبية و شاهدته بالقوة الروحت

36a

- (1) الحال الى لوح المحفوظ وقد خلت فيه ماهوالمكتوب
- (2) والملفوظ من ظهور المقالة التوثيقتة و صدور
- (3) الرسالة التوحيدية فطالعت فى نظمه الجلى قدس
- (4) سره العلى بعين القلب و الروح من سره الاكشاف لى
- (5) لفتوح الربانى فى فؤاديه بعون الله الملك الهادى
- (6) وبهتته شيخنا و شيخ الانس والجن و قتب اقطاب
- (7) افندى المد قوت الزمان حضرت الشيخ شعبان

فى تربية فى القسطنونى قدس سره العالى (8)

(9) ve rūḥu 'llāh rūḥu 'l-müte' al beyān-ı ḥāl-i kelime-i tevḥīd (10) kelime-i tevḥīd ve lafzatu 'llāh ism-i hūya müte' illik (11) bunda ḥaḳḳ te'vīl ve tafṣīl vardır murād idenler (12) **Şa 'bān Efendi** eşnāsından ve fazīlet mevcūd (13) olan tevḥīdiyye nām-ı risālemizde göreler lāyiḥa (14) ber- vech-i tercüme risāle-i tevḥīdimizde olan (15) bu ma' nādır ki **Mollā Cāmi** ḥazretlerinin iki beyt-i (16) şerīfi feṣāḥat maẓmūnından (17) fehmi olunan oldur ki kelime-i tevḥīdiñ aşlı (18) üç ḥarfden evvelki kelime **الله**'dur Ḥaḳḳ te' ālā (19) celle celālehu ezal-i ezalde ḳalem-i a' lāya kitābla

36b

(1) emri itdikde **الله** kelimesinüñ elifine biḥasebü 'l-lafz (2) ve 'l-ḥaṭ dört elif daḥı ziyāde idüp elifi (3) beş olmuş ola ve lāmına daḥı dört lām ziyāde (4) idüp lāmı daḥı beş olmuş ola ve hāsına (5) daḥı bir hā ziyāde idüp hā daḥı iki olmuş (6) ola cem' ān on iki ḥarf olur ve Muḥammed resūlu 'llāhuñ (7) ḥarfı on ikidir bu taḳdīrce kelime-i şehādet cem' ān (8) yigirmi dört olur bu ḥāle daḥı ittiḥād-ı lafzīsı (9) ve şūrīsı olıcaḳ bi-ḥasebi 'd-ḡelālet ittiḥād-ı ma' nevīsı (10) müfred olur bu ḥālūñ taḥḳīḳinden ve kemālindendür ki (11) rivāyet olunur ki bir kimse şafā-yı ḳalble zikru 'llāh (12) ḳaşdına şıdḳla bir kere **لا اله الا الله محمد رسول الله** (13) dise yigirmi dört sâ' atüñ (14) cümlesinden Allāh te' ālā ḥazretin zikr itmiş (15) olur lāyiḥa kelime-i şahādetde bu vechle ittiḥāddan (16) mā' adā cāmi' ve müştamil oldukları iki (17) ism-i şerīflerde daḥı ittiḥād vardır biri lafzatu 'llāh (18) dır ki ism-i zāt ḥaḳḳ müstecem' cemī' -i şıfāt (19) celīldür ve biri daḥı lafz-ı muḥammeddür ki ism-i zāt

37a

(1) aḥmed ve müstecem' cemī' -i şıfāt-ı ḥamīde ve cemīledür (2) zīrā biḥasebi 'l-lügat Muḥammed ḥişāl-i ḥamīde ve maḥmūdesi (3) ve aḥlāḳ-ı ḥasene ve mergūbesi çok olan (4) kimsedürler lāyiḥa diger ve daḥı sūre-i Fātiḥada (5) el-ḥamduli 'llāh tefsīrinde ve cumḥūr-ı müfessirīn aşlı (6) kelime-i **الله** dır vasaṭında olan lām üzerine (7) bir lām ziyādesiyle ḥarf dört oldığı gibi (8) biḥasebi 'l-iştikāḳ lafzına

Muhammedüñ dağı kelime-i hamd (9) ola vasaında mektüb ve melfüz olan bir mīm (10) üzerine bir mīm dağı ziyāde itmekle harf-i lafzatu'llāhu (11) gibi dört olup Muḥammed olmuşdur (12) muḥaṣṣalu'l-kelām Allāh ile Muḥammed beyinde bi lā-ḥulūl-i şūrī (13) ve ma'nevī-yi bir mertebe ittiḥād vardır ki (14) lisānla tefhīr ve kalem ile taḥrīr mertebe-i imkānda (15) ve iz'ānda degildür beyān-ı diger ve lāyiḥa-i laṭīf (16) velev ittiḥād ve muḥārininüñ taḥkīkindendür 'ulemā (17) ve 'urefāya ma'lūm ve ma'rūf olan **الم نشرح لك صدرك** “*Senin kalbini açıp genişletmedik mi?*” (Kur'an-ı Kerim, 94/1) (18) mevcubınca ḳalb-i ḳābil inşirāḥ (19) ve vüs'at ve rūḥ fā'iz-i iftitāḥ fütuhḥāt ve

37b

(1) vuşlat ḥakimi ḥazret-i Muhammedde zāhir ve muteḥakkīḳ (2) olmağıla **ورفعنا** (1) **لك ذكرک** “*Ve senin şanını yüceltmedik mi?*” (Kur'an-ı Kerim, 94/4) muḳtezāsınca ism-i refi'ü's-şānları (3) nām-ı 'ālī yezdān ile minberlerde (4) ve dağı ezān-ı iḳāmetlerde cemī'-i insānda şavt-ı a'lā (5) ve el-ḥān ile ma'ān zıkr olunmadan dūr (6) ve mehcūr degildür lāyiḥa-i laṭīfe ve şāliḥa bu (7) ma'nānuñ min 'indi'llāhu taḥkīḳine delālet ider (8) bir ḥāl-i güzīde dağı rivāyet olunur ki şalavat-ı ferā'izüñ (9) evḳat-i ḥamsesin a'lām lāzım (10) oldıḳda sultān-ı enbiyā aşḥāb-ı güzīn zevī'l-'ulūm (11) bu ḥuşuşı ḥikmet-i müşāvere itdikde ba'zılar (12) çān sa'āt çalsun diyüp ol 'ilm-i naşrānī (13) dūr diyü ḳabūl itmediklerinden ba'zılar dağı āteş (14) yansun diyüp ol 'amel mecūsilerindür ḥāşılı'l-kelām (15) ne 'amel didiler ise ḳabūl itmeyüp (16) min-'indi'llāh kendilere dağı ilḥām-ı ilāhī ile ma'lūm (17) olan ḥāl ol meclis cümle ḥuzūrında mefātiḥ-i ḡaybdan (18) zuhūr itsün içün müterakḳib ve (19) muntazır iken **Zeyd bin Şābit** ḥazretleri ayāḡ

38a

(1)üzere ḳalḳup yā resūlu'llāhu bu gice vāḳı' amda (2) gördüm semādan bir melek-i 'azīm nāzil olup (3) Ka'be-i Mükerreremenüñ ṭamı üzerinde ḥüsn-i edā (4) ve şavt-ı a'lā ile bir nazīf okudı kemāl-i şıfāt (5) ile şafā ve istimā' idüp bi't-temām (6) ḥıfz

itdim eger buyurursañız okunan diyüp (7) ezân-ı şerîfleriyle hâlâ şerî'at-ı Muhammedîde (8) mesnûn ve evkât-ı hamsede okunan ezânı (9) 'aynı ile okuyup hâzret-i resûlu'llâhu dahı (10) bañâ dahı vahy olınan budur diyüp evkât-ı hamsede (11) ezân ve ikâmet için ta'yîn (12) buyurdılar menkıbe-i **Ebî Bekr-i Şiddîk** razıya'llâhu (13) te'âlâ 'anh **Mişkatü'l-Envârda** mu'cizâtu'n-nebî (14) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem bu bâbda mezkûrdur (15) sulţân-ı enbiyâ ve hâtemü'n-nebiyyîn bir gün (16) sulţân-ı erbâb-ı ehlü't-taşdîk **Ebû Bekr'i's-Şiddîk** (17) razıya'llâhu te'âlâ 'anh hâzretlerine bir hâtem (18) virüp mühür ki mücerred lâ ilâhe illâ'llâh kelimesin (19) nakş eddür diyüp anlar dahı nakşkâşa mücerred

38b

(1) lâ ilâhe illâ'llâhu yaz dimeyüp Muhammed resûlu'llâh (2) bile yazılmağa işâret idüp nakş-ı hâtem oldıkda (3) hâzret-i şiddîk hâzret-i resûlu'llâha getürtdiklerinde (4) gördiler mücerred lâ ilâhe illâ'llâh nakş olmayup Muhammedün (5) resûlu'llâh ve Ebû Bekr Şiddîk bile nakş olmamış (6) feķâle yâ Ebî Bekr ben saña mücerred lâ ilâhe illâ'llâh nakşına (7) emr itdim buyurdıkları hâzret-i Ebî Bekr (8) razıya'llâhu te'âlâ 'anh yâ resûlu'llâhu (9) sizün ism-i şerîfiñüz Allâh te'lânun ism-i şerîfiñüzden (10) ayrı olmağı revâ görmeyüp (11) Muhammed resûlu'llâh bile nakş olmağıla nakşkâşa (12) işâret ve lâkin bakışına işâret etmedim (13) diyüp ammâ kendü kelâmlarına muhâlif hâtemde (14) kendü nâmı nakş olmuş bulunmağıla ziyâde (15) hicâlet gelüp isticâ ile ziyâde ıztırâb (16) çekdikleriñden **hâzret-i Cebrâ'il** hâzır olup (17) itdiler yâ resûlu'llâhu **Ebû Bekr Şiddîk** sizün (18) ismiñüz Allâh te'âlâ isminden ayru oldığın (19) revâ görmedigi ecilden hâtemde Ebû Bekr

39a

(1)eş-şiddîk kelâmın bi-ķudretu'llâh ben yazdırup nakş (2) itdüm buyurdi ve **hâzret-i Cebrâ'ilün** bu haberile (3) hâzret-i Ebû Bekr razıya'llâhu te'âlâ 'anh hicâletden (4) hâlâş olup ve bu 'amel-i şâliha ve hüsn-i mazhar (5) olduklarına şafâlar kesb ideler lâyiha imdi (6) bu haber-i menâkıbdan ma'lûm oldu ki eger enbiyâ'u'llâh (7)

hakkında ve eger sâ'ir 'ulemâ ve şulehâ hakkında ve (8) eger cümle mü'minîn hakkında hazret-i Ebî Bekr Şiddîk (9) gibi ehl-i mürüvvet ve fütüvvet olup hayr-ı ihsân (10) ile 'amel itse kendüsi dahı من خدم خدم و من (11) "Hizmet eden hizmet görür, iyilik eden iyilik görür ve ikram eden ise ikram görür." mevcûbınca (12) ihsân ve ikrâma lâıyık ve mazhar olmasına zerre (13) istibâh yokdur ber-vech-i terğîb beyân-ı diger (14) ve bu huşûşda vâzi' u 'l-vird oldur **Eş-Şerîf-i Seyyid** (15) **Yahyâ Sultân** kuddise sırrahu hazretlerinin murâd-ı (16) şerîfleri bu ma' nâ ve hâl oldığı muğarrerdür (17) ve anlardan soñra birâder ve ihvân olanlar ve (18) istimâ' idenler bu zıkr ve tafşil olınan hâle (19) ve kemâle 'ârif ve sürür hikmete vâkıf olup

39b

(1) şıdk-ı niyet ile 'amel itseler hazret-i Ebî Bekri 's-Şiddîk (2) mazhar oldukları gibi ol fazîlet (3) ve ikrâma min 'indi 'llâh ziyâde ve ihsân-ı mağâma (4) ikrâma mazhar olmalarında istibâh yokdur (5) beyân-ı irtibât ve bu ittiḥâd ve irtibât ve muğârenet (6) hükmi takrîr ve tahkîk için vâziü 'l-vird evşâf-ı (7) resûlu 'llâhu zikirine kelime-i tevḥîd taḥdîm idüp (8) ber-vech-i ittişâl

(9) *Allah, O'ndan başka tanrı yoktur; en güzel isimler O'na aittir.* (Kur'an-ı Kerim, 20/8) (10) diyü der-'aķıb kelime-i şahâdete ittişâl ve muğârenet (11) bulunsun için üzerine bir 'atıf-ı şârîḥ (12) mertebe ile *و نشهد ان لا اله الا الله و هذه*

(13) *لا شريك له الها عادلا جبّارا و ملكا*

(14) *قادر المذنب غفار اللغوب ستّارا و نشهد ان محمدا*

(15) *"Şahitlik ederiz ki, Allah'dan başka ilâh yokdur. O birdir, eşi yoktur. O, Âdil, Cebbâr, Melik, Kâdir, Kahrî olan, günahları bağışlayan ve kusurları Settâr ismiyle örtendir. Ve yine şahitlik ederiz ki Hz. Muhammed O'nun kulu ve elçisidir."* kelâmından soñra (16) müte' ârif olan *عبدہ و رسوله* dinile (17) cek maḥalde hazret-i resûlu 'llâha esmâ'-ı (18) şerîfleri hükminde olan şıfât-ı ḥamîde-yi (19) rûḥâniyyete ve şıfât-ı celîle-i rabbâniyye

40a

- (1) ve şıfât-ı cemîle-i haqqâniyyelerinde ba‘zı şıfât-ı kemâllerin
(2) ورسوله المجتبي عبد المصطفى zıkr idüp
(3) و امينه المقتدي شمس الضحي بدر
(4) الدجي نور الوري صاحب قاب قوسين
(5) او ادنى رسول الثقليين ونبي الحرمين
(6) و امام القبليتين وجب السبطين وشفيع
(7) من في الدارين رسولا مكيا مدنيا ها
(8) شميا قرشيا كوكبا دريا شمسا مضيئا
(9) قمر انوريا نورانيا بشير انذير اسراجا منير
(10) okudı ve ba‘zı vird hâ^nlar kamerân kelimesin (11) kameriyen diyü yâ-yı nisbiyle okıdılar lâkin haṭâ-yı (12) fâhişdür zîrâ ehline ma‘lûmdur ki maḥâll-i nisbet (13) degildür nitekim şemsen yâ-yı nisbiyyesiz okunur (14) beyân-ı laṭîf ve daḥı resûl-i ekrem şallâ’llâhu (15) te‘âlâ ‘aleyh-i ve sellem ḥazretlerinin zıkr-i şerîfleri (16) katında aḥbâr-ı şaḥîḥa ile rûḥ-ı muṭahharalarına (17) şalavat vâcib olup ve ol ‘izâm-ı kirâm (18) larına ve ezvâc ve evlâd feḥâmlarına (19) daḥı şalavat lâzım oldığı ecilden şalla’llâhu

40b

- (1) ‘aleyhi ve sellem ve ‘Alî ile ve evlâda ve aşḥâba ve (2) ezvâca okundukdan soñra ḥilâfet-i haḳîka ile (3) ḥulefâ-yı ‘izâm olan çeḥâr-ı kibârda zıkrî âl-i (4) aşḥâb zıkrinde dâḥil iken çeḥâr-ı yâr-ı güzîn (5) ve ḥulefâ-yı râşidîn ve mürşidiniñ zâhir ve bâtın (6) her vechle ‘azamet şânları ‘ulv-i sultânları (7) تنزل الملائكة والروح
“Melekler ve ruh iner.” (Kur'an-ı Kerim, 97/4) kâ‘idesi ve ‘atıf-ı (8) ḥaş‘aliyyü’l-‘âmm zâbıtası kaşdına ve daḥı (9) icrâ-yı feşâḥat kelâm kaşdına ve daḥı (10) ve ezvâcı ‘ibâretine ‘atıfla olan ve evlâda (11) kelimesiniñ âḥirine min ba‘de kelimesi (12) âḥiri muvâfık olmağıla kelâm-ı müstecem‘ olsun
(13) خلفائه الراشدين المرشدين المهتدين وعلي من بعده (14) “Ve ondan sonra doğru yol üzerinde olan, rehber olan ve kurtuluşa ermiş olan hulefâ-yı râşidîn üzerine de

selam olsun.” okudu ve dahı ve ‘alī ḥalefnā (15) olan ‘umūm ḥazret-i Ebū Bekire taḥṣiṣ ḳaṣdına (16) maṣdariyye üzerine ḥuṣūṣan kelimesini zıkr (17) itdikden mā ‘adā ḥulefā-yı rāṣidiniñ zāt-ı (18) şerīf ve maẓhar-ı laṭīflerine ḳā’im şıfāt-ı (19) ḥamīde-yi celīle ve aḥvāl-i pesendīde-i cemīleleriyle

41a

(1) medḥ ve vaṣf ḳaṣdına ḥuṣūṣan ‘alī (2) eṣ-ṣeyḥü ’ş-ṣefiḳ okıdı beyān-ı diger şıfāt-ı (3) Ebī Bekr raẓiya ’llāhu te‘ālā ‘anh evvelā ṣefḳat (4) şıfatıyla zıkr ve tavṣīf itdi ki bu şıfat (5) ile oldıḡı imānlarınıñ ziyāde izdiyādından

(6) ḳuvvetdendür ki الشفقة من الايمان “Şefkat imandandır.” bu ḥāl delīl (7) şarīḥdür zīrā mü’mīnün imān mertebe-i (8) ḳuvvetde olsa ṣefḳati oña göre olur

(9) يا اخي الشفيق فافهم التحقيق “Ey şefkatli kardeşim! Hakikati anla.” beyān-ı (10) izdiyād Ebī Bekr raẓiya ’llāhu te‘ālā ‘anh aḥbār-ı şaḥīḥde (11) gelmişdür ki bir kimse dīn-i Muḥammedīde mü’mīnlere nāfi (12) bir ‘amel-i şālīḥ peydā idüp ibtidāen ‘ameli peydā (13) iden eṣilse tā ḳıyāmetden ol ‘amel-i şālīḥi (14) her kim işlerse ol işleyen kimesnelerin (15) her birinün ‘adedince ol ‘amel-i şālīḥi peydā iden (16) ‘āmile dahı cümlesi ḳadar ecr ve şevāb ve ḥāline (17) göre ḳuvvet-i izdiyād-i ‘amelıyye virilüp **Meşārıḳu’l Envārda**

(18) olan ve (19) ومن دعا الى هذا كان من الا جر مثل اجور من تبعه لا ينقص ذلك من اجورهم شيئا “Kim doğru bir yola davet ederse o kimseye o yola girenlerin ecir kadar ecir verilir. Onların ecirlerinden de hiçbir sey eksiltilmez.”

41b

(1) ḥadīṣ-i şerīfi bu ma‘nāya (2) delīl-i şarīḥdür ki sulṭān-ı enbiyāya min ‘indi ’llāh (3) nübüvvet virildikde ḥazret-i resūlu ’llāh ṣallā ’llāhu (4) te‘ālā ‘aleyh-i ve sellem ibtidā Ebī Bekri ’ş-Şiddik raẓiya ’llāhu (5) te‘ālā ‘anh ḥazretlerin imāna da‘vet (6) itmişler ve anlar dahı bilā-tekzib şıdḳla imāna (7) gelüp ‘amel-i imān ḳabūl dīn-i islām anlardan (8) şādır olmaḡıla tā ḳıyāmet ne ḳadar ehl-i islām (9) imāna gelürse aña dahı her birinün imānı (10) ḳadar ḳuvvet-i imāniyye ve ecrden ol-ḳadar ucūr-i (11) ḥaḳḳāniyye virilür ḥattā rivāyet olunur ki (12) ḥazret-i Ebī Bekirün imānı ins

ve cinden (13) olan ehl-i ĩmānuñ cümlesinüñ ĩmānından (14) vezn olsa ĥazret-i Ebū Bekirüñ ĩmānı anlaruñ (15) cümlesinüñ ĩmānından ağır gele dinilmişdür (16) ĥikāyet imdi bu şıfat-ı şefķat şıfāt-ı ĥamīdenüñ (17) ġāyet ġüzīde ve pesendīdesi (18) olduġına bu rivāyet delīl-i şariĥedür ki (19) bir ġün **ĥazret-i Mūsā** ‘aleyhi’s-selām

42a

(1) Rabbü ’r-raĥmānu ’r-raĥīm ve Ĥaķķ-ı şefikü ’ş-şefikīn celle zāta (2) ve ‘alā şıfāta idüp yā Rabb cümle ķullarından (3) saña ziyāde sevgili olan eĥibbu ‘ibād kimdür (4) didikde Ĥaķķ te‘ālā Yā Mūsā meşriķde bir mü’mīn (5) ķuluñ ayaġına diken batup maġribde bir mü’mīn (6) ķuluñ acısına ve ıztırābına vākıf olup (7) bu ĥuşuşda şefķat ĥasbiyle anuñ yüregi (8) acıyup ve elem çekse cümle ķullarımdan baña (9) eĥab ve ziyāde sevgili ol ķuldur diyü (10) buyurdi lāyiĥa ve bu daĥı ma‘lūm olsun ki (11) bir zālīm bī-ĩmān ve mürüvvat bir mazlūm lāyık (12) merĥamet ve şefķate be-ġayr-i ĥaķķ cevri ve zulm (13) itse ol zālīmüñ bu zulmen dīn ve ĩmānı (14) olmadıġındur şefķat ĩmāndandır kelām daĥı (15) meşhūr ve maķbūl olur beyān-ı diger ammā (16) şimdi biñ kırķ tārīĥinde bir zamān ķaldık ki (17) maġribde bir tiken bañan gibi vākıf olmaķ degil (18) bu zālīmı bi’l-müvācehe görseler ol mazlūma ziyāde (19) şefķat idüp yüregi acır kimesne az

42b

(1) bulunur anıñķün mazlūma mu‘īn ziyāde az ķaldı
(2) naķl-i münāsib ve **و قال ابو عبدالله النياحي**
(3) **قليل الشفقة للمسلمين انفع من الدعاء لهم** (4) ya‘nī **Lū’liyyāt** tām-ı kitābda mezkūrdur
(5) Ebū ‘Abdu’llāh buyurur kim şefķat bābında (6) ümmet-i Muĥammed az şefķat çok du‘ādan (7) ĥayırlı ve ve vāzi‘ü’l-vird ĥazret-i (8) Şıddıķuñ ikinci şıfatuñ ķā’ilü’z-zındıķ (9) okıdı zındıķ kıyāmete inkār idendürler (10) ve mülĥīd i‘tikād-ı fāsīde meyl idüp şerī‘at (11) Muĥammediyye ile ‘amel terk idendürler **Mişķātü’l-Envār** (12) getürmişdür ki sultān-ı enbiyādan soñra (13) ĥazret-i Şıddıķ rażiya’llāhu

te‘ālā ‘anh zamān-ı hilâfet (14) haķikilerinde Medīne-i Münevverede içinde (15) olan münâfıkları ve mülhidleri ve zındıkları (16) teftiş idüp cümlesi katl itmekden (17) Medīne taşraya ġazā müyesser olmayup kendülerden (18) soñra ġazret-i Ömer-i Fāruķ rażiya’llāhu ‘anh (19) ibtidā’en hilâflarında Medīne-i Münevvereyi münâfikūn

42a

(1) ve mülhidinden pāk bilüp zamān hilâfetlerinde taşraya (2) sefer idüp ziyāde feth ve zafer vāķi‘ olmaġıla (3) beşyüz altmış minber vūzu‘ olunup şalavat cum‘ a (4) ve şalavat ‘ıyd kılındı bu ecilden ġazret-i Şiddīķa (5) kâtilü’z-zındık denildi ve bir şıfat ġüzīdelerin (6) وفي الغار الفيق okıdı ona binā’ en ki (7) aġbār-ı şaġihde gelmişdür (8) ادع الى سبيل ربك بالحكمة و المو عظة الحسنة “*Rabbinin yoluna ġüzel öġüt ve hikmete çağır.*” (Kur'an-ı Kerim, 16/125) mevcūbınca küffār-ı (9) Ķureyşi dīne da‘vet etdiklerinden şanādīd-i (10) Ķureyş Haķķa tābi‘ olmadıklarından mā‘adā kelām (11) ve zemle ġazrete ġālīb olmayup ‘ākıbet (12) katl-i murād itdiklerinde necāt ve ġalāş için (13) Cenāb-ı Akdes-i Hüdādan ġār-i ġırāya varmak (14) emr ve vaġy olındılar anlar daġı ġazret-i Şiddīķ (15) beşeriyet ġasebiyle ġavf ve ġüzünţārī (16) olmaġın اد يقول لصاحبه لا تحزن ان الله معنا “*H. Peygamber arkadaşına (H. Ebu Bekir) “üzölme Allah bizimle beraberdir” diyordu.*” (Kur'an-ı Kerim, 9/40) (17) mefhūmınca ġazret-i şiddīķa teslimiyyet için (18) bu zālimi bi’l-müvācehe görseler ol mazlūma ziyāde (19) şefķat idüp yūregi acır kimesne az

42b

(1) ġāl ile ve daġı ثاني اثنين اد هما في الغر “*Hani, kâfirler O’nu iki kisiden biri olarak (Ebu Bekir ile birlikte Mekke’den) çıkarmışlardı; hani onlar mağaradaydı.*” (Kur'an-ı Kerim, 9/40) (2) ġükmiyle ve daġı ġazret-i resūlu’llāh ġazret-i (3) Ebū Bekre bir maġalde ġiţāb idüp (4) انت صاحبي في الغار “*Sen benim mağara arkadaşısın.*” buyurduķları ġadış-i şerīfi mevhūmınca (5) ve daġı ķāle ‘aleyi’s-selām (6) يا ابا بكر ماضنك يا اثنين الله ثالثنا “*Yâ Ebû Bekir! Sen ikimizin arasından*

üçüncü olan Allah'ın varlığını fark etmedin mi?" revāhu 'l-Buḥārī mefhūmınca pür (7) esrārınca daḥı الغار الرفیق zikriyle (8) muttaşır oldılar ve bir şıfat-ı ḥamīdeleri (9) daḥı الملقب بالعتیق okıdı aña binā 'en (10) İlcāmü'l-Utād ve İlzāmü'l-Ġulāt (11) müstetâbda mastûrdur ki

(12) وله لقبان العتيق والصدیق لقب بالاول لعتقه

(13) من النار على ما خرجه الترمیذی ان

رسول الله تعالى عليه و سلم قال ابو بكر عتق من النار (14)

(15) ve bir şıfat-ı ḥamīdelerine daḥı

(16) الامام علي التحقيق okudı

(17) وافضل البشر بعد نبينا Metn-i Aḳā' idde

ابو بكر الصديق ثم عمر الفاروق ثم عثمان (18)

ذوالنثرین ثم على المرتضى رضوان الله تعالى (19)

43a

(1) عليهم اجمعين كلام ودخی خلافتهم على هذاالترتيب

(2) ايضا يعنى ان الخلافة بعد رسول الله لأبي بكر

ثم العمر ثم العثمان ثم العلي رضوان الله تعالى عليهم اجمعين (3)

(4) kelāmı bu ḥuşūşa delīl-i (5) şarīḥ ve şaḥīḥdir tafşıl-i maḳāle ve taḥḳīḳ-i ḥāle (6) ittılā' murād idenler Şerḥ-i 'Aḳā'ide naẓar itsinler (7) ve bir şıfat-ı ḥamīde-i ḥaḳīḳileri şıddīḳdır ki (8) Emīrū 'l-Mü'minīn Ebī Bekri 'ş-Şıddīḳ okıdı (9) ba' zılar şīḡa-i mübālaḡa ile ittışāflarına sebeb (10) ḥazret-i resūlu 'llāḥ 'aleyhi 's-selām arz-ı nübüvvet (11) itdükde bilā-tereddüt velā-inkār imān getürdikleri (12) ecildendür derler ammā şaḥīḥ rivāyet budur ki (13) ḥazret-i sultān mi'rāc ḥaberin söylediklerinde (14) Ebū Cehil la'ın yā Ebā Bekr muşāḥibinūn yine bir (15) muḥālden ḥaber virüp bir gicenūn ba' zı sā'atinde (16) göklere ve 'arş ve kürsiye çıkup Teñri'yi görüp (17) ve toḳsan biñ kelimāt idüp yine hemān (18) ol sa'āte ümmühān evine geldüm dir (19) bu kelāmuñ daḥı taşdıḳ ider misin didikde

43b

(1) bu huşûş değil bundan ziyâde nice mertebe muhâl-i (2) hâl görünüp hâl ve kemâlden haber virse (3) aşlâ ve kaṭ‘ â ve veche’n-mine’l-vücüh tereddüd ve (4) te’ennî itmeyüp cân ve dilden taṣdîk idüp (5) îmân iderîn dimesin şiddîk zikriyle muttaşîf (6) ve meşhûr oldılar rażiya’llâhu te‘âlâ ‘anh Ebî Bekr (7) ve la‘in Ebâ Cehil beyân-ı menâkıb-ı hâzret-i Ömer (8) rażiya’llâhu te‘âlâ ‘anh ve hâzret-i şiddîka şoñra (9) vâzi‘ü’l-vird hâzret-i Ömer Fârukuñ şîfât-ı hamîdeleriñ (10) ثم السلام من الملك الوهاب الي امير الاواب (11) okıdı ya‘nî cümleden emîrü’l (12) evvâbîndür ki bihâsebi’l-lügât cân u dilden (13) rücû‘ ve inâbet kaşdına ve hâlet-i mâ‘şîyyetden (14) hâlde ‘ibâdet ve tâ‘at kaşdına ve hâlet-i (15) keşretten hâlet-i vahdet kaşdına ve tecellî-yi (16) şîfâtıdan tecellî-yi zât kaşdına hâşılı’l-kelâm (17) herkes hâline ve makâmına göre mâsivâu’llâhdan (18) Allâh tebâreke ve te‘âlâ hâzretine rücû‘ ve inâbet (19) itse aña ıtlâk olunur ve haḳḳ te‘âlâ

44a

(1) kelâm-ı şerîfinde hâzret-i Dâvud haḳḳında kemâl-i medh (2) şadedinde اواب انه ووهبنا لداود سليمان نعم العبد (3) “Dâvûd’a Süleyman’ı bağışladık. O ne güzel kuldu! Süphesiz o, Allah’a çok yönelen bir kimse idi.” (Kur’an-ı Kerim, 38/30) buyurduğu ve tefsîrinde kemâl-i mertebe (4) evvâbînlerine işâret idüp (5) وليسبح اي رخوع الى الله ما ليتوبته buyurdıkları ve daḥı (6) hâzret-i Eyyûb haḳḳında اواب انه العبد (7) “(Bir yemini vardı.) “Eline bir demet bitki sapı alıp onunla vur ve böylece yeminini yerine getirmiş ol” (dedik). Gerçekten biz onu sıkıntılara dayanıklı bulduk. O ne güzel bir kuldu! Yönü hep Allah’a dönüktü.” (Kur’an-ı Kerim, 38/44) buyurduğu ve müfessirin hâzret-i (8) Eyyübüñ bu şîfâtıda kemâline işâret idüp (9) يقبل على الله بشرائطه “Kendisini terk etmelerine rağmen Allah’a yöneldi.” Ey cemî‘ buyurdıkları (10) evvâbîñ bu ma‘nâsı delîl-i şarîh ve şahîhdür (11) ve bu beyândan ve bu tafşîl-i hâlden ma‘lûm olur ki (12) hâzret-i ‘Ömer rażiya’llâhu ‘anh enbiyâ-yı ‘aẓâm (13) şîfât-ı kirâmıyla muttaşîf ola ve daḥı bu hâl (14) ve bu ma‘nânıñ taḥkîkine delîl-i şarîhdir ki (15) sultân-ı enbiyâ eger

benden sonra peygâmbir (16) gelmek olaydı hazret-i ‘Ömer ibnü’l-Hattâb (17) gelürdi buyurmuşlardır ki haber-i şaḥiḥ ve meşhûrdur (18) beyân-ı müfîd ve emîr kelimesi tārîḫimizde kelime-i (19) evvâba muzâf okı gelmişdir ve izâfetle

44b

(1) okutduğı taḳdîrce muḳtezâ-yı kavâ‘ id-i ‘Arabîyye budur ki (2) emîrü’l-evvâbîn okuna velâkin âḥirinde ‘Ömer (3) ibnü’l-Hattâb secî‘ ve belî‘ ri‘ âyeti ḳaşdına evvâbîñ (4) kendü kelimesinüñ i‘tibârıyla ve anuñ mutaḳammın (5) oldığı ism-i mevşûluñ ma‘nâ-yı cinsi i‘tibârıyla (6) ma‘nâ-yı cemî‘iyyet mutaḳammın ve i‘tibâr olunup bi-ḥasebi’l-maẓmûn (7) evvâbîn ḥükminde olmuşdur fâfhem

(8) المراد من القواعد ان كنت من اهل القواعد (9) beyân-ı diger ve eger lâ-m-ı ta‘rîfle el-emîrü’l evvâbîn (10) okunsa câ‘izdür velâkin i‘tibâr-ı (11) evvel olur ve aḥsendür zîrâ lâ-m-ı ta‘rîf (12) ile okundığı taḳdîrce şîfat-ı evvâbîn (13) ve bu şîfatla zıkr-i hazret-i ‘Ömer raẓiya’llâhu ‘anh (14) maḥşûş olur ve ammâ izâfetle okunsa (15) aşḥâb-ı resûlu’llâhdan ve ğayrıdan evvâbîn (16) olan ‘ibâdu’llâhuñ emîridir demek olur (17) bunuñ gibi evvâbîn-i emîr olacak kendülerin (18) evvâb olması be tārîḳü’l-evlâ olur (19) الناس علي دين ملوكهم maẓmûn

45a

(1) i‘tibâr olmak daḥı câ‘iz olur ve bunda mübâlağa-yı (2) müfîde vardır ki ehline ma‘lûmdur ve hazret-i (3) ‘Ömerüñ bir şîfat-ı ḥamîdelerini daḥı zeynü’l-aşḥâb (4) okudı ki bu maḥallde bu şîfat-ı (5) ma‘nevî zâhir ve nâşi olur şîfat-ı (6) şūrîyye daḥı i‘tibâr olunmak câ‘izdür lâyiḥa-yı (7) maḳâle ve hazret-i ‘Ömer-i Fârûḳ’uñ nefsi müzeḳkâlarında (8) ve ḳalb-i muşaffâlarında ve rûḥ-ı mücellâlarında şîfat-ı (9) ḥamîde ve şîfat-ı pesendîde ile tezyîn olunmuş (10) zînet-i ma‘nevîlerinden mâ‘âdâ zînet-i şūrîyyeleridür (11) biri budur ki aşḥâb-ı resûlu’llâh otuz toḳuz (12) iken hazret-i ‘Ömer islâma geldikde mîm-i mübârekeleri (13) işâretiyle aşḥâb-ı ‘azâm kırḳ olup mîm-i (14) Aḥmed-asâ ḥâl-i eḥâdiyyet ile imkânda (15) ḳuvvet-i dîniyye ve şer‘iyyeleri ziyâde olmuşdur

(16) هو الذي ارسل رسوله بالهدى ودين ya' nī

(17) الحق ليظهره على الدين كله “Bütün dinlerin üzerindeki yerini alsın diye resulünü doğru yol rehberi ve hak din ile gönderen O’dur. Buna tanık olarak da Allah yeter.”

(Kur'an-ı Kerim, 26/28) feḥvā-yı lutfunun (18) hükmi zāhir olup dīn-i Muḥammedīyye-yi ‘ alīyyü’ş-şalavāt (19) ve ‘s-selām cümle edyāna gālib

45b

(1) olup ricāsına sultān-ı enbiyā-yı ‘ aliyyü’ş-şalavat (2) ve ‘s-selām Cenāb-ı Aḳdes-i Hüdāya du‘ā (3) ve niyāz idüp ibn-i ‘Abbās razīya’llāhu te‘ālā (4) ‘anh rivāyetinde (5) “Allāhum! İslam’ı Ebû Hakem b. Hişām ya da Ömer b. Hattâb’ın müslümanlığı ile güçlendir.” (6) buyurdılar ‘indî’llāh ḥīn-i ḳabûlde (7) vāḳi‘ olup hidāyetu’llāh ile ḫazret-i ‘Ömer (8) islāma geldikde evḳāt-ı ḫamselerini Ebû Cehil (9) ve sā’ir kāfir Kureyşden maḥfî ḳılurlar iken ḫazret-i (10) ‘Ömerüñ ḳuvvet-i selābetleri ve şān-ı ‘azîmü’ş-şānları (11) ḳuvvetüñ meḥābet ve şecā‘atleri sebebiyle (12) ḫazret-i resûlu’llāh ‘aleyhi’ş-şalavatu ve ‘s-selām (13) namāzların mesācid ve meḥāribde bî-meḥāb (14) ve āşikāre ider oldılar ve sā’ir ‘ibādetlerin daḫı (15) aşkāre ḳılup biḫasebü’d-dīn aşḫāb-ı (16) güzîne zīnet-i şūrīyye ise ancak ol ki (17) mesābiḫde mezkûrdur ve daḫı bi-ḫasebü’d-dīn (18) zīnet-i şūrīyyedendür ki meşḳātü’l-envārda mezkûrdur (19) ḫazret-i Ebû Bekir razīya’llāhu ‘anhu

46a

(1) kendi zamān-ı ḫilāfetlerinde Medīne-yi Münevverenüñ (2) zenādık ve fāsıkların ve mülāḫide ve münāfıkların (3) teftiş idüp ḳatilleri ile muḳayyide olmağıla (4) Medīne-yi Münevvereden taşra ḡazā idemediler ve ammā (5) ḫazret-i ‘Ömer razīya’llāhu te‘ālā ‘anh Medīne-yi Münevverede (6) zındıklardan ve münāfıklardan ḫālî ve pāk bulmağıla (7) taşra ibtidāen anlar ḡazā idüp feth ve nuşret-i (8) ilāhīyye ile zamān ḫilāfetlerinde eṭrāf-ı (9) Medīne-yi Münevverede biñ beşyüz altmış minber-i şerīf (10) vāzī‘ olunup dīn-i Muḥammedīyyede bu ḳadar (11) ḫutbe oḳındı bu ḫālet daḫı zīnet-i şūrīyyeden (12) olduğından iştibāh

yokdur lâyiha-i temsiliyye (13) ve bu dağı ma' lûm ehl-i dîn ve ma' rûf-ı ' urefâ (14) ehl-i yakındır aşhâb-ı ' azâmuñ bu zıkr olunan (15) hâlâtıyla şerî' atle ve dînlerin tezyîn itmek(16) libâs-ı fâhr olan ma' nevî libâs-ı takvâ (17) ve ' amel-i şerîf-i ' ulyâ ile vücûd-ı şerîfleri ve (18) vücûd-ı şerîfleri ile kâ'im olan vaşf-ı (19) cemîllerini dağı ma' nevî-yi tezyîndir rızkını

46b

(1) الله وَايَاكُمْ بِقُوَّةِ احواله المرعية وزيننى (2) الله وَايَاكُمْ بِزينة اعماله الشرعية (3) beyân-ı laţîf ve dağı dîn-i Muhammediyye (4) nâfi' olan mahâbet ve şalâbetlerdir ki şûret-i (5) ma' şıyyede ve terk-i edebde görünen a' mâle (6) şer' iyye ve mer' iyyede dağı herkes ' Ömer-i Fâruğdan (7) razıya' llâhu ' anh havf ve hicâb idüp hilâf-ı (8) şer' -i ma' şıyyetden ihtirâz ve ictinâb ider (9) gibi havf ve ictinâb iderlerdi bu hâle (10) ve kâle delîl-i şarîhdür ki meşâbihde **Sa'd bin** (11) **Ebî Vakkaş** razıya' llâhu te' âlâ ' anh rivâyetiyle (12) mezkûrdur ki Kureyş hânlardan ba' zısı sulţân-ı (13) enbiyânun meclis-i ' izzet ve şafa-bağşlarına (14) gelüp şerîflerine şavt-ı a' lâ ile mukâleme (15) şer' iyye ve muşâhib-i ' örfiyye iderler iken (16) sulţân-ı enbiyânun vüzerâ-yı kibârlarından (17) olan hâzret-i **Ebâ Bekirü's-Sıddîk** razıya' llâhu (18) te' âlâ ' anh ve gayrılar ba' zı meşâlih (19) içün beyt-i resûlu' llâh dâhil olduklarında

47a

(1) hâţunlar evzâğların tağayyür itmediler ammâ (2) hâzret-i ' Ömer razıya' llâhu te' âlâ anh meclis-i (3) resûlu' llâhda dâhil olmazdan muqaddem izîn (4) taleb itdiklerinde hâţunlarda bu hâli bilmedikleri (5) ecilden hâzret-i ' Ömerden havf ve hicâb idüp (6) şavt-ı a' lâ ile mukâlemelerin kesüp (7) sükûta vardıklarından mâ' adâ şitâb (8) ve hicâb ile ayakları üzerine kalkup (9) hâzret-i resûlu' llâh ' aleyhi ve sellem bunlarun (10) bu hâline ta' accüben gülerken hâzret-i ' Ömer (11) mağall-i duğûlda gördüklerinde vâkıf olduğda (12) ta' zîmen hâzrete du' â-yı izhak Allâh senün (13) Yâ resûlu' llâhu mim-i tazhak buyurdılar hâzret (14) dağı cevâb kaşdına

ol hâṭunlar (15) benim yanımda senüñ avāzıñ işitdiklerinde (16) senden havf ve hicâblarından sükûta (17) varup sizler gelmeden şitâb ve ‘acele ile (18) ayakları üzerine kalkdılar aña güldüm (19) diyince ḥazret-i ‘Ömer ibnü’l-Ḥaṭṭâb rażiya’llāhu ‘anh

47b

(1) ḥaṭunlara ḥiṭâb idüp benüm meḥâbetimden korkup (2) hicâb idersin iki cihân sulṭân meḥâbetinden (3) korkmayup hicâb itmezsin buyurduklarında (4) **نعم انت افظ و اغظ** diyü cevâb itdiler (5) lügatleri ehline ma‘lumdur ma‘nâ-yı maẓmûnisi (6) oldur ki ḥazret-i resûlu’llâh **انك اعلى خلق عظيم** “*Sen elbette üstün bir ahlâka sahipsin.*” (Kur'an-ı Kerim, 4/68) (7) mefhûmınca ahlâk-ı ḥaseneleri hûb ve (8) lafzâları maḥẓ ve maḥbûbu'l-kulûbdur luṭf (9) ve keremlerine maḡrûr diyüp sulṭân-ı (10) enbiyânüñ ahlâk-ı ḥasenelerine nisbet (11) ḥazret-i ‘Ömer mahâbet-i dîniyye ve ḥâliyyeleri (12) ḥaṭunlara fâẓ ve ğalîẓ görinüp ol ecilden (13) bu lafzla cevâb itdiler (14) **فافهم المراء بفتح الفؤاد** “*Kalp gözünü aç ve kastedilen manayı anla.*” ve daḡı maşâbiḥde menâkıb (15) ḥazret-i ‘Ömerde mezkûrdur ḥazret-i ‘Â’işe rażiya’llāhu (16) ‘anhâ rivâyet iderler ḥazret-i resûlu’llāh (17) ile oturduḡ **سمعنا لفظاً وصوت صبيان** (18) ya‘nî bir ‘âlî şavt ve şabî (19) oğlanlar şavt işitdik fâfhem resûlu’llāh

48a

(1) ‘aleyhi’ş-şalavatu ve’s-selâm ve nazar ya‘nî resûlu’llāh (2) kalkup kapudan bakdılar (3) **فاذا اجشه تنترقن** meger gördi ki Ḥabeş tâ’ifesi imiş (4) oynaşup ve raḡs idüp dönerler ve oğlanlar (5) bunlaruñ eṭrâfında oynarlar ḥazret-i resûlu’llāh (6) ‘aleyhi’ş-şalavatu ve’s-selâm baña buyurdı ki (7) Yâ ‘Â’işe fenẓur ya‘nî Yâ ‘Â’işe **فجعلت اى شرعت انظر** (8) tâ’ifesine baḡ **اليها ما بين المنكب الى راسها الى راسه** (9) **عليه المصلوة والسلام فنظرت فعال عليه** (10) **المصلوة والسلام اما شبت اما** (11)

شبعث مرتين فجعلت اقوال بعنى طويدم (12)

(13) dahı nazar ide ya‘ nı lāyık olan sözlerüñ (14) redd itmeme idi lā didim (15) لا نظر منزلت عنده ya‘ nı resūlu ‘llāhuñ yanında mertebe (16) ve hālim nicedür bilmek içün şeb‘ gelmede didim (17) ‘ārif nüktedān bu nükteyi fehm ider (18) tal-i ‘ömr nāgāh ben nazar iderken ol maḥallden (19) ḥazret-i ‘Ömer rażiya ‘llāhu te‘ālā ‘anh

48b

(1) çıkageldi فار فض الناس عنه ya‘ nı ḥazret-i ‘Ömer görünce cümle nās tağıldılar ve bu maḥallda (3) ḥazret-i resūlu ‘llāh انى لا نظر الى شياطين (4) الا نس قد مرو امن عمر “Kuşkusuz ben Ömerden eminim insanlar ve şeytanlar onu görünce kaçarlar.” buyurdılar lāyiḥa ḥāşā (5) şumme ḥāşā şumme ḥāşā ḥazret-i resūlu ‘llāh ḥaḳīḳat (6) ins ve cinnden olan şeyātīn-i ma‘rūfe ma‘hūdiyye (7) nazar itmezler ve ḥazret-i ‘Ā‘işeyi dahı nazar (8) nazar itdirmezler bu ḥuşuşda murād-ı resūlu ‘llāh ne (9) itdüğün tafşil-i hāl ve taṭvīl-i maḳāl (10) icāb ider maḳām-ı cem‘den maḳām-ı cem‘ü’l-cem‘ (11) ve fark-ı şāniye vāşıl ve kāşif olan ‘ālim (12) ve ‘ārif ehl-i ḥaḳīḳat ma‘lūmdur lāyiḥa (13) ve bu ḥadīs-i şerīfi naḳl ve taḥrīrden murād (14) ḥazret-i ‘Ömerüñ dīn ve devlete ve taḳviyyet içün (15) ihtimām-ı tāmda oldukların ve bu ḥuşuşda (16) şalābet ve ğayret ziyāde meḥābetlerin (17) beyāndır fāfhem el-murād-baḥşü’n-nazar (18) ve el-i‘tikād lāyiḥa وزين الاصحاب mefhūmunca (19) aşḥāb-ı zīnet-i şūriyyelerindendir ki

49a

(1) ramazān-ı şerīfde ḥilāfetleri zamānında ḥazret-i (2) Ebū Bekir rażiya ‘llāhu te‘ālā ‘anh mescide terāviḥe (3) geldiklerinde evvelkinüñ evvelden ziyāde ḳanādīl-i (4) keşir yanmış görüp bu ḳanādīli kim iḳād (5) itdi didiklerinde ḳarındāşıñız ‘Ömer Fāruḳ (6) yakdı düyü cevāblarından ve ḳanādīl-i şafāsından (7) üç kere Yā ‘Ömer نور الله قبرك “Allah O’nun kabrini nurlandırсын.” deyü du‘ā (8) itdiler tenbīhü’l-ġāfilinde meşṭūrdur (9) ve ḥazret-i ‘Ömerüñ bir şıfat-ı ḥamīdelerini (10) dahı mücāvirü’l-mescid ve’l-miḥrāb oḳudu (11) mücāvirin luġat-i ‘Arabda ḳoñşu

olmağa ve mescide (12) i' tikkāf itmekdirler ve Һazret-i 'Ömer biҺasebi 'l-i' tikkāf (13) mescidde eglenüp ve ekşeriyā 'ibādeti mescidde (14) olmağa hem luğaten ve hem şer'ān ve hem 'amelen (15) bu şıfat-ı cemīle ile mutaşşıf oldılar ve (16) rivāyet olunur ki bir gün bir ğulām şağır (17) oğlancu[k] segirdüp giderken Һazret-i (18) 'Ömer Һoluna yapışup böyle segirdüp (19) Һanda gidersin didikde yā emīrū 'l-mü'minīn

49b

(1) mescide giderin diyü cevāb viricek Һazret-i (2) Һazret-i 'Ömer yā niçün segirdürsin yād (3) gitsende olur didikde yā Emīrū 'l-mü'minīn (4) mescide giden mü'min Allāhın evine (5) فَاسْعُوا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ “Allahın zikrine yönelin” fehvāsınca sa'y-i belīğ ile gitmek (6) gerekdür deyü anlar daҺı yā ğulām sen daҺa (7) küçüksün büyüdükte var didikde Yā 'Ömer (8) benden küçük vefāt idüp mescide varmak (9) müyesser olmadı ben ol Һale irişmege Һükm-i (10) ilāhī var itdiği ma'lūm degildir imdi (11) fırsatı fevt itmezük diyü itdiği kelām-ı mu'teberinden (12) Һazret-i 'Ömer rażiya'llāhu 'anh (13) ulu'l-elbābdan olmağıla 'ibret-i tām olup (14) bu ecilden mücāvırū 'l-mescid ve 'l-miҺrāb oldılar (15) ve tenbīhü 'l-ğāfilinde Һazret-i 'Ömer kendiler (16) rivāyet iderler ki

(17) السَّاجِدِينَ لِلَّهِ فِي الْأَرْضِ وَالْمُصَلِّينَ فِيهَا زَائِرِ اللَّهِ وَحَقِّ

(18) عَلَى الْمَزُورِ أَنْ يَكْرَمَ الزَّائِرَ “İbadet edilen yerler, mescidler, Allah'ın yeryüzündeki evleridir. Mescidlerde namaz kılanlar Allah'ın misafirleridir. Allah misafirlerine ikram eder.” imdi (19) muşallī mescidde Allāh te'ālā Һazretün

50a

(1) beş vaktde ziyāret itmiş olıcak mücāvırū 'l (2) mescidde dā'imā civār-ı Һaqqda olmuş olup (3) ikrām-ı Һaqqda mazҺar olmasında aşlā iştibāh (4) yokdur ve daҺı tenbihde meşūrdur Һazret-i (5) Һasan ibn-i 'Alī rażiya'llāhu 'anh buyurur on (6) kimse civārū 'llāhda onuñ evvelkisi şol (7) kimse diyen li'llāh ve fi'llāh 'ibādet içün (8) mescide dāhil ola ol kimse mescidden (9) çıkınca zayfu'llāhdur yanī Allāh

te‘ālānuñ (10) konuğı olmağıla Allāh te‘ālānuñ ikrāmına (11) mazhar olmasında zerre iştibāh yokdur (12) *فاعتبر ان كنت من المغیر* “İtibarlı ve ders çıkaranlardan ol.” ve hāzret-i (13) ‘Ömerüñ bir sıfat-ı hamīde şahīhlerüñ dahı (14) *وضع الحق على عمر و قلب* (15) *ان الله تعالى بالصواب الناطق* buyurmuşlardır (16) Hakkı celle celālehu bātıluñ hilāfı olan hakkı (17) ve şıdkı bir lisānda ve kalbinde komuş ola (18) ol kalb dā‘imā hakkı ve şıdkı muqarrerdır (19) lisān-ı tercümān-ı cānandur kalbde ne hāl sā‘ir

50b

(1) olur ise lisāna ol hāl ve kāl zāhir olur (2) Li-Muḥarriri Hāzihi ‘r-Risālet-i Tenbīh nām-ı risālemizüñ menkūldür

(3) **Naẓm:**

Nik ü bedden ne olsa dilde hāzır

(4) **Lisāna ol olur elbette zāhir**

(5) **Dahı elde ne olsa hayr ve şerden**

(6) **Gelür ef‘āle hayvān ve beşerden**

Bilür kalbde iden hikmet-i teftih

(7) **Ki dikkatde olan ider terşih**

beyān-ı (8) diger ve dahı nāṭık-ı bi‘l-hakk ve ‘ş-şevāb (9) olduklarına delā‘il kavıyyedendir ki meşābih-i (10) ḥadīşlerinde sultān-ı enbiyā şalla‘llāhu ‘aleyhi (11) ve sellem *لو كان بعدى نبيا لكان عمر* buyurmuşlardır (12) kemāl-i ‘ulūm ve ma‘ārifle bi-feyzi ‘llāh nübüvvet-i (13) ta‘rifıyyeye vāşıl olup ve ḥadīş-i şerīf (14) mazmūnınca nübüvvet-i teşrīfiyyeye dahı müste‘id (15) olmuşlardır lākin sultān-ı enbiyā-yı ḥatemü ‘n-nebiyyin (16) olup nübüvvet-ı teşrīfiyye zuhūrına (17) irādat-i ilāhiyye ezeliyye ta‘alluk itmekle mümkin (18) min ‘indi ‘llāh nübüvvet-ı teşrīfiyye virilmiş (19) bu kelāmuñ ma‘neviyyesi oldur ki eger zuhūr-ı

51a

(1) nübüvvet-ı teşrîfiyyeye irādātu'llāh ta'alluk itse (2) hâzret-i 'Ömere ta'alluk iderdi dimekdir ve meşâbiḥde (3) mezkûrdur ki hâzret-i 'Ömere Ebû Bekir rażiya'llāhu (4) 'aleyhi Ḥaṭṭāb *يا خيرا الناس بعد رسول الله* “Allah resulunden sonra insanlar arasından en hayırlısı.” (5) buyurdıklarında hâzret-i 'Ömer daḥı (6) *ولقد سمع رسول الله يقول ما طلعت الشمس على رجل خير من عمر* “Resulullahtan işittim ki: Güneş Ömerden daha hayırlı olan birinin üzerine doğmamıştır.” (7) buyurdıkları daḥı nâṭık-ı bi's-şevāb ve 'āmil-i (8) bi'l-ḥaḳḳ olmalarına delil aḳvādur ve daḥı nâṭık-ı (9) bi's-şevāb olduklarındur ki rivāyet ve ḥikāyeti (10) meşhûr ve ma'lûm 'ulemādur ki Şalebe oğullarına (11) bir vechle hâzerr lâzım olup eflāḥ nām (12) kulları hâzret emriyle yüz ḥadd-i zinā ururken (13) taḥammül idemeyüp ṭoksân ḍarbda intikāl (14) itdikde eflāḥ haber virdikde ḥudûdu'llāh olan (15) ḥadd-i zinā yüz temām olsun içün hâzret-i (16) 'Ömer onun daḥı niyetine diyüp ḥadd-i zinā (17) bir vechle temām olmuşdur 'adālet ise ancak (18) olur beyān-ı laṭîf ve daḥı ehlu'llāh-ı kāmilîn (19) rivāyet taḥḳîḳinde ḥikmet-i ğāmızdan olan

51b

(1) *الباطل بطلا وارزقنا اجتنابه* (2) *الهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه وارنا* “Allahım, ḥakkı ḥakla göster ve bizi ḥakka tabi olmakla rızıklandır. Batılı batıl olarak göster ve ondan bizi uzak etmekle rızıklandır.” ḥadîs-i (3) şerîfinüñ ve du'â-yı resûlu'llāhuñ kemāl-i 'irfān-ı (4) ḥālle sırrına ve ḥaḳîḳatine vāṣıl ve bu (5) kelām-ı laṭîfün ma'nā-yı ğāmızıyla 'ārif (6) ve 'āmil oldukları ecilden ḥaḳḳla bâṭılı kemā (7) hū ḥaḳḳā Fāruḳ olmağın nâṭık-ı bi'l-ḥaḳḳ oldığı (8) sebebdan 'Ömer-i Fāruḳ zikriyle mevşûf ve ma'rûf (9) olmuşlardır ve bu ma'nā-yı ğāmız ḥaḳîḳatine (10) vuşûl ile bir sıfat-ı ḥamīde ve ḥāl-i pesendīde (11) lerini ve daḥı *المذكور في الكتاب* “Kitapta zikredilen.” okıdı (12) kitābdan murād ḳur'ân-ı 'azîmü's-şāndır ve bu vechle (13) mezkûr fi'l-kitābdır ki tefsîr ve cüzde (14) mezkûrdur ki *السابقون الاولون من المهاجرين* (15) *رعى الله عنهم ورضوا عنه* (16) *والانصار و الذين اتبعوهم باحسان* “Muhâcirlerin ve ensarın ilkleri ile onlara güzelce uyanlardan Allah hoşnut olmuştur, onlar da O'ndan

(18) واذا جاءك الذين يؤمنون بآياتنا (Kur'an-ı Kerim, 9/100) (17) ve dağı razıdurlar...” (Kur'an-ı Kerim, 9/100) (17) ve dağı (18) فقال سلام عليكم كتب ربكم على نفسه الرحمة (19) “Áyetlerimize inananlar sana geldiğinde onlara de ki: “Selâm size! Rabbiniz kendine, merhamet etmeyi yazdı.” (Kur'an-ı Kerim, 6/54) âyet-i kerîmleri aşhâb-ı güzînden

52a

(1) çehâr-ı yâr-ı kibâr rızvânu 'llâhu 'aleyhim ecma'în (2) haqqında nâzil olmuşdur ve dağı Tefsîr-i Vasîte (3) ve Sûre-i 'Âşr dağı anlar haqqında (4) nâzildir olmuşdur ve dağı çehâr-ı yâr-ı kibârûn (5) şân-ı şerîflerûn ve hâl-i laţîfleri haqqında (6) 'inâd ve huşûmet ve ifsâd iden 'inât (7) ve ğalât olanları ilzâm için te'lîf (8) olunan İlcâmü'l-'Înâyet ve İlzâmu'l-Ġulât (9) nâm-ı kitâbda her birinûn 'alî hadde aḥvâl-i (10) ḥüsünlerin beyân ve taḥkîk için haqlarında (11) nâzil olan âyât-ı kerîme ile ve vârid (12) olan eḥâdis-i şerîf ile ve aḥbâr ve âşâr (13) şaḥîḥe ile zîkr ve istidlâl olunmuşdur ki (14) ihtîşâr-ı maṭlûb için cümlesi zîkr (15) olunmadı beyân-ı laţîf gerçi haqlarında (16) delâlet-i muṭâbıķı ile ve ism-i şerîflerin (17) zîkr ile delâlet ile zîkr olunmuş için (18) olacaķ ḥazret-i 'Ömer-i Fâruķa bu vechle (19) el-mezkûr fi'l-kitâb dinmek şâdık ve lâyıķ

52b

(1) emîrû'l-mü'mînîn 'Ömer bin el-ḥaṭṭâb rażiya'llâhu 'anh (2) beyân-ı diğerk menâķıb-ı ḥazret-i 'Osmân rażiya'llâhu (3) 'anh ثم السلام من الملك المنان الي امير الأمان (4) evvel şîfat-ı ḥamîdelerin (5) vâzî'ü'l-vird emîrû'l-îmân okudı (6) aña binâ'en ki ḥazret-i 'Osmânûn rażiya'llâhu (7) te'âlâ 'anh zamân-ı ḥilâfetleri ḥazret-i 'Ömer (8) rażiya'llâhu te'âlâ 'anh zamân ḥilâfetleri (9) mustaşḥib ve müte'ākıb olup ve ḥazret-i 'Osmân (10) kendülerinûn dağı dîn ve devlete seḥâvet (11) ve şadâķatleri ziyâde ğâlib olmağıla (12) zamân-ı ḥilâfetlerinde emn ve emân ziyâde (13) olduğı ecilden emîrû'l-emân dinildi (14) haqq budur ki 'âķıl ve ḥâķim ve 'âdil oldur ki (15) zamân-ı ḥilâfet ve taşarrufunda ḥâl ve 'uḳudda (16) ḳavîyyü'l-burhân olup

anuñ zamānında (17) olan halka-yı zulm ve ta‘ addī olmayup (18) emn ve emānda olalar yāhūd zulm ve ta‘ addī (19) ile nizām-ı ‘āleme halel ve fesād gelmiş olsa

53a

(1) zulm ve ta‘ addī kalxup emn ve emān ve rāhat (2) firāvān-ı müyesser ola lāyiha-yı gülistān ma‘ārif (3) gül ve gülzā-ı haqāyık bülbul meşāyih kelāmınuñ (4) ercümende hazret-i eş-Şeyh Sa‘dī Efendi (5) quddise sırrahu’s-sermedī hazretlerinüñ (6) zamān pür-emānlarında halka ziyāde fetret (7) ve fesād vāqı‘ olduğda emn ve rahat (8) için vilāyetlerinden taşra gidüp ‘aşruñ (9) **Sultān-ı ‘Ādil Ebū Bekir bin Sa‘id bin Zengī** (10) zamānında emn ve emān şahid itmegin (11) ol sultānuñ taht-gāh ve ‘iyāleti olan (12) vilāyetine gelüp sāye-i devletlerinde halkı (13) āsūde-i hāl bulup sebeb-i nizām-ı ‘ālem olan (14) Sultān ‘Ādil ‘adlu’llāh medh ve beyān (15) itdikleri kelimāt-ı hikmet-āmiz ve nazm itdikleri (16) ebyāt-ı ‘ibret-engiz bu zıkr olınan hālün (17) tahkikine delālet iden menākıb-ı ‘ālilerinden (18) nazm:

Birün refteḡ ez teng türkān ki dīdim

(19) Cihān der hem üftāde çün müy-ı zengī

53b

(1) Hemīn ādemī zāde būdend līkin

(2) Çu ger k’in be hūn hā’r ki yetez cengī

(3) Çu bāz-i ādem kişver-i āsūde dīdim

(4) Be lenkān rehā kerde havī be lengī

(5) Çunin sedd-i der eyyām-i sultān-ı ‘Ādil

(6) İtābek Ebū Bekr Sa‘dīn-i Zengī

(7) beyân-ı diger ve hazret-i ‘Osmâñ raziya’llâhu te‘âlâ (8) ‘anh bâ‘ iş-i emn-i aşhâb-ı kirâm ve emîrû’l (9) emân olmaları gâh lisân-ı ‘ilm ve ‘irfân (10) ile ve gâh gâzâya mâl-i firâvân virmekle (11) idi hazretüñ dîn ve devlet-i Muhammediyyede (12) bâ‘ iş-i î‘lâ-i kelime-i tevḥîd-i yezdân (13) ve sebep izdiyâd-ı emn ve emân olduklarını (14) delâlet iden menâkıb-ı ‘âlî ve seniyyelerindendir ki (15) ḥadd-i zâtlarında dîdâr-ı şâḥibü’l-iḳtidâr (16) olmağın bi’z-zât kendü nefsleriyle ve seḥî (17) ve mâldâr ve şâḥibü’d-dünyâ oldukları (18) ecilden ceyş ve ‘askere ve gâzâya mu‘âvenet (19) ve mazâheret-i mâliye itmek qalbleri

54a

(1) âleminden murâd iken İlcâmi‘ü’l-‘Unnât ve İlzâmü’l (2) Ğulât nâm-ı kitâbda meşâriḳde zıkr olındığı (3) üzere İmâm Buḡârî rivâyetiyle zıkr olınan (4) من جهاز جيش العسرة ḥadîs-i şerîfi işitdikde (5) **Huzeyfe** hazretleri rivâyet ederler ki (6) بعث اليه عليه الصلوة والسلام عثمان رضى الله (7) تعالى عنه بعشرة الاف دينار (8) بين يديه يقلبها ظهر البطق و يقول (9) غفرالله لك يا عثمان ما اسررت واعلنت (10) ve daḡı kitâb-ı mezbûrda mezkûrdur ki و (11) فى الكتاب معلان عثمان رضالله عنه (12) جهاز جيش العشرة بستمانه بغير و قيل بستمانه (13) وخمسين بغير و خمسين فرسا bu vechle (14) mu‘âvenet-i şadıqları kenâr-ı ḥâksâr ve i‘dâ-yı (15) bî-şumâr üzerine bâ‘ iş-i galebe ve sebep (16) emn ve emân olduğu ecilden zât-ı (17) ‘azîmü’ş-şânlarına emîrû’l-emân dinmek (18) lâyıḳ ve sezâ var olmuştur ve bir şıfat-ı ḥamîde-yi (19) mergûbe ve ḥâlet-i maḥbûbların daḡı ḥabîbü’r-raḡman

54b

(1) okudu zîrâ rızâ-yı yezdâna ve muḥabbet-i rahmâna (2) sebep olur a‘mâl-i şâlihaları ve muḥabbet-i ilâhiyye (3) ile ‘ibâdet-i şâdıkları çokdur (4) ammâ ‘ârif-i ma‘rûf ve ‘âlîme ma‘lûm ve ‘âkıla (5) ma‘kûl olmağıla ihtîşâr-ı maṭlûb kaşdına (6) cümlesi tafşîl olunmadı ammâ ba‘zı (7) ḥaḳîkat-i ḥâle ‘ârif ve bu ma‘nâya vâkıf (8) olmayan kimseler recme’n-bi’l-ğayb bu kelâmda (9) ğayb-ı i‘tibâr idüp ḥabîbü’r-raḥman ‘ibâretiyle (10) zîkr ve tevşîf-i ḥazret-i resûl-i ekreme maḥşûşdur (11) diyü kelime-i ḥabîbi tekrâr idüp izâfetle (12) ḥabîb-i ḥabîbü’r-raḥman okudu velâkin öyle (13) degildir bir ‘ind-i ḥâlîle kırâ‘atdır zîrâ Allâh (14) te‘âlâ kuluna muḥabbeti icâb ider ‘ibâdet (15) muḥarrerdür ki فسوف يأتي الله بقوم يحبهم ويحبونه “Sizden kim dininden dönerse bilsin ki Allah öyle bir kavim getirecektir ki Allah onları sever.” (Kur'an-ı Kerim, 5/54) (16) fehvâsınca ḳavl-i te‘âlâyı sevmek (17) şâbit olacak ḳavl daḥı ḥabîbü’r-raḥman (18) olmağıla iştibâh yokdur lâyiḥa bir vech-i (19) su’âl ve eger Allâh te‘âlâden muḥabbet

55a

(1) ta‘alluk itmek ḳuşûr ve münâsib degildir dînüler (2) ise zîkr olınan âyet-i kerîme ve daḥı (3) قل ان كنتم تحبون فا تبعونى يحبكم الله “De ki: “Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir.” (Kur'an-ı Keerim, 3/31) (4) âyet-i kerîme ve daḥı müfessirinüñ tefsîrlerinde (5) te’vîl ve beyânları bu muḥabbetüñ vücûdına (6) ve ḥâline delîl-i şarîḥ ve şaḥîḥdir fâfhem (7) el-murâd be-şu‘ûru’l-fu’âd lâyiḥa ve bu daḥı (8) ma‘lûmdur ki ḥazret-i resûlu’llâhuñ ḥabîbü’r (9) raḥman olmasıyla ḥazret-i ‘Osmânuñ ve sâ’ir (10) ‘ibâdetu’llâhuñ ḥabîbu’llâhu olması bir (11) degildir fark-ı şûrî ve ma‘nevî vardır (12) ḥâl-i tecilliyât-ı ilâhiyye ve çehâr-ı yâruñ (13) vâşıl oldukları ma‘rifet-i ‘âlîye (14) ve ḥaḳîkat seniyyeye vâşıl olan ‘ârif-i (15) kâmile ma‘lûmdur ve ḥazret-i ‘Osmânuñ cümle (16) kemâl-i ‘irfân ve fazlları ile ḥâşıl olan (17) şîfât-ı ḥamîde ve celîlelerinüñ birin (18) daḥı câmi‘ü’l-ḳur’ân okudu beyân-ı müfid (19) bu vechle ki sultânu’l-evvelîn ve’l-âḥirîn

(1) hazret-i resul-i ekrem sallâ'llâhu te'âlâ 'aleyhi ve (2) sellem 'âlem-i ecsâmdan 'âlem-i ervâhda intikâllerinden (3) sonra kur'an-ı 'azîmü's-şân kalup huffâz-ı (4) aşhâbda ve ba'z evrâk-ı kitâbda kalup (5) tertîb üzere cemî' idüp lâzım oldukça (6) hazret-i Ebû Bekir razîya'llâhu te'âlâ 'anh (7) perîşân kalmasun diyüp bir üslûb-ı hüsn (8) ile cem' idüp hazret-i 'Osmân razîya'llâhu (9) te'âlâ 'anh tertîb-i ma'rûf cem'-i ma'rûf (10) 'urefâ' ve ma'lûm 'ulemâ'dır ziyâde tafşîle (11) ihtiyâc yokdur ve bir şîfat-ı hamîde maqbûle (12) lerin dağı صاحب الحياء والایمان "İman ve haya sahibi olan." okudu (13) bu şîfat-ı kâmile ile muttaşîf olup ve vücûd-ı (14) şerîflerinde bu şîfatuñ taḥkîkine delîl-i şarîḥ

(15) ان عثمان رجل حيي Meşârikü'l-Envârda

(16) واني خشيت ان اذنت له علي الحالة

(17) ان لا يبلغ الي في حاجة "Şüphesiz ki Osman haya sahibi bir adamdır. Hayasının

ona sıkıntı verip bana durumundan bahsetmemsinden korktum." ḥadîs-i (18)

şerîfdür ve dağı şâriḥü'l-ḥadîs ibn-i Mâlik (19) rahmetu'llâh hazretleri bu ḥadîs-i şerîfüñ

(1) sebep-i virdüñ beyân itdigi ve dağı İlcamü'l (2) 'Unât ve İlzâmu'l-Gulât nâm-ı kitâb şâhibi (3) resul-i ekrem 'aleyhi's-salavatu ve's-selâm hazret-i (4) 'Â'îşeye razîya'llâhu te'âlâ 'anhâ bu ḥuşûşda

(5) cevâb kaşdına من الملكة استحيي من رجل تستحيي (6) "Meleklerin dahi haya ettği bir adamdan nasıl hayâ etmem." buyurdukları ḥadîs-i şerîf (7) delîl-i şarîḥ ve

şahîhdür ve bu ḥadîsüñ (8) sebep-i virdi budur ki hazret-i 'Â'îşe (9) razîya'llâhu te'âlâ 'anhâ rivâyetinde sultân-ı (10) enbiyâ serîr-i hümâyunlarında mübârek ayakları (11) açıklasa yanlara üzere söykenüp oturlar (12) iken ba'zî meşâlih için hazret-i Ebû Bekir (13) ve hazret-i 'Ömer ve hazret-i 'Osmân ve hazret-i (14) 'Alî razîya'llâhu te'âlâ 'aleyhim ecma'in her biri (15) 'alî ḥadde dâhil oldukları hazret-i (16) sultân-ı enbiyâ aşıla bu vaşîflaruñ (17) tağyîr itmeyüp ve libâslarıyla ayaklarıñ

(18) örtmeyüp ve kalkup oturmazdılar (19) ammâ hazret-i ‘Osmân razîya’llâhu te‘âlâ

56b

(1) ‘anh dâhil olduklarında vüzu‘laruñ tağyîr (2) idüp ve kalkup oturdılar bu maḥallde (3) hazret-i ‘Ā’işe razîya’llâhu te‘âlâ ‘anhâ kıle (4) resûlu’llâhu babam Ebî Bekirden ‘Osmân efzal midür (5) diyüp su’âline cevâb virdikde bir rivâyetde (6) zıkr olınan ḥadîşlerinden ḥadîş-i evvel ile (7) cevâb virdiler bir rivâyetde ḥadîş-i şânî (8) *الا ستحيي من رجل تستحيي الملائكة* “*Meleklerin dahi haya ettği bir adamdan nasıl hayâ etmem.*” (9) ile cevâb virdiler lâyiḥa ve hazret-i (10) resûlu’llâhuñ ta‘zîm-i belîğ şûretinde itdikleri (11) mu‘âmele-i belîgiyye ḥayâleri sebeb olmuştur (12) ḥaḳ budur ehl-i îmân olan ehl-i ḥayâ (13) ‘indu’llâh ve ‘ind-i resûlu’llâh mu‘azzam (14) ve muḥterem olmasında aşla iştibâh yokdur (15) el-ḥayâ-i mine’l-îmân mûcibınca hazret-i (16) ‘Osmân hazret-i enbiyâdan bu kadar (17) ta‘zîm ve iclâl müyesser oldu lâyiḥa (18) ve îmânı ḥayâ üzerine ‘atıf itmeleri (19) bu mazmûn-ı müfid îmânlarınuñ kemâlini

57a

(1) meş‘urdu ḥuşûşan ri‘âyet-i sec‘i daḥı vardır (2) fâfhem yâ âḥiyyü’l-mü’mîn ve hazretüñ bir şıfat-ı (3) ḥamîde ve maḳbûllerüñ daḥı *الشهيد في شهر رمضان* (4) okudu şehâdeti sa‘âdeti ile (5) mes‘ûd oldukları meşhûr-ı ‘âlem ve meşhûr-ı benî (6) âdemdür emîrü’l-mü’mînîn ‘Osmân ibn-i Affân (7) razîya’llâhu te‘âlâ ‘anh beyân-ı diger zıkr-i (8) şıfat-ı ‘**Alî ibn-i Ebî Tâlib** razîya’llâhu ‘anh (9) ve kerremu’llâh veche (10) *ثم الاسلام من الملك الولي الى امير الو اسي* (11) erkânımızda okuna geldiği üzere kelime-i (12) emîrde lâm-ı ta‘rîf olmayup ma‘rifetu’l-lâm (13) olan el-vâsî kelimesine muzâf olur (14) okundığı taḳdîrce bundan aḳdem emîrü’l (15) evvâbda zıkr olındığı tafşîl ve taḥḳîḳ (16) ve tadḳîḳ-i mefhûmı ehline ma‘lûmdur (17) ammâ emîr kelimesi ma‘ruf-ı bi’l-lâm olup (18) el-vâsî kelimesi aña şıfat vâḳi‘ olsa (19) zâhirân şahîḥdür velâkin muzâf olmak

(1) evlâdır ma‘ nâ-yı mübâlağa oldığıçün nitekim emîrû ‘l (2) evvâbdur zikr olındı fâfhem el-murâd betefekkerû ‘l (3) Fu ‘âd beyân-ı diger bu kelâmda hâzret-i (4) ‘ Alî veliyyu ‘llâhu hadd-i zâtlarında vaşî‘ uñ şıfâtıyla (5) muttaşîf oldukları ecildendür ki hâzret-i (6) Resûl-i ekrem ‘aleyhi’s-şalavatu ve’s-selâm hâzret-i (7) ‘ Aliye vaşiiyet kaçdına hitâb idüp (8) ما من يوم جديد الا وهو يقول يا ابن آدم

انا يوم جديد و انا عليك شهيد فانظر (9)

ماذا تفعل على وما من ليلة جديدة الا (10)

وهي تقول كذا لك فاحسن صحبتها فكذا (11)

(12) beyân-ı kemâlât-ı ‘ alî ve ‘ ulemâ-yı ‘ âbiddir وصى على رض بالصحابه و غيرهم

(14) ve nâşihîn ve ‘ urefâ-ı kâmilîn ve mutaffifîn beyninde (15) okunup vaşiiyet-i

‘ âliye ve hâzret-i resûlu ‘llâhu (16) kitâbı görenler bilür ki hâzret-i resûlu ‘llâhu (17)

hâzret-i ‘ Alîye ve hâzret-i aşhâb-ı güzîne (18) ve ğayriyye ne mertebe vaşiiyet ve

naşihat (19) itmişlerdir ve hâzret-i ‘ Alînüñ şadı

(1) kelime zikriyle ma‘ rûf-ı kelimât-ı hikmet-âmîz ve ma‘ rifet (2) engîzlerin

görenler dahı bilürler ki vaşiiyet (3) kaçdına halka ne gûne kelimât-ı hükmiyye ve

(4) ‘ âlî ve naşâyih-i müfide-i seniyye itmişlerdir ve (5) vâzi‘ ü ‘l-vird bir şıfat-ı

‘ âlîlerüñ dahı (6) ابن عم النبي okudı sultân-ı enbiyâda (7) ‘ amm-zâdeleri oldukları

beyne ‘l-‘ ulemâ ‘ (8) ve ‘l-‘ urefâ ‘ haber-i meşhûr ile şâbit (9) ve muğarrerdır ve

çınâr-ı şâhîhden biri budur ki (10) meşâbihte hâzret-i Cğbir razıya ‘llâhu te‘ âlâ (11)

‘ anh rivâyetle meşhûrdur

(12) انه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم عليا يوم

الطائف فانتجاه فقال الناس لقد طال (13)

نجواه مع ابن عمه فقال عليه السلام (14)

(15) لقد طال نجواه مع ابن عم intibâh ya‘ nî (16) ما انجيته و لكن الله انتجاه

(17) ile ‘ amm-zâde oldığı şarâhat-i şâbit (18) ve muğarrer olur ve hâzretüñ

(19) ما انتجيه و لكن الله انتجاه ve kelâm-ı müşîrû ‘s-sırrı

(1) hâzret-i ‘Alînüñ kerem Allâhu veche vâşıl-ı hâkķ (2) ve ‘ârif vücûd-ı mutlak olan ehlu’llâhu kâmilîn (3) ve fâzîlinden olduğına dahı delâlet ider

(4) تفهتتم هذالسر الا خفى بفيض الله ان كنت من النجوى مع الله (5) “Eğer Allah ile gizlice konuşarlardan olursan O’nun feyzi ile bu gizlü sırrın önemini anla.” ve bir şıfat-ı

‘âlîlerin (6) dahı قالع الباب الخبرى “Hayber kalesinin kapısı.” okıdı (7) zîrâ sultân-ı

enbiyâ ‘aleyhi’s-salavatu ve’s-selâm (8) hayber kal’asını fethe ve ğazâ ve

‘azîmetleri (9) zamânında olan hâl-i maşâbiħde mezkûr (10) dür ki Süheyl bin Sa’d

raziya’llâhu te’âlâ ‘anh (11) rivâyetinde buyururlar

قال عليه الصلوة و السلام يوم خبير لا عطين هذه (12)

الرابة على يدر رجل بفتح الله على بديه (13)

يحب الله و رسوله و يحبه الله ورسوله (14)

فلما اصبح الناس عد و اعلى رسول الله (15)

كلهم يرجون ان يعطا ها اليهم (16)

(17) tercüme-i hadis-i şerif ya’nî sultân enbiyâ (18) zamân-ı fetħ-i Hayberde cümle aşhâba hitâb (19) idüp mübarek ellerinde olan ‘âlem-i

(1) bâ’ iş-i fetħ yarın ben aşhâbımdan bir kimse (2) eline virir Allâh te’âlâ Hayberi

(3) anuñ eliyle fetħ ider didiklerinden soñra (4) ol kimesnenüñ bir şıfatın dahı zıkr

(5) idüp ol kimesne Allâh te’âlâyı (6) ve resûlın sever ve Allâh te’âlâ ve resûlı dahı

(7) ol kimesneyi dahı sever buyurdılar (8) vaķtâ ki nâs şabâħda dâħil oldılar ise (9)

hâzır olan aşhâbın her biri ricâ iderler (10) di ki ol sancaķ resûlu’llâhu yedinden

(11) kendülere virile diyü muntazırlar iken (12) sultân-ı enbiyâ benim ‘ammım **Ebû**

Tâlib (13) oğlı hâzret-i ‘Alî kâdadur diyü su’âl

(14) itdüklerinde فقالوا هو يشتكي عينيه (15) ya’nî hâzret-i ‘Alînüñ ziyâde vec’ ile (16)

iki gözleri ağırur didiklerinde baña getüriñ (17) diyü anlar dahı getürdiklerinde

hâzret-i (18) ‘Alînüñ mübarek gözlerine kendilenmek (19) ağızları yârından

sürünce bi-ķudretu’llâh

(1) te‘ālā hiç gözlerinde vec‘-i zuhūr itmemiş gibi (2) şifā göründi el-ḥamdü li ‘llāhuü ‘l-ḳaviyyü ‘l-ḳādir anlar (3) eliyle feth-i vāfi müyesser oldu beyān-ı (4) feth vāfi rivāyet meşhūr ile haberde gelmiştir ki (5) sultānū ‘l-‘ālem ve ‘l-ḥaḳāyık ve burhānū ‘l-‘ārif (6) ve ‘d-daḳāyık hazret-i ‘Aliyyü ‘l-Murṭazā razīya ‘llāhu ‘anh (7) ve keremu ‘llāh te‘ālā vecche ibdā kuvvet-i vaḥdet-i (8) cem‘iyye ve ḳudret-i keşret-i farkıyye ile tecellī-yi (9) ef‘āl-i ilāhiyye yüzünden ḳudret-i ilāhiyye ile (10) ḳal‘a-yı Ḥayberüñ ḳapusunda yapışdıḳda bi‘z-zāt (11) kendüler ḳapuyı yerinden ḳoparup feth bu vehle (12) müyesser olmağıla ḳālī‘ü ‘l-bābü ‘l-Ḥayberi şıfatıyla (13) meşhūr oldılar bir şıfat-ı ḥamīdelerüñ (14) daḥı izāfet-i teşrīfiyye ile zevc-i **Fāṭimatü’z** (15) **Zehrā** okudı ve ḥazret-i ‘Alīnūñ bu şıfat-ı (16) ‘ālileri kendülerin şıfat-ı ‘azīze ve (17) ṭabī‘iyyelerinden ve şıfat-ı ef‘āliyye ve aḳvāliyye (18) lerinden ve şıfat-ı ḳalbiyye ve rūḥiyyelerinden degildür (19) ancak sultān-ı enbiyānūñ ve **Ḥadice** gibi

(1) ananūñ sırr-ı a‘lāları olmağın şeref-i neseble (2) siyādet-i nesebiyye olup ve bunun gibi ehl (3) ve şeref ve sa‘ādetüñ zevci oldığı ḥazret-i (4) ‘Alīye şıfat-ı ‘ālīdür ve ḥazret-i Fāṭıma bu şereflerden (5) ḡayrı şābit olan bir şerefleri daḥı oldur ki (6) meşābiḥe şān-ı şerīflerinde mezkūrdur ve ḥazret-i (7) sultān-ı enbiyā ḥazretleri ḥazret-i Fāṭımaya (8) ḥiṭāb idüp Yā Fāṭıma (9) **الا ترضين ان تكونى سيدة نساء اهل الجنة** “*Cennette kadınların hanımefendisi olsan razı olur musun?*” ḥadīş-i şerīfidir (10) beyān-ı diğeri rivāyet olunur ki ümm-i Fāṭıma (11) Ḥadice anamız iderler ḥazret-i Muḥammedüñ nūr (12) cemāli ol ḳadar zāhir idi ki gice ile yanlarında (13) ipligim igneme tellerdim ve bu beyitiyle Fāṭıma anamuzuñ (14) daḥı nūr cemāline igne tellendirdigine rivāyet-i (15) şahīḥa vardır bu ecildendür ki Zehrā şıfatıyla (16) tevşīf olunmuşdur Zehrā bi-ḥasebi ‘l-lügāt aḳ (17) ve ziyālu nesneye ve levnī gökcek aḳ ‘avrata (18) daḥı dirler ve İl-cāmü ‘l-‘Unnāt nām-ı kitābda (19) ḥazret-i ‘ālileri cümle şıfat-ı ‘ālileri beyān

(1) şadedinde el-kāb-ı keşirelerin ve şıfāt-ı hamīde (2) lerin meş‘ur olur on ‘aded el-kāb-ı laṭiflerinden (3) üç şıfat ve hāl ki nefsu’r-resūl ve seyfu’llāhu (4) el-meslūl ve zevcū’l-bütūldur betūl feth (5) ile dünyādan ve ezvācdan kesilüp (6) haḳḳ te‘ālā ḫazretiñe munḳati‘ olan ḫātuna (7) derler ḫazret-i Fāṭıma bütūl olıcaḳ cümle kefāetlerinden (8) birbiri daḫı bu hāl-i güzīde olup (9) beyān-ı diger ve ḫazret-i Fāṭımanuñ fezā’il (10) şūrīyye ve ma‘nevīleri ve siyādāt-ı zāhiriyye (11) ve bāṭınıyyeleri çoḳdur cümlesi ma‘lūm-ı ‘ulemā (12) ve ma‘ruf-i ‘urefā oldıḡı cihetden tafşıl (13) ve beyāna ihtiyāc yoḳdur bu izāfet teşrīf (14) olup ḫazret-i ‘Alī raṣıya’llāhu te‘ālā ‘anh (15) ve keremu’llāhu veche ve daḫı şeref-baḫşda (16) oldıḡında zerre iştibāh yoḳdur ve bir şıfat-ı hamīde (17) kāmillerini daḫı وارث العلوم النبوی (18) oḳıdı ḫazret-i enbiyā-ı ‘ulūm ne vāriş (19) olmasında rivāyet şahīḫa çoḳdur cümleden

(1) biri meşābiḫde ان دار الحكمة و على بابها “Eğer ben hikmetin eviysem, Ali onun kapısıdır.” (2) ḫadīs-i şerīfdir ve ‘l-cāmü’l-‘ünnāt nām-ı kitābda (3) رواه الترمذی (4) وقد اشتهدت العلم و على بابها (5) yine bu kitābda ibn-i Mes‘ūd rivāyetle قسمت الحكمة على عشرة اجزاء فاعطى على تسعة (6) وسائر الناس جزء واحد (7) ḫadīs-i şerīfi (8) daḫı meşhūrdur bārek Allāh aḫkemü’l-ḫikemā (9) ve ‘ilmü’l-‘ulemā ise ancak olur beyān-ı (10) laṭif ve bu kısmet olınan ḫikmet-i ilāhiyye (11) ḫakīm olan ḫālīḳu’l-kevineyn ve rāzıḳu’s-şāḳaleyn (12) Ḥūdā-yı kerīmüñ kısmetin ile olmuştur (13) zīrā ‘ilmsiz ḫikmet-i kāmile olmaz ve ḫikmet-i (14) kāmilsiz ‘ilm-i kāmil ḫaḳīḳi olmaz ehl-i ḫikmete (15) ma‘lūmdur beyān-ı laṭif bu ma‘nādandır ki Ḥaḳḳ (16) te‘ālā Ḳur’ān-ı ‘azīmü’s-şānda ve kelām-ı ḳadīminde فاذكروا نعمة الله عليكم (17) “Allah’ın üzerinize olan nimetini hatırlayın.” (Kur’an-ı Kerim, 1/231) didikden soñra (18) ‘ilm ve ḫikmetüñ şānlarını ta‘zīm ḳaşdına (19) ‘atf-ı ḫaş ‘Aliyyü’l-āmm üslūbı üzere

(1) *Size ögüt vermek için indirdiği, kitab'ı ve hikmeti hatırlayın...*” (Kur'an-ı Kerim, 1/231) buyurdu (2) mücerred kitāb zikr itmeyüp üzerine hikmeti (3) ‘atf itdi ve āyet-i kerīminūñ tefsīrinde (4) mefessirnūñ kitābından murād Qur’ān-ı ‘azīmü’ş-şān ve (5) hikmetden murād eḥādīs-i şerīfden buyurmuşlardır (6) ḥaḳ budur ki nefis-i emrde Qur’ān ve ḥadīs (7) cem‘-i ‘ulūmī cāmī‘ ve nūr-ı ‘ilm ve hikmet bu ikisinden (8) lāmi‘ dir lākin **Ḳāsim-ı Ḥakīmūñ** feyz-i i‘tāsına (9) ve sırr-ı ilāhī ile hikmet-i Rabbāniyyete ve ḥaḳḳābiyyete (10) vāşıl ve ‘ārif olan ahālī-yi ḥaḳāyık ve daḳāyık (11) ḥuṣūşan İmām-ı Rabbānī ḥazreti’ş-şeyḥ **İmām** (12) **Ḳāşānī** ḳuddise sırrahu’s-Secānī **İştīlāḥāt** (13) nām kitāblarında ḥadd-i tām-ı ḥaḳīḳi ile hikmeti (14) ta‘rīf ve envā‘-ı tebeyyin ve tavşīf idüp (15) *الحكمة هي العلم بحقائق الأشياء ووصافها* (16) *وخواصها واحكامها على ما هي عليه* (17) *الى قوله ومن يؤتى الحكمة فقد اوتى خيرا كثيرا* (18) buyurduklarından sonra (19) *الحكمة المنطوق عنها علوم الشريعة والطريقة*

(1) *الحكمة السكوت عنها هي اسرار الحقيقة ألى* (2) *لا يعلمها علماء الظاهر والرسوم العوام على* (3) *منا ينبغي فيضهم و يهلكهم الحكمة المجهولة* (4) *عندنا هي ما خفى علينا وجه الحكمة في* (5) *ايجاده بل لازم بعض العباد وموت الاطفار* (6) *والخلود في النار فيجب الايمان به والرضاء* (7) *بو قوعه و اعتقاد كونه خفاو عدلا* (8) buyurdılar bu elfāzuñ mu‘ānisini ‘ālim ve ‘ārif (9) ve kāmile ve vāşıla lāzım olmağın tercüme olunmadı (10) fāfhem el-murād-ı Beşşirü’l-Fu’ād beyān-ı müfīd ve eger (11) ma‘rifet-i vechile ve eger ḳazāya rızā ve teslīm (12) vech ile bu maẓmūn ve ḥālūñ iz‘ān eyyāmına (13) mişāl-i meş‘ur-ı ḥāl murād olunur ise **Molla** (14) **Cāmī** ḥazretleri **Sebḥatu’l-Ebrār** nām-ı Fārisī (15) kitāb-ı manẓūmlarında bir

hikāyet-i cāmi‘ü’l-ḥikmet (16) nazm ve taḥrîr itmîşler ihtîşâra mu‘tebere (17) ile nazımsız tercüme kaşdına naşr ile (18) naql ve taḥrîr olındı ki istimā‘ idenler (19) ziyāde ‘ibret ve naşîhat pezîr olalar

62b

(1) hikāyet-i pür ‘ibret ulu’l-‘azm peygamberlerinden ḥazret-i (2) Mūsā şalavātu’llāhu ‘alî nebiyyinā ve ‘aleyh Hüdā (3) fā’izü’l-ḥikmet niyāz idüp Yā Rabb şüret-i (4) zulmle görinen ‘adliñi baña göster didikde Ḥaḳḳ (5) te‘ālā Yā Mūsā benim ḥikmet-i meçhūlimi sen fehm (6) idebilür misün diyecek Yā Rabb sen bildirecek (7) fehm-i tām iderin didikde Yā Mūsā fūlan (8) pıñaruñ yanına varup muntazır ol tā ki gizli (9) ḥikmetim ve gizli ‘adlim müşāhede idesin diyü (10) buyurduḳda ḥazret-i Mūsā o pıñarın yanına (11) varup muntazır iken ceset-i vücū ile bir atlu (12) gelüp pıñarda ḡusl idüp kaftanın egnine (13) giyerken ḳayun cebinden bir kîse altun düşürüp (14) gitdükden soñra bir tāze kîseyi alup (15) şitābla o yine kaçdı ḥazret-i Mūsā (16) ‘aleyhi’s-selām bunı müşāhede itdikden soñra (17) ‘acaba daḡı ne zuhūr ider derken bir a‘mā gelüp (18) ol pıñardan abdest alup ve namāza müteveccih (19) olduḳda ol atlu altunuñ bulmaḳ için

63a

(1) şitāb ve ‘acele gelüp altunı bulıcaḳ aḡmādan (2) istiḡsār-ı a‘mā daḡı benim gözüm yokdur altun (3) görmedim ve bulmadım diyince atlu altunlar eleme ile (4) ve ‘afla a‘mādan tekrār taleb ve istiḡsār idicek (5) a‘mānuñ cibilliyeti şu’umet ve ḡazab üzere olmaḡın (6) ‘afla mu‘āmeleye taḡammül idemeyüp atluya ol daḡı (7) ‘afla nāsın el-kelimāt itdikde atlu daḡı (8) ziyāde ḡazaba gelüp ve a‘māyı urup (9) öldürdi ve kaçup gitdi ḥazret-i Mūsā (10) ‘aleyhi’s-selām kendü ḳuvā-yı ‘aḳliyye ve ḳalbiyye (11) ve rūḡiyyesiyle bu ḥikmet ve esrār-ı aḡfāya (12) vāḳıf olmayup ḡayretde ḳalup (13) vuḳūfuna cenāb-ı ḡaḳḳa ziyāde iken (14) Cibrîl-i emîn ile ve hayye’l-hayyaya nāzil oldu ki (15) ol altunı bulup ve elān oḡlanuñ babası (16) binā

eyledi şāhib altunuñ çok bināsın (17) yapup ve lākin ol binā-yı atludan (18) destānuzın almadın intikāl itdikde (19) atlu ol yetīme babasından intikāl iden

63b

(1) hāḳḳını bilüp ve alup bi-ḥimet Allāhu te‘ālā hāḳḳ (2) şāhibine vāşıl oldı ve ol a‘mā daḡı (3) ḡabā’iṣ-i nefis ve şıfat-ı ġaḡab ile ol atlunuñ (4) babasın be-ġayr-i hāḳ öldürmüşdi atlu (5) daḡı ḡālā a‘māya urup öldürdi bi-emru’llāh (6) te‘ālā kışāş-ı ma‘nevī vāḳi‘ oldı (7) didikde ḡazret-i Mūsā bu ḡāle ve sırr-ı ilāhiye (8) ḡaber-i ilāhī ile vāḳıf ve ḡikmet-i meḡḡul (9) ḡāline ‘ārif olup ḡūdāya ḡamd ve şenālar (10) itdi lāyiḡa **Keteb-i Mev‘izden Lü’liyyāt**

(11) nām-ı kitābda meşṡurdur

(12) حکم عن يحيى بن معاذ الرازي قدس سره انا رايت رقعة

(13) امن افلا طون انه قال الا فلاك قسى

(14) والحوادث منهمام والغرض انسان

(15) والراهي هو الله فاين المفتر فاكتب

(16) تحت المفتر هو الله والفرار مع الله

(17) ya‘nī **Yaḡyā bin Mu‘āz er-Rāzī** ḡazretlerinden (18) rivāyet ve ḡikāyet olunur bir kāġıd üzerine (19) Eflāṡun-ı ḡakīm bu ḡakīmāne kelimāt-i ilāhiye

64a

(1) yazmışken ben anı gördüm der felek yāy ḡavādiş (2) ya‘nī zḡḡūr iden aḡvāl oḡ oḡa nişān (3) alan insān ol oḡu atan Allāh te‘ālāya bu (4) insān nereye ḡaçsun ben daḡı Eflāṡunuñ (5) kelām-ı mezbūri altına kendü ḡaṡm ile (6) huva’llāhu ve’l-firār ma‘a’llāh yazdım (7) bu ḡikāyetden ma‘lūm oldur ki mü’mīn-i kāmil (8) oldur tevḡīd-i ef‘āl-i ḡālle her umūrını (9) Allāh te‘ālādan bilüp ḡazāsına rāzı (10) ve emrine imtişāl ve nehinden ictināb (11) ide **Eflāṡunuñ** kelām-ı ḡikmet emīri (12) ḡazret-i ‘Alī kelāmlarında bir kelām ḡükmidir (13) lāyiḡa imdi Ey ṡālib-i ḡikmet-i ilāhī (14) vey rāġıb vuḡūf-ı sırr-ı ḡikmet meḡḡule (15) ḡazret-i Mūsā ‘aleyhi’s-selām şāhib-i (16) tevāriyye ulu’l-‘azm enbiyā-yı ‘azāmdan (17) iken hāḳḳ

te‘âlâdan vahy nâzil olmadı (18) ‘ilm-i Hakk te‘âlâya mahşûş olan hikmet-i (19) meçhûl sırrına vâkıf olmadı ve sâ’ir

64b

(1) ahvâlde hulyâ’ sū-i zann ve lisâna sū-i zann pür (2) fitne itmeyüp muktezâ-yı nefsiñe muhâlif dahı olur (3) ise ‘ilm-i hakda olan hikmet-i meçhûleye (4) ‘amel idüp kazâya rızâ diyü hamd-i cibiliyyetinüñ (5) Yûsuf-u Züleyhâ nâm-ı kitâbda Züleyhâ hazret-i Yûsufı (6) ol vâkı‘asında gördigi destân-ı ibtidâsında (7) nazm itdigi beyt-ı mazmûnınca (8) âyet okunan cân olmaz meger ola rızâ (9) ve bu hikmet-i hakka ve kadr-i ilâhiyyeye imân (10) getirüp hakka tefvîz ve teslim-i umûr (11) iderseñ ilâhî hikmetinden olup dünyâda (12) uhrâda anlar ile haşr olunup beyân-ı (13) müfid imdi bu hâl-i güzide ve şîfât-ı pesendide (14) enbiyâ-yı hâlî olup ve hazret-i ‘Alide (15) bu şîfâtüñ ve hikmetüñ vücûdına sulţân-ı (16) enbiyâ zıkr olınan ehadîş-i şerîfe (17) ile haber virüp ve şehâdet idicek (18) ‘ulûm-ı nübüvvetiyyeye vâriş ve bu şîfât-ı kâmile ile

65a

(1) muttaşîf olmalarında zerre iştibâh olmaz lâyiha (2) ve bu maḥallde kâ’ide-i nahviyye üzere ‘ulûmüñ şîfatı (3) nebeviyye okunmak idi ve lâkin sibâk ve siyâkinüñ (4) sec‘ine ri‘ âyet ve muvaffakat içün lafz-ı tezkîr (5) ile nübüvî okundu ve hazretüñ ba‘z şîfat-ı (6) ‘aliyyelerin *السَّخَى الْوَفَى* (7) okundu alhbâr-ı nebûviyye ve âşâr-ı Muştafâya (8) ile ‘indü’n-nâs şânları ‘âlî ve ‘indü’llâh (9) hakâyık-ı ilâhiyye ile mu‘ârif-i hakîkileri (10) müte‘âlâ olmak hükmiyle ‘ulvv-i delâlet iden (11) vezn-i mübâlağa ile ve ilhâm-ı hakqla ‘âlî-yi tesmiyye (12) olındılar ve kemâl-i ‘irfânla fakr ve gınâ ve celâl (13) ve cemâle ekâbir olup (14) *رضى الله عنهم و رضوا عنه* “Allah onlardan râzı olmuş, onlar da Allah’tan râzı olmuşlardır.” (Kur’an-ı Kerim, 98/8) mazmûn-ı hümayyununda olan (15) rızâ-ı kâmile vâşıl olmağın ism-i ‘âlî (16) vezninde olan rızâ ile mevşûf (17) oldılar ve

her hâlde sühâ' kâmilleri (18) muḳarrer olup şalavat içinde rükû'da (19) iken gümüş hâtem-i mergûb ve maḥbûblarını

65b

(1) sâ'ile bezl ve ilkâ itdikleri haber-i şaḥîḥ (2) ile ve daḥı "و يطعمون الطعام على حية" *"Onlar, kendileri (yemek) istedikleri halde yiyeceği yoksula, yetime ve esire ikram ederler."* (Kur'an-ı Kerim, 76/8) (3) âyet-i kerîmesinde ibn-i 'Abbâs razîya'llâhu te'âlâ (4) 'anh ḥazretlerinin rivâyet-i şaḥîḥa ve şariḥa (5) sıyla ma'lûm 'ulemâ' ve müfessirîn olan (6) sühâları şâbit ve muḳarrer olmağın 'aliyyü'r-rıza (7) tenâsüb daḥı i'tibâr olunmamağın seḥî (8) vezni şafî ile mevşûf ve ma'rûf (9) oldılar ve bu şıfat-ı ḥamîdelerde ve sâ'ir (10) aḥvâl-i güzînde ve pesendîlerde kâmil ve daḥı (11) vefâları her hâlde şâmil olmağın seḥî (12) vezni üzere ve fî lafzıyla mezkûr ve vird-i (13) şerîfde bu cümle ile meşṭûr oldılar ḥazret-i (14) 'alînün sırr-ı pâkları Ḥasan ve Ḥüseyn ḥazretlerinin (15) vird-i şerîfde vaşf-ı cemîlleridir ve daḥı (16) esmâ'-ı ḥüsnâ ve şıfat-ı resûl-i Ḥüdâ ve evşâf-ı (17) çehâr-ı yâr-ı şafâ zikrinden sonra ḥazret (18) Fâtîmatü'z-Zehrânuḥ ve ḥazret-i 'Alyyü'l-Murtaẓânuḥ (19) oğulları olup ve seyyidü's-sedât olmağıla

66a

(1) ḥasbeyn nısbeyn ve ḥüsneyn-i aḥseneyn olan (2) Ḥasan ve Ḥüseyn razîya'llâhu te'âlâ 'anhumânuḥ ve fî (3) celâl ve cemâl-i câmi' evşâf-ı celîle ve aḥlâḳ-ı (4) ḥamîdeleri ile

(5) ثم السلام على الامامين السعدين الشاهدين المظلومين

(6) المقبولين الحسينيين بالنسبة بالقضاء

(7) الراضيين والبلاء الصابرين اميرى

(8) المؤمنين الى محمد الحسن و ابى عبدالله

(9) الحسين رضى الله تعالى عنهما vird-i (10) şerîfde böyle okudu lâyiḥa ve zîkr (11) olınan şıfat-ı cemîle ve celîleri rivâyât (12) şaḥîḥa ile 'ulemâya ma'lûm olduğu ecilden (13) ma'nâsı tercüme vechiyle beyân olunmayup (14) ihtîşâr olındı beyân-ı

melih ve ‘ilm-i hâşları (15) huşûşunda rivâyet olunur ki hâzret-i Hasan (16) razîya’llâhu te‘âlâ ‘anh hüsn-ı zîbâ ve ahsen-i (17) cemâl müstahsen ile ‘âlem-i melekut ve haber ve ceberûtdan (18) tevellüd ile ‘âlem-i mülk ve şehâdete geldiklerinden (19) du‘â-yı hayr u latîf ve dahı tesmiyye-i ism

66b

(1) şerîf için hâzret-i resûl-i ekrem şalla’llâhu te‘âlâ (2) ‘aleyhi ve sellem kundağıyla mübârek ellerin alup (3) nazar-ı pāk ile cemāl ve şifât-ı pāklarına nazar (4) itdiklerinde rivâyet olunur ki *لقد خلقنا الانسان في احسن تقويم* “Şüphesiz biz insanı en güzel biçimde yaratmışızdır.” (Kur'an-ı Kerim Meâli, 95/4) (5) âyet-i kerîmesin okumağıla hüsn-i (6) cemâllerine işâret idüp üç def'a Hasan (7) Hasan Hasan buyurdıkları ol lutf-i mübârekleri (8) aña ism-i şerîf ve ‘ilm-i hâş oldu be‘dehû (9) bu vechle hâzret-i Hüseyin razîya’llâhu te‘âlâ (10) ‘anh dahı tevellüd itdikde hâzret-i sultân-ı (11) enbiyâ anlaruñ dahı cemâl-i pāklarına nazar itdiklerinde (12) kûcek karındaşları olmağıla işâret kaşdına (13) ism-i tasgîr kelimesiyle Hüseyin buyurdılar (14) ol mübârek lafz aña dahı ism-i şerîf (15) ve ‘ilm-i hâş latîf oldu lâyiha ve bu hüsn-i (16) cemâl anlaruñ ikisinde dahı mütehaqqıq olduğından (17) dır bir vech tağlîb-i haseneyn-i ahseneyn ıtlâk (18) olınmağıla lâyık sezâ-var oldılar hâzret-i (19) resûlu’llâhu şalla’llâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve sellem

67a

(1) hüsn-ü Yûsuf âşârı oldu ve haseneynde (2) hüsn-i resûlu’llâh olduğu ma‘nâdandır ki **hâzret-i** (3) **Enes** razîya’llâhu te‘âlâ ‘anh meşâbihde buyurdu kim *لم يكن احد استبه بالبنى صلى الله عليه الصلوة* (4) *السلام من الحسن بن علي رضي الله تعالى* (5) *عنهما وقال في الحسين ايضا كان اشبههم* (6) *لرسول الله عليه الصلوة والسلام* lâyiha-i (8) tayyibe ve dahı ‘âlem-i rûhdan zâhir olur râyîha-yı (9) tayyibe-i rûhâniyyeleri şûrî ve ma‘nevî kemâlde (10) olup ve resûl enâm ‘aleyhi’s-şalavatu ve’s-selâm (11) şûrî ve ma‘nevî iştîmâm itdikleri

ecildendir ki (12) hazret-i sultān ‘aleyhi’ş-şalavatu’r-raḥman ibn-i (13) ‘Ömer rażiya’llāhu te‘ālā ‘anh rivāyetinde Ḥasan

(14) ile Ḥüseyn ḥāḳlarından ریحان في الدنيا “Dünyanın reyhanları.” (15) buyurmuşlardır muḥaşşalu’l-kelām انك لعلی خلق عظیم “Sen elbette üstün bir ahlaka sahiptin.” (Kur'an-ı Kerim, 68/4) (16) kelāmıyla memdūḥ-ı ḥaḳḳ olan resūl-i ekrem (17) şālla’llāhu te‘ālā ‘aleyh-i ve sellem gibi şıfāt-ı (18) memdūḥa ve merḡubelerine nihāyet yokdur rızau’llāh (19) te‘ālā ‘anhumā ve ‘an müte‘alluḳata beyān-ı şıfat

67b

(1) aṣḥāb-ı ‘azām ve daḥı aṣḥāb-ı ‘azām ve ensāb-ı (2) kirāmdan münāḳıb-ı ‘aliyye ve fazā’ili seniyye (3) şāḥibi olan sultānları daḥı vird-i şerīfde (4) şıfāt-ı ḥamīde ve cemīleleri ile zıkr ve kıra’at (5) ḳaşdına ‘ale’l-imāmeyni’l-hümāmeyn kelāmınuñ (6) üzerine ‘atıfla (7) لغباس و غمبه المكرمين الشجاعة عين المعظمين المحترمين الخمرة و (8) dan soñra ‘atıf-ı āmm-ı ‘ale’l-ḥāş (9) nüktesiyle ve ‘alī cemī’ü’l-muhācirin ve’l-enşār (10) ve’ş-şābi‘ine’-aḥyār ve’l-ebrār rızvānu’llāhu (11) te‘ālā ‘aleyhim ecma‘in ve sellem teslīmen ve ‘azm (12) ta’zīmen ibdā dā’imā ḥamd keşīran keşīran ilā yevmü’l-ḥaşr (13) ve’l-ḳur’ān oḳudı lāyiḥa-yı beyān-ı diger (14) ḥaḳ budur ki sultān-ı enbiyānuñ aṣḥābını (15) ve aṣḥābına tābi‘ olan tābi‘ini ve sultān (16) ve tābe‘-i tābi‘ini ve aḥyār ve ebrārını zıkr (17) ve evşāfi ḥamīdeleriyle medḥ emr-i dīnde (18) ve mezḥeb-i ehl-i sünnet ve cemā‘atde ümmet-i (19) Muḥammede ḡāyet lāzım ve mühim olan umūr-ı dīniyyedendir

68a

(1) zīrā anları medḥ-i şadedinde sultān-ı enbiyāda (2) meşābiḥ rivāyetinde ثم الذين يلونهم ثم يظهر الكذب (3) خير امتي قرنى ثم يلونهم (4) aṣḥāb-ı ‘azāmde ümmete nef lerin beyān için (5) yine meşābiḥ ve meşāriḳde النجوم امانة للسماء “Yıldızlar göklerin emanetidir.” (6) ya‘nī yıldızlar gökler için فاذا اهبت النجوم اتى السماء ما توعد (7) ve raḥmet-i raḥmāndır (8)

ya' nî kaçan kim yıldızlar gide (9) göklere va' d olınan gelür göklere va' d (10) olınanı beyân tafşîl-i kelâm icâb ider (11) âyât ve hadîs gören ' ulemāya ma' lūmdur (12) aşhâbı ya' nî zamân vücūdumda ve hayâtımda (13) ben ümmetime sebep-i imân lutf ve ihsânın (14) فاذا اذهب اصحابي ما يوعدون ya' nî (15) kaçan kim ben aşhâbıma va' d olınan (16) gelür ve fitneden ve gayrdan (17) و اصحابي امننت لا امتي فاذا اذهب اصحابي اني امتي ما يوعدون (18) buyurmuşlardır ya' nî kaçan aşhâbım (19) gide ümmetime va' d olınan gelür bu dağı

68b

(1) ' ulemāya ma' lūmdur huşuşân fî zamânına beyân-ı (2) diger ve dağı aşhâb-ı ' azâm muhabbet-i şadıka (3) ile sevmek ve anlara zıkr-i cemil ile yâd (4) itmek menâfi' ve şafâsî resûl-i ekrem ' â'id (5) olduğundan zerre iştibâh yokdur zîrâ meşâbihde (6) لا تمس النار مسلما رءائي من رائي buyurmuşlardır (7) ya' nî ' ibâdu'llâhudan bir mü'min benim cemâlim görse (8) yâhud aşhâbı görse anı cehennem odı yakmaz demekdir (9) lâyiha imdi bundan ma' lûm ol ki aşhâb-ı (10) ' azâma buğz iden resûl-i ekreme buğz itmiş (11) olur zîrâ meşâbihde mezkûrdur ki ümmetini (12) gâyet sevdüğünden tahzîr-i bi'llâh kâ'idesi (13) üzre tekrar lafzatu'llâh ile iki kere الله الله (14) من بعدى (15) اصحابي الله الله اصحابي لا تتخذوهم غرضا (16) ya' nî etteku'llâhu etteku'llâhu ya' nî (17) Allâhdan korkun Allâhdan korkun ve benim (18) zamânımdan sonra beyân-ı latîf ve bu kelâmdan sonra (19) vefâ-yı tefsîr ile gârağ-ı fâside beyân (20) فمن احبهم فحبتى فمن ابغضهم فابغضت

69a

(1) فبغضنى ومن اذاهم فقد اذانى ومن اذانى فقد اذى الله (2) buyurdılar ve dağı anları şanlı (3) medhe lâyıktır şebhe lâyıktır degildir dinmek (4) مثل احد ذهابا ما بلغ حدا حدهم ولا نصفه (5) لا تستبوا اصحابي فلو ان احدكم انفق (6) buyurdılar beyân-ı sebep-i çehâr-ı yâr el-hıyâr ve aşhâb-ı (7) resûl-i muhtâr ' ulemāya ma' lûm ve ' urefāya ma' rûf (8) olan diyâr-ı Rum küffâr-ı meş'ûm elinde iken selâtin-i (9) ' Osmâniyye ve şehensâh-ı hağâniyyenün cedd-i a' laları (10)

sultân ‘**Osmân** ‘aleyhi ’r-raḥmet ve ’r-rızvân kemâl-i kuvvet (11) imân ve ğazâ-i seyf-i pîrânla ve ‘âlem-i bâtından (12) tuğrâ-yı ğarrâ kuṭb-i zamânla **Tevâriḥ-i Âl-i ‘Osmânda** (13) mufaşşal zıkr olınan olındığı üzre ḥurûc (14) ve zuhûr idüp ve min ‘indi’llâhi ’l-Meliki ’l-Mennân (15) naşr-ı ḥaḳânî ve ‘avn-i Rabbânî ile bilâd-ı Rûmuñ (16) küffârına ğâlib olup fetḥ-i ḥaḳḳânî daḥı (17) müyesser olup ve diyâr-ı Rûmuñ ğâzîleri (18) min ‘indi’llâhu menşûr ve muzaffer bu naşr ve zafer (19) ile ahâlisi esvede ḥâl ve nûr-ı imânla

69b

(1) zâhiren ve bâtinen ve nefsen âfâka münevver olduklarında (2) ve Rûmda bulunan ehl-i sünnet ve cemâ’atıñ ve ‘ulemâ-yı (3) ‘izâm ve fużalâ-yı feḥâmî şerî’at ve ṭarîkat ile (4) dîn ve devlete ziyâde kuvvet virdiklerinde diyâr-ı (5) ‘Acemüñ sünni ‘ulemâsı ve ‘urefâsı mezâhib-i erba’a (6) şaḥîḥaya mu’teḳid ve a’mâl ehl-i sünnet ile mücâhedeler (7) iken ‘Acem diyârının Şî’a mezheb mülḥid ve (8) tağılarınuñ ve çeḥâr-ı yâr-ı kibâra ḥaşâ ve kellâ (9) buğz ve sebt iden Râfîzî ve Bizânîlerin (10) ef’âl-i şenî’a ve aḳvâl-i ḳabîḥalarına herbâr (11) taḥammül idemeyüp ‘âḳıbet sünnî ve ehl-i imân (12) ve ‘irfân vilâyeti olan diyâr-ı Rûma feyz ve (13) hidâyet ḥayy ve ḳayyûm ile hicret ihtiyâr-ı ma’ârif-i ilâhiyye (14) fâ’ikleri ile ve dervîşân ehl-i mücâhede (15) şâdıḳları ile diyâr-ı Rûmı teşrîf itdiklerinde (16) şafâ-yı ma’ârif ve ḥaḳâyıḳ ile teşerrûf itdiklerinde (17) şerî’at ve ṭarîkatleri teselsül ve muttaşıl olan (18) silsile-i ḥalvetî sultânlarından Kuṭb-i cihân (19) ve mürşid-i ins ü cân ḥazret-i **Seyyid Yahyâ Şîrvânî**

70a

(1) sultân ḳuddise sırrahu bi-taḳdîsü ’r-raḥmân ḥazretleri (2) diyâr-ı Şîrvân ḳurbunda Bakü nâm ḳaşaba-i menba’-ı şafâ (3) ve emân olan naẓar-ı raḥmân ve seccâde-i (4) ins ü cânlarında tâlib ve şâdıḳlara ve sâlik-i (5) ‘âşıḳlara irşâd iderler iken anlar daḥı cânib-i (6) Rûma naẓar ve ta’allûḳ idüp aḳvâl-i şerî’at (7) ve aḳvâl-i ṭarîkat ve aḥvâl-i ḥaḳîḳ ile Rûm ‘ulemâsından (8) ve fużalâsından ve sâ’ir

şulehâsından taleb ve ister (9) şād idüp çok e' izze-i kirāma irşād-ı ma' rifetu'llāh (10) idüp ve diyār-ı Rūma girecek evliyādan çok (11) hulefā-yı rāşidîn ve mürşidîn göndermişlerdir (12) cümlede biri silsilemiz sultānlardan dağı (13) telkîn ve irşād itdikleri **Mollā Pîr Erzincânî** (14) zikriyle ma' rûf **Pîr Muhammed Erzincânî** hazretleridir (15) anlar dağı Cemāl halveti zikriyle ma' rûf **Çelebi** (16) **Sultân Akşarâyî** hazretlerine anlar dağıhâlâ (17) Boluda medfûn **Hayre'd-dîn Tokâdî** hazretlerine (18) anlar dağı Kaşamonuda hâlâ türbe-i pür envârlarında (19) medfûn pîrimiz sultânımız kuṭb-ı cihân Şa' bân

70b

(1) efendi sultân ḳuddesu'llāhu esrâr-ı Hümâm hazretlerine (2) telkîn ve irşād-ı şādları erkân-ı halveti üzre (3) şābit ve bâḳîdür ابدہ اللہ وابدہ بقوة قدسہم (4) beyân-ı ahvâl-i münkerîn ve câhilîn hâl-i minvâl (5) üzre olduğu muḳarrer ve müteḥakkık iken beyne'n-nās (6) tâbi' ve sivās ve mâ'il ḥannās ve aḥbās ehl-i yās (7) olup ahvâle ve ' urefāya ' arif ve esrâr-ı fuṣalāya (8) vâḳıf olmayan ' ulemā-yı münkerîn ve cühelâ-yı ḥāsirîn (9) kimseler المرء عدّ ولما جهل شؤمته “*Kişi bilmediği şeylerin düşmanıdır.*” mazhar (10) olup ve ehl-i sünnet ve cemā' at-ı ' urefâsından (11) **Mollâ Câmî** ḳuddise sırrahu'l-ḥāmî hazretleri zikr olınan (12) kelām-ı iḳtibās ve mazmûn-ı kelām-ı tazmin itdikleri (13) beyt-i şerîfleriñ mazmûnına mazhar oldukları (14) ecilden ta' n ve münkirler ḥaḳḳında beyt **Mollâ Câmî**dür (15) شهر شيخ طعنه بر اسرار اهل دل (16) ولما جهل المرء لا يزال عدّ و لما جهل buyurmuşlardır (17) şahîḥ ve beyt-i faşîḥ mûcibınca ḥayâl-i bâṭıllarına (18) ve za' m-ı fâsid ve kâsidlerine tâbi' kimesne (19) bilmedikleri ' ilme ve bilmedikleri ' ilmüñ ehline ' adâvet

71a

(1) idüp şerh-i şerîfde ḥürmeti şābit (2) olup ve müsteḥîl-i kâfir olana ḡıyb ve iftirâ (3) ve sū'î zannda ḥazer itmeyüp ve kendü nokşân-ı (4) ' aybını görmeyüp ve bilmeyüp recme'n-bi'l-ḡayb (5) ḥalveti şūfilerinüñ ' Acemdür diyü ḥāşâ ve ḥāşâ (6)

summe hāṣā ve kellā şulehānuñ zāt ve zāt (7) larında olmayan rafz-ı kabīh isnādına ve sâ'ir (8) iftirā ictirā idüp isnād mā lem yekūn (9) iderler huşūşān bunlaruñ cemī' - i evkātında zāhiren (10) ve bātinen sırren ve 'alenī itdikleri 'ibādāta (11) ve ezkā ve evrāda nazar itmeyüp 'amel-i mü'min (12) 'ala's-şalāh haber iken şulāha 'amel itmeyüp (13) **والله يعلم المفسد من المصلح** “Allah düzelten ile bozanı bilir.” (Kur'an-ı Kerim, 1/220) vāzi'ü'l-vird (14) kıddise sırrahu şulāha 'amel-i terciḥ ve bu hāle (15) terğīb içün kitāb ve sünnete muvaffaḥ ve şān-ı (16) şerīflerine lāyık şıfāt-ı ḥamīde ve cemīle (17) ile çeḥār-ı yār-ı 'azām ve aşḥāb-ı kirām vird-i (18) şerīfde kırā'at itdi beyān-ı zıkr ve (19) du'ā ve bu vechle ve cümle kırā'at temāmından soñra

71b

(1) sālīk-i ilā'llāh olan ṭālibleruñ ḳalb ve rūḥ (2) ve sırları 'āleminde merātībü'l-ilāhiyyenüñ taḥşīl (3) ve tekmīline remz ve işāret ve daḥı
(4) **من تزین ظاهرة بالمخاهده زين الله باطنه بالمساهدة** (5) kelāmınuñ maẓmūn-ı 'ibret ve ḡayret temevvūtüne raḡbet (6) ve delālet ḳaşdına ve bu huşūşda ve bu maḥālilde (7) olan du'ānuñ icābeti ve ḳabūli müyesser olmaḥ (8) ümmīdine bu du'āyı oḳudı
(9) **اللهم زين ظواهرنا بخد منك و بو اطننا بمعرفتك و قلوبنا يحبك**
(10) **وار واحنا بمعا وننك و ارار نا بمشاهدك** (11) kelāmuñ oḳudından soñra ziyāde nūrāniyyet (12) ricāsına sulṭān-ı enbiyānuñ meşāriḳ-i (13) envārda mezḳūr du'ā-yı şerīfleriñ daḥı (14) ḡam ve ilḥaḳla ma'ān oḳıdı Allāhumme ec'al (15) fī ḳalb-i nūrā ve fī semī nūrā ve fī başari nūrā (16) ve 'an yemini nūrā ve 'an şimāli nūrā ve imāmi nūrā (17) ve ḥalfi nūrā ve fevv fī nūrā ve taḥṭi nūrā (18) ve ec'alnī nūrā bi-raḥmetike yā erḥame'r-rāḥimīn (19) bu du'ānuñ mā'nā-yı zāhiri ve ḥaḳīḳisi

72a

(1) 'āriflere ma'lūmdur ve nitekim ve bundan evvel 'ann mertebe (2) işāret olındı lāyiḥa ve daḥı ḳuṭb-ı cihān **Seyyid** (3) **Yahyā** sulṭān kıddise sırrahu ḥazretleri silsilesinde (4) ve erkānında ve ādāb-ı ṭarīḳde vird-i şerīfi şeyḥ-i mürşid-i (5) 'azīz

kendi okumak ve dağı vird-i ahvâllerüñ rā'î ve taşarrufu (6) ile olmak lâzımdır velâkin şeyh (7) ve mürşid kendü okumayup bir vechle lâzım olur (8) ise vird-hâ'n ta'yîn idüp aña okuda (9) bi-hasebi't-ṭarîk vâ'izdür beyân-ı diger ve dağı vird-i şeyh (10) okımayup dervîş-i vird-hâ'n okusa elbette bu du'â-yı (11) şerîfî şeyh okumak lâzımdır ve dağı ادعوا ربکم تضرعوا خفية “Rabbinize yalvara yakara ve gizlice dua edin. Bilesiniz ki O, haddi aşanları sevmez.” (Kur'an-ı Kerim, 7/55) (12) âyet-i kerîmesine ittibâ' en şeyh ve mürşid (13) ihfâ ile okımak dağı elbette lâzımdır lâyiha (14) ve dağı du'â evvelde mütekellim ma'a'l-ğayr şîğasıyla (15) okıdı ammâ bu du'âda ḥazret-i resûlu'llâhuñ 'ibâret-i (16) mübârekeleriyle teberrüken ve teyemmünen zamîr-i vaḥdet ile (17) okıdı beyân-ı diger şeyh ve mürşid du'â-yı ihfâ ile (18) okuduktan soñra evvel du'ânuñ 'indi'llâh kabûl (19) ricâsına ammâ cehriyle okumak استجب دعائنا “Dualarımızı kabul et.”

72b

(1) okıdı ve dağı واشف مرضانا “Hastalarımıza şifa ihsan eyle.” okıdı lâyiha-yı müfid-i (2) nâfi'a ey ṭalib-i ma'ârif-i ilâhiyye bu dağı ma'lûm olunsun (3) dervîş-i ṭalib yedi siretde seyr-i ilâ'llâhdan sırru'llâha (4) ve seyrü'llâhdan seyr-i 'aliyyu'llâha ve seyr-i 'aliyyu'llâhdan (5) seyr-i ma'a'llâha ve seyr-i ma'a'llâhdan seyr-i fi'llâha ve seyr-i (6) fi'llâhdan seyr-i 'ani'llâh ve seyr-i 'ani'llâhdan seyr-i (7) bi'llâha 'azîmet ve sülûk idüp isfâr-ı erba'a-i (8) ma'rûfe ḥukmiyle 'ilm-i ledünnî ḥâlinde bi-hasebi'z-zevk (9) ve's-şuhûd kaṭ'-ı menâzilü'l-etvâr-ı seb'a itmeden ma'ârif-i (10) ilâhiyye tecilliyât-ı şelâşeye vâsıl ve tevḥîdât-ı şelâşeye (11) mütevâsıl olmaz illâ mücâhede-i şâdıka ile olur (12) ve mücâhede-i şâdıka dağı müyesser olmaz illâ zâhir ve bâtın (13) ma'rûf 'ulemâ' ve ḥukemâ' olan şoḥbet-i kâmile cismiyye (14) ve selâmet-i şaḥîha-yı rûhiyye ve ḳalbiyye ile olur (15) zîrâ cism-i şüretde olan aḥlâṭ-ı erba'a ve 'anâsır-ı (16) erba'a cismiyle ve rûḥ-u ḥayvânî ḳâ'im oldığı ḳalb-i (17) şürî ve şanvîri cismiyle nefis-i ṭalibe marâz-ı (18) cismânî ve marâz-ı rûḥ-ı ḥayvânî efkâr-ı fâside ve ḥayâlât-ı (19) i'tikât-ı bâtılla ve kâside-i 'arîz olsa seyr

73a

(1) ve sefere kâdir olmayup ‘âciz ve bî-dermân olduğu zâhir (2) ve meşhûrdur ve bu hâl-i mevhûde vücûd-ı tâlibde marâz-ı (3) rûhânî ile mutehakkık vücûd olsa marâz-ı cismânî (4) bu vechle devâ-yı cismânî lâzım ise marâz-ı rûhânîyye (5) dağı öyle lâzım olur ve hâl-i hikmet üzre olurda (6) ammâ Kâşânî kuddise sırrahu ‘ş-Şecânî hazretleri ıstılâhda

اطیب الروحانى هو الحلم بكمالات القلوب و (7)

افاتها وامراضها وانها وبكيفية حفظ صحتها (8)

(9) diyü işâret ve ta‘rîf (10) itmişlerdir tercümeyle ihtiyâc yokdur mürşid-i kâmile (11) ve mürşid-i kâminden istirşâdında tekml-i hâl idüp (12) ‘âlem-i ‘ârife ma‘lûmdur ve tayyib-i rûhânî bî-tahkîk ve ta‘rîf (13) den sonra tayyib-i rûhânîyye ehl-i hâzık olan (14) tayyib-i rûhânîye dağı ta‘rîf idüp

(15) الطیب للمرق حانى هو الشيخ العارف بذلك القادر على الارشاد والتكميل (16) buyurdılar terkîb-i ma‘cûn-ı (17) ilâhî reşâdî bir terkîb tabîb-i hâzık-ı rûhânî (18) dervîş el-Fu’âdî ğafuru ‘llâhula el-hâdî ‘ulemâ’ (19) ve ‘urefâdan ve hikemâ’ ve şulehâdan ihvân vefâ

73b

(1) ve şafâya ma‘lûm ol ki tâlib-i şâdıkun ve sâlik-i (2) ‘âşıkun vücûdında marâz-ı şurî ve cismânî olmayup (3) velâkin hubb-i dünyâyı devn ile şân-ı devn ve igvâ-yı (4) nefis ve şeytân ile mağrûr ve mağbûn olup bâtınında (5) kâsret-i marâz-ı rûhî olsa min-‘indi ‘llâh ol marâza (6) dağı devâ-yı rûhânî vardır zîrâ sultân-ı enbiyâ ve (7) bürhânü ‘l-hükemâ şâlla ‘llâhu ‘aleyhi ve sellem

(8) ان الله خلق كل داء وخلق لكل داء دواء “Allah verdiği her derdin dermanını da vermiştir.” buyurmuşlardır kelime-i (9) küll-i delâlet ider ki marâz-ı cismânîniñ dağı be-hubbi’l (10) envâ‘ afrâdan ihâta itdiği gibi marâz-ı rûhânîniñ (11) dağı afrâdan delâlet ider ki ehline ma‘lûmdur (12) imdi hadîs-i şerîfde bu ma‘nâ muqarrer olıcağ (13) marâz-ı zâhiri ve cismânî dağı ol vechle (14) devâ halk itmiş olur anuñ marâzını bi’l-müşâhede (15) ‘ilm-i hikmetle bilüp ve aña devâ itmekle

ķādir řabīb-i (16) ĥāzık melāķi olıncadır imdi marāz-ı bāṭın olan (17) řālib ĥasta dil ve sālİK dise rūḥ daḥı (18) **İmām Kāşānī** ķuddise sırrahu ĥāzretlerinüñ bundan (19) aķdem-i ta' rıf itdikleri řabīb-i rūḥānī ve mürşid-i

74a

(1) ĥaķķānī olan 'azīz ehl-i temīzün evvelā hidāyet-i ķuddūs (2) ile dest-būs ve enfās-ı nefisesine me'nūs (3) ve kelimāt-ı ṭayyibesi aña maḥsūs oldıķda řālib-i řādık (4) libās-ı taķvā ile me'yūs olıncadır ve bu şıfātla (5) mevşūf ve emrāz-ı zāhireye ve bāṭıniyye ile ma'rūf (6) olan 'ālem ve 'ārif bir sultān-ı kāmile dil ü cāndan (7) zāhiren ve bāṭınen teslīm olup ḥāletī ī'lām itdikde (8) ol řabīb-i rūḥānī ve ĥāzık-ı rabbānī te'vīl-i rū'yā ve ġayr (9) ḥālāt-ı 'ālī ile nefsinde olan ķarundasına nāzır (10) ve bāṭınından ma'lūm olan feyz 'ilmine ķādir (11) oldıķı sebebden nefis ve ķalbden ve rūḥ 'āleminde (12) olam marāz-ı bāṭıniyyesine daḥı vāķıf idüp ma'cūn-i (13) ma'nevīden bir ma'cūn-ı mergūb bā'ış ve eşrebe-i ma'nevīden (14) bir şarāb-ı miftaḥ sebeb-i şafa virmekde ol ma'cūn-ı (15) şerbeti dāru's-şifa dil ü cānda ḥüsn-i ķabūl (16) ve teslīm-i maķbūl ile isti'mā ider ise ol (17) Ḥüdā-yı Zül-Celāl ve'l-Cemāl derdine dermān (18) ve rāḥat-ı cānda virmek inşā'llāhu te'ālā muķarredür (19) ma'cūn-ı ilāhīnün edviyye-i ma'nevī ilāhiyyeleri bunlardur

74b

(1) řabīb-i ĥāzık-ı rūḥānī bu ma'cūn-ı ilāhīleri virmek (2) murād itdükde **beyit** **Limücerrihü'r-Risāletu Ḥābibe** nām-ı Risālehu (3) sende menķüldür

fenā sevķine geldi gerçi 'aṭṭār

(4) **Beķā dükkānī içre itdi bāzār**

mefhūm bir esrārınca (5) esvāķ-ı keşret tevḥīd-i ef'āl-i ilāhiyyede ve dükkān-ı tevḥīd (6) şıfāt-ı rabbāniyyede cālīs olan 'aṭṭār-ı ĥaķķāniden (7) tevbe ve inābet-i zencīblık ve zühd tevekkül dārcınıķ (8) ve mücāhede ve mürāķabe lisānüş-şuren ve şıdķ ve (9) istiķāmet-i sināmekisin zıkr ve fıkr muşṭakīsın (10) ve faķr ü fenā ḥabbe's-sevdāsın şabr ve taḥammül (11) şabr-ı saķṭürisin ve ḥavf ü taķvā-yı insünin

(12) ve ‘ilm ü hayā zağferānuñ ve şevk-i semā’-ı kebābesin (13) ve nefis ve kalb karanfilin ve rūḥ ve sırr-ı rāzīyānesin (14) ve şükür-i rızā şekerin aldıkda cümlesin berāber (15) olup şerī‘at havanında himmet ve ‘azīmet destesiyle (16) ve diğkat ile saḥḥ idüp ve tarīkat eleginden (17) ince eleyüp ve cümlesin birbirine cem‘ ve ḥalt (18) idüp ve ḥarāret-i ilāhiyye ateşinde ‘asel-i muşaffā-yı (19) ḥaḳīkiyye i‘tidāl üzere kıvām virüp bu edviyyeyi

75a

(1) ol ‘asele karışdurup ma‘cūn-ı mergūb olduğda (2) ṭabīb-i rūḥānī bir miqdār isti‘māl iderse şabāḥ ve (3) aḥşām ol miqdār-ı isti‘māl ide ziyāde ve nokşān (4) isti‘māl itmeye fāfhem el-murād ve rabb-i vehhāb müsebbibü’l (5) esbāb şifatiyla tecellī idüp luṭf ve ‘ināyetle (6) āsitāne-yi ilāhiden ve mürşid-i ḥaḳḳānide derdine (7) devā ve marāzına şifā müyesser olup bir murād olduğdan sonra (8) ol zāhir ve bāṭın ma‘cūn-ı ilāhīde zikr olınan maḳāmāt-ı (9) ilāhiyi zevk ve ḥāl ve şuhūd-ı bāl ile tekmīl-i merātib-i aḥvāl (10) idüp İmām-ı Kāşānī ḥazretleri itdügi üzere (11) bir tayyib-i rūḥānī ve ‘ārif-i rabbānī olup niçe emrāz-ı (12) zāhire ve bāṭiniye şifā-baḥş olup bi-ḳudretü’llāhu (13) derde dermān itmege ḳādir ve māhir olur beyān perhīz (14) ma‘cūn-ı ilāhī sulṭānu’l-ḥükemā ve bürhānu’l-‘urefā ḥadīs-i (15) şerīf ḥikmet alūdelerinde (16) الْاِفْلَالُ مِنَ الضَّرِّ خَيْرٌ مِنَ الْاَكْثَرِ مِنَ النَّافِعِ buyurdıkları ma‘nādan (17) lāzım olur ki ‘ale’l-ıtlāḳ def‘-i emrāz için (18) tedāvi iden kimesne nice zamān ma‘cūn-ı nāfi‘ (19) keşret ile isti‘māl ve lākin ma‘damıza ve bā‘iş

75b

(1) ihtilāl-i aḥlāt-ı erba‘a olan et‘ime-i muğayyire (2) fāsideden perhīz itmese devānuñ fā’idesi (3) olmadığı gibi ṭalib-i sālīk daḥı nefsine kesāfet ve ḳālbine (4) ḳasāvet ve rūḥuna bürüdet ve ḥicālet viren nefis-i emmāre (5) nūñ yedi şıfāt-ı zemīme-i ḥayvāniyye yoğurtdan ve (6) turşısından berhīz ve ictināb itmesi lāzımdur ki (7) bu ḳaṭ‘a mezkūrdur ki muşliḥü’n-nefs nām-ı risālemizde (8) menḳūldur ḳıṭ‘a li-muḥarrirü’r-risāle ḳuddise sırrahu

nefs-i emmāre (9) şıfâtı heftdür

kibr ve hırs ve haşed ve şehvetdür

dördi (10) bu üçünü dağı aıla

buğl ve hıkd ve gazab ve hiddetdür

(11) ve dağı nefsi levvāmenūn şıfâtı zemīme-i behīmiyye-i tavır (12) peynirinden ve yā şūd ü riş 'inden perhīz ve ictināb (13) itmesi dağı lâzım ve bu dağı muslaḥü 'n-nefsde (14) mezkūr ve andan menkūldür velehu eyzan

vaşf-ı (15) levvāme yedi ile fıkır

'işret ve 'acīb ve hevesdür (16) dağı

dördi bu üçü dağı bile gör

ki temennī (17) ile levmeyle ḳahr

beyān-ı diger ve bu şıfat-ı zemīmelerden (18) perhīzūn kemāl-i emmāre ve levvāme şıfat-ı zemīmelerin (19) mülhime ve muṭma 'innenūn şıfat-ı ḥamīde ve rūḥāniyye

76a

(1) ve rabbāniyyesine tebdīl itmekdür li-muḥarir

mülhimme vaşf-ı (2) yedidir cāna

'ilm ü tevāzu' u taḥammül ü seḥā

dördi (3) bu üçünü dağı fehm it

istikāmetle ḳanā' at şabr it (4)

muṭma 'inne yedi evşāf-ı göñül

cevr ü ḡam zühd ve şükr (5) dağı tevekkül

nisbeti bu ikisini dağı işit

ki 'ibādāt (6) Ḥūdā ile zull

beyān-ı diger ve tālib-i şālik perhīz (7) ictinābı olanı şıfāt zemīmelerden ne ḳadar ve ne (8) mertebe ihtirāz ve ictināb ider ise şıfat-ı (9) ḥamīdelerin zuhūr ve ḳuvveti ve marazında olan vüfur-i (10) şıḥḥati dağı ḳalīl ve keşir aña göre olur fāfhem yā āḥī (11) el-tālib bi 'l-fehmü 'l-ḳaviyyü 'l-ḡālib beyān-ı laṭīf imdi (12) vird-i sebeb-i vürūd-ı rabbāniyye ḥāzır ve ḳırā 'atini sāmi' (13) olan ḥāllerine ve mertebelerine

göre zāhir ve bātin (14) و اشف مرضانا “Hastalarımıza şifa.” du‘āsından müstefid olur ve daḥı (15) vāşf marāznādan şoñra وار حم موتانا “Ölülerimize rahmet eyle.” daḥı (16) okıdı zīrā emrāz iki dürlü oldıḡı gibi mevt (17) daḥı eyledi birisi mevt-i şūrī ve ḥayvānī (18) dir ki aña mevt ṭabī‘ ve mevt ıztırārı derler (19) ve ihtiyārı derler ve bu fehvā-yı fā’iz ve ma‘nā-yı ḡāmiz

76b

(1) daḥı sālīk-i ilā’illāhu olan ṭālib-i ḥaḳīḳilerün merātib-i (2) ‘ālīsinden fenā ender fenā maḳāmīdür ve bu ma‘nādandır ki (3) Sulṭān Selāṭīn Ehl-i Beḳā موتوا قبل ان تموتوا “Ölmeden evvel ölünüz.” (4) buyurdıklarından mā‘adā bu fenā-yı ḥaḳayıḳdan irşād (5) meşāyih-i kāmīlān ve istirşād-ı mürīdān-ı şādīḳān (6) beyninde ma‘rūf olup efnā-yı ef‘āl ve efnā-yı (7) şıfāt ve efnā-yı vücd itlāk olınan üç (8) mertebeye işāret idüp (9) فافنوا ثم افنوا ثم افنوا daḥı buyurmışlardır ve bu üç mertebe-i (10) fenānuñ beḳası daḥı vardır zīrā efnānuñ ḡāyeti (11) beḳādur fānī olan dervīş-i bāḳī olmasa nāḳış (12) ḳalup insān-ı kāmīl olmaz nitekim اثم ابقوا فانقوا ثم ابقوا (13) ma‘lūm olmuşlardır lāyiḥa ve bu (14) beyān-ı icmāliden ma‘lūm oldu ki vird-i şerīfde (15) zıkr olınan mevtādan murād zıkr olınan envā‘ üzre (16) mevt-i ma‘nevī ile fenā bulan ṭālibler ve kāmiller ola (17) beyān-ı diğeri ve bu zıkr olınan merātib üzre fenā bulan (18) mevtānuñ rahmeti daḥı zāhir ve bātin mevtine göre (19) ḥazret-i Mevlānā ḳuddise sırrahu ‘l-a‘lā ḥazretlerinün

77a

(1) beyit

tā kim ne-şevī kemter

ez kim ne şevī ender

şıfāt-ı (2) ‘āşīḳān maḥrem ne-şevī

buyurdıkları mazmūn (3) üzre taḥşīl-i fenā ve tekmīl-i beḳā idüp bi-ḥasebi’l (4) ‘irfān maḥrem-i ‘āşīḳān olan iḥvān-ı kāmīlānuñ (5) ma‘lūmlarıdır beyān-ı diğeri

İmām Kāṣānī ḥazretleri (6) ıstılāḥâtında evvelâ mâhiyyet-i mevt-i ma‘nevîyi (7) ta‘rîf idüp *الموت قمع هوى النفس* “Ölüm nefse hakim olmaktır.” buyurdıklarından (8) soñra bu mevtüñ ‘âlem-i mülk ve melekût ve ceberût (9) ve lâhût beynine vâkı‘ ve müteḥakkık olan berâziḥ-i ḥaḳîkiyye (10) ḥâline göre ğâyetine ve bu bekānuñ beḳâsına ve daḥı (11) *كل نفس ذائقة الموت ثم الينا ترجعون* “Her canlı ölümü tadacak ve sonunda dönüp huzurumuza geleceksiniz.” (Kur'an-ı Kerim, 29/57) (12) maẓmûnınca ervāḥ-ı muḳaddesenüñ ‘âlem-i ḳudse ve (13) bu ḳudsiyyetle ‘âlem-i beḳāya ve ḥayât-ı ebediyyeye ve sa‘âdet-i (14) sermediyyeye rücū‘ ve vuṣûli ḥâlin taḥḳîḳ ve beyân ider

النفس عن هواها بقمعه انصرف فاذا مات (15)

القلب بالطبع و المحبة الاصلية الى عالم (16)

القدس والنور والحيوة الذاتية التى لا يقبأ الموت اصلا (17)

(18) buyurdılar ve İmām-ı Kāṣānī ḥazretleri (19) ıstılāḥ-ı ehlu‘llâhda ve taḥḳîḳ-i evliyâu‘llâhda

77b

(1) bi-ḥasebi‘l-ḥâl ve ‘l-a‘mâl mevt-i ma‘nevîniñ envâ‘-ı (2) ma‘nevîsi beyân ve işâret ḳaṣdına mevt-i aḥmer (3) ve mevt-i ebyaz ve aḥzar ve mevt-i esved (4) isti‘âresiyle bi-ḥasebi‘l-ıstılāḥu‘l-‘irfâniyye her (5) birinüñ hadd-i ta‘rîfün beyân iderler ve bu ḥuṣûṣda (6) tafṣîl-i ‘irfân ve tekmîl-i me‘âl-i ḥaḳḳānî murâd iden (7) iḥvân-ı ‘ârifân-ı rabbânî anda görsünler lâyiḥa (8) bu kelâm müstecem‘ daḥı bu ma‘nānuñ vücûdına (9) ve şihḥatine delîl-i şarîḥ ve beyân-ı melîḥdür

ليس من مات فاستراح بميت انما الميت الاحياء والنشور (10)

(11) *قبور الودى تحت التراب والثرى رجالهم تحت التياب قبو* (12) beyân-ı melîḥ ve bu du‘âlardan soñra ehl-u‘llāhuñ (13) ma‘ârif ve ḥaḳâyıkında mu‘teber olan (14) tevḥîdât-ı selâse ki tevḥîd-i ef‘âl ve tevḥîd-i (15) şifât ve tevḥîd-i zâtdur vird-i şerîfde bu tevḥîd (16) ile zikr olmaḳ ḳaṣdına üç kere lâ ilāhe illâ‘llāhu (17) lâ ilāhe illâ‘llāhu lâ ilāhe illâ‘llāhu lâyiḥa-yı melîḥe (18) ve tevḥîdât-ı selâse ile tevḥîd bi-ḥasebi‘z-zāhir (19) ve ‘l-bâṭın şihḥat-ı kāmile ile şaḥîḥ ve ism-i Muḥammede

78a

(1) karîn olmağıla berîn ve melîh olsun için Muhammed (2) resûlu 'llâhu dahı okıdı ve bu şıhhat-ı melâmet te'kîd (3) için kıyâs-ı elifle haqqân okunmak iken elisizin (4) vakıfla haq okıdı beyân-ı melîh ve enbiyâ-yı 'azâma (5) ve evliyâ-yı kirâma teşliye 'indi 'llâh el-melekü'l-'allâm (6) maqbûl ve mu'teber olduğu sebebeden taşıye-yi 'ameli (7) kaşdına ve şallâ 'aliyyü'n-nebî ve melek okıdı (8) ammâ kelime-yi haqda kıyâs-ı kavâ'id-i 'Arabiyye üzre mef'ûl-i (9) muṭlaḳ olan muşâddariye üzere nişbiyle ve (10) elifle haqqân okunmak idi ve lâkin tenâsüb-i (11) mu'teber meyl olunup haqqât sec'-i belîğ ve (12) ma'rûf yok ise de melek lafzınıñ vakfına (13) muvaffaḳat için qadîmü'l-eyyâmdan illâ hazâ (14) el-ân 'azîzler huzûrunda ve erkânında şeyḫ (15) gûne bu minvâl üzere okundığı ecilden (16) tarîkat-ı mesâyihde ma'ârif-i ilâhiyyenüñ huşûline (17) ve tekellîmine mevḳûf 'aleyh olup ve 'ilmî lâzım (18) ve nef'-i mücerreb olab teslim-i tām için 'urefâ-yı (19) sâliḳin ve mürşidân-ı kâmilin ittibâ'en bu

78b

(1) i'tibârıyla bunda vakf ile okunmak ihtiyâr (2) olınmışdır ve bu ihtiyâr-ı kâmil muhtârıñdur fâfhem (3) bi'l-fehm el-vâfi ve sellem bi't-teslîmü'l-kâfi beyân-ı (4) laṭîf ve bu maḥale gelince olan vird-i şerîf (5) 'ilminde dervîşler ve tâlibler ve şulehâ-yı mü'minler (6) 'aceb zuhûrıyla 'amellerine maḡrûr olmaḳdan ḥavf (7) ve ḥazır idüp ve yed-i mürşidden bi'ât ve inâbet (8) ḥâline teveccüh ve 'azîmet ve ol ḥâl-i tezekkür kaşdına (9) mübâyâ'a ḥâlî gibi üç kere estaḡfiru'llâhu (10) estaḡfiru'llâhu estaḡfiru'llâhu okıdı beyân-ı (11) ḥikmet ḥâlet-i mübâyâ'a ve mu'âhhide bu vird-i (12) şerîf kırâ'atinde istiḡfâr üç olduğına (13) ḥikmet budur ki ehl-i mübâyâ'a ve bu vird-i ḥâş (14) olup olup istimâ' idenlerüñ mertebelerine (15) ve envâ'ına remz ve işâret vardır zîrâ bunlar (16) üç nev'dür biri ḥâş ve biri aḥaşş ve biri (17) aḥaşşu'l-ḥâşdur beyân-ı diger ve üç olduğına (18) vech-i âḫir dahı kâbildür ki dervîş-i tâlib (19) ve tarîḳine mâ'il olan mü'min râḡb-ı vird

79a

(1) şerîfî üç hâlde ve maḳâmda istimâ' ider ve eger (2) maḳâm-ı ḳalbede ise ḥaḳḳ canānî ile istimâ' (3) ve eger maḳâm-ı rūḥda ise ḳuvâ-yi rūḥāniyyet (4) ile istimâ' ider zîrâ bi-ḥabbü'l-ef'âl ve 'ş-şifât (5) ḥâlet-i tecilliyat üçdür tezkiyye ve nişfiyye (6) ve tecellîdür bi-ḥasebi'l-mücâhede tezkiyye-i nefse (7) ta'alluḳ ider ve bi-ḥasebi'l-mekâşefe taşfiyye (8) ḳalbe ta'alluḳ ider ve bi-ḥasebi'l-müşâhede (9) tecellî rūḥa ta'alluḳ ider beyân-ı diger ve bu (10) üç kimesnelerün beyân-ı icmâl ile bi-ḥasebü's (11) şer' -ü 'ş-şerîf-i zunûb-ı zâhiriyyeleri (12) ne idügi ma'lûm-ı 'ulemâ' ve ma'rûf-ı (13) 'urefâ'dur ve ammâ 'avâmuñ zunûb-ı bâṭiniyye (14) ve enfüsiyyesi bi-ḥasebi't-ṭarîḳat şifât-ı (15) zemîmden olan ḥicâbât-ı zûlmânîdür beyân-ı müfid (16) imdi 'avâma estağfiru'llâh diyüp mağfiret-i (17) taleb itse bi-ḥasebi'l-bâṭın nefsinde (18) olan bu şifât-ı zemîmelerün fenâsı (19) ve ğafranî ve seddi murâddur ve ḥavâşuñ

79b

(1) zunûb-ı ḥâliyyesi ve bâṭiniyyesi bi-ḥasebi'l-ma'ârif (2) şifât-ı ḥamîde ḥâlinde görinen ḥicâbât-ı nûrâniyye (3) dür bu daḥı estağfiru'llâhu diyüp mağfiret-i taleb (4) mağfiret-i taleb itse bi-ḥasebi'l-bâṭın ḳuvvet-i (5) ḳalbiyye ile rūḥunda olan ḥicâbât-ı nûrâniyye (6) nün fenâsı ve ğafr ve seddi murâddır (7) ve aḥz-ı ḥavâşşuñ zunûb-ı ḥâliyye mâsivâ-yı (8) Allâhdur ve ḥicâbât-ı 'irfâniyyesidür ve bu daḥı (9) mağfiret taleb itse bi-ḥasebi'l-bâṭın ḳuvvet-i (10) rūḥiyye ile setrinde olan ḥicâbât-ı 'irfâniyye (11) nün fenâsı ve ğafr ü setr murâddur lâyiḥa (12) bu beyândur ma'lûm oldu ki istimâ' ve vird-i şerîfde (13) her birinün ḥâline ve maḳâmına göre ğafr ü (14) setri evrâd ü nûkte ve estağfiru'llâh üç (15) olduğına bu taḳdîr ve taḥrîr-i beyân-ı şarîḥdür (16) **فا علم بهذا الحال الباطنى من هذا المقال الظاهرى** (17) lâyiḥa vechiyle beyân-ı diger (18) ve ba'z dâ'ire-yi 'irfâna dâḥil ve ḥâl-i ḥikmete (19) vâşıl olmayan ğâfiller namâz 'aḳabında

(1) ve estagfıru'llāh ile istiğfār ile cā'iz degildir (2) hemān āyete'l-kürsiye şürū' lāzımdır diyeler (3) zīrā istiğfār-ı ma'şıyyetdür diyü bilā delil-i hayāl (4) bātıllarına tābi' olup namāz kılanlarda ve sā'ir (5) 'ibādet idenlerde hiç ma'şıyyet mülāhaza (6) itmezler haq budur ki ehl-i 'aceb olmayup (7) kalil ve keşir kendü noğşanın bilmeyüp ehl-i (8) tevāzu' ve ehl-i i'tizār olan ehl-i 'irfān (9) 'azizler katında ve hālinde 'ibādetde dağı (10) istiğfār dağı lāzımdur nitekim 'ariflerüñ (11) biri bu beyt-i fārisde işāret itmişdür (12) **Beyt** ya' nī Şeyh Sa' dī

Zāhidān ez günāh (13) tevbe konend

'Ārifān ez 'ibādet istiğfār

(14) ve bu beyān-ı hikmet amizün haqıqatine kemā kân (15) vuşul ve vuşuf murād iden zevāt vird-i (16) şerifde سبْحَاتِكَ مِنْ عِبَادَتِكَ *"Ey Allah'im sana hakkıyla ibadet edemedik."* (17) şerhinde olan beyānlara rücū' idüp (18) haqıkat-i hāle ve murāda vākıf ola ve dağı (19) şer'-i şerif-i nebevīde bu maзмün-ı mu' tebere delil

(1) şarīhdür ki meşābiḥde mezkūr ḥazret-i Şübān (2) rażiya'llāhu te'ālā 'anhı buyurur (3) كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا انصَرَفَ

(4) مِنْ صَلَوَتِهِ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ ثَلَاثًا إِشَارَةً حَكَمَتِ

(5) رَسُولُ اللَّهِ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ şıfat-ı (6) ḥakīme ve ḥamīdesiyle kitābu'llāhda mevşuf-ı (7) haq olan sultān-ı enbiyādan istiğfār-ı hikmet-i (8) 'irfāniyye ile üç vāki' olmuşdur beyān-ı diger (9) ve dağı müstağfir iki dürlüdür biri müstağfir bi'l-lisān (10) biri dağı müstağfir-i bi'l-lisān ve'l-cenāndur bu

(11) maḥallde مَنْ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ بِاللِّسَانِ وَلَمْ يَتُبْ بِالْجَنَانِ *"Kalp ile edilmeyen tövbe tam değildir."* (12) لَا يَتِمُّ istiğfāra kelām-ı şerifi mūcibınca

(13) ve dağı مَنْ اسْتَغْفَرَ بِاللِّسَانِ وَاحْتَرَّ الْعَصِيَانِ

(14) لَمْ يَسْتَهْزِ بِالرَّحْمَنِ فَهُوَ كَا *"Her kim diliyle istiğfarda ısrarcı olursa, alay etmiş sayılır."* mefhūmınca vāzi'ü'l (15) vird istiğfār zikriyle iktifā itmeyüp her (16) merātib-i aḥvāle şāmil olup ve dağı mücerred (17) istiğfār-ı bi'l-lisānda kalmayup

cemî'-i ma'âşiden (18) rücû' ve inâbet-i müyesser ve muḥakkāk olmak (19) kaşdına

81a

(1) *“Allah'ın sevmediği tüm alışkanlıklardan tövbe ederim.”* okıdı ve bundan sonra (2) 'aķīb şālavatda okunduğı otuz üç kere (3) el-ḥamdilu 'llāhu ve otuz üç kere Allāhu ekber dağı (4) okıdı beyān-ı müfīd bu ecilden okunmuşdur ki (5) meşābihde namāz bābından sonra zikr olınan (6) bābda **Ebū Hureyre** rażiya 'llāhu te'ālā 'anh ider (7) fuķarā'-ı şāḥābe yā resūlu 'llāhu bizim gibi kılup (8) ve mücāhede idüp ve mālārınun ziyādesin (9) fıķrāya bezl ve infāk idenler derecāt-ı (10) na'ime ya'nī cennet-i 'āliye gitdiler ammā biz (11) faķīrleriñ malımız olmayup infāka ķādir olmağıla (12) ol maķām-ı 'alāya vuşulda maḥrūmuz didiklerinde (13) ḥazret-i resūlu 'llāhu 'aleyhi's-şālavatu ve's-selām (14) dağı fuķarāya bu şavābdan ve ol maķām-ı 'āliden (15) maḥrūm olmadıklarına cevāb kaşdına (16) *عشرا و تكبرون عشرا* (17) *تسبحون في دير كل صلاة عشراً و تحمدون* (18) şālavat-ı farīza 'aķabında on kere sübhān (19) Allāh ve on kere el-ḥamdü li 'llāh ve on kere Allāhu ekber

81b

(1) diyiniñ sizler dağı anlarun derecāt ve maķāmātına (2) vāşıl olırsız buyurdılar ve yine meşābihde (3) ve bu ḥadīs-i şerīf zeylinde fuķarā-yı şāḥābeye (4) cevābda *و في رواية لسبحون و تحمدون* (5) *و تكبرون خلف كل صلاة ثلثاً و ثلثين* (6) dağı vārid olmuşdur 'ulemā-yı 'āmilin ve fużalā-yı (7) kāmilinden ulu'l-'azm olan 'azizler (8) otuz üçer kavliyle 'amel olunmağı ihtiyār (9) itmişlerdür ammā ba'z maḥāll-i 'acelede ḥıfzu 'llāh (10) el-muḥaffifin mūcibınca li-ḥikmet-i taķlil lāzım gelse (11) terk itmeyeler velākin evvel ki rivāyet üzere (12) onar kere dinmek dağı cā'izdür fāfhem cüdā (13) beyān-ı mühim ve bu zikr tesbīḥāt-ı 'aķīb şālavat-ı (14) fecrde okunmaķ mesnūn iken vird-

i şerîfde (15) dağı bu güne okunmasına hikmet budur ki **İmām-ı** (16) **Fahr-ı Rāzī** kıddise sırrahu **Tefsīr-i Kebīr**lerinde (17) ve ba‘z ‘ulemā dağı kitāblarında yazdıkları (18) üze bi-emru’llāh yer yüzine inen meleklerden (19) gice inen melekler gitmeyüp şabāh namāzın

82a

(1) edā iden mü ‘minler du‘ālarında el yüz sürince (2) melekler makāmlarına gidüp ve gündüz melekleri (3) gelürler aḡşām namāzında hemān bu gūnedür (4) bi-hasebi ‘t-ḡarīkat te ‘ḡir-i melā ‘ike lāzım gelmesün (5) diyü mesāyiḡ-i ‘azām fehḡām-ı şālavat-ı fahr (6) ‘aḡabinde itmeyüp vird-i şerîfde iderler (7) bu ḡuşuşda tebeyyīn-i ḡāl-i diğere ve tafşīl-i maḡāl (8) çokdur ‘ārif-i tettebbu‘ ide beyān-ı diğere ve otuz (9) üçer oḡutdğı taḡdīrce vird-i şerîfde (10) tesbīḡāt ‘aḡabinde **الله اكبر الله حمدا كثيرا** (11) **كبيراً والحمد** “Allah en büyüktür ve hamdin yücesi O’na layıktır.” dağı okıdı bunuñla tesbīḡāt (12) yüze temām olur beyān-ı melīḡ ve dağı vird-i meşāyiḡ (13) şabāh ve aḡşāmda okunmağıla bu tesbīḡāt (14) ve taḡmīdāt ve tekbīrātında ve bu evrāda ve sā ‘ir (15) a‘ māl-i şer‘iyyesinde vāḡi‘ noḡşān ve ḡaḡāsız (16) ‘afv ḡaşdına ve Ḥaḡḡ te‘ālānuñ ‘azīmet (17) ve kibriyāsına ve celā ‘il-i şıfāt ve zātında (18) olan rubūbiyyet-i kübrā ve salḡanat-ı ‘uzmāsı (19) şānına lāyık ve sezā ve ‘ibādat-ı bisyāra

82b

(1) ḡādir olmağın iş‘ār ve bu ‘özrini izḡār
(2) ḡaşdına **فسبحان الله وبحمده بكرة واصل**
(3) **و تعالى الله ملكا جبّاراً قهاراً استتاراً**
(4) **سلطاناً معبوداً قديماً قديراً لا خوف ولا**
(5) **قوة إلا بالله العلي العظيم** okıdı (6) lāyiḡa-yı laḡīfe ve dağı vird-i şerîf ibtidāsında (7) okunan Allāhumme yā settārdan elḡamdü li’llāhu ‘aliyyüt-tā‘at (8) ve ‘t-tevfīḡ kelāmına varınca ‘indi’llāh ehlu ‘l (9) lāha ḡālet-i maḡbūle ve şıfat-ı merḡūbe olup (10) ḡişāl-i ‘ābidān-ı şādīḡān ve kemāl-i sālīkān (11) ‘ārifān-ı fāyiḡāne izḡār-ı

maṭlūb ve mergūb (12) ve ġafr ve ‘afv-ı zūnūb ve setr-i ḥāl-i ‘uyūb ile (13) bed’en olınmağın bu şıfatla mevşūf olup (14) ve evvel ve āḥir ve bāṭın ve zāḥir-i murād bir olıcaḡ (15) girdüğü kapudan çıkmak i‘tibār ve nüktesiyle

و اعف عناياكريم واغفر لنا ذنوبنا (16)

(17) يا رحمن يا رحيم برحمتك يا ارحم الرحمن (18) ile temām ve ihtitām vāki‘ (19) oldu cümle meşāyih ‘ārifān-ı ‘izāmīn

83a

(1) ve mürşidān-ı kāmīlān-ı kirāmuñ mücāhede-i irfāniyye (2) ve müşāhede-yi ḥaḡḡāniyyelerinde ve ṭalibān-ı şādīkānuñ (3) ve rāğībānuñ ‘āşīkānuñ tevbe ve inābetle ve teslīm (4) ve istikāmetle mürşid-i kāmīl bedenden itdikleri (5) bā‘ işe-yi duḡūl ṭarīkat ve ta‘bīr-i ru‘yā (6) vuşūl-i ḥaḡīkatdur ki kelām-ı müstecem‘ cāmi‘ü’r (7) rumūz şerī‘at ve ṭarīkat lāzım olan (8) ziyā mehtābına meşābih ve kenz-i esrār ma‘rifet (9) ve ḥaḡīkatuñ fetḥ-i bābına miftāḥdur beyān-ı (10) laṭīf ve cemīl-ber vech-i taṣṭīr ve temşīl ḡalīḡ-ı (11) ber-kemāl ve ḥādī-yi lā yezāl kendü ḡikmet-i (12) ezeliyyesiyle vüçūd-ı insānda dört (13) cevāhir-i güzīde ve kuvā-yı pesendīde ḡalḡ itmişdür (14) biri ma‘rūf-ı ‘urefā ve mürşidīn olan nefsdür ki (15) üç mertebesi vardır nefs-i me‘āş ve nefs-i me‘ād (16) ve nefs-i küll dinilmişdür ve biri daḡı ma‘rūf-ı (17) ‘urefā ve mürşidīn olan rūḡdur anuñ daḡı (18) üç mertebesi vardır rūḡ-ı ḡayvānī ve rūḡ-ı (19) insānī ve rūḡ-ı sultānī dinilmişdür ve biri

83b

(1) daḡı vüçūd-ı insānda bi-ḡudretu’llāhu nefisle rūḡuñ (2) inzivācından tevellüd itmiş ḡalb-i ma‘rūf ‘urefā (3) ve mürşidīn olan ‘aḡldur ki anuñ daḡı üç (4) mertebesi vardır ‘aḡl-ı me‘āş ve ‘aḡl-ı me‘ād (5) ve ‘aḡl-ı küll dinilmişdür lāyiḡa-yı laṭīfe bu kuvā-yı (6) erba‘aya üçer mertebe i‘tibār itmek ser çeşmemiz (7) ḡutb-ı ḡazret-i şeyḡ Yahyā kuddese sırrahu’l-a‘lā (8) ḡazretlerinden Pīr Muḡammed Erzincānī ḡazretlerine (9) anlardan Cemāl Ḥalvetī zikriyle ma‘rūf (10) sultān Aḡsarāyī ḡazretlerine anlardan mürşid (11) kāmīl ehl-i yakīn ḡazretü’s-şeyḡ

Ḥayrū'd-dīn Tokādī (12) ḥazretlerine anlardan ḳuṭb-ı cihān mürşid üns ü (14) cān-ı nefis Ḳastamonīde türbe-i pür-envār (13) bī-pāyānlarında medfūn **Şa'bān Efendi** sultān (15) ḥazretlerine ittişāl teselsül iden irşādlarında (16) i'tibār ve 'amel olunmuşdır ile'l-ān dahı silsile-yi (17) şerīflerinden irşād iden e'izze-i kirām bu uşul-i (18) ḳānūn üzere ta'bīr-i ru'yā ile irşād iderler (19) lāyiḥa ber vech-i isti'āre ve kināye ve bu ḳuvā-yı

84a

(1) erba'ay cāmi' olan mü'min-i şāliḥ ḥadd-i belūḡa (2) vāşıl olup ṭālib-i 'ibādet ve şalāḥ raḡıb-ı (3) ma'rifet ve felāḥ iken ḳuvā-yı 'aql-ı me'āş bu ayīn-i (4) iḥvānī ol mü'min-i şāliḥ Yūsufını nefis-i me'āş (5) şıfatlarında her biri ḥased ve kīn ve zalāl-i mübīn (6) ile Ya'ḳūb hidāyet emīn ayından nice ḥile ile (7) olup ḥubb-i dünyā ve heves ve hevā şāḥrāsına (8) iledüp aḡvā-yı şeyṭān la'īn ile diyār-ı Ken'ān (9) imāndan cāh-ı 'işyānda gāḥ nūrāniyyet-i imān (10) ve gāḥ zulmāniyyet-i 'işyānla nedāmet ve ḥüsrān (11) anla eglenür ve bu cāhdan ḥalāş için (12) Ḥaḳḳdan iḥsān ricā ider iken hidāyet-i (13) raḥman ve bu ḥuşūşda sebeb-i ḡufrān ve mālīkū'l (14) cihād ve müddebbir-i aḥvāl-i 'ibād olan 'aql-ı ma'ād (15) bāzargānī *تجارة لن تبور* "...asla zararla sonuçlanmayacak bir ticaret umabilirler." (Kur'an-ı Kerim, 35/29) için ḳalb-i Mışra (16) giderken bi-ḥikmetu'llāh cāh-ı mezbūr üzerine (17) 'ubūr ve murūr idüp mü'min-i şāliḥ Yūsufını (18) cāh-ı 'işyānda bulup ḥabl-i mü'eyyen ināyetu'llāhu (19) ile ol cāh-ı 'işyāndan çıkarup

84b

(1) ve ḳuvī-yi 'aql-ı me'āş iḥvānından cedd ve himmetle ve (2) ḥabb-ü dünyā-yı denī olan necisdür hem ma'dūd (3) ile bey' itmek ve ṭarīḳ-i Ḥaḳḳda ticāretlen tebūr-ı (4) ḥāşıl olmak ḳaşdına mücāhede 'ubūdiyyet (5) ile merātib-i ilahiyyede menzil-bi-menzile revān (6) olup ve Mışr-ı ḳalbe vāşıl olup ve tevbe (7) ve inābet ḳapısından Mışr-ı ḳalbe dāḥil taşfiyesine (8) nā'il olduğda 'aql-ı me'ād ve bāzargānī cāh (9) ma'şiyetden ḥalāş olmuş bu 'iyd-i memlūk (10) ve maḥzūnī

sebûk-ı şerî'at ve tarîkatde (11) kalb-i Mısrınıñ 'azîzi olan rûh-ı sulţânî (12) mürşid-i kâmil demek vücûd ve terk-i dünyâ (13) denî olup haqq te'âlâ katında mergûb (14) olan ziyâd-ı behâ ile müyesser olup ve (15) mübâyâ'a-yı tarîkata dahı nısb oldukda (16) iştirâ iden rûh-ı sulţânî dahı Haqq te'âlâ (17) kend-i kudret-i kâmile siyle vücûd-ı insânda (18) tezvîc idüp bi-hikmetu'llâh izdivâc vâki' (19) olan nefsi me'âd Züleyhâsına teslim idüp

85a

(1) ve râh-ı Haqqda bi-hasebü'terk ve'l-uzlet-ı hıfz-ı tām (2) içün lâzım olan ikrām mişvâ-yı şalâh ile (3) tekrîm eyleyüp ve zevk ve şafâ ile ol maķâmda (4) sâkin olup zikr-i ilâhiyle hâlvetine zikr ve fikr-i (5) ilâhî ile hâlvetine şâkir iken nefsi Züleyhâsınıñ (6) keyd-i 'azîmine ve mekr-i cesîmine bi-hıfzu'llâh (7) ve himâyetu'llâh mübtelâ olmayup ya'nî hilâfet-i (8) şerî'at ve maķall-i tarîkat ismi 'azîm bâ'ış-i (9) nedâmet zâhir ve şâdir olmasa hâzret-i (10) Yûsuf şiddîku'llâh gibi kuvvet-i şadâkat (11) vehâl-i istikâmet ile râh-ı Haqq merâtib-i (12) 'ulya ve maķâmât-ı 'urûc ve tahşîl-i ma'ârif (13) ve haķâyık-ı dürûc ve kûtbîyyet-i kübrâ-yı pür (14) kemâlât sebebiyle mısr-ı kalbde olan taht-ı (15) câna sulţân-ı 'âlem olur **kûtb-i li-mü'ellif**

(16) mısr-ı dile vâñ olan bulur kemâlât-ı (17) devlet

Bâ'ış-i ref'etdür bi'llâhi işbu menşib

(18) cân iline cân olup 'âleme sulţân olur

(19) emrine hem râm olur ehl-i maşrıķ ve mağrib

85b

(1) ve eger ol tâlib hâzret-i Yûsuf şiddîku'llâh-vâr (2) şıdk ve istikâmetinde ve mücâhede ve hâlinde (3) bir karar itmeyüp ol tâlibüñ hû yüzünde cümle (4) ef'âl ve şıfâtı ahsen görmekle nefsi (5) Züleyhâsı ziyâde meyl itdikde izhâr-ı nezâhat (6) ve şadâkat kaşdına **اَنْ رَبِّىْ اَحْسَنَ مَثْوَاى** (7) dimesi ya'nî rûh-ı sulţânî mürşid-i kâmilinüñ (8) ol tâlibe bu kadar himmet-i 'âlîsi ve hâlvet-i (9) kalbinde cây-ı felâh-ı seniyyesi

olup (10) ikrām-ı misvā-yı şālāh ile beytu ’llāh kalbinde (11) cāy-ı felāh virmişken
nefs Züleyhāsında (12) keyd ve mekrinden ictināb-ı tām idemeyüp (13) zarūret
yāhūd rızā ile emrine imtişāl (14) ve da‘vetine icābet şūretinde göründükde (15)
nefs-i emmāre ve levvāme maḳāmına tenezzül (16) idüp şıfāt-ı zemīme zindānında
envā‘-ı (17) nedāmet ve hüsranla bir zamān maḥbūs-ı (18) zindān beyān-ı diger ve
ammā ol dervişün (19) kalb ve rūhunda ve mürşid-i kāmile tesliminde

86a

(1) seḳāmet olmayup belki kemāl-i şadāḳat ve istikāmetde (2) ve tevbesinde ve
istikāmet ve inābetde idāmet (3) olup tekrār mücāhede-yi şādıḳa ile dāmen-i (4)
mürşide pek yapuşup bundan aḳdem-i zıkr (5) olınan ḳānūn-ı hümāyun üzre ta‘bīr-
i ru‘yānuñ (6) afākīsın ve enfūsīsın [temyīz] ve teşhīşe (7) ḳādir ve şıfāt ve ihlāş
farḳda māhir ve ‘avālim (8) erba‘adan ‘ālem-i mülk ‘ālem-i melekūt beyninde
vāḳi‘ (9) ‘ālem-i mişālde ve berzaḥda zuhūr iden ḥālātdan (10) irā‘et-i ḥaḳḳla
görü[nen] ru‘yā-yı şādıḳa fark (11) teşhīşde ve ta‘bīrinde māhir ve ‘ārif olan (12)
mürşid-i kāmil himmetle ve ta‘bīr ru‘yāsıyla ve ḥazret-i (13) Yūsuf ‘aleyhi ’s-selām
ve ḥaḳḳında nāzil olan (14) **و لنعلمه من تاويل الاحداث** maẓmūn pür (15) ḥikmeti ile
ḳuvvet-i rūḥāniyye ḡālib olmaḡın (16) nefsi emmārede ve levvāme şıfāt-ı
zemīmeleri (17) zindānından ḥalāş olup ve nefsi mülhime (18) ve muṭma‘inne ve
rāziyye şıfāt-ı ḥamīdelerin (19) ḥalle tekmil itdiği ecilden ta‘bīr-i ru‘yāya

86b

(1) bu ḳānūn-ı hümāyun üzere kendü ve daḡı ehl olup (2) **وكذلك مكنا ليوسف في الارض**
“Böylece Yūsuf’a orada dilediği gibi hareket etmek üzere ülke içinde yetki verdik.”
(Kur’an-ı Keri, 12/56) maẓmūn-ı hümāyununca (3) ba‘de tekmilü’l-ḥālāt ḥazret-i
Yūsuf mişāl-i ḳuvvet (4) ḥāliyye ve bāliyye ile mısr-ı ḳalbe ve serā’ir vech (5) ve
taḥtḡāh sırr ḥākim ‘ālī ve sulṭān-ı müte‘ālī (6) olmasında zerre iştibāh yokdur ve
bundan aḳdem (7) zıkr ve ketb olınan ḳıṭ‘a ki ol mısr-ı dile (8) ḥān olan buldu
kemāl-i devletdür bu maḡale daḡı (9) münāsibdür lāyiḡa ve bu sa‘y ve mücāhede

ve (10) inâbete ve müşâhede ile hâl ve kemâl tahşîl (11) idüp dil ve cân mışrına sulţân olduğda (12) bundan ağdem nefis-i emmâre ve levvâme şıfât-ı (13) zemîmesiyle muşlihu ’n-nefs nâm-ı risâlemizde (14) nazm olunmuş idi kıt’a ki nefis-i emmâre (15) nûn yedi şıfât-ı zemîmelerin beyânü ’l-mağharir’ü ’r-risâle

(16) nefis-i emmâre şıfât-ı heftdür

(17) kibr ve hırş ve Ėased ve şehvetdür

(18) dördi bu üçünü dâği böyle gör

Buhl ve (19) ĖıĖd ve Ėazab ve Ėiddetdür

bu şıfât-ı zemîmeler^{87a}

(1) câmi’ olup ve bîñ cefâ ile câh-ı ’ işyân aţan (2) tağvâ-yı nefis-i me’ âşâ dil-Ėırâş ve ’ aĖl-ı me’ âş (3) iğvânı Ėalebe şıdĖ ve hidâyet cezbesiyle iğvet-i (4) Yûsuf-var bi ’z-zarûri Ėuvve-i rûĖ-ı sulţân-ı (5) ’ irfân Yûsufunûñ dîvân-ı Ėümâyûn sa’ âdet mağrununa (6) gelüp derd-i devletde her biri Ėul olup bu ’ ubûdiyyetle (7) ni’ met-i ma’ rifet-i ma’ ârife müstaĖaĖĖ ve fezâ ’il-i ĖaĖîĖate (8) müstağrağ oldılar lâyiğatü’l-laţife li-muğarrir-i (9) hazihi ’r-risâle ey mü ’min-i ’ ârif ve ey rumûz-ı (10) esrâr-ı evliyâyâ vâğıf bîl ve âĖâĖ ol ki

(11) المحرر الحقيق ان لكل شيء بابان لكل بان دخول

(12) وان لكل دخول مراداً وان لكل مراد حكماً

(13) و كمالاتها صوريات و مغوياتا

(14) olan kelâm-ı mûcib ’ irfân-ı Ėânî ve beyân-ı (15) meş’ur-ı ’ irfân Ėâlî muĖteżâsınca ’ ilel-i erba’a (16) nümûzı her şey’e şûrî ve ma’nevî bir güne (17) Ėapu ve her Ėapuya bir güne duğûl ve her duğûla (18) bir güne murâd üzere ve her murâda bir güne (19) Ėâyet ve kemâl Ėuşûlî lâzımdur lâyiğa ve zıkr

87b

(1) olınan ağvâl ehl-i ’ irfân Ėâlinde bi-Ėasebi ’t-temşîl (2) ĖâĖ şûrî olup ve ĖâĖ ma’nevî olur ma’nevîdür (3) biri budur ki sulţân-ı enbiyâ şalla ’llâhu ’aleyh (4) ve sellem dağı ĖaĖĖ vâridât-ı vüğûd-ı muţlaĖ (5) ile şağrâ-yı ’ âlem zâhirde binâ itdikleri (6) bâğ-ı şerî’ ate Ėapu îmân ve islâmdur ve (7) ol bâğ-ı şerî’ ati muğîğ olsun

içün (8) binâ itdikleri serâ-yı tarîkate kapu tevbe (9) ve inâbetdür ve ol serâ-yı tarîkate binâ (10) itdikleri buyût-ı ma‘ rufeye kapu ol tevbe (11) ve inâbetde şıdk ve devâm ve mürşid-i kâmile (12) teslim ve istirşâdında ve ‘ ahd ve mübâya‘ asından (13) ziyâde teslim ve mütâba‘ atdur ve ol buyût-ı (14) ma‘ rifetde şebât ve qarardur ve riyâset ve (15) siyâdet-i ma‘ nevîye ile taşarruf-ı bisyâr içün (16) binâ itdikleri serîr ve tahtgâh-ı ‘ alâ (17) haqîkate kapu bu mertebede Allâhu fî Allâh (18) hülûş ve mücâhede ile hâl-i fenâ ve kemâl (19) fenâ ile fenâ ender fenâ hâliyle beķā

88a

(1) ender beķā hâl-i ‘ ayn şuhûda gelüp hazret-i (2) resûl-i ekrem ‘ aleyhi’s-selâm رب ارنى الاشياء كماهى (3) diyü itdikleri du‘ â-yı qarînü’l-icâbâtı (4) hükmiyle zevķ ve hâl ve meşhûdıyla haķâyık-ı (5) eşbâya ‘ ârif ve feyz-i rahmân ile her şey’üñ (6) sırrına vâķıf olmaķdur ve bu kapulara (7) dâhîl olmayanlara ma‘ ârif-i haķâyıķa ve bu (8) haķâyık kuvvetle tecellî-yi zâta bi-kemâlihi zâta (9) vâşıl olmaz nitekim bir nümûzdan bir (10) ilâhîde dinmişdür

Beyt-i şerî‘ at bilmeyenler (11) ‘ âmil olmaz

Tarîkat görmeyenler kâmil olmaz

(12) Haķîkat bulmayanlar vâşıl olmaz

İrenlerdür (13) erenler bu vişâle

ber vech vâşıla-i lâyiha (14) beyân-ı diger ve daķı ma‘ lûm ola ki her şey’üñ (15) şûrî bir bâbı ve her ‘ ilmüñ kavâ‘ idi (16) üzere bir kitâb vardur bunlaruñ bâbı olduķı (17) gibi ‘ ilm-i kulûb ve ‘ ilm-i bâtın itlâķ olunup (18) muğîbât-ı ilâhiyye ve hikmet ğayr-ı mantûķ-ı bahâdan (19) olan ‘ ilm-i ledünnî ki sûre-i Kehfde zıkr ve hikâyet

88b

(1) olunduķı üzre hazret-i Mûsâ ‘ aleyhi’s-selâm (2) istirşâd ve teslîmi ile emr ve irsâl (3) olunduķı hazret-i Mûsâ ‘ aleyhi’s-selâm şânında (4) ve min ‘ indî’llâhu aña virilen kemâlât-ı ilâhiyye beyânında (5) nâzil olan : *واتيناه رحمة من عندنا* “Derken, kullarımızdan birini buldular ki ona katımızdan bir rahmet vermiş ve ona

nezdimizden bir ilim öğretmiştik.” (Kur'an-ı Kerim, 18/65) (6) ve tefsîr-i Kâdîde hüve'l-vahyi'n-nübüvvet dinilmiştir

(7) Tefsîr-i Kâdîde **مما يخض بنا ولا يعلم**

(8) **ألا بتوفقتنا و هو علم الغيوب** diyü beyân olan (9) mazmûn-ı hümayunınca 'âlem-i kalb ve rûhdan sırr-ı hafî (10) ve hafâ-yı muṭlak ḥâliyle taḥşîl ve tekmîl olunmağın (11) ya'nî elfâz ve 'ibâret-i melfûziyye ve mektûbiyye ile (12) taḥşîl ve tekmîl olunmayup ancak ru'yâda te'vîl (13) eḥâdisde ve taḥkîk-i vâridatda ḥazret-i Yûsuf (14) 'aleyhi's-selâm mişâl ehl-i kemâl olan mürşid-i (15) kâmiller ta'bir ve taḥkîki ve zıkr olunan ta'bir-i ru'yâ (16) kânuñ üzere tâlîbüñ enfûs 'âleminde olan (17) şîfât-ı nefsâniyye ve kalbiyye ve rûhiyye ve (18) 'akliyyesi eger zemîmesidür ve eger ḥamîdedür (19) 'ârif-i kâmilüñ ma'rûf olan mülk ile melekût

88a

(1) beyninde vâki' 'âlem-i mişâl temşîl itdikde mürşid (2) kâmil kuvvet-i 'irfâniyyesiyle ru'yâ kitâbından ol (3) tâlîb râhı ta'lîm ve irşâd idüp (4) tâlîb daḥı bu ta'lîm ile kendü ḥüsn-i ḥâlin (5) ve felâḥ-ı şîfâtın ve tenzilin ve terķîbin bilüp (6) ve şıdk-ı mücâhede ile istirşâd ve ta'lîm (7) itdikde 'ilm-i ledünnide ve taşavvuf ḥâlinde olan (8) muğîbât-ı 'irfâniyye ve rabbâniyyenüñ cümlesi (9) mürîd ile ve mürşid ortasında sırrânî ma'lûm (10) olup **من عرف نفسه فقد عرف ربه** “*Kim nefsi* *bilirse rabbini bilir.*” feḥvâsınca (11) tekmîl-i ḥâl ve kemâl ider **kıt'a**

Evvelimiz mertebesi 'ilmsiz ta'lîm

(12) Halka şarf-ı şadâ ile ta'lîm

Sözü (13) ve'l-ḥâşıl ehl-i ḥâl aîlâr

Bu rûmûzı girüye (14) ve ḥâl aîlâr

lâyiḥa ve daḥı men 'arefe nefsehuda (15) merâtib ve me'ânî çok ednâ mertebesi (16) sâlik vücûdında olan bu dört şeyleri (17) mu'aneyeten ve müşâhedeten bilmekdür lâyiḥa ve bu kelâm-ı (18) şerîfde nefsinden dört mevâduñ biri (19) olan nefs-i ma'rûf degildür sâliküñ

(1) ‘ ayn-i vücūdudur ki ehline ma‘ lūmdur beyān-ı diger (2) ve daḥı rical-i şālihden vākī‘ olan ru‘yā-yı ḥüsne (3) ve şāliḥa-yı cilā yāy-ı ‘ālem mülk-i mücāhede ve mükāşefe (4) sinde ‘ ilm-i ledünninün ḥafāyā-yı melekūtısın (5) taḥşil-i metīne kitāb-ı mübīn olduğına delīl (6) kaṭ‘ı ve sende mergubdur ki ḥazret-i resūl-i (7) ekrem şallā’illāhu ‘aleyhi ve sellem neccārī ḥadīşlerinde (8) ḥazret-i Enes rażiya’illāhu te‘ālā ‘anh rivāyetinde (9) buyururlar الرّؤىاء الجنة من الرجل الصّالح (10) şāriḥü’l-ḥadīş **ibn-i Mālik** ḥazretleri muzāf (12) taḥdīr idüp ya‘ nī من اجزاء علم النبوة (11) buyurdılar ve daḥı şāriḥ ḥazretleri ḥāl-i (14) ru‘yā ile ḥāl-i nübüvvetün mābeynlerinde cihet-i (15) cāmī‘ a ve vech-i şebbe beyān idüp (16) من حيث ان فيها اخبار عن الغيب buyurdılar (17) ve ‘n-nübüvvet ḡayrı bāḳiyye lākin ‘ilmhā baḳ ve tekrār (18) ḥadīş-i āḡir ile temsīl idüp ve hazā kavle (19) ‘aleyhi ‘ş-şalavatu ve ‘s-selām

(1) ذهبت النبوة و بقيت الميراث buyurdılar ve daḥı kavı-i āḡir
 (2) beyān idüp ذلك اعطى الرّيا كما يعبر الرّيا كما يعبر (3) Yūsuf ‘aleyhi ‘s-selām buyurdılar
 (4) ve **Ebū Sa‘īd** rażiya’illāhu te‘ālā ‘anh rivāyetinde
 (5) الرّو يا الصّالحة اى الجنة جزء من منه
 (6) وار بعين جزء امن النبوة ve daḥı buyurdılar (7) ma ‘nāsı ehline ma‘ lūmdur ve ammā **Buḡārī** (8) ḥadīşlerinde Ebū Fütāde el-Ḥāriş rivāyetinde
 (9) daḥı الرّو ياء من الله والحلم من الشيطان “Rüya Allahtan hulüm idr şeytandandır.” (10) buyurdılar bu ḥadīş-i şerīfde şāriḥ ḥazretleri buyurdılar
 (11) يعبر بهما عما يراه النائم
 (12) لكن غلب استعمال الرّو يا فى الحبو به
 (13) والحلم فى المكر وهه و لهذا اضافته
 (14) الرّو يا الى الله اضافته تشريف والحلم
 (15) الى الشيطان وان كان كلّ منهما بقضاء الله ولا فعل الشيطان فى ذلك

(16) ma' nā-yı şerîf (17) budur ki ru'yâ Allâh te'âlâdandır hilm şeytândur (18) buyurulmuş iken şârih hazretleri ru'yâ (19) ile hilmüñ el-luğat farkı bu kadar ikisi

89b

(1) dahı rā'î uykusunda ne gördi ise andan
(2) 'ibāretdür didikden sonra كلمته لكن استدراك (3) idüp ru'yâ gökcek görünen vākı' ada (4) isti' māl olunmak ve hilm-i mekr ve görünmek vākı' ada (5) isti' māl olunmak gâlib olunmuş buyurdılar (6) hikmet-i şârihüñ 'ilmine mefûzdur ve vech (7) lâyiha beyân-ı şerîf aña binâdur ki (8) meşâyiḥ-i mürşîdân-ı 'ârifân beynlerinde vākı' anuñ (9) envā'ı vardır ba'z müte'ârif olan bunlardır ki (10) ru'yâ-yı rûhâniyye ve nefsâniyye ve ru'yâ-yı (11) ḥamâniyye ve şeytâniyye ve ru'yâ-yı meleki ve melekûtî (12) ve ru'yâ-yı şâdıkā ve kâzibe derler imdi (13) mürşîd-i kâmil oldur ki bu ḥuşûşda zıkr (14) ve tahrîr olınan ahvâlde zann ve ḥayâlde kalmayup (15) şuhûd ve 'ayâniyla temyîze ve teşhîşe kâdir (16) ola zîrâ ru'yâ-yı 'ilm-i ledünninüñ kitâbı olacak (17) mu' allimine meded-i kıvât 'aleyhi be kudret ta'limiyye (18) kâdir olur ise müte'allim dahı ol kadar istifade (19) ve tahşîl ider mürîd ile mürşîd dahı iledür

90a

(1) beyân-ı deyrüñ bu envā' uñ ve evşâfuñ aḥkâm-ı (2) laṭîfesindendür ki şavâcib-i etvârdan (3) olan mürşîd ve mürîde vākı' asın ve
(4) و ان للانسان ظهرا و بطننا لبطنه بطننا الى سبعة ابطن الانسان والقران توأمان (5) bu ḥadîs-i şerîfi (6) maḳbûl ehl-i 'irfân ve ehl-i ḥâlât fehvâsınca (7) yedi tavr-ı ma'rûfdan tavrına göre ve yedi (8) seyrinden seyrine görüne ve mefâtiḥ-i esmâsından (9) ismine ve miftâhına göre ve merâtib-i erba'âdan (10) şerî'at ve tarîkat ve ḥaḳîkat ve ma'rifet (11) itlâk olınan mertebe ve ḥâline göre te'vîl (12) ve ta'bir olunmak dahı lâzımdur bir vech-i lâyiha (13) beyân-ı laṭîf ve bir ḥâl-i güzîde dahı oldur ki (14) meşâyiḥ-i 'izâmuñ ta'bir-i ru'yâsında ḥâle (15) ve maḥale göre şerî'at ve tarîkat ḥâlinde ve maḳâmında (16) görülen vākı' a ḥîn-i ta'birde lisâna ve naṭıḳâ (17)

gelür zîrâ İmâm Kâşânî quddise sırrahu ıstılâhân (18) nâm-ı kitâbda kelime-i hikmet beyânında ‘ilm (19) şerî‘at ve tarîkat mantûk-ı behâ olan hikmet

90b

(1) ilâhiyyedendür buyurmuşlardır ve ammâ hâl-i ma‘rifet görilen (2) ru’yâ her zamânda ve her hâlde lisâna nâtika gelmez (3) gelürse de görinen hayâlât-ı meşâliyyeyi her şeyh (4) mürşid-i kâmil ve muğber-i ‘ibâretile hakimâne ve ‘ârifâne (5) rumûz ve işâret ider ve mürîd dahı keşf-i ma‘nevî (6) yüzinde ve hâlinde tezkiye nefis ve taşfiye kalb (7) ve bahliyye rûh ol kadar fehm ve ez‘ân idüp (8) feyz-i rahmânî ile serâniyyu’llâhu hâlu’llâhu ma‘rifetu’llâhu tahşîl (9) ider ve hakîkate vâsıl olan tâlib-i hakîkatuñ (10) dahı vâkı‘a hakîkine senûñ ta‘bîr-i tahkîki ve hâlî (11) tekmîli bundan takrîr ve tahrîr olınan beyân-ı vânilerden (12) fehm ve ezân olına fâfhemü’l-keâmü’l-hakânî (13) bi’l-ilhâmü’r-rabbânî beyân-ı diger ru’yânûñ bi-hasebi’l (14) etvâr ve’l-merâtib ta‘bîr ve te’vîl oldığı (15) gibi keşret ve vahdeti mecâz ve hakîkat hasebiyle (16) dahı ta‘bîr ve te’vîli ve takdîri ve tahkîki vardır (17) beyân ider diger keşreti ve mecâzî ta‘bîr ve te’vîle (18) maqâmına ve hâline göre mübtedîler ve ba‘z mutavvaşıtlardan (19) etfâl-i tarîkat telkîn ve irşâd olunmak olur

91a

(1) ve vahdeti ve hakîkî ta‘bîrde ba‘z ehl-i isti‘lâ (2) mutavvaşıtlardur bu rumûzât-ı esrâriyye ile erbâb-ı (3) hakîkat-ı kâmile ve münehitler dahı irşâd olunmak (4) olur zîrâ merâtibü’l-hayyaya ve ma‘ârif ve hakâyık (5) ğayr-ı mütenâhiyyeye aslâ ve kat‘â ğâyet yokdur (6) ehline ma‘lumdur bu hâlûñ tafşîli ve beyân (7) bu risâlemizde kâle gelmez bu dahı ehline ma‘lumdur (8) huşûşan şeyhü’s-şuyûh kutbiyyet-i Kübrâ ile ser- (9) çeşme-i evliyâ hazretü’s-şeyh Seyyid Yahyâ quddisu (10) sırrahu’l-a‘lâ hazretlerinden **Molla pîr Muhammed Erzincânî** (11) hazretlerine anlardan dahı cemâl-i halvetî zikr-i cemîli (12) ile ma‘rûf çalabı **sultân Akşaraylı** hazretlerine (13) anlardan **Hayru’d-dîn et-Tokâdî** hazretlerine (14) esrâr hem

anlardan daḥı şeyḥimiz sulṭānımız mürşid-i (15) kāmīl ve muvaḥḥid-i vāṣıl ve mürşid üns ü cān (16) **Şa‘bān Efendi** sulṭān ḳuddise sırrahu ḥazretlerine (17) muttaşıl ve müteselsil olan silsile sedīde (18) mizde irşād iden e‘izze-i kirāmuñ ve her birinüñ (19) ḥulefā-yı bi-iḥtirāmı olan sulṭānlaruñ aḥvāl

91b

(1) mezkūriyye ve merātibe ziyāde ‘ilm ve şu‘ūr-ı nāmları vardır (2) ve bu merātibe mezkūrunuñ mertebe-i ‘ulyāsına ve ḥaḳīḳatine (3) vuḳūf ve ‘irfān-ı murād iden ḥāṣn ve ḥallāne ve (4) dervīşān-ı ṭālibāna ma‘lūm olsun ki ḳudretü’l (5) ḥaḳīḳīn ve şafvetü’l-muvaḥḥidīn ve şerifü’l-mille ve ‘l-ḥaḳḳ (6) ve ‘l-yaḳīn ve rāşidü’l-mürşidīn ve ‘l-mūkmilīn Dāvud bin (7) Muḥammed bin Muḥammed el-Kayserī ḳuddise sırrahu ‘l-envārı (8) ḥazretlerinüñ manzūr ‘ulemā-yı ‘ārifīn ve ma‘rūf (9) ‘urefā-yı kāmīlīn olup ve on iki faşlı müştēmil (10) olan maṭla‘-ı nām-ı kitāb ḥayru’l-māl ve ‘l-me‘āb (11) larınuñ altıncı faşlında bu ḥāle kemāle müte‘allik (12) taḥḳīḳ ve beyān idüp faşluñ ibtidāsında

(13) اعلم ان العالم المثالى هو عالم روحانى من

(14) جوهر نورانى شبيه بالجواهر الجسمانى فى

(15) كونه نورانيا وليس بجسم مركب مادى

(16) ولا جوهر مجرد عقلى لانه برزخ وجد فاصل

(17) بينهما وكل ما هو برزخ بين الشينين لا بد

(18) didiklerinden sonra (19) وان يكون غير هما بل له جهتان يشبه بكل منها مايناسب عالمه

92a

(1) faşl-ı mezbūr-ı cāmī‘ oldıḡı tenbīhātlardan (2) sürḥle yazılan bu tenbīhlerinde

(3) لا بد ان تعلم ان كل ماله وجود فى العالم الجسى بالنسبة

(4) الى عالم المثالى كخلقه ملقاته فى بداء لانهاية له

(5) buyurdılar bu kelāmuñ mefhūmı ḥaḳāyık-ı ‘irfāniyye (6) ve daḳāyık-ı

ḥāḳḳānīde kāmīl olan ‘azīzlere ma‘lūmdur (7) lāyiḥa ve bu faḳīr bir tefsīr Dāvūd

Ḳayserī ḳuddise (8) sırrahunuñ bu kelāmuñ kevmden muḳaddem bu ḥālī (9)

müşâhede itmişdim bu vechle ki yigirmi yedi (10) yaşında cezbe-yi ilâhiyye ile Şa‘bân Efendi (11) ustasından kâ‘im maķāmları olan kûtb-ı (12) enfüsî ve evķāfî Şeyhü’ş-Şuyûh ‘Abdu’l-Bākî (13) efendi ķuddise sırrahu hāzretlerinden izāyet-i şahīha ile (14) sülûk idüp ilâ el-ân elḥamdulillāhu el-melekü’l-mennân (15) sünnimiz yetişseñiz vāşıl oldu dervîşlikde (16) kendü vāķi‘lerim ve āsitâne-yi sulṭānda olan (17) irşādımda dervîşân-ı tālībānuñ vāķi‘larıña (18) ta‘bîr olınmışdır yokdan mı ḥadd ü bî-pāyân (19) daķāyıkda ‘ıynet ammā meşeli vāķi‘ olmuşdur

92b

(1) Dāvūd Kayşerî hāzretlerinüñ

(2) ان كل ماله وجود فى العالم المحسى بالنسبة الى العالم المثالى

(3) كخلق ملقاته بد الانها به لها didiklerinüñ (4) ma‘nāsı ‘ālem-i ḥasīde ve ‘ālem-i mülk dinilen (5) mer’iyyātda görünen vücūd-ı eşyā zıkr olınan (6) ‘ālem-i meşāliyyāt ve ḥayāliyyāta sebep etrāfı (7) görünmeyüp ve se‘tî pāyân olan (8) şahrā-yı kebîr ortasında vuzû‘ ve liķā olan (9) bir ḥalka-yı kebîr gibidür didiklerinden ma‘lûm (10) olur ki keşret-i şūrî ‘ālem-i mişāl kemā kân (11) fark olunur ve faķîrûñ itdiği müşâhede (12) ḥālî daḥı ma‘lûm olur beyân-ı diger ve daḥı (13) ta‘bîr-i vāķi‘a ḥuşuşunda kıl u ķāl ve (14) tafşîl-i maķāl ve ḥāl çokdur cümlesini bu (15) muḥtaşarda beyân-ı ķābil degildür cümleden biri (16) mürşîd-i kāmîl Şa‘bân Efendi hāzretleri (17) dā‘imā tenbîh idüp buyururlardı ki vāķi‘a (18) ta‘bîrinden murād ıslāḥ-ı nefis idüp (19) şıfāt-ı zemîmeyi efnâ itmekdür ve bu ru‘yâ

93a

(1) kitābın okumak ile āfāķa ve enfüsâ ve zāhirâ ve bâṭınâ (2) nokşân ve terkîsin ve esās-ı muḥkemi olan men ‘arefe (3) nefsehu feḥvāsınca nefesine ‘ārif olmağıla (4) feķad ‘arefe rabbehu feḥvāsınca ef’âle ve şıfâta ve (5) zāta rabb-i kerîmine daḥı ‘ārif olmaķdır imdi (6) murād bir olıcaķ vāķi‘ayî aşlâ āfāķa ta‘bîr (7) itmeyüp enfüsî ta‘bîr itdikle nefsiñize ‘ārif (8) olup bu sebeb ile rabbiñize daḥı ‘ārif (9) olasıñız zîrâ āfāķa ta‘bîr idecek vāķi‘añız (10) zāyi‘ olup zıkr olınan fevâ‘id-i

‘irfāniyyeden (11) hiçbir nesne bī-müfid olmaz dirlerdi ve (12) ḥazret-i sulṭān
ḫuddise sırrahu mübeddilerüñ (13) ve mutavassıtlaruñ vāḳı‘ alarını āfāḳa oldıǵı (14)
mürşide ma‘lūm olur ise i‘tibār-ı laṭīf (15) ile li-ḫikmeti enfüs ‘ālemine ve ḥāline
ta‘bīr (16) ide daḥı buyurdılar lāyiḥa ve ḥazret-i sulṭān (17) ḫuddise sırrahu
buyururlardı ki dervīş-i ṭālībānuñ (18) vāḳı‘ ası cemāl yüzünden rūḥānī görünür (19)
ise **فبها ونعمة** ve eger celāl yüzünden

93b

(1) nefsānī görünür ise terḳī ḳaşdına ḥakīmāne (2) cemāl yüzünden rūḥānī olmaǵa
sāvīl (3) olına bu vechle ki ḥālā türbe-i envārlarında (4) bile medfūn olup ve mürşid-
i kāmīl kāmīlīmiz (5) olan **Muḥyi’-d-dīn Efendi** ḫuddise sırrahu rivāyet iderler (6)
ki bir gün ḥazret-i sulṭāna bir vāḳı‘-a-yı nefsāniyye (7) söyledim negüzel diyüp
ḥāşılı’l-keḷām (8) pesend itdiklerinde benim sulṭānım bu vechle (9) güzel
nefsānidür didim anlar daḥı güzelliǵı (10) oldur ki āyīne-yi ḳalbūñ pāk vücūdında
olan (11) şıfāt-ı zemīme-i nefsāniyyeñ ‘indi’llāhu saña (12) gösterilmiş mücāhede
idüp şıfāt-ı (13) zemīmeyi gidersin dinilmiş eger ol (14) vāḳı‘ ayı görmeseñ sende
tenezzeh noḳşān (15) görünmezdi çünki göründi var (16) çalış diyü du‘ā itdiler (17)
temmetü’r-risāleti ba‘vān Allāh (18) te‘ālā el-mülk-i şāḥib (19) el-cemāl ve’l-celāl

6. DİZİN

a. +de 81b/9

6.1. Gramatikal Dizin

A

‘**abd-nāk** (Ar.): Kul, köle,bende.
Allah’ın kulu olması sebebiyle insan.
‘a. 23a/5

abdest (Fars): Namaz kılmak, Kur’ân-ı Kerim okumak gibi ibâdetleri yerine getirebilmek için dînin şart koştığı şekilde niyet ederek el, ağız, burun, yüz, kol ve ayakları yıkamak; baş, kulaklar ve boynun iki yanını meshetmek sûretiyle temizlenme ve bu şekilde yapılan temizlik
a. 62b/18

‘**âbid** (Ar.): İbâdet eden, kulluk eden kimse
‘a.16b/16
‘a.+dir 57b/13

‘**âbidan** (Ar.): İbâdet edenler.
a.+ı 82b/10

‘**acaba** (Ar.): Merak, şüphe ve tereddüt bildiren soru zarfı.
‘a. 62b/17

‘**aceb** (Ar.): Şaşma, hayret.
‘a. 27a/8, 78b/6, 80a/6

‘**acele** (Ar.): Bir şeyi çabuk yapmaya çalışma, telâş ve sabırsızlık göstererek çabuk davranma, çabukluk, tezlik, şıtap
a. 47a/17, 63a/1

‘**acem** (Ar.): Arap ırkından olmayanlara Araplar’ın verdiği isim
‘a. 69b/7
‘a.+dür71a/5
‘a. +i 23b/16
‘a.+ün 69b

acı-: Canı acımak.
a.+r 41a/19
a. +sına41a/6
a.+yup 41a/8

‘**acîb** (Ar.): Çok acâyip, tuhaf, garip, şaşırtıcı
‘a. 75b/15

‘**âciz** (Ar.): Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, âcizlik.
‘a. 12a/1, 22b/10, 25b/16, 73a/1
‘a.+dür 22b/17

‘**acz** (Ar.): Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, âcizlik.
‘a. 10b/14, 10b/17, 16a/6, 16b/8, 25a/3, 25a/7, 26a/2, 26a/7

‘**acz-engiz:**(Ar.+Far.): Güçsüzlük veren.
‘a. 23a/7
‘a.+i kul 24b/19, 25b/11
‘a.+de26b/4
‘a.+e 28b/3
‘a.+i 26a/4
‘a.+ini 25b/18
‘a.+iyle 24b/6
‘a.+ün 22b/19, 26a/6

açıkla-: Açıklamak işi, îzah, tafsil, tasrih.
a.-sa 56a/11

aç-: (Bir şeyi) Kapalı, örtülü, kilitli
veya bağlı durumdan çıkarmak
a.-up16b/7

a‘dā’ (Ar.): Düşmanlar
a. 40b/17

ādāb (Ar.): Davranışlarda ve karşılıklı ilişkilerde alışılmış usûllere, ahlāk ve terbiye kurallarına göre uyulması gereken esaslar, âdet, yol yordam, yol erkân, yol sıra.
a.-ı ʔarīḳde 72a/4

‘adālet (Ar.): Hak ve hukūka uyma, herkesin hakkını gözetme, doğruluktan ayrılmama, hakkāniyet
a. 51a/17

‘adāvet (Ar.): Düşmanlık, hasımlık, husûmet.
‘a. 70b/19

‘adem (Ar.): İnsan.
‘ā.+dür 57a/6
‘ā.+i zāde 53b/1

‘adl (Ar.): Adalet.
‘a. 31a/6, 31b/7, 62b/9
‘a.+iḥi 62b/4

‘adlu’līlāh (Ar.): Allah’ın adaleti.
‘a. 53a/14

‘ādil (Ar.): Adaletli.
‘ā. 52b/15

āfāk (Ar.): Ufuklar.
ā.+a 69b/1, 93a/1, 93a/6, 93a/9, 93a/13

‘afv (Ar.): Bağışlama.
‘a. 10b/19, 82a/16
‘a.-ı zünüb 82b/12

āgāh (Far.): Haberi olan.
ā. 87a/10

ağrur: Ağırır.
a. 59a/16

ağvā (Ar.): Dalalete en çok sapan.
a.-yı şeyṭān

ağyār (Ar.): Gayrılar, başkaları.
a. 11a/12
a.+a 11a/9

ahāli (Ar.): Kalabalık, halk.
a.+si 69a/19
a.-yi ḥaḳāyīḳ 61b/10

āḥer (Ar.): Başka, diğer.
ā. 16b/10
ā.+a 11a/9
ā.+dan 11a/13

aḥaṣṣ (Ar.): Çok.
a. 78b/16

aḥbār (Ar.): Haberler, sözler.
a. 52a/12
a.-ı ṣaḥīḥa 12b/5, 21b/16, 41a/10

‘ahd (Ar.): Yemin, ant.
‘a. 87b/12

aḥdiyyet (Ar.): Birlik.
a. 13b/1

aḥfā (Ar.): Çok gizli.
a.-yı muṭṭlakā 24a/15
a.+ya 24a/14

āḥī (Ar.): Ahiliğe, ahilik ocağına mensup olan kimse.

a. 50a/12, 76a/10

āḥīyyū 'l-mū 'min (Ar.): Mümin kardeşler.

ā. 57a/2

āḥīr (Ar.): Son, sonuncu, en sonra olan.

a. 21b/6, 21b/9, 33a/10, 78b/18, 82b/14, 88b/18, 89a/1

a.+in 21b/15

a.+inde 22b/4, 32b/8, 44b/2

a.+ine 18b/11, 40b/11

aḥkām (Ar.): Hükümler, kânunlar, emirler, buyruklar.

a.-ı laṭīfe+sindendür 90a/1

a.+ıḡ 83a/11

aḥkemū 'l-ḥikemā (Ar.): Hakimler hakimi.

a. 61a/8

aḥlāk (Ar.): İnsandaki iyi veya kötü huylar, tabiat.

a. 34b/2, 34b/5

a.-ı cemīlesi 34a/15

a.-ı ḥasene 37a/3, 47b/10

a.-ı ḥamīdeleri 66a/3

aḥlāt (Ar.): Bir karışımı meydana getiren unsurlar.

a.-ı erba' a 72b/15, 75b/1

aḥmer (Ar.): Kırmızı, kızıl.

a. 77b/2

aḥşā (Ar.): Sayma, tespit etme.

a. 28b/16, 32b/17, 33a/3, 33a/9, 33b/5

a.+da 33a/2, 33a/5

a.+nuḡ 32b/15

a.+ya 32b/14

aḥsen (Ar.): Çok güzel.

a. 39a/11, 39a/11, 85b/4

a.-i cemāl 66a/16

aḥseneyn (Ar.): Her iki güzel.

a. 66a/1, 66b/17

aḥşām (Ar.): Akşam.

a. 75a/3, 82a/3

a.+da 82a/13

aḥvāl (Ar.): Haller.

a. 12a/8, 27a/6, 32b/15, 40b/19, 64a/2, 75a/9, 87b/1, 91a/19

a.+de 64b/1, 89b/14

a.+den 12a/5, 14b/3

a.+e 70b/7, 80b/16

a.-i nef sāniyyeden 27a/18

a.-i aḥvāl-i dünyevīden 27a/18

a.-i insiyyeden 27a/19

a.-i ḥüsn+lerin 52a/9

a.-i güzinde 65b/10

a.-i ḥaḳīḳ 70a/7

a.-i münkerīn 70b/4

a.-i 'ibād 84a/14

a.+in 27a/14

a.+indendür 25a/9

a.+lerüḡ 72a/5

aḥyār (Ar.): Hayırlı, iyi ve olgun kimseler, fazīlet ve kemal sāhipleri

a. 12b/4, 67b/16

aḥz (Ar.): Alma, alış.

a.-ı ḥavāşşuñ 79b/7

aḥzār (Ar.): Yeşil.

a. 77b/3

‘āid (Ar.): Geri dönen. İlgilendiren, ilgili.

‘a. 68b/4

ak: Beyaz

a. 60a/16, 60a/17

‘akab (Ar.): Bir olayın veya zamânın hemen sonrası:

a.+ında 81a/18, 82a/10

‘akā'id (Ar.): Bir dînin inanç ve îtikatla ilgili esaslarını inceleyen ilim dalı.

‘a.+de 13a/3

‘a.-i mu‘teber 16a/1

akbel (Ar.): Suyu dürüst olan kimse.

a. 76b/3

akdem (Ar.): Çok eski, daha önce, en önce olan.

a. 11b/1, 28b/2, 57a/14, 86b/12, 86b/6

a.-i ta‘rif 73b/19

a.-i zikr 86a/4

akdes (Ar.): Çok mukaddes.

a.+e 42a/13

a.+inden 27a/15

‘akıl (Ar.): Düşünme, anlama, kavrama ve davranışlarını ayarlama melekesi, us.

‘a. 52b/14

‘a.+a 54b/4

‘a.+dur 83b/3

‘ākib (Ar.): Birinden sonra gelen, onun yerine geçen kimse, halef.

‘a. 39b/10, 81a/2, 81b/13

‘ākibet (Ar.): Son, nihâyet, encam; gelecek, istikbal.

‘a. 42a/11, 69b/11

‘akīde (Ar.): Ağdadan yapılan, çeşitli renkte, kokulu, katı, ağızda güç eriyen bir şeker çeşidi.

‘a.-i mu‘tebere 15a/1

‘ākifane (Ar.): Akif gibi.

‘a. 23a/3

‘akl (Ar.): Düşünme, anlama, kavrama ve davranışlarını ayarlama melekesi, us.

‘a. 13b/18, 14a/4

‘uñ

‘akliyye (Ar.): Akıllılık.

‘a. 63a/10

‘a.+si 88b/18

akşā (Ar.): Uzakta bulunan, ırak, uzak:

a. 12a/12

akvāl (Ar.): Sözler, lâkırdılar.

a.-i kabîhalarına 69b/10

a.-i şerī‘at 70a/6

a.-i tarîkat 70a/7

‘alā (Ar.): Üst, üzere, üzerine.

‘a. 18a/3, 22b/11, 23b/9, 25b/19, 33b/2, 37b/4, 38a/4, 41a/2, 46b/14, 47a/6, 87b/16

‘a.+da 34b/14

‘a.+ları 60a/1, 69a/9

‘a.+sınca 23b/7

‘a.+ya 36a/9, 81a/12

‘a.+yı 24b/2

‘alāmet (Ar.): İşaret, belirti, nişan.

‘a.-i ithāl 14a/14

‘alenī (Ar.): Meydanda ve açık oluş, ortada ve âşikâr olma durumu, aleniyet.

a. 71a/10

‘alāyık (Ar.): Alâkalar, ilgiler, bağlar.

‘a. -ı keşrete 14a/4

al-: Almak.

a.-dığ 44b/5

a.-dıkda 74b/14

‘âlem (Ar.): Dünya, cihan, evren

‘a. 11b/12, 12a/2, 21a/14,

22a/3, 22a/7, 22a/8, 33a/4, 57a/5, 74a/6, 85a/15, 87b/5, 88b/3

‘a.+e 52b/19, 85a/18

‘â.-i ‘ârif+e 73a/12

‘â.-i bâṭın+da 15b/7, 29a/17,

69a/11

‘â.-i beḳā+da 12b/3

‘â.-i beḳā+ya 12b/6, 13a/12,

77a/13

‘â.-i ervāḥ+da 55b/2

‘â.-i ecsām+dan 55b/2

‘â.-i fānī+den 12b/5

‘â.-i ḡāyb 11b/12, 29b/1

‘â.-i ḥasīde 92b/4

‘â.-i kuds+e 77a/12

‘â.-i ḳalb 88b/9

‘â.-i miṣāl+de 86a/9, 88a/1,

92b/10

‘â.-i mülk+den 15b/11,

29a/18, 34b/16, 66a/18, 77a/8, 86a/8

‘â.-i ṣūret 13a/12

‘â.-i melekūt 15b/8, 66a/17,

86a/8

‘â.-i meṣāliyyāt 92b/4, 92b/6

‘â.-i rūḥ+dan 67a/8

‘â.-i zāhirde 29a/14

‘a.+inde 23b/12, 34b/18,

71b/2, 74a/11, 88b/16

a.inden 54a/1

a.+ine 93a/15

‘âlemtāb (Ar.): Güçlü alem.

‘â.+uṇ 11b/13

‘âlemü’l-ḡayb (Ar.): Gayb alemleri.

a. 29b/7

âlet (Ar.): Bir işi yapmak için kullanılan nesne, araç, makine, aygıt.

â.-i ‘ibādete 14b/17

‘aleyhi (Ar.): Onun üzerine.

‘a. 62b/2, 67b/2, 78a/17, 87b/3

‘a. ve sellem 22a/16, 22b/9, 34b/4, 38a/14, 40b/1, 47a/9, 50b/10, 55b/1, 66b/19, 66b/2, 73b/7, 88b/7, 89b/17

‘aleyhi’ş-ṣalavātu (Ar.): Salat ve selam onun üzerine olsun. Peygamber için söylenir.

‘a.21b/19, 56a/3, 57b/6, 58b/7, 67a/10, 814a/13, 88b/19, 45b/12, 48a/1, 48a/6

‘aleyhi’s-selām (Ar.): “Ona selam olsun.” demektir, Peygamber için söylenir.

‘a.17b/3, 22b/14, 25a/17, 25b/10, 25b/5, 40b/19, 43a/10, 62b/16, 63a/10, 64a/15, 86a/13, 88a/2, 88b/14, 88b/3, 89a/3

‘alī (Ar.): Yüce, yüksek.

‘a. 16b/14, 26a/12, 27a/6, 31a/15, 37b/3, 40b/1, 40b/14, 41a/1, 43b/7, 44a/9, 48a/18, 50a/5, 52a/9, 56a/14, 56a/15, 57a/8, 57b/13, 57b/4, 59a/13, 60b/14, 62b/2, 64a/12, 65a/15, 65a/8, 65b/18, 67b/9, 78a/17, 86b/5

‘a.-yi tesmiyye 65a/11

‘ālī (Ar.): Yüksek olan, yüce, şerefli.

‘â. 53b/14, 58a/4, 74a/9

‘ā.+leri 59b/16, 60a/19,
60a/19

‘ā.+lerin 58b/5

‘ā.+lerüñ 65a/6

‘ā.+lerinde 32b/2

‘ā.+lerinden 53a/17

‘ā.+si 24a/11, 85b/8

‘ā.+sine 22b/11, 27a/10

‘ā.+sinden 76b/2

‘ā.+sinüñ 23b/1

‘ā.+ye 55a/13, 57b/15,
81a/10, 81a/10, 85a/12

‘ālim (Ar.): Alim, ilim sahibi kimse.

‘a. 16a/17, 21b/16, 26b/19,
48b/11, 53a/13, 62a/8

‘a.+e 54b/4

Allāh (Ar.): Allah, tanrı.

a. 10b/9, 14a/12, 22a/8,
24b/18, 29a/16, 29b/3, 30b/10,
33a/18, 34b/15, 34b/2, 36b/12,
36b/14, 37a/12, 38b/18, 38b/9, 39b/8,
42a/18, 43b/18, 44a/9, 47a/12,
49b/19, 50a/10, 50a/9, 54b/13,
54b/19, 59a/2, 59a/5, 59a/6, 61a/8,
64a/3, 64a/9, 68b/13, 68b/14, 68b/14,
68b/14, 81a/19, 89a/17, 93b/17

a.+dan 68b/16, 68b/16

a.+dur 79b/8

a.+u 18a/18, 21b/9, 31a/15,
58b/1, 63b/1, 81a/19, 81a/3

a.+um 10b/4

al-: Almak.

a.+madın 63a/18

a.-mayup 74b/17

a.-up 62b/14, 62b/18, 63b/1,
66b/2

alt: Bir şeyin yere bakan yüzü

a.+ına 64a/5

altıncı: Altıncı.

a. 91b/11

altmış: Altmış sayısı.

a. 42a/3, 46a/9

altun: Altın.

a. 37b/18, 62b/13, 63a/2

a.+ı 63a/1, 63a/15

a.+lar 63a/3

a.+uñ 62b/19, 63a/16

a‘mā (Ar.): Gözü görmeyen

a. 62b/17, 63a/2, 63b/2

a.+dan 63a/4

a.+nuñ 63a/5

a.+ya 63b/5

a.+yı 63a/8

a‘māl (Ar.): Ameller, işler.

a. 14a/8, 69b/6

a.-i şāliḥ 17b/15, 25a/8, 26a/3,
27a/11, 27a/8, 54b/2, 82a/15

a.+e 46b/5

a.+lerinde 15b/3

‘amel (Ar.): Dinî emirleri yerine
getirmek için yapılan iş, fiil.

‘a. 14b/1, 15b/16, 37b/15,
39a/10, 39b/1, 41a/12, 41b/11, 64b/4,
71a/12, 81b/8, 83b/16

‘a.+e 16b/15

‘a.-i şerī‘ati 13a/13, 13a/7,

‘a.-i ‘ibādetde 17a/9

‘a.-i şāliḥa 39a/4, 41a/12,
41a/13, 41a/15

‘a.-i şerīf-i ‘ulyā 46a/17,

‘a.-i mü‘min 71a/11

‘a.-i tercīḥ 71a/14

‘a.+i 78a/6

‘a.+inde 27a/8

‘a.+leri 16b/17, 78b/6

‘āmil (Ar.): Amel eden, işleyen, icrâ
eden kimse:

a. 51b/6, 88a/11

a.+e 41a/16
a.-i bi'l-ḥaḳḳ 51a/7
a.+in 81b/6

āmīn (Ar.): Allahım duamızı kabul et anlamında bir söz.
a. 14a/13

‘amm (Ar.): Amca.
‘a. 58a/17, 58a/7
‘a.+ı 67b/8

ammā: (Ar.): Ama.
a. 10b/15, 13b/14, 15b/11, 16a/10, 22a/2, 24b/3, 33a/12, 38b/13, 39a/12, 41a/15, 43a/12, 44b/14, 46a/4, 47a/1, 54b/4, 54b/6, 56a/19, 57a/17, 72a/15, 72a/19, 73a/6, 78a/8, 79a/13, 81a/10, 81b/9, 85b/18, 89a/7, 90b/1, 92a/19

‘amm (Ar.): Amca.
a.+ım 59a/12

ana: Anne.
a.+mız 60a/11
a.+mızuḡ 60a/13
a.+nuḡ 60a/1

‘anāşır (Ar.): Unsurlar, bir bütünü meydana getiren parçalar.
a.-ı erba‘a 72b/15

anca: O kadar, onun kadar, öylece.
a. 74b/17

ancak: Yalnız,sadece.
a. 45b/16, 51a/17, 59b/19, 61a/9, 88b/12

an-: Hatırlamak, akla getirmek, yâd etmek, tahattur etmek.
a.-mak 24a/3

a.-maḡa 24a/1

‘Arab (Ar.): Arap yarım adasından çıkıp yayılmış olan Sāmî bir kavmin adı
‘a.+da 20b/19, 49a/11

a‘rāf (Ar.): Âhirette günahla sevâbı denk olanların kalacakları cennetle cehennem arasındaki yer.
a. 22a/3

ard: Art. Arka taraf, arka.
a.+ınca 11a/17, 11a/18

ā‘rāf (Ar.): Cennetle cehennem arasındaki yer.
ā. 22a/7
ā.+e 88a/14, 93a/2, 93a/4

‘ārīz (Ar.): Yanak.
‘ā. 72b/19

‘ārīf (Ar.): Çok meşhur, tanınmış, şöhretli kimse.
‘ā. 14a/18, 16a/16, 20a/8, 21b/16, 23b/16, 24a/14, 25b/11, 27a/1, 27a/1, 27a/1, 29a/18, 29a/5, 39a/19, 48a/17, 48b/12, 51b/5, 54b/7, 58b/2, 61b/10, 62a/8, 63b/9, 70b/7, 74a/6, 86a/11, 87a/9, 88a/5, 93a/3, 93a/5, 93a/7, 93a/8
‘ā.+e 26a/11, 73a/12
‘ā.+lere 72a/1
‘ā.+leruḡ 80a/10
‘ā.+üḡ 22a/8
‘ā.-i kāmīl 13a/14, 13a/19, 15b/15,
‘ā.-i şādīḳ+lar 13a/9
‘ā.-i bi’llāh 14a/16
‘ā.-i kesret+de 14a/3,
‘ā.-i ḥāḳīḳī 24b/1
‘ā.-i ma‘rūf 54b/4
‘ā.-i kāmīle 55a/14

‘ā.-i rabbānī 75a/11
‘ā.-i tettebbu‘ 82a/8
‘ā.-i kāmīlūn 88b/19

‘ārifān (Ar.): Arifler.
‘ā.+ 80a/13, 89b/8
‘ā.-ı rabbānī 77b/7
‘ā.-ı fāyikāne 82b/11
‘ā.-ı ‘izāmīn 82b/19

‘ā‘rif-nāk (Ar.+Far.): Bilgili.
ā. 20a/11

‘arş (Ar.): İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.
a. 43a/16

āşaf (Ar.): Vezir.
ā.+ı 14b/4

āşār (Ar.): Bir kimsenin veya bir topluluğun çalışması sonucunda ortaya çıkmış olan şeyler, eserler.
ā. 52a/12
ā.+ı 14a/1, 65a/7
ā.+ı 11a/16, 67a/1

aşhāb (Ar.): Sahipler.
a. 32b/4
a.+ı 32b/11, 37b/10, 44b/15, 45a/11, 45a/13, 45b/15, 46a/14, 48b/19, 51b/19, 53b/8, 57b/17, 67b/1, 67b/1, 68a/4, 68b/2, 68b/9, 69a/6, 71a/17
a.+a 40b/1, 40b/4, 58b/18
a.+da 55b/4
a.+ı 68a/12, 68a/16, 68b/14, 68b/14, 68b/8
a.+ım 68a/18
a.+ıma 68a/15
a.+ımdan 59a/1
a.+ın 59a/9
a.+ına 67b/15

a.+ını 67b/14

āsītāne (Ar.): Eşik.
a.-yi ilāhiden 75a/6, 92a/16
a.+sinde 18b/14

‘asker (Ar.): Ordunun her kademesinde görevli subay, assubay, çavuş, onbaşı ve erlere verilen isim, leşker
‘a.-i bī-bāyān 25b/3
‘a.+e 53b/18

aşlā (Ar.): Hiçbir vakit, hiçbir zaman, hiçbir şekilde, kesinlikle, kat’iyen
a. 13a/13, 15b/4, 24a/16, 32a/15, 36a/7, 43b/3, 50a/3, 56a/16, 56b/14, 75a/1, 91a/5, 93a/6

aşl (Ar.): Kaynak, kök, başlangıç noktası, mebd, menşe.
a.+ı 37a/5

‘aşr (Ar.): Zaman, devir, çağ.
a. 52a/3

‘āşık (Ar.): Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse, tutkun, meftun.
‘a.+a 70a/5
‘a.+uñ 73b/2
‘a.-ı şādıklar 23a/15

‘āşıkān (Ar.): Aşıklar.
a. 77a/2, 77a/4
a.+uñ 83a/3

‘aşk (Ar.): Bir kimse veya bir şeye karşı duyulan çok kuvvetli sevgi ve bağlılık, aşırı muhabbet:
a.+a 23a/1

aşıkār (Ar.): Açık, meydanda, gözle görülebilen, belli, ayan, vâzıh, bâriz.

a. 15b/6
a.+e 45b/15

‘**aṭā**’(Ar.): Cömertçe verme, ihsan, bağış.

‘a.+dan 24b/12
‘a.+an 64a/3

‘**āteş** (Far.): Ateş.

a. 37b/13
a.+inde 74b/18

‘**aṭf** (Ar.): Çevirme, bir tarafa doğru meylettirme, bir tarafa doğru meyletme.

a. 61b/3

‘**aṭıf**: Bkz. ‘aṭf.

a. 40b/7, 56b/18, 61a/19
a.+ı 39b/11, 67b/8
a.+ı 21b/4
a.+ız 27a/3
a.+la 20b/6, 21a/7, 27b/8,
40b/10, 67b/6

‘**atlu**: Atlı.

a. 62b/19, 63a/19, 63a/3,
63a/7, 63b/4
a.+dan 63a/17
a.+nuṣ 63b/3
a.+ya 63a/6

‘**aṭṭār** (Ar.): Aktar.

‘a. 74b/3
‘a.-ı ḥaqqāniden 74b/6

‘**avālim** (Ar.): Âlemler

‘a. 86a/7

‘**avāmm** (Ar.): Halkın alt tabakası.

a. 79a/16
a.+uṣ 79a/13

‘**avāyık** (Ar.): Engeller, engel olanlar.

a.-ı fetrete 14a/5

‘**āvāz** (Far.): Ses, sedâ.

ā.+ıṣ 47a/15

‘**avn** (Ar.): Yardım etme, yardım.

‘a. 10b/15
‘a.-i Rabbānī 69a/15

‘**avrat** (Ar.): Kadın, zevce.

a. 60a/17

‘**ayağ**: Ayak.

a. 37b/19
a.+ına 41a/5
a.+ları 47a/18, 47a/8, 56a/10
a.+larıṣ 56a/17

‘**ayān** (Ar.): Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

a. 20a/5
a.+ıyla 89b/15

‘**āyāt** (Ar.): âyetler.

ā. 68a/11
ā.-ı kerīme 14b/18, 52a/11

‘**ayb** (Ar.): Utanılacak hal ve davranış.

‘a. 12a/6
‘a.+nı 71a/4

‘**āyet** (Ar.): Kur’ân-ı Kerim’deki sûreleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri

ā. 64b/8
ā. -i kerīme 15a/1, 17b/9,
23b/4, 51b/19, 55a/2, 55a/4, 61b/3,
65b/3, 66b/5, 72a/12

‘**āyīn** (Far.): Dînî merâsim, bir mezhebin veya bir tarikatın kendine has ibâdet merâsimi:

ā.-ihvānī 84a/3

āyīne (Far.): Ayna.

ā.-yi albūn 93b/10

‘ayn (Ar.): Göz.

‘a. 88a/1

‘a.-ı v c d 21a/1, 88b/1

‘a. -i al lete 14a/11

ayn  (Ar.): Birbirinin e i, ayırt edilemeyecek kadar benzeri, tıpkısı.

a. 38a/9

ayrı: Farklı, değişik, başka.

a. 38b/10

ayrı: Ayrı.

a. 38b/18

az: Mikt rı, derecesi ve niteliği belli bir ölünün altında bulunan, çok olmayan.

a. 41a/19, 41b/1, 41b/6

a.+a 42a/13

‘az b (Ar.): Pişmanlık,   aresizlik, korku vb. durumların verdiği sıkıntı, işkence, keder.

‘a. 12a/5

a‘zam (Ar.): Çok büyük.

a. 16a/10, 20a/17, 21b/8, 29b/4, 44a/12, 45a/13, 67b/1, 67b/1, 68b/2, 69b/3, 71a/17, 78a/4, 82a/5

a.+a 68b/10

a.+da 68a/4

a.+dan 64a/16

a.+uç 16a/15, 29a/8, 46a/14

‘azamet (Ar.): B y kl k, ululuk, y celik, cel l.

‘a. 12a/3, 18a/5, 24b/18, 25b/12, 25b/7

‘azim (Ar.): Bir i i yapmaya kesin karar verme, bir  eyi yapmak hus sunda b y k bir kararlılıkla gayret g sterme.

‘a. 21a/9, 27b/4, 38a/2, 48a/7, 67a/16, 85a/8

‘a.+e 33b/2

‘a.+et 72b/7, 78b/8, 82a/16

‘a.+leri 58b/8

‘a.+inde 32b/7

‘a.+ine 85a/6

‘azim ’    n (Ar.):  anı y ce.

‘a. 55b/3, 61b/4

‘a.+da 61a/16

‘a.+dır 51b/12

‘a.+ları 45b/10

‘a.+larına 54a/17

‘aziz (Ar.): Y ce, kıymetli, değerli, mukaddes, muazzez.

a. 11a/3, 21b/1, 32a/8, 72a/5, 74a/1

‘a.-i k mil 22a/18

‘a.+e 59b/16

‘a.+i 84b/11

‘a.+imiz 32a/6

‘a.+ler 78a/14, 80a/9, 81b/7

‘a.+lere 92a/6

‘azm (Ar.): Bir i i yapmaya kesin karar verme, bir  eyi yapmak hus sunda b y k bir kararlılıkla gayret g sterme

a. 67b/11

B

b  (Far.): B z  Arapça ve Farsça kelimelerin önüne gelerek zarf fonksiyonunda şekiller yapan “ile” anlamında  n ek.

b. 65b/17, 70a/2

bāb (Ar.): Kapı.

- b. 88a/16
- b.+da 38a/14, 81a/6
- b.+ı 88a/15
- b.+ına 83a/9
- b.+ında 13a/4, 41b/5
- b.+ından 81a/5
- b.+uñ 18b/11

baba: Baba.

- b.+m 56b/4
- b.+sı 63a/15
- b.+sın 63b/4
- b.+sından 63a/19

ba‘d (Ar.): Başına geldiği kelime ve tamlamalara “sonra” anlamı katarak zarf fonksiyonunda birleşik şekiller yapar.

- b.-i tekmlü 1-hālāt 86b/3

ba‘de (Ar.): bkz. ba‘d.

- b. 20b/12, 24b/3, 40b/11

bağ: Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan.

- b.-ı şerī‘ at 87b/6, 87b/7

bağır: Göğüs, sine.

- b.+ı 41a/12

bahā (Far.): Paha.

- b.+dan 88a/18

baḥş (Ar.): Karşılıklı konuşma, söz, sohbet, lakırdı.

- b. 21b/13
- b.+de 60b/15

bā‘iṣ (Ar.): Sebep olan şey, sebep:

- b. 23a/11, 53b/8, 74a/13, 75a/19

- b.-i galebe, 54a/15
- b.-i feth 59a/1

b.-i ref‘ etdür 85a/17

b.-i nedāmet 85a/8

b.+eyi 83a/5

bak-: Bakmak.

- b. 48a/8, 88b/17
- b.-dılar 48a/2

bāḳī (Ar.): Ebedî, ölümsüz, kalımlı.

- b. 76b/11
- b.+dür 70b/3

baḳiye (Ar.): Geri kalan, artan kısım, artık.

- b.12b/6
- b. 88b/17

bāl (Far.): Kanat.

- b. 75a/9

baña: Bana.

- b. 38a/10, 41a/8, 48a/6, 59a/16, 62b/4

bār (Far.): Yük, ağırlık veren şey, sıklet.

- b. 69b/10

bārān (Far.): Yağmur.

- b. 25a/19

bas-: Basmak.

- b. 28b/17
- b.-arım 11a/8, 11a/9

başar (Ar.): Görme, görme hassası

- b. 71b/15

baṭalet (Ar.): İşi olmayıp hareketsiz oturma, işsizlik; işlemezsizlik, battallık.

- b. 14a/11

batık: İçeri çökmüş.

- b.+ı 50b/8

bāṭıl (Ar.): Doğru ve sahih olmayan, gerçeğe ilgisi bulunmayan (şey)

- b. 15a/15
- b.+ı 51b/6
- b.+ında 15a/8
- b.+ından 14b/10
- b.+la 72b/19
- b.+larına 15a/12, 70b/17, 80a/4
- b.+uñ 50a/16

bāṭın (Ar.): İçteki, iç yüzdeki..

- b. 13a/10, 27b/1, 40b/5, 72b/12, 73b/16, 74a/7, 75a/8, 76a/13, 76b/18, 82b/14, 88a/17
- b.+a 12a/4, 93a/1
- b.+da 15b/7, 29a/17
- b.+dan 69a/11
- b.+ında 73b/4
- b.+ından 74a/10

bāṭınen (Ar.): İçten, kalben.

- b.23b/7, 69b/1, 71a/10

bāṭıniyye (Ar.): İçle ilgili, bāṭinilik.

- b.74a/5, 75a/12, 79a/13
- b.+leri 60b/11
- b.+si 79b/1
- b.+sine 74a/12

bat-: Batmak.

- b.-up 41a/5

bāzār (Far.): Pazar yeri.

- b.+ı 74b/4

bāzārgānī (Far.): Tüccar.

- b. 84a/15, 84b/8

ba'zı (Far.): Birtakım, bir kısım.

- b. 21a/19, 33a/8, 40a/1, 40a/1, 43a/15, 46b/18, 54b/6, 56a/12, 55b/4,

- 65a/5, 79b/18, 81b/17, 81b/9, 89b/9, 90b/18, 91a/1

- b.+lar 21a/17, 24a/2, 37b/11, 37b/13, 43a/9

- b.+sı 46b/12

- b.+sında 33a/14, 33a/15

bed' (Ar.): Başlama, başlayış.

- b. 10b/10

beden (Ar.): Vücut, gövde.

- b.+den 83a/4

- b.+inde 76b/6

behā' (Ar.): Güzellik, zarāfet.

- b. 84b/14, 90a/19

beḳā' (Ar.): Ölmezlik, ölümsüzlük, ebediyet, ebedîlik, bâkîlik.

- b. 23b/10, 23b/10, 74b/4, 76b/3, 77a/3, 87b/19, 88a/1
- b.-yı ma' nevī 13a/9, 15a/19
- b.+da 12b/3
- b.+dur 76b/11
- b.+nuñ 77a/10
- b.+sı 76b/10
- b.+sına 77a/10
- b.+ya 13a/12, 77a/13

bekār (Ar.): Evli olmayan kimse, ergen.

- b.+da 62b/12

- b.+dan 62b/18

- b.+ıñ 62b/10

- b.+uñ 62b/8

belā' (Ar.): İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder.

- b. 20b/1, 37a/12

- b.+dur 69a/15

belîğ (Ar.): Etkili, güzel ve yerinde söylenmiş (söz).

b. 49b/5, 78a/11
b.+i 56b/10
b.+iyye 56b/11

belki (Ar.): Olabilir, olabilir ki, bir ihtimâle göre, muhtemelen:
b. 13b/19, 14a/11, 24a/14, 86a/1

ben: Tekil birinci şahıs.
b. 12a/1, 38b/6, 39a/1, 48a/18, 49b/9, 59a/1, 64a/1, 64a/4, 68a/13, 68a/15
b.+den 44a/15, 49b/8
b.+im 25b/15, 47a/15, 59a/12, 62b/5, 63a/2, 68b/16, 68b/7, 93b/8
b.+üm 48a/1

berâber (Far.): Birlikte.
b. 74b/14

berât (Ar.): Bir kimseye herhangi bir imtiyaz verildiğini gösteren belge, müsâade, izin.
b.+lu 62b/11

beri: İki uzaklıktan daha yakın olanı, yakın, daha yakın yer.
b. 33a/18, 70a/12
b.+n 78a/1

berzah (Ar.): Dünya ile âhiret arasında ruhların kıyâmeti bekledikleri yer
b.+da 86a/9

besmele (Ar.): “Bağışlayan ve esirgeyen Allah’ın adıyla” mânâsına gelir.
b. 35a/11

beş: Dörtten sonra, altıdan önce gelen sayının adı.

b. 36b/3, 36b/4, 50a/1

beşer (Ar.): İnsan, insan oğlu, insan türü.

b.+den 50b/6

beşerriyyet (Ar.): İnsanlık.
b.+ 42a/15

beşyüz: Beşyüz.

b. 42a/3, 46a/9

beṭālet (Ar.): İşi olmayıp hareketsiz oturma, işsizlik; işlemezlilik, battallık
b. 15b/5

beyân (Ar.): Açıklama, anlatma, söyleme.

b. 11b/1, 12b/15, 15b/19, 16a/13, 16b/2, 16b/3, 18a/12, 18b/12, 19b/6, 20a/10, 20a/14, 20a/5, 20b/1, 20b/11, 20b/13, 20b/17, 20b/5, 21a/11, 21a/19, 21a/4, 26a/2, 26b/3, 30a/12, 31a/14, 41a/9, 52a/10, 53a/14, 56a/1, 60a/19, 66a/13, 66a/14, 68a/4, 68b/18, 75a/13, 77a/14, 77b/2, 77b/5, 88b/15, 89a/2, 90b/17, 91a/6, 91b/12

b. 16a/17

b.+ı müfid 18a/7, 27b/14, 44a/18, 55a/18, 62a/10, 64b/12,

b. ‘irfānī 18b/16,

b. -ı kâbildür 21b/14, 25a/12,

b. -ı tevcîh-i cevâb 22a/12,

b. -ı diger 25a/5, 27b/19, 28a/13, 30a/10, 31a/13, 32b/6, 33a/16, 33a/2, 33a/8, 33b/4, 35a/1, 37a/15, 39a/13, 41a/2, 41a/15, 44b/9, 50b/7, 52b/2, 53b/7, 57a/7, 57b/3, 60a/10, 60b/9, 67b/13, 68b/1, 72a/17, 75b/17, 76a/6, 76b/17, 77a/5, 79a/10, 79a/9, 79b/15, 79b/17, 80a/14, 80b/8, 81a/4, 81b/13, 82a/12, 82a/8, 83a/9, 85b/18, 87a/14, 88a/14, 88b/1, 89b/7,

90a/1, 90a/13, 90b/11, 90b/13,
92b/12, 92b/15

b. -ı icmāliden 76b/14,
b. -ı irtibāt 39b/5,
b. -ı laṭīf 40a/14, 46b/3,
51a/18, 52a/15, 61a/9, 61a/15,
68b/17, 76a/11, 78b/17,
b. -ı fetḥ 59b/3,
b. -ı şıfāt 67a/19,
b. -ı sebeb 69a/6,
b. -ı zıkr 71a/18, 72a/9,
b. -ı muḥaddem 28b/6,
b.+a 60b/13
b.+dan 16a/13, 24b/1, 44a/11
b.+dır 48b/17
b.+dur 23a/10, 34a/8, 79b/12
b.+ı 11b/10, 18a/17
b.+ıdur 11b/11, 20a/12,

24b/10

b.+ında 18b/11, 30a/4, 88b/4,
90a/18
b.+ından 30a/11
b.+lara 80a/17
b.+ları 55a/5
b.+larının 22b/3

beyit (Ar.): Dîvan edebiyâtında nazım
birimi olarak kabul edilen iki
mısırâdan ibâret nazım parçası.

b. 36a/5, 53b/2, 77a/1
b.+iyle 60a/13

beyʿ (Ar.): Satma, satış.
b.84b/3

beyn (Ar.): Ara.
b.+inde 37a/12, 57b/14, 86a/8,
88a/1
b.+ine 77a/9
b.+lerinde 89b/8
b.+terleri 75b/12

beyt: Bkz. beyt.

b. 70b/14, 74b/2, 80a/12,
88a/10

b.+ı 64b/7
b.-i ümmet 20a/16
b.-i min ġazeli'l-mü'ellif
23b/15
b.-i şerîflerin 35a/6, 70b/13
b.-i resûlu'llâh.46b/19,
b.-i faşîh 70b/17
b.-i fârisde 80a/11
b.+le 14a/7
b.+lerin 35a/9

beytu'llâh (Ar.): Allah'ın evi, Kâbe.
b.85b/10

bezl (Ar.): Esirgemedi bol bol
verme, sarfetme, harcama
b. 65b/1, 81a/9

bi-ʿavni'llah (Ar.): Allah'ın izniyle.
b. 25a/18

bîçûn (Ar.): “Kendisine soru
sorulamayan” anlamında olup sâdece
Allah için kullanılır.

b.+ına 22a/10
b.+ına 25b/16

bî-dermân (Far.): Dermansız, çaresiz.
b.25b/15, 73a/1

bi-emru'llâh (Ar.): Allah'ın emriyle.
b.63b/5, 81b/18

bi-feyzi'llâh (Ar.): Allâh'ın feyziyle
b.50b/12

bi-ġāyet (Ar.): Çoklukla, pek fazla.
b.14b/11

bi-ġayr-i ḥaḳ (Ar.): Haksızlıkla.
b.63b/4

bi-ḥasebi'd-ḍelālet (Ar.): Yol gösterenin asaleti ile.
b.36b/9

bi-ḥasebi'l bâṭın (Ar.): İç yüzüyle.
b.13a/10, 79a/17, 79b/4, 79b/9

bi-ḥasebi'l 'irfān (Ar.): Anlayış asaleti ile.
b.15a/18, 77a/3, 90b/13

bi-ḥasebi'l-ḥāl (Ar.): Haliyle.
b.77b/1

bi-ḥasebi'l-ḥikmetü'l-ilāhiyye (Ar.): İlahi hikmetin asaleti ile.
b.11b/9

bi-ḥasebi'l-ḳalb (Ar.): Kalbin asaleti ile.
b.17b/19

bi-ḥasebi'l-lügāt (Ar.): Sözlüğün değeriyle.
b.60a/16, 11a/15

bi-ḥasebi'l-lüzümü's-şer' (Ar.): Şeriatın gereğiyle.
b.16a/3

bi-ḥasebi'l-mücāhede (Ar.): Cihat asaletiyle.
b.79a/6

bi-ḥasebi'l-müşāhede (Ar.): Görmenin değeriyle.
b.79a/8

bi-ḥasebi'z-zāhir (Ar.): Belli olan asaleti ile.
b.77b/18

bi-ḥasebi'z-zāt (Ar.): Zatının asaleti ile.
b.34b/18

bi-ḥasebü'd-dīn (Ar.): Dinin asaleti ile.
b.45b/17

bi-ḥıfzu'llāh (Ar.): Allah'ın korumasıyla.
b.85a/6

bi-ḥikmetu'llah (Ar.): Allahın hikmetiyle.
b.84a/16

bi-hükmü'llah (Ar.): Allahın hükmüyle.
b.25a/14

bi-iḥtirām (Ar.): Saygıyla.
b.91a/19

bī-īmān (Far.+Ar.): İmansız.
b.41a/11

bi-ḳudretu'llāh (Ar.): Allah'ın kudretiyle.
b.59a/19, 75a/12, 83b/1

bi-luṭfu'llah (Far.+Ar.): Allah'ın lütfuyla.
b.12b/1

bil-: Bilmek.
b.-direcek 62b/6
b. -düğü 16a/5
b.-egör 86b/18
b.-medikleri 47a/4, 70b/19, 70b/19
b.-mek 18a/4, 48a/16
b.-mekdür 88a/17
b.-meyenler 88a/10
b.-meyüp 71a/4, 80a/7

b.-mez 14b/15, 29b/3
b.-üp 41a/17, 42a/1, 63b/1,
64a/9, 73b/15, 88a/5
b.-ür 29b/4, 29b/6, 50b/6,
57b/16
b.-ürler 58a/2

bile: Çekimli fiilden sonra gelerek
anlamı kuvvetlendirir; hatta, hem de,
üstelik.

b. 38b/11, 38b/2, 38b/5,
75b/16, 93b/4

bī-mehāb (Far.-Ar.): Korkusuz.

b. 45b/13

binā (Ar.): Yapı yapma, kurma, inşâ
etme; yapılma, inşâ edilme

b. 63a/16, 87b/16, 87b/5,
87b/8, 87b/9

b.+y1 63a/17

b.+dur 89b/7

b.+sın 63a/16

binā'en (Ar.): Dayanarak, -den ötürü,
-den dolayı.

b. 42a/6, 42b/9, 52b/6

b.+dir 17a/13

b.+sın 63a/16

biñ: Dokuz yüz doksan dokuzdan
sonra, bin birden önce gelen sayının
adı.

b.41a/16, 43a/17, 46a/9,
87a/1

b.+lerine 44a/4

bī-pāyān (Far.): Sonsuz.

b.+larında 83b/13, 92a/18

bir: Sayıların ilkinin adı.

b. 10b/10, 10b/8, 11a/16,
11b/2, 13b/10, 15a/16, 17a/11, 17a/8,
18b/19, 22a/18, 22a/18, 22b/8, 23a/8,

25b/8, 25b/9, 25b/9, 27a/3, 28b/16,
32a/10, 32a/11, 32a/15, 32a/16,
32b/16, 33a/19, 34b/19, 35a/10,
35a/5, 36a/4, 36b/11, 36b/12, 36b/5,
37a/10, 37a/13, 37a/7, 37a/9, 37b/8,
38a/15, 38a/17, 38a/2, 38a/4, 39a/13,
39b/11, 39b/8, 40b/19, 41a/11,
41a/11, 41a/11, 41a/12, 41a/16,
41a/17, 41a/17, 41a/4, 41a/5, 42a/5,
42b/3, 42b/6, 42b/8, 43a/14, 43a/15,
43a/7, 45a/3, 48a/18, 49a/16, 49a/16,
49a/9, 50a/13, 50a/17, 51a/11,
51a/17, 51b/10, 53a/6, 54a/18,
54b/18, 55a/10, 55b/11, 55b/7, 56b/5,
56b/7, 57a/2, 58a/5, 58b/5, 59a/1,
59a/4, 59b/13, 60a/5, 60b/16, 62a/15,
62b/1, 62b/13, 62b/14, 62b/17,
63b/18, 64a/12, 64b/1, 66b/17, 68b/7,
70a/18, 70b/15, 72a/7, 74a/13,
74a/14, 74a/6, 74b/4, 75a/11, 75a/13,
75a/2, 75a/7, 82b/14, 83a/10, 83a/11,
83b/13, 83b/19, 85a/13, 85b/17,
85b/3, 86a/14, 87a/16, 87a/17,
87a/18, 87a/18, 87b/17, 88a/13,
88a/15, 88a/16, 88a/9, 88a/9, 90a/12,
90a/13, 92a/7, 92b/9, 93a/6, 93b/6,
93b/6

birāder (Far.): Erkek kardeş.

b. 39a/17

birbiri: İki veya daha fazla şey yâhut
kimsenin yerini tutar, biri öteki,
yekdiğer

b. 60b/8

b.+ne 12b/15, 74b/17

biri: Biri.

b. 18a/13, 36b/17, 36b/19,
45a/11, 56a/14, 58a/9, 59a/9, 61a/1,
78b/16, 78b/16, 78b/16, 80a/11,
80b/10, 80b/9, 83a/14, 83a/16,
83a/19, 84a/5, 87a/6, 87b/3, 88a/18,
92b/15

b.+n 55a/17
b.+inde 33a/6, 35a/5
b.+ine 14a/18
b.+inüñ 40b/9, 41a/15, 52a/9,
77b/5, 79b/13, 91a/18
b.+isi 76a/17
b.+iyle 11b/1, 14a/19

birün (Far.): Dış.

b. 53a/18
bis-
b.-sewab 22a/8, 51a/7, 51a/9

bisyār (Far.): Çok.

b. 25b/17, 87b/15
b.+a 16a/9, 82a/19

bi-takdīsü 'r-raḥmān (Ar.): Rahmanın
büyüklüğüyle.

b.70a/1

biz: Çoğul birinci şahsı gösterir.

b. 15a/12, 26b/19, 77a/9,
81a/10
b.+den 15a/12
b.+im 32a/13, 32a/17, 81a/7
b.+imledir 42a/19

börg: Böğür.

b.+ine 25b/1

böyle: Bunun gibi olan, buna benzer,
bu türlü, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

b. 49a/18, 66a/10

bu (sf.): Bu.

b. 10b/7, 11a/7, 11b/9, 12a/14,
12a/19, 13a/14, 13a/16, 13a/6, 13a/8,
13a/8, 13b/12, 13b/6, 14a/12, 14a/13,
14a/3, 14a/5, 14a/7, 14b/13, 14b/14,
14b/2, 15a/17, 15a/4, 15b/16, 15b/16,
15b/6, 15b/7, 16b/10, 16b/15, 16b/19,
16b/19, 16b/9, 17a/2, 17b/13, 17b/17,
18a/11, 18a/5, 18a/8, 18b/12, 18b/15,

19b/17, 19b/6, 20a/10, 20a/2, 20b/16,
20b/2, 20b/2, 20b/9, 21a/10, 21a/18,
21b/1, 21b/12, 21b/13, 21b/14,
22a/13, 22a/18, 22b/3, 22b/7, 23b/17,
24a/11, 24a/13, 24a/3, 24b/1, 24b/3,
25a/11, 25a/12, 25a/6, 25a/9, 25b/11,
25b/18, 25b/2, 25b/9, 26a/15, 26a/16,
26a/7, 27a/9, 27b/14, 27b/7, 28a/8,
29a/3, 29b/10, 30a/8, 31a/1, 31a/14,
32a/1, 32a/4, 32a/4, 32a/5, 32b/14,
33a/1, 33a/16, 33a/17, 33a/3, 33a/5,
33a/9, 34a/1, 34a/9, 34b/13, 34b/17,
35a/1, 36a/5, 36b/10, 36b/15, 36b/7,
36b/8, 37b/11, 37b/6, 38a/1, 38a/14,
39a/14, 39a/16, 39a/18, 39a/2, 39a/4,
39a/6, 39b/5, 40b/16, 40b/18, 41a/10,
41a/13, 41a/18, 41a/4, 41a/6, 41a/7,
42a/4, 42a/7, 42a/13, 42a/18 43a/19,
43a/4, 43b/1, 44a/10, 44a/11, 44a/11,
44a/13, 44a/14, 44a/8, 44b/13, 45a/4,
45a/4, 46a/10, 46a/11, 46a/14, 46b/9,
47a/10, 47a/4, 48a/13, 48a/17,
48b/13, 48b/15, 48b/2, 48b/8, 49a/15,
49a/4, 49b/14, 50b/19, 51a/12,
51b/12, 51b/4, 51b/9, 52a/18, 53a/16,
53b/1, 54a/13, 54b/7, 54b/8, 55a/19,
55a/5, 55b/13, 55b/14, 55b/19,
56a/16, 56a/4, 56a/7, 56b/16, 56b/19,
56b/2, 57a/14, 57b/3, 59b/11, 59b/15,
60a/13, 60a/15, 60a/4, 60b/13, 60b/8,
61a/10, 61a/15, 61a/5, 61b/7, 62a/12,
62a/8, 63a/11, 63b/19, 63b/7, 64a/3,
64a/7, 64b/13, 64b/15, 64b/18, 64b/9,
65a/2, 65b/13, 65b/9, 66b/15, 66b/9,
68b/17, 69a/18, 71a/14, 71b/19,
71b/6, 71b/6, 71b/8, 72a/10, 72a/15,
73a/2, 73a/4, 73b/12, 74a/4, 74b/1,
74b/19, 75b/10, 75b/16, 75b/17,
75b/5, 75b/7, 76a/19, 76a/3, 76a/5,
76b/13, 76b/17, 76b/2, 76b/4, 76b/9,
77a/10, 77a/13, 77a/8, 77b/12,
77b/15, 77b/5, 77b/8, 77b/8, 78a/15,
78a/19, 78a/2, 78b/11, 78b/13, 78b/2,
78b/4, 79a/18, 79a/9, 79b/12, 79b/15,

80a/11, 80a/14, 80a/19, 80b/10,
81a/14, 81a/4, 81b/13, 81b/15, 81b/3,
82a/13, 82a/14, 82a/3, 82a/7, 82b/1,
82b/13, 83b/17, 83b/19, 83b/5,
84a/11, 84a/13, 84a/3, 84b/9, 85b/8,
86b/1, 86b/18, 86b/19, 86b/8, 86b/9,
87a/6, 87b/17, 88a/13, 88a/13,
88a/16, 88a/17, 88a/4, 88a/6, 88a/7,
89a/10, 89a/19, 89b/13, 90a/1, 90a/5,
91a/2, 91a/6, 91a/7, 91a/7, 91b/11,
91b/2, 92a/2, 92a/5, 92a/7, 92a/8,
92a/8, 92a/9, 92b/14, 92b/19, 93a/8,
93b/3, 93b/8

bu: Bu (Zm).

b. 11b/15, 12a/14, 12b/17,
14a/15, 15a/17, 17b/2, 34b/9, 42a/10,
46a/13, 55a/7, 68a/19, 75b/13, 72b/2,
79b/3, 79b/8,

b.+dur 11a/15, 11a/17, 22a/6, 32b/11,
32b/7, 35a/11, 38a/10, 43a/12, 44b/1,
45a/11, 52b/14, 56a/8, 56b/12, 58a/9,
61b/6, 67b/14, 78b/13, 80a/6, 81b/15,
87b/3, 89a/17

b.+da 11b/4, 25a/3, 36a/1,
45a/1, 78b/1

b.+dan 11b/1, 43b/1, 68b/9,
72a/1, 73b/18, 81a/1, 86a/4, 86b/12,
86b/6, 90b/11

b.+ı 12a/12, 62b/16
b.+lar 78b/15
b.+lardur 74a/19, 89b/9
b.+ları 11a/12
b.+da 11b/4, 25a/3, 36a/1,
45a/1, 78b/1

b.+dan 11b/1, 43b/1, 68b/9,
72a/1, 73b/18, 81a/1, 86a/4, 86b/12,
86b/6, 90b/11

b.+ı 12a/12, 62b/16
b.+lar 78b/15
b.+lardur 74a/19, 89b/9
b.+ları 11a/12

b.+laruñ 47a/9, 48a/5, 71a/9,
88a/16

b.+nuñ 44b/17, 60a/2

b.+uñla 82a/11

bul-: Bulmak.

b.-an 76b/16, 76b/17

b.-dıkdañ 13a/10

b.-du 86b/8

b.-ıcağ 63a/1

b.-madım 63a/3

b.-mağıla 46a/6

b.-mağ 62b/19

b.-mayanlar 88a/12

b.-muş 23b/17

b.-unacağ 33a/4

b.-unan 69b/2

b.-unmağla 38b/14

b.-unsun 39b/11

b.-unur 41b/1

b.-up 53a/13, 63a/15, 84a/18

b.-ur 85a/16

burüz (Ar.): Meydana çıkma,
belirme, zuhur etme.

b.11b/13

būs (Far.): Öpme, öpüş.

b. 74a/2

buyur-: Söylemek, demek, buyurmak.

b.-dı 17a/14, 18b/1, 26a/1,
29b/8, 30a/4, 39a/2, 41a/10, 48a/6,
61b/1

b.-dığ 44a/3, 44a/7

b.-dıkdan 21b/5

b.-dıklar 22b/13, 22b/16,
22b/7, 23a/7, 38b/7, 44a/5, 44a/9,
75a/16, 77a/2

b.-dıklarından 18b/10, 76b/4,
77a/7

b.-dıklarını 16b/1

b.-dılar 16a/15, 16b/14, 16b/6,
17a/1, 17a/7, 20a/1, 20b/12, 20b/15,

20b/19, 21a/13, 21a/15, 21a/17,
21a/18, 21a/8, 21b/12, 21b/3, 21b/6,
22a/2, 22a/6, 24a/10, 29b/11, 30a/7,
32b/3, 33a/2, 38a/12, 45b/6, 47a/13,
48b/4, 59a/7, 62a/8, 66b/13, 69a/2,
69a/6, 73a/16, 77a/18, 81a/17, 81b/2,
88b/13, 88b/16, 89a/1, 89a/10,
89a/11, 89a/3, 89a/6, 89b/5, 92a/5,
93a/16

b.-du 67a/3

b.-duğda 62b/10

b.-duğları 20a/9, 42a/19,
42b/4, 51a/7, 56a/6, 66b/7

b.-duğlarında 48a/3, 51a/5

b.-duğlarından 20b/9, 21a/6

b.-dur 17a/8

b.-ılmış 89a/18

b.-mişlar 20b/2

b.-mişlardır 44a/17, 50b/11,
67a/15, 68a/18, 68b/6, 73b/8, 76b/9,
90b/1

b.-mişlardır 14b/13, 20b/6,
22a/12, 23b/15, 23b/19

b.-mişlardır 50a/15, 61b/5,
70b/16

b.-ur 41b/5, 50a/5, 80b/2

b.-urlar 19a/4, 58b/11, 88b/9

b.-urlardı 92b/17, 93a/17

b.-ursaңыз 38a/6

buyut (Ar.): Evler, hâneler.

b.-ı ma' rifeye 87b/10

b.-ı ma' rifetde 87b/13

bülbül (Far.): Çok güzel öten, sesinin
güzelliğiyle meşhur küçük kuş.

b. 53a/3

b.-i ' urefâ-i kâmilînün 23a/2

bürhan (Ar.): Kanıt, delil, hüccet,
beyyine.

b. 29b/9

b.-ı erbâb-ı müşâhede-i
kuvvet-i kûṭbiyyetle 32b/4

büyü-: büyümek.

b.-dükde 49b/7

C

câh (Ar.): Yüksek mevki, makam,
rütbe.

c. 84b/8

c.-ı mezbûr 84a/16

c.-ı ' işyânda 84a/18, 84a/19, 84a/9,
87a/1

c.+dan 84a/11

câhil (Ar.): Bilmeyen, habersiz.

c.+in 70b/4

câ'iz (Ar.): Yerinde, uygun

c. 45a/1, 80a/1

c.+dür 11b/5, 24b/4, 33a/15,
44b/10, 45a/6, 81b/12

c.+i 21a/2

câmi' (Ar.): Toplayan, toplayıcı, bir
araya getiren.

c. 12a/11, 35a/3, 36a/5,
36b/16, 61b/7, 62a/14, 66a/3, 70b/11,
84a/1, 87a/1, 92a/1

câmi'a (Ar.): Topluluk.

c. 88b/15

cân (Far.): Yaşama yaşayış.

c. 25a/19, 37b/12, 43b/12,
43b/4, 64b/8, 69b/19, 85a/18, 85a/18,
86b/11, 91a/15

c.+a 76a/2

c.+da 74a/15, 74a/18

c.+dan 74a/6

c.+larında 70a/4

canān (Far.): Sevgili.

c.+dur 50a/19

c.+da 74a/15, 74a/18

c.+dan 74a/6

cānib (Ar.): Yan, taraf, yön, cihet.

c.-i Rūma 70a/5

cāy (Far.): Yer, mahal, mevki.

c.-i felāḥ 85b/11, 85b/9

cebbār (Ar.): Cebreden, Allah'ın en güzel isimlerindendir.

c. 11a/4

ceberūt (Ar.): Allah'ın her şeyin üstünde olan büyüklüğü, kudreti, ululuğu.

c. 15b/8, 77a/8

ceb (Ar.): Cep.

c.+inden 62b/13

cedd (Ar.): Babanın veya annenin babası, büyükbaba, dede.

c.-i a' lāları 69a/9

c.+ü 84b/1

cefā' (Ar.): Eziyet, sıkıntı, ezā, cevri.

c. 87a/1

cehennem (Ar.): Günahkârların öldükten sonra âhirette azap görecekleri, cezâlarını çecekleri yer, tamu, dûzah.

c. 68b/8

cehil (Ar.): Bilgisizlik, bilmezlik, câhillik, cehâlet.

c. 43a/14, 43b/7, 45b

c.+dür 37a/1

cehr (Ar.): Sesi yükseltme, yüksek sesle okuma veya konuşma.

c.+iyle 72a/19

celāl (Ar.): Yücelik, büyüklük.

c. 18a/5, 65a/12, 66a/3, 93a/19

c.+ün 12a/4, 29a/7

celīl (Ar.): Çok yüce, ulu, kadri ve mertebesi yüksek.

c. 10b/13, 10b/7, 11a/4

c.+dür 36b/19

c.+e 33b/8, 34a/6, 40b/19, 66a/3

c.+elerinün 55a/17

c.+eri 66a/11

c.+ine 29a/4

c.+ini 22b/11

c.+ün 11b/11

celīs (Ar.): Sohbet arkadaşı, hemdem, refik.

c. 32a/12

celle (Ar.): Allah lafzından sonra kullanılan ve "şânı, celâli yüce olsun" anlamına gelen kelime.

c. 18a/3, 24b/2, 25b/19, 33b/1, 33b/2, 36a/9, 41a/1, 50a/16

cem' (Ar.): Topluluk, kalabalık.

c. 10b/6, 55b/8, 74b/17

c.+de 14b/4

c.+den 48b/10

c.+e 13b/1, 14b/9

c.+i 11b/5, 13b/5, 14b/3, 29a/7, 37a/1, 44a/9, 55b/5

c. -i ma' rûf 55b/9,

c. -i 'ulûmı cāmi' 61b/7

c.-i evkât 11b/3, 71a/9

c.-i mevcûdât 11b/6

c. -i umûr-ı 'âlem 12a/2

c. -i aḥvâl 12a/8

c. -i şifâta 21a/3, 36b/18

c. -i insān 37b/4,
c.+süz 14b/4

cemā'at (Ar.): Bir yerde toplanmış insan kalabalığı.

c.+ı 70b/10
c.+de 67b/18
c.+den 15a/2, 16a/2
c.+uñ 69b/2

cemāl (Ar.): Yüz güzelliği.

c. 66a/17, 66b/16, 66b/3,
83b/9, 93a/18, 93b/2
c. -i hāfisini 35a/9

c. -i cāmi' 66a/3

c. -i pāklarına 66b/11

c.+e 65a/13
c.+eş 23a/5
c.+i 60a/12
c.+im 68b/7
c.+ine 60a/14
c.+lerine 66b/6

cemī' iyyet (Ar.): Topluluk, kalabalık.

c. 44b/6

cemīl (Ar.): Güzel.

c. 10b/8, 68b/3, 83a/10
c.+i 91a/11
c.+leridir 65b/15
c.+ün 11b/11

cemīle (Ar.): Bir kimsenin hatırını hoş etmek, gönlünü almak için yapılan hareket .

c. 49a/15, 66a/11, 71a/16
c.-i hāḡḡānilerinde 40a/1
c.+leri 67b/4
c.+esi 34a/6
c.+yi 33b/8

cenāb (Ar.): Allah, peygamber ve bâzı tarīkat büyüklerine âit isim ve sıfatların başına getirilerek "hazret"

mânâsına kullanılan saygı ve tâzim sözü.

c. 45b/2

c.-ı 'āliden 10b/15, 27a/10

c. -ı 'izzetiñe 11a/13

c. -ı ḡaḡḡa 11a/7, 25a/7,
63a/13

c. -ı ḡudsine 28a/2

cennet (Ar.): İmanlı ve iyi kimselerin ölümden sonra Allah tarafından mükâfat olarak konulacakları ve içinde ebediyen yaşayacakları, her türlü tasavvurun üstünde güzellik ve nîmetlerle dolu yer.

c. 23a/10

c.+i 28b/10,

c. -i 'ulyāya 32b/17,

c. -i 'aliyyeye 81a/10

ceset (Ar.): Cansız ölü vücut, naaş.

c.-i vücu' 62b/11

cevāb (Ar.): Bir soruya, bir söz veya yazıya, bir durum ve ihtiyâca söz, yazı veya başka bir ifâde yoluyla verilen karşılık, yanıt.

c. 17a/1, 17a/8, 17a/8, 22a/12,
47a/14, 48a/13, 48a/4, 49b/1, 56a/5,
56b/5, 56b/7, 56b/9, 81a/15

c.-ı mezkûre 22b/7

c. -ı diger 22b/8

c.+da 81b/4

c.+dan 17b/7

c.+larından 49a/6

cevāhir (Ar.): Cevherler.

c.-i güzide 83a/13

cevr (Ar.): Haksızlık edip incitme, eziyet, cefâ, gadr, zulüm.

c. 41a/12, 76a/4

ceyš (Ar.): Asker, ordu.

c. 53b/18

ceẓbe (Ar.): Allah'ın kulunu manen kendisine çekmesinden doğan coşkunluk kendinden geçme ve istiğrak hali.

c.-i ilâhiyye 17b/12

c.+yi 92a/10

ceẓb (Ar.): Kendine çekme.

c.+iyle 87a/3

cibiliyyet (Ar.): Yaratılış, tıynet, maya, huy.

c.+inüñ 64b/4

c.+i 63a/5

cibrîl (Ar.): Cebrâil.

c.+i 63a/14

cihād (Ar.): Hak yolunda yapılan savaş, gaza.

c. 84a/14

cihān (Far.): Yaratılmış olan şeylerin bütünü.

c. 25b/7, 32a/6, 32b/1, 48a/2, 69b/18, 70a/19, 83b/12, 53a/19

cihet (Ar.): Yön, taraf, istikâmet, cānip.

c.-i cāmi' a 88b/14

c.+den 60b/12

cilā' (Ar.): Parlaklık, parlama, parıltı.

c. 88b/3

cinān (Ar.): Cennetler.

c. 17b/3

cinn (Ar.): Bir cins ateşten yaratılmış olup, dünyanın insandan sonra en mühim sekenesi.

c.+den 48b/6

c.+iden 27a/19

cins (Ar.): Başlıca nitelikleri aynı olan ve aralarında çok yakın benzerlikler bulunan varlık veya nesneler topluluğu, tür, nevi.

c.+i 44b/5

cîrân (Ar.): Komşular.

c.+uñ 25b/16

cism (Ar.): Beden, vücut.

c.-i şüret 72b/15

c.+iyle 72b/16, 72b/17

c.+iyye 72b/13

cismānī (Ar.): Bedenle, vücutla ilgili olan.

c. 72b/18, 73a/3, 73a/4, 73b/2, 73b/13

c.+niñ 73b/9

civār (Ar.): Yakın yer, çevre, yöre, etraf.

c.+ı ھاڭڭدا 12b/3, 12b/7, 50a/2

cumhūr (Ar.): Halk topluluğu, halk.

c.-ı müfessîrîn 15a/2, 17b/9, 37a/5

cüdā (Far.): Ayrı düşmüş, uzak kalmış.

c. 81b/12

cühelā (Ar.): Bilgisizler, cāhiller.

c.+yı 70b/8

c.+t 14a/11

cümle (Ar.): Bütün, hep.

c. 17a/16, 20a/10, 20a/2, 22a/3, 26a/15, 27a/2, 36b/15, 37b/17, 39a/8, 41a/2, 41a/8, 45a/19, 48b/2,

55a/15, 58b/18, 60a/19, 60b/7,
65b/13, 71a/19, 82b/19, 85b/3
c.+den 18a/12, 43b/11,
60b/19, 92b/15
c.+si 17a/11, 41a/16, 41b/16,
52a/14, 54b/6, 60b/11, 88a/8
c.+sin 33a/11, 74b/14, 74b/17
c.+sinden 36b/14
c.+sine 26b/19, 33a/10
c.+sini 18a/11, 92b/14
c.+sinüñ 17b/17, 28b/12,
40b/13, 40b/15
c.+ye 26b/7

cüz' (Ar.): Bir bütünü meydana
getiren kısımlardan her biri, kısım,
parça.
c.+de 51b/13

Ç

çalab: Allāh
ç.+ı 70a/15, 91a/12

çalış-: Bir şeyin olması, yapılması,
elde edilmesi için gereken gayreti
göstermek, çaba sarfetmek, çalışmak.
ç. 93b/16

çal-: Çalmak.
ç. 37b/12
ç.-up25b/2

çehār (Far.): Dört.
ç.-ı kubbāda 40b/3
ç. -ı yār-ı güzīn 40b/4
ç. -ı yār-ı kibār 52a/1, 52a/4,
69b/8
ç. -ı yāruñ 55a/12
ç. -ı yār-ı şafā 65b/17
ç. -ı yār-ı 'aẓām 71a/17

çek-: Çekmek.

ç.-diklerinden 38b/16
ç.-se 41a/8

çeşme (Far.): Pınar, su kaynağı.
ç.-i evliyā 91a/9
ç.+miz 83b/6

çık-: Çıkmak.
ç.-arup 84a/19
ç.-ınca 50a/9
ç.-mak 82b/15
ç.-up 43a/16

çınar (Far.): İki çeneklilerden, boyu
30 metreyi bulabilen, gövdesi kalın,
yaprakları parçalı, uzun ömürlü,
gölgesi koyu olduğu için bahçe ve
parklara süs ağacı olarak dikilen
büyük ağaç.

ç.+ı şāhīhden 58a/9

çok: Çok, daha fazla.
ç. 18a/11, 18b/12, 19b/6,
21b/13, 25a/10, 37a/3, 41b/6, 63a/16,
70a/10, 70a/9, 88a/15
ç.+dur 54b/3, 60b/11, 60b/19,
82a/8, 92b/14

çün (Far.): Çünkü, mādemi.
ç. 53a/19

çünki (Far.): Şundan dolayı, bu
sebepten ki, zīrā.
ç. 33a/2, 93b/15

D

dahı: Dahi, de/da.
d. 10b/2, 10b/4, 11a/17, 11a/7,
11b/1, 11b/11, 11b/14, 11b/15, 11b/4,
12a/12, 12a/14, 12a/6, 12b/15,
12b/17, 13a/5, 13b/17, 13b/7, 14a/15,
14a/3, 14a/6, 14b/15, 14b/15, 14b/5,

15a/17, 15a/7, 15b/19, 16a/13, 17a/18, 17a/5, 17a/8, 17b/12, 17b/2, 17b/8, 18b/16, 20a/1, 20a/8, 20b/16, 20b/6, 20b/7, 20b/8, 21a/14, 21a/3, 21b/2, 21b/4, 21b/7, 23a/8, 24b/12, 25a/17, 25a/3, 25a/9, 26a/11, 26a/13, 26a/3, 26a/6, 26b/2, 27a/14, 27a/2, 27a/5, 27b/19, 28a/19, 28b/7, 29a/18, 29a/3, 29b/11, 29b/2, 29b/4, 29b/8, 30a/10, 31a/3, 32a/3, 32b/7, 33a/18, 33b/4, 34b/18, 36b/17, 36b/19, 36b/2, 36b/3, 36b/4, 36b/5, 36b/5, 36b/8, 37a/10, 37a/4, 37a/8, 37b/13, 37b/16, 37b/4, 37b/8, 38a/10, 38a/19, 38a/9, 39a/10, 40a/10, 40a/5, 40b/14, 40b/6, 40b/8, 40b/9, 40b/9, 41a/10, 41a/14, 41a/16, 42a/14, 42b/1, 42b/2, 42b/5, 42b/7, 42b/9, 43a/1, 43a/19, 44a/13, 44a/5, 45a/1, 45a/3, 45a/6, 45b/14, 45b/17, 46a/11, 46a/13, 46a/19, 46b/3, 46b/6, 47a/14, 48a/13, 48a/14, 48b/7, 49a/10, 49a/7, 49b/6, 49b/6, 50a/13, 50a/4, 50b/5, 50b/8, 51a/16, 51a/18, 51a/5, 51a/7, 51a/8, 51b/11, 52a/2, 52a/3, 52a/4, 52b/10, 54a/19, 54b/17, 55a/18, 55a/2, 55a/4, 55a/7, 55b/12, 55b/18, 56a/1, 57a/1, 57a/3, 58a/2, 58a/5, 58b/3, 58b/6, 59a/17, 59a/4, 59a/6, 59a/7, 59b/14, 60a/14, 60a/18, 60a/5, 60b/15, 60b/17, 60b/8, 61a/8, 62b/17, 63a/2, 63a/6, 63a/7, 63b/2, 63b/5, 64a/4, 64b/2, 65b/10, 65b/15, 65b/2, 65b/7, 66a/19, 66b/10, 66b/11, 66b/14, 66b/16, 67a/8, 67b/1, 67b/3, 68a/19, 68b/2, 69a/16, 69a/2, 70a/12, 70a/15, 70a/16, 70a/18, 70a/5, 71b/13, 71b/3, 72a/11, 72a/13, 72a/14, 72a/2, 72a/5, 72a/9, 72b/1, 72b/12, 72b/2, 73a/14, 73a/5, 73b/11, 73b/13, 73b/17, 73b/6, 73b/9, 74a/12, 75b/10, 75b/11, 75b/13, 75b/13, 75b/16, 75b/16, 75b/3, 76a/10, 76a/14, 76a/15, 76a/17, 76a/3, 76a/5, 76a/5, 76b/1, 76b/10, 76b/18, 76b/9,

77a/10, 77b/8, 78a/2, 78b/18, 79b/3, 79b/8, 80a/10, 80a/18, 80a/9, 80b/10, 80b/13, 80b/16, 80b/9, 81a/14, 81a/3, 81b/1, 81b/12, 81b/15, 81b/17, 81b/6, 82a/11, 82a/12, 82b/6, 83a/16, 83a/17, 83b/1, 83b/16, 83b/3, 84b/15, 84b/16, 86b/1, 86b/8, 87b/4, 88a/14, 88a/14, 88a/4, 88b/13, 88b/2, 89a/1, 89a/6, 89a/9, 89b/1, 89b/18, 89b/19, 90a/12, 90a/13, 90b/10, 90b/16, 90b/5, 91a/11, 91a/14, 91a/3, 91a/7, 92b/12, 92b/12, 93a/16, 93a/5, 93a/8, 93b/9

d. 50b/14

dāhil (Ar.): İçinde, içinde bulunan.

d. 32b/18, 33a/1, 40b/4, 46b/19, 47a/3, 50a/8, 56a/15, 56b/1, 59a/8, 79b/18, 84b/7, 86b/18, 88a/7

dā'im (Ar.): Devam eden, devamlı.

d. 24a/19, 29a/16

dā'imā (Ar.): Her vakit, her zaman.

d. 50a/18, 50a/2, 67b/12, 92b/17

dā'ire (Ar.): Büyük bir binanın bölündüğü kısımlardan her biri.

Tamlamalarda “sınır içi, -nin hükmünü

yürüttüğü alan” anlamında kullanılır.

d.-yi ‘irfāna 79b/18

dā'ī (Ar.): Duā eden kimse, duācı.

d.+le 12b/13

daḳā'ik (Ar.): Anlaşılması güç olan ve dikkat isteyen ince şeyler.

d. 23b/2, 61b/10

d.+da 92a/19

d.-ı ḥāḳḳānide 92a/6

d.+larda 32b/12

dāmen (Far.): Etek, uç, kenar.
d.+i 86a/3

dār (Ar.): Ev, yer, yurt.
d.+i şıdk 85b/1

dāru's-şifā' (Ar.): Şifā kazanılan yer,
hastahâne
d. 74a/15

da'vet (Ar.): Çağırma, gelmesini
isteme, çağrı:
d. 40b/5, 42a/9
d.+ine 85b/14

def' (Ar.): Öteye itme, savma.
d.-i emrāz 75a/17

def'a (Ar.): Sayı sıfatları ile ve ilk,
son, her, bâzı, bu, çok... gibi sıfatlarla
kullanıldığında bir şeyin oluş, yapılış
ve tekrarlanış sayısını, zamânını,
sırasını bildirir, kere, kez, sefer.
d. 11b/15, 12a/14, 66b/6

değil: Değil.
d. 26b/13, 41a/17, 43b/1
d.+dir 54b/13, 55a/1, 55a/11,
69a/3
d.+dür 11b/10, 13a/5, 13a/6,
15a/14, 15b/15, 17a/11, 18a/12,
22a/12, 22a/7, 22b/10, 25a/12,
37a/15, 37b/6, 40a/4, 59b/18, 80a/1,
88a/19, 92b/15
d.+im10b/15
d.+imdir 49b/10
d.+iz 27a/1

degin: Bir işin sona erdiği zamânı ve
yeri gösterir, -e kadar, -e dek. Değın.
d. 15b/4

degül: Değil.
d. 16b/8

delā'il (Ar.): Deliller.
d. 50b/9

delâlet (Ar.): Yol gösterme,
kılavuzluk, rehberlik, aracılık.
d. 34b/14, 37b/7, 52a/17,
53a/17, 53b/14, 58b/3, 65a/10, 71b/6,
73b/11, 73b/9
d.-i muṭābık 52a/16

delîl (Ar.): Yol gösteren, kılavuz,
rehber.
d. 23b/4, 24a/4, 41a/6, 43a/4,
51a/8, 80a/19, 88b/5
d.+i ittiḥād 15a/12
d. -i aḥḥar 16b/10
d. -i şarîḥ 22b/8, 32a/8,
40b/18, 40b/2, 44a/10, 44a/14,
46b/10, 55a/6, 55b/14, 56a/7, 77b/9
d. -i ḥayāl 80a/3

dem (Far.): Nefes, soluk, an.
d. 25b/9

denî(Ar.): Alçak,soysuz, bayağı,
aşağılık.
d. 84b/13, 84b/2

derd (Far.): İnsana ızdırıp veren her
tür türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü.
d.+i 87a/6
d.+e 75a/13
d.+ne 75a/6
d.+inedür 74a/17

derecât (Ar.): Dereceler.
d. 81b/1

derece (Ar.): (Maddî veya mânevî bir
kıymet ölçüsüne göre sıralanan
şeylerde) Bulunulan yer, kademe,
seviye, mertebe, mevki veya safha.
d.-i nübüvvete 13a/4

dermān (Far.): İlâç, şifâ, devâ, çâre.

d. 75a/13

dervîş (Far.): Tarîkata girip bir şeyhe bağlanan, onun izinden Hak yolunda yürüyüp nefsini ıslâh eden, varlık iddiâsından geçip Allah'ın birliğini bütün kâinatta görerek kendini Hakk'a ve onun yarattıklarına adayan kimse, tarîkat müntesibi.

d. 73a/18

d.+i vird-ḥā~n 72a/10

d. -i t̃alib 72b/3, 78b/18, 93a/17

d. -i bâkî 76b/11, 93a/17

d.+ân 69b/14

d.+ler 78b/5

d.+likde 92a/15

d.+üñ 85b/18

destān (Far.): Milletlerin eski çağlardaki din, fazilet ve millî kahramanlık mâcerâlarını, başlarından geçenleri dile getiren büyük manzum hikâye, dâsitan, epope.

d.+ı ibtidâsında 64b/6

deste (Far.): Elde tutulabilecek şekilde bir araya getirilmiş şeylerden meydana gelen bağ, demet, tutam, bağlam.

d.+siyle 74b/15

devâ' (Ar.): İlâç, derman, şifâ.

d. 73b/14, 73b/15, 75a/7

d.+yı cismânî 73a/4

d.+nuñ 75b/2

devām (Ar.): Bir durum üzere sürüp gitme, sürme, kesilmeme.

d. 27a/5, 87b/11

d.+ı istikâmetle 13a/8

d.+ı 11b/6

devlet (Ar.): Büyük saadet, baht, kut; devlet.

d. 85a/17

d.-i Muhammediyyede 53b/11

d.+de 87a/6

d.+dür 86b/8

d.+e 48b/14, 52b/10, 69b/4

d.+lerinde 53a/12

devn (Ar.): Alçak.

d. 73b/3, 73b/3

devrân (Ar.): Dünyâ, felek.

d.+ıyla 11b/7

devvâr (Ar.): Çok dönen, dâima dönen, devreden.

d. 11b/7

deyr (Ar.): Kilise.

d.+üñ 90a/1

diyü: Biri sebebi, biri sonucu bildiren iki cümleyi birbirine bağlar.

d. 11a/19, 14a/4, 15a/13, 16b/17, 17a/16, 17b/5, 25b/18, 40a/2

d. 20a/3, 22a/7, 24a/8, 25a/5, 37b/13, 39b/10, 41a/9, 48a/4, 49b/1, 54b/11, 59a/11, 59a/13, 59a/17, 62b/9, 64b/4, 71a/5, 73a/9, 80a/3, 82a/5, 88a/3, 88b/8, 93b/16

d.-p 20b/7, 27a/2, 33b/3, 37b/12, 37b/14, 38a/10, 38a/19, 38b/13, 48a/9, 56b/5, 79a/16, 79b/3

di-: Demek, duygu ve düşüncelerini sözle anlatmak, söylemek.

d.-nildi42a/5

d.-r 36b/18, 39b/10

d. -rken 62b/17

d.-rler 24a/2, 43a/12, 60b/7, 76a/18, 76a/19, 89b/12

d.-mek 44b/16, 84b/12

d.-mekdir 51a/2, 68b/8
d.-dür 11a/14, 12a/5, 16b/9,
27b/3
d.-menüñ 26a/10
d.-mesi 85b/7
d.-mesin 43b/5
d.-meyüp 38b/1
d.-miş 22a/15, 22a/17
d.-mişlerdür 22b/12
d.-dikde 25b/10, 41a/4,
43a/19, 49a/19, 49b/3, 49b/7, 62b/7,
63b/7
d.-dikten 61a/17, 89b/2
d.-dikleri 13a/4
d.-diklerinde 49a/5, 59a/16,
81a/12
d.-diklerinden 59a/3, 91b/19,
92b/9
d.-diklerinün 92b/3
d.-diler 13a/1, 37b/15
d.-dim 48a/14, 48a/16,
53a/18, 93b/9
d.-ile 39b/16
d.-nilmiş 93b/13
d.-nilmişdür 40b/15, 83a/16,
83a/19, 83b/5, 88b/6
d.-nledi 52b/13
d.-lerin 46a/15
d.-mişlerdür 22b/12
d.-ürler 55a/1
d.-mişdür 88a/10
d. 53a/19
d.-rler 16b/9, 24a/13, 60a/18
d.-rlerdi 93a/11
d.-se 36b/13, 73b/17
d.-yecek 62b/6
d.-yeler 80a/2
d.-yince 47a/19, 63a/3
d.-yiñiz 81b/1
d.-yü 49a/7, 49b/11
d.-yüp 11a/2, 38a/6, 51a/16,
55b/7, 93b/7

dībāce (Ar.): Ön söz, başlangıç,
mukaddime.

d.+si 35a/11

dīde (Far.): Göz.

d. 42a/9

diger (Far.): Başka, öteki, öbür,
sāir.

d. 15b/19, 17a/8, 20a/10,
22b/8, 25a/5, 26a/2, 26b/4 27b/19,
28a/13, 30a/10, 31a/13, 32b/6,
33a/16, 33a/2, 33a/8, 33b/4, 35a/1,
37a/15, 37a/4, 39a/13, 41a/15, 41a/2,
44b/9, 50b/8, 52b/2, 53b/7, 57a/7,
57b/3, 60a/10, 60b/9, 67b/13, 68b/2,
72a/17, 72a/9, 75b/17, 76a/6, 76b/17,
77a/5, 78b/17, 79a/9, 79b/17, 80b/8,
82a/7, 82a/8, 85b/18, 88a/14, 88b/1,
90b/13, 90b/17, 92b/12

diken: Diken.

d. 41a/5

dikḫat (Ar.): Düşünceyi bir nokta
üzerinde toplama, bir şey üzerinde
düşüncesini toplayarak durma.

d. 74b/16

d.+de 50b/7

dil: Dil.

d. 70b/15, 73b/17, 74a/15,
74a/6, 86b/11

d.+de 50b/3

d.+den 43b/12, 43b/4

d.+e 85a/16, 86b/7

dīn (Ar.): İnsanların yaratıcı olarak
kabul ettikleri üstün güce olan
îmanlarını, ona yapacakları
ibâdetlerin bütünü ve bu îmâna
göre davranışlarının nasıl olması
gerektiğini düzenleyen inanış yolu.

d. 15a/3, 41a/13, 43b/5, 46a/13, 48b/14, 52b/10, 53b/11, 69b/4

d.+i Muḥammedide 41a/11, 45a/18, 46a/10, 46b/3

d.+e 42a/9, 53b/15

d.+imde 24b/4

d.+iyye 45a/15, 48a/11

d.+iyyedendir 67b/19

d.+lerin 46a/15

dirhem (Far.): Okkanın dört yüzde birine eşit eski bir ağırlık ölçüsü birimi

d. 53a/19

dīvān (Ar.): Büyük meclis, yüksek meclis.

d.+ı hümayūn 87a/5

divāne (Far.): Deli, meczup.

d. 84b/5

diyār (Ar.): Memleket, ülke, belde, el.

d.-ı Rūmuñ 69a/17, 69a/8, 69b/12, 69b/15, 70a/10

d.-ı ʿAcemūñ 69b/4,

d.-ı Şirvān 70a/2

d.-ı Kenʿān 84a/8

d.+ınuñ 69b/7

dost (Far.): Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis.

d. 74a/2

dön-: Dönmek.

d.-erler 48a/4

dört: Dört.

d. 25a/14, 36b/13, 36b/2, 36b/3, 36b/8, 37a/11, 37a/7, 83a/12, 88a/16, 88a/18

duʿâ (Ar.): Bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış.

d. 11a/2, 11a/5, 27a/12, 45b/2, 49a/7, 71b/8, 72a/14, 93b/16

d.+da 72a/15

d.+dan 41b/6

d.+lardan 77b/12

d.+larında 82a/1

d.+nuñ 71b/19, 71b/7, 72a/18

d.+sında 12a/15

d.+sından 12a/19, 76a/14

d.-yı şerif 29b/10, 71b/13, 72a/10

d. -yı izḥaḥ 47a/12,

d. -yı resūlu ʿl-lāhuñ 51b/3,

d. -yı ḥayr u laṭif 66a/19,

71a/19

d. -yı iḥfā 72a/17

duḥūl (Ar.): Girme, giriş, dâhil olma.

d. 28b/10, 83a/5, 87a/17

d.+a 87a/17

d.+da 47a/11

d.-i cennet 23a/10

dünyâ (Ar.): İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

d. 12a/9, 84a/7, 84b/12

d.+da 64b/11

d.+dan 60b/5

d.+yı 73b/3

d.+yı denî 84b/2

dürlü: Türlü, çeşitli, muhtelif.

d. 76a/16

d.+dür 80b/9

düş-: Düşmek.

d.-üp 14a/5

d.-ürüp 62b/13

E

ebedî (Ar.): Sonsuz, ölümsüz, bâkî.
e.+yeye 77a/13

ebrâr (Ar.): Hayır işleyen, takvâ sâhibi, olgun ve fazîletli kimseler
e. 23a/13
e.-ı vâşılîn 12b/4
e.+ını 67b/16

ebyât (Ar.): Beyitler.
e.-ı ʿibret-engîz 53a/16

ebyaz (Ar.): Ak, beyaz, bembeyaz.
e. 77b/3

ecil (Ar.): Sebep.
e.+dan 24b/12, 25b/11, 28b/14, 38b/19, 40a/10, 42a/4, 47a/5, 48a/12, 49b/14, 51b/6, 52b/13, 53b/18, 54a/16, 66a/12, 70b/14, 78a/15, 81a/4, 86a/19
e.+dendir 67a/11
e.+dendür 13a/8, 16a/10, 43a/12, 57b/5, 60a/15

ecmaʿîn (Ar.): Hepsi, bütünü.
e. 43a/1, 52a/1, 56a/14, 67b/11

ecr (Ar.): Mânevî karşılık, sevap.
e. 41a/16
e.+den 40b/10

ecsâm (Ar.): Cisimler.
e.+dan 55b/2

edâ (Ar.): Üzerine borç olan veya borç hükmünde bulunan şeyi yerine getirme, yapma, îfâ etme, icrâ etme.
e. 38a/3, 82a/1
e.+sı 26b/17
e.+sında 16a/5

edeb (Ar.): Utanç, haya ve hicap duygusu.
e.+de 46b/5

ednâ (Ar.): Çok aşağı, adi.
e. 17a/15, 32b/15, 88a/15

edviyye (Ar.): Devâlar, ilâçlar, çâreler.
e.+i maʿnevî 74a/19
e.+yi 74b/19

efʿâl (Ar.): Fiiller, yapılan işler, eylemler.

e. 13b/4, 13b/9, 23b/11, 23b/9, 34b/1, 76b/6, 77b/14, 85b/4
e.-i ilâhiyye 59b/9, 74b/5
e.-i hâlîle 64a/8,
e.-i şenîʿ a 69b/10
e.+e 28b/9, 50b/5, 93a/4
e.-i ilâhiyye 59b/9, 74b/5
e.-i hâlîle 64a/8,
e.-i şenîʿ a 69b/10
e.+inde 26a/18
e.+iyye 59b/17

efendi: Erkek isimlerinden sonra bey yerine kullanılan unvan sözü.
e. 18b/13, 23a/3, 32a/11, 32a/7, 32a/9, 33a/12, 36a/2, 53a/4, 70b/1, 83b/14, 91a/16, 92a/10, 92a/13, 92b/16, 93b/5
e.+de 35a/2

efkâr (Ar.): Fikirler, düşünceler.
e.-ı fâside 72b/18

eflatun: Platon.
e. 63b/19
e.+uñ 64a/11, 64a/4

efnâ (Ar.): Türler, çeşitler.
e.-yı efʿâl 23b/9, 76b/6, 76b/6, 76b/7

e.+nuñ 76b/10

efrād (Ar.): Fertler, kişiler, kimseler:

e. 29a/19

e.-ı esmā-yı hüsnā 33a/3

efşah (Ar.): Çok fasih, en düzgün ve açık söz.

e. 22a/17

eger (Far.): Şart anlamını güçlendirmek için şart cümlelerinin başına getirilir, şâyet.

e. 11a/9, 38a/6, 39a/12, 39a/6, 39a/7, 39a/8, 44a/15, 44b/9, 50b/19, 54b/19, 62a/10, 62a/11, 79a/1, 79a/3, 88b/18, 88b/18, 93a/19, 93b/13

eglen-: Eğlenmek işi.

e.+nceli 75b/10

e.-üp 49a/13

e.-ür 84a/11

ehil (Ar.): Sâhip, mâlik

e. 16b/15

ehl: Bkz. ehil.

e. 60a/2, 73a/13, 86b/1

e.-i raşad 11b/8

e.-i nücüm 11b/8

e.-i ‘irfândur 12b/16

e.-i sünnet 15a/2, 16a/1, 20a/16, 20a/18, 67b/18, 69b/2, 69b/6, 70b/10,

e.-i dîn 15a/2

e.-i yakîn 15a/3, 46a/14, 83b/11

e.-i taşarruf 15b/14

e.-i hâl 18a/10, 88a/13

e.-i kâl 18a/9

e.-i irşad 23a/12,

e.-i ibâdete 24b/15

e.-i islâmdan 25a/15

e.-i küfrden 25a/16

e.-i tuğyâmı 25b/3

e.-i aḥşâ 32b/13

e.-i kırâ’at 33a/14

e.-i mürüvvat 39a/9

e.-i dîn 46a/13

e.-i ḥaḳîkat 48b/12

e.-i îmân 56b/12, 69b/11

e.-i ḥayâ 56b/12

e.-i ḥikmete 61a/14

e.-i mücâhede 69b/14

e.-i yâs 70b/6

e.-i temîzüñ 74a/1

e.-i beḳâ 76b/3

e.-i mübâya‘a 78b/13

e.-i ‘aceb 80a/6

e.-i tevâzu‘ 80a/7

e.-i i‘tizâr 80a/8

e.-i ‘irfân 80a/8, 87b/1, 90a/6

e.-i maşrîḳ 85a/19

e.-i ḥâlât 90a/6

e.-i isti‘lâ 91a/1

e.+ine 13a/1, 13a/5, 13b/13, 17a/7, 20a/2, 27b/14, 28a/12, 29a/10, 32a/3, 40a/3, 45a/2, 48a/5, 57a/16, 70b/19, 73b/11, 88b/1, 89a/7, 91a/6, 91a/7

ehlu’llâh (Ar.): Allâh adamı, velî, evliyâ.

e. 13b/15, 29b/6, 58b/2

e.+da 77a/19

e.+uñ 77b/12

ekâbir (Ar.): Büyük adamlar, ileri gelenler, yüksek mevkilerde bulunanlar.

e. 65a/13

ekber (Ar.): Çok büyük.

e. 16a/12, 16a/16, 20a/17, 22a/4, 22b/2, 23b/15, 24a/18, 25b/3, 81a/19, 81a/3

ekle-: Ekleme.

e.-r 88a/13, 88a/14

ekseriyâ (Ar.): Çok defa, çok zaman, çoğunlukla, umûmiyetle, ekseriyetle, ekseri.

e. 49a/13

elân (Ar.): Şimdi, şu anda.

e. 63a/15

elbette (Ar.): Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

e. 50b/4, 72a/10, 72a/13

elem (Ar.): İztırap, keder, gam, tasa, hüzn, melâl.

e. 37a/17, 41a/8

elfâz (Ar.): Lafızlar, sözler.

e. 88b/11

e.+ı 32a/14, 35a/7

e.+ın 78a/3

e.+uñ 62a/8

El-ḥamdü li'llāh (Ar.): Allah'a hamdolsun, şükürler olsun, hamdülillah.

e. 82b/7, 92a/14

elif (Ar.): Arap alfabesinin ve Türkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin ilk harfi ve bu harfin adı

e. 36b/2

e.+i 36b/2

e.+ine 36b/1

e.+le 78a/10, 78a/3

el: El.

e.+imi 63a/3

e.+inde 69a/8

e.+ine 59a/2

e.+iyle 59a/3, 59b/3

e.+lerin 66b/2

e.+lerinde 58b/19

elṭaf (Ar.): Çok latif.

e.-ı ilâhiyye-i ricâ 12a/19

emân (Ar.): Zıt ve aykırı hüküm ifâde eden iki cümleyi birbirine bağlar; ancak, fakat, lâkin.

e. 52b/12, 53a/1, 53a/10,

53b/13, 53b/9, 54a/16, 68a/6, 70a/3

e.+da 52b/18

e.+larında 53a/6

emîn (Ar.): Güvenilir, inanılır, îtimat edilir (kimse), inak.

e. 63a/14, 84a/6

emir (Ar.): Bir şeyin yapılması veya yapılmaması husûsunda bildirilen kesin hüküm, hükmüne uyulması istenen zorlayıcı söz, buyruk.

e. 43b/11, 44a/18, 44b/17, 57a/17

e.+de 57a/12

e.+i 64a/11

e.+idir 44b/16

e.+iyle 51a/12

emmâre (Ar.): Emreden, emredici.

e. 75b/18, 75b/4, 75b/8,

85b/15, 86b/12, 86b/14, 86b/16

e.+de 86a/16

emmâre (Ar.): Emreden, emredici.

e.86a/16, 86b/12, 86b/14,

86b/16

emn (Ar.): Bkz. emin.

e. 52b/12, 52b/18, 53a/1,

53a/10, 53a/7, 53b/13, 54a/16, 68a/6

e.-i aşḥâb-ı kirâm 53b/8

emr (Ar.): Bkz. emir.

e. 14b/18, 15a/1, 17a/3, 36b/1,
38b/7, 88b/2

e.+de 61b/6

e.-i şerîfîñüz 38b/9, 38b/9

e.+inde 67b/17

e.+ine 64a/10, 85a/19, 85b/13

emrâz (Ar.): Hastalıklar.

e.74a/5, 75a/17, 76a/16

e.-ı zâhire 74a/5, 75a/11

enâm (Ar.): Yaratılmış olan bütün mahlûkat, halk.

e. 67a/10

e.+dan 22a/7

enbiyâ' (Ar.): Nebîler, peygamberler.

e. 21b/18, 26b/17, 29b/9,
37b/10, 38a/15, 44a/15, 50b/10,
56a/10, 56a/16, 58b/17, 58b/7,
59a/12, 60a/7, 64b/16, 66b/11, 73b/6,
87b/3

e.+da 58a/6, 68a/1

e.+dan 25a/10, 41b/12,
56b/16, 80b/7

e.+nuñ 28b/3, 46b/13, 46b/16,
48a/10, 59b/19, 67b/14, 71b/12

enbiyaul-

e.+ya 40b/2

e.-yî şîfât 14a/16,

e.-yî 'ulûm 60b/18

e.-yî 'aẓâm 25a/8, 29b/4,
64a/16, 78a/4, 44a/12,

e.-yî hâlî 64b/14

ender (Ar.): Türkçe “içinde” kelimesinin yerini tutar ve Farsça, Arapça kelimelerden meydana gelen tekrar grupları arasına girerek birleşik zarflar yapar.

e. 23b/10, 23b/10, 88a/1

enfâs (Ar.): Nefesler.

e.+ı nefsesine 74a/2

enfûs (Ar.): Nefisler, yaşayanlar, hayat sâhipleri, canlılar.

e. 88b/16, 93a/15

e.+a 93a/1

e.+i 92a/12, 93a/7

e.+isin 86a/6

e.+iyyesi 79a/14

engîz (Ar.): Sonuna geldiği kelimelere “harekete getiren, koparan, karıştıran” anlamı katarak Farsça usûlüyle birleşik sıfatlar yapar.

e.+lerin 58a/2

e.+ün 18a/9

enis (Ar.): Dost, arkadaş, yâr, hemdem.

e.+idür 23b/5

envâ' (Ar.): Nevîler, çeşitler, türler.

e. 26b/5, 73b/10, 76b/15

e.-ı ezkâra 10b/12

e.-ı tebeyyîn 61b/14

e.-ı ma'nevî 77b/1

e.-ı nedâmet 85b/16

e.+ı 89b/9

e.+ına 78b/15

e.+uñ 90a/1

envâr (Ar.): Nurlar, ışıklar.

e. 83b/13

e.+da 38a/13, 41a/17, 41b/12,
71b/13

e.+larında 70a/18, 93b/3

e.+uñ 90a/

erbaa (Ar.): Dört, dördüncü.

e. 14a/17, 69b/5, 72b/15,
72b/16, 75b/1, 87a/15

e.+dan 86a/8, 90a/9

e.+ya 84a/1

erbâb (Ar.): Sâhipler.

e. 38a/16
e.-ı işâret 32b/12,
e.-ı müşâhede 32b/5,
e.-ı hâkîkat 91a/2

ercümend (Far.): Şerefli, haysiyetli,
îtibarlı, muhterem.
e.+e 53a/4
e.+i 23a/2

eren: Ermiş velî, yatır, evliyâ.
e.+ler 88a/13
e.+lerdür 88a/12

erkân (Ar.): Bir şeyde temel
durumunda olan taraflar, çok kuvvetli
ve güçlü olan yönler, esaslar, direkler.
e.-ı pür-esrâr 23a/14,
e.-ı hâlvetiyye 70b/2
e.+ımız 32a/13
e.+ımızda 57a/11
e.+ında 33a/13, 72a/4, 78a/14

ervâh (Ar.):Ruhlar.
e.+da 55b/2
e.+ı muḳaddesenüñ 77a/12

esâs (Ar.): Bir şeyi meydana getiren
ana unsur, asıl yapı, temel.
e.-ı muḥkemi 93a/2

esbâb (Ar.): Sebepler.
e.75a/5

esmâ (Ar.): İsimler, adlar.
e. 30a/11, 33a/19
e.+da 33a/19
e.+dan 28b/11
e.+y1 39b/17, 65b/16
e.+y1 ‘izâm 10b/8, 33b/5
e.-y1 ḥüsnâ 28b/13, 28b/7
29a/15, 32b/19, 33a/3, 33a/18,
e. -y1 şerîf 32b/8, 34a/2
e.-y1 bî-nihâye 29a/17,

e. -y1 şıfâtu ‘-l hayatda 29b/2,

esrâr (Ar.): Gizli olan, herkesçe
bilinmeyen şeyler, herkese açık
olmayan gizlilikler, sırlar.

e. 23a/13, 25a/10, 70b/15,
83a/8, 91a/14
e.-ı ilâhiyye 15b/9, 21b/17,
e.-ı ma‘ nâsı 19a/2,
e.-ı aḥfâ 63a/11,
e.-ı fuzalâ 70b/7,
e.-ı evliyâyâ 87a/10
e.+ına 20a/9
e.+ınca 42b/7, 74b/4
e.+iyye 91a/2

estağfiru ‘l-lâh (Ar.): ‘Allah’tan af ve
mağfiret dilerim’.

e. 78b/10, 78b/10, 78b/9,
79a/16, 79b/14, 79b/3, 80a/1

esvâk (Ar.): Sokaklar, çarşılar,
pazarlar.
e.-ı keşret 74b/5

esved (Ar.): Siyah, kara.
e. 53a/13, 77b/3
e.+e 69a/19

eş‘âr (Ar.): Şiirler, manzum sözler.
e. 18a/5, 26b/6, 28a/10, 28a/4

eşyâ (Ar.): Yiyecek ve içecek dışında
insan için gerekli olan her türlü şey,
nesneler.

e. 92b/5
e.+da 29a/19

et-: Etmek.
e.-diklerinden 42a/9
e.-mediler 15b/5
e.-medim 38b/12
e.-mek 15b/17
e.-mekle 15a/12

e.-meyüp 14b/9
e.-mez 13a/14
e.-miş 12a/14, 14a/10, 15a/1,
15a/5
e.-mişdür 14b/18
e.-mişler 15a/5

eṭfāl (Ar.): Çocuklar.
e.-i ṭarīkat 90b/19

eṭrāf (Ar.): Taraflar, yanlar.
e.-ı Medīneye 46a/8
e.+ı 92b/6
e.+ında 48a/5

eṭvār (Ar.): Tavırlar.
e.23a/13
e.90a/2
e.-ı seb' a 28b/11, 72b/9,

eṭrāfe'n-nehār (Ar.): Nehirlerin
yanları.
e.23a/17,

evḵāt (Ar.): Vakitler, zamanlar.
e.+ında 71a/9

evlād (Ar.): Bir anne baba için kendi
oğulları veya kızları.
e. 40a/9
e.+a 40b/1, 40b/10

evliyā (Ar.): Allah'ın sevgilisi olan,
hâli, davranışları, çok üstün vasıfları
ve gösterdiği kerâmetler sebebiyle bu
husus halk tarafından da kabul
edilmiş bulunan seçkin ve has kul
(kullar), ermiş, ermişler, velîler.
e. 91a/9
e.+dan 70a/10
e.-yı kāmīlīn 14b/5
e.+yı kirāma 78a/5, 25a/9,
e. -yı 'aleyhü's-şalavat 29b/9
e.+dan 70a/10

evliyā'ullāh (Ar.): Evliyâ, ehlullah.
e.-lahda 77a/19
e.+ya 87a/10

evrād (Ar.): Okunması âdet edinilmiş
olan belli âyet, sûre ve duâlar.
e. 79b/14
e.+a 71a/11, 82a/14

evrāk (Ar.): Yapraklar, kitap
sayfaları, kâğıtlar.
e.+da 32b/18
e.-ı kitāb 55b/4

evşāf (Ar.): Nitelikler, vasıflar.
e. 39b/6
e.-ı çehār-ı yār-ı şafā 65b/16,
e.-ı celīle 66a/3
e.+ı 67b/17
e.+uḡ 90a/1

evvāb (Ar.): Allah'a tekrar tekrar
yönelen, tövbe eden, ona çok ibâdet
eden (kimse).
e. 44a/4, 44b/18
e.+a 44a/19
e.+da 57a/15
e.+dur 57b/2
e.+in 44b/12, 44b/15, 44b/7,
44b/9
e.+in 44a/10, 44b/3

evvel (Ar.): Karşılaştırma yoluyla bir
yer, zaman veya oluşun bahsedilen
yer zaman veya oluştan önde veya
önce bulunduğunu veya olduğunu
anlatır, önce.
e. 13b/7, 35a/9, 44b/11, 56b/6,
72a/1, 72a/18, 81b/11
e.+a 10b/7, 41a/3, 74a/1,
77a/6
e.+de 72a/14
e.+den 49a/3

e.+i 86b/7
e. +idür57b/1
e.+in 21b/15
e.+inin 13b/16
e.+ki 36a/8
e.+kinüñ 49a/3
e.+kisi 50a/6

ey: Hitap edilen kimsenin dikkatini çekmek veya anlamı güçlendirmek için kullanılır.

e. 17b/2, 20b/18, 20b/5, 21b/10, 29a/11, 44a/4, 44a/9, 64a/13, 72b/2, 76a/4, 87a/9, 87a/9

eyle-: Eylemek.

e. 20b/1, 25b/10, 25b/13
e.-di 10b/9, 63a/16, 76a/17
e.-digi 27b/7
e.-yüp 85a/3

eyü: İyi.

e. 16b/17

eyyām (Ar.): Günler.

e.+ına 62a/12

eyzan (Ar.): “Yine öyle, kezâ, bu da öyle” anlamında olup az önce geçen bir ibâreyi işâret etmek veya tekrarlanacak mısırâları göstermek için kullanılır.

e. 75b/14

ezân (Ar.): Müslümanlara namaz vaktini bildirmek ve namaza çağırmak için müezzin tarafından genellikle minâreden yüksek sesle yapılan dâvet.

e. 38a/11, 90b/12
e.+ı 37b/4, 38a/7
e.+da 37a/15
e.+ı 38a/8

ezel (Ar.): Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman.

e.+i 36a/9
e.+de 36a/9
e.+iyye 50b/17
e.+iyyesiyle 83a/12

ezkār (Ar.): Zikirler, anmalar, hatırlamalar.

e. 71a/11
e.+a 10b/12, 10b/14
e.+ı 26a/15

ezvâc (Ar.): Zevçler, karı kocalar, eşler.

e. 40a/9
e.+a 40b/2
e.+dan 60b/5
e.+ı 40b/10

F

fāḥr (Ar.): Övünmek.

f. 46a/16

fāḥiş (Ar.): Aşırı, ölçü dışı, çok fazla, insafsız derecede fazla.

f.+dür40a/3

fāḥr (Ar.): Övünme, iftihar, gururlanma.

f. 82a/5

fā'ide (Ar.): İşe yarama, işe yaramanın meydana getirdiği iyi durum, olumlu sonuç, yarar, nefi

f.+yi 65a/2
f.+si 75b/2

fā'ik (Ar.): Daha üstün, tercih edilecek üstünlükte, müreccah.

f.+leri 69b/14

fâ'iz (Ar.): Belli şartlarla ödünç verilen paradan muayyen zaman sonunda alınan kâr, ribâ.

f. 20a/7, 37a/19, 76a/19

f.+dendür 35a/1

faķîr (Ar.): Yoksul (kimse), muhtaç
f. 18b/15, 92a/7

f.+leriņ 81a/11

f.+üņ 92b/11

faķr: Bkz. faķîr.

f. 65a/12, 74b/10

fānî (Ar.): Son bulucu, sonlu, ölümlü, kalımsız, bâkî olmayan.

f. 76b/11

f.+den 12b/5

farîza (Ar.): İslâm dîninin kula farz kıldığı mükellefiyet, şer'an yapılması zorunlu olan Allah emri.

f. 81a/18

farķ (Ar.): İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değişik taraf, başkalık, farklılık.

f. 86a/10, 92b/11

f.+ı şāniyye 48b/11

f. -ı şūrî 55a/11

f.+da 86a/7

f.+ı 14b/4, 89a/19

f.+ıyye 59b/8

f.+sız 14b/3

farz (Ar.): İslâm dîninde Allah'ın emri olduğu kesin bir delille sâbit olan, yapılması sevâbı, özürsüz olarak terki büyük günâhı, inkârı ise küfrü gerektiren itikâdî, amelî, ahlâkî yükümlülük.

f. 14a/8

f.+ı 49b/11

fāsık (Ar.): Fısk u fucur sâhibi, şer'iat hükümlerine uymayan günahkâr kimse.

f.+ların 46a/2

faşl (Ar.): Ayırma, ayrılma.

f. 33a/7

fāsîd (Ar.): Fesâda uğramış, bozulmuş, bozuk, kötü.

f. 70b/18

f.+den 15a/15

f.+e 41b/10, 72b/18

f.+deden 75b/2

f.+i 68b/18

f.+lerinde 15a/9

faşîh (Ar.): Güzel, âhenkli, açık ve anlaşılır şekilde düzgün ve yanlışsız söylenen (söz), fesâhatle söylenen (söz).

f. 70b/17

faşl (Ar.): Ayırma, ayrılma, bölüm.

f. 32b/10, 32b/9, 33a/6

f.+ı 92a/1

f.+la 32a/4

f.+ında 30a/3, 91b/11

f.+uņ 91b/12

fazâil (Ar.): Faziletler.

f.+i 67b/2

fazîlet (Ar.): Dürüstlük, iffet, nâmus, merhamet, alçak gönüllülük, yiğitlik, sadâkat, adâlet, kerem ve ihsan gibi ahlâkî meziyetlerin hepsine birden verilen isim, erdem

f. 36a/2, 39b/2

f.+ine 32b/17, 32b/

fażl (Ar.): Âlîcenaplık ve cömertlik, iyilik, lutuf, kerem.

f. 26a/6

f.-ı ilâhiyye 26b/13

f.+ına 17b/1

f.+ından 11a/1

f.+ları 55a/16

feḥr (Ar.): Güneş doğmadan önce ortalığın ağarmaya başladığı vakit, tan vakti.

f.+de 81b/14

feḥāmī (Ar.): Büyüklük, ululuk gösteren, şâmı ve kadri yüksek olan.

f. 69b/3

feh̄m (Ar.): Anlama, anlayış, idrak.

f. 17b/13, 17b/7, 21a/2, 23a/1,

24b/1, 25a/13, 27b/4, 36a/7, 48a/17, 62b/5, 76a/3, 90b/12, 90b/7

f.-i menâfi' 26a/1

f.-i tām 62b/7

feh̄vā (Ar.): Anlam, mănā.

f.+sınca 12b/12, 17a/9, 20a/4,

24b/15, 24b/18, 26a/14, 28a/2, 49b/5, 54b/16, 88a/10, 90a/6, 93a/3, 93a/4

f.-yı a' lāsınca 23b/7

f.-yı luṭfunuñ 45a/17

f.-yı fā'iz 76a/19

felāḥ (Ar.): Kurtuluş, selāmet.

f. 84a/3, 85b/11

f.-ı sünniyesi 85b/9

f.-ı şıfâtın 88a/5

felek (Ar.): Gökyüzü, semā.

f. 64a/1

f.-i devvār 11b/6

f.+e 11b/12

fenā (Ar.): Gelip geçici olma durumu, devamlı ve kalıcı olmama, ölümlü ve son bulucu olma, ölümlülük, fânîlik.

f. 23b/10, 74b/10, 74b/3, 76b/16, 76b/17, 76b/2, 76b/2, 77a/3, 87b/18, 87b/19, 87b/19, 87b/19

f.-yı şūrī 13a/11

f. -yı ma'nevī 13a/9

f.+dan 23b/10

f.+nuṣ 76b/10

f.+sı 79a/18, 79b/11, 79b/6

fer (Ar.): Parlaklık, aydınlık, nur.

f. 25b/9

ferā'iz (Ar.): Farızalar, farz olan şeyler.

f.+ün 37b/8

ferd (Ar.): İnsanlardan her biri, belirli olmayan şahıs, kişi, kimse, birey.

f.-i ferīd 13b/10, 29b/1, 29b/2

f.+den 32b/11, 32b/11

ferdā (Ar.): Ertesi gün, yarın.

f. 33b/1, 33b/1

ferīd (Ar.): Eşsiz, tek.

f. 13b/10

fesād (Ar.): Tabiî halden çıkma, bozulma, bozukluk.

f. 52b/19, 53a/7

feşāḥat (Ar.): İfâdede, kelimelerden her birinin ve bu kelimelerden meydana gelen cümlelerin lafız, mânâ, âhenk ve kurallara uygunluk bakımından yerinde, düzgün ve doğru olması durumu; dilin söylenmesi güç, âhenksiz, alışılmamış kelimelere, yadırganacak yabancı sözlere, kusurlu cümle, mecaz ve terkiplere yer verilmemesi sûretiyle açık, duru ve doğru kullanılması.

f. 36a/6, 40b/9

fesān (Ar.): Bileği taşı.
f. 25b/1

f.-i şāniye 13b/16, 14b/6,
14b/8

feth (Ar.): Açma, açılma, küşat.
f. 25b/9, 42a/2, 46a/7, 58b/18,
59a/1, 59a/3, 59b/11, 59b/4, 60b/4
f.+e 58b/8
f.-i şūrī 25a/18
f.-i vāfī 59b/3
f.-i ḥaḳānī 69a/16,
f.-i bāb 83a/9

fıkr (Ar.): Düşünce, zihinde
tasarlanan şey.
f. 74b/9, 85a/4
f.-i ‘işret 75b/15

fi’lāh (Ar.): Allah için.
f.72b/5

firār (Ar.): Kaçma, kaçış.
f. 26b/4

fetret (Ar.): Bir hükûmetin zayıflayıp
gücünü kaybetmesiyle kuvvetli yeni
bir hükûmet kurulması arasında geçen
karışıklık ve iktidarsızlık dönemi.
f. 16b/8
f.+e 14a/5

firāvān (Ar.): Çok, aşırı, bol.
f. 53b/10
f.-ı müyesser 53a/2

fevā'id (Ar.): Faydalar, menfaatler,
kârlar.
f. 11a/6
f.-i sülûkiyyeyi 12a/10,
f.-i ‘irfāniyyeden 93a/10

fitne (Ar.): Karışıklık, fesat,
kargaşalık.
f. 64b/2
f.+den 68a/16

fu‘ād (Ar.): Kalp, yürek, gönül.
f. 57b/3

fevt (Ar.): Bir şeyi bir daha ele
geçmeyecek şekilde kaybetme, elden
kaçırma. Ölüm.
f. 49b/11

fuḳarā (Ar.): Fakr hali üzere olan
dervişler.
f. 81a/7, 81a/14, 81b/3

feyz (Ar.): Verimlilik, bolluk,
bereket.
f. 69b/12, 74a/10
f.-i ḥaḳḳ 21b/13
f.-i raḥmān 35a/6
f.-i i‘ṫāsına 61b/8
f.-i raḥmān 88a/5, 90b/8

furşat (Ar.): Bir şeyin yapılması için
uygun düşen, elden kaçırılmayacak
durum ve zaman.
f.+ı 49b/11

fezā'il (Ar.): Faziletler.
f. 60b/9
f.-i ḥaḳīḳate 87a/7

fuḫālā (Ar.): Fāzıllar, ahlāk, ilim ve
meziyetçe üstün, faziletli kimseler.
f.-yı vāşilīn 12b/18
f.+yı ehl-i sünnet 20a/16
f.-yı fehāmī 69b/3
f.-yı kāmīlīn 81b/6
f.+sından 70a/8
f.+ya 70b/7

fırka (Ar.): İnsan topluluğu, bölük,
cemâat, tâife.

fū‘lan (Ar.): Belirtilmesi gerekli görülmeyen isimlerin önüne getirilerek onları belirsiz şekilde niteler.

f. 62b/7

fütāde (Ar.): Düşmüş

f. 89a/8

fütūhāt (Ar.): Fetihler, zaferler.

f. 37a/19

f.-ı Mekkiyye 18b/19

G

ġāfil (Ar.): Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan, gaflet içinde bulunan, dalgın, dikkatsiz ve düşüncesiz (kimse), basîretsiz, aymaz.

g.+ler 79b/19

ġaflet (Ar.): Çevresinde olanları farkedememe, açık gerçeği görememe, dalgınlık, dikkatsizlik, basîretsizlik, aymazlık, ġāfillik.

g. 24a/18

ġāh (Far.): Zaman, vakit.

g. 53b/10, 53b/9, 84a/10, 84a/9, 87b/2, 87b/2

ġalaṭ (Ar.): Yanlış, hatâ, sehiv.

g. 52a/7, 54a/2

ġalebe (Ar.): Dövüşte ve savaşta yenme, ġālip gelme, ġālibiyet.

g. 54a/15, 87a/3

ġālib (Ar.): Üstün gelen, yenen, galebe çalan (kimse).

g. 14a/2, 42a/11, 45a/19, 52b/11, 69a/16, 86a/15, 89b/5

ġalīz (Ar.): Kaba, çirkin, nezâket ve terbiye dışı.

g. 48a/12

ġam (Ar.): Kaygı, tasa, keder, iç darlığı.

g. 76a/4

ġāmiz (Ar.): Anlaşılması güç, anlaşılmaz, açık olmayan, müphem.

g. 30a/8, 35a/1

g.+a 18b/12, 23b/4

g. 51b/9, 76a/19

g.+den 51a/19

g.+iyle 51b/5

g.+lerinüñ 20a/7

ġaraż (Ar.): Gāye, maksat, istek, arzu.

g.-ı fāsıde 68b/18

ġarb (Ar.): Dört ana yönden güneşin battığı yön, batı, mağrip.

g.+a25a/14

ġayb (Ar.): Göz önünde olmayan, gözle görülemeyen, gizli olan şey, hal ve keyfiyet.

g. 10b/17, 11b/2, 29b/1

g.+da 29a/17

g.+dan 37b/17

g.-ı i‘tibār 54b/9

g.+uñ 29b/11

ġāyet (Ar.): Çok, pek, pek çok, son derece.

g. 15b/6, 18a/2, 40b/17,

68b/12, 87a/19, 91a/5

g.+i ma‘ārifde 28a/15

g.+i 26a/6, 76b/10

g.+ine 17a/3, 77a/10

g.+iyle 23b/12

ġayr (Ar.): Başka bir kimse, başkası.

g. 74a/8

g.+1 29a/12, 88a/18, 91a/5
g.+dan 68a/16
g.+lar 46b/18
g.+1 28b/12, 60a/5, 88b/17
g.+dan 44b/15
g.+iyye 57b/18

ğayret (Ar.): İçten gelerek çalışma, belli bir şey için çabalama, didinme, çaba, ceht.

g. 48b/16, 71b/5
g.-i 'ameliyyede 17a/10
g.+den 75b/5

ğazâ (Ar.): İslâm dîni uğruna yapılan savaş, cihat.

g. 41b/17, 46a/4, 46a/7, 58b/8, 69a/12
g.-yı ekber 25b/2

ğazâb (Ar.): Aşırı hiddet, intikam alma duygusu ile karışık öfke, kızgınlık, hışım.

g. 63a/5, 63b/3, 75b/10, 86b/1
g.+a 63a/8
g.+ya 53b/10, 53b/18

ğâzî (Ar.): Gazâ eden, İslâm dinî ve vatan uğruna elde silâh düşmanla savaşan, gazâdan şehit olmadan dönen kimse.

g.+leri 69a/17

gel-: Gelmek.

g. 48a/7
g.-di 48b/1, 74b/3
g.-digi 57a/11
g.-dikde 45a/12, 45b/8
g.-diklerinde 49a/3
g.-diklerinden 66a/18
g.-düm 10b/10, 43a/18
g.-e 40b/15
g.-ince 26a/16, 78b/4
g.-me 58a/1

g.-mede 48a/16
g.-meden 47a/17
g.-mek 44a/16
g.-mesi 57a/18
g.-mesine 57a/13
g.-mesün 82a/4
g.-mez 90b/2, 91a/7
g.-miş 16b/8, 52b/19
g.-mişdir 44a/19, 59b/4
g.-mişdür 41a/11, 42a/7
g.-se 81b/10
g.-üp 38b/15, 40b/7, 46b/14, 53a/12, 62b/12, 62b/17, 63a/1, 63a/8, 87a/6, 88a/1
g.-ür 50b/5, 68a/16, 68a/19, 68a/9, 90a/17
g.-ürdi 44a/17
g.-ürler 82a/3
g.-ürlerse 40b/9, 90b/3

ger: Eğer edatının nazımında kullanılan şekli.

g. 85b/1

gerçek: İnkâr edilmeyecek şekilde var olan, var olmuş bulunan, hakîkî, vâki, reel.

g. 15b/6

gerçi (Far.): Aslına bakılırsa, aslında, filvâki.

g. 21b/12, 52a/15, 74b/3

gerek: Herhangi bir şeyin yapılabilmesi veya olabilmesi için şart olan (şey), lâzım.

g.+dür 16b/9, 49b/6

getür-: Getirmek.

g.-dikleri 43a/11
g.-diklerinde 59a/17
g.-iñ 59a/16
g.-mişdür 41b/12
g.-tdiklerinde 38b/3

g.-üp 64b/10
g.-ür 21b/13
g.-ürsin 11a/18, 11a/19

ġmā (Ar.): Zenginlik.
g. 65a/12

ġıyb (Ar.): Bir kimsenin arkasından aleyhinde bulunma, duyacağı zaman üzüleceği bir sözü arkasından söyleme, çekiştirme, koğuculuk.
g. 71a/2

ġibi: Benzerlik bildirir; benzer, benzeyen.
g. 11b/14, 11b/4, 12b/7, 15b/16, 22b/14, 22b/17, 23a/12, 23a/19, 25b/14, 25b/15, 32b/9, 33a/13, 37a/11, 37a/7, 39a/9, 39b/2, 41a/17, 44b/17, 46b/9, 59b/1, 59b/19, 60a/2, 67a/17, 73b/10, 75b/3, 76a/16, 78b/9, 81a/7, 85a/10, 88a/17, 90b/15
g.+dür 92b/9

gice: Gece.
g. 38a/1, 60a/12, 81b/19
g.+nün 43a/15
g.+yi 11a/17, 11a/19

git-: Gitmek.
g.-en 49b/4
g.-erin 49b/1
g.-erken 49a/17, 84a/16
g.-erler 15a/14
g.-ersin 93b/13
g.-erüp 11a/17, 11a/18
g.-ükden 62b/14
g.-üp 53a/8, 82a/2
g.-e 68a/19, 68a/8

gine: Yine, tekrar.
g. 21a/13, 22a/11

gir-: Girmek.

g.-dügi 82b/15
g.-ecek 70a/10
g.-iken 62b/13

girü: Geri.
g.+ye 88a/13

git: Gitmek.
g.-di 63a/9
g.-diler 81a/10
g.-mek 49b/5
g.-meyüp 81b/19
g.-sinde 49b/3

gizli: Açıkça bilinmeyen, görülmeyen, açık ve âşikâr olmayan, meçhul.
g. 62b/8, 62b/9

gökcek: Güzel, şîrin, hoş, latif.
g. 60a/17, 89b/3

gök: Yeryüzünün üstünü kaplayan kubbe biçimindeki mâvi boşluk, semâ, âsuman.
g.+ler 68a/6
g.+lere 43a/16, 68a/9, 68a/9

gönder-: Göndermek.
g.-mişlerdir 70a/11

göñül: İman, sevgi ve nefretin, iyi ve kötü bütün duyguların kaynağı olduğu kabul edilen kalbin mânevî yönü, yürek, dil.
g. 76a/4

gör-: Görmek.
g.-di 48a/3
g.-digi 64b/6
g.-diler 38b/4
g.-düklerinde 47a/11
g.-düm 19a/1, 38a/2, 64a/1
g.-enler 57b/16, 58a/2

g.-ile 18b/16
g.-ilen 90a/16, 90b/1
g.-ince 48b/2
g.-inen 62b/4, 79b/2, 90b/3
g.-inüp 48a/12
g.-inür 93a/18, 93b/1
g.-ki 75b/16
g.-medigi 38b/19
g.-medim 63a/3
g.-mek 18a/4
g.-mekle 85b/4
g.-meseñ 93b/14
g.-meyenler 88a/11
g.-meyüp 15b/3, 38b/10,
71a/4
g.-se 68b/7, 68b/8
g.-seler 41a/18
g.-sünler 77b/7
g.-ündi 59b/2, 93b/15
g.-ündükde 12b/6, 85b/14
g.-üne 14a/3, 90a/8
g.-ünen 46b/5, 86a/10, 89b/3,
92b/5
g.-ünmek 89b/4
g.-ünmeyüp 92b/7
g.-ünmezdi 93b/15
g.-ünüp 43b/2
g.-üp 20a/13, 35a/6, 43a/16,
49a/4

göre: Uygun şekilde, uygun olarak.
g. 14a/19, 14b/7, 17a/12,
17b/17, 41a/17, 43b/17, 76a/10,
76a/13, 76b/18, 77a/10, 79b/13,
90a/11, 90a/15, 90a/7, 90a/9, 90b/18
g.+edür 33a/16
g.+eler 36a/3

göster-: Göstermek.
g.-dikte 62b/4
g.-ilmiş 93b/12

göz: İnsanda ve hayvanda görme organı.

g.+leri 59a/16
g.+lerinde 59b/1
g.+lerine 59a/18
g.+üm 63a/2
g.+üni 16b/7

ğufrân (Ar.): Affetme, yargılama, merhamet etme.

ğ. 10b/18, 84a/13
ğ.+uñ 74b/12

ğulâm (Ar.): Kul, köle, esir, bende.
ğ. 49a/16

güne (Far.): Tür, nevi, çeşit, tarz.
g. 25b/8

ğurûb (Ar.): Güneşin batması, gün batımı.
ğ.+ıyla 11b/14

ğurûr (Ar.): Kendini beğenme, büyüklük taslama, boş şeylerle övünme, benlik, enâniyet, kibir, azamet.
ğ. 27a/9
ğ.+dan 26b/4

ğusl (Ar.): İslâm dîninde, cünüplükten kurtulmak veya kendini mânen temiz hissetmek için dînî kurallara uygun şekilde yıkanma, boy abdesti alma.
ğ. 62b/12

gül (Far.): Gül ağacının güzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan çok makbul çiçeği.
g. 23a/1, 53a/3

gül-: Gülmek.
g.-düm 47a/18
g.-erken 47a/10

gülistân (Far.): Gül bahçesi.

g. 23a/3, 53a/2
g.-ı 'irfâna 23a/2
g.+larında 23a/3

gülzâr (Far.): Gül bahçesi.

g. 53a/3
g.-ı 'aşka 23a/1

gün: Dünyânın kendi yörüngesi etrâfında bir defa dönmesinden ibâret 24 saatlik zaman parçası.

g. 10b/11, 32a/10, 38a/15, 40b/19, 49a/16, 93b/6
g.+e 58a/3, 81b/15, 87a/16, 87a/17, 87a/18, 87a/18
g.+dür 82a/3
g.+ünde 80a/13

günâh (Far.): Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış, mâsiyet.

g. 80a/12

gündüz: Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki aydınlık zaman, gün.

g. 82a/2
g.+i 11a/17, 11a/18

güneş: Dünya ve diğer gezegenlerin etrâfında döndüğü, bunlara ısı, ışık ve hayatın devâmı için gerekli enerjiyi veren gök cisminin adı, dünyâyâ en yakın yıldız, şems.

g.+i 49a/11

güzel: Güzel.

g. 93b/9
g.+ligi 93b/9

güzide (Far.): Seçkin, seçilmiş, mümtaz, elit.

g. 40b/17, 60b/8, 64b/13, 83a/13, 90a/13

güzîn (Far.): Seçkin, seçilmiş.

g. 37b/10, 40b/4
g.+e 45b/16, 57b/17
g.+de 37b/8, 65b/10
g.+den 51b/19

H, Ĥ, Ħ

ḥabâi'îş (Ar.): Kötü şeyler, kötü işler.

ḥ.-i nefis 63b/3

ḥub (Ar.): Sevgi, tutku.

ḥ.+i 73b/3
ḥ.+ü 84b/2
ḥ. 84a/7

ḥaber (Ar.): Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dâir orada olmayanlara erişen bilgi, ondan ona nakledilen söz.

ò. 32b/6, 43a/15, 43b/2, 51a/14, 64b/17, 65b/1, 66a/17
ḥ.-i menâkıbdan 39a/6
ḥ. -i şaḥîḥ 44a/17
ḥ. -i meşhûr 58a/8
ḥ. -i ilâhî 63b/8
ḥ.+ile 39a/2
ḥ.+de 59b/4
ḥ.+i 59a/2
ḥ.+in 43a/13

ḥabîb (Ar.): Sevilen kimse, sevgili, dost.

ḥ. 54b/12
ḥ.+e 74b/2
ḥ.+i 54b/11

ḥabîbu'llâh (Ar.): Allâhın sevgili kulu.

ḥ.-lah 55a/10
ḥ.+dür 55a/8

ḥabībū'r-raḥmān (Ar.): Rahmanın sevgili kulu.

ḥ.i-rahman 54a/19, 54b/12, 54b/17

ḥabīs (Ar.): Kötü, soysuz, alçak, fesat (kimse):

ḥ.+lerinde 15a/8

ḥabl (Ar.): İp, organ.

ḥ.-i mü'eyyen 84a/18

ḥadd (Ar.): Sınır.

ḥ. 75b/9, 92a/18

ḥ.+e 52a/9, 56a/15

ḥ.-i zinā 51a/15, 51a/16,

ḥ.-i zāt 53b/15, 57b/4,

ḥ.-i tām-ı ḥakīkī 61b/13

ḥ.-i ta' rīfūn 77b/5

ḥ.-i belūga 84a/1

ḥadem (Ar.): Hizmet edenler, hâdim olanlar.

ḥ. 39a/10, 39a/10

ḥādī (Ar.): Doğru yolu gösteren, hidâyet eden kimse:

ḥ.+yi lâ yezāl 83a/11

ḥadīs (Ar.): Hz. Muhammed'in sözleri, davranışları ve başkalarının yaptığı kendisi tarafından tasvip edilen hareketleri.

ḥ. 61b/6, 68a/11

ḥ.-i şerīf 15a/11, 23b/6, 28b/13, 28b/6, 28b/9, 34b/1, 34b/14, 42b/4, 48b/13, 50b/13, 51b/2, 55b/17, 55b/19, 56a/6, 56b/6, 56b/7, 60a/9, 61a/2, 61a/7, 73b/12, 75a/14, 81b/3, 88b/18, 89a/10, 90a/5

ḥ.+lerinde 50b/10, 88b/7, 89a/8

ḥ.+lerinden 56b/6

ḥ.+ünj 56a/7

ḥafā (Ar.): Gizlilik.

ḥ.-yı mutlak 88b/10

ḥ.-yı 'âlem 15b/8

ḥafī (Ar.): Gizli.

ḥ. 18a/5, 88b/9

ḥ.+sini 35a/9

ḥākān (Far.): Türkler'de ve Moğollar'da hükümdarlara verilen unvan.

ḥ.+ī 35a/7, 69a/15, 69a/16

ḥ.+iyye 40b/11

ḥ.+iyyenün 69a/9

ḥakā'yık (Ar.): Hakikatler, gerçekler.

ḥ. 32b/11, 34b/10, 53a/3, 61b/10, 69b/16, 88a/8, 91a/4

ḥ.+a 88a/7

ḥ.+da 28a/15

ḥ.+dan 76b/4

ḥ.-ı ilâhiyye 65a/9

ḥ.-ı dūrūc 85a/13,

ḥ.-ı eşbāya 88a/4

ḥ.-ı 'irfāniyye 92a/5

ḥ.+ına 29a/12

ḥ.+ında 77b/13

ḥakīk (Ar.): Haklı, hak kazanmış, lâyı, müstehak.

ḥ. 70a/7

ḥ.+a 40b/2

ḥakīkāt (Ar.): Asıl olan durum ve şekil, gerçek, asıl, künh.

ḥ. 18a/8, 23b/12, 34b/17, 35a/10, 48b/12, 48b/5, 55a/14, 78a/11, 88a/12, 90a/10, 90b/15

ḥ.den 25a/1

ḥ.+dur 83a/6

ḥ.+e 54b/7, 87a/7, 87b/17, 90b/9

ḥ.-ı kāmīle 91a/3

h.-i mezkûr 23b/13
h.-i hâle 80a/18
h.+in 29b/3
h.+ine 51b/4, 51b/9, 80a/14,
91b/2
h.+leri 24a/10
h.+uñ 14a/18, 83a/9, 90b/9

hâkikî (Ar.): İnkâr edilemeyecek
şekilde var olan, var olmuş bulunan,
gerçek.

h. 23b/9, 24a/16, 24b/1, 24b/3,
28a/16, 61a/14, 61b/13, 91a/1
h.+leri 43a/7, 65a/9
h.+lerinde 41b/14
h.+lerüñ 76b/1
h.+n 91b/5
h.+ne 90b/10
h.+si 71b/19
h.+sine 20a/8
h.+yye 15b/14, 74b/19, 77a/9

hâkîm (Ar.): Varlıktaki şeylerin
mâhiyet ve hakikatlerini aklı ile bilen
kimse.

h. 52b/14, 61a/11, 63b/19,
86b/5
h.+ane 63b/19, 90b/4, 93b/1
h.+e 80b/6
h.+ 20a/13
h.+i 37b/1
h.+üñ 61b/8

hâkîr (Ar.): Değersiz, itibarsız,
küçük.

h. 12a/1

hâkîk (Ar.): Yüce Allâh.

h. 11b/16, 13b/11, 17a/13,
18a/3, 20b/2, 21b/13, 21b/19, 22a/10,
22a/11, 22a/11, 22a/4, 22b/10,
22b/10, 22b/10, 23a/6, 24b/2, 25b/12,
25b/19, 25b/8, 26b/10, 27a/14, 28a/1,
28a/3, 28b/1, 29a/12, 29a/4, 29b/6,

34b/19, 34b/5, 36a/11, 36a/18, 42a/1,
42a/4, 43b/19, 50a/16, 60b/6, 61a/15,
62b/4, 64a/18, 82a/16, 84a/12,
84a/16, 84b/13, 84b/16, 85a/11, 87b/4
h.+ı ʿibâdet 16b/16, 17a/14,
17a/15,

h.-ı takvâ 17a/15,
h.-ı şükr 25a/2,
h.-ı şıfâ 29a/3
h.+ka 11a/7, 23b/1, 25a/7,
42a/10, 50a/18, 50a/3, 51b/7, 63a/13,
64b/10, 64b/9, 85a/11
h.+da 12b/3, 12b/7, 28a/14,
50a/2, 84b/3, 85a/1, 86b/19
h.+dan 84a/12

hâk (Ar.): Doğru, adil.

h. 12b/12, 36b/18, 42a/12,
50b/8, 51a/8, 51b/7, 52b/14, 56b/12,
58b/1, 61b/6, 63b/1, 63b/4, 67a/16,
67b/14, 78a/4, 79a/2, 80a/6, 80b/7
h.+da 64b/3, 78a/8
h.+kı 50a/16

h.+ında 39a/7, 39a/7, 39a/8, 44a/1,
44a/6, 52a/2, 52a/3, 52a/5, 70b/14,
86a/13

h.+ını 63b/1
h.+la 21b/15, 22a/9, 51b/6, 65a/11,
86a/10

h.+larından 67a/14
h.+larında 52a/10, 52a/15

hâkîkânî (Ar.): Hak ve adalete uygun.
Haklılığa uyar ve yakışır.

h. 74a/1, 77b/6
h.+de 75a/6, 92a/6
h.+den 74b/6
h.+lerinde 40a/1
h.+yye 28b/15
h.+yyelerinde 83a/2

hâksâr (Far.): Toz toprak içinde
kalmış.

h. 54a/14

hāl (Ar.): Davranış, tutum.

h. 11b/2, 12b/6, 13b/6, 13b/8,
14a/13, 14b/14, 15b/3, 15b/6, 15b/7,
18a/1, 18a/10, 20a/11, 20a/9, 25a/9,
26a/2, 26b/18, 27a/12, 27a/6, 33a/5,
34b/6, 35a/1, 37b/17, 39a/16, 41a/6,
42b/1, 43b/2, 43b/2, 44a/13, 48b/9,
48b/9, 50a/19, 50b/1, 53a/13, 55a/12,
60b/3, 62a/13, 69a/19, 73a/11, 75a/9,
86b/10, 88a/11, 88a/13, 88a/14,
88a/4, 92b/14

h.+de 15b/16, 27a/11, 34b/5,
43b/14, 65a/17, 65b/11, 79a/1

h.+den 44a/11

h.+e 13b/12, 16b/10, 36b/8,
39a/18, 43a/5, 46b/9, 49b/9, 63b/7,
64b/13, 71a/14, 80a/18, 90a/14,
91b/11

h.-i 'ibādeti 13a/13,

h.-i aḥdiyyet 3b/1

h.-i nābe 15a/16

h.-i ma' rifet-i ilāhiyyeyi
16a/12,

h.-i 'ibādet-i ilāhiyyeyi
16a/13,

h.-i i' tibāra 33a/16

h.-i ḥaḳānī 35a/7

h.-i güzīde 37b/8, 60b/8,
90a/13

h.-i eḥādiyyet 45a/14

h.-i pesendīde 51b/10

h.-i laṭīfleri 52a/5

h.-i maṣābiḥde 58b/9

h.-i minvāl 70b/4

h.-i mevhūde 73a/2

h.-i ḥikmet 73a/5

h.-i tezekkür 78b/8

h.-i ḥikmete 79b/18

h.-i digeri 82a/7

h.-i 'uyüb 82b/12

h.-i istiḳāmet 85a/11

h.-i fenā 87b/18

h.-i 'ayn 88a/1

h.-i ru'yā 88b/13

h.-i nübüvvetüñ 88b/14, 90b/1

h.-i ma' rifet 90b/2

h.+i 13a/17, 13b/11, 14a/10,
17b/13, 22a/9, 46a/6, 47a/4, 63b/5,
64b/14, 78b/9, 87a/15, 90b/10, 92a/8,
92b/12

h.+im 48a/16

h.+in 13a/9, 20b/1, 77a/14,
88a/4

h.+inde 14b/6, 15b/10,
15b/15, 23b/12, 24a/19, 35a/4, 72b/8,
79b/2, 80a/9, 85b/2, 87b/1, 88a/7,
90a/15, 90b/6

h.+ine 12b/10, 13b/17,
14a/19, 16a/15, 17a/12, 17b/1,
17b/16, 23b/10, 25b/11, 29a/5,
41a/16, 43b/17, 47a/10, 55a/6, 63b/9,
77a/10, 78b/8, 79b/13, 90a/11,
90b/18, 93a/15

h.+iñ 23a/9, 24b/9

h.+iyle 13b/9, 87b/19, 88b/10

h.+lere 13a/8, 14a/13

h.+leri 15b/1

h.+lerinde 17a/15

h.+lerine 11a/12, 76a/13

hālā (Ar.): Bu zamāna kadar, daha,
henüz, şimdi bile, hâlen.

h. 14a/7, 27a/1, 33a/12, 38a/7,
54b/7, 70a/16, 70a/18, 93b/3

ḥalāş (Ar.): Kurtulma, kurtuluş.

ḥ. 12a/5, 13a/19, 27b/5, 39a/4,
42a/12, 84a/11, 84b/9, 86a/17

ḥ.+çün 27b/2

ḥālāt (Ar.): Haller.

ḥ. 90a/6

ḥ.+dan 86a/9

ḥ.+ıyla 46a/15

ḥ.-ı 'aliyye 74a/9

ḥalel (Ar.): Bozukluk, eksiklik, fesat, noksan.

ḥ. 52b/19

ḥālet (Ar.): Hal, nitelik, keyfiyet.

ḥ. 43b/15, 46a/11

ḥ.-i ilāhiyyeden 12a/11

ḥ.-i cem' e 14b/9

ḥ.-i keşretten 43b/14

ḥ.-i mā' şiiyyetden 43b/13,

ḥ.-i maḥbūbların 54a/19

ḥ.-i mübāya' a 78b/11

ḥ.-i tecelliyat 79a/5

ḥ.-i maḥbūle 82b/9

ḥ.+i 22b/18, 74a/7

ḥālīk (Ar.): Helāk olan, helāk olacak durumda bulunan, fânî.

ḥ. 83a/10

ḥālīfe (Ar.): Hz. Muhammed'den sonra onun vekîli olarak din ve dünya işlerinde bütün müslümanların önderi, aynı zamanda devletin reisi olan kişi, emîrû'l-müminin.

ḥ.-i zamân 25b/7

ḥalka (Ar.): Yaratma, yok iken var etme.

ḥ.-yî zulm 52b/17

ḥ.-yî kebîr 92b/9

ḥalk (Ar.): Yaratma, yok iken var etme.

ḥ. 73b/14, 83a/13, 88a/12

ḥalk (Ar.): Halk, topluluk.

ḥ.+a 53a/6, 58a/3

ḥ.+ı 53a/12

ḥālvetî (Ar.): Hal, nitelik, keyfiyet.

ḥ.-i ḳalbinde 85b/8

ḥ.+î 69b/18, 70b/2, 70a/15,

71a/5, 83b/9, 91a/11

ḥ.+inde 85a/4, 85a/5

ḥamd (Ar.): Kulun Allah'ın yüceliğini, sonsuz lutuf ve ihsânı karşısında yaratanına minnet ve şükran duygularını bildirmesi.

ḥ. 26b/11, 26b/13, 26b/14, 26b/2, 27a/2, 27a/3, 37a/8, 63b/9, 67b/12

ḥ.+i 26a/18

ḥ.-i müş' irdir 26a/16

ḥ.-i vâfî 26b/12

ḥ.-i ḥüdâda 26b/17

ḥ.-i cibiliyyetinüñ 64b/4

h.+inde 27a/5

ḥamdele (Ar.): “Elhamdülillâh” (Allah'a şükürler olsun) cümlesinin kısaltılmış şekli.

ḥ. 35a/11

ḥamîde (Ar.): Eğrilmiş bükülmüş, kamburlaşmış.

ḥ. 37a/1, 43a/7, 45a/9, 50a/13, 51b/10, 55a/17, 55b/11, 57a/3, 60b/1, 60b/16, 67b/4, 71a/16, 75b/19, 79b/2

ḥ.+dür 88b/18

ḥ.+lerde 65b/9

ḥ.+leri 42b/8, 66a/4

ḥ.+lerin 52b/4, 76a/9, 86a/18

ḥ.+lerini 45a/3, 49a/9

ḥ.+lerin 43b/9

ḥ.+leriyle 67b/17

ḥ.+lerüñ 59b/13

ḥ.+nüñ 40b/16

ḥ.+siyle 80b/6

ḥ.+ine 26b/18

ḥ.-yî rûḥāniyyete 39b/18,

ḥ.-yî celîle 40b/19

ḥ.-yî mergûbe 54a/18

ḥāmîl (Ar.): Kendinde bulunduran, sâhip olan, yüklenmiş olan, hâiz.

ḥ.+lerini 46a/19

ḥamīs (Ar.): Beşinci.

ḥ.+de 38a/10, 38a/8

ḥamle (Ar.): İleriye doğru atılma, atılış.

ḥ. 33a/17

ḥamse (Ar.): Beş ayrı mesnevîden meydana gelen eser

ḥ.+lerini 45b/8

ḥ.+sin 37b/9

ḥā~n (Far.): Sonuna geldiği kelimelere “okuyan, okuyucu” anlamı katarak Farsça usûlüyle birleşik kelimeler yapar.

h. 72a/10, 72a/8, 86b/8, 91b/3

h.+ların 17b/16

ḥarâret (Ar.): Sıcaklık.

ḥ.-i ilâhiyye 13b/6, 74b/18

ḥarekât (Ar.): Hareketler, davranışlar.

h.+la 33a/13

ḥareket (Ar.): Bir şeyin, bir nesnenin bütününe veya bir kısmının yerini, konumunu yâhut durumunu değiştirmesi, kımıldama, kımıldanma.

ḥ. 33a/11

ḥarf (Ar.): Dildeki sesleri gösteren ve alfabeyi meydana getiren işâretlerden her biri.

ḥ. 36b/6, 37a/7

ḥ.+den 36a/8

ḥ.-i tenbîh 16b/2

ḥ.-i nidâ 10b/2

ḥ.-i tefsîr 20b/18

ḥ.-i lafzatu'llâhu 37a/10

ḥ.+i 36b/7

ḥāş (Ar.): . Bir şeye veya bir kimseye âit olup başkasında bulunmayan, ona mahsus olan, özgü.

ḥ. 40b/8, 61a/19, 66b/15, 66b/8, 78b/13, 78b/16

ḥasbî (Ar.): Bir karşılık beklemeden gönüllü olarak yapılan, Allah rızâsı için olan, karşılıksız.

ḥ.+nce 34a/5

ḥ.+yle 41a/7

ḥasebiyle (Ar.): Dolayısıyla, -den ötürü, -den dolayı.

ḥ. 23a/16, 42a/15, 90b/15

ḥased (Ar.): Çekememe.

ḥ. 84a/5, 86b/17

ḥasene (Ar.): İyilik, iyi ve güzel iş.

ḥ. 37a/3

ḥāşıl (Ar.): Husûle gelen, olan, meydana çıkan.

ḥ. 11b/7, 37b/14, 55a/16, 84b/4

ḥaşîn (Ar.): Sağlam, kuvvetli, müstahkem.

ḥ. 27b/6

ḥ.+in 70b/8

ḥasta (Ar.): Sağlığı bozuk olan, sıhhati yerinde olmayan kimse.

ḥ. 73b/17

ḥāşâ (Ar.): Bir kimsenin kabul edemeyeceği, mümkün görmediği bir şeyden bahsederken “asla, kat’iyen, hiçbir şekilde” anlamında kullandığı ret sözü.

ḥ.15a/14, 15a/14, 48b/4, 48b/5, 48b/5, 69b/8, 71a/5, 71a/5, 71a/6

ḥaṣr (Ar.): Toplama, bir araya getirme.

ḥ. 12b/4, 12b/8, 64b/12

ḥ.+ıñ 32b/8

ḥaṭā' (Ar.): Aslına uygun olmayan, doğru olmayan şey; yanlış, yanlışlık.

ḥ. 10b/17, 12a/3

ḥ.+sız 82a/15

ḥātem (Ar.): Mühür.

ḥ.+i 65a/19

ḥāṭıra (Ar.): Yaşanmış şeylerden zihinde kalan her türlü iz, hatırdaki kalan, hâfızada yaşamaya devam eden şey.

ḥ. 16b/18

ḥātim (Ar.): Bitiren, sona erdiren, hatmeden (kimse).

ḥ. 38a/17, 38b/2

ḥ.+de 38b/13, 38b/19

ḥatm (Ar.): Bkz. ðātim.

ḥ. 64a/5

ḥattā (Ar.): “Bile, dahi, üstelik, bundan başka, hem de” gibi anlamı kuvvetlendirmek için kullanılır.

ḥ. 14a/6, 15a/6, 33a/8, 40b/11

ḥaṭṭāb (Ar.): Oduncu.

ḥ. 51a/4

ḥātun (Far.): Kadın.

ḥ.+a 60b/6

ḥ.+lar 47a/1, 47a/14

ḥ.+lara 48a/1, 48a/12

ḥ.+larda 47a/4

ḥavādis (Ar.): İlgiyle karşılanan haber.

ḥ. 64a/1

ḥavvāṣṣ (Ar.): Nitelikler, keyfiyetler, hassalar.

ḥ.+uñ 79b/7

ḥ.+uñ 79a/19

ḥavf (Ar.): Korku.

ḥ. 42a/15, 42a/18, 46b/7, 46b/9, 47a/16, 47a/5, 74b/11, 78b/6

ḥ.+ı 14b/10, 14b/8

ḥayā (Ar.): Utanma, sıkılma, utanç.

ḥ. 56b/12, 56b/18

ḥayāl (Ar.): Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş.

ḥ. 80a/3

ḥ.+atı 72b/18, 90b/3

ḥ.+de 89b/14

ḥ.-i bāṭılında 15a/8

ḥ.-i bāṭıllarına 70b/17

ḥ.+leri 56b/11

ḥayāt (Ar.): Yaşama, canlı olma, dirilik.

ḥ.-ı ebediyyeye 77a/13

ḥayır (Ar.): Yardım, ihsan.

ḥ.+lı 41b/7

ḥayr: Bkz. ḥayır

ḥ. 39a/9, 50b/5, 66a/19, 71a/12

ḥayret (Ar.): Bir durum veya bir şey karşısında ne yapacağını, ne hüküm vereceğini bilememe, şaşırma, şaşırıp kalma, şaşkınlık.

ḥ.+de 63a/12

ḥayvān (Ar.): Hareket edip yer değiştirebilme ve hissetme yeteneği olan canlı yaratık.

ḥ. 50b/6

ḥayvānī (Ar.): Canlılık, dirilik.

ḥ.+ī 72b/16, 72b/18, 76a/17,
83a/18

ḥ.+iyye 75b/5

ḥayy (Ar.): Diri, canlı, hayat sâhibi
(kimse).

ḥ. 69b/13

ḥāzā (Ar.): “Bu, şu, o” anlamında
olup Türkçe’de kalıplaşmış bâzı
Arapça kullanılışların içinde geçer.

h. 78a/13, 88b/18

ḥazer (Ar.): Sakınma, çekinme.

ḥ. 14b/11, 20a/4, 26b/4, 27a/9,
32a/17

ḥazf (Ar.): Ortadan kaldırma,
kaldırılma, çıkarma, silme.

ḥ. 10b/4, 10b/5

ḥazık (Ar.): Usta, mahâretli.

ḥ. 73a/13, 73b/16

ḥ.-ı rūḥānī 73a/17, 74b/1

ḥ.-ı rabbānī 74a/8

ḥāzır (Ar.): Bir işi yapmak için
gerekli her türlü şeyini tamamlamış
olan.

ḥ. 24a/7, 38b/16, 50b/3, 59a/9,
71a/3, 76a/12, 78b/7

ḥazret (Ar.): Şahıs veya kutsal sayılan
varlık isimlerinin başına getirilip
Farsça isim tamlaması şeklinde
kullanılır ve saygı ifâde eder:

ḥ. 47a/13, 65b/17

ḥ.+e 42a/11, 47a/12

ḥ.-i resûl-i ekrem 15a/18,

ḥ.-i İmāmuñ 16a/17, 17a/2,

ḥ.-i İmām 16b/18, 20b/12,

21a/16, 22a/6, 22a/13

ḥ.-i Dāvud 17b/3, 22b/14,
25a/16, 25b/5, 25b/10, 44a/1

ḥ.-i şeyḥ 20a/6

ḥ.-i resûl-i en’ām 22a/7

ḥ.-i Şeyḥü’l-Ekber 23b/13,

ḥ.-i Süheyl 23b/17

ḥ.-i sultân 35a/2

ḥ.-i Muḥammed 37b/1, 60a/11

ḥ.-i resûlu’llāhu 38a/9, 38b/3,
39b/17, 41b/3, 43a/10, 45b/12, 47a/9,
48a/5, 48b/3, 48b/5, 55a/8, 56b/9,
57b/15, 57b/16

ḥ.-i Cebrā’il 38b/16

ḥ.-i şiddik 38b/3

ḥ.-i Ebī Bekr 38b/7, 39a/3,
39a/8, 39b/1, 40b/15, 45b/19, 49a/1,
55b/6, 56a/12

ḥ.-i Cebrā’ilüñ 39a/2

ḥ.-i sultân 43a/13

ḥ.-i Ömer 43b/7, 44a/12,
44a/16, 44b/13, 45a/12, 45a/2, 45b/7,
45b/9, 46a/5, 47a/10, 47a/19, 47a/2,
47a/5, 48a/19, 48b/1, 48b/14, 49a/12,
49a/17, 49a/9, 49b/1, 49b/12, 49b/15,
49b/2, 51a/2, 51a/3, 51a/5 51a/15,
52b/7, 56a/13

ḥ.-i Ömer Fārukuñ 43b/9,
45a/7, 52a/18

ḥ.-i şiddika 43b/8

ḥ.-i Eyyüb 44a/6, 44a/7

ḥ.-i ‘Ā’işeyi 48b/7, 56a/3,
56a/8, 56b/3

ḥ.-i Ḥasan 50a/4, 66a/15

ḥ.-i Hüseyin

ḥ.-i ‘Osmān 52b/2, 52b/6,
52b/9, 53b/7, 55a/15, 55a/9, 55b/8,
56a/13, 56a/19, 56b/15, 56b/16

ḥ.-i eş-Şeyḥ Sa’dī Efendi
53a/4,

ḥ.-i resûl-i ekreme 54b/10,
55b/1, 57b/5, 66b/1

ḥ.-i ‘Alī 56a/13, 57b/3,
57b/17, 57b/19, 57b/6, 58b/1, 59a/13,

59a/15, 59a/17, 59b/15, 60a/3, 60a/4,
60b/14, 64a/12, 64b/14, 65b/13

h.-i ‘Aliyyü’l-Murtaşā 59b/6

h.-i ‘ālîleri 60a/19

h.-i sulţân-ı enbiyâ 56a/15,
60a/6, 66b/10

h.-i aşhâb-ı güzîne 57b/17,

h.-i Câbir 58a/10

h.-i Fâtımayâ 60a/7

h.-i enbiyâ-ı ‘ulûm 60b/18,

h.-i Fâtıma 60b/7, 60b/9

h.-i Fâtımatü’z-Zehrânuñ
65b/18

h.-i Mūsâ 62b/1, 62b/10,
62b/15, 63a/9, 63b/7, 64a/15

h.-i Yûsufi 64b/5

h.+in 36b/14

h.+ine 43b/18

h.+iñe 60b/6

h.+leri 16a/11, 18a/16, 20b/3,
21a/14, 21b/7, 22a/4, 24a/6, 29b/16,
31a/13, 31a/15, 32a/10, 32a/11,
32a/7, 34a/9, 37b/19, 55b/19, 60a/7,
62a/14, 70b/11, 72a/3, 73a/6, 75a/10,
77a/18, 77a/5, 88b/11, 88b/13,
89a/10, 89a/18, 92b/16

h.+leridir 70a/14

h.+leridür 70a/13

h.+lerinin 40b/5

h.+lerinden 63b/17, 83b/8,
91a/10, 92a/13

h.+lerine 13b/12, 17b/4,
38a/17, 70a/16, 70a/17, 70b/1,
83b/10, 83b/12, 83b/15, 83b/8,
91a/11, 91a/12, 91a/13, 91a/16

h.+lerinün 18b/18, 20a/7,
21b/8, 35a/3, 36a/5, 39a/15, 40a/6,
53a/5, 65b/14, 65b/4, 73b/18, 76b/19,
91b/8, 92b/1

h.+leri 70a/1

h.+ün 49b/19, 53b/11, 57a/2,
58a/18, 65a/5

heft (Far.): Yedi.

h.+dür 75b/9, 86b/16

helâk (Ar.): Ölme, mahvolma, yok
olma.

h. 25b/2

hem (Far.): Kullanıldığı cümleye
“üstelik, bir de, şu da var ki, zâten”
mânâları katarak anlamı
kuvvetlendirir.

h. 24b/12, 49a/14, 49a/14,
49a/14, 70b/1, 84b/2, 85a/19, 91a/14

hemân (Far.): Derhal, çabucak, hiç
vakit geçirmeden.

h. 43a/17, 80a/2, 82a/3

hemîn (Far.): Yerine göre, ancak,
hemen, her zaman” vb. anlamlar ifâde
eden bir çeşit doldurma kelime.

h. 53b/1

hemzât (Far.): Birlikte doğmuş.

h.-ı vaşlları 32b/9

h.+ı 33a/6

her (Far.): Tekil kelimelerin önüne
getirilir ve o kelime için verilen
hükümün aynı cinsten olan şeylerin
hepsi için teker teker geçerli olduğunu
gösterir, –nin hepsi, bütün, cümle.

h. 14a/18, 14a/19, 16a/2,
22b/19, 25a/7, 27b/1, 33a/19, 33a/6,
34b/5, 40b/6, 40b/9, 41a/14, 41a/15,
52a/9, 56a/14, 59a/9, 64a/8, 65a/17,
65b/11, 69b/10, 77b/4, 79b/13,
80b/15, 84a/5, 87a/16, 87a/17,
87a/17, 87a/18, 87a/6, 88a/14,
88a/15, 88a/5, 90b/2, 90b/2, 90b/3,
91a/18

herkes (Far.): Kim varsa hepsi,
mevcut olan bütün insanlar.

h. 17a/11, 43b/17, 46b/6

hevā (Ar.): İstek, arzu, heves, meyil.

h. 14a/5, 84a/7

heves (Ar.): İstek, arzu, meyil.

h. 14a/5, 84a/7

h.+dür 75b/15

hevl (Ar.): Korku, korkma, ürkme.

h.+i 27b/4, 27b/4

h.+in 27b/3

hıfz (Ar.): Koruma, saklama,
muhâfaza etme.

h. 12a/3, 38a/6

h.-ı tām 85a/1

hırş (Ar.): Bir şeyi elde etmek için
duyulan, önüne geçilmez derecede
kuvvetli istek.

h. 75b/9, 86b/17

hicāb (Ar.): Perde, örtü.

h. 22a/9, 46b/7, 47a/5, 47a/8,
48a/2, 48a/3

h.+larından 47a/16

hicābāt (Ar.): Perdeler, engeller.

h.-ı zūlmānī 79a/15

h.-ı ‘irfāniyye 79b/10, 79b/8

h.-ı nūrāniyye 79b/2, 79b/5

hicālet (Ar.): Utanmak, sıkılmak.

h. 38b/15, 75b/4

h.+den 39a/3

hicret (Ar.): Bir yerden başka bir yere
göç etme.

h. 69b/13

hīç (Far.): Yok denecek kadar az.

h. 15b/2, 33a/11, 59b/1, 80a/5

hiçbir: Hiçbir.

h. 93a/11

hidāyet (Ar.): Doğru yolu gösterme,
hakka sevketme.

h. 26b/2, 69b/13, 84a/6, 87a/3

h.+i 74a/1, 84a/12

hiddet (Ar.): Öfke, kızgınlık.

h. 43b/15

h.+dir 86b/19

h.+dür 75b/10

hikāyet (Ar.): Hikaye.

h. 63b/18, 88a/19

h.+den 25a/12, 64a/7

h.+i 51a/9

h.-i pür 62b/1

h.-i cāmī‘ü’l-hikmet 62a/15

hikmet (Ar.): Cenab- ı Hakk’ın her
şeyi yerli yerince yaratma, her şeyi
layık olduğu yere koyma sırrı.

h. 17a/3, 32b/11, 34a/8,
53a/15, 61b/7, 63a/11, 64a/11,
64a/14, 73a/5, 75a/15, 78b/11,
78b/13, 80a/14, 81b/15, 88a/18,
90a/18, 90a/19

h.+den 61b/5

h.+e 39a/19, 61a/14, 79b/18

h.-i kāmīle 11a/16, 61a/13

h.-i müşāvere 37b/11

h.-i tefth 50b/6

h.-i gāmızdan 51a/19

h.-i ilāhiyye 61a/10

h.-i kāmilsiz 61a/13

h.-i Rabbāniyyet 61b/9

h.-i meçhūlimi 62b/5

h.-i meçhūl 63b/8, 64a/18

h.-i ilāhī 64a/13

h.-i meçhūleye 64b/3

h.-i Hakk’a 64b/9

h.-i 'irfāniyye 80b/7
h.-i şāriḥūñ 89b/6
h.+i 61b/13, 61b/2, 86a/15
h.+im 62b/9
h.+inden 64b/11
h.+le 73b/15
h.+ün 61a/18, 64b/15

ḥilāf (Ar.): Ters, aykırı.

h.-ı şer'î 46b/7

ḥilāfet (Ar.): Halife olma durumu.

h. 25b/4, 25b/9, 41b/13,
52b/15

h.-i ḥaḳīka 40b/2

h.-i şerī' at 85a/7

h.+leri 49a/1, 52b/7, 52b/8

h.+lerinde 42a/1, 46a/1, 46a/8,
52b/12

ḥilāf (Ar.): Ters, aykırı.

h.+ı 50a/16

h.+larında 41b/19

ḥilm (Ar.): Huy yumuşaklığı,
yumuşak huyluluk, öfke ve hiddet
gerektilen durumlarda kendini
yenerek sâkin ve serinkanlı olma.

h. 89a/17

h.-i mekr 89b/4

h.+ün 89a/19

ḥimāyet (Ar.): Himāye.

h. 12a/3

ḥimāyetul-lāh (Ar.): Allah'ın
himayesi.

h.85a/7

himmet (Ar.): Yardım, ihsan.

h. 74b/15

h.-i 'aliyyesi 85b/8

h.+le 84b/1, 86a/12

ḥīn (Ar.): Zaman, vakit.

h.-i ḳabūlde 45b/6

h.-i ta'birde 90a/16

ḥişāl (Ar.): Hasletler, huylar, güzel
huylar, hasâil.

ò. 25a/9

ò.+i 82b/10

ḥiṭāb (Ar.): Sözü veya yazıyı bir
kimseye yöneltme, tevcih etme.

h. 32a/13, 34b/10, 42b/3,
48a/1, 57b/7, 58b/18, 60a/8

h.+dur 15a/18

ḥū (Ar.): Allāh.

h. 51b/7, 85b/3

ḥudā (Far.): Allah, Tanrı.

h.+da 26b/17

h.+dan 42a/13

h. -yı Celīlūñ 11b/11

hududu'llāh (Ar.): Allah'ın çizgisi.

h. 51a/14

ḥuffāz (Ar.): Hâfızlar, Kur'ân-ı
Kerîm'i bütünüyle ezberleyenler ve
ezberden okuyanlar.

h. 55b/3

ḥukemā (Ar.): Hakîmler, filozoflar,
ilim adamları.

h. 72b/13

ḥulefā (Ar.): Halifeler.

h.-yı rāşidiniñ 40b/5, 40b/17,
70a/11

h.-yı 'izām 40b/3, 70a/11,
91a/19

ḥulūş (Ar.): Hâlis ve saf olma, kalp
temizliği.

h. 87b/18

hurûc (Ar.): Dışarı çıkma, çıkış.

h. 69a/13

huşûl (Ar.): Hâsıl olma, peydâ olma, vücûda gelme.

h. +ı 12a/9, 87a/9

h.+ine 78a/16

huşûmet (Ar.): Hasımlık, düşmanlık, adâvet.

h. 52a/6

huşûş (Ar.): Konu, iş, keyfiyet, madde.

h. 21b/13, 43b/1

h.+a 18a/5, 43a/4

h.+an 14b/19, 27b/6, 28b/12, 32b/7, 40b/16, 41a/1, 57a/1, 61b/11, 68b/1, 71a/9, 91a/8

h.+da 21a/18, 25a/7, 39a/14, 41a/7, 48b/15, 48b/8, 56a/4, 71b/6, 77b/5, 82a/7, 84a/13, 89b/13

h.+ı 22b/3, 37b/11

h.+unda 66a/15, 92b/13

huţbe (Ar.): Cuma namazından önce ve bayram namazlarından sonra hatîbin minberde yaptığı, Arapça ve Türkçe olmak üzere iki kısımdan meydana gelen dînî konuşma.

h. 46a/11

huzûr (Ar.): İç rahatlığı, hâlimden memnun olup gönlünde rahatlık duyma, kendini rahat ve memnun hissetme durumu.

h.+ı 10b/9, 32b/2

h.+ında 37b/17

h.+umuzda 32a/14, 32a/17

h.+unda 78a/14

hüccet (Ar.): Delil, vesîka, senet, belge.

h. 34a/4

hükm (Ar.): Bir şeyin şöyle veya böyle olduğu hakkında verilen karar, yargı.

h. 25a/15

h.-i ilâhî 49b/9

h.+i 39b/6, 45a/18

h.+idir 64a/12

h.+in 14b/1

h.+inde 39b/18, 44b/7

h.+iyle 11b/3, 13a/12, 42b/2, 58a/13, 65a/10, 72b/8, 88a/4

hümâyûn (Far.): Kutlu, mübârek, saâdetli.

h. 28a/12, 86a/5, 86b/1, 87a/5

h.+ca 25b/6

h.+ına 32b/13

h. +ınca 88b/9

h.+ında 13a/17, 18a/9

h.+larında 56a/10

h.+unca 86b/2

h.+unda 65a/14

hürmet (Ar.): Bir şeye veya bir kimseye değer vermekten ileri gelen ölçülü davranma hissi, çekinme ile karışık bir sevginin verdiği dikkat ve îtinâ gösterme duygusu, saygı.

h.+i 71a/1

h.-çün 12a/4

hüsn (Ar.): Güzellik.

h. 55b/7, 66b/6, 66b/7, 66b/7, 67a/13

h.-i hâl 27a/11, 27a/12, 88a/4

h.-i edâ 38a/3

h.-i mazhar 39a/4

h.-i cemâl 66b/15, 66b/5

h.-i resûlu 'llâh 67a/2

h.-i kabûl 74a/15

h.+leri 48a/7
h.+leri 52a/10
h.+lerine 48a/10
h.+ü 67a/1

hüsna (Ar.): Çok güzel.
h.28b/7, 32b/19, 33a/18,
33a/3, 33a/8, 34a/2, 65b/16
h.+nuñ 28b/14, 32a/4

hüsneyn (Ar.): İki güzel.
h. 66a/1, 66b/17
h.+de 67a/1

hüsrân (Ar.): Beklenenin, umulanın
elde edilememesinden doğan acı,
mahrûmiyet acısı, beklenene
erişememekten doğan hüzn.
h. 84a/10
h.+la 85b/17

hüviyyet (Ar.): Kimlik.
h. 13b/1, 23b/17, 29b/5
h.+e 27b/15
h.-i vâhidiyyetde 23b/14

hüzün (Ar.): Gönülde hissedilen
gariplik ve burukluk, arzulanan bir
şeyin elden kaçması veya istenmeyen
bir şeyin başa gelmesi yüzünden
duyulan tasa, üzüntü, gam, keder
h. 42a/15

I

ıslâh (Ar.): İyi duruma koyma,
düzeltme, iyileştirme.
1.+1 92b/18

ısrâr (Ar.): İstedığının olması için bir
şeyin veya kimsenin durmadan üstüne
düşme, arzusunu kabul ettirmek için

tekrar tekrar üstünde durma,
üsteleme.
1.+1 15b/17

ıstılâh (Ar.): Sâdece bir ilim ve sanat
dalına mahsus olan kelime, terim.
1.+an 90a/17
1.+da 73a/6
1.-1 ehlu 'llâhda 77a/19

ıstılâhât (Ar.): Istılâhlar, terimler.
1.+1 61b/12
1.+ında 77a/6

ıtlâ' (Ar.): Bildirme, haberdar itme.
1. 43a/6

ıtlâk (Ar.): Salıverme, bırakma,
koyuverme.
1. 13b/16, 21a/1, 43b/19,
66b/17, 76b/7, 88a/17, 90a/11

ıyd (Ar.): Bayram.
1. 42a/4

ıztırâb (Ar.): Maddî veya mânevî acı,
azap, eziyet, zahmet, sıkıntı.
1. 38b/15
1.+ına 41a/6

ıztırâr (Ar.): Çâresiz kalma,
çâresizlik, mecbûriyet.
1.+1 76a/18

İ

ibâd (Ar.): Kullar, abdlar.
i. 15a/3, 84a/14

ibâdât (Ar.): İbâdetler.
i. 76a/5
i.+a 71a/10

i.-ı ilâhiyyeyi 14a/8

i.-ı bisyârâ82a/19

‘ibâdet (Ar.): İnsanın tek Tanrılı dinlerde Allah’a, diğer din ve inanışlarda ise inanıp bağlandığı kudrete kulluğunu göstermek üzere yaptığı hareketler, tapma, tapınma.

i. 14b/18, 15b/16, 15b/3, 15b/5, 16b/17, 17a/12, 23a/12, 23a/19, 24b/11, 26b/1, 33b/9, 43b/14, 50a/7, 54b/14, 80a/13, 80a/5, 84a/2

i.+de 17a/16, 17a/9, 80a/9

i.+e10b/13, 10b/16, 14b/17, 17a/14, 17a/16, 24b/15

i.-i ilâhiyye 12b/14, 15a/10, 16a/13,

i.-i şamediyye 13a/7

i.-i bisyâr+a 16a/9

i.-i ma‘ rifet+dir 23a/4

i.-i şâdık+ları 54b/3

i.+i 13a/13, 49a/13

i.+inde 13b/11

i.+le 16b/16

i.+lerin 45b/14

i.+lerine 16b/7

‘ibâdu’llâh (Ar.): Allâh’ın kulları.

i.+ 12a/8, 16b/15

i.+a 16a/3, 20a/19, 26b/11

i.+dan 68b/7

i.+uñ 17a/10, 44b/16

‘ibâret (Ar.): Sâdece -den meydana gelmiş, -den oluşmuş, başka bir şey değil, ancak bu.

i. 11b/5, 20b/17, 26b/18

i.+dür 89b/2

i.-i mübârekeleriyle 72a/15

i.+ile 90b/4

i.+ine 40b/10

i.+iyle 17b/10, 54b/9, 61a/4

i.+lerinden 20b/10

ibdâ‘ (Ar.): Yeni ve güzel bir şeyi ilk defa meydana getirme.

i. 59b/7, 67b/12

ibn (Ar.): Oğul.

i.-i ‘ Abbās 45b/3

i.-i ‘ Alī 50a/5

i.-i Mâlik 55b/18

i.-i Affân 57a/6

i.-i Ebī Ṭâlib 57a/8

i.-i Mes‘ūd 61a/5

i.-i ‘ Abbās 65b/3

i.-i ‘ Ömer 67a/12

‘ibret (Ar.): Bir olaydan çıkarılan göz açıcı, uyarıcı ders.

i. 62a/19, 62b/1, 71b/5

‘ibret-engîz (Ar+Far.): İbrete düşüren.

i. 53a/16

i+-i 49b/13

ibtidâ‘ (Ar.): Başlama.

i. 40b/4, 41a/12, 46a/7

i.+i 12a/13

i.+iyyet 21b/4

i.+sında 64b/6, 82b/6, 91b/12

icâb (Ar.): Gerek, lüzum, iktizâ.

i. 48b/10, 54b/14, 68a/10

icâbet (Ar.): Kabul etme, muvâfakat etme, uyma.

i. 85b/14

i.+i 71b/7

iclâ‘ (Ar.): Uzaklaştırma, sürme, sürgün etme; tart.

i. 22b/12

iclâl (Ar.): Saygı gösterme, büyük sayma, ağırlama, ikram, tâzim.

i. 56b/17

icmāl (Ar.): Kısaltma, özetleme, ihtisar etme.
i. 79a/10
i.+inün 21a/10

icrā' (Ar.): Bir şeyi fiil hâline getirme, yapma, yürütme, uygulama.
i.+yı 40b/9

ictināb (Ar.): Kaçınma, sakınma, çekinme.
i. 46b/8, 46b/9, 64a/10, 75b/12, 75b/6, 76a/8
i.-ı tām 85b/12
i.+ı 76a/7

ictirā (Ar.): Cüret etme.
i. 71a/8

iç: Bir şeyin kendi sınırları arasında kalan kısmı, dâhil.
i.+inde 41b/14, 65a/18
i.+re 74b/4

içün: Sebep bildirir; sebebiyle, -den ötürü, -den dolayı. İçin.
i. 10b/11, 12a/11, 16b/3, 17b/14, 18a/6, 20b/11, 20b/14, 21a/4, 21a/7, 26a/17, 26b/8, 28b/1, 30a/9, 32a/2, 33a/4, 37b/18, 38a/11, 39b/11, 39b/6, 42a/12, 42a/17, 46b/19, 48a/16, 48b/14, 50a/7, 51a/15, 52a/10, 52a/14, 52a/17, 52a/7, 53a/8, 56a/12, 62b/19, 65a/4, 66b/1, 68a/4, 68a/6, 71a/15, 75a/17, 78a/1, 78a/13, 78a/18, 78a/3, 84a/11, 84a/15, 85a/2, 87b/15, 87b/7
i.+dür 11a/5

i(d)t-: Etmek fiili.
i.e 33b/3, 43b/5, 48a/13, 64a/11, 75a/3, 82a/8, 93a/16

i.-bilür 62b/6
i.-ecek 63a/4, 64b/17, 93a/9
i.-eler 39a/5
i.-em 24a/10
i.-emediler 46a/4
i.-emeyüp 51a/13, 63a/6, 69b/11
i.-en 16a/16, 20b/2, 22b/19, 24b/17, 26a/8, 27a/8, 28a/14, 28b/10, 30a/9, 33b/4, 41a/13, 50b/6, 52a/6, 53a/17, 53b/14, 63a/19, 64a/2, 65a/10, 68b/10, 69b/9, 75a/18, 77b/6, 80a/15, 82a/1, 83b/15, 83b/17, 84b/16, 85b/12 86a/9, 91a/18, 91b/3
i.-endürler 41b/11, 41b/9
i.-enler 33a/19, 36a/1, 39a/18, 43a/6, 62a/18
i.-lerde 80a/5
i.-enlerdür 81a/9
i.-enleri 20a/15, 21a/19
i.-enlerün 27a/7, 78b/14
i.-r 11a/10, 17a/12, 28a/10, 28a/10, 28a/5, 28a/9, 34b/14, 37b/7, 43a/19, 45b/14, 46b/8, 48a/17, 48b/10, 50b/7, 54b/14, 58b/3, 59a/3, 62b/17, 64a/1, 68a/10, 73b/11, 73b/9, 74a/16, 76a/8, 77a/15, 79a/1, 79a/4, 79a/7, 79a/8, 79a/9, 81a/6, 84a/12, 87b/19, 88a/11, 89b/19, 90b/17, 90b/5, 90b/9
i.-erdi 51a/2
i.-erin 62b/7
i.-eriz 27a/2
i.-erken 48a/18
i.-erler 26b/19, 32a/10, 46b/15, 48a/16, 49b/16, 59a/9, 60a/11, 70a/5, 71a/9, 77b/5, 82a/6, 83b/18, 93b/5
i.-erlerdi 46b/9
i.-erse 10b/18, 75a/2
i.-ersin 48a/2
i.-erünki 10b/16
i.-sin 62b/9

i.-üp 10b/14, 10b/17, 10b/8,
11a/1, 11a/13, 11a/8, 11b/18, 12a/12,
12a/15, 12a/16, 12b/7, 14b/1, 15a/10,
15a/7, 15b/2, 16a/14, 16b/10, 16b/9,
17a/4, 17b/13, 20a/4, 20b/1, 20b/17,
21a/19, 21b/9, 22a/1, 23a/18, 23b/2,
24a/13, 25a/4, 26a/8, 26b/14, 27a/12,
27b/17, 27b/3, 28a/17, 28b/3, 29a/8,
29b/10, 30a/10, 30a/12, 30a/2,
32a/13, 32b/15, 33a/10, 33a/15,
33b/10, 36b/2, 36b/4, 36b/5, 38a/5,
38b/2, 39b/7, 41a/12, 41a/19, 41a/2,
41b/10, 41b/16, 42a/18, 42a/2, 42b/3,
43a/17, 43b/4, 44a/4, 44a/8, 45b/3,
46a/3, 46a/7, 46b/7, 47a/5, 48a/1,
48a/4, 49b/8, 54b/11, 54b/9, 55b/5,
55b/8, 56b/2, 57b/7, 58b/19, 59a/5,
60a/8, 61b/14, 62b/12, 62b/3, 64b/4,
66b/6, 69a/14, 70a/10, 70a/6, 70a/9,
71a/1, 71a/8, 72a/8, 72b/7, 73a/11,
73a/14, 74a/12, 74b/16, 74b/18,
75a/10, 75a/5, 76b/8, 77a/3, 77a/7,
78b/7, 80a/17, 81a/8, 84a/17, 84b/18,
84b/19, 85b/16, 86b/11, 88a/3,
88b/12, 88b/15, 88b/18, 89a/2, 89b/3,
90b/7, 91b/12, 92a/14, 92b/17,
92b/18, 93b/12

ifāde (Ar.): Zihinde tasarlanan bir
şeyi söz veya yazı ile anlatma,
söyleme, bildirme.

i. 28a/5, 28a/8, 28a/9
i.-i 'umūm 21a/7

ifsad (Ar.): Bozma, fesāda uğratma.
i. 52a/6

iftirā' (Ar.): Bir kimseye aslı olmayan
bir suç yükleme, bir kabahat
yakıştıрма.

i. 71a/2, 71a/8

iftitāh (Ar.): Açma, açılma.
i. 37a/19

igne: İğne.

i. 60a/14
i.+me 60a/13

ihānet (Ar.): Hâinlik etme, arkadan
vurma.
i. 15b/17

ihāta (Ar.): Bir şeyin etrâfını
çevirme, çevreleme, kuşatma, sarma.
i. 73b/10

ihbār (Ar.): Haber verme, bildirme.
i. 28a/3

ihfā' (Ar.): Gizleme, saklama.
i. 72a/13, 72a/17
i.+ya 63a/11

ihlās (Ar.): Çok samimi bağlılık.
i.+ı 86a/7

ihsān (Ar.): Bağışlama, bağışta
bulunma.
i. 10b/15, 39a/12, 39a/9,
84a/12
i.+dur 44b/11
i.+nın 68a/13
i.-ı makāma 39b/3

ihtilāf (Ar.): Anlaşmazlık,
uyuşmazlık.
i. 21a/18

ihtilāl (Ar.): Karışıklık, bozukluk,
düzensizlik.
i.-i ahlāt-ı erba' a 75b/1

ihtimām (Ar.): Bir şeyin iyi olması
için özenerek gayret gösterme,
üzerinde dikkatle çalışma, özen,
özenme.

i. 11a/5, 11b/16, 33a/10,
33a/5, 33b/3

i.-ı tām̄da 48b/15

ih̄tirāz (Ar.): Çekinme, kaçınma,
sakinma.

i. 46b/8, 76a/8

ih̄tişār (Ar.): Kısaltma, sadeleştirme.

i. 30a/9, 66a/14

i.+a 62a/16

i.-ı maṭlūb+dur 19b/7, 52a/14,
54b/5

ih̄titām (Ar.): Bitme, sona erme,
hitam bulma.

i. 82b/18

ih̄tiyāc (Ar.): Gerekli olan, elde
bulunmayan bir şeyin eksikliğini
duyma.

i. 55b/11, 60b/13, 73a/10

ih̄tiyār (Ar.): Seçme, tercih etme.

i. 15b/10, 78b/1, 81b/8

i.-ı maʿārif-i ilāhiyye 69b/13

i.-ı kāmīl 78b/2

i.+ı 76a/19

ih̄tiyāriyye (Ar.): Seçme, tercih etme.

i. 15b/14

ih̄vān (Ar.): Arkadaşlar.

i. 32a/12, 39a/17, 73a/19,
87a/3

i.-ı kāmīlānuḥ 77a/4

i.-ı ʿārifān 77b/7

i.+ı 87a/3

i.+ından 84b/1

i.+ī 84a/4

ih̄kāb (Ar.): Azap, ezā, eziyet.

i.+da 43a/6

ih̄kāmet (Ar.): ir yerde yerleşip
oturma, mukim olma.

i. 16b/10, 38a/11

i.+lerde 37b/4

ih̄kāz (Ar.): Uyandırma, uyarma,
dikkatini çekme, gözünü açma.

i. 49a/4

iken: İken.

i. 12a/14, 15a/1, 15a/5,
15b/16, 16b/8, 26b/13, 35a/3, 37b/19,
40b/4, 45a/12, 45b/9, 46b/15, 54a/1,
56a/12, 59a/11, 62b/11, 63a/13,
64a/17, 65a/19, 69a/8, 69b/7, 70a/5,
70b/5, 71a/12, 78a/3, 81b/14, 84a/12,
84a/3, 85a/5, 89a/18

iki: İki.

i. 12b/19, 22a/9, 30a/2, 36a/5,
36b/16, 36b/5, 36b/6, 48a/2, 59a/16,
68b/13, 76a/16, 80b/9, 91b/9

i.+dir 36b/7

i.+nci 13b/8, 30a/3, 41b/8

i.+si 25a/15, 25a/15, 31a/3,
89a/19

i.+sinde 66b/16

i.+sinden 61b/7

i.+sini 76a/5

ikrām (Ar.): Ağarlama, kıymet
vererek hürmet etme, misâfirperverlik
gösterme.

i. 24b/7, 85a/2

i.+a 39b/4

i.-ı Hakkā 50a/3

i.-ı muṣavvā-yı şālāḥ 85b/10

i.+ına 50a/10

iktibās (Ar.): Bir söz veya fıkrayı
aynen veya anlam olarak kendi söz
veya yazısına aktarma.

i. 22a/18, 70b/12

iktidār (Ar.): Bir şeyi yapabilmeye gücü yetme durumu, muktedir olma; kuvvet, kudret, güç.

i.+ı 25b/17

iktifā' (Ar.): Olduğu kadarını yeterli bulma, kâfi görme, fazlasını istememe, yetinme.

i. 80b/15

il: Vilâyet.

i.+ine 85a/18

ilāh (Ar.):Allāh, Tanrı.

i. 36b/1

i.+dur 36a/8, 37a/6

ilāhī (Ar.): “Ey benim Allah’ım” anlamında Allah’a hitap sözü.

i. 34a/4, 37b/16, 49b/10, 61b/9, 63b/8, 64a/13, 64b/11, 73a/17, 75a/14, 85a/5

i.+de 75a/8, 88a/10

i.+den 26b/16, 75a/6

i.+leri 74b/1

i.+nün 74a/19

i.+ye 26b/14, 63b/7

i.+yi 75a/9

i.+yle 85a/4

ilāhiyye (Ar.): Her şeyin Allah’ın birliğinde mündemiç olduğu manasına gelen bir kelime.

i. 12a/19, 12b/15, 13b/6, 17b/13, 18a/17, 46a/8, 54b/2, 55a/12, 59b/9, 59b/9, 61a/10, 65a/9, 72b/10, 72b/2, 74b/18, 88a/18, 88b/4, 92a/10

i.+de 15b/9, 74b/5

i.+den 12a/11

i.+dendür 90b/1

i.+leri 74a/19

i.+nün 78a/16

i.+ye 15a/10, 21b/17, 64b/9

i.+yi 14a/8, 16a/12, 16a/13, 34a/10

ila’lāh (Ar.): Ancak, sadece Allah var.

i. 12a/9, 23a/15, 71b/1, 76b/1

i.dan 72b/3

i’lā (Ar.): Yüceltme, şânını, şöhretini arttırma.

i.23b/9, 34b/14, 53b/12

ile: İle, birlikte.

i. 10b/17, 10b/18, 10b/3, 11a/16, 11a/7, 12a/15, 12a/5, 12b/4, 13a/6, 13b/19, 13b/3, 13b/5, 13b/6, 14a/1, 14a/18, 14a/4, 14a/5, 14a/9, 14b/18, 15a/1, 15b/14, 16a/1, 16a/6, 16a/6, 16b/2, 17b/13, 17b/6, 18a/4, 20a/9, 20b/11, 20b/14, 20b/18, 20b/5, 21b/14, 21b/16, 21b/4, 21b/6, 23b/10, 24a/16, 24b/2, 25a/1, 25a/14, 25a/16, 25a/17, 25a/2, 25b/1, 25b/3, 26a/7, 27a/12, 27a/16, 27b/7, 28a/5, 29a/14, 32a/1, 32b/3, 33b/1, 33b/9, 34a/4, 34b/15, 34b/2, 34b/3, 34b/6, 35a/11, 35a/7, 35a/8, 37a/12, 37a/14, 37b/16, 37b/3, 37b/5, 38a/4, 38a/5, 38a/9, 38b/15, 39a/10, 39b/1, 39b/12, 40a/7, 40b/1, 40b/2, 41a/5, 41b/11, 42b/1, 43a/9, 44b/12, 45a/14, 45a/9, 45b/7, 46a/17, 46a/18, 46a/3, 46a/8, 46b/14, 47a/17, 47a/6, 47a/8, 48a/17, 49a/15, 49b/5, 51b/10, 52a/11, 52a/12, 52a/13, 52a/16, 52a/17, 52a/17, 52b/19, 53b/10, 54b/3, 55a/16, 55b/13, 55b/8, 56b/6, 56b/9, 57a/4, 58a/17, 58a/8, 59a/15, 59b/14, 59b/4, 59b/8, 59b/9, 60a/12, 60b/5, 61a/12, 61b/13, 61b/9, 62a/12, 62a/17, 62a/17, 62b/11, 63a/14, 63a/3, 63b/3, 63b/8, 64a/5, 64b/12, 64b/17, 64b/18, 65a/11, 65a/16, 65a/5, 65a/8, 65a/9,

65b/13, 65b/2, 65b/8, 66a/12, 66a/17, 66a/18, 66a/4, 66b/3, 67a/14, 67b/4, 68b/13, 68b/18, 68b/3, 68b/3, 69a/15, 69a/19, 69b/13, 69b/14, 69b/15, 69b/16, 69b/3, 69b/6, 70a/7, 71a/17, 72a/13, 72a/16, 72a/17, 72a/6, 72b/11, 72b/14, 73a/3, 73b/3, 73b/4, 74a/16, 74a/2, 74a/4, 74a/5, 74a/9, 74b/16, 75a/19, 75a/9, 75b/15, 75b/17, 76a/6, 76b/16, 77b/16, 77b/18, 77b/19, 78b/1, 79a/10, 79a/2, 79a/4, 79b/10, 79b/5, 80a/1, 80a/1, 80b/8, 82b/12, 82b/18, 83b/18, 84a/19, 84a/6, 84a/6, 84a/8, 84b/14, 84b/3, 84b/5, 85a/11, 85a/2, 85a/3, 85a/5, 85b/10, 85b/13, 86a/15, 86a/3, 86b/10, 86b/4, 87a/1, 87b/15, 87b/18, 87b/19, 87b/5, 88a/12, 88a/4, 88a/5, 88a/6, 88a/9, 88b/11, 88b/14, 88b/18, 88b/19, 88b/2, 89a/19, 89b/19, 90b/8, 91a/12, 91a/2, 91a/8, 92a/10, 92a/13, 93a/1, 93a/15, 93a/8

ilet-: Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek, iletmek.

i.-üp 84a/8

i.-ür 89b/19

ilhād (Ar.): Gerçek inançtan dönme, yüz çevirme.

i. 15b/17

ilhām (Ar.): Ruhta meydana gelen ve yaratıcılığa iten coşku, içe doğma, esin.

i.+ı 65a/11

ilkā' (Ar.): Atma.

i. 65b/1

illā (Ar.): Ne olursa olsun, muhakkak, mutlaka, ille

i. 13a/6, 29b/3, 31a/15, 72b/11, 72b/12, 78a/13, 83b/16

illā'ilāh (Ar.): Ancak, sâdece Allāh var.

i. 36b/12, 38a/18, 38b/1, 38b/4, 38b/6, 77b/16, 77b/17, 77b/17

ilm (Ar.): Bilme, biliş.

i. 53b/9, 61a/18, 61b/7, 74b/12, 76a/2, 88a/11, 90a/18, 91b/1

i.+i 21b/15, 29b/11, 37b/12, 61a/14, 64a/18, 64b/3, 66a/14, 66b/15, 66b/8, 73b/15, 88a/17, 88a/17, 88a/19, 88a/7, 88b/4, 89b/16

i.+e 70b/19

i.+ha 88b/17

i.+inde 78b/5

i.+ine 74a/10, 89b/6

i.+siz 61a/13

i.+ünj 70b/19, 88a/15

i.-ulema 61a/9

i.+ünj 70b/19, 88a/15

iltifāt (Ar.): Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranma.

i.+la 23b/16

imād (Ar.): Direk.

i.+ı 20a/15

imām (Ar.): Cemâatle kılınan namazlarda en önde duran ve namaz kılınırken kendisine uyulan kimse.

i. 16b/18, 20b/13, 21a/16, 22a/14, 22a/2, 22a/6, 31a/14, 54a/3, 71b/16, 73b/18, 77a/5, 90a/17

i.-ı Ā'zām 16a/10, 16a/15, 20a/17, 21b/8,

i.-ı Ġazālīnūn 21b/2

i.-ı Kāşānī 75a/10, 77a/18,

i.-ı Fahr-ı Rāzī 81b/15

imān (Ar.): Allah'a inanma, dînî inanç.

i. 40b/7, 41a/7, 41b/7, 43a/11,
43b/5, 52b/5, 56b/12, 56b/18, 64b/9,
68a/13, 69b/11, 84a/9, 87b/6
i.+a 41b/5, 41b/6, 41b/9,
i.+dan 84a/9
i.+dandur 42a/14
i.+ı 40b/14, 41b/9, 41b/12,
42a/13, 56b/18,
i.+ından 41b/13, 41b/15
i.+la 69a/19
i.+larınuḡ 41a/5, 56b/19
i.+uḡ 40b/13

imdi: Şimdi.

i. 14b/2, 22a/13, 24b/4, 39a/5,
40b/16, 49b/10, 49b/18, 64a/13,
64b/13, 68b/9, 73b/12, 73b/16,
76a/11, 79a/16, 89b/12, 93a/5

imkān (Ar.): Olabilecek durumda
bulunma, mümkün olma, olabilirlik,
olanak.

i. 14a/19
i.+da 18a/12, 37a/14, 45a/14

imlā (Ar.): Bir dilin belli kurallara
göre doğru olarak yazıya geçirilmesi.

i. 19a/3, 49a/14

imtişāl (Ar.): Örnek olarak alıp ayak
uydurma, uyma, uyulma.

i. 64a/10, 85b/13

inābet (Ar.): Günahlardan ve her
şeyden yüz çevirip Hakk'a dönme.

i. 78b/7, 84b/7
i.+i 74b/7, 80b/18
i.+de 86a/2, 87b/11
i.+dür 87b/9
i.+e 86b/10
i.+le 83a/3

inād (Ar.): Dedikinden vazgeçmeme,
ayak direme, direnme.

i. 52a/6

i. 52a/6, 56a/2

in‘ām (Ar.): Lutuf ve ihsanda
bulunma, iyilik etme.

i.-ı ilāhīnin 26a/8

‘ināyet (Ar.): Lutuf, ihsan, iyilik.

i.+le 75a/5

‘ināyetu ‘l-lāh (Ar.): Allāh'ın lutfu.

i.84a/18

ind (Ar.): Yan, kat, nezd.

i.-i resūlu ‘llāh 56b/13

i.+ince 84a/6

‘indi-l-lāh: Allāh'ın katında.

i. 26a/4

i.24b/11, 25b/4, 37b/16,
37b/7, 39b/3, 40b/2, 45b/6, 50b/18,
69a/18, 72a/18, 73b/5, 82b/8, 88b/4,
93b/11

i.+ince 84a/6

i. 56b/13

i. 65a/8

in-: (Bulunduğu yerden) Aşağıya
doğru gelmek, inmek.

i.-en 81b/18, 81b/19

infāk (Ar.): Nafakasını verme,
besleme, geçindirme, yedirip içirme.

i. 81a/9

i.+a 81a/11

inkār (Ar.): Kabul ve tasdik etmeme,
tanımama.

i. 41b/9, 43a/11

ins (Ar.): İnsan.

i. 40b/12, 48b/6

i.+iyyeden 27a/19

i.+ünün 74b/11

inşāf (Ar.): Hakka ve adâlete uygun davranış, nefse değil vicdâna uyarak adâletle hareket etme, merhametli davranma.

i.+larına 43a/9

insān (Ar.): İnsan.

i. 64a/3, 64a/4

i.+da 37b/4, 83a/12, 83b/1, 84b/17

i.-ı kâmil 13a/16, 14b/2, 76b/12

i.+î 83a/19

i.+uñ 17b/11

inşā (Ar.): Yapma, yapılma, kurma, kurulma.

i. 19a/3

inşa'llāhu te'ālā (Ar.): "Allah isterse, Allah nasip etti ise" anlamındaki dilek sözü.

i.74a/18

inşirāh (Ar.): İç açılması, gönülde duyulan ferahlık.

i. 37a/18

intibāh (Ar.): Uyanma, uyanış.

i. 39a/13, 58a/15

intihā' (Ar.): Son bulma, sona erme.

i. 15a/7, 15b/3

i.-i i'tibār 15a/10

intikād (Ar.): Edebî tenkit, eleştiri.

i.+a 45b/14

intikāl (Ar.): (Bir yerden başka bir yere, bir durumdan başka bir duruma) Geçme, göçme.

i. 12b/6, 12b/7, 51a/13, 63a/18, 63a/19

i.+lerinden 55b/2

intisāb (Ar.): Bir âilenin, bir iş yerinin, bir topluluğun içinde yer alma, oraya mensup duruma gelme, oranın ferdi olma.

i. 34b/15

iplik: Pamuk, keten, yün, ipek vb.nden bükülerek yapılan ve dikiş dikmekte kullanılan ince uzun lif.

i.+im 60a/13

irāde (Ar.): Bir şeyi yapıp yapmama husûsunda karar verebilme ve bunu uygulama gücü.

i.-i hāl 11b/2

irā'et (Ar.): Göstermek.

i.-i hākkla 86a/10

'irfān (Ar.): Bilme, anlama, biliş, anlayış.

‘i. 15a/18, 17b/2, 29a/13, 53b/9, 55a/16, 69b/12, 77a/4, 77b/6, 80a/8, 87a/15, 87a/5, 87b/1, 90a/6

‘i.+a 23a/2, 79b/18

‘i.+da 14a/13

‘i.+dur 12b/16

‘i.-ı kâmil 13a/6, 13b/15

‘i.-ı tām 25b/13

‘i.-ı hāl 51b/3

‘i.-ı -ı kânî 87a/14

‘i.-ı murād 91b/3

‘i.+ı 35a/7

‘i.+î 18b/16, 22a/9

‘i.+îdür 12b/11

‘i.+la 65a/12

‘i.+larında 32a/11

iriş-: Erişmek.

i.-mege 49b/9

ir-: Ermek.

i.-mişdir 22a/19

irşāl (Ar.): Gönderme, yollama.
i. 88b/2

irşād (Ar.): Doğru yolu gösterme.
i. 23a/12, 70a/13, 70a/5, 70a/9, 70b/2, 76b/4, 83b/17, 83b/18, 88a/3, 90b/19, 91a/18, 91a/3
i.+ımda 92a/17
i.+ında 13b/16
i.+larında 83b/15

irtibāt (Ar.): Bağlı oluş, bağlanma.
i. 34a/7, 39b/5, 39b/5

işbāt (Ar.): Tanık ve delil göstererek bir şeyin doğruluğunu şüpheyi yer bırakmayacak, reddedilemeyecek şekilde ortaya koyma.
i. 20b/1, 29a/5, 75a/5

ise: İse.
i. 11a/10, 12b/13, 13b/10, 16b/18, 26b/19, 29b/1, 37b/15, 41a/14, 45b/16, 50b/1, 51a/17, 55a/2, 59a/8, 61a/9, 62a/13, 64b/3, 72a/8, 73a/4, 74a/16, 76a/8, 78a/12, 79a/2, 79a/3, 89b/1, 89b/18, 93a/14, 93a/19, 93b/1

islām (Ar.): Allah'ın Kur'an ile vahyettiği ve esasları Hz. Muhammed tarafından bildirilen din, müslümanlık.
i. 40b/7, 40b/8
i.+a 45a/12, 45b/8
i.+dan 25a/15
i.+dur 87b/6

ism (Ar.): Varlıkları birbirinden ayırmaya, tek tek veya cins cins karşılamaya yarayan kelime, ad.
i. 66a/19

i.-i settārı 11a/3
i.-i şerīf 11a/4, 36b/17, 52a/16, 66b/14, 66b/8
i.-i zāt 29a/6, 36b/18, 36b/19
i.-i Celālūn 29a/7
i.-i a' zāmuñ 29a/8
i.-i mevşūluñ 33b/6, 33b/9, 44b/5
i.-i Muḥammed 34b/15, 77b/19
i.-i refī' ü'ş-şānları 37b/2,
i.-i ' alī 65a/15
i.-i tasgīr 66b/13
i.-i ' aẓīm 85a/8
i.+inden 38b/18
i.+ine 90a/9
i.+inüz 38b/18
i.+iyle 10b/9

ismu'llāh (Ar.): Allah'ın smi.
i. 34b/15

isnād (Ar.): Bir düşüncüyü, bir konuyu bir kimse veya sebebe yükleme, ona bağlama.
i. 71a/8
i.+ına 71a/7

iste-: İstemek.
i.-diklerinde 47a/15
i.-r 70a/8, 73a/11, 76b/5, 84b/16, 87b/12, 88a/6, 88b/2
istiade
i. 83b/19

isti'āre (Ar.): Ödünç alma, eğreti olarak alma.
i. 11b/2

istidlāl (Ar.): Bir delile dayanarak bir husus hakkında hükme varma, bir sonuç çıkarma, dolayısıyla anlama
i.+le 28a/6
i.+le 21a/2

istidrāk (Ar.): Anlaşılmasını, kavranmasını isteme.
i. 16b/19

istifāde (Ar.): Fayda sağlama, faydalanma, yararlanma.
i. 89b/18

istiğfār (Ar.): Allah'tan günahlarının bağışlanmasını isteme, tövbe etme.
i. 26b/5, 78b/12, 80a/1, 80a/10, 80a/13, 80b/15
i.+a 26b/7, 80b/12
i.-ı ma'şiiyetdür 80a/3
i.-ı bi'l-lisānda 80b/17
i.-ı hikmet-i 'irfāniyye 80b/7

istiğrāk (Ar.): Bir şeyin içine gömülme, içine dalma, garkolma.
i.+ı 27a/6
i.+da 13b/5

istiḳāmet (Ar.): Yön, cihet.
i. 85a/11, 86a/1, 86a/2
i.+i 74b/9
i.+de 86a/1
i.+inde 85b/2
i.+le 13a/8, 76a/3, 83a/4

isti'ālā (Ar.): Yükselme, yukarı çıkma.
i. 91a/1
i.+nuḡ 16a/8

istimā' (Ar.): Kulak verme, dinleme.
i. 24b/16, 27a/7, 28a/14, 38a/5, 39a/18, 62a/18, 75a/2, 78b/14, 79a/1, 79a/2, 79a/4, 79b/12

istimāl (Ar.): Kullanma.
i. 74a/16, 75a/19, 75a/3, 75a/4, 89b/4, 89b/5

istimdāt (Ar.): Yardım isteme, imdāda çağırma.
i. 27a/15

istinād (Ar.): Bir şeye dayanma.
i. 11b/18

istīnāf (Ar.): Yeniden başlama.
i.-i kelāmıla 27a/4
i.+i 27a/16

istirşād (Ar.): Hakkı arama.
i. 87b/12, 88b/2, 88a/6

istiṣhād (Ar.): Şâhit gösterme, şâhit tutma.
i. 28a/7

işyān (Ar.): Karşı gelme, itâatsizlik etme, baş kaldırma.
i. 87a/1
i.+da 84a/18, 84a/9
i.+dan 84a/19
i.+dur 12a/3
i.+ıla 84a/10

iş'ār (Ar.): Bildirme.
i. 82b/1

işâret (Ar.): Bir şeyi, anlatılmak istenen bir mânâyı el, parmak, kaş, göz, baş ile gösterme.
i. 22a/19, 25a/4, 27b/17, 29b/10, 32b/12, 38b/12, 38b/2, 44a/4, 44a/8, 66b/12, 66b/6, 71b/3, 72a/2, 73a/9, 76b/8, 77b/2, 78b/15, 80a/11, 90b/5
i.+i 23a/18
i.+iyle 45a/13

işbu: Bu işâret sıfatının yazıda kullanılan eski bir şekli, işte bu.
i. 85a/17

işit-: Kulak yoluyla duymak.

i. 76a/5

i.-dik 48a/19

işle-: İşlemek, üzerine emek sarfetmek.

i.-r 41a/14

i.-leyen 41a/14

işret (Ar.): İçki içme, içki.

i. 75b/15

iştibāh (Ar.): Şüphe etme, şüphelenme.

i. 14a/14, 17b/12, 39b/4, 46a/12, 50a/11, 50a/3, 54b/18, 56b/14, 60b/16, 65a/1, 68b/5, 86b/6

iştigāl (Ar.): Uğraşma, meşgul olma.

i. 10b/13, 10b/17, 29a/16

i.-i müyesser 10b/15

iştirā (Ar.): Satın alma.

i.84b/16

iştīmām (Ar.): Kokusunu alma, koklama.

i. 67a/11

it: Etmek fiili.

i. 11a/14, 76a/3, 76a/3

i.-di 11a/3, 41a/4, 49a/5, 61b/3, 63b/10, 71a/18

i.-digi 29a/5, 49b/10, 49b/11, 56a/1, 64b/7, 73b/10, 86a/19, 92b/11

i.-digün 27b/5

i. -dikde 25b/19, 26b/11, 36b/1, 37b/11, 51a/14, 63a/18, 63a/7, 66b/10, 74a/7, 88a/1, 88a/7

i.-dikden 40b/17, 62b/16

i.-dikdensoñra 29a/6

i.-diki 28a/13

i.-dikle 93a/7

i.-dikleri 30a/2, 34b/11, 53a/15, 53a/15, 56b/10, 65b/1, 67a/11, 70a/13, 70b/12, 71a/10, 73b/19, 83a/4, 87b/10, 87b/16, 87b/5, 87b/8, 88a/3

i.-diklerinde 24a/8, 42a/12, 47a/4, 66b/11, 66b/4, 69b/15, 69b/16, 93b/8

i.-diklerinden 26a/19

i.-diler 25a/15, 31a/14, 38b/17, 48a/13, 48a/4, 49a/8, 93b/16

i.-dim 38a/6, 38b/7

i.-dirmezler 48b/8

i.-dügi 75a/10

i.-dügin 48b/9

i.-dükde 43a/11, 74b/2

i.-dükleri 16b/16, 16b/3

i.-düklerinde 25a/17, 59a/14

i.-düm 39a/2

i'tā' (Ar.): Verme, verilme.

i.+sına 61b/8

i'thāl (Ar.): İçeri koyma, içeri sokma, dâhil etme.

i. 14a/14

i'tibār (Ar.): Saygı görme, saygı gösterme, değer verme, kendine değer verilme.

i. 12a/12, 15a/10, 15a/7, 15b/9, 20a/14, 24a/3, 32b/15, 33a/5, 44b/6, 45a/1, 45a/6, 54b/9, 65b/7, 82b/15, 83b/16, 83b/6

i.+ı 10b/8, 24a/4, 26b/1, 44b/10, 93a/14

i.+a 33a/16

i.+ıyla 44b/4, 44b/5, 78b/1

i'tidāl (Ar.): Aşırı olmama, ne çok fazla ne çok az, tam gerektiği kadar olma, orta halde bulunma, ölçülülük.

i. 74b/19

itîkâd (Ar.): İnanma, kalben tasdik ederek inanma, inanç, inan

- i. 15a/11
- i.+a 28a/3
- i.+at 13a/3
- i.-ı sâfil 15a/15
- i.+ımız 32b/3

itîkâf (Ar.): Bir yere kapanıp dışarıya çıkmadan ibâdetle meşgul olma.

- i. 49a/12

i'tikâat (Ar.): Bkz. itîkâd.

- i. 41b/10
- i.-ı bâtılla 72b/19

itimâd (Ar.): Güvenme, emniyet etme, güven, emniyet.

- i. 11b/17, 26b/14, 28a/2
- i.+ında 28a/6

i'tirâf (Ar.): Bir kimsenin başkalarına söylemek istemediği bir gerçeği veya suçu artık saklamaktan vazgeçip açıklaması, bu yolda gerçeği gizlemeden yapılan açıklama.

- i. 27a/11

i'tizâr (Ar.): Özür dileme, mâzeretini bildirme.

- i. 25b/18, 80a/8

it-: Etmek fiili.

- i.-me 50b/17
- i.-meden 72b/9
- i.-mediklerinden 37b/13
- i.-mediler 47a/1
- i.-mege 75a/13
- i.-megin 53a/10
- i.-mek 26b/15, 27a/3, 28b/18, 46a/15, 53b/19, 55a/1, 68b/4, 83b/6, 84b/3

i.-den 11a/4, 41b/16

i.-dikler 49a/12

i.-mekdür 76a/1, 92b/19

i.-mekle 12a/3, 37a/10, 73b/15

i.-meleri 56b/18

i.-memek 48a/14

i.-memiş 59b/1

i.-mese 75b/2

i.-mesi 75b/13, 75b/6

i.-meye 75a/4

i.-meyeler 33b/4, 81b/11

i.-meyüp 14a/6, 33a/6, 37b/15, 43b/4, 56a/17, 61b/2, 64b/2, 71a/11, 71a/12, 71a/3, 80b/15, 82a/6, 85b/3, 93a/7

i.-mezler 13a/17, 48b/7, 80a/6

i.-mezsın 48a/3

i.-mezük 49b/11

i.-miş 36b/14, 48a/3, 50a/1, 68b/10, 73b/14, 83b/2

i.-mişdim 35a/10, 92a/9

i.-mişdür 11b/1, 80a/11, 83a/13

i.-mişler 20b/14, 40b/6, 62a/16

i.-mişlerdir 31a/3, 57b/19, 58a/4, 73a/10

i.-mişlerdür 18b/13, 20a/14, 20a/15, 23b/8, 24a/3, 81b/9

i.-se 14a/9, 39a/10, 41a/13, 43b/19, 51a/1, 79a/17, 79b/4, 79b/9

i.-seler 39b/1

i.-sinler 43a/6

ittibâ' (Ar.): Ardı sıra gitme, uyma, tâbi olma.

- i. 78a/19

ittihâd (Ar.): Bir olma, birleşme.

- i. 14a/10, 15a/12, 34a/2, 36b/8, 36b/9, 37a/13, 37a/16, 39b/5
- i.+dan 36b/15

ittişâl (Ar.): Bitişme, ulaşma.

i. 39b/10, 39b/8, 83b/15
i.+iye 34a/3

‘iyd: Bkz. ‘ıyd.

i.+i 84b/9

izā (Ar.): Eziyet verme, eziyet etme.

i. 19a/3, 20b/14

izāfet (Ar.): Bir şeyle diğer bir şeyi ortak bir bağ yoluyla bağlama, nispet etme.

i. 60b/13
i.+i 59b/14
i.+iyle 44b/14
i.+le 54b/11

‘izām (Ar.): Büyükler, ulular, seçkin kimseler.

i. 18a/13, 24b/6, 25a/8, 40b/3
i.+ından 10b/8
i.+ıñ 82b/19
i.+uñ 90a/14

izān (Ar.): Bildirme, bildirilme.

i. 30a/12, 62a/12
i.+dır 23a/1

i‘zāz (Ar.): Ağırılama, ikram etme, saygı gösterme.

i. 24b/5

izdivāc (Ar.): Evlenme, tehhül, tezevvüç.

i.-ı vāki‘ 84b/18

izdiyād (Ar.): Artma, çoğalma, tezâyüt etme.

i. 32a/16

izhār(Ar.): Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme, âşikar etme.

i. 15a/9, 16a/6, 25b/18, 26a/1, 26a/5, 26a/7, 26b/13, 28b/2, 82b/1

i.-ı ‘acz 16b/8, 22b/17, 22b/19, 24b/6, 25a/3, 25a/7, 26a/4, 82b/11, 85b/5

izin (Ar.): Bir şeyi yapmak için verilen serbestlik, müsâade, ruhsat, destur.

i. 47a/3

‘izzet (Ar.): Hürmet, saygı, ikram.

i. 46b/13
i.+iñe 11a/14

K, K

ka‘be (Ar.): Bütün müslümanların kiblesi ve ziyâret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes binâ, beytullah.

k.+i 38a/3
k.+icelaleş 23a/4

ķabīh (Ar.): Çirkin, yakışsız, ayıp, kötü.

k. 71a/7
k.+alarına 69b/10

ķabīl (Ar.): Kabul eden, alan, alıcı
k. 11b/10, 25a/12, 26b/13, 37a/18, 92b/15
k.+dür 21b/14, 22b/9, 78b/18

ķabr (Ar.): Mezar.

k. 12a/7
k.+üñ 49a/7

ķabūl (Ar.): Bir şeye isteyerek veya istemeyerek peki deme, râzı olma, muvâfakat etme.

k. 16b/17, 37b/13, 37b/15, 40b/7, 72a/18, 74a/15
k.+i 71b/7
k.+lere 88a/6
k.+de 45b/6

ķabza (Ar.): (Kılıç, tabanca, ok vb.nin) Tutulacak yeri.

k.-i ķuvvetinde 12a/2

ķaĉan: Ne vakir, ne zaman ki.

k. 68a/15, 68a/18, 68a/8

ķaĉ-: Kaĉmak.

k.-dı 62b/15

k.-sun 64a/4

k.-up 63a/9

ķadar (Ar.): Kadar.

ķ. 40b/10, 40b/8, 41a/16, 46a/10, 56b/16, 60a/12, 85b/8, 89a/19, 89b/18, 90b/7

ķadīm (Ar.): Eski.

ķ.+inde 61a/16

ķādīmü'l-eyyām (Ar.): Eski ġunler.

k.+dan 78a/13

k.+dur 57a/10

ķadir (Ar.): Deġer, kıymet.

ķ. 10b/15, 17a/15, 17a/16, 32b/16, 33a/4, 73a/1, 73b/15, 74a/10, 75a/13, 81a/11, 82b/1, 86a/7, 89b/15, 89b/18

ķ.-i kemālsūn 12a/1

ķ.-i ilāhīyyeye 64b/9

ķāfī (Ar.): Yeten, yetişen, elveren, yeterli, kifāyet eden.

k. 26b/13, 26b/14

k.+dūr 21a/3

ķāfir (Ar.): Allah'ın varlıġına ve birliġine, Hz. Muhammed'in peygamberliġine ve Allah'tan getirdiklerine inanmayan yâhut bunlardan birini inkâr eden kimse.

k. 45b/9, 71a/2

ķāf (Ar.): Arap alfabesinin yirmi birinci, Tûrkler'in İslâmiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılâbına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin yirmi dördüncü harfi ve bu harfin adı.

k.+la 78a/4

ķaġıd (Far.): Hamur hâline getirilmiş bitki maddelerindeki ĉok ince liflerin keĉeleřtirilmesi sûretiyle îmal edilen, yazı yazmak, kitap basmak, sarmak, kaplamak gibi birĉok işte kullanılan ince yaprak.

k. 63b/18

ķahr (Ar.): İnsanın içine işleyen derin üzüntü, sıkıntı, keder.

k. 75b/17

ķahramân (Far.): Savaşta yiġitlik ve cesâret göstererek korkusuzca dövüşen kimse, yiġit, bahâdır.

ķ.+vâr 25b/1

ķā'ide (Ar.): Bir şeyin üzerine oturduġu taban, dayanak yeri, mesnet.

k.+si 68b/12

ķā'im (Ar.): Ayakta duran, devam eden.

k. 12b/13, 40b/18, 46a/18, 72b/16, 92a/11

ķāl (Ar.): Söz, lâf.

k. 16a/18, 18a/11, 18a/9, 20a/10, 50b/1, 92b/13

ķ.-i bīcûdur 15a/16

ķ.-i laţif-i zuhur 15b/1

ķal: Kalmak.

k.+a 13b/5

[=1]

kal'a (Ar.): Kale kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli.

ķ.+sını 58b/8

ķalb (Ar.): Gönül.

ķ. 50a/18, 71b/1, 74b/13, 85b/19, 88b/9, 90b/6

ķ.+de 50a/19, 50b/6, 79a/2, 85a/14

ķ.+den 15b/6, 74a/11

ķ.+e 79a/8, 84b/6, 84b/7, 86b/4

ķ.-i ķābil 37a/18

ķ.-i muşaffalarında 45a/8,

ķ.-i nūrā 71b/15

ķ.-i şūrī 72b/16

ķ.-i ma' ruf 83b/2

ķ.-i Mışra 84a/15

ķ.-i Mışrınıñ 84b/11

ķ.+i 12a/7, 24a/12

ķ.+im 11a/8, 11a/9

ķ.+inde 50a/17, 85b/10, 85b/9

ķ.+ine 24a/17, 75b/3

ķ.+iyye 14a/6, 59b/18, 63a/10, 72b/14, 79b/5, 88b/17

ķ.+le 36b/11

ķ.+le 53b/19

ķ.+üñ 93b/10

kal-: Kalmak.

ķ.+dık 41a/16

ķale (Ar.): Dedi, söyledi.

ķ. 16a/18, 18a/18, 21b/9, 46b/10, 56b/3, 91a/7

ķ.+yi 59b/10

ķalem (Ar.): Yazı yazmaya mahsus, genellikle çubuk biçiminde âlet.

ķ. 36a/9, 37a/14

ķ.-i 32b/2, 34b/14

ķālī (Ar.): Kökünden söküp koparan.

ķ. 13b/11

ķalīl (Ar.): Çok olmayan, az.

ķ. 76a/10, 80a/7

ķalk-: Kalkmak.

ķ.-dılar. 47a/18

ķ.-up 38a/1, 47a/8, 48a/2, 53a/1, 56a/18, 56b/2

ķāl (Ar.): Söz, lâf.

ķ.+leri 15b/3

ķal-: Kalmak.

ķ.-makdan 14a/13

ķ.-masun 55b/7

ķ.-mayup 80b/17, 89b/14

ķ.-mışdur 13b/12

ķ.sa 14b/10

ķ.-up 13b/2, 14b/4, 15a/8, 63a/12, 76b/12

ķamer (Ar.): Ay, mah.

ķ. 40a/1, 40a/2

ķāmil (Ar.): Noksansız, tam, bütün.

ķ. 13a/16, 13a/19, 13a/2, 13a/6, 14b/2, 15b/15, 20a/5, 22a/18, 61a/14, 64a/7, 65b/10, 76b/12, 78b/2, 83a/4, 83b/11, 84b/12, 86a/12, 88a/2, 89b/13, 90b/4, 91a/15, 92a/6, 92b/16, 93b/4

ķ.+an 76b/5

ķ.+anı 83a/1

ķ.+anuç 53a/3, 77a/4

ķ.+den 73a/11

ķ.+e 11a/16, 13a/14, 55a/15, 55b/13, 61a/13, 62a/9, 64b/18, 65a/15, 72b/13, 73a/10, 74a/6, 77b/19, 85b/19, 87b/11, 88a/11, 91a/3

ķ.+esinden 11a/19

ķ.+esine 11b/17

ķ.+esiyle 84b/17

ķ.+imiz 93b/4

ķ.+in 12b/18, 13b/15, 14b/11, 14b/5, 51a/18, 57b/14, 58b/2, 78a/19, 91b/9

k.+inden 81b/7
k.+ine 12b/13, 12b/17
k.+inün 11b/8, 23a/2, 85b/7
k.+ler 76b/16, 88b/15
k.+leri 65a/17
k.+lerini 60b/17
k.+lerün 24a/10
k.+siz 61a/14
k.+ün 88b/19

ḳanāʿat (Ar.): Elindekinden hoşnut olup fazlasını istememe, kısmetine, kendisine verilene râzı olma.

ḳ. 76a/3

ḳanādīl (Ar.): Kandiller.

ḳ.+i 49a/3, 49a/6
ḳ.+i 49a/4

kanda: Nerede.

k. 49a/19
k.+dur 59a/13

ḳānī (Ar.): Kanaat eden, elindekini yeterli bulup fazlasını istemeyen, kendisine verilene râzı olan.

ḳ. 87a/14

ḳānūn (Ar.): Tabiat olaylarının bağlı olduğu değişmez düzen

ḳ. 83b/18
ḳ.-ı hümāyun 86a/5, 86b/1
ḳ.+ı 32b/14
k. 88b/16

ḳapu: Kapı.

k. 87a/17, 87b/6, 87b/8,
87b/10

ḳ.+dan 48a/2, 82b/15
ḳ.+sında 59b/10
ḳ.+sından 84b/7
ḳ.+lara 88a/6
ḳ.+ya 87a/17
ḳ.+yı 59b/11

karanfil (Far.): Kırmızı, pembe, alaca ve çeşitli renklerde çiçekler açan, düğüm düğüm ince saplı otsu süs bitkisi.

k.+in 74b/13

ḳarār (Ar.): Bir iş veya mesele hakkında verilen kesin hüküm.

ḳ. 85b/3
ḳ.+dur 87b/14

ḳarındaş: Kardeş.

k.+ıñız 49a/5
k.+ları 66b/12

ḳarış: Parmakları açık ve gergin durumdaki bir elin baş parmağı ile serçe parmağının uçları arasındaki mesâfe.

k. 42a/10

ḳarīn (Ar.): Yakın, karib.

ḳ. 34b/17, 34b/19, 78a/1

ḳarşı: Bir şey, yer veya kimsenin yüz tarafının ilerisi.

k. 42a/9

karundaş: Kardeş.

k.+ına 74a/9

ḳaruşdur-: Karıştırmak.

k. -up75a/1

ḳaşaba (Ar.): Köyle şehir arası yerleşim yeri, küçük şehir.

k. 70a/2

ḳaşd (Ar.): Niyet, istek, amaç, gāye.

ḳ. 10b/8, 14a/9, 17a/4, 19b/7,
26a/8

ḳ.+ına 11a/2, 17a/1, 17a/3,
17b/16, 19a/4, 20b/5, 20b/8, 21a/11,
22b/12, 24b/7, 26b/15, 26b/2, 26b/7,

27a/16, 27a/3, 27a/6, 27a/9, 28a/4, 28a/7, 28b/19, 32b/18, 36b/12, 40b/15, 40b/8, 40b/9, 41a/1, 43b/13, 43b/14, 43b/15, 43b/16, 44b/3, 47a/14, 54b/5, 56a/5, 57b/7, 58a/3, 61a/18, 62a/17, 66b/12, 67b/5, 68b/19, 69a/4, 71b/6, 77b/16, 77b/2, 78a/7, 78b/8, 80b/19, 81a/15, 82a/16, 82b/2, 84b/4, 85b/6, 93b/1

k.+ında 33a/6

kaşide (Ar.): Beyit sayısı 15'den az olmayan, belli bir maksatla ve bilhassa birini veya bir şeyi övmek için aruz vezniyle yazılmış, bütün beyitlerinin ikinci mısrası ilk beyitle kâfiyeli manzûme.

ķ.-i 'arız 72b/19

ķ.+n 15a/15

kaşid (Ar.): "Kasîde" anlamında olup dilimizde özellikle "bir kasîdenin en güzel beyti" mânâsına gelen Beytül-kasîd sözünde geçer.

ķ.+lerinde 70b/18

kasvet (Ar.): Sıkıntı, gam, keder, tasa, kasâvet.

ķ.-i maraz-ı rûhı 73b/5

kâşif (Ar.): Bilinmeyen bir şeyi, bir yeri, bir ülkeyi bulan, keşfeden kimse.

k. 48b/11

kaṭ' (Ar.): Kesme.

k.-ı menâzilü'l-eṭvâr-ı seb'a 72b/9

kaṭ'â (Ar.): Asla, hiçbir zaman, kat'iyen.

k. 43b/3, 75b/7, 75b/8, 86b/14, 88a/11, 91a/5

katı: Kolaylıkla şekil verilemeyen, kolay işlenemeyen, üzerine parmakla basıldığında çökmeyen.

k. 88b/6

k.+ında 28b/1, 40a/7, 80a/9, 84b/13

kâtil (Ar.): Cana kıyan, birini öldüren kimse.

k.+leri 46a/3

katl (Ar.): Öldürme, öldürülme.

ķ. 41b/16

ķ.-i murâd 42a/12

ķavâ'id (Ar.): Kurallar, kâideler.

ķ.-i 'Arabiyye 44b/1, 78a/8

ķ.+i 88a/15

ķavî (Ar.): Güçlü, kuvvetli.

ķ. 83b/5

ķavl (Ar.): Söz, kelâm.

ķ. 28b/3, 54b/17

ķ.-i âḥir 89a/1

ķ.+e 88b/18

ķ.-i mücerred 17a/14

ķ.-i şerîfî 28a/2

ķ.-i te'âlâyı 54b/16

ķ.+iyle 81b/8

ķayu: Nerede.

k. 87b/10, 87b/17, 87b/6, 87b/8

ķayyum (Ar.): Belli bir malın, bilhassa bir vakfın yönetilmesi, belli bir işin görülmesi için tâyin edilen kimse.

ķ. 69b/13

ķazâ' (Ar.): Kimsenin kastı olmadan ortaya çıkan, zarara veya can kaybına sebep olabilen hâdise.

ķ. 86b/7
ķ.+sına 64a/9
ķ.+ya 64b/4

ķāzib (Ar.): Yalan söyleyen (kimse), yalancı.
ķ.+e 89b/12

ķāziyye (Ar.): İleri sürülen iddiâ, dâvâ, mesele, husus.
ķ.+de 88b/7

ķebîr (Ar.): Büyük, ulu.
k. 92b/8, 92b/9
ķ.+dür 18b/15
ķ.+lerine 81b/16

ķehf (Ar.): Mağara, in.
ķ.+de 88a/19

ķelām (Ar.): Tek kelime veya kelimelerden meydana gelmiş söz, ifâde.
k. 12a/6, 13a/16, 20a/9, 20b/9, 21b/12, 27a/16, 28a/10, 37a/12, 40b/9, 41a/14, 42a/10, 43a/1, 64a/12, 68a/10, 77b/8
ķ.+da 27b/14, 54b/8, 57b/3
ķ.+dan 68b/17
ķ.+dağ 28a/9
ķ.-ı meşhûr 14b/16
ķ.-ı müstetâb 15a/17
ķ.-ı şerîf 17a/2, 18a/8, 23a/7, 44a/1, 80b/12, 88a/17
ķ.-ı ġāmizlerinüñ 20a/7
ķ.-ı şerîf-i icmālînüñ 21a/10,
ķ.-ı âhîr 21b/9
ķ.-ı laţîfe 25a/5
ķ.-ı müste'nif 28a/5
ķ.-ı mecîdinde 29b/7
ķ.-ı müstecem^c 40b/12, 83a/6
ķ.-ı mu^c teberlerinden 49b/11,
ķ.-ı şarîh 58a/16

ķ.-ı ķadîminde 61a/16
ķ.-ı hikmet 64a/11
ķ.-ı mezbûrî 64a/5
ķ.-ı iķtibâs 70b/12
ķ.-ı tazmîn 70b/12
ķ.-ı mûcib 87a/14
ķ.+ı 16b/9, 43a/4
ķ.+ın 39a/1
ķ.+ına 19b/8, 82b/8
ķ.+ında 20a/11
ķ.+ından 39b/15
ķ.+ını 21b/8
ķ.+ınuğ 12b/10, 17b/1, 19a/2, 21a/4, 23a/9, 24b/9, 67b/5, 71b/5
ķ.+ıyla 67a/16
ķ.+la 27a/4
ķ.+larından 16b/19
ķ.+ları 16b/3
ķ.+larına 38b/13
ķ.+larında 64a/12
ķ.+uğ 14b/14, 27b/8, 43a/19, 50b/19, 71b/11, 92a/5, 92a/8

ķelimât (Ar.): Kelimeler, sözler.
k. 43a/17
ķ.+ı 26a/5, 53a/15, 58a/1, 58a/3, 74a/3
ķ.+uğ 20a/2

ķelime (Ar.): Bir veya birkaç heceden meydana gelen anlamlı söz, sözcük.
ķ.-i nefis 20b/16, 20b/19
ķ.-i şehâdet 24a/8, 36b/15, 36b/7, 39b/10
ķ.-i tevġîd 27b/2, 27b/5, 27b/6, 28a/16, 35a/4, 39b/7, 53b/12
ķ.-i ġamd 37a/8
ķ.-i evvâb+a 44a/18
ķ.-i ġabîbi 54b/11
ķ.-i emîr+de 57a/11
ķ.-i küll 73b/8
ķ.-i hikmet 90a/18
ķ.+si 40b/11, 44a/18, 57a/17
ķ.+sinin 38a/18

k.+sinde 15a/7
k.+sini 40b/16
k.+sini 40b/11
k.+sinü 36b/1, 44b/4
k.+siyle 66b/13

kellā (Ar.): Hiçbir vakit, kat'iyen, asla.

k. 69b/8, 71a/6

kemā yenbağī (Ar.): İcabettiği gibi, uygun olduğu üzere, lâıyıkı gibi.

k. 16a/5

kemā kân (Ar.): Eskisi gibi.

k.13a/1, 20a/8, 23a/1, 51b/6, 80a/14, 86b/8, 92b/10

kemāl (Ar.): En olgun, en yetişkin döneminde olma, olgunluk.

k. 14a/18, 20b/13, 20b/14, 83a/11, 86b/10, 87a/19, 87b/18, 88a/11, 88b/14

k.+de 15b/16, 67a/9

k.+den 43b/2

k.+e 39a/19, 91b/11

k.-i fazlıñdan 11a/1

k.-i kereminden 11a/10

k.-i şānıña 12b/10

k.-i hālne 16a/15

k.-i semmüne 23b/1

k.-i hüsn-i hālde 27a/11

k.-i i' timād 28a/2

k.-i kudret 28a/4

k.-i i' timādında 28a/6

k.-i şifāt 38a/4

k.-i medh 44a/1

k.-i mertebe 44a/3

k.-i 'ulūm 50b/12

k.-i 'irfān-ı hālde 51b/3

k.-i 'irfān 55a/16

k.-i 'irfānla 65a/12

k.-i emmāre 75b/18, 82b/10,

86a/1

k.+i 17b/1
k.+in 13a/10
k.+inde 14b/6
k.+indendür 36b/10
k.+ine 44a/8
k.+ini 56b/19
k.+iyle 12b/6
k.+leri 29a/4
k.+lerin 40a/1
k.+sün 12a/1
k.+ün 13a/16

kemālāt (Ar.): Sâhip olunan mânevî hasletler, olgunluklar.

k. 33b/4, 85a/14

k.-i ilâhiyye 57b/13, 88b/4

k.-i devlet 85a/16

kemter (Fars): Çok değersiz, çok aşağı, pek îtibarsız, en hakir.

k. 77a/1

kenār (Far.): Bir şeyin bitiş kısmı, bitiş yeri, uçta kalan kısmı.

k.-i hāksār 54a/14

kendi: Kişinin öz varlığı, zâtı.

k. 84b/17

k. 15a/6, 15a/8, 46a/1, 72a/5

k.+ler 49b/15

k.+lere 37b/16

kendü: Bkz kendi.

k. 11a/12, 15a/11, 15b/1, 18b/13, 26a/17, 27a/7, 27b/16, 38b/13, 38b/14, 44b/4, 53b/16, 63a/10, 64a/5, 71a/3, 72a/7, 80a/7, 83a/11, 86b/1, 88a/4, 92a/16

k.+ler 22b/12, 59b/11

k.+lerden 41b/17

k.+lere 59a/11

k.+lerin 24b/19

k.+lerin 52b/10

k.+lerin 44b/17, 59b/16

k.+nün 28a/14, 28a/6
k.+si 39a/10
k.+sin 14b/3
k.+sine 25b/10

kenz (Ar.): Hazîne, defîne.
k.-i esrâr 83a/8

kere (Ar.): Defa, kez, sefer.
k. 36b/12, 49a/7, 68b/13,
81a/2, 77b/16, 78b/9, 81a/18, 81a/19,
81a/19, 81a/3, 81b/12

kerem (Ar.): Lutuf, iyilik.
k. 29b/4, 58b/1
k.+inden 11a/10
k.+ine 11b/18
k.+lerine 48a/9

kerîm (Ar.): Kerem sâhibi, cömert.
k.+dür 21a/10
k.+e 14b/18, 52a/11, 55a/2,
55a/4
k.+esin 66b/5
k.+esinde 17b/9, 65b/3
k.+esine 72a/12
k.+esinün 23b/4
k.+esiyle 15a/1
k.+inde 29a/4
k.+ine 93a/5
k.+inün 61b/3
k.+leri 51b/19
k.+ün 61a/12

keşâfet (Ar.): Koyuluk, koyu olma
durumu, yoğunluk, kirlilik.
k. 75b/3

kesb (Ar.): Kazanma, çalışarak
kazanma.
k. 39a/5

kes-: Kesmek.
k.-ilüp 60b/5

k.-üp 47a/6

keşîr (Ar.): Çok, bol.
k. 49a/4, 76a/10, 80a/7
k.+an 67b/12, 67b/12
k.+e 26b/6
k.+elerin 60b/1
k.+esine 26b/6

keşret (Ar.): Çokluk, bolluk, fazlalık,
ziyâdelik.
k. 14a/1, 15b/13, 16b/7, 29b/1,
29b/3, 74b/5, 75a/19, 90b/15
k.+de 14a/3
k.+den 43b/15
k.+e 14a/4
k.-i ef'âl 13b/4
k.-i farkıyye 59b/8
k.-i şürî 92b/10
k.+i 90b/17

keşf (Ar.): Varlığı bilinmeyen bir şeyi
bulup ortaya çıkarma.
k.-i sırr 20a/3
k.-i 'irfânı 35a/6
k.-i ma'nevî 90b/5
k.+inden 20a/4

ketb(Ar.): Yazmak işi, yazma.
k. 18b/15, 19b/9, 86b/7

kevn (Ar.): Olma, vukû bulma, ortaya
çıkma, hudus etme.
k. 11b/12

keyd (Ar.): Hile, oyun, desîse.
k. 85b/12
k.-i 'azîmine 85a/6

kezâlik (Ar.): Bu da öyle, yine öyle,
kezâ.
k. 86b/2

kıl-: Etmek, eylemek, yapmak.

k. -anlarda 80a/4
k.-dı 10b/4, 41b/1
k.-ındı 42a/4
k.-up 45b/15, 55b/4, 81a/7
k.-urlar 45b/9

ķırā'at (Ar.): Okumak.

k. 33a/14, 33a/19, 67b/4,
71a/18, 71a/19
ķ.+den 34a/10
ķ.+inden 78b/12
ķ.+ine 32b/16, 33a/4
ķ.+ini 76a/12

ķırk: Kırk.

k. 41a/16, 45a/13

ķısmet (Ar.): Nasip, baht.

ķ. 61a/10
ķ.+in 61a/12

ķıvām (Ar.): Bir sıvının koyuluk derecesi, koyuluk, kesâfet

ķ. 74b/19.

ķıyāmet (Ar.): Ortaliğın birbirine girmesi, büyük gürültü ve karışıklık..

ķ. 40b/8
ķ.+de 16b/8
ķ.+den 41a/13
ķ.+e 41b/9

ķıyām (Ar.): Ayağā kalkma, ayakta durma.

ķ.+ı 11b/6

ķıyās (Ar.): Bir şeyi diğē bir şeye göre değēlendirme, başka bir şeye benzeterek hakkında hüküm verme, karşılaştıırma, mukāyese etme:

ķ. 32b/7
ķ.+ı 78a/3, 78a/8

ķi (Far.): Ki.

k. 10b/9, 11a/15, 11a/17,
11b/10, 12b/11, 12b/17, 13a/1,
13a/14, 13a/16, 13a/8, 14a/15, 14b/2,
15a/16, 15a/17, 16a/10, 16b/15,
17a/13, 17a/7, 17a/8, 17b/3, 20a/5,
22a/13, 22a/6, 22b/9, 23a/4, 23a/6,
23b/17, 23b/5, 24a/2, 24a/4, 24a/9,
24b/1, 25a/11, 25a/13, 25a/13,
32a/10, 32a/17, 32b/4, 32b/7, 33a/18,
33b/3, 34b/14, 35a/1, 35a/10, 36a/5,
36a/7, 36b/10, 36b/11, 36b/18,
36b/19, 37a/13, 37b/8, 39a/6, 40a/3,
40b/11, 40b/18, 40b/2, 41a/10,
41a/11, 41a/16, 41a/4, 41a/6, 41b/12,
42a/6, 43a/12, 43a/7, 43b/12, 44a/11,
44a/14, 44a/17, 44b/1, 45a/11, 45a/2,
45b/16, 45b/18, 46b/10, 46b/12,
46b/4, 48a/3, 48a/6, 48a/6, 48b/19,
49a/16, 49b/16, 50b/19, 50b/7, 50b/9,
51a/10, 51a/3, 51a/9, 51b/13, 51b/14,
52a/13, 52b/14, 52b/14, 52b/6,
53a/18, 53b/14, 54b/15, 55a/19,
55a/8, 56a/8, 57b/16, 57b/5, 58a/2,
58a/9, 58b/10, 59a/10, 59a/8, 59b/4,
60a/10, 60a/12, 60a/15, 60a/5, 60b/3,
61a/15, 61b/6, 62a/18, 62b/8, 63a/14,
64a/7, 66a/15, 66b/4, 67a/11, 67a/2,
67b/14, 68b/11, 68b/9, 73b/1, 73b/11,
73b/9, 75a/17, 75b/6, 75b/7, 76a/18,
76a/5, 76b/14, 76b/2, 77b/14, 78b/13,
78b/18, 79a/12, 79b/12, 80a/6, 80b/1,
81a/4, 81b/11, 81b/15, 83a/14, 83a/6,
83b/3, 86b/14, 86b/7, 87a/10, 87b/3,
88a/14, 88a/19, 88b/1, 88b/5, 88b/6,
89a/17, 89b/13, 89b/7, 89b/9, 90a/13,
90a/2, 91b/4, 92a/9, 92b/10, 92b/17,
93a/17, 93b/10, 93b/3, 93b/6

ķibār (Ar.): Herkese terbiye dāhilinde ve nezāketle muāmele eden kimse.

k. 52a/1
k.+a 69b/8

k.+larından 46b/16
k.+uñ 23a/14, 52a/4

kibr (Ar.): Büyüklük taslama, kendini herkesten üstün görme, burun büyüklüğü.
k. 75b/9, 86b/17

kibriyā (Ar.): Büyüklük, ululuk.
k.+sına 82a/17
k.+sın 24b/18
k.-yı celāl 18a/5
k.-yı sulṭāniña 25b/13

kil (Far.): Toprak.
k. 18a/11, 92b/13

kim: Hangi kimse.
k. 16b/19, 41a/14, 41b/5, 49a/4, 67a/3, 68a/15, 68a/8, 77a/1, 77a/1
k.+dür 41a/3

kimesne: Kimse.
k. 25a/14, 33a/4, 41a/19, 59a/5, 70b/18, 75a/18
k.+leriñ 41a/14
k.+leriñ 79a/10
k.+nenüñ 59a/4
k.+neyi 59a/7

kimse: Herhangi bir kişi, kim olduğu belirtilmeyen bir şahıs.
k. 29b/3, 32b/16, 36b/11, 41a/11, 50a/6, 50a/7, 50a/8, 59a/1
k.+dürler 37a/4
k.+ler 12b/3, 54b/8, 70b/9

kināye (Ar.): Söylenmek isteneni doğrudan doğruya değil dolaylı olarak anlatan söz.
k. 83b/19

kirām (Ar.): Soyu temiz, soylu kimseler, şerefli ve ulu kimseler.
k. 20a/12, 24a/7, 25a/9, 40a/8, 53b/8, 71a/17, 83b/17
k.+a 70a/9, 78a/5
k.+dan 18a/13, 67b/2
k.+ıyla 44a/13
k.+uñ 83a/1, 91a/18

kīse (Far.): Kese sözünün eski ve asıl şekli.
k. 62b/13
k.+yi 62b/14

kitāb (Ar.): Bir araya getirilmiş yazılı veya basılı yapraklardan meydana gelen bütün.

k. 16a/12, 18a/16, 18b/14, 20a/18, 22a/5, 34b/10, 34b/8, 56a/2, 61b/2, 71a/15, 88a/16, 91b/10
k.+a 20b/15
k.+da 41b/4, 52a/9, 54a/2, 55b/4, 60a/18, 61a/2, 61a/5, 63b/11, 64b/5, 90a/18
k.+dan 21a/9, 51b/12
k.-ı mu‘teber 18b/19
k.-ı kerīm+inde 29a/4
k.-ı mübîn+de 34b/14, 88b/5
k.-ı şūrī+de 34b/17
k.-ı manẓūm+larında 62a/15, 88b/5

k.+ı 20b/2, 57b/16, 89b/16
k.+ın 93a/1
k.+ından 61b/4, 88a/2
k.+la 36a/9
k.+larında 30a/1, 61b/13, 81b/17
k.+larınuñ 30a/3

kitābu’līlāh (Ar.): Allah’ın kitabı, Kur’an-ı Kerim.
k. 80b/6

ko-: Komak fiili.

k. 49a/11
k.-mayup 11a/12
k.-muş 50a/17

konuk: Bir eve, bir yere geçici olarak kalmak üzere gelen kimse, misâfir.
k.+ı 50a/10

kopar-: Koparmak.
k.-up 59b/11

kork-: Korkuya kapılmak, korku duymak, ürkmek.
k.-un 68b/16, 68b/16
k.-up 48a/1

kubba (Ar.): Yarım küre şeklinde olan binâ, dam.
k.+da 40b/3

kūcek (Far.): Küçük.
k. 66b/12

Ḳuddise sırrahu (Ar.): “Sırrı mukaddes olsun.” anlamında bir söz.
k. 12a/12, 16a/1, 18a/15, 18b/18, 20a/6, 21a/14, 21a/4, 21b/7, 23a/18, 23a/3, 23b/14, 23b/16, 23b/18, 24a/5, 24b/16, 26a/3, 29b/15, 29b/18, 31a/13, 31a/15, 32a/7, 32a/9, 33a/12, 33b/6, 34a/9, 35a/3, 39a/15, 53a/5, 61b/12, 70a/1, 70b/11, 71a/14, 72a/3, 73a/6, 73b/18, 75b/8, 76b/19, 81b/16, 83b/7, 90a/17, 91a/9, 91a/16, 91b/7, 92a/13, 92a/7, 93a/12, 93a/17, 93b/5

Ḳuddise sırrahu ʾl-ʿazîz: bkz. Ḳuddise sırrahu
ḳ.18b/18,

Ḳuddise sırrahu ʾl-aʿlâ: bkz. Ḳuddise sırrahu

ḳ.76b/19, 91a/9

Ḳuddise sırrahu ʾl-envârî: bkz.
Ḳuddise sırrahu
ḳ.23b/14, 91b/7

Ḳuddise sırrahu ʾl-muḥterem: bkz.
Ḳuddise sırrahu
ḳ.21b/7

Ḳudret (Ar.): Kuvvet, güç, tâkat, iktidar.

ḳ. 28a/4, 89b/17
ḳ.-i kâmile 11b/17, 84b/17
ḳ.-i keşret-i farkıyye 59b/8,
ḳ.-i ilâhiyye 59b/9
ḳ.+inde 12a/2
ḳ.+indendür 11a/8
ḳ.+ine 17a/12

Ḳudsî (Ar.): Mukaddes, kutsal.
ḳ.+ne 28a/2
ḳ.+si 17b/6
ḳ.+yyetle 77a/13

kul: Allah tarafından yaratılmış olan insan, abd:

k. 87a/6
k.+dur 41a/9
k.+ları 51a/12
k.+larımdan 41a/8
k.+larına 14b/18
k.+larından 18b/1, 41a/2
k.+lehu 45a/17
k.+una 49a/18, 54b/14
k.+uñ 41a/5, 41a/6

Ḳulûb (Ar.): Kalpler.
ḳ. 88a/17

kundak: Yeni doğmuş çocuğun soğuktan korunmasını, kemiklerinin düz durmasını sağlamak amacıyla içine sarılıp sarmalandığı büyük bez.

k.+ıyla 66b/2

ķur'an (Ar.): Allah tarafından Hz. Muhammed'e vahyedilen kutsal kitap.

k. 61b/6

k.-ı 'Azīm 21a/9, 32b/7

ķ.-ı 'azīmü's-šan+dır 51b/12, 55b/3, 61a/16, 61b/4

k.+la 13b/14

ķureyş (Ar.): Kureyş kabilesi.

ķ. 46b/12

ķ.+den 45b/9

ķur-: Kurmak fiili.

k.-mayup 48a/3

ķuşūr (Ar.): Eksiklik, noksan.

k. 55a/1

ķut: Uğur, baht, tālil.

k. 41a/17

ķuţb (Ar.): Merkez nokta, merkez.

ķ.-ı cihān 32b/1, 70a/19, 72a/2, 83b/12, 83b/7, 85a/15, 92a/11

ķ.+i 69a/12, 69b/18

ķuţbiyyet (Ar.): Mānevî mertebelerin en yükseğı, kutup olan kimsenin makâmı, kutupluk.

ķ.-i Kübrā 91a/8

ķ.+le 32b/5

ķuvā (Ar.): Kuvvetler.

ķ.-yi rūḥāniyyet 79a/3

ķ.+yı 'aql-ı me'āş 84b/1

k.-yı 'aqliyye 63a/10

ķ.-yı pesendide 83a/13

ķ.-yı erba'a 83b/19

ķ.-yı 'aql-ı me'āş 84a/3

ķuvvet (Ar.): Maddî güç, canlı bir organizmanın faâliyetini sağlayan güç.

ķ. 13b/18, 69b/4, 86b/3

ķ.+de 41a/8

ķ.+dendür 41a/6

ķ.+eni 28a/4

ķ.-i 'irfāniyye 13b/2

ķ.-i imāniyyede 17a/10

ķ.-i ḥāliyye 24a/15

ķ.-i ķuţbiyyetle 32b/5

ķ.-i dīniyye 45a/15

ķ.-i selābetleri 45b/10

ķ.-i vahdet-i cem'iyye 59b/7,

ķ.-i ḳalbiyye 79b/4

ķ.-i rūḥiyye 79b/9

ķ.-i şadāḳat 85a/10

ķ.-i rūḥāniyye 86a/15

ķ.-i 'irfāniyye+siyle 88a/2

ķ.+i 76a/9

ķ.+inde 12a/2

ķ.+iyle 15b/13, 25a/18

ķ.+le 88a/8

ķ.+ün 45b/11

ķübrā (Ar.): Daha (çok, en, pek) büyük, ulu.

k. 85a/13, 91a/8

ķüçük: Ölçüleri bakımından aynı cinsteki benzerlerinden daha alçak, daha dar, daha kısa ve daha ufak olan

k. 49b/8

k.+sün 49b/7

ķüffār (Ar.): Kāfirler.

k. 42a/8

k.-ı meş'üm 69a/8

ķ.+ına 69a/16

ķüfr (Ar.): Sövme, küfretme.

k. 15a/13

k.+den 25a/16

küll (Ar.): Bir şeyin tamâmı, bütünü, hepsi, bütün, tamam.

k. 83a/16, 83b/5

k.+i 73b/9

küllî (Ar.): Bütüne âit, bütünle ilgili, bütünü kapsayan.

k. 13b/18, 27a/6

külliyen (Ar.): Bütünüyle, tamâmen.

k. 17b/17

künh (Ar.): Bir şeyin aslı, özü, gerçeği.

k.+i 22b/9

kürsî (Ar.): Arşın altında bulunan, yeri ve gökleri kaplayan sekizinci felek.

k.+ye 43a/16

L

lâbüd (Ar.): Gerekli, lazım.

l.17a/11

lafz (Ar.): Gerek anlamlı olsun (kelime), gerek anlamı başka kelimelerle ortaya çıksın (edat), ağızdan çıkan veya yazılan söz.

l. 66b/14

l.+aları 48a/8

l.-ı yakîndür 15a/3

l.-ı haqq 20b/4

l.-ı zıkrde 24a/2

l.-ı Muhammeddür 36b/19,

l.-ı tezkîr 65a/4

l.+ına 37a/8

l.+ınuñ 78a/12

l.+ısı 36b/8

l.+ıyla 65b/12

l.+la 48a/13

lafzatu'llâh (Ar.): Allah'ın adı.

l.-lah 10b/5, 36b/17, 37a/10, 68b/13

lağv (Ar.): Ortadan kaldırma, hükümsüz bırakma, ilgâ ve feshetme.

l. 27a/8

lâhût (Ar.): Cenâbıhakk'ın zâtına mahsus olan ilk ve en yüce âlem, Allah'ın bütün sıfat ve isimlerinin zâtında mevcut olduğu, fakat sâdece zâtî sıfatlarının zuhûra geldiği, fiilî sıfatlarının ise henüz zuhur bulmadığı âlem, ulûhiyet âlemi, âlem-i lâhut.

l. 77a/9

lâ ilâhe illâ'llâh (Ar.): Allahtan başka ilah yoktur.

l. 36b/12, 38a/18, 38b/1, 38b/4, 38b/6, 77b/16, 77b/17

la'in (Ar.): Lânetlenmiş, Hakk'ın rahmetinden mahrum olmuş, lânetli (kimse), mel'un.

l. 43a/14, 43b/7, 84a/8

lakin (Ar.): Ama, ancak, fakat.

l. 15b/7, 17b/19, 21b/12, 21b/14, 22b/10, 32b/10, 32b/17, 38b/12, 40a/2, 50b/15, 61b/8, 63a/17, 65a/3, 75a/19, 78a/10, 81b/11, 88b/17

lām (Ar.): Arap alfabesinin yirmi üçüncü harfi.

l. 36b/3, 37a/6, 37a/7

l.-ı ta'rif 44b/11, 44b/9, 57a/12, 61b/11

l.+ı 36b/4

l.+ına 36b/3

lâmi (Ar.): Parlayan, parıldayan:

l.+dir 61b/8

laṭīf (Ar.): Hoş, nazik, yumuşak.

1. 15b/19, 37a/15, 40a/5, 51a/18, 52a/15, 61a/10, 61a/15, 66a/19, 66b/15, 68b/17, 76a/11, 78b/4, 83a/10, 90a/13, 93a/14

1.-i zühur 15b/1
1.-i ḥāqīkat 18a/8
1.+leri 52a/5
1.+lerinden 60b/2
1.+lerine 40b/18
1.+ün 51b/5

laṭīfe (Ar.): Güldürmek, eğlendirmek amacıyla söylenen güzel ve nükteli söz veya hikâye, şaka.

1. 25a/5, 37b/6, 82b/6, 83b/5
1.+sindendür 90a/2

lāyık (Ar.): Uygun, yaraşır, münâsip.

1. 10b/13, 10b/16, 16a/9, 20a/19, 23b/1, 25a/6, 25b/16, 39a/12, 41a/11, 48a/13, 52a/19, 54a/18, 66b/18, 69a/3, 71a/16, 82a/19
1.+dır 69a/3

lāyiha (Ar.): Resmî makamlara verilen ve bir konudaki görüş ve düşünceleri dile getiren açıklamalı yazı, tasarısı.

1. 12b/16, 13a/18, 14a/15, 14b/1, 14b/16, 15a/17, 15b/6, 17a/8, 20a/5, 20b/19, 22b/2, 23b/19, 24a/11, 24a/9, 24b/4, 26a/11, 29a/10, 32a/1, 32a/3, 35a/1, 36a/3, 36b/15, 37a/4, 37b/6, 39a/5, 41a/10, 48b/12, 48b/18, 48b/4, 54b/18, 55a/7, 56b/17, 56b/9, 63b/10, 64a/13, 65a/1, 66a/10, 66b/15, 67a/7, 68b/9, 72a/13, 72a/2, 76b/13, 77b/7, 79b/11, 79b/17, 83b/19, 86b/9, 87a/19, 87a/8, 88a/13, 88a/14, 88a/17, 89b/7, 90a/12, 92a/7, 93a/16

1.-i laṭīf 37a/15
1.-yı maḳāle 45a/6

1.-i temsiliyye 46a/12

1.-yı gülistân 53a/2
1.-yı beyân-ı diger 67b/13
1.-yı müfid 72b/1
1.-yı melîhe 77b/17
1.-yı laṭīfe 82b/6
1.-yı laṭīfe 83b/5

lāzım (Ar.): Gerekli, lüzumlu.

1. 12a/10, 12b/13, 17a/16, 20a/19, 23a/17, 24b/16, 25a/2, 25a/3, 26b/17, 28b/14, 37b/9, 40a/10, 55b/5, 62a/9, 67b/19, 72a/7, 73a/4, 73a/5, 75a/17, 75b/13, 78a/17, 81b/10, 82a/4, 83a/7, 85a/2

1.+dır 14b/11, 72a/13, 72a/6, 80a/2

1.+dur 12b/15, 72a/11, 75b/6, 80a/10, 87a/19, 90a/12

1.+enin 12a/14

ledünnî (Ar.): Ledünle ilgili, ilâhî sırlara, Tanrı ilmine âit.

1. 88a/19
1.+de 15b/7, 88a/7
1.+nün 88b/4, 89b/16

leke (Far.): Kir.

1. 37a/18

levh (Ar.): Üzerine yazı yazılabilecek ve resim yapılabilecek yassı düz nesne veya yüzey.

1.-i maḥfūz 32b/3, 32b/5

levm (Ar.): Çekiştirme, kınama, aşağılama, zemmetme

1.+iyle 75b/17

levn (Ar.): Renk.

1.+den 28b/2

levni (Ar.): Renk dünyası.

1. 60a/17

levvāme (Ar.): Levmedip aşağılayan, ziyâdesiyle kınayan (nefis)

l. 14a/2, 75b/18, 85b/15, 86b/12

l.+i 86a/16

l.+nün 75b/11

l.+yide 75b/15

leyl (Ar.): Gece.

l. 11b/3, 11b/4, 11b/7

li-ḥikmet (Ar.): Hikmet için.

l.81b/10, 93a/15

li-muharrirü'r-risāle (Ar.): Risale yazan için.

l.75b/8

libās (Ar.): Elbise, giyecek şey.

l.+ı 46a/16, 46a/16, 74a/4

l.+larıyla 56a/17

likā' (Ar.): Yüz, çehre.

l. 92b/8

lisān (Ar.): Konuşma biçimi, söyleyiş tarzı.

l.+a 50b/1, 50b/4, 64b/1, 90a/16, 90b/2

l.+da 24a/1, 50a/17

l.-ı 'Arabda 20b/19

l.-ı ḥālle 26a/16

l.-ı tercümān-ı cānandur 50a/19,

l.-ı 'ilm 53b/9

l.+ı 24a/12

l.+la 37a/14

luġat (Ar.): Kelime, sözlük.

l. 49a/14

l. -i 'Arabda 49a/11

l.+leri 48a/5

luġavī (Ar.): Luġatla, kelimelerle ilgili, luġata ait.

l.+sine 15a/6

luṭf (Ar.): İyi muâmele, iyilik, yumuşaklık, hoşluk

l. 11b/17, 48a/8, 68a/13, 75a/5

l.+i 66b/7

l.+ıyla 26b/1

l.+unun 45a/17

lüzüm (Ar.): Gerekme, lâzım olma, gereklilik, gerek

l.+ını 16a/2

l.+uñ 23a/10, 24b/10

M

ma'a (Ar.): "İle, birlikte, beraber" gibi

manalarda kullanılır.

m. 17b/11, 17b/18, 20a/11, 23a/5, 23a/6, 40b/17, 37b/5, 71b/14

ma'ād (Ar.): Dönüp gidilecek, dönülecek olan yer.

m. 13b/8, 15b/13, 84a/14, 84b/19

m.+ı 13b/17

mā'adā (Ar.): –den başka, –den gayri.

m. 13b/14, 18b/11, 36b/16, 42a/10, 45a/10, 47a/7, 76b/4

ma'al-ġayr (Ar.): Başkalarıyla.

m.-gayr 26b/8, 27b/18, 72a/14

ma'a-Allah (Ar.): Allah ile.

m.+a 72b/5

m.+dan 72b/5

ma'ārif (Ar.): Hüner, sanat ve bilgiler.

m. 21b/10, 53a/2, 69b/16,
77b/13, 85a/12, 91a/4
m.+de 28a/15
m.+e 87a/7
m.-i me'ablarında 18a/17,
m.-i hitâb 34b/10
m.-i ilâhiyye 72b/2, 72b/9,
78a/16, 88a/7
m.+le 50b/12

ma'âşî (Ar.): Günahlar, isyanlar.
m.+den 80b/17

me'âş (Ar.): Yaşayış, dirlik.
m. 13b/14, 13b/7, 14a/1,
14a/2, 14a/4, 14b/5, 15b/13, 83b/4

mâbeyn (Ar.): İki şeyin arası, ara.
m.+lerinde 88b/14

ma'būd (Ar.): Allah, ilah.
m.-i bi'l-haqq 12b/12, 16a/4

ma'cūn (Ar.): Hamur kıvamına
getirilmiş şey.
m.-i mergūb 74a/13, 75a/1
m.-i şerbet+i 74a/14
m.-i ilâhî 74a/19, 74b/1,
75a/8, 75a/14
m.-i nâfi' 75a/18, 75a/8

mâdam (Ar.): Çünkü, değil mi ki, –
diği için, mâdem.
m.+ıza 75a/19

ma'dūd (Ar.): Belirli, belli, sınırlı.
m. 84b/2

mağbūn (Ar.): Alış verişte aldatılmış,
maddî zarara uğramış, kandırılmış.
m. 73b/4

mağfiret (Ar.): Allah'ın lutuf ve
merhamet ederek kullarının

günahlarını affetmesi, bağışlaması,
yarlıgama.

m. 79b/9

m.-i taleb 79a/16, 79b/3,
79b/4

mağrib (Ar.): Batı.

m. 85a/19

m.+de 41a/17, 41a/5

mağrūr (Ar.): Kendini beğenen,
böbürlenene, kibirli, gururlu.
m. 48a/9, 73b/4, 78b/6

maḥabbet (Ar.): Sevgi.

m. 45b/11

m. 46b/4

maḥal (Ar.): Yer, mekan, mevki.

m. 43b/1

m.+e 26a/15, 35a/5, 78b/4,
86b/8, 90a/15

m.+de 19b/17, 19b/6, 20b/16,
20b/2, 22b/19, 25a/11, 30a/8, 39b/17,
42b/3, 45a/4, 48b/2, 56b/2, 65a/2,
71b/6, 80b/11

m.+den 43a/15, 48a/18

m.-i duḥūlda 47a/11

m.-i 'acelede 81b/9

m.-i tarīkat 85a/8

mahallī (Ar.): Bir yere âit veya bir
yere mahsus olan, yerli, yerel,
yöresel.

m.+lerinde 45a/8

mahbūb (Ar.): Sevilen kimse, sevgili.

m.+ların 54a/19

m.+larını 65a/19

maḥbūs (Ar.): Bir yere kapatılmış,
hapsedilmiş.

m.-i zindān 85b/17

maḥcūb (Ar.): Utanmış, sıkılmış,
hicap etmiş (kimse).
m. 14a/1

maḥfī (Ar.): Gizlenmiş, saklanmış,
saklı, gizli.
m. 45b/9

maḥfūz (Ar.): Saklanmış, gizlenmiş.
m.+a 32b/3
m.+da 32b/5, 34a/3

māhir (Ar.): Usta, becerikli, eli işe
yatkın, mahâretli, mârifetli (kimse).
m. 75a/13, 86a/

māhiyyet (Ar.): Bir şeyin ne
olduğunu belirleyen asıl unsur,
nitelik:

maḥrem (Ar.): Başkalarından
saklanan, başkaları tarafından
görülmesi, bilinmesi, duyulması
istenmeyen, gizli.
m. 77a/2
m.-i 'āşıkān 77a/4

maḥrūm (Ar.): ayı olmayan, yoksun
olan kimse.
m. 81a/15
m.+uz 81a/12

maḥşūş (Ar.): Has, özgü.
m. 11a/14, 44b/14, 64a/18,
74a/3
m.+dur 54b/10

ma'ūd (Ar.): Bilinen, adı geçen,
mâlûm.
m. 48b/6

maḥv (Ar.): Yok etme, varlığına son
verme.
m. 27a/8

maḥz (Ar.): Saf, sırf, hâlis.
m. 48a/8

maḥzūn (Ar.): Üzüntülü, gamlı,
kederli, hüznü.
m. 42a/18
m.+î 84b/10

mā'il (Ar.): Bir yana, bir tarafa doğru
eğilmiş, meyletmiş.
m. 70b/6, 78b/19
m.+ini 35a/9

maḥāl (Ar.): Söz, lakırdı, lâf.
m. 48b/9, 82a/7, 92b/14
m.-i laṭîf-i ḥāḳîḳat 18a/8

maḥālāt (Ar.): Gazete, mecmua
vb. inde yayımlanan yazılar,
makâleler.
m. 26a/15

maḥāle (Ar.): Bir fikri, bir görüşü
savunmak, desteklemek veya bilgi
vermek amacıyla yazılıp gazete, dergi
vb. yayın organlarında yayımlanan
yazı.
m. 43a/5, 45a/7
m.+le 26b/19

maḥām (Ar.): Durulacak yer, durak,
mekân, mahal.
m. 14b/13
m.+a 39b/3
m.+atı 75a/8, 85a/12
m.+ına 81b/1
m.+da 13b/2, 13b/6, 79a/1,
85a/3
m.+ına 14a/19, 43b/17,
79b/13, 85b/15, 90b/18
m.-i Cem'e 13b/1, 13b/5,
m.-i cem'+den 48b/10
m.-i ḥāle 13b/12

m.-ı hüviyyet-i vâhidiyyetde
23b/14,

m.-ı hüviyyet 29b/5

m.-ı sırra 24a/14

m.-ı kalbde 79a/2

m.-ı rûhda 79a/3

m.-ı 'alâya 81a/12

m.-ı 'âliden 81a/14

m.+ında 13b/8, 90a/15

m.+idür 76b/2

m.+ları 92a/11

maḳarr (Ar.): Durulan, karar kılınan
yer:

m. 42a/19

m.+dur 27b/7

maḳbûl (Ar.): Kabul edilen,
reddedilmeyen.

m. 11b/10, 14b/16, 25a/7,
26a/4, 28b/2, 41a/15, 74a/16, 90a/6

m.+de 19a/1

m.+e 55b/11, 82b/9

m.+lerün 57a/3

maḳşûd (Ar.): Söylenilmek,
belirtilmek
istenilen, kastedilen.

m.-ı aḳşâ 12a/12

ma'ḳûl (Ar.): Akla uygun, akla
yatkın gelen, mantıkî.

m. 54b/5

m.+e 14a/3

māl (Ar.): Bir kimse veya kurumun
mülkiyetinde bulunan, taşınır,
taşınmaz her çeşit değerli ve gerekli
şey, mülk, îrat, varlık, servet.

m. 35a/1

m.+i 53b/10, 77b/6

m.+dar 53b/17

m.+ımız 81a/11

mālîk (Ar.): Bir şeye sâhip olan
(kimse), sâhip.

m. 88b/11

m.+e 10b/9

mālîye (Ar.): Devletin gelir ve
giderlerini düzenleyen kuralların
bütünü.

m. 53b/19

ma' lûm (Ar.): Herkes tarafından
bilinen, öğrenilmiş olan (şey).

m. 12b/11, 12b/17, 13a/1,
14a/15, 17a/18, 17b/2, 27b/5, 37a/17,
37b/16, 39a/6, 41a/10, 44a/11,
46a/13, 49b/10, 51a/10, 54b/4,
55b/10, 64a/7, 65b/5, 66a/12, 68b/9,
69a/7, 72b/2, 73b/1, 74a/10, 76b/13,
76b/14, 79a/12, 79b/12, 88a/14,
88a/9, 91b/4, 92b/12, 92b/9, 93a/14

m.+dur 13a/5, 13b/13, 15a/17,
17a/7, 20a/2, 27b/14, 28a/13, 29a/10,
32a/3, 40a/3, 45a/2, 48a/5, 48b/12,
55a/15, 55a/8, 57a/16, 61a/15,
68a/11, 68b/1, 72a/1, 73a/12, 73b/11,
88b/1, 89a/7, 91a/6, 91a/7, 92a/6

m.-ı 'ulemâ 25a/11, 25a/13,
60b/11

m.+larıdır 77a/5

m.+larındur 11b/9

ma' nâ (Ar.): Kelime, söz, hareket,
davranış vb.nin ifâde ettiği şey,
anlatılmak istenen veya onlardan
anlaşılan şey, anlam, medlûl,
mefhum.

m. 27b/14, 42a/9, 73b/12

m.+dan 75a/16

m.+dandır 61a/15, 67a/2,
76b/2

m.+dandur 23b/17

m.+dır 36a/5

m.+nuḳ 37b/7, 44a/14, 77b/8

m.+sı 15a/6, 19a/2, 20a/2,
24a/1, 44a/10, 66a/13, 89a/7, 92b/4

m.+sın 14b/15

m.+sına 20b/4

m.+sını 22b/19

m.+ya 29b/10, 54b/7

m.+yı 17b/7, 39a/16

m.-yı kelimesinde 15a/6

m.-yı intihā 15a/7

m.-yı nefy 20a/11, 20a/13,

m.-yı nefy-i i' tibār 20a/14,

m.-yı haqīkisine 20a/8

m.-yı vüçubı 20b/7

m.-yı meşûre 22b/7

m.-yı 'gāmıza 23b/3, 51b/9,

76a/19

m.-yı setr-i enīsidür 23b/5,

m.-yı eḥādiyyete 27b/15

m.-yı murād 29a/10

m.-yı ḥaseneye 32a/4

m.-yı aḥşāda 33a/5

m.-yı taḥdīsi 33b/7

m.-yı cinsi 44b/5

m.-yı cemī' iyyet 44b/6

m.-yı ḡāmızıyla 51b/5

m.-yı mübālağa 57b/1

m.-yı zāhiri 71b/19

m.-yı şerīf 89a/16

ma'evī (Ar.): Gözle görülüp elle tutulamayan, madde ve cisimle ilgisi bulunmayan, içe, öze, rūha âit.

m. 13a/9, 45a/5, 55a/11,
63b/6, 67a/11, 67a/9, 74a/19, 76b/16,
87a/16, 87b/2, 90b/5

m.+yı 13a/10, 25a/18, 37a/13,
46a/19

m.+de 21a/2

m.+den 74a/13, 74a/13

m.+dür 87b/2

m.+leri 60b/10

m.+lerin 15b/1

m.+lerinden 45a/10

m.+nün 77b/1

m.+si 36b/9, 77b/2

m.+ye 87b/15

m.+yi 77a/6

māni (Ar.): Engel.

m. 27b/1

manzūm (Ar.): Nazım şeklinde yazılmış veya söylenmiş.

m.+larında 62a/15

manzūr (Ar.): Bakılan, görülen, görülmüş.

m. 91b/8

maraz (Ar.): Hastalık, illet.

m.+a 73b/5, 76a/14

m.+ına 75a/7

m.+ında 76a/9

m.+ını 73b/14

m.+nadan 76a/15

m.-ı cismānī 72b/17, 73a/3

m.-ı rūḥ-ı ḥayvānī 72b/18

m.-ı rūḥānī 73a/2, 73b/10

m.-ı rūḥānīyye 73a/4,

m.-ı zāhiri 73b/13

m.-ı bāṭın 73b/16

m.-ı şūrī 73b/2,

m.-ı rūḥı 73b/5, 73b/9, 74a/12

ma'rifet (Ar.): Beceriklilik, hüner.

m. 18b/1, 18b/11, 23a/12,
23a/19, 24b/10, 58a/1, 83a/8, 84a/3,
90a/10, 90b/1

m.+amiz 18a/8

m.+de 87b/14

m.+den 22b/10

m.+dır 23a/4

m.+e 87a/7

m.-i ilāhiyye+yı 16a/12

m.-i me'ab+larında 18a/17

m.-i şıfātu 'llāh+a 22a/14

m.-i zātu 'llāha 22a/16

m.-i zātiyye 23a/11

m.-i ‘aliyye+ye 55a/13
m.-i vech+ile 62a/11

m.+yı Allāh 79b/7
m.+dur43b/17

ma‘rifetu’l-lāh (Ar.): Allāh’ı tanımak
ilmi.

m. 17b/11, 70a/9, 90b/8
m.+lahı 22a/4
m.+lahuñ 20a/19
m.+lam 57a/12
m. 17b/13, 18a/1
m.+dur17b/18
m.+ı 21b/19

ma‘şıyyet (Ar.): Günah.

m. 80a/5
m.+den 46b/8, 84b/9
m.+dür 80a/3

ma‘şūmiyyet (Ar.): Mâsumluk,
suçsuzluk, günahsızlık.
m.+den 43b/13

ma‘rūf (Ar.): Bilinen, belli, mālûm.

m. 14a/5, 25a/11, 37a/17,
51b/8, 54b/4, 55b/9, 55b/9, 65b/8,
69a/7, 70a/14, 70a/15, 72b/13, 74a/5,
76b/6, 78a/12, 83b/2, 83b/9, 88a/19,
88b/19, 91a/12, 91b/8
m.+a 72b/8
m.+dan 90a/7
m.+dur 13a/1, 26a/11, 27b/6
m.-ei 48b/6
m.+esiyle 22b/18
m.-ı ehl-i ‘irfândur 12b/16
m.-ı ‘irfân-ı kâmilîn 13b/15
m.-ı ‘urefâdür 14a/15, 46a/13,
60b/12, 79a/12, 83a/14, 83a/16
m.-ı bi’l-lâm 57a/17
m.-ı kelimât-ı hikmet-âmîz
58a/1

maṭla‘ (Ar.): Bir kasîde veya gazelin
mısrâları birbiriyle kâfiyeli olan ilk
beyti.

m.+ı 91b/10

maṭlûb (Ar.): İstenilen, aranılan, istek
ve arzu duyulan, talep edilen şey:

m. 52a/14, 54b/5, 82b/11
m.+dur 19b/7

maẖzar (Ar.): Bir şeyin görünür
duruma geldiği, görüldüğü, açığa
çıktığı, zâhir olduğu yer veya kimse,
tecellî yeri.

m. 29b/6, 32a/11, 34b/2,
39a/12, 39a/4, 39b/2, 39b/4, 50a/11,
50a/3, 70b/13, 70b/9
m.-ı kemâlûñ 13a/16
m.-ı esrâr 23a/13
m.-ı vücûd-ı muṭlaḳ 34b/5,
m.-ı laṭîflerine 40b/18

maşâbîḥ (Ar.): Aydınlatma araçları,
kandiller, meş’aleler, چراغlar.

m.+de 48a/14, 58b/9

mazlûm (Ar.): Haksızlığa uğramış,
zulüm görmüş (kimse).

m. 41a/11
m.+a 41a/18, 41b/1

maşdariyye (Ar.): Masterın ifâde
ettiği oluş ve hareket anlamı, master
olma durumu.

m. 40b/16
m.+de 46b/5

mazmûn (Ar.): Kastedilen asıl mânâ,
anlam, kavram, meal, mefhum.

m. 20b/10, 44b/19, 62a/12,
77a/2, 86a/14, 88b/9
m.+a 22a/18

mâsivâ (Ar.): İnsanı Allah’tan
uzaklaştıran her şey.

m.+1 11a/15, 13a/17, 17a/17,
28a/12, 28a/8, 28a/9

m.-1 hümāyunında 18a/9,
25b/6, 65a/14, 86b/2

m.-1 müfid 56b/19,

m.-1 kelām-ı tazmin 70b/12,

m.-1 ʿibret 71b/5

m.-1 muʿtebere 80a/19

m.+ına 17a/2, 70b/13

m.+ınca 50b/14, 64b/7, 77a/12

m.+ında 33a/9

m.+ından 36a/6

m.+ını 21a/10

meʿāb (Ar.): Geri dönülecek, dönüp
gelinecek, rüçû olunacak yer, merci.

m.+larında 18a/17

meʿād (Ar.): Dönüp gidilecek,
dönülecek olan yer.

m. 83a/15, 83b/4, 84b/8

meʿānī (Ar.): Mânâlar, anlamlar.

m. 88a/15

meʿāş (Ar.): Yaşayış, dirlik.

m. 83a/15, 84a/3, 84a/4,
84b/1, 87a/2

m.+a 87a/2

mecāl (Ar.): Güç, kuvvet, derman,
tâkat.

m.+in 12a/2

mecāz (Ar.): İfâdeye kuvvet ve
güzellik vermek için benzerlik veya
daha değişik bir ilgiye dayalı olarak
gerçek anlamı dışında kullanılan söz.

m. 90b/15

mecāzī (Ar.): Mecazla ilgili olan, asıl
anlamında kullanılmayan, gerçek
olmadığı halde gerçeğe arasında

benzerlik veya daha başka bir ilgi
bulunan.

m. 90b/17

mecīd (Ar.): Şânı, şerefi yüce olan,
çok büyük, ulu.

m.+inde 29b/7

meclis (Ar.): Bir konuyu konuşmak,
görüşmek için yapılan toplantı,
içtimâ.

m. 32a/11, 37b/17

m.-i ʿizzet 46b/13

m.-i resûlu ʾllâh+da 47a/2

mecûsī (Ar.): Zerdüşî dînine inanan
ve ateşe tapan kimse, Zerdüşî.

m.+lerindür 37b/14

meczûb (Ar.): Birine veya bir şeye
doğru çekilmiş, cezb ve celbolunmuş,
meclûp.

m. 13b/9

meçhûl (Ar.): Bilinmeyen,
tanınmayan, belli olmayan.

m. 63b/8, 64a/19

m.+e 64a/14

m.+eye 64b/3

m.+imi 62b/5

meded (Ar.): Yardım, imdat, nusret.

m.+i 89b/17

medfûn (Ar.): Toprağa gömülmüş,
defnedilmiş (ölü).

m. 32a/8, 70a/17, 70a/19,
83b/14, 93b/4

medh (Ar.): Bir kimse veya bir şeyin
iyiliklerini, üstün niteliklerini
söyleyerek değerini yüceltme, övme,
övgü, senâ.

m. 41a/1, 44a/1, 53a/14,
67b/17

m.-i şadedinde 68a/1
m.+e 69a/3

Medīne-i Münevvere (Ar.):
Nurlandırılmış şehir.
m. 46a/1, 46a/4, 46a/5, 46a/9

mefātīḥ (Ar.): Anahtarlar.
m.-i eṭvār-ı seb' āda 28b/11,
m.-i ğaybdan 37b/17
m.-i esmāsından 90a/8

mefhūm (Ar.): Anlam, kavram.
m. 42b/6, 74b/4
m.+ı 19a/2, 26a/17, 57a/16,
92a/5
m.-ı hümayunına 32b/13
m.+ın 24a/3
m.+ınca 42a/17, 48a/7, 80b/14
m.+ını 21a/4
m.+unca 48b/18
m.+undan 26a/12

meger (Far.): Oysa ki, meğer.
m. 48a/3, 64b/8

mehābe (Ar.): Büyük ve heybetli
kimseler veya şeyler karşısında
duyulan çekinme ve korku hissiyle
karışık saygı.
m. 45b/13
m.+tinden 48a/2
m.+lerin 48b/16

mehārib (Ar.): Mihraplar.
m.+de 45b/13

mehcūr (Ar.): Uzaklaşmış, uzakta
kalmış, ayrı düşmüş.
m. 37b/6

mehma

m. 14a/19

mehtāb (Ar.): Ay ışığı, ay aydınlığı.
m.+ına 83a/8

mekān (Ar.): Yer, mahal.
m.+ını 16a/5

mekkiyye (Ar.): Mekke şehrine âit,
Mekke ile ilgili (şey).
m.+lerinden 18b/19

mekr (Ar.): Hile, düzen, aldatma
m. 89b/4
m.-i ḥasimine 85a/6
m.+inden 85b/12

melāhide (Ar.): Allah'ı inkar edenler,
dinsizler, hak yoldan sapmışlar.
m. 15a/5, 15b/5

mektüb (Ar.): Mektup.
m. 37a/9

mel'abet (Ar.): Oyun.
m.+leri 45b/10

melā'ike (Ar.): Melekler.
m. 82a/4
m.-i muḳarrebīn 16b/6

melāmet (Ar.): Azarlama, kınama,
yerme, ayıplama, serzeniş.
m. 78a/2

melek (Ar.): Gözle görülüp elle
tutulmayan, yiyip içmeyen, cinsiyet
farkı bulunmayan, sâdece Allah'a
itâat etmek ve dâima hayra vâsıta
olmak üzere yaratılmış olan sayısız
nûrânî varlıklardan her biri.

m. 38a/2, 66a/18, 78a/12,
78a/7

m.+i 89b/11

m.+ler 81b/19, 82a/2
m.+lerden 81b/18
m.+leri 82a/2

melekūt (Ar.): Çok büyük, uçsuz
bucaksız mülk.

m. 15b/8, 34b/16, 66a/17,
77a/8, 86a/8, 88b/19
m.+da 29b/1
m.+ı 89b/11
m.+ısın 88b/4

melfūz (Ar.): Söylenmiş, söylenilen,
telaffuz edilen.

m. 37a/9

melih (Ar.): Güzel, şirin, sevimli,
latif.

m. 77b/12, 78a/1, 78a/4,
82a/12 m.+e 77b/17
m.+dir 22b/8
m.+dür 77b/9

memdūh (Ar.): Övülmüş,
methedilmiş.

m.+ı 67a/16
m.+a 67a/18

memlūk (Ar.): Mâlik olunan, birinin
malı mülkü olan, tasarrufunda
bulunan (şey).

m. 84b/9

menāfi' (Ar.): Yararlar, faydalar,
kârlar, menfaatler.

m. 26a/1, 68b/4
m.-i lazîmenin 12a/14

menākıb (Ar.): Menkıbeler, din
büyükleri, kahramanlar, târihî
şahsiyetler gibi kimselerin üstün
yaşayışlarıyla ilgili fıkralar,
hikâyeler.

m. 43b/7, 48a/14

m.+dan 39a/6
m.-ı hâzret-i 'Osmân 52b/2,
m.-ı 'alîlerinden 53a/17
m.-ı 'aliyye 53b/14

menba' (Ar.): Herhangi bir şeyin
ortaya çıktığı, meydana geldiği, zuhur
ettiği yer, mebde, menşe.

m.-ı şafâ 70a/2

menkūl (Ar.): Bulunduğu yerden
başka bir yere taşınmış, götürülmüş,
nakledilmiş.

m. 18b/19
m.+dur 50b/2, 75b/8
m.+dür 74b/3, 75b/14

mensūb (Ar.): Bir kimse, bir görüş
veya şeyle ilgisi, bağı bulunan, ilgili,
âit, -den olan, -e bağlı.

m. 23a/6

menşūr (Ar.): Vezinsiz, kâfiyesiz,
düz yazı biçiminde olan, nesir
şeklinde yazılmış.

m. 69a/18

me'nūs (Ar.): Alışılmış olan, alışılan,
alışkanlık hâline gelmiş olan.

m. 74a/2

merām (Ar.): İstek, niyet, maksat.

m.+ını 16a/17

merātib (Ar.): Mertebeler, rütbelere,
derecelere.

m. 32b/14, 76b/17, 88a/15
m.+i 14a/16, 22b/18, 24a/11,
24a/17, 75a/9, 76b/1, 80b/16, 85a/11,
90a/9

m.+de 12a/8
m.+e 91b/1, 91b/2
m.+i 24a/13

mergûb (Ar.): İstenilen, arzu edilen, rağbet gösterilen (kimse veya şey).

m. 31a/2, 65a/19, 74a/13, 75a/1, 82b/11, 84b/13

m.+dur 31a/3, 88b/6

m.+e 26a/5, 54a/19, 82b/9

m.+esi 37a/3

m.+larına 67a/18

merhamet (Ar.): Herhangi bir canlının acısını, kederini, mutsuzluğunu yüreğinde hissedip üzüntü duyma ve ona karşı yardım hisleriyle dolma, acıma.

m. 41a/12

mermûzât (Ar.): Remizler.

m.atını 19a/3

mertebe (Ar.): Kademe, derece, basamak, sıra.

m. 13b/8, 24a/11, 37a/13, 39b/12, 43b/1, 44a/3, 48a/15, 57b/18, 72a/1, 76a/8, 83b/6, 90a/11

m.-i fenânuñ 76b/9

m.-i imkânda 18a/12, 37a/14,

m.-i kuvvetde 41a/7

m.-i ulyâsına 91b/2

m.+lerini 76a/13

m.+si 13b/18, 13b/7, 23b/9, 32b/16, 83a/15, 83a/18, 83b/4, 88a/11, 88a/15

m.+sinde 18a/4

m.+ye 76b/8

meşâbih (Ar.): Aydınlatma araçları, kandiller, meş'aleler, çırağlar.

m. 68a/2, 68a/5, 83a/8

m.+e 60a/6

m.+de 46b/10, 51a/2, 58a/10, 61a/1, 68b/11, 68b/5, 78a/16, 80b/1, 81a/5, 81b/2

m.-i hadîşlerinde 50b/9

mesâcid (Ar.): Mescitler.

m. 45b/13

m.+de 45b/17

meşâlih (Ar.): İşler.

m. 46b/18, 56a/12

mescid (Ar.): Müslümanların vakit namazlarını kılmaları ve ibâdetlerini yerine getirmeleri için yapılan, içinde cuma ve bayram namazları kılınmayan minâresiz, minbersiz küçük câmi.

m.+e 49a/2, 49a/11, 49b/1, 49b/4, 49b/8, 50a/8

m.+de 49a/13, 49a/13, 49b/19, 50a/2

m.+den 50a/8

meşel (Ar.): Örnek, benzer, misal, numûne.

m.+i 92a/19

meslûb (Ar.): Giderilmiş.

m.15b/9

mesnûn (Ar.): Alışılmış, âdet olmuş, mûtat.

m. 38a/8, 81b/14

meştûr (Ar.): Yazılmış, çizilmiş.

m. 32a/5, 65b/13

m.+dur 18b/16, 49a/8, 58a/11, 63b/11

m.+e 22b/7

mes'ûd (Ar.): Saâdete ermiş, saâdetli, mutlu, bahtlı, bahtiyar.

m. 57a/5, 61a/5

meşânk (Ar.): Doğru tarafları.

m.+de 54a/2, 68a/5

m.-i envarda 71b/12

meşāriku'l envār (Ar.): Doğu'nun nurları.

m.41a/17, 55b/15

meşāyiò (Ar.): Şeyhler.

m. 23a/13, 53a/3, 82a/12, 82b/19

m.+e 17b/14

m.-i vāşılîn 14b/12

m.-i müttekîn 14b/6

m.-i kirāmdan 18a/13

m.-i mürşidin 33a/9, 89b/8,

m.-i kāmīlān 76b/5

meşhūd (Ar.): Gözle görülen, şahit olunan, müşâhede edilen.

m. 57a/5

m.+ıyla 88a/4

meşhūr (Ar.): Herkesçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış, ünlü, şöhretli.

m. 14b/16, 41a/15, 43b/6, 51a/10, 58a/8, 59b/13, 59b/4

m.+dur 44a/17, 61a/8, 73a/2

m.-i 'âlem 57a/5

m.-i benî 57a/5

meş'ûm (Ar.): Uğursuz, şom, meymenetsiz, şeâmetli, menhus.

m. 69a/8

meş'ûr (Ar.): Anlaşılmış, idrak edilmiş.

m. 33b/8, 60b/2

m.+a 35a/4

m.+dur 26a/16, 57a/1

m.-i hâl 62a/13

m.-i 'irfān 87a/15

metîn (Ar.): Sağlam, dayanıklı, kuvvetli, güçlü.

m.+e 88b/5

mevcūd (Ar.): Var olan, bulunan (şey veya kimse).

m. 18b/14, 36a/2

m.+ından 11b/5

mevcūdāt (Ar.): Yaratılmış olan her şey, bütün varlıklar.

m.+atun 11b/6

mevhibe (Ar.): Bağış, bahşiş, ihsan.

m.-i rabb-ı fā'iz 20a/7

mevhūm (Ar.): Gerçekte olmadığı halde var gibi düşünülen, kuruntuya dayanan, vehmedilen (şey).

m.+ınca 42b/4

mevkūf (Ar.): Tutuklu, tutuklanmış, tevkif edilmiş (kimse).

m. 78a/17

mevşūf (Ar.): Bir nitelikle nitelendirilmiş, kendisini benzerlerinden ayıran bir nitelik kazanmış, nitelenmiş.

m. 51b/8, 65a/16, 65b/8, 74a/5, 82b/13

m.-i hâk 80b/6

mevşūl (Ar.): Kavuşmuş, birleşmiş, eklenmiş

m. 33b/9

m.+un 33b/6, 44b/5

mevt (Ar.): Ölüm.

m. 76a/16, 76a/18, 76a/18

m.-i ma'nevî 13a/10, 76b/16, 77a/6, 77b/1,

m.-i şūrî 13a/11, 15a/4, 15b/4, 24a/6, 76a/17

m.-i aḥmer 77b/2

m.-i ebyaz 77b/3
m.-i esved 77b/3
m.+ine 76b/18
m.+ün 77a/8

m.+e 22b/7
m.+esine 24a/17
m.+unu 91b/2
m.+u 23a/19, 24b/5

mevtâ (Ar.): Ölmüş kimseler, ölü, ölümler.

m.+dan 76b/15
m.+nu 76b/18

mıṣrâ' (Ar.): Bir beyit, şiir veya manzûmenin satırlarından her biri, dize.

m. 84a/15

meyl (Ar.): Bir yöne doğru yönelmek, eğilmek, eğik duruma gelmek.

m. 11a/9, 41b/10, 78a/11, 85b/5

miftâḥ (Ar.): Anahtar.

m. 74a/14
m.+dur 83a/9
m.+ına 90a/9

me'yûs (Ar.): Ümîdi kalmamış, ümitsizliğe düşmüş, ümitsiz, karamsar, üzgün.

m. 74a/4

miḳdâr (Ar.): Bir şeyin ölçüsü, sayısı veya ölçülebilme, sayılabilme, azalıp çoğalabilme durumu, nicelik, kemiyet.

m. 75a/2
m.-i isti' māl 75a/3

mezâhib (Ar.): Mezhepler.

m.-i erba' a 69b/5

minber (Ar.): Câmî içinde genellikle mihrâbın sağ tarafında bulunan, cuma namazının farzından önce hatîbin üzerine çıkıp hutbe okuduğu merdivenli kürsü.

m. 42a/3
m.-i şerîf 46a/9
m.+lerde 37b/3

mezbûr (Ar.): Yukarıda adı geçen, sözü edilmiş olan, zikredilen, mezkûr.

m. 16b/10, 84a/16
m.-i cāmî' 92a/1
m.+i 64a/5

minvāl (Ar.): Biçim, şekil, yol, tarz, sûret.

m. 70b/4, 78a/15

mezheb (Ar.): Bir dinde belirli görüş ve anlayış farklılıklarından doğan kollardan her biri.

m. 69b/7
m.-i ehl-i sünnet 67b/18
m.+inde 20a/18

mi'râc (Ar.): İslâm inancına göre Hz. Muhammed'in, Cenâbıhakk'ın dâveti üzerine yedi kat semâyı aşp Allah'ın huzûruna yükselerek O'nunla görüşmesi mucizesi.

m. 43a/13

mezḳûr (Ar.): Az önce adı geçen, sözü edilen, yukarıda anılan, zikrolunan.

m. 23b/13, 38a/14, 51b/13, 65b/12, 71b/13, 75b/14, 80b/1
m.+dur 41b/4, 45b/17, 45b/18, 46b/12, 51a/3, 51b/14, 60a/6, 61a/4, 68b/11, 75b/7

mişâl (Ar.): Örnek.

m. 88a/1, 88b/14, 92b/10

m.+de 86a/9
m.+i 21a/3
m.-i meş' ur-ı hâl 62a/13
m.-i kuvvet 86b/3

molla (Ar.): Âlim, hoca.
m. 29b/15, 35a/3, 36a/5,
62a/13, 70a/13, 70b/11, 70b/14,
91a/10

muaḥḥid (Ar.): Allah'ın birliğine
inanen, tevhit inancını benimseyen
kimse, müslüman
m.+de 78b/11

mu'allim (Ar.): Öğreten, tâlim eden,
öğretici, eğitici kimse.
m.+ine 89b/17
m.+i 56b/11

mu'âmele (Ar.): Başkasına karşı olan
davranış, davranış biçimi, tutum.
m.+ye 63a/6

mu'âvenet (Ar.): Yardım.
m. 17b/16, 53b/18
m.-i şâdıqları 54a/14

mu'ayyen (Ar.): Belli, belirli.
m. 41b/1

mu'cib (Ar.): Şaşkınlık veren,
şaşırtan, hayrete düşüren.
m. 87a/14

mufaşşal (Ar.): Ayrıntılara girilerek
geniş biçimde anlatılan, ayrıntılı,
tafsîlatlı.
m.+a 69a/13

muğber (Ar.): Gücenmiş, darılmış,
küskün, kırıgın.
m.-i 'ibâretile 90b/4

muḥabbet (Ar.): Sevgi.
m. 54b/19
m.+i 54b/14
m.-i ilâhiyye 54b/2
m.-i şâdıka 68b/2
m.+ün 55a/5

muḥakḳak (Ar.): Doğru olduğu kesin
olarak bilinen, doğruluğunda şüphe
bulunmayan, doğru, gerçek.
m. 73a/3, 80b/18

muḥâl (Ar.): Olması, gerçekleşmesi,
yapılması mümkün olmayan,
imkânsız.
m. 18a/4

muḥâlefet (Ar.): Karşı olma, karşı
çıkma, aksini savunma.
m. 12b/11

muḥâlif (Ar.): Uygun olmayan,
uymayan, benzemeyen (şey), aykırı,
zıt.
m. 38b/13, 64b/2

muḥall (Ar.): Bkz. muḥâl.
m. 11b/2

muḥaşşal (Ar.): Elde edilen, sonuç
olarak ortaya çıkarılan, üretilen,
kazanılan.
m.+ı 20b/10

muḥîṭ (Ar.): Çepeçevre kuşatan,
etrâfını çeviren, çevreleyen ihâta eden
(şey).
m. 87b/7

muḥkem (Ar.): Dayanıklı, güçlü
duruma getirilmiş, sağlamlaştırılmış,
sağlam, kuvvetli, metin.
m.+i 93a/2

muhtar (Ar.): Beğenilmiş, seçilmiş, seçkin, mümtaz

m.+ım 34b/4

muhtaşar (Ar.): Ayrıntılı olmayan, derli toplu, kısa, öz, mücmel.

m. 24a/7

m.+da 11b/9, 18a/11, 92b/15

m.+ıñ 21b/14

m.+ımızda 35a/8

muhterem (Ar.): Saygı gösterilen, saygıya lâyık olan, saygı değer.

m. 21b/19, 22a/2, 56b/14

m.+lerinde 16a/12

muķābil (Ar.): Bir şeyin tam karşısına gelen, karşısında bulunan, karşı karşıya olan.

m.-i nisyāndur 24a/2

muķaddem (Ar.): Önde olan, önden giden, ileride bulunan.

m. 47a/3, 92a/8

m.+a 12b/13

m.-i esmā-i ħüsnā 28b/6

m.-i ħāliyye 17b/1

m.-i tūtiyye-i zıkr 28b/18

muķaddes (Ar.): Her türlü ayıp ve noksanlıktan arındırılmış, yüce ve kutsal bilinmiş, kutsal, kutsî.

m. 22a/10

m.+enüñ 77a/12

muķaddime (Ar.): (Söz ve yazı için) Giriş, sunuş, başlangıç.

m. 30a/1

m.-i ‘irfānīdür 12b/10

m.+sinde 29a/6

muķārenet (Ar.): Bir yere veya bir araya gelme, kavuşma, yakınlaşma, bitişme, bitişiklik.

m. 39b/10, 39b/5

muķārin (Ar.): Bir yerde, bir arada bulunan, birlikte olan, bitişik, yakın.

m.+de 34a/5

m.+inüñ 37a/16

muķarrebīn (Ar.): Yakınlar, dostlar.

m. 12b/4, 16b/7

muķarrer (Ar.): Hakkında karar alınmış, karar verilmiş, kararlaştırılmış.

m. 12b/5, 15a/4, 58a/18,

65a/18, 65b/6, 70b/5, 73b/12

m.+dir 50a/18, 58a/9

m.+dür 54b/15

muķāvele (Ar.): Bir iş hakkında iki taraf arasında alınan kararların ve tarafların ileri sürdüğü şartların hukūkî kurallara uygun biçimde yazılmış şekli, yazılı sözleşme, senet.

m.-i ‘irfānda 14a/12

muķayyid (Ar.): Yazan, kaydeden, kayıt yapan (kimse):

m.+e 46a/3

muķtedā (Ar.): Fikir ve davranışları ölçü olarak benimsenen, örnek alınan (kimse).

m.-yı fuḫalā-yı ehl-i sünnet

20a/16

m.-yı cümle a‘raf 22a/2

muķteżā (Ar.): Bir şeyin gereği olan, gereken, lâzım gelen şey, gerek, îcap.

m.+sı 14a/2, 26a/6

m.+sınca 11a/11, 12b/14,

17b/8, 24b/13, 37b/2, 87a/15

m.-yı hüviyyete 27b/15

m.-yı ḳavā‘id-i ‘Arabiyye 44b/1,

m.-yı nefsiñe 64b/2

mülâhaza (Ar.): Düşünce.

m.80a/5

munkaṭi' (Ar.): Kesilen, kesilmiş, kesik, aralıklı, fâsılalı.

m. 60b/6

muntazır (Ar.): Bekleyen, gözleyen, intizar eden.

m. 37b/19, 62b/11, 62b/8

m.+lar 59a/11

murād (Ar.): Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

m. 11a/4, 11b/3, 15a/3, 15a/7, 16a/17, 21a/9, 21a/9, 28b/10, 28b/16, 29a/10, 29a/13, 30a/9, 36a/1, 39a/15, 42a/12, 43a/6, 48b/13, 51b/12, 54a/1, 61b/4, 61b/5, 62a/13, 74b/2, 75a/7, 76b/15, 77b/6, 80a/15, 82b/14, 87a/18, 91b/3, 92b/18, 93a/6

m.+dı 22b/17

m.+ı 11b/10, 48b/8

m.+a 80a/18, 87a/18

m.+ata 11b/16

m.+dır 79b/6

m.+dur 79a/19, 79b/11

m.+dımdur 10b/12

m.+ları 17b/18, 28a/16

m.+ların 20b/13

murtaẓā (Ar.): Beğenilmiş, seçilmiş, hoşnut ve râzı olunmuş (kimse).

m.+nuñ 65b/18

muṣāḥabe (Ar.): Karşılıklı konuşma, görüşme, sohbet.

m.+de 67a/3

muṣaffā (Ar.): Yabancı maddelerden temizlenmiş, arı duru ve saf duruma getirilmiş, arıtılmış, tasfiye edilmiş.

m. 13b/19

m.+larında 45a/8

m.-yı ḥaḳīḳiyye 74b/18

muṣāhib (Ar.): Biriyle karşılıklı konuşan, sohbet arkadaşı olan kimse.

m.-i ' örfiyye 46b/15

m.+inüñ 43a/14

muṣallī (Ar.): Beş vakit namazını kılan (kimse).

m. 49b/19

muṭābıḳ (Ar.): Herhangi bir konuda karşılıklı olarak anlaşmaya varan, anlaşılan, birbiriyle uzlaşılan.

m.+ı 52a/16

muṭahhar (Ar.): Maddî ve mânevî kirlerden temizlenmiş, pâklanmış, arınmış.

m.+larına 40a/7

muṭāla'a (Ar.): Etraflıca düşünme, inceleme, tetkik.

m. 30a/9

mutavaṣṣıt (Ar.): Anlaşma sağlama, uzlaştırma vb. bir amaçla taraflar arasına giren, aracılık eden (kimse), aracı.

m.+lardan 90b/18

m.+lardur 91a/2

m.+laruñ 93a/13

mutaẓammın (Ar.): İçine alan, içeren, kapsayan, hâvî ve şâmil olan.

m. 21b/4, 33b/6, 44b/6

mu'teber (Ar.): Saygı gören, hatırı sayılır, saygın, îtibarlı.

m. 15b/15, 16a/1, 18b/19,
20a/13, 25a/8, 77b/13, 78a/11, 78a/6
m.+dür 15b/11
m.+e 15a/1, 62a/16, 80a/19
m.+inden 49b/11
m.+lerinde 20a/18, 22a/5

mutēḥakkik (Ar.): Gerçek olduğu
anlaşılan, ispatlanan, doğruluğu
ortaya çıkan.

m. 37b/1

mu'tekid (Ar.): İnanan, kabul eden,
ret ve inkâr etmeyen (kimse).

m. 69b/6

muṭlaḳ (Ar.): Herhangi bir şart ve
kayıtla sınırlı olmayan, kayıtsız
şartsız.

m. 21b/14, 34b/19, 34b/5,
58b/2, 78a/9, 87b/4, 88b/10

m.-ı tesmiyye 30a/2

muṭlaḳā (Ar.): Kesin, kati.
m.+a 17b/11, 24a/1, 24a/15

mutma'inne (Ar.): Nefs-i mutmainne
sözünün kısaltılmışı olarak nefsin
yedi mertebesinden dördüncüsü.

m. 76a/4, 86a/18

muttaşif (Ar.): Bir hal ve sıfatla
nitelenmiş olan, kendisinde o hal ve
sıfat bulunan.

m. 34b/3, 42b/8, 43b/5,
44a/13, 55b/13, 57b/5, 65a/1

muttaşıl (Ar.): Aralıksız ve yan yana
olan, bitişmiş durumda bulunan,
bitişik.

m. 69b/17, 91a/17

muvaḥḥak (Ar.): Başarı kazanmış,
başarmış, başarılı.

m. 71a/15

muvaḥḥāt (Ar.): Başarı kazananlar.
m.+āt 65a/4, 78a/13

muwāfiḳ (Ar.): Uygun, münâsip:
m. 40b/1.

muvaḥḥid (Ar.): Allah'ın birliğine
inanana, tevhit inancını benimseyen
kimse, müslüman.

m.+i 15b/15, 91a/15

mûy (Far.): Tüy, kıl, saç teli.
m.+ı 53a/19

muẕāf (Ar.): İzâfe edilen, bir şeye, bir
kimseye bağlanan, katılan, eklenen.

m. 44a/19, 57a/13, 57a/19,
88b/11

muẕaffer (Ar.): Savaşta zafer
kazanmış, bir mücâdelede başarı,
üstünlük elde etmiş, gâlip.

m. 69a/18

mübālaḡa (Ar.): Bir şeyi gerçekte
olduğundan daha fazla, daha büyük
gösterme, abartma.

m. 43a/9, 57b/1, 65a/11

m.-yı müfide 45a/1

mübārek (Ar.): Çok saygı değer,
hürmete lâyık, muhterem.

m. 56a/10, 58b/19, 59a/18,
66b/14, 66b/2

m.+eleriyle 72a/16

m.+esi 32a/14

m.+leri 45a/12, 66b/7

mübāşeriyet (Ar.): Bir işe başlama,
yapmaya girişme.

m.+le 18b/15

mübaya'a (Ar.): Satın alma, iştirâ.

m. 78b/11, 78b/13, 78b/9

m.-i ʔarîkâta 84b/15

m.+sından 87b/12

mübeddel (Ar.): Başka bir şekle konulmuş, değiştirilmiş, tebdil ve tağyir edilmiş.

m. 13b/4

mübeddil (Ar.): Değiştiren, tebdil eden.

m.+erün 93a/12

mübeyyen (Ar.): Açıkça ortaya konan, açıkça bildirilen, açıklanan, beyan edilen.

m. 88b/5

mübeyyin (Ar.): Açıkça ortaya koyan, açıklayan (kimse veya şey), açıklayıcı.

m.+de 34b/14

mübîn (Ar.): İyiye kötüyü, doğruyu yanlış biribirinden ayırt eden, açıkça ortaya koyan.

m. 27b/7, 84a/5

mübtedî (Ar.): Bir işe, bir okula yeni başlayan (kimse).

m.+ler 90b/18

mübtelâ (Ar.): Bir şeye kendini kaptırmış olan, tutulmuş, düşkün:

m. 14a/11, 26b/6, 85a/7

mücâhede (Ar.): Uğraşma, didinme, mücâdele etme.

m. 69b/14, 74b/8, 81a/8, 84b/4, 85b/2, 86b/9, 87b/18, 88a/6, 88b/3, 93b/12

m.-i ʔalbiyye 14a/6,

m.-i şâdıka 72b/11, 72b/12

m.-i irfâniyye 83a/1

m.+ler 69b/6

m.+yi 86a/3

mücâvir (Ar.): Komşu.

m.+in 49a/11

mücerreb (Ar.): Denenmiş, sınanmış, tecrübe edilmiş.

m. 78a/18

m.+ler 15b/10

mücerred (Ar.): Madde ve cisim hâlinde olmayan.

m. 13a/6, 17a/14, 38a/18, 38a/19, 38b/4, 38b/6, 61b/2, 80b/16

mü'ellif (Ar.): Yazar, muharrir:

m. 85a/15

m.+i 23a/3

m.-i kitâb-ı menâzilü's-sâ'irîn 34b/8

mü'eyyed (Ar.): Kuvvetlendirilmiş, sağlamlaştırılmış, güçlü, takviye edilmiş, sağlam.

m. 21b/8

mü'eyyid (Ar.): Sağlamlaştıran, kuvvetlendiren, takviye eden.

m.+dür 23a/8

müferrid (Ar.): Allah'ın sevgi ve rızâsını kazanmak maksadıyla dünya işlerinden uzaklaşıp inzivâyâ çekilerek bütün vaktini ibâdetle geçiren kimse.

m. 36b/10

m.+dür 39a/16

müfessirîn (Ar.): Açıklayanlar.

m. 15a/2, 17b/9, 37a/5, 44a/7, 55a/4, 65b/5

müfîd (Ar.): Fayda veren, yarar sağlayan, faydalı, yararlı.

m. 18a/7, 27b/14, 44a/18, 55a/18, 56b/19, 64b/13, 72b/1, 79a/15, 81a/4

m.+e 30a/8, 32a/4, 45a/2

m.+esine 58a/4

mühim (Ar.): Ehemmiyetli, önemli.

m. 67b/19, 81b/13

mühlikât (Ar.): Helâk ediciler.

m.+dan 27b/2

mükâşefe (Ar.): Meydana çıkarma, açık, görünür, bilinir duruma getirme, âşikâr etme.

m. 88b/3

mükerrerem (Ar.): Saygı değer, hürmete lâyık, yüce, aziz, muhterem.

m.+enüñ 38a/3

mülhîd (Ar.): Allah'ı tanımayan, Tanrı'yı inkâr eden, dinsiz, îmansız kimse.

m. 41b/10, 69b/7

m.+inden 42a/1

m.+leri 41b/15

mülhime (Ar.): Nefsin yedi mertebesinde üçüncüsü.

m.75b/19, 76a/1, 86a/17

mülk (Ar.): Beş duyu ile bilinen, hissedilen âlem, şahâdet âlemi, âlem-i şuhut, âlem-i mülk.

m. 29a/18, 34b/16, 86a/8, 88b/19, 92b/4

m.+den 15b/11

m.-i mücâhede 88b/3

m.+ünden 11b/12

mü'min (Ar.): Allah'ın varlığına, birliğine, Hz. Muhammed'in O'nun kulu ve peygamberi olduğuna ve İslâmiyet'in diğer îman esaslarına inanan, îman sâhibi kimse, müslüman.

m. 41a/4, 41a/5, 49b/4, 68b/7, 71a/11, 78b/19

m.-i ' ârif 87a/9

m.-i kâmil 64a/7

m.-i şâlih 84a/1, 84a/17, 84a/4, m.+in 39a/8, 43a/8

m.+laruñ 17b/17

m.+ler 78b/5, 82a/1

m.+lere 41a/11

mümkîn (Ar.): Olması, gerçekleşmesi imkân dâhilinde olan, olabilir, kâbil, muhtemel.

m. 16a/10, 22a/12, 23b/2, 33b/3, 50b/17

m.+dür 22a/11

münâfık (Ar.): İçi başka, dışı başka olan, özü sözüne uymayan, iki yüzlü, ara bozucu (kimse).

m.+lardan 46a/6

m.+ları 41b/15

m.+laruñ 46a/2

münâsib (Ar.): Uygun, yerinde.

m. 35a/5, 41b/2, 55a/1

m.+dür 86b/9

münevver (Ar.): Aydınlatılmış, aydınlık, ışıklılı, nurlu.

m. 13b/19, 69b/1

m.+erede 41b/14, 46a/5, 46a/9

m.+ereden 46a/4

m.+erenüñ 46a/1

m.+ereyi 41b/19

münhezim (Ar.): Bozguna, hezîmete uğramış, yenilmiş.

m. 25b/4

mün'im (Ar.): Yedirip içirmeyi, ikram etmeyi seven, iyilik sâhibi (kimse), cömert.

m.-i ḥaḳīḳatden 25a/1

münkerin (Ar.): İnkâr edenler.

m. 70b/4, 70b/8

m.+ler 70b/14

mürâkabe (Ar.): Bakıp gözetme, göz altında bulundurma, denetleme, denetim, kontrol.

m. 74b/8

mürîd (Ar.): Tarîkata girip bir mürşide bağlanan kimse, kendi irâdesini Hakk'ın irâdesine terkedebilmek için bir mürşidin terbiyesine giren derviş.

m. 88a/9, 89b/19, 90b/5

m.+e 90a/3

mürsel (Ar.): Gönderilmiş, yollanmış.

m.+in 26b/17

mürşid (Ar.): Rehber, kılavuz, önder.

m. 69b/19, 72a/12, 72a/17, 72a/7, 83b/10, 83b/12, 88a/1, 88a/9, 89b/19, 90a/3, 91a/15

m.-i kâmil 20a/5, 73a/10, 73a/11, 83a/4, 84b/12, 85b/19, 85b/7, 86a/12, 87b/11, 88b/14, 89b/13, 90b/4, 91a/14, 92b/16, 93b/4

m.-i ḥaḳḳānî 73b/19, 75a/6

m.-i 'azîz 72a/4

mürşid (Ar.): Rehber, önder.

m.+e 86a/4, 93a/14

m.+den 78b/7

m.+in 33a/9, 70a/11, 83a/14, 83a/17, 83b/3

m.+înün 40b/5

mürşidân (Ar.): Mürşidler.

m.+den 78b/7

m.+e 86a/4, 93a/14

m.-ı kâmilîn 78a/19

m.-ı kâmilân-ı kirâmuñ 83a/1, m.-ı 'arifân 89b/8

müstağfir (Ar.): Günahlarını bağışlaması için Allah'a yalvarıp yakaran, tövbe eden, af ve mağfîret dileyen (kimse).

m. 80b/10, 80b/9, 80b/9

müstağrak (Ar.): Batmış, dalmış, içine gömülmüş, garkolmuş.

m. 15b/9, 87a/8

müstaḥakk (Ar.): Hak etmiş, hak kazanmış, lâyıḳ.

m. 87a/7

müstaḥsen (Ar.): Herkesce güzel kabul edilen, beğenilen, makbul.

m. 66a/17

müstefid (Ar.): Yararlanan, faydalanan, istifâde eden (kimse).

m. 30a/10, 76a/14

müsteṭâb (Ar.): Hoşa giden, beğenilen, iyi, güzel.

m. 15a/17, 20a/18

müşâhede (Ar.): Gözle, görme.

m. 62b/16, 62b/9, 86b/10, 88a/17, 92a/9, 92b/11

m.-i ḳuvvet-i ḳuṭbiyyetle 32b/5,

m.-i şuhûd-ı tâmla 32b/6

m.+yi 83a/2

müşāvīr (Ar.): Bilgisinden ve fikrinden faydalanılan (kimse, şey vb.).

m.+e 37b/11

müştemil (Ar.): İçine alan, kapsayan, ihtivâ eden, şâmil olan.

m. 23b/8, 30a/3, 36b/16, 91b/9

mütābaʿat (Ar.): Birine uyup arkasından, izinden gitme, ona tâbi olma.

m.+dur 87b/13

müteʿakıb (Ar.): Sonra, hemen sonra.

m. 52b/9

müteʿālī (Ar.): Yükselen, yücelmiş.

m. 86b/5

müteʿallık (Ar.): Âit, dâir, ilgili, alâkalı.

m. 18b/12, 34b/2, 34b/3, 91b/11

müteʿârif (Ar.): Herkesçe bilinen, bilinir olan, meşhur, mâruf:

m. 39b/16, 89b/9

mütefavit (Ar.): Aralarında fark bulunan, farklı, çeşitli, muhtelif.

m.+dir 17a/11

müteḥakkık (Ar.): Gerçek olduğu anlaşılan, ispatlanan, doğruluğu ortaya çıkan.

m. 22a/6, 66b/16, 70b/5, 77a/9

mütekellim (Ar.): Konuşan, söyleyen kimse.

m. 16a/6, 26b/8, 27b/17, 27b/18, 72a/14

mütenâhiye (Ar.): Sona erme, bitme, sonlu olma.

m. 29a/12

m.+ye 91a/5

müteselsil (Ar.): Art arda gelen, peş peşe olan, ara vermeden birbirini tâkip eden.

m. 91a/17

mütevâşıl (Ar.): Birbirine ulaşmış, bitişmiş, birleşik.

m. 72b/11

müteveccih (Ar.): Birine yakınlık ve sevgi duyan, teveccüh gösteren.

m. 62b/18

mütteʿālī (Ar.): Yükselen, yücelmiş.

m. 65a/10

müyesser (Ar.): Kolaylıkla olan, kolaylıkla yapılan, kolaylaştırılmış.

m. 10b/14, 10b/17, 12b/7, 25a/19, 41b/17, 49b/9, 53a/2, 56b/17, 59b/12, 59b/3, 69a/17, 71b/7, 72b/12, 75a/7, 80b/18, 84b/14

müzekkâ (Ar.): Temizlenmiş, arındırılmış, temiz, pâk.

m.+larında 45a/7

müzekker (Ar.): Arapça ve Fransızca gibi, kelimeleri dişi veya erkek olarak kabul edilen dillerde erkek cinsten sayılan (kelime), eril.

m. 58b/9

m.+dir 48a/15

N

nâfi (Ar.): Faydalı, faydası olan, menfaatli.

n. 12a/10, 41a/11, 46b/4,
75a/18

nāfi‘a (Ar.): Bir yeri bayındır duruma
getirmek için yapılan işlerin bütünü,
bayındırlık işleri.

n. 72b/2

nāgāh (Ar.): Zamansız, vakitsiz.

n. 48a/18

nahvîyye (Ar.): Nahivle ilgili, nahve
dâir.

n. 65a/2

nā‘il (Ar.): İsteddiği şeye erişen, arzu
ettiğini ele geçiren, murâdına eren.

n. 33a/1, 84b/8

nā‘ime (Ar.): Güzel, zarif ve tâze
kadın.

n. 81a/10

naḳdî (Ar.): Para ile ilgili, paraca.

n. 52b/17

naḳḳaş (Ar.): Renkli resim ve
tezyînat yapan sanatkâr, kitapları
resimleyen, kap ve sayfalarını
süsleyen, mîmârî eserlerin tavan ve
duvarlarını, çinileri, toprak kapları
vb.lerini resim ve şekillerle bezeyen
süsleme ustası.

n.+a 38a/19, 38b/11

naḳl (Ar.): Bir yerden başka bir yere
götürme, taşıma, aktarma, geçirme.

n. 19b/9, 48b/13, 62a/18

n.+den 16b/2

naḳş (Ar.): Kumaş üzerine renkli
iplikler, sırma veya simle el veya
makinede yapılan işleme.

n. 38a/19, 38b/11, 38b/14,
38b/5, 39a/1

n.-ı ḥâtem 38b/2

n.+ına 38b/6

nām (Far.): İsim, ad.

n. 30a/1, 51a/11, 61b/13,
70a/2

n.-ı kitâb 16a/12, 18a/16,
20a/18,

22a/5, 34b/10, 52a/9, 54a/2, 56a/2,
60a/18, 61a/2, 63b/11, 64b/5, 90a/18,
91b/10

n. n.-ı risâle 86b/13

n.-ı Risâlehu 74b/2,

n.-ı risâlemizde 75b/7

n.-ı risâlemizüñ 50b/2,

n.-ı Fârisî 62a/14

n.-ı resûle 35a/8,

n.-ı ‘âlî 37b/3

n.+ı 38b/14

n.+ları 91b/1

namâz (Far.): İslâm dînincede belli
kurallara göre günde beş vakit
yapılması müslümanlar üzerine farz
kılınmış olan ve İslâm’ın beş
şartından birini teşkil eden ibâdet.

n. 79b/19, 80a/4, 81a/5

n.+a 62b/18

n.+ın 81b/19

n.+ında 82a/3

n.+ların 45b/13

nâs (Ar.): İnsanlar, halk.

n. 48b/2, 59a/8

n.+da 25b/11

n.+ın 63a/7

naṣihat (Ar.): Bir kimseye doğru yolu
göstermek, yapması ve yapmaması
gereken şeyler üzerine dikkatini
çekmek için söylenen söz, öğüt, pend.

n. 57b/18, 62a/19

nāsih (Ar.): Hükümünü ortadan kaldıran, iptal eden.

n.+in 57b/14

naşr (Ar.): Yardım.

n. 62a/17, 69a/18

n.-ı ḥaḳānī 69a/15

naşş (Ar.): Herhangi bir konuda kesin ve açık hüküm içeren söz, açık ve kesin hüküm.

n.-ı şaḥīḥ-i mübīn 27b/7

nāşī (Ar.): İleri gelen, neşet eden.

n. 15a/16, 45a/5

nāṭıḳ (Ar.): Konuşan, söz söyleyen.

n.+a 90a/16, 90b/2

n.-ı bi 'ş-şevāb 51a/7, 51a/8

n.-ı bi 'l-ḥaḳḳ 51b/7

naẓar (Ar.): Bakış, bakma, göz atma.

n. 11a/9, 43a/6, 48a/1, 48a/13, 48a/18, 48b/7, 48b/7, 48b/8, 66b/11, 66b/3, 70a/6, 71a/11

n.-ı pāk 66b/3

n.-ı raḥmān 70a/3

nāẓir (Ar.): Bakan, nazar eden.

n. 74a/9

naẓīf (Ar.): Temiz, pak.

n. 38a/4

nāzil (Ar.): Yukarıdan aşağıya ineni nüzul eden.

n. 38a/2, 52a/11, 52a/2, 63a/14, 64a/17, 88b/5

n.+dir 52a/4

naẓm (Ar.): Vezinli, kāfiyeli söz dizisi.

n. 22a/19, 53a/15, 62a/16, 64b/7, 86b/14

n.+ı 53a/18

n.+ın 70b/12

n.+ınuḡ 50b/3

n.+sız 62a/17

ne: Hangi şey, zamir.

n. 20a/13, 26b/18, 37b/15, 40b/8, 48b/8, 50a/19, 50b/3, 50b/5, 57b/18, 58a/3, 60b/18, 62a/8, 62b/17, 76a/7, 77a/1, 79a/12

nebī (Ar.): Peygamber.

n. 25b/10

necāt (Ar.): Kurtulma, kurtuluş, halās.

n. 42a/12

necis (Ar.): Pis, murdar.

n.+dür 84b/2

necl (Ar.): Oğul, çocuk, evlat.

n. 86b/18

nedāmet (Ar.): Yaptığı iş veya davranışın sonucunu beğenmeyip yaptığına hayıflanma, pişman olma, pişmanlık.

n. 84a/10, 85a/9, 85b/17

nef (Ar.): Fayda, çıkar, kâr, menfaat.

n.+i 78a/18

n.+lerin 68a/4

nefise (Ar.): Herkes tarafından beğenilen, hoş giden güzel şey.

n.+sine 74a/2

nefs (Ar.): Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği, kişiliği.

n. 20b/16, 20b/19, 63b/3,
73b/4, 74a/11, 74b/13, 83b/13, 85a/5,
85b/11, 85b/4, 90b/6, 92b/18

n.+de 88a/14

n.+dür 83a/14

n.+e 12a/4, 20b/15, 21a/3,
79a/6

n.+inde 27a/7, 74a/9, 79a/17

n.+inden 88a/18

n.+ine 75b/3, 93a/3

n.+iñe 64b/2

n.+iñize 93a/7

n.+le 83b/1

n.+leriyle 53b/16

n.-i levvāme 14a/2, 75b/11

n.-i me'āş 14a/2, 14a/4,
83a/15, 84a/4, 87a/2,

n.-i me'ād 83a/15, 84b/19,

n.-i ḥabīşlerinde 15a/8

n.-i müzekkâlarında 45a/7

n.-i emrde 61b/6

n.-i ṭālibe 72b/17

n.-i emmāre 75b/4, 75b/8,
85b/15, 86a/16, 86b/12, 86b/14,
86b/16,

n.-i küll 83a/16,

n.-i mülhime 86a/17

n.-i ma' rûf 88a/19

nefsāni (Ar.): Nefse ait.

n. 93b/1

n.+dür 93b/9

nefsāniyye (Ar.): İnsanda nefse âit
arzu, istek ve zaafılardan meydana
gelen benlik.

n.+den 88b/17, 89b/10, 93b/6

n.+ñ 93b/11

nefy (Ar.): Sürgün etme, sürme,
uzaklaştırma, sürgüne gönderme.

n. 20a/13, 20b/1, 22a/1

n.-i i'tibār 20a/14

n.+in 20a/12

nehār (Ar.): Gündüz, gün.

n. 11b/3, 11b/4, 11b/7

nesebiyye (Ar.): Soy, soy sop, atalar,
dedeler silsilesi.

n. 60a/2

n.+le 60a/1

nesne: Belli bir ağırlığı, maddesi ve
hacmi olan her türlü cansız varlık,
şey.

n. 93a/11

n.+ye 60a/17

nev' (Ar.): Yeni.

n.+dür 12b/19, 78b/16

nezāhat (Ar.): Ahlāk temizliği,
temizlik, saflık.

n. 85b/5

nışfiyye (Ar.): Yarı, yarım.

n.79a/5

nice: çok, pek çok; birçok.

n. 12a/10, 12b/13, 14b/17,
21b/16, 25b/17, 41a/15, 43b/1, 75a/18

n.+dür 48a/16

niçe: Bkz. nice.

n. 75a/11

nidā (Ar.): Seslenme, çağırma,
bağırma.

n. 10b/2, 11a/7, 11a/7, 11b/15,
27a/12

n.+sın 12a/13

n.+sında 11a/2

nihāyet (Ar.): Son.

n. 67a/18

n.-i ḥaḳāyık+da 28a/15

ni‘met (Ar.): Lutuf eseri olan iyilik, ihsan, bağış.

n.+e 25b/9, 26b/11, 26b/12
n.-i ‘uzmāya 25a/2
n.-i ma‘rifete 87a/7
n.+ine 26b/2
n.+lere 26a/18

nisbet (Ar.): Ölçü, derece.

n. 22a/14, 22a/16, 23b/1, 40a/3, 48a/10
n.+i 76a/5

nisyān (Ar.): Unutma.

n. 24a/18
n.+dur 24a/2

nişān (Ar.): İşâret, belirti.

n. 64a/2
n.+a 32a/13

nitekim: Nitekim, nasıl ki.

n. 23b/13, 29b/6, 40a/4, 57b/1, 72a/1, 76b/12, 80a/10, 88a/9

niyāz (Far.): Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, ricâ.

n. 11a/2, 11a/8, 45b/3, 62b/3
n.+ında 11a/5, 11b/15

niyet (Ar.): Bir şeyi yapmayı önceden kurma, zihinde tasarlama, yapmayı aklına koyma, yapmaya karar verme.

n. 33a/1, 39b/1
n.+e 33a/16
n.+ine 51a/16

nizām (Ar.): Kâinatta ve her türlü kuruluştaki, o şeyin varlığının gerektirdiği şekilde mevcut olan ve devâmını sağlayan yasa ve kural, düzen, usûl.

n. 53a/13

n.-i ‘âleme 52b/19

noķşān (Ar.): Eksiklik, kusur.

n. 75a/3, 82a/15, 93a/2, 93b/14
n.+ı 71a/3
n.+ım 10b/17
n.+ın 80a/7
n.+uñ 24b/19

noķta (Ar.): Biçimi kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ben gibi ufak şekil, benek.

n. 32a/16

nūr (Ar.): Kalp gözüyle his ve idrak edilen gönül açıcı aydınlık, maddî olmayan hususlarda basîret gözüyle görülen ve gerçeği görmeyi sağlayan mânevî ışık.

n. 60a/11, 60a/14, 75b/5
n.+a 71b/15, 71b/15, 71b/15, 71b/16, 71b/16, 71b/16, 71b/17, 71b/17, 71b/17, 71b/18
n.-i ‘ilm 61b/7
n.-i îmānla 69a/19

nūrānīyye (Ar.): Nurlu olma.

n. 79b/2, 79b/5

nūrānīyyet (Ar.): Nurlu olma durumu, ışıklı olma, parlaklık, mübâreklik.

n. 71b/11
n.-i îmān 84a/9

nuşret (Ar.): Yardım.

n.-i ma‘nevî-yi kuvvetiyle 25a/18
n.-i ilāhīyye 46a/7

nübüvvet (Ar.): Peygamberlik, nebîlik.

n. 40b/3, 43a/10, 50b/12
n.-i ta'rifıyyeye 13a/2
n.-i teşri'ıyyeye 13a/3, 13a/5
n.+e 13a/4
n.+ün 88b/14

nücüm (Ar.): Yıldızlar.
n. 11b/8

nükte (Ar.): İnce bir anlam taşıyan,
zekâ eseri olduğu için hoş a giden zarif
ve düşündürücü söz, espri.

n. 79b/14
n.+dan 48a/17
n.+siyle 67b/9, 82b/15
n.+yi 48a/17

nüşûr (Ar.): Dağıtma, yayma;
dağılma, yayılma, neşr.
n.+ı 13b/19

O

o: Zamir.
o. 19b/16, 19b/19, 33a/10,
62b/10, 62b/15

ocağ: Ateş yakılan yer, ocak.
o.+ımız 18b/13

od: Ateş.
o.+ı 68b/8

oğlan: Erkek çocuk, oğlan.
o.+cuğ 49a/17
o.+lar 48a/19, 48a/4
o.+uğ 63a/15
o.+ı 59a/13
o.+ları 65b/19
o.+larına 51a/10

oğut-: Okutmak.
o.-dığı 82a/9

[=1]

ok: Yay denilen âletle fırlatılan ve
ucunda sivri bir demir bulunan ince
kısa değnek, tir, sehim, nâvek

o. 64a/2
o.+a 64a/2
o.+ı 44a/19
o.+u 64a/3
o.+da 72a/8

okı-: Bir yazıda ne yazıldığını sâdece
gözle veya aynı zamanda
seslendirerek çözmek, okumak.

o.-dı 23b/3, 41a/2, 41b/9,
42a/6, 42b/9, 43a/8, 43b/11, 51b/11,
58b/6, 60b/18, 71b/14, 72a/15,
72a/17, 72b/1, 72b/1, 76a/16, 78a/2,
78a/4, 78a/7, 78b/10, 81a/1, 81a/4,
82a/11, 82b/5

o.+dılar 40a/2
o.+mak 72a/13
o.+mayup 72a/10
o.+dı 11b/19, 12a/18, 12b/9,
16a/7, 24b/8, 25a/5, 26a/10, 26b/10,
26b/16, 26b/3, 27a/14, 27a/17, 27a/7,
27b/13, 27b/19, 28a/12, 28a/19,
28a/8, 28b/6, 29a/10, 29a/3, 38a/4,
40a/1, 40b/14, 49a/10, 50a/14, 52b/5,
54b/1, 54b/12, 55a/18, 55b/12, 57a/4,
58a/6, 59b/15, 66a/10, 67b/13, 71b/8

o.-duki 45a/4
o.-dından 71b/11
o.-dışa 45b/2
o.-duğdan 72a/18
o.-dur 51a/8
o.-mağla 66b/5
o.-mak 72a/11, 72a/19, 72a/5,

93a/1

o.-mayup 27b/18, 72a/7
o.-muşlarıdır 33a/12
o.-na 32b/10, 44b/2, 57a/11
o.-nan

32a/14, 32b/1, 32b/2, 32b/8, 33a/13,
33a/14, 38a/6, 38a/8, 64b/8, 82b/7
o.-dı 18a/7, 46a/11, 65a/5,
65a/7
o.-dığı 25a/6, 44b/12, 57a/14,
78a/15, 81a/2
o.-dığını 32b/11
o.-mağla 82a/13
o.-mak 65a/3, 78a/10, 78a/3,
78b/1, 81b/14
o.-maşına 81b/15
o.-muşdur 33a/7, 81a/4
o.-şa 44b/10, 44b/14
o.-up 57b/15
o.-ur 40a/4
o.-şa 33a/15, 72a/10
o.-tduğı 44b/1
o.-yup 38a/9

ol: (sf.) O.

o. 13b/2, 18b/14, 21b/4,
26b/19, 32b/4, 37b/12, 37b/17, 39b/2,
40a/8, 41a/12, 41a/13, 41a/13,
41a/14, 41a/15, 41a/18, 41a/9,
43a/18, 47a/14, 48a/12, 48a/18,
49b/9, 50a/18, 50b/1, 52b/4, 53a/11,
59a/10, 60a/12, 62b/18, 62b/19,
63a/15, 63a/17, 63a/19, 63b/2, 63b/3,
64a/3, 66b/14, 66b/7, 68b/9, 73b/1,
73b/13, 73b/5, 74a/14, 74a/16, 74a/8,
75a/1, 75a/3, 75a/8, 78b/8, 81a/12,
81a/14, 82b/14, 84a/19, 84a/4, 85a/3,
85b/1, 85b/18, 85b/3, 85b/8, 87a/10,
87b/10, 87b/13, 87b/7, 87b/9, 88a/2,
89b/18, 90b/7, 93b/13, 29b/2, 40b/10

ol: (zm.) O.

o. 45b/16, 50a/8, 50b/4, 59a/4,
59a/5, 59a/7, 63a/6, 64b/6,

ol-: Olmak fiili.

o. 62b/8
o. -a 13b/1, 20a/10, 24b/3,
34b/19, 36b/3, 36b/4, 36b/6, 37a/9,

44a/13, 50a/17, 50a/8, 53a/2, 64b/8,
76b/16, 80a/18, 88a/14, 89b/16, 93a/8

o.-acağ 24b/5, 44b/17, 52a/18,
54b/17, 89b/16

o.-alar 22a/17, 52b/18, 62a/19

o.-am 74a/12

o.-an 10b/3, 11b/7, 11b/8,
12b/12, 12b/14, 12b/3, 13a/11,
13a/17, 13b/12, 13b/18, 13b/7, 13b/8,
14a/17, 14a/8, 14b/6, 15a/2, 15a/4,
15a/9, 15b/1, 15b/10, 15b/14, 18a/13,
18b/11, 18b/13, 18b/13, 20a/11,
20a/19, 20b/10, 21b/18, 21b/4,
23a/12, 23a/13, 23a/15, 23a/7, 24a/7,
25a/1, 25a/2, 26a/16, 26a/18, 26a/4,
26b/17, 27a/8, 27b/15, 27b/16,
28b/11, 28b/4, 29a/15, 29a/17,
29a/18, 29a/19, 29a/7, 29b/2, 29b/6,
30a/1, 32a/8, 33a/6, 33b/7, 33b/9,
34a/4, 34b/16, 34b/3, 36a/3, 36a/4,
37a/17, 37a/3, 37a/6, 37a/9, 37b/17,
39b/16, 39b/18, 40b/10, 40b/13,
40b/15, 40b/3, 41a/18, 41a/3, 41b/15,
44b/16, 46a/16, 46a/18, 46b/17,
46b/4, 48a/13, 48b/11, 48b/6, 50a/16,
50b/7, 51a/14, 51a/19, 52a/11,
52a/12, 52b/17, 53a/11, 53a/13,
55a/14, 55a/16, 56b/12, 57a/13,
58b/19, 58b/2, 58b/9, 59a/9, 60a/5,
60b/6, 61a/11, 61b/10, 64a/18, 64a/3,
64b/3, 65a/16, 65b/5, 66a/1, 67a/16,
67b/15, 67b/19, 67b/3, 69a/8, 69b/12,
69b/17, 70a/3, 71a/2, 71b/1, 71b/7,
72b/13, 72b/15, 73a/13, 73b/16,
74a/1, 74a/10, 74a/6, 74a/9, 74b/6,
75b/1, 76a/13, 76a/9, 76b/1, 76b/11,
77a/4, 77a/9, 77b/13, 78a/9, 78b/19,
78b/4, 79a/15, 79a/18, 79b/10, 79b/5,
80a/17, 80a/8, 80b/7, 81b/7, 82a/18,
83a/14, 83a/17, 83a/7, 83b/3, 84a/1,
84a/14, 84b/11, 84b/14, 84b/19,
84b/2, 85a/14, 85a/16, 85a/2, 86a/11,
86a/13, 86b/8, 87a/14, 88a/16,

88a/19, 88a/19, 88a/7, 88b/14,
88b/16, 88b/19, 88b/2, 88b/5, 88b/8,
89b/9, 90a/19, 90a/3, 90b/9, 91a/17,
91a/19, 91b/10, 92a/11, 92a/16,
92a/6, 92b/7, 92b/8, 93a/2, 93b/10,
93b/5

o.+ı 76a/7

o.+lar 25a/16, 39a/17

o.+lara 12a/9

o.+ları 52a/7

o.+aydı 44a/16

o.+cağ 34b/17

o.-dı 10b/6, 15a/13, 39a/6,
56b/17, 59b/3, 63a/14, 63b/2, 63b/6,
66b/15, 66b/8, 67a/1, 76b/14, 79b/12,
82b/19, 92a/15

o.-dığı 12a/11, 24b/12, 25a/2,
26b/6, 32a/2, 34b/5, 37a/7, 39a/16,
40a/10, 41a/5, 42a/19, 51b/7, 52b/13,
54a/16, 58a/17, 60a/3, 60b/12,
66a/12, 67a/2, 70b/5, 72b/16, 73a/1,
74a/11, 76a/16, 78a/6, 88a/16,
90b/14, 92a/1, 93a/13

o.-dığıçün 57b/1

o.-dığımız 27a/1

o.-dığın 20b/17, 20b/4, 26b/5,
27a/16, 28a/3, 38b/18

o.-dığına 23a/17, 25b/12,
40b/18, 58b/3, 78b/12, 78b/17,
79b/15, 88b/5

o.-ında 17b/12, 60b/16

o.-ğından 46a/12, 66b/16,
68b/5

o.-ğınuğ 32a/5

o.-dıkda 37b/10, 38b/2, 74a/3

o.-dıkları 32a/12, 39b/2

o.-dıklarına 39a/5

o.-diklerinde 46b/19

o.-dılar 42b/8, 43b/6, 45b/14,
49a/15, 49b/14, 59a/8, 59b/13,
65a/17, 65b/13, 65b/9, 66b/18, 87a/8

o.-duğı 11b/3, 28b/14

o.-dugı 11b/14

o.-duğca 33b/3

o.-duğda 25b/2, 47a/11, 53a/7,
55b/5, 62b/19, 75a/1, 84b/15, 84b/8,
86b/11

o.-duğdan 13b/2, 75a/7

o.-duğları 51b/6, 53b/17,
55a/13, 56a/15, 57a/5, 57b/5, 58a/7,
70b/13

o.-duğların 48b/15

o.-duğlarına 50b/9

o.-duğlarında 24a/7, 25b/8,
56b/1, 69b/1

o.-duğlarındır 51a/9

o.-duğlarını 53b/13

o.-dur 13a/16, 14b/2, 20a/5,
32b/4, 33a/18, 36a/7, 39a/14, 48a/6,
52b/14, 60a/5, 64a/7, 64a/8, 89b/13,
90a/13, 93b/10

o.-ıcağ 36b/9, 50a/1, 60b/7,
73b/12, 82b/14, 93a/6

o.-ıncadır 73b/16, 74a/4

o.-ındı 10b/2

o.-ındığında 17a/3

o.-ındığından 14a/14

o.-ındılar 42a/14

o.-ma 42a/18

o.-madı 49b/9, 64a/17, 64a/19

o.-madığı 16a/10, 75b/3

o.-madığımız 27a/2

o.-madığına 23b/2, 27a/11

o.-madığındır 41a/14

o.-olmadıklarına 81a/15

o.-madıklarından 42a/10

o.-madum 17a/16

o.-mağa 25b/4, 49a/11,
49a/14, 93b/2

o.-mağı 38b/10

o.-mağıla 10b/5, 14a/2,
24b/16, 46a/3

o.-mağın 12b/5, 14a/6,
42a/16, 51b/7, 53b/16, 60a/1, 62a/9,
63a/5, 65a/15, 65b/11, 65b/6, 82b/1,
86a/15

o.-mağın 17a/15, 25b/14,
28a/16, 37b/2, 38b/11, 40b/12, 40b/8,

42a/2, 49b/13, 50a/10, 52b/11,
54b/18, 54b/5, 59b/12, 65b/19,
66b/12, 78a/1, 81a/11, 93a/3

o.-mağ 11b/5, 14b/10, 23b/8,
24b/3, 32b/18, 41a/17, 45a/1, 57a/19,
65a/10, 71b/7, 72a/6, 77b/16, 80b/18,
84b/4

o.-mağdan 27a/9, 78b/6

o.-mağdır 23b/13

o.-mağdur 88a/6, 93a/5

o.-maları 53b/9

o.-malarına 51a/8

o.-malarında 39b/4, 65a/1

o.-mamış 38b/5

o.-masa 14b/7, 76b/11, 85a/9

o.-ması 44b/18, 55a/10

o.-masına 39a/12

o.-masında 50a/11, 50a/3,
56b/14, 60b/19, 86b/6

o.-masıyla 55a/9

o.-mayan 54b/8, 70b/8, 71a/7,
79b/19

o.-mayanlara 88a/7

o.-mayıcak 16b/16

o.-mayup 13b/14, 13b/17,
13b/19, 13b/4, 15b/12, 16b/16,
16b/17, 22a/9, 24a/18, 32b/16,
34b/16, 38b/4, 41b/17, 42a/11,
52b/17, 57a/12, 63a/12, 73a/1, 73b/2,
80a/6, 81a/11, 85a/7, 86a/1

o.-maz 13a/3, 13a/4, 16b/17,
17a/17, 61a/13, 61a/14, 64b/8, 65a/1,
72b/11, 72b/12, 76b/12, 88a/11,
88a/11, 88a/12, 88a/9, 93a/11

o.-mazdan 47a/3

o.-mıya 14b/4

o.-mıyan 14b/14

o.-muş 36b/3, 36b/4, 36b/5,
38b/14, 50a/2, 84b/9

o.-muşdur 37a/11, 44b/7,
45a/15, 51a/17, 52a/2, 52a/4, 54a/18,
56b/11, 61a/12, 80b/8, 81b/6, 92a/19

o.-muşlardır 50b/15, 51b/9,
76b/13

o.-sa 24a/15, 40b/14, 41a/8,
50b/3, 50b/5, 52b/19, 57a/18, 72b/19,
73a/3, 73b/5

o.-sun 12b/11, 12b/17, 17b/3,
32a/17, 40b/12, 41a/10, 51a/15,
78a/1, 87b/7, 91b/4

o.-sunlar 30a/10

o.-ına 29a/3, 90b/12, 93b/3

o.-unan 11a/5, 11b/16, 14b/3,
17b/7, 18b/15, 20a/12, 23a/18, 27b/4,
28b/13, 28b/2, 33a/5, 36a/7, 38a/10,
39a/18, 46a/14, 52a/8, 53a/16, 54a/3,
55a/2, 56b/6, 61a/10, 64b/16, 66a/11,
68a/15, 68a/19, 68a/9, 69a/13,
70b/11, 75a/8, 76b/15, 76b/15,
76b/17, 76b/7, 81a/5, 86a/5, 86b/7,
87b/1, 88b/15, 89b/14, 90a/11,
90b/11, 92b/5, 93a/10

o.-unanı 68a/10

o.-unca 13a/13

o.-undı 10b/4, 19b/9, 20a/5,
30a/9, 57b/2, 62a/18, 66a/14, 72a/2

o.-dugı 21a/2, 54a/2, 57a/15,
69a/13, 88b/1, 88b/3

o.-ındığını 34a/7

o.-ındılar 65a/12

o.-ındıkda 28b/16, 33a/19

o.-ınmadandır 37b/5

o.-ınmadı 20a/3, 52a/15,
54b/6, 62a/9

o.-ınmagı 81b/8

o.-ınmagın 82b/13, 88b/10

o.-ınmagla 66b/18

o.-ınmak 12b/4, 12b/8, 45a/6,
89b/4, 89b/5, 90a/12, 90b/19, 91a/3

o.-ınmamagın 65b/7

o.-ınmayup 32a/15, 32b/10,
66a/13, 88b/12

o.-ınmaz 88a/11

o.-ınmış idi 86b/14

o.-ınmış 35a/8, 45a/9, 52a/17,
89b/5

o.-ınmışdır 52a/13, 60a/16,
78b/2, 83b/16, 92a/18

o.-unsun 72b/2
o.-unup 10b/5, 19b/8, 32b/10,
42a/3, 44b/6, 46a/10, 64b/12, 78a/11,
88a/17

o.-unur 16b/18, 22a/13, 24b/1,
25a/13, 36b/11, 37b/8, 40b/11,
43b/19, 49a/16, 60a/10, 62a/13,
63b/18, 66a/15, 66b/4, 92b/11

o.-unursa 22a/8

o.-up 13a/19, 13b/15, 14a/1,
14a/10, 14a/16, 14a/18, 14b/5, 14b/9,
15a/6, 15b/9, 16a/16, 16a/2, 18a/2,
21b/8, 23b/11, 24a/16, 25a/19, 28b/2,
29a/6, 33b/8, 34b/2, 37a/11, 38a/2,
38b/16, 39a/19, 39a/4, 39a/9, 40a/8,
41a/6, 45a/13, 45a/18, 45b/1, 45b/7,
49b/13, 50a/2, 50b/13, 50b/16,
51a/11, 52b/16, 52b/9, 55b/13,
57a/17, 60a/2, 60b/14, 60b/8, 63b/9,
64b/11, 64b/14, 65a/13, 65a/18,
65b/19, 67a/10, 69a/16, 69a/17,
70b/10, 70b/7, 71a/2, 73b/4, 74a/7,
74b/15, 75a/11, 75a/12, 75a/7, 76b/6,
78a/17, 78b/14, 78b/14, 80a/4,
80b/16, 82b/13, 82b/9, 84a/2, 84a/7,
84b/13, 84b/14, 84b/6, 84b/6, 85a/18,
85a/4, 85b/9, 86a/17, 86a/3, 86b/1,
87a/1, 87a/6, 87b/2, 88a/10, 91b/9,
93a/10, 93a/8, 93b/4

o.-ur 12a/5, 13a/2, 13a/8,
13b/10, 14a/11, 15a/16, 15b/6,
22a/15, 24a/11, 25b/18, 26b/12,
26b/14, 27b/1, 28b/18, 33a/2, 36b/10,
36b/15, 36b/6, 36b/8, 39b/6, 41a/15,
41a/8, 44a/11, 44b/11, 44b/14,
44b/16, 44b/18, 45a/1, 45a/5, 49b/3,
50b/1, 50b/1, 50b/19, 50b/4, 51a/18,
54b/2, 57a/13, 58a/18, 60b/2, 61a/9,
64b/2, 67a/8, 68b/11, 72a/7, 72b/11,
72b/14, 73a/5, 73b/14, 75a/13,
75a/17, 76a/10, 76a/14, 82a/12,
85a/15, 85a/18, 85a/19, 87b/2,
89b/18, 90b/19, 91a/4, 92b/10,
92b/12, 93a/14

o.-urda 73a/5

o.-ursız 81b/2

on: On.

o. 30a/2, 36b/7, 50a/5, 60b/2,
81a/18, 81a/19, 81a/19, 91b/9,
o. 36b/6

o.+ar 81b/12

o: (zm.) Tekil üçüncü şahıs zamiri.

o.+na 42a/6

o.+un 51a/16

o.+uñ 50a/6

o.+ña göre 41a/8

an: O.

a.+da 18b/16, 77b/7

a.+dan 75b/14, 76b/2, 89b/1

a.+la 11b/14, 84a/11

a.+lar 12b/7, 15a/18, 15b/16,
38a/19, 40b/6, 42a/14, 46a/7, 49b/6,
52a/3, 59a/17, 59b/2, 64b/12, 70a/15,
70a/16, 70a/18, 70a/5, 93b/9

a.+lara 12b/6, 68b/3

a. +lardan 39a/17, 40b/7,
83b/10, 83b/12, 83b/9, 91a/11,
91a/13, 91a/14

a.+ları 68a/1

a.+laruñ 16b/2, 40b/14,
66b/11, 66b/16, 69a/2, 81b/1

anuñ: Onun

a. 20a/13, 41a/7, 44b/4, 48a/6,
52b/16, 59a/3, 67a/15, 73b/14,
83a/17, 83b/3

aña: Ona.

a. 17a/12, 22a/9, 40b/9, 42b/9,
43b/19, 47a/18, 52b/6, 57a/18,
66b/14, 66b/8, 72a/8, 73b/15, 74a/3,
76a/10, 76a/18, 88b/4, 89b/7

orta: Başlangıçla sondan veya
etraftaki yerlerden aynı uzaklıkta
kabul edilen yer:

o.+sında 88a/9, 92b/8

o. 53b/7

otur-: Oturmak

o.-dılar 56b/2

o.-duk 48a/17

o.-mazdılar 56a/18

o.-urlar 56a/11

otuz: Otuz.

o. 45a/11, 81a/2, 81a/3, 81b/8,
82a/8

oyna-: Oynamak.

o.-rlar 48a/5

o.-şup 48a/4

Ö

öl-: Hayâtı sona ermek, yaşamaz olmak, can vermek, vefat etmek

ö.-dük 15a/12

ö.-dürdi 63a/9, 63b/5

ö.-dürmişdi 63b/4

ö. 45a/3, 45b/10, 48b/14,
49a/9, 50a/13

‘ömr (Ar.): Yaşama veya var olma süresi, bir şeyin yaşadığı müddet, hayat.

‘ö. 48a/18

ört-: Korumak, gizlemek veya görünmez duruma getirmek için üstüne bir şey koymak, örtülü duruma getirmek.

ö.-meyüp 56a/18

öv-: Övmek.

ö.-diyse 23b/16

öyle: Ona benzer, onun gibi.

ö. 15a/14, 24b/4, 54b/12,
73a/5

‘özr (Ar.): Yanlış, hatâlı bir davranışın elde olmadan veya mecbur kalındığı için yapıldığını bildirmek ve hoş görülmesini istemek üzere öne sürülen sebep, mâzeret.

‘ö.+ü 14a/9

ö.+ini 82b/1

P

pâdişâh (Far.): Büyük hükümdar.

p.+ı 34a/4

pâk (Far.): Temiz.

p. 42a/1, 46a/6, 66b/3, 93b/10

p.+larına 66b/11, 66b/3

pâyân (Far.): Son, nihâyet.

p. 92a/18, 92b/7

p.+larında 83b/14

perhîz (Far.): Bâzı dinlerde nefsi körletmek için yiyecek ve içeceklerde belli bir süre için yapılan kısıtlama.

p. 75b/2

perîşan (Far.): Dağınık, düzensiz, karmakarışık.

p. 25b/4, 55b/7

pertev (Far.): Işık, parlaklık.

p.+iyle 13b/19, 14a/1

pesend (Far.): Beğenme, seçme, takdir.

p. 93b/8

pesendîde (Far.): Beğenilmiş, seçilmiş.

p.+ide 45a/9, 51b/10, 64b/13,
83a/13

p.-i cemîleleriyle 40b/19

p.+si 40b/17

peygâmbër (Far.): Allah tarafından emirlerini kullarına bildirmekle görevlendirilmiş kimse, Tanrı elçisi, nebî, resul.

p. 44a/15

p.+lerinden 62b/1

pezîr (Far.): Sonuna geldiği kelimelere “kabul eden, kabul edebilecek olan, alan” anlamı katarak Farsça usûlüyle birleşik sıfatlar yapar
p. 62a/19

pîr (Fars): Yaşlı, ihtiyar kimse. Bir târikatın kurucusu.

p. 70a/13, 70a/14, 83b/8, 91a/10

p.+imiz 70a/19

pür (Far.): Dolu.

p.-envarlarında 32a/8

p.-envarlarından 23a/14

p.-esrâr 23a/14

R

rabb (Ar.): Bütün mahlûkâtı yetiştiren, kayıran, besleyen, terbiye eden Cenâbıhak, Allah, Tanrı.

r. 11a/8, 25b/14, 41a/2, 62b/3, 62b/6

r.-i fâ‘iz 20a/7

r.-i vehhâb 75a/4

r.-i kerîm 93a/5

r.+imi 24a/9

r.+iñize 93a/8

rabbânî (Ar.): Rabla ilgili, Allah’a âit, ilâhî.

r. 61b/11, 69a/15, 74a/8, 75a/11, 77b/7

r.+yye 28b/15, 39b/19

r.+yyede 74b/6

r.+iyyenün 88a/8

r.+yyesine 76a/1

r.+yyete 61b/9

rabbe’l-‘âlemîn (Ar.): Alemlerin rabbi.

r.11b/19

r.+imi 24a/9

r.+iñize 93a/8

rağbet (Ar.): İstek, arzu, alâka, meyil, teveccüh.

r. 71b/5

râğıb (Ar.): İstekli, isteyen.

r. 64a/14

r.-ı şîfât 29a/11

r.+anun 83a/3

râh (Far.): Yol.

r.-ı Hâk 85a/1, 85a/11

râhat (Ar.): Üzüntüsüz ve sıkıntısız olma durumu, huzur.

r. 53a/1

r.+dan 67a/8

r.-ı cânda 74a/18

r.+ı 88a/3

rahman (Ar.): “Kâfir-mümin ayırmadan yarattığı bütün varlıklara merhamet eden, nîmet veren” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah’ın en güzel isimlerinden)dır.

r. 26a/7, 32b/2, 35a/6, 55a/9, 70a/3, 84a/13, 88a/5

r.+a 54b/1

r.+dır 68a/7

r.+î 90b/8

rahmet (Ar.): Allah’ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi.

r.+i 76b/18

rahmetu'llāh (Ar.): Allāh'ın rahmet ettiği, esirgediği, koruduğu.

r. 16a/18, 16a/19, 55b/19

rağş (Ar.): Genellikle mûsikî eşliğinde ayakta yapılan, çeşitli âhenkli hareketler dizisi, oyun, dans.

r. 48a/4

rām (Far.): İtâat eden, boyun eğen.

r. 85a/19

ramazān (Ar.): Arabî ayların şâban ve şevval arasında kalan ve devâmı boyunca oruç tutulan dokuzuncu ayı.

r.+ı şerîf 49a/1

raşad (Ar.): Gözetleme, tarassut etme.

r. 11b/8

rāşid (Ar.): Doğru yola giden, hak yolu kabul eden (kimse).

r.+in 40b/5, 70a/11

r.+iniñ 40b/17

rā'î (Ar.): Gören, görücü, bakan.

r. 72a/5, 89b/1

rāyiha (Ar.): Güzel koku.

r.+y1 tayyibe-i rûhāniyye
67a/8

rāzî (Ar.): Kabul eden, uygun bulup benimseyen, olana boyun eğip rızâ gösteren.

r. 64a/9

raziya'llāhu (Ar.): Allāh ondan razı olsun.

r. 38a/12, 65b/3, 16a/11,
20a/17, 20b/13, 21a/16, 22a/3,
38a/17, 38b/8, 39a/3, 40b/4, 41a/10,

41a/3, 41b/13, 41b/18, 43b/6, 43b/8,
44a/12, 44b/13, 45b/19, 45b/3, 46a/5,
46b/11, 46b/17, 46b/7, 47a/19, 47a/2,
48a/15, 48a/19, 49a/2, 49b/12, 50a/5,
51a/3, 52b/1, 52b/2, 52b/6, 52b/8,
53b/7, 55b/6, 55b/8, 56a/14, 56a/19,
56a/4, 56a/9, 56b/3, 57a/7, 57a/8,
58a/10, 58b/10, 59b/6, 60b/14,
65a/13, 66a/16, 66a/2, 66b/9, 67a/13,
67a/3, 80b/2, 81a/6, 88b/8, 89a/4

rāziyye (Ar.): Boyun eğen, kabul eden, rıza gösteren.

r. 86a/18

redd (Ar.): Kabul etmeme, geri çevirme.

r. 48a/14

re'fet (Ar.): Merhamet etme, acıma, esirgeme.

r.+dür 85a/17

refi'ü's-şān (Ar.): Yüce, yüksek.

r. 37b/2

remz (Ar.): Bir şeyi akla getiren, o şeye delâlet eden nesne, işâret, resim, harf, kısaltma vb., sembol.

r. 13a/14, 23b/2, 71b/3,
78b/15

r.-i işâret 27b/17

resûl (Ar.): Peygamber, nebî.

r. 67a/10

r.+e 35a/8

r.+umuzda 36a/3

r.+ehu 45a/16

r.-i ekrem 15a/18, 21b/18,
22a/7, 22b/9, 40a/14, 54b/10, 55b/1,
56a/3, 57b/6, 66b/1, 67a/16, 68b/4,
68b/10, 88a/2, 88b/6

r.-i kerîm 21a/10

r.-i en'âm 22a/15

r.-i Hudā 65b/16
r.-i muhtār 69a/7
r.+ın 59a/6

resūlu'llāh (Ar.): Allāh'ın resūlü.

r. 34a/5, 36b/13, 38a/1, 38a/9,
38b/1, 38b/11, 38b/17, 38b/5, 38b/8,
39b/7, 40b/3, 42b/2, 43a/10, 45a/11,
45b/12, 46b/19, 47a/13, 47a/9,
48a/16, 48a/19, 48a/5, 48a/6, 48b/3,
48b/5, 48b/8, 56b/13, 56b/4, 57b/15,
57b/16, 59a/10, 66b/19, 67a/2, 78a/2,
81a/13, 81a/7

r.+a 38b/3, 39b/17

r.+da 47a/3

r.+dan 44b/15

r.+uñ 36b/6, 48a/15, 51b/3,
55a/8, 56b/10, 72a/15

reşād (Ar.): Doğru yola girme, hak
yolunda yürüme.

r.+î 73a/17

revā (Far.): Lâyık, uygun, yerinde,
münâsip.

r. 38b/10, 38b/19

rızā (Ar.): Râzı olma, kalben hoş
görüp kabul etme, kolaylıkla
benimseme, karşı koymama.

r. 62a/11, 64b/4, 64b/8,
65a/16, 74b/14, 85b/13

r.+ı 65a/15

r.+ı 10b/11

rıza'u'llāh (Ar.): Allāh'ın rızası.

r. 67a/18

r.+dur 17b/19

rızķ (Ar.): Allah tarafından herkese
takdir edilen nîmet.

r.+ını 46a/19

ri'āyet (Ar.): Saygı, sayma, itibar.

r. 65a/4

r.-i sec'î 57a/1

r.+i 44b/3

ricā' (Ar.): Dilek, istek.

r. 12a/15, 12a/19, 59a/9,
84a/12

r.+sına 12b/8, 26a/7, 27a/12,
45b/1, 71b/12, 72a/19

ricālu'llāh (Ar.): Kim oldukları
yalnız Allah tarafından bilinen
mânevî kuvvet ve kudret sâhibi
evliyâ, ricâl-i gayb, hak erenler.

r. 13b/10

risāle (Ar.): Genellikle belli bir
konuda yazılmış küçük kitap, broşür.

r. 36a/4, 86b/13

r.+hu 74b/2

r.+mizde 75b/7, 91a/7

r.+miziñ 50b/2

rivāyât (Ar.): Rivâyetler.

r. 66a/11

rivâyet: Bkz. rivāyât.

r. 32a/10, 36b/11, 37b/8,
40b/11, 40b/18, 43a/12, 48a/16,
49b/16, 51a/19, 51a/9, 59b/4, 60a/10,
60b/19, 63b/18, 66a/15, 66b/4,
81b/11, 81b/4, 93b/5

r.+i 60a/14, 65b/4

r.+ de 56b/5, 56b/7

r.+inde 56a/9, 58b/11, 67a/13,
68a/2, 88b/8, 89a/4, 89a/8

r.+iyle 46b/11, 54a/3

r.+le 58a/11, 61a/5

riyâset (Ar.): Reislik, başkanlık.

r. 87b/14

rubūbiyyet (Ar.): Rab olma durumu, Tanrılık.

r. 12b/14, 20a/3

r.+i 82a/18

r.+ine 16a/8

rūḥ (Ar.): İnsan ve hayvanda vücûdu canlı kılan, bilen, duyan ve idrak eden hayat gücü, hayat cevheri, can.

r. 37a/19, 71b/1, 73b/17, 74a/11, 74b/13, 90b/7

r.+ı 40a/7, 45a/8, 72b/18, 83a/18, 83a/18, 83a/19, 84b/11, 84b/16, 85b/7, 87a/4

r.+u 72b/16

r.+a 12a/4, 79a/9

r.+da 79a/3

r.+dan 88b/9

r.+dur 83a/17

r.+en 23a/16

r.+ı 24a/12, 73b/5

r.+iyye 14a/6, 72b/14, 79b/10, 88b/17

r.+iyyelerinden 59b/18

r.+iyyesiyle 63a/11

r.+una 24a/17, 75b/4

r.+unda 79b/5, 85b/19

r.+uḥ 83b/1

rūḥānī (Ar.): Ruhla ilgili, ruha âit.

r. 73a/12, 73a/17, 73a/3, 73b/19, 73b/6, 74a/8, 74b/1, 75a/11, 75a/2, 93a/18, 93b/2

r.+nūḥ 73b/10

r.+ye 73a/14

rūḥāniyyet (Ar.): Ruhla ilgili.

r. 73a/13, 73a/4, 75b/19, 79a/3, 86a/15, 89b/10

r.+leri 67a/9

r.+e 39b/19

Rum: Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde oturanlara verilen isim.

r. 69a/8, 70a/7

r.+a 69b/12, 70a/10, 70a/6

r.+da 69b/2

r.+ı 69b/15

r.+uḥ 69a/17

rumuz (Ar.): Remiz, sembol.

r. 83a/7, 90b/5

r.-ı esrâr-ı evliyâyâ 87a/9

r.+ı 88a/13

rumûzât (Ar.): Rumuzlar.

r.-ı esrâriyye 91a/2

ru'yâ (Ar.): Uyku sırasında zihinde beliren görüntülerin bütünü, görülen hayaller dizisi, düş.

r. 83a/5, 83b/18, 88a/2, 88b/14, 88b/15, 89a/17, 89a/18, 89b/3, 90b/2, 92b/19

r.+da 88b/12

r.+nuḥ 86a/5, 90b/13

r.+sında 90a/14

r.+sıyla 86a/12

r.+ya 86a/19

r.+yı şâdıka 86a/10

r.-yı hüsne 88b/2

r.-yı rūḥāniyye 89b/10

rûz (Far.): Gün, gündüz.

r.+uḥ 11b/13

rücû' (Ar.): Dönme, geri dönüş.

r. 43b/13, 43b/18, 77a/14, 80a/17, 80b/18

rükû' (Ar.): Öne doğru eğilme, eğilerek saygı gösterme.

r.+da 65a/18

S

sa'âdet (Ar.): Mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama, mutluluk, bahtiyarlık.

s. 87a/5

s.-i sermediyye 77a/13

s.+i 57a/4

s.+uñ 60a/3

sā'at (Ar.): Gece ile gündüzden meydana gelen bir günün yirmi dördte birine eşit olan altmış dakikalık zaman birimi.

s. 37b/12

s.+de 43a/18

s.+inde 43a/15

s.+uñ 36b/13

şabāh (Ar.): Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri.

ş. 75a/2, 81b/19, 82a/13

ş.+da 59a/8

sābık (Ar.): Zaman bakımından geride kalan, geçen, geçmiş, önceki, evvelki.

s. 27b/17

şābit (Ar.): Yerinde duran, yer değiştirmeyen, durağa

ş. 12b/14, 24a/19, 27b/7, 29a/14, 54b/17, 58a/17, 58a/8, 60a/5, 65b/6, 70b/3n.

şabr (Ar.): Katlanılması zor olan haksızlık, sıkıntı, acı, hastalık, yoksulluk, felâket vb. durumlar karşısında umutsuzluğa kapılmayıp şikâyet etmeden, sızlanmadan dayanma, tahammül gösterme.

ş. 74b/10, 76a/3

ş.+ı 74b/11

şad (Far.): Yüz sayısı, 100.

ş. 58b/10, 75b/12

şadā (Far.): Ses, âvaz.

ş. 88a/12

şadākāt (Ar.): Kendisine iyilik edene, lutufta bulunup koruyana minnet ve şükran duyguları ile bağlanma, bu bağlılığa yakışır şekilde davranma, hâinlik ve döneçlik etmeme, vefâkarlık gösterme.

ş. 85a/10, 85b/6, 86a/1

ş.+leri 52b/11

ş.+uñ 17b/15

şāded (Ar.): Üzerinde konuşulan konu, asıl mevzû.

s.+inde 16a/18, 18a/18 44a/2, 60b/1, 68a/1

şādık (Ar.): Dostluğunda samîmî ve vefâlı olan, dostluk bağlarının gerektirdiği vefâyı gösteren, sadâkatli (kimse).

ş. 52a/19, 68b/2, 74a/3

ş.+ı 13a/2

ş.+a 72b/11, 72b/12, 86a/10, 86a/3, 89b/12

ş.+an 76b/5, 82b/10

ş.+anuñ 83a/2

ş.+lar 13a/9

ş.+lara 23a/15, 70a/4

ş.+ları 54a/14, 54b/3, 69b/15

ş.+uñ 73b/1

şadır (Ar.): Göğüs, sîne.

ş. 40b/8, 85a/9

şadr: Bkz. şadır.

ş. 12a/7, 34

s.+ı 34b/15, 57b/19

s.+ında 60b/1

şafā (Ar.): Gönül şenliği, huzur, kedersizlik.

ş. 38a/5, 70a/2, 85a/3

ş.+bağışlarına 46b/13

ş.+yı 36b/11, 69b/16

ş.+lar 39a/5

s.+sından 49a/6

s.+ya 28b/17, 73b/1

şâfi (Ar.): Temiz, hâlis, saf.

ş. 14b/10, 65b/17, 65b/8,
76a/4

şâgır: Sağır.

ş. 49a/16

şahâbe (Ar.): Hz. Muhammed'in
sohbetinde bulunmuş olan
müslümanlar, sahâbîler.

ş. 81a/7

ş.+ye 81b/3

şahâ'if (Ar.): Sahîfeler, sayfalar.

s.+de 32b/18

şâhib (Ar.): Bir şeyin mülkiyetini ve
o şeyi istediği gibi kullanabilme
hakkını elinde bulunduran kimse,
mâlik.

ş. 63a/16, 93b/18

ş.-i mürşâdu'l-ibādü's-
sâlikîn 34b/7

ş.-i tevâriyye 64a/15

ş.+i 56a/2, 67b/3

ş.+ine 63b/2

şâhibü'd-dünyâ (Ar.): Dünya'nın
sahibi.

ş. 53b/17

şâhibü'l-cûd (Ar.): Cömertlik sahibi.

ş. 27a/10

şâhibü'l-iktidâr (Ar.): Güç sahibi.

ş.-iktidar 53b/15

[=2]

şahîh (Ar.): Yalan veya hayal ürünü
olmayan, gerçek, doğru.

ş. 43a/12, 44a/17, 65b/1,
70b/17, 77b/19

ş.-i mübîn 27b/7

ş.+a 21b/16, 40a/7, 60a/15,
60b/19, 65b/4, 66a/12, 92a/13

ş.+ay 72b/14

ş.+ada 12b/5

ş.+aya 69b/6

ş.+de 41a/10, 42a/7

ş.+den 58a/9

ş.+dür 32a/6, 44a/10, 55a/6,
56a/7, 57a/19, 80b/1

ş.+e 43a/5, 52a/13

ş.+i 28b/4, 29a/14

ş.+lerüñ 50a/13

şahrâ' (Ar.): Çöl.

ş.-yı 'âlem 87b/5

ş.-yı kebîr 92b/8

ş.+sına 84a/7

sâ'ir (Ar.): Başka, diğer, öteki, öbür.

s. 26b/18, 33b/7, 34a/2, 34a/6,
39a/7, 45b/14, 45b/9, 50a/19, 55a/9,
64a/19, 65b/9, 70a/8, 71a/7, 80a/4,
82a/14

sakın-: Sakınmak.

s.-up 14b/3

sâkiť (Ar.): Düşen, düşmüş.

s. 15a/13

sâkin (Ar.): Yerinde duran,
hareketsiz.

s. 33a/12, 33a/15, 85a/4

şalâbet (Ar.): Katılık, sertlik.

ş. 48b/16

ş.+lerdir 46b/4

şalāh (Ar.): İyi duruma gelme, düzelme, iyileşme, iyi olma.
ş. 84a/2, 85a/2, 85b/10

şalavāt (Ar.): Namazlar, sālātlar.
ş. 40a/10, 40a/8, 42a/3, 42a/4, 65a/18

ş.-ı ferā'izūn 37b/8,
ş.-ı fārīza 81a/18
ş.-ı fecr 81b/13
ş.-ı faḥr 82a/5
s.+da 81a/2

şālih (Ar.): Elverişli, uygun, yarar, iyi.

ş. 41a/12, 84a/1, 84a/17, 84a/2, 84a/4
ş.+a 37b/6, 39a/4
ş.+ayı 88b/3
ş.+ada 27a/11
ş.+dandur 25a/8
ş.+aları 54b/2
ş.+larında 17b/15
ş.+ayı 27a/8
ş.+den 26a/3, 88b/2
ş.+i 41a/13, 41a/15

sālik (Ar.): Bir yola girmiş olan, bir yol tutup onu tākıp eden kimse.

s. 23a/14, 73b/17, 75b/3, 76a/6, 88a/16
s.+ān 82b/10
s.+e 28b/11
s.+in 78a/19
s.+leri 14a/12
s.+ün 88a/19
s.-i ilā'llāh 12a/9, 71b/1, 76b/1
s.-i 'āşık 70a/4, 73b/1

salṭanat (Ar.): Hükümdarlık, sultanlık.

s. 25a/14
s.-i 'uзмāsı 82a/18

şamed (Ar.): Sahiplik.
s.+iyye 13a/7

sancak: Sancak, bayrak.
s. 59a/10

şāni' (Ar.): İkinci.

ş. 56b/7
ş.+yi 42b/1
ş.+ye 13b/16, 14b/8, 14b/7, 48b/11
ş.+yi 23a/8

şarāḥat (Ar.): Tam ve kesin biçimde belirli olma durumu, açıklık.
ş.+i sābit 58a/17

şarf (Ar.): Harcama, masraf etme.
ş. 13b/5, 88a/12
ş.-ı tefsīr 20b/11, 20b/5
ş.-ı 'atıf 20b/6

şariḥ (Ar.): Açık, belirgin, vāzıh, āşikār.

ş. 22b/8, 32a/6, 33b/1, 39b/11, 43a/5, 44a/10, 55a/6, 55b/14, 56a/7, 58a/16, 77b/9
ş.+a 65b/4
ş.+dir 44a/14
ş.+dür 24a/4, 40b/2, 41a/7, 46b/10, 79b/15
ş. +edür 40b/18

saṭḥ (Ar.): Bir şeyin dışında görünen tarafı, yüzü.
s.+ına 32a/5

şavāb (Ar.): Doğruluk.
ş.+dan 81a/14

şavt (Ar.): Ses, sedā.
ş. 48a/18, 48a/19

ş.-ı a' lā 37b/4, 38a/4, 46b/14,
47a/6, 48a/17
ş.+ıyla 41a/4

sāye (Far.): Gölge.
s.+i 53a/12

şayfa (Ar.): Bir defter veya kitap
yaprağının iki yüzünden her biri.
s.+sıyla 72a/14

seb'a (Ar.): Yedi.
s. 72b/9
s.+da 28b/11

sibāk (Ar.): Bir şeyin öncesi,
kendinden önce olanı, geçmişi, üst
tarafı.
s. 65a/3

sebāt (Ar.): Karârından ve sözünden
dönmemeye, bir iş veya davranışta azim
ve kararlılık gösterme.
s. 27a/5, 87b/14

sebeb (Ar.): Bir şeyin olmasına yol
açan şey, durum yâhut kimse, neden,
bâis, âmil.

s. 28b/14, 28b/18, 43a/9,
53b/13, 54a/15, 54b/2, 56b/11, 68a/6,
69a/6, 74a/14, 76a/12, 92b/6, 93a/8
s.+den 16a/5, 51b/8, 74a/11,
78a/6

s.-i duḥūl-i cennet 23a/10,
s.-i niẓām-ı ' âlem 53a/13,
s.-i virdi 56a/1, 56a/8,
s.-i imān 68a/13,
s.-i ḡufrān 84a/13
s.+iyle 45b/11, 85a/14

sebt (Ar.): Yazma, kaydetme.
s. 69b/9

sebuk (Far.): Ağırılığı az olan, hafif.

s.-ı şerī' at 84b/10

sec' (Ar.): Nesir içindeki kâfiye.

s.-i belîğ 78a/11

seccāde (Ar.): Üzerinde bir kişinin
namaz kılacağı büyüklükte, halı,
kilim, kumaş, hasır vb. inden
yapılmış, daha çok dikdörtgen
biçimindeki yaygı, namazlık.

s.-i ḥazret-i sulṭān 35a/2

sec'i: Bkz sec'.

s. 44b/3, 57a/1
s.+ne 65a/4

sedd (Ar.): Toprak kaymasını, suyun
akıp yayılmasını önlemek için yapılan
kalın duvar.

s.+i 79a/19

sedid (Ar.): Doğru, mākul.
s.+e 91a/17

sefer (Ar.): Yolculuk, seyahat.

s. 42a/2
s.+e 73a/1

segirt-: Çabuk çabuk veya sıçrayarak
bir yere doğru koşar gibi yürümek,
hızlı hızlı gitmek, seğırtmek.

s.-üp 49a/17, 49a/18
s.-ürsin 49b/2

seḥāvet (Ar.): Cömertlik, el açıklığı.
s. 52b/10

sehī (Far.): Doğru, düzgün, fidan gibi
boy.

s. 53b/16, 65b/11, 65b/7

saḥḥ (Ar.): Döverek ezme, dövme,
ezme.

s. 74b/16

sa'y (Ar.): Çalışma, çalışıp çabalama, emek sarfetme, ceht.

s. 86b/9

s.-yi belîğ 49b/5

selâmet (Ar.): Ruh ve beden yönünden sağlıklı olma, esenlik.

s.+i 72b/14

selâşe (Ar.): Üç.

s. 77b/14, 77b/18

s.+ye 72b/10, 72b/10

selâtin (Ar.): Sultanlar, pâdişahlar.

s. 76b/3

s.-i ' Osmâniyye 69a/8

semâ' (Ar.): Göğün görünen yüzeyi, gökyüzü.

s.+dan 38a/2

s.+ı kebâbesin 74b/12

semi' (Ar.): Duyma, işitme.

s. 71b/15

sen: Tekil ikinci şahıs.

s. 12a/1, 62b/5, 62b/6

senâ (Ar.): Övme, övüş, medih.

s.+lar 63b/9

s.+nı 25a/19

s.+sın 34a/7

seniyye (Ar.): Kesici ön dört diş verilen ad.

s.+ye 55a/14

ser (Far.): Baş, kafa.

s. 83b/6

s. 91a/8

serâ (Ar.): Toprak.

s.+y1 87b/8, 87b/9

serâ'ir (Ar.): Saklanıp gizlenen şeyler, sırlar.

s. 86b/4

serîr (Ar.): Taht.

s. 56a/10, 87b/16

sermedî (Ar.): Sonsuz, ölümsüz, ebedî, bâkî.

s.+yeye 77a/14

serriyye (Ar.): Düşman üzerine gönderilen, seçkin askerlerden oluşmuş küçük süvârî birliği.

s. 24a/16

setr (Ar.): Gizleme, örtme, kapama.

s. 11a/1, 79b/11

s.-i ' ayb 12a/6

s.-i enîsi 23b/5

s.-i hâl-i ' uyûb 82b/12

s.+i 79b/14

s.+inde 79b/10

settâr (Ar.): Kullarının hatâ, kusur, ayıp ve günahlarını örten, bağışlayan” anlamında Allah için kullanılır.

s. 10b/6, 10b/6, 10b/9

s.+dan 82b/7

s.+ı 11a/3

şevâb (Ar.): İyi ve güzel davranışlar karşılığında Allah tarafından verilen mükâfat.

s. 41a/16

sev-: Sevmek.

s.-dügünden 68b/12

s.-er 59a/6, 59a/7

sevgili: Sevgi duyulan, kendisine sevgi beslenen.

s. 41a/9

s.-mek 54b/16, 68b/3

sevķ (Ar.): Önüne katıp bir yöne, bir yere doğru sürme, sürüp götürme.

s.+ine 74b/3

seyfu'llāh (Ar.): Allāh'ın kılıcı.

s. 60b/3

seyr (Ar.): Yürüyüş, yürüme, gidiş.

s. 72b/19

s.-i ilā'llāh 72b/3, 72b/4

s.-i ma'a'llāha 72b/5, 72b/5, 72b/5, 72b/5

s.-i 'ani'llāh 72b/6, 72b/6, 72b/6

s.+inden 90a/8

s.+ine 90a/8

seyyi'āt (Ar.): Kötülükler, fenâlıklar.

s. 12a/8

seyyid (Ar.): Efendi, önder, reis.

s. 10b/7, 31a/14, 32b/1, 39a/14, 69b/19, 72a/2, 91a/9

seyyidü'l-beşer (Ar.): İnsanların efendisi.

s. 19b/9

seyyidü's-sedāt (Ar.): Doğruluk, dürüstlük.

s. 65b/19

sezā (Ar.): Yaraşır, lāyık, sezāvar.

s. 16a/9, 25a/6, 25b/16, 54a/18, 66b/18, 82a/19

şibyān (Ar.): Reşit olmamış çocuklar, küçük çocuklar, sübyan.

s. 48a/18

şiddik (Ar.): Özü sözü doğru olan, asla yalan söylemeyen, sözünün eri, çok doğru, pek sâdik.

s. 38b/17, 38b/5, 39a/8, 39b/2, 41b/13, 42a/14, 43b/5

s.+a 42a/17, 42a/4, 43b/8

s.+dır 43a/7

şidk (Ar.): Doğruluk, gerçeklik.

s. 74b/8, 85b/2, 87a/3, 87b/11

s.+a 50a/18

s.+ı 50a/17

s.-ı niyet 39b/1

s.-ı mücâhede 88a/6

s.+ına 28a/6

s.+la 25b/18, 36b/12, 40b/6

şıfat (Ar.): Bir kimse veya şeyin sâhip olduğu nitelik, ona âit olan özellik, hal ve vasıf.

ş. 10b/18, 13b/9, 14a/16, 23b/11, 29a/11, 29a/3, 29a/7, 30a/11, 33b/8, 34a/10, 36b/18, 38a/4, 41a/2, 41a/4, 42a/5, 57a/18, 60b/3, 67a/19, 76a/7, 76a/8, 76b/7, 77b/15, 82a/17, 86a/16, 86a/7, 86b/15

ş.+a 13b/4, 20b/15, 21a/3, 28b/9, 41a/2, 75b/17, 93a/4

ş.+da 44a/8

ş.+dan 43b/16

ş.-ı müdebbirün bi-ḥasebi'l-lügat 11a/15

ş.-ı kāmile 11a/19, 55b/13, 64b/18

ş.-ı Cemilün 11b/11

ş.-ı settâriyyetle 12a/13

ş.-ı ulûhiyyet 12a/15

ş.-ı rubûbiyyet 12b/14, 16a/8

ş.-ı ḥaḳḳ 22a/10

ş.-ı 'acz-i nâsda 25b/11

ş.-ı 'acz 26b/4

ş.-ı tefrîd 27b/16

ş.-ı ḥamîde 37a/1, 39b/18, 43a/7, 43b/9, 45a/3, 45a/8, 49a/9,

50a/13, 51b/10, 52b/4, 54a/18,
55a/17, 55b/11, 57a/2, 59b/13, 60b/1,
60b/16, 65b/9, 67b/4, 71a/16, 75b/19,
79b/2, 86a/18

ş.-ı celîle-i rabbâniyye 39b/19

ş.-ı -ı cemîle-i haqqânîlerinde

40a/1, 40b/18

ş.-ı kemâllerin 40a/1

ş.-ı kirâmıyla 44a/13

ş.-ı evvâbîn 44b/12

ş.-ı ma' neviyye 45a/4

ş.-ı şûriyye 45a/5

ş.-ı pesendîde 45a/9, 64b/13

ş.-ı cemîle 49a/15, 66a/11

ş.-ı 'aliyye 58a/5, 58b/5,

59b/15, 60a/4, 65a/5

ş.-ı 'azîze 59b/16

ş.-ı 'âlîleri 60a/19

ş.-ı ğaẓab 63b/3

ş.-ı resûl-i Hudâ 65b/16

ş.-ı pāk 66b/3

ş.-ı memdûha 67a/17

ş.-ı rabbâniyye 74b/6

ş.-ı zemîme 75b/18, 75b/5,

79a/14, 79a/18, 85b/16, 86b/12,

86b/19, 92b/19, 93b/11, 93b/12

ş.-ı hakîme 80b/5

ş.-ı mergûbe 82b/9

ş.-ı heft 86b/16

ş.-ı nefsanîyye 88b/17

ş.+ı 30a/4, 65a/2, 75b/11,

75b/9, 85b/4

ş.+ın 59a/4, 88a/5

ş.+ında 26a/18

ş.+ıyla 59b/12, 60a/15, 75a/5

ş.+iyye 23a/11

ş.+la 44b/13, 74a/4, 82b/13

ş.+landı 32a/1

ş.+larında 84a/5

şifātu 'llāh (Ar.): Allāh'ın sıfatları.

s. 34b/3

s.+a 22a/14

s.+uñ 41b/8, 55b/14, 64b/15

şihhat (Ar.): Sağlık, esenlik, âfiyet.

s.-ı melâmet 78a/2

s.+i 76a/10

s.+ine 77b/9

sırr (Ar.): Bilinmesi, duyulması, açığa
vurulması istenmeyen, gizli tutulan
şey.

s. 20a/3, 86b/5

s.+a 71a/10

s.-ı aḥfāya 24a/14,

s.-ı a' lāları 60a/1

s.-ı ilāhi 61b/9, 63b/7

s.-ı hikmet 64a/14

s.-ı rāzīyānesin 74b/13

s.-ı ḥafī 88b/9

şığa (Ar.): Kip

ş+sı 16a/6

ş.+sıyla 26b/8, 27b/18, 27b/18

ş.-i mübālağa 43a/9

ş.-yı 10b/3

silsile (Ar.): Birbirine bağlı yâhut
biriyle ilgili şeylerin art arda veya
yan yana dizilerek meydana getirdiği
sıra, dizi.

s. 91a/17

s.+yi 69b/18, 83b/16

s.+miz 70a/12

s.+sinde 72a/3

sināmeki (Ar.): Baklagillerden, sıcak
bölgelerde yetişen, yaprağı müşhil
olarak kullanılan, sarı çiçekli, otsu
veya ağaçsı bitki

s.+sin 74b/9

sîne (Far.): Göğüs, bağır, sadr.

s.-i börgine 25b/1

sîret (Ar.): Bir kimsenin ahlâkı, seciyesi, karakteri, dışa akseden davranışı.

s.+de 72b/3

siyâdet (Ar.): Efendilik, beylik.

s.+ı 60b/10

s.+i 60a/2, 87b/15

siz: Çoğul ikinci şahıs.

s. 88a/12

s.+ler 47a/17, 81b/1

s.+ün 38b/17, 38b/9

şoḥbet (Ar.): İki veya daha çok kimse arasında karşılıklı olarak dostça, arkadaşça yapılan konuşma, hasbihal, musâhabe.

ş.-i kâmile 72b/13

soḡra: İçinde bulunulan veya bahsedilen ânın daha ilerisindeki bir zamanda, bilâhare.

s. 12a/19, 13a/10, 13b/2, 16a/13, 16b/19, 16b/2, 18b/1, 20b/9, 21a/7, 21b/5, 26a/19, 26a/5, 28a/9, 30a/11, 31a/1, 33b/5, 34a/10, 39a/17, 39b/15, 40b/2, 41b/12, 41b/18, 43b/8, 44a/15, 55b/3, 59a/3, 61a/17, 62b/14, 62b/16, 65b/17, 67b/8, 68b/17, 68b/17, 71a/19, 71b/11, 72a/18, 73a/13, 75a/7, 76a/15, 77a/8, 77b/12, 81a/1, 81a/5, 89b/2, 91b/19

sök-: Sökmek.

s.-üli 41a/3

söyke-: Kandırmak, dayamak, yaslanmak.

s. 56a/11

söyle-: Söylemek.

s.-nüp 56a/11

s.-diklerinde 43a/13

s.-ledim 93b/7

söz: Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi.

s.+i 88a/12

s.+lerün 48a/13

sū-i ḡann (Ar.): Kötü zan besleme, kötü zan.

s.-i 64b/1, 64b/1, 71a/3

su‘āl (Ar.): Sorulan şey, soru.

s. 21b/15, 54b/19, 59a/13

s.+e 16b/19

s.-i ‘alī 16b/14

s.+ine 17b/5, 56b/5

ṣubūt (Ar.): Varlığı, gerçekliği kesin olarak ortaya çıkma, gerçekleşme, tahakkuk etme.

ṣ. 12b/19

s.+ı ta‘rifıyye 12b/19

ṣ.-ı teşri‘iyye 12b/19

ṣūfī (Ar.): Tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli kimse, derviş, mutasavvıf.

s.+lerinün 71a/5

ṣuleḡa (Ar.): Sâlihler

ṣ. 39a/7, 71a/12, 71a/14

ṣ.-yı ḡamidīne 26b/18

ṣ.-yı mü‘minler 78b/5

ṣ.+dan 73a/19

ṣ.+nuñ 71a/6

ṣ.+sından 70a/8

sultān (Ar.): Hükümdar.

s. 18b/14, 32a/7, 32b/1, 35a/2, 38a/16, 39a/15, 43a/13, 48a/2, 53a/14, 53a/9, 58b/17, 67a/12, 67b/15, 69a/10, 70a/1, 70a/16, 70b/1,

72a/3, 74a/6, 76b/3, 83b/10, 83b/14,
85a/18, 86b/11, 91a/12, 91a/16,
93a/12, 93a/16

s.+a 18a/3, 25b/15, 25b/19,
93b/6

s.+da 92a/16

s.-ı enbiyā 21b/18, 25a/10,
28b/3, 29b/9, 37b/10, 38a/15, 40b/2,
44a/15, 45b/1, 46b/12, 46b/16,
50b/10, 50b/15, 56a/16, 56a/9, 58a/6,
58b/7, 59a/12, 59b/19, 60a/7, 64b/15,
66b/10, 67b/14, 68a/1, 71b/12, 73b/6,
80b/7, 87b/3

s.-ı ʿālem 85a/15

s.-ı müteʿāli 86b/5

s.-ı aşhāb 32b/4, s.-ı cihān
25b/7,

s.+ım 93b/8

s.+ımız 70a/19, 91a/14

s.+ıḡa 25b/13

s.+i 83a/19, 84b/11, 84b/16,
85b/7, 87a/4

s.+lardan 70a/12

s.+ları 40b/6, 67b/3

s.+larından 69b/18

s.+larıḡ 91a/19

ṣumme (Ar.): Sonra.

ṣ. 15a/14, 48b/5, 48b/5, 71a/6,
76b/8, 76b/9

sūr (Ar.): Düşman hücumlarından
korunmak için şehrin etrâfına çekilen
yüksek duvar, kale duvarı.

s. 87b/2

sūre (Ar.): Kurʿân-ı Kerîm'in
bölümleri.

s.-i Ḥaşrîñ 32b/8

s.-i Fâtihada 37a/4

ṣūret (Ar.): Gözün ilk bakışta
gördüğü şey, dış görünüş, şekil,
biçim:

ṣ. 13a/12

ṣ.+i maʿṣıyyede 46b/4

ṣ.-i zulmle 62b/3

ṣ.+ide 72b/15

ṣ.+inde 33a/11, 56b/10,
85b/14

ṣūrî (Ar.): Sürete âit, süretle, şekille.

s. 13a/11, 13a/11, 25a/18,
37a/12, 55a/11, 67a/11, 67a/9,
72b/17, 73b/2, 76a/17, 87a/16,
88a/15, 92b/10

ṣ.+dendür 45b/18

ṣ.+dür 15a/4

ṣ.+leri 15b/4

ṣ.+lerine 24a/6

ṣ.+si 36b/9

ṣ.+ye 45b/16

ṣūrîyye (Ar.): Suretle ilgili.

ṣ.+iyye 45a/6, 60b/10

ṣ.+iyyeden 46a/11

ṣ.+iyyeleridür 45a/10

ṣ.+iyyelerindendir 48b/19

ṣuʿûbet (Ar.): Zorluk, güçlük,
zahmet.

ṣ. 18a/2

sübḥān (Ar.): “Her türlü kusurdan,
noksandan, beşerî nitelik ve
zaaflardan uzak olan” anlamında
Allah'ın isimlerindendir.

s. 81a/18

s.+uḡ 80a/16

sūha (Ar.): Büyükayı yıldız
kümesindeki en küçük yıldız.

s. 65a/17, 76a/2

s.+ları 65b/6

s.+nuḡ 12b/9

sūheyl (Ar.): Güney yarım kürede yer
alan büyük ve parlak bir yıldız.

sükût (Ar.): Susma, konuşmama, sessizlik.

s.+a 47a/16, 47a/7

sülūk (Ar.): Bir yola girme, bir yol tutup o yolda yürüme.

s. 17b/14, 28a/13, 72b/7, 92a/14

s.+da 27a/10

s.+ına 27b/1

sülûkiyye (Ar.): Yolculuk.

s.+i 12a/10

sünnet (Ar.): Hz. Muhammed'in müslümanlarca uyulması gereken sözleriyle örnek iş ve davranışlarının tamâmı.

s. 15a/2, 16a/1, 20a/16, 20a/18, 67b/18, 69b/2, 69b/6, 70b/10

s.+den 21a/9

s.+e 71a/15

sünnî (Ar.): Sünniliği benimsemiş (kimse).

s. 69b/11

s.+miz 92a/15

sünniyye (Ar.): Sünnilik.

s. 67b/2

s.+si 85b/9

sürò (Far.): Kırmızı, al.

s.+le 92a/2

sür-: Sürmek.

s.-ince 82a/1

s.-ünce 59a/19

sürûr (Ar.): Sevinç.

s. 39a/19

şād (Ar.): Sevinçli, memnun, mesrur.

ş. 70a/9, 88a/6, 88b/2

şādan (Fars): Sevinçli, mesrur, şād.

ş.+da 73a/11

ş.+dan 87b/12

ş.+ları 70b/2

şahādet (Ar.): Görülen ve bilinen bir durum veya iş hakkında şahitlik etme, tanıklık yapma

ş.+de 36b/15

ş.+e 39b/10

şāhid (Ar.): Bir şeyin olduğu yerde hazır bulunup olanları gören kimse.

ş. 53a/10

şākīr (Ar.): Şükreden kimse, şükredici.

ş. 85a/5

şāmil (Ar.): İçine alan, kaplayan, kapsayan.

ş. 65b/11, 80b/16

ş.+lenün 11a/16

şān (Ar.): İyi bir nitelikle tanınmış olma durumu, ün, şöhret, itibar.

ş.-ı mezkûrūn 23a/19

ş.-ı 'aẓīmū'ş-şānları 45b/10

ş. -ı şerīf 52a/5, 60a/6, 71a/15

ş.+ına 82a/19

ş.+ından 35a/4, 88b/3

ş.+ını 16a/4, 24b/5, 24b/6

ş.ına 12b/10, 25b/12

ş.+ıı 10b/10

ş.+ları 40b/6, 65a/8, 69a/2

ş.+larını 61a/18

ş.+uhu 18a/3, 25b/19

şarāb (Ar.): Şarap, içecek.

ş.-ı miftah 74a/14

şāriḥ (Ar.): Şerheden, açıklayan, bir eseri açıklamak üzere başka bir eser yazan kimse.

ş. 16b/9, 20b/15, 20b/3, 20b/7, 21a/4, 21b/7, 88b/13, 89a/10, 89a/18

ş.-i beyān 21a/11

ş.-i a^c lem21a/14

ş.+ün 89b/6

şark (Ar.): Dört ana yönden güneşin doğduğu yön, doğu.

ş.+dan 25a/13

şeb (Far.): Gece.

ş. 11b/12, 48a/16

şecā'at (Ar.): Yiğitlik, yüreklilik, cesâret.

ş.+leri 45b/11

şedîd (Ar.): Şiddetli.

ş.+den 27b/4

şefkat (Ar.): Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.

ş. 40b/16, 41a/14, 41a/19, 41a/3, 41a/7, 41b/5, 41b/6

ş.+e 41a/12

ş.+i 41a/8

şehâdet (Ar.): Allah yolunda, millî ve mânevî değerler uğrunda ölme, canını fedâ edip şehit olma.

ş. 24a/8, 36b/7, 64b/17

ş.+de 29a/14, 29a/19

ş.+e 66a/18

ş.+i 57a/4

şehenşah (Far.): Şahlar şahı, pâdişahlar pâdişahı.

ş.-ı ḥaḳāniyyenüñ 69a/9

şemsa (Ar.): Güneşle ilgili, güneşe özgü.

ş. 40a/4

şenî'a(Ar.): Kötü, yakışksız, ahlâk dışı iş.

ş. 69b/10

şer (Ar.): Kötülük, fenâlık.

ş. 46b/8

ş+ -i 12a/7, 80a/19

ş.-üş-şerif-i 79a/11

şerbet (Ar.): Meyve özü, su ve şekerle yapılan tatlı içecek

ş.+i 74a/15

şer (Ar.): Bir kimseye gösterilen saygının dayandığı mânevî yücelik, mânevî ululuk, onur, haysiyet

ş.+den 50b/5

ş. 16a/16, 20b/2, 26a/3

şeref (Ar.): Bir kimseye gösterilen saygının dayandığı mânevî yücelik, mânevî ululuk, onur, haysiyet

ş. 60a/3, 60b/15

ş.-i neseble 60a/1

ş.+lerden 60a/4

ş.+leri 60a/5

şerḥ (Ar.): Bir metni, bir kitabı ayrıntılarına inerek açıklama, yorumlama

ş.-i şerîf+de 71a/1, 22b/3

ş.-i kelām 12a/6

ş.-i 'aḳâidde 13a/3, 43a/6

ş. -i beyān 21a/11

ş.+inde 80a/17

şer'î (Ar.): Şeriatla ilgili, şerîata uygun.

ş. 15b/17
ş.+leri 45a/15
ş.+iyye 46b/15, 46b/6
ş.+yyesinde 82a/15

şerî'at (Ar.): Herkesin uyması için konan her çeşit kural, kânun, yasa, düzen ve nizam.

ş. 14a/17, 14a/7, 23a/16, 41b/10, 69b/17, 69b/3, 70a/6, 74b/15, 83a/7, 84b/10, 85a/8, 88a/10, 90a/10, 90a/15, 90a/19

ş.-ı Muḥammediyye 13a/7, 38a/7

ş.+e 87b/6
ş.+i 13a/13, 14a/8, 87b/7
ş.+le 46a/15
ş.+uñ 14b/1

şerif (Ar.): Şerefli, kutsal, mübârek

ş. 18a/8, 32b/1, 32b/8, 34b/14, 40b/18, 46a/9, 50b/13, 52a/12, 56a/6, 66b/1, 66b/14, 66b/8, 75a/15, 78b/12, 78b/4, 80a/19, 81b/3, 82b/6, 89a/16, 89b/7

ş.+de 12b/9, 17a/19, 23a/8, 24b/5, 24b/8, 25a/6, 28b/13, 34a/1, 49a/1, 65b/13, 65b/15, 66a/10, 67b/3, 71a/1, 71a/18, 73b/12, 76b/14, 77b/15, 79b/12, 80a/16, 81b/14, 82a/6, 82a/9, 88a/18, 89a/10

ş.+den 61b/5
ş.+dir 61a/2
ş.+dür 55b/18
ş.+e 21a/9, 64b/16
ş.-i Muḥammediyye 15b/17
ş. -i icmālîñ 21a/10
ş. -i ḥaqqāniyye 28b/15
ş.+i 10b/5, 15a/11, 23a/7, 28a/2, 28b/9, 32b/2, 34b/1, 42b/4, 48b/13, 61a/7, 72a/11, 72a/4, 79a/1, 80b/12, 90a/5
ş.+idir 60a/9
ş.+inde 44a/1

ş.+inüñ 17a/2, 23b/6, 51b/3
ş.+ifiñüz 38b/9
ş.+iñüzden 38b/9
ş.+lerde 36b/17
ş.+leri 39a/16, 39b/18, 40a/6,

46a/17, 46a/18
ş.+lerin 35a/6, 52a/16
ş.+lerinde 22b/3, 29b/10, 31a/15, 55b/14, 60a/6
ş.+lerinden 83b/17
ş.+lerine 46b/14, 71a/16
ş.+lerin 70b/13, 71b/13
ş.+leriyle 38a/7
ş.+lerüñ 11a/4, 52a/5
ş.+üñ 28b/6, 32a/14, 33a/17, 55b/19

şevk (Ar.): Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

ş. 28b/17
ş.-i semâ' -ı kebâbesin 74b/12

şevket (Ar.): Büyüklük, ululuk, heybet, haşmet.

ş.+le 25b/7

şeyâtîn (Ar.): Şeytanlar.

ş.-i ma' rûfe-i ma' hûdiyye 48b/6

şey' (Ar.): Nesne, madde.

ş.+e 21a/1, 69a/3, 87a/16
ş.+leri 88a/16
ş.+sinden 75b/6
ş.+üñ 88a/14, 88a/5

şeyh (Ar.): Bir tarîkata girip seyr ü sülûkünü tamamladıktan sonra o tarîkatın başı durumundaki en yüksek mertebeye çıkan bulunan ve kendisine derviş yetiştirme (irşat) izni verilen kimse; tâliplere rehberlik edip onları tarîkat usûllerine göre irşat etmek ehliyetine sâhip kâmil insan.

ş. 20a/6, 70b/15, 72a/11,
72a/12, 72a/17, 72a/6, 72a/9, 78a/14,
80a/12, 83b/7, 90b/3

ş.+i mürşid-i 'azîz 72a/4

ş.+imiz 91a/14

şeytân (Ar.): Meleklerin başı ve hocası olduğu halde isyan edip Allah'ın emirlerine karşı geldiği için huzurdan kovulan ve rahmetten uzak kalan âsî varlık, iblis.

ş. 73b/4, 84a/8

ş.+dur 89a/17

ş.+iyye 89b/11

ş.+iyyeden 27a/19

şifâ' (Ar.): Hastalıktan kurtulma, iyi olma, eski sağlığına tekrar kavuşma, onma.

ş. 59b/2, 75a/7

şifâ-bahş (Ar.): Şifâ bahş edici.
ş.75a/12

şimâl (Ar.): Dört ana yönden biri, yüzünü doğuya dönen kimsenin sol tarafına düşen cihet, kuzey.

ş.+i 71b/16

şimdi: İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda

ş. 41a/16

şitab (Far.): Çabukluk, acele.

ş. 63a/1

ş.+la 62b/15

şol: Şu, o.

ş. 50a/6

şuhûd (Ar.): Şâhitler, tanıklar.

ş. 20a/9, 89b/15

ş.+da 88a/1

ş.-ı tâmla 32b/6

ş.-ı bâl 75a/9

ş.+la 14b/14, 18a/1

şurû' (Ar.): Başlama.

ş. 28a/17

şükkr (Ar.): Verdiği nîmetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme.

ş. 24b/15, 25a/2, 25a/2,
25b/17, 25b/9, 76a/4

ş.-i rızâ 74b/14

ş.+i 26a/19

ş.+in 74b/14

ş.+ine 26a/8

ş.+ün 24b/10

T

tâ (Far.): Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yâhut zamânı anlatırken söze mübâlağa katar.

t. 41a/13, 62b/8, 77a/1

tâ'ife (Ar.): Grup hâlindeki insan topluluğu, bölük, fırka, takım, cemâat.

t.+si 48a/3

ta' accüb (Ar.): Şaşma, hayret etme.

t.+en 47a/10

ta' addî (Ar.): Birinin hakkına tecavüz etme, saldırma.

t. 52b/18, 53a/1

ta' alluk (Ar.): İlişik, ilgi, bağ.

t. 50b/17, 51a/1, 55a/1, 79a/7,
79a/9

tâ' at (Ar.): Allah'ın emirlerine uyma, emredileni yapma.

ṭ. 13a/7, 13b/11, 15b/4, 26b/1,
43b/14

ṭ.+i 16a/9

tābiʿ (Ar.): Birine veya bir şeye uyan,
onun arkası sıra giden.

t. 42a/10, 67b/15, 70b/18,
70b/6, 76a/18, 80a/4

ṭabīb (Ar.): Hekim, doktor.

ṭ.-i ḥāzıḳ 73b/15,

ṭ.-i ḥāzıḳ-ı rūḥānī 74b/1,

ṭ.-i rūḥānī 73b/19, 74a/8,

75a/2

ṭabīr (Ar.): İfāde, anlatım.

t. 86a/12, 88b/15, 90a/12,
90b/14, 90b/16, 90b/17, 92a/18,
93a/15, 93a/6, 93a/7, 93a/9

t.-i ruʿyā 83a/5, 83b/18,
86a/19, 86a/5, 88b/15, 90a/14,
90b/10, 92b/13

t.+de 90a/16, 91a/1

t.+inde 86a/11

t.+inden 92b/18

ṭadiyye (Ar.): İleri geçirme, tecāvüz
ettirme.

t.+i aḥṣā 33a/3

ṭadkīk (Ar.): İnceleme.

t.-i mefhūmı 57a/16

ṭafşīl (Ar.): Bir şeyi bütün ayrıntıları
ile açıklama.

t. 11b/10, 21a/11, 21b/13,
25a/12, 34a/8, 35a/10, 36a/1, 39a/18,
54b/6, 57a/15, 60b/12

t.+e 55b/10

t.-i maḳāl 43a/5, 82a/7, 92b/14

t.-i ḥāl 44a/11, 48b/9

t.-i kelām 68a/10

t.-i ʿirfān 77b/6

t.+i 91a/6

ṭağayyūr (Ar.): Değişme, başkalaşma.
t. 47a/1

ṭağla-(Far.): Vücuda kızgın demirle
vurmak, dağlamak.

ṭ.+dılar 48b/2

ṭağyūr (Ar.): Değiştirme, başka şekle
sokma.

t. 56a/17, 56b/1

ṭahammül (Ar.): Zor şeylere dayanma
gücü, ses çıkarmadan katlanma.

t. 51a/13, 63a/6, 69b/11,
74b/10, 76a/2

ṭaḥaṣṣuṣ (Ar.): Bir şey veya kimseye
mahsus olma, özel olma.

t. 34a/3

ṭahfif (Ar.): Hafifletme.

t. 10b/2

ṭahkīk (Ar.): Bir şeyin ne olduğunu,
doğru olup olmadığını anlamak için
yapılan araştırma, soruşturma.

t. 12b/18, 19a/3, 19b/7,
20a/14, 22a/13, 23b/7, 23b/8, 35a/10,
39b/6, 52a/10, 57a/15, 77a/14, 91b/12

t.+i 88b/15, 90b/10, 90b/16

t.-i vāridatda 88b/13,

t.-i melīḥdir 22b/8,

t.-i ḥāle 43a/5

t.-i evliyāu ʿillāhda 77a/19

t.+inde 51a/19

t.+inden 36b/10

t.+indendür 37a/16

t.+ine 37b/7, 44a/14, 53a/17,
55b/14

ṭahmidāt (Ar.): Hamdetme,
elḥamdülillāh deme.

t. 82a/14

taḥrīr (Ar.): Yazı yazma, kitâbet.

t. 31a/3, 35a/8, 37a/14,
62a/16, 62a/18, 89b/14, 90b/11
t.+den 48b/13
t.-i beyân-ı şarîḥdür 79b/15

taḥrîz (Ar.): Bir kimseyi genellikle iyi
bir şeye teşvik etme, şevklendirme.

t. 25a/3

taḥşîl (Ar.): Toplama, alma.

t. 10b/11, 18a/2, 24a/13,
27b/1, 28b/16, 71b/2, 86b/10, 88b/10,
88b/12, 89b/19, 90b/8
t.-i fenâ 77a/3
t.-i ma'ârif 85a/12
t. -i metîne 88b/5

taḥşîş (Ar.): Ayırma.

t. 26a/17, 26a/19, 26b/2,
40b/15

taḥt (Far.): Hükümdarların üzerine
oturdukları koltuk.

t. 85a/14

taòt-gāh (Far.): Hükümdar tahtının
bulunduğu yer, başşehir, pâyitaht.

t. 53a/11, 86b/5, 87b/16

taḥzîr (Ar.): Sakındırma, çekindirme.

t.-i bi'llāh 68b/12

tā'ife (Ar.): Grup hâlindeki insan
topluluğu, bölük, fırka, takım,
cemâat.

t.+si 15a/5

t.+sine 48a/8

tākāzā (Ar.): Serzeniş, azarlama,
başa kakma.

t. 14a/4, 39b/7

taḳdîr (Ar.): Beğenme, güzel
bulduğunu, beğendiğini belirtme.

t. 79b/15, 88b/12

t.+ce 36b/7, 44b/1, 44b/12,
57a/14, 82a/9

t.+i 90b/16

taḳdîs (Ar.): Kutsal sayma, mübârek
kabul etme.

t. 33b/7

taḳlîl (Ar.): Azaltma, indirme.

t. 81b/10

taḳrîr (Ar.): Sözle anlatma, ifâde ve
beyan etme, anlatış.

t. 18b/12, 29a/5, 39b/6, 90b/11

taḳsîm (Ar.): Parçalara ayırıp bölme,
bölüşdürme, pay etme.

t. 30a/12

taḳşîr (Ar.): Bir işte kusurlu
davranma, eksik yapma, kusur etme,
yapabilecekken yapmama.

t. 23a/7

t.+den 32a/16

taḳvâ (Ar.): Allah korkusu ile
Allah'ın yasakladığı şeylerden, önce
şirkten, sonra da günahattan, günah ve
haram olması ihtimâli bulunan
şüpheli durumlardan, gereksiz
şeylerden korunma, sakınma.

t. 46a/16, 74a/4

t.+ya 17a/15

t.-yî insünün 74b/11

t.-yî nefis-i me'âşâ 87a/2

taḳviyyet (Ar.): Kuvvetlendirme,
güçlendirme.

t. 48b/14

ṭaleb (Ar.): İsteme, dileme, arzu etme.
ṭ. 47a/4, 63a/4, 79a/17, 79b/3,
79b/4, 79b/9

ṭālib (Ar.): İsteyen, talep eden, istekli olan kimse.

ṭ. 14a/12, 28b/10, 29a/11,
33a/7, 70a/4, 70a/8, 72b/3, 78b/18,
85b/1, 88a/3, 88a/4

ṭ.+de 24b/10, 73a/2

ṭ.+e 23a/10, 72b/17, 85b/8

ṭ.-i ʿirfān 17b/2,

ṭ.-i ḥikmet-i ilāhī 64a/13

ṭ.-i maʿārif-i ilāhiyye 72b/2

ṭ.-i ṣādiq+uñ 73b/1, 74a/3,

ṭ.-i sālīk 75b/3, 76a/6,

ṭ.-i ḥaḳīkileruñ 76b/1

ṭ.-i ʿibādet 84a/2

ṭ.-i ḥaḳīkatuñ 90b/9

ṭ.+ler 24b/17, 76b/16, 78b/5

ṭ.+leruñ 28a/14, 71b/1

ṭ.+üñ 85b/3, 88b/16

ṭālibān (Ar.): Talipler.

ṭ.+a 91b/4

ṭ.+anuñ 92a/17, 93a/17

ṭ.-i ṣādiqānuñ 83a/2

taʿlīl (Ar.): Sebep bulma, bahāne gösterme.

t. 17a/4, 28a/4, 32a/15

taʿlīm (Ar.): Öğretme, belletme.

t. 88a/12, 88a/12, 88a/3,
88a/4, 88a/6

tāʿalluḳ (Ar.): İlişik, ilgi, bağ.

t. 14b/9, 51a/2, 79a/8

ṭam: Dam.

t.+1 38a/3

tām (Ar.): Gerekli her şeyi kendisinde bulunduran, eksikliği olmayan.

t. 25b/13, 62b/7, 78a/18,
85a/1, 85b/12

t.+da 48b/15

t.-ı ḥaḳīḳi 61b/13

t.+la 18a/1, 32b/6

t.+e 49b/13

taʿmīm (Ar.): Umûma yayma, genel duruma getirme.

t. 26a/19, 26b/8

ṭaʿn (Ar.): Kınama, ayıplama, yerme, zemmetme.

ṭ. 70b/14

ṭ.+a 70b/15

tanẓīr (Ar.): Benzemeye çalışma, örnek alma.

t. 83a/10

taʿrif (Ar.): Tanımlama.

t. 44b/11, 57a/12, 61b/14,
73a/12, 73a/14, 73a/9, 73b/19, 77a/7

t.+le 44b/9

t.+üñ 77b/5

tārīḥ (Ar.): Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

t.+inde 41a/16

ṭarīḳ (Ar.): Yol.

ṭ.-i Ḥaḳḳda 84b/3

ṭ.+de 72a/4

t.+mizde 44a/18

t.+ine 78b/19

t.+te 87b/8

ṭarīḳāt (Ar.): Yol, meslek, tarik.

t. 23a/16, 69b/3, 70a/7, 83a/5,
83a/7, 85a/8, 88a/11, 90a/10, 90a/15,
90a/19, 90b/19

ṭ.+a 84b/15

ṭ.+de 84b/10

ṭ.+e 87b/9

ṭ.-ı mesāyih+de 17b/14,
78a/16

ṭ.+le 14a/7

ṭ.+leri 69b/17

ṭ.+uḡ 14a/17, 14b/1

ta‘rız (Ar.): Dokunaklı söz söyleme,
dokundurma, iğneleme.

t. 27a/16

taşaddī (Ar.): Bir işe girişme,
teşebbüs etme.

t. 28b/3

taşarruf (Ar.): Bir şeye sâhip olma ve
sâhip olduğu şeyi istediği gibi
kullanma yetkisi.

t. 15b/14

t.-ı bisyār 87b/15

taşavvuf (Ar.): İnsanın, Allah’ın
birliğinin zevkini bütün benliğinde
hissederek kendi iç âleminin
derinliklerine ve dış âlemin sırlarına
ermek için tâkip ettiği düşünce ve
amel sistemi; yaratılış, bu âlem ve
ölümden sonrası üzerindeki düşünüş
ve inanış yolu; İslâm’ı ve îmânı
kulluğun gerektirdiği şekilde ahlâkı,
özü ve rûhu ile yaşama disiplini.

t. 88a/7

taşdīk (Ar.): Gerçek olduğunu
söyleme, doğru olduğunu bildirme,
doğrulama.

t. 20a/15, 43b/4, 43a/19

taşfiye (Ar.): Arıtma, arıtım, arıtılma,
saflaştırma, saflaştırılma, pâk ve
temiz duruma getirme, getirilme.

t. 90b/6

t.+sine 84b/7

t. 79a/7

taşğir (Ar.): Küçültme, küçültülme.
t. 66b/13

taşliye (Ar.): Hz. Peygamber’in ismi
anılınca “Sallallâhu aleyhi ve sellem”
(Allah ona salât ve selâm eylesin)
veya “Aleyhi’s-salâtü ve’s-selâm”
(Salât ve selâm onun üzerine olsun)
duâ cümlelerini okuma, salavat
getirme, salât ve selâm eyleme

t.-yi ‘ameli 78a/6

taşrîf (Ar.): Çekim.

t.+i 72a/5

t.+inde 52b/15

taşrih (Ar.): Açık açık anlatma,
şüpheye yer bırakmayacak şekilde
açıklama, apaçık belirtme.

t. 20b/7

taşra: Bir ülkede başşehir veya diğer
önemli şehirler dışında kalan yerler,
dışarlık.

ṭ. 46a/4, 46a/7, 53a/8

ṭ.+ya 41b/17, 42a/1

tathîr (Ar.): Temizleme, paklama.

t.-i ḳalb 12a/7

taṭvîl (Ar.): Uzatma.

t.-i maḳâl 48b/9

ṭavr (Ar.): Durum, hal, vaziyet,
davranış.

ṭ. 75b/11

ṭ.-ı ma‘rûfdan 90a/7

ṭ.+ına 90a/7

ṭaviyyet (Ar.): Gönüldeki istek,
niyet, kasıt.

ṭ. 33a/1

tavşîf (Ar.): Vasıflarını, niteliklerini sayma.

t. 33b/10, 61b/14

ta'yîn (Ar.): Belli etme, ayırarak belirleme, belirli duruma getirme.

t. 31a/2, 38a/11, 72a/8

ṭayy: Bükme.

ṭ. 19b/8, 30a/9

ṭayyib (Ar.): İyi, güzel, hoş.

ṭ.-i rūḥānī 73a/12, 75a/11

ṭ.-i rūḥāniyye+leri 67a/9, 73a/13, 73a/14

ṭayyibe (Ar.): İyi iş, güzel hareket.

ṭ. 67a/8

ṭ.+si 74a/3

taẓarru (Ar.): Yalvarma, yakarma.

t. 11a/2

tāze (Far.): İlk ve yeni durumunu koruyan, bayatlamamış, bozulmamış olan.

t. 62b/14

ta'zīm (Ar.): Hürmet etme, saygı gösterme, büyük sayıldığını belli edecek şekilde güzel muâmelede bulunma.

t. 10b/10, 28b/1, 47a/12, 56b/17, 61a/18, 67b/12

t.-i -i belîğ 56b/10

Te'ālā (Ar.): “Şânı yüce olsun” anlamında olup Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır.

t. 13b/11, 14a/12, 14a/9, 14b/17, 16a/11, 17a/13, 17a/4, 17b/4, 18a/18, 18a/3, 20b/13, 21a/13, 21a/16, 21b/9, 22a/3, 24b/2, 25b/19, 25b/8, 26b/11, 28b/1, 29a/4, 29b/4,

29b/6, 30b/10, 34b/4, 36a/8, 36b/14, 38a/13, 38a/17, 38b/18, 38b/8, 39a/3, 40a/6, 40b/4, 40b/5, 41a/10, 41a/3, 41a/4, 41b/13, 42a/19, 43b/18, 43b/19, 43b/6, 43b/8, 45b/3, 46a/5, 46b/11, 46b/18, 47a/2, 48a/19, 49a/2, 49b/19, 52b/7, 52b/8, 53b/7, 54b/14, 55b/1, 55b/6, 55b/9, 56a/14, 56a/19, 56a/4, 56a/9, 56b/3, 57a/7, 58a/10, 58b/10, 59a/2, 59a/6, 59b/1, 59b/7, 60b/14, 60b/6, 61a/16, 62b/5, 63b/1, 63b/6, 65a/13, 65b/3, 66a/16, 66a/2, 66b/1, 66b/19, 66b/9, 67a/13, 67a/17, 67a/19, 67a/3, 67b/11, 74a/18, 80b/2, 81a/6, 84b/13, 84b/16, 88b/8, 89a/4, 93b/18

t.+dan 64a/17, 64a/9

t.+dandur 89a/17

t.+nuṣ 25b/12, 28a/3, 82a/16

t.+ya 27a/14, 64a/18, 64a/3

t.+yı 54b/16, 59a/5

t.+iden 54b/19

t.+nüṣ 11b/17, 22b/10, 24b/18, 28a/1, 29a/12, 29a/16, 50a/10, 50a/9

tebcīl (Ar.): Ululama, ağırlama, saygı gösterip ikram etme.

t. 10b/11

tebdīl (Ar.): Değiştirme, değiştirilme, başka şekle sokma.

t. 76a/1

tebeyyin (Ar.): Belli olma, meydana çıkma, görülüp anlaşılma, ayan olma.

t. 35a/9, 61b/14

t.-i ḥāl 20a/11, 82a/7

tecellī (Ar.): Görünme, belirme, görünür olma, zuhur etme.

t. 75a/5, 79a/6, 79a/9,

t.-yi ef'āl 23b/11, 34b/1,

t.-yi şıfât 23b/11, 43b/15,
43b/16

t.-yi ef'âl-i ilâhiyye 59b/8

t.-yi zât 23b/11, 29b/5, 88a/8

tecelliyât (Ar.): Tecellîler.

t. 79a/5

t.-ı ilâhiyye 55a/12

t.-ı şelâseye 72b/10

tedâvî (Ar.): İyileştirmek için ilâç vererek, tıbbî bakımdan gerekeni yaparak bakma.

t. 75a/18

tedkîk (Ar.): İnceleme.

t. 23b/7

t.+lerinde 12b/18

te'ennî (Ar.): İlerisini düşünerek, ihtiyatlı davranarak acele etmeden iş görme, düşünceli hareket etme.

t. 43b/4

tefferu' (Ar.): Birçok kısma ayrılma.

t. 12a/16

tefrîd (Ar.): Toplumdan uzaklaşıp tek ve yalnız kalarak sâdece Allah ile meşgul olma.

t. 27b/16

tefsîr (Ar.): Yorumlama, yorum.

t. 15a/4, 20b/11, 20b/18,
20b/5, 23b/8, 51b/13, 52a/2, 68b/18,
88b/5, 88b/7, 92a/7

t.-i Kebîrlerinde 81b/16

t.+inde 37a/5, 44a/3, 61b/3

t.+leri 17b/10, 24b/15

t.+lerinde 55a/4

tefûh (Ar.): Açma.

t. 50b/7

teftîş (Ar.): Bir şeyin aslını anlamak veya bir işin gereğince yapılıp yapılmadığını öğrenmek maksadıyla her yönden inceden inceye yapılan araştırma.

t. 41b/16, 46a/3

tefvîz (Ar.): Bir iş veya şeyi bir kimsenin üstüne bırakma, ihâle.

t. 27a/15, 64b/10

teğayyür (Ar.): Değişme, başkalaşma.

t. 32a/15

te'hîr (Ar.): Erteleme, sona bırakma.

t.-i melâ'ike 82a/4

tekellüm (Ar.): Söyleme, lakırdı, konuşma.

t. 10b/3

tekfîr (Ar.): Bir kimseyi kâfir sayma, kâfir olduğuna hükmetme.

t.-i seyyi'ât 12a/8

te'kîd (Ar.): Sağlamlaştırma, berkitme.

t. 11a/3, 78a/2

teklîf (Ar.): Bir hususta yapılması veya yapılmaması düşünülen şeyler hakkında başkalarına görüş sunma, öneride bulunma.

t. 15a/13

tekmîl (Ar.): Tamamlama, bitirme.

t. 15b/2, 22b/19, 86a/19,
88b/10, 88b/12

t.-i şevk 28b/17

t.-i merâtib-i ahvâl 75a/9

t.-i bekā 77a/3

t.-i me'âl-i haqqânî 77b/6

t.-i hâl 73a/11, 88a/11

t.+in 18a/2, 27b/1, 71b/3

tekrār (Ar.): Aynı olay, iş yâhut eylemin yeniden bir veya daha çok defa meydana gelişi.

t. 11a/3, 11a/7, 12a/15, 21a/7, 28a/9, 28b/1, 33b/10, 34a/7, 54b/11, 63a/4, 86a/3, 88b/17

tekrīm (Ar.): Saygı gösterme, yüceltme, ululama.

t. 85a/3

tekrir: Bkz. tekrār.

t. 68b/13

tekrīb (Ar.): Yalanlama, doğru olmadığını açıklama.

t. 40b/6

te'lif (Ar.): Uzlaştırma, uyuşturma. Eser yazma.

t. 52a/7, 70a/6

telkīn (Ar.): Bir kimseye bir fikri aşılama, aşılıp zihnine sokma, öğretme.

t. 13b/15, 24a/8, 70a/13, 70b/2, 90b/19

telvīn (Ar.): Renk verme, renklendirme, boyama, boyanma.

t.+den 13a/19

t.+e 13b/3

temennī (Ar.): İstek, dilek, talep.

t. 75b/16

temiz (Ar.): Kirli, lekeli, pis ve bulaşık olmayan, pāk, tāhir.

t.+imiz 32a/9

t.+üñ 74a/1

temkīn (Ar.): Htiyatlı ve tedbirli olma, ağırbaşlı ve düşünceli davranma, ağırbaşlılık.

t.-i şarfa 13a/19

t. -i telvīne 13b/3

temsīl (Ar.): Temsil etme.

t. 88a/1, 88b/18

t.-i hālīk 83a/10

temyīz (Ar.): Ayırma, seçme, seçilme

t.+e 89b/15

tenāsüb (Ar.): Aralarında uygunluk bulunma, birbirine uyma, yakışma, uygun ve güzel oranda olma.

t. 65b/7

t.-i mu' teber 78a/10

tenbīh (Ar.): Bir şeyin yapılıp yapılmamasını, şöyle veya böyle yapılmasını söyleme ve bunu üzerinde durarak hatırlatma.

t. 16b/2, 92b/17

t.+atlardan 92a/1

t.+de 50a/4

t.+lerinde 92a/2

tenezzül (Ar.): Gönül alçaklığı, kibirsizlik.

t. 85b/15

te'nīs (Ar.): Mûnis hâle getirme, alıştırma.

t. 32a/3

tenvīr (Ar.): Işıklandırma, aydınlatma.

t.-i kabir 12a/7

tenzīh (Ar.): Kusur ve günahlardan temizleme, temiz olduğunu söyleme.

t. 33b/7

tenzīl (Ar.): Aşağı indirme.
t.+in 88a/5

Teñri: Allāh.
t.+yi 43a/16

terāvilh (Ar.): Ramazanda yatsı namazından sonra kılınan yirmi rekâtlık namaz.
t.+e 49a/2

tercih (Ar.): Bir şeyi diğerlerinden daha üstün tutma, daha önemli sayma, yeğleme.
t. 71a/14

tercümān (Ar.): Bir dilde söylenen bir şeyi sözlü olarak başka bir dile çeviren kimse, dilmaç.
t.-ı cānandur 50a/19

tercūme (Ar.): Bir metin veya sözü bir dilden başka bir dile çevirme, çeviri.
t. 20a/3, 62a/17, 62a/9, 66a/13
t.+ye 73a/10

tereddūd (Ar.): Karar verememe, kararsızlık.
t. 43b/3

tereddūt: Bkz. tereddūd.
t. 43a/11

terk (Ar.): Bırakma.
t. 13a/14, 13a/17, 14a/9, 17a/16, 33b/3, 41b/11, 81b/11
t.-i dünyā 15b/4, 84b/12
t.-i edebde 46b/5

terkīb (Ar.): Birkaç şey birleşip yeni bir şey meydana getirme.
t.-i ma' cūn-ı ilāhī 73a/16
t.+in 88a/5

terki: Eyerin arka kısmı, binek hayvanlarının sağrısı.
t.+sin 93a/2

tertīb (Ar.): Sıraya koyma, sıralama.
t. 31a/2, 32a/5, 55b/5
t.-i ma' rūf 55b/9
t.+le 31a/14

teslīm (Ar.): Bir şey veya birini bir makam veya kimseye verme, götürüp verme.

t.+te 62a/11, 74a/7, 83a/3, 84b/19, 87b/12, 87b/13
t.+i 64b/10, 74a/16, 78a/18
t.+en 67b/11
t.+i 88b/2
t.+inde 85b/19

teslīmiyyet (Ar.): Teslim olma, boyun eğme, kendini verme.
t. 42a/17

tesmiyye (Ar.): Ad koyma, adlandırma, belli isimle isimlendirme.

t. 30a/2, 65a/11
t.-i ism 66a/19

teşerrif (Ar.): Şeref bulan, şereflenen.
t. 69b/16

teşhīş (Ar.): Kim veya ne olduğunu anlama, tanıma.

t.+de 86a/11
t.+e 86a/6
t.+e 89b/15

teşrīf (Ar.): Şeref verme, şereflendirme.

t. 24b/6, 60b/13, 69b/15

teşrīfiyye (Ar.): Şereflendirme.

t.+iyye 12b/19, 13a/5, 50b/16,
50b/18, 59b/14
t.+iyye+ye 50b/14, 51a/1

tevārīḥ (Ar.): Tarihler.
t.+i 69a/12

tevāzu‘ (Ar.): Alçak gönüllülük,
kibirli olmama, gösterişsiz olma.
t. 80a/8

tevbe (Ar.): İşlediği bir hatâdan, suç
veya günahattan pişmanlık duyup bir
daha yapmamaya karar verme.
t. 26b/5, 26b/7, 74b/7, 80a/13,
83a/3, 84b/6, 87b/10, 87b/8
t.+sinde 86a/2

tevciḥ (Ar.): Belli bir yöne çevirme,
yöneltme.
t. 22a/13
t.-i cevāb 22a/12

teveccūh (Ar.): Bir tarafa doğru
yönelme, doğrulma.
t. 27a/10, 78b/8
t.+ümü 11a/13

tevekkül (Ar.): Her türlü gerekli
sebebe baş vurduktan sonra kadere
râzı olup sonucu Allah’tan bekleme,
işlerini Allah’a bırakma, yeis ve
kederden kurtulma, Allah’a güvenme.
t. 76a/5

tevellüd (Ar.): Doğma, dünyâyâ
gelme, doğum.
t. 66a/18, 66b/10, 83b/2

tevfīḥ (Ar.): Uygun duruma getirme,
uydurma.
t. 26b/1

tevḥīd (Ar.): Birkaç şeyi bir araya
getirip bir yapma, birleştirme.
t. 35a/4, 39b/7, 74b/5, 77b/15,
77b/18

t.+anı 72b/10
t.+atı 77b/14, 77b/18
t.+den 27b/5
t.+e 28a/16
t.+i 27b/2
t.-i ef’ āl 13b/9
t.-i ḥaḳīḳi 28a/15
t.-i yezdān 53b/12
t.-i ef’ āl-i ḥāl+le 64a/8
t.-i ef’ āl-i ilāhiyye+de 74b/5
t.-i şıfāt 77b/14
t.-i ef’ āl 77b/14
t.-i zātdur 77b/15
t.+imizde 36a/4
t.+iḡ 36a/7
t.+iyye 35a/8, 36a/3
t.+üḡ 27b/6

te’vīl (Ar.): Bir söz veya davranışa
bilinen anlamından başka bir anlam
verme, başka bir mânâ ile yorumlama.
t. 55a/5, 88b/12, 90a/11,
90b/14
t.-i rü’yā 74a/8
t.+e 90b/17
t.+i 90b/16
t.-i bâṭıl 15a/15

te’yīd (Ar.): Sağlamlaştırma,
kuvvetlendirme.
t. 17a/3, 26a/17

tezkīr (Ar.): Hatıra getirme,
hatırlatma, zikredip anma.
t. 65a/4, 78b/8

tezkiye (Ar.): Kusurlardan arıtıp
temiz duruma getirme, aklama.
t. 90b/6

tezkiyye: Bkz. tezkiye.

t. 79a/5

t. -i nefse 79a/6

tezvīc (Ar.): Evlenme.

t. 84b/18

tezyīn (Ar.): Süsleme, süslenme.

t. 45a/9, 46a/15

t.+dir 46a/19

ticāret (Ar.): Kazanç elde etmek için yapılan mal ve ürün alım satımı, alış veriş.

t. 84b/3

t.+lenür 84a/15

tog-: Doğmak.

ṭ.-ınca 10b/12

toksan: Doksan.

ṭ. 28b/13, 29a/15, 32b/19, 43a/17, 51a/13

tokuz: Dokuz.

ṭ. 28b/13, 29a/15, 32b/19, 45a/11

tuğra: Osmanlı pâdişahlarının resmî yazılarda ve paralarda imzâ yerine kullandıkları, özel bir şekli olan işâret,tuğra.

ṭ.-yı ġarrâ 69a/12

tuğyan (Ar.): Taşlama, coşma, su baskını.

ṭ.+ı 25b/3

ṭulū‘ (Ar.): Doğma, doğuş.

ṭ. 11b/14

türbe (Ar.): Türbe.

t. 83b/13

t.-i pür envār+larında

t.-i envār+larında 70a/18, 93b/3

türkan: Türkler.

t. 53a/18

türkī: Türkler ile ilgili.

t. 24a/1

U

‘übūdiyyet (Ar.): Kulluk, kulluğun gereklerini daha dikkatli bir şekilde yerine getirme, ileri derecede ibâdet ve kulluk etme.

‘u. 10b/10, 84b/4

‘u.+le 87a/6

‘ubūr (Ar.): Bir taraftan öbür tarafa geçme, karşı yakaya geçme, geçiş

‘u. 84a/17

uc: Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası, uç.

u.+ı 75b/16

u.+ını 75b/10, 76a/3, 86b/18

uḡrâ (Ar.): Başka, diğer, âhar.

u. 40b/12

u.+da 64b/12

u.+larında 12a/10

uḡrevī (Ar.): Âhirete âit, öbür dünya ile ilgili.

u.+den 27a/18

‘uḡde (Ar.): Düğüm.

‘u. 52b/15

‘ulemâ’ (Ar.): Âlimler, bilginler.

‘u. 14a/15, 17a/18, 25a/11, 37a/16, 39a/7, 60b/11, 65b/5, 72b/13, 73a/18, 79a/12, 81b/17

‘u.+dır 25a/13, 55b/10
‘u.+dur 51a/10
‘u.+sı 69b/5
‘u.+sından 70a/7
‘u.+ya 27b/5, 66a/12, 68a/11,
68b/1, 69a/7
‘u.-yı ‘izām 18a/13, 69b/2
‘u.-yı ehl-i kāl 18a/9
‘u.-yı ‘ābiddir 57b/13
‘u.-yı ‘āmilīn 81b/6
‘u.-yı ‘ārifin 91b/8
‘u.-yı ‘ulemā-yı kāmīlīn+e
12b/17, 11b/8
‘u.-yı münkerīn 70b/8

‘ulūhiyyet (Ar.): İlāh olma, ilāhlık,
tanrılık.
‘u. 12a/15
‘u.+ine 16a/8

‘ulūm (Ar.): İlimler.
‘u. 50b/12, 60b/18
‘u.+ı 61b/7
‘u.-ı evvelīn 21b/15
‘u.-ı nübüvvetiyyeye 64b/18
‘u.+uḡ 65a/2

‘ulūvv (Ar.): Ululuk, büyüklük,
yücelik.
‘u.+i 16a/4

‘ulyā’ (Ar.): Çok yüksek, yüce.
‘u.+sine 91b/2
‘u. +ya 28b/10, 32b/17

‘umūmiyyet (Ar.): Genel olma,
umūmī olma, genellik, umūmiyet.
‘u. 21a/7, 27a/3, 40b/15
‘u.+ini 16a/3

umūr (Ar.): İşler.
u. 64b/10
u.-ı ‘ālem 12a/2
u.-ı keşret 15b/13

u.-ı dīniyye+dendir 67b/19
u.+ını 64a/8
u.+unu 27a/14

‘urefā (Ar.): Ârif kimseler, ârifler.
‘u. 46a/13, 55b/10, 60b/12,
83a/14, 83a/17, 83b/2
‘u.+ı 57b/14
‘u.+i 14b/11, 23a/2
‘u.+yı 18a/10, 78a/18, 91b/9
‘u.+dan 22a/17, 73a/19
‘u.+dır 25a/11
‘u.+dur 79a/13
‘u+dür. 14a/15
‘u.+sı 69b/5
‘u.+sından 70b/10
‘u.+ya 27b/6, 37a/17, 69a/7,
70b/7

ur-: Vurmak.
u.-mıyasın 11a/1
u.-p 63a/8, 63b/5

‘urūc (Ar.): Yukarı çıkma, yükselme.
‘u. 85a/12

usta (Far.): Bir zanaatı gerektiği gibi
öğrenmiş olup kendi başına yapabilen
kimse.
u.+dan 92a/11

usūl (Ar.): Bir amaca erişmek için
tâkip edilen yol, yöntem.
u.-i ḡānūn 83b/17

uy-: Uymak.
u.ana 43a/18
u.+up 82b/12

uyku: Uyku.
u.+sunda 89b/1

uzak: Organizmanın, dinlenip
toparlanabilmesini sağlamak üzere

vücuttan ve dış dünyâdan gelen
uyarıları fizyolojik ve geçici olarak
idrak edememesi durumu.

u. + ların 47a/1

Ü

üç: 3 sayısı.

ü. 36a/8, 49a/7, 60b/3, 66b/6, 76b/7, 76b/9, 77b/16, 78b/12, 78b/16, 78b/17, 78b/9, 79a/1, 79a/10, 79b/14, 80b/8, 81a/2, 81a/3, 83a/15, 83a/18, 83b/3

ü.+dür 79a/5

ü.+er 81b/8, 82a/9, 83b/6

ü.+ünci 13b/18

üftâde (Far.): Düşmüş.

ü. 53a/19

ümmet (Ar.): Bir peygambere îman edenlerin, onun getirdiklerine inanıp tâbi olanların meydana getirdiği topluluk.

ü. 20a/16

ü.+i 14a/12, 22a/2, 41b/6, 67b/18

ü.+e 68a/4

ü.+ime 68a/13, 68a/19

ü.+ini 68b/11

ü.+ine 71b/8

üns (Ar.): İnsan.

ü. 70a/4, 83b/12, 91a/15

üslûb (Ar.): Oluş, yapış veya yapılış biçimi, tutulan yol, tarz, usûl.

ü.-ı sâbık 27b/17

ü.-ı ‘arabiyyet 32b/9

ü.-ı hüsn 55b/7

ü.+ı 61a/19

üstâd (Far.): Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sâhibi olan, üstün bir yeri, tam vukûfu bulunan kimse.

ü. 52a/13

ü.+ıdur 21b/2

üzere: Niyet, gâye, amaç bildirir

ü. 23b/8, 27a/15, 27b/17, 29a/16, 31a/2, 32b/14, 32b/9, 33a/14, 38a/1, 54a/3, 55b/5, 56a/11, 57a/11, 61a/19, 63a/5, 65a/2, 65b/12, 75a/10, 78a/15, 78a/9, 81b/11, 83b/18, 86b/1, 87a/18, 88a/16, 88b/16

ü.+lerdür 25a/10

üzeri: Üzeri.

ü.+inde 38a/3

ü.+ine 14a/7, 20a/13, 27b/8, 37a/10, 37a/6, 39b/11, 40b/16, 47a/18, 47a/8, 54a/15, 56b/18, 61b/2, 63b/18, 67b/6, 84a/16

üzre: Bkz. Üzeri.

ü. 68b/13, 69a/13, 70b/2, 70b/5, 73a/5, 74b/19, 76b/15, 76b/17, 77a/3, 78a/8, 81b/18, 86a/5, 88b/1

V

vâcib (Ar.): Yapılması gerekli olan, terkedilmesi câiz olmayan husus.

v. 20b/5, 40a/8

vâcibü’l-vücûd (Ar.): Vücudu mutlak var olan.

v.-vücud 27a/9

vad (Ar.): Söz verme, üstüne alma, taahhüt etme.

v. 68a/15, 68a/19, 68a/9, 68a/9

vafî (Ar.): Yeter, kâfi, elverir.

v. 26b/12, 26b/13, 26b/14, 59b/3, 59b/4

vaḥdāniyyet (Ar.): Allah'ın ortağı ve benzeri bulunmaksızın tek oluşu, varlığının birliği.

v. 29b/5

vaḥdet (Ar.): Birlik, bütünlük, yekpârelik.

v. 72a/16

v.+e 14a/3

v.+i 13b/3, 90b/15, 91a/1

v.-i şarfıla 13b/5

v.-i vücūd-ı muṭlaḳ 34b/19

v.-i cem' iyye 59b/7

vaḥid (Ar.): Tek, yalnız.

v. 27b/18

v.-i ba' de 24b/3

v.+dür 13b/10, 24b/4

vaḥidiyye (Ar.): Birlik.

v. 27b/16

v.+de 23b/14

vaḥy (Ar.): Bir emir veya hükmün Allah tarafından peygamberin kalbine bildirilmesi ve bu yolla gelen ilâhî haber.

v. 64a/17

vā'iz (Ar.): İbâdethânelerde kalpleri yumuşatacak, sevâba, tâata, güzel ahlâka, iyiliğe, nefsi ıslâha sevkedecek, kötülüklerden tövbe ettirecek şekilde dînî konuşma yapan, nasîhat veren kimse.

v.+dür 72a/9

vaḳf (Ar.): bkz. vaḳıf .

v. 33a/11, 33a/15, 78b/1

v.+ına 78a/12

vaḳfiyyet (Ar.): vakıfla ilgili. 18b/15

v.+le 18b/14

vaḳı'a (Ar.): Olmuş olan şey, geri çevrilmesi mümkün olmayan olay, olgu.

v. 90a/16, 90b/10, 92b/13, 92b/17

v.+da 89b/3, 89b/4

v.+larını 93a/13

v.+mda 38a/1

v.+nuḡ 89b/8

v.+ḡız 93a/9

v.+sı 93a/18

v.+sın 90a/3

v.+sında 64b/6

v.+yı 93a/6, 93b/14

v.-yı nefsâniyye 93b/6

vāḳıf (Ar.): Bilici, bilen, haberdar ve âgâh olan kimse.

v. 20a/10, 21b/17, 25b/13, 29a/5, 39a/19, 41a/17, 41a/6, 47a/11, 54b/7, 63a/12, 63b/8, 64a/19, 70b/8, 74a/12, 80a/18, 87a/10, 88a/6

vāḳı (Ar.): Olan, vukû bulan.

v. 42a/2, 45b/7, 53a/7, 57a/18, 63b/6, 77a/9, 80b/8, 82a/15, 82b/18, 84b/18, 86a/8, 88a/1, 88b/2, 92a/19
v.+lerim 92a/16

vaḳtā (Ar.): Ne vakit.

v. 59a/8

vaḳt (Ar.): Zaman.

v. +de 50a/1

var: Kâinatta veya düşüncede bulunan, mevcut olan (şey).

v. 25b/17, 29b/1, 49b/10, 49b/7, 54a/18, 66b/18, 87a/4, 93b/15
v.+dır 22a/9, 29b/3, 30a/8, 45a/2, 57a/1, 60a/15, 73b/6, 76b/10, 78b/15, 83b/4

v.+dur 14b/11, 14b/8, 15b/7, 16a/9, 18a/11, 19b/7, 20a/3, 24a/12,

25a/11, 36a/1, 36b/17, 37a/13,
55a/11, 83a/15, 83a/18, 88a/16,
89b/9, 90b/16, 91b/1

var-: Varmak.

v.-diklarında 47a/7
v.-inca 18b/11, 19b/8, 82b/8
v.-mak 42a/13, 49b/8
v.-up 47a/17, 62b/11, 62b/8

vārid (Ar.): Gelen, ulaşan, vâsıl olan.

v. 52a/11, 81b/6

vāridāt (Ar.): Kulun kastı ve dahli
olmaksızın kalbe gelen manalar,
ilhamlar.

v.-ı Rabbāniyye 28b/15
v.-ı vücūd-ı muṭlaḳ 87b/4
v.+da 88b/13

vāriṣ (Ar.): Kendisine mîras düşen
kimse, mîrasçı.

v. 60b/18, 64b/18

vasat (Ar.): Orta.

v.+ında 37a/6, 37a/9

vaşf (Ar.): Bir kimse veya şeyin
taşıdığı hal, sıfat, nitelik.

v. 41a/1
v.+anı 23a/5
v.+laruḡ 56a/16
v.-ı cemīlleridir 65b/15,

vāṣıl (Ar.): Ulaşma, birleşme,
kavuşma.

v.13a/13, 13a/2, 13a/3, 13a/4,
13a/8, 13b/12, 13b/17, 13b/2, 13b/4,
14b/12, 14b/14, 14b/2, 14b/7, 14b/9,
15b/15, 23b/10, 24a/15, 29b/5,
32b/17, 34b/18, 48b/11, 50b/13,
51b/4, 55a/13, 55a/14, 61b/10, 63b/2,

65a/15, 72b/10, 79b/19, 81b/2, 84b/6,
88a/12, 88a/9, 90b/9, 91a/15, 92a/15

v.+a 62a/9, 88a/13
v.+la 32b/10
v.+ları 32b/9
v.-ı ḥaḳḳ 34b/5 58b/1

vaṣiyyet (Ar.): Bir kimsenin sözlü
veya yazılı olarak bildirdiği,
ölümünden sonra arkasından
yapılmasını istediği şey.

v. 57b/18, 58a/2
v.-i ‘aliye 57b/15

vaşl (Ar.): Bkz. vaşıl.

v.+uḡ 57b/4
v. 76a/15

važ (Ar.): ortaya koyma, düzenleme.

v. 10b/7

vāzi‘ (Ar.): Alçak, bayağı, denî.

v. 39a/14, 43b/9, 46a/10

ve (Ar.): Ve.

v. 10b/11, 10b/11, 10b/13,
10b/14, 10b/15, 10b/16, 10b/17,
10b/17, 10b/18, 10b/2, 10b/6, 11a/13,
11a/18, 11a/2, 11a/2, 11a/5, 11a/8,
11a/8, 11a/9, 11b/1, 11b/10, 11b/10,
11b/11, 11b/12, 11b/13, 11b/13,
11b/14, 11b/14, 11b/15, 11b/16,
11b/17, 11b/2, 11b/3, 11b/4, 11b/5,
11b/6, 11b/8, 12a/1, 12a/10, 12a/10,
12a/19, 12a/19, 12a/2, 12a/3, 12a/3,
12a/4, 12a/4, 12a/4, 12a/4, 12a/6,
12a/6, 12a/7, 12a/7, 12a/7, 12a/8,
12a/8, 12a/8, 12a/9, 12a/9, 12b/1,
12b/1, 12b/10, 12b/11, 12b/11,
12b/14, 12b/16, 12b/17, 12b/18,
12b/18, 12b/19, 12b/2, 12b/2, 12b/2,
12b/3, 12b/4, 12b/4, 12b/6, 12b/7,
13a/1, 13a/1, 13a/10, 13a/11, 13a/13,
13a/16, 13a/2, 13a/3, 13a/5, 13a/7,

13a/7, 13a/8, 13a/9, 13b/1, 13b/1,
 13b/10, 13b/11, 13b/11, 13b/14,
 13b/16, 13b/17, 13b/19, 13b/19,
 13b/3, 13b/3, 13b/4, 13b/4, 13b/5,
 13b/6, 13b/8, 13b/8, 13b/9, 14a/1,
 14a/1, 14a/10, 14a/11, 14a/12,
 14a/13, 14a/15, 14a/15, 14a/17,
 14a/17, 14a/18, 14a/19, 14a/2, 14a/4,
 14a/4, 14a/5, 14a/5, 14a/5, 14a/6,
 14a/7, 14a/8, 14b/1, 14b/10, 14b/12,
 14b/12, 14b/13, 14b/14, 14b/14,
 14b/15, 14b/16, 14b/17, 14b/17,
 14b/2, 14b/4, 14b/5, 14b/6, 14b/6,
 14b/7, 14b/8, 14b/8, 15a/1, 15a/13,
 15a/15, 15a/15, 15a/15, 15a/16,
 15a/16, 15a/19, 15a/3, 15a/4, 15a/5,
 15a/6, 15a/7, 15a/8, 15a/9, 15b/10,
 15b/11, 15b/12, 15b/13, 15b/15,
 15b/16, 15b/16, 15b/17, 15b/18,
 15b/19, 15b/19, 15b/3, 15b/3, 15b/4,
 15b/5, 15b/5, 15b/6, 15b/7, 15b/8,
 15b/8, 15b/8, 15b/9, 16a/11, 16a/15,
 16a/16, 16a/17, 16a/17, 16a/2, 16a/2,
 16a/4, 16a/4, 16a/6, 16a/8, 16a/9,
 16a/9, 16b/17, 16b/3, 16b/8, 16b/9,
 17a/10, 17a/10, 17a/12, 17a/12,
 17a/15, 17a/18, 17a/2, 17a/3, 17a/3,
 17a/6, 17a/9, 17b/1, 17b/12, 17b/16,
 17b/17, 17b/19, 17b/19, 17b/2, 17b/8,
 18a/1, 18a/1, 18a/10, 18a/12, 18a/13,
 18a/14, 18a/15, 18a/2, 18a/3, 18a/3,
 18a/5, 18a/5, 18a/8, 18b/12, 18b/15,
 18b/15, 18b/16, 18b/17, 18b/19,
 19a/2, 19a/3, 19a/3, 19a/3, 19b/7,
 19b/8, 19b/9, 19b/9, 20a/10, 20a/12,
 20a/14, 20a/14, 20a/16, 20a/17,
 20a/19, 20a/2, 20a/4, 20a/4, 20a/5,
 20a/5, 20a/8, 20a/9, 20b/10, 20b/10,
 20b/13, 20b/14, 20b/15, 20b/19,
 20b/6, 20b/6, 20b/8, 21a/1, 21a/10,
 21a/11, 21a/14, 21a/17, 21a/18,
 21a/19, 21a/2, 21a/3, 21a/9, 21a/9,
 21b/1, 21b/12, 21b/13, 21b/13,
 21b/14, 21b/15, 21b/16, 21b/16,

21b/18, 21b/19, 21b/2, 21b/3, 21b/4,
 21b/4, 21b/4, 21b/6, 21b/7, 22a/13,
 22a/15, 22a/16, 22a/17, 22a/2, 22a/2,
 22a/3, 22a/6, 22a/7, 22b/10, 22b/11,
 22b/12, 22b/14, 22b/7, 22b/8, 22b/8,
 22b/9, 23a/1, 23a/1, 23a/11, 23a/12,
 23a/13, 23a/13, 23a/14, 23a/15,
 23a/16, 23a/16, 23a/17, 23a/19,
 23a/2, 23a/7, 23a/7, 23b/1, 23b/11,
 23b/11, 23b/12, 23b/12, 23b/19,
 23b/3, 23b/7, 23b/8, 23b/9, 24a/1,
 24a/10, 24a/11, 24a/12, 24a/12,
 24a/13, 24a/15, 24a/16, 24a/16,
 24a/17, 24a/17, 24a/18, 24a/19,
 24a/2, 24a/3, 24b/10, 24b/10, 24b/11,
 24b/11, 24b/12, 24b/13, 24b/18,
 24b/19, 24b/19, 24b/2, 24b/6, 24b/6,
 24b/7, 25a/11, 25a/12, 25a/13,
 25a/15, 25a/3, 25a/8, 25a/9, 25a/9,
 25b/11, 25b/11, 25b/12, 25b/12,
 25b/13, 25b/14, 25b/15, 25b/16,
 25b/16, 25b/16, 25b/17, 25b/17,
 25b/18, 25b/19, 25b/4, 25b/7, 25b/7,
 25b/8, 25b/9, 25b/9, 25b/9, 26a/11,
 26a/13, 26a/15, 26a/16, 26a/17,
 26a/17, 26a/18, 26a/18, 26a/19,
 26a/4, 26a/6, 26a/7, 26a/7, 26b/1,
 26b/1, 26b/10, 26b/13, 26b/13,
 26b/14, 26b/16, 26b/17, 26b/17,
 26b/18, 26b/18, 26b/2, 26b/4, 26b/4,
 26b/5, 26b/5, 26b/5, 26b/6, 26b/7,
 26b/7, 27a/1, 27a/1, 27a/1, 27a/10,
 27a/11, 27a/12, 27a/12, 27a/14,
 27a/14, 27a/15, 27a/18, 27a/18,
 27a/18, 27a/19, 27a/19, 27a/19,
 27a/19, 27a/5, 27a/5, 27a/6, 27a/6,
 27a/6, 27a/7, 27a/7, 27a/8, 27a/8,
 27a/9, 27b/1, 27b/1, 27b/1, 27b/14,
 27b/15, 27b/16, 27b/19, 27b/2, 27b/3,
 27b/4, 27b/6, 27b/7, 28a/13, 28a/15,
 28a/19, 28a/3, 28a/3, 28a/4, 28a/4,
 28a/5, 28a/7, 28a/8, 28a/9, 28b/1,
 28b/17, 28b/17, 28b/18, 28b/7, 28b/9,
 29a/11, 29a/13, 29a/14, 29a/17,

29a/18, 29a/19, 29a/3, 29a/5, 29a/5,
 29a/6, 29a/7, 29a/8, 29b/1, 29b/1,
 29b/1, 29b/11, 29b/12, 29b/14,
 29b/16, 29b/17, 29b/19, 29b/2, 29b/3,
 29b/4, 29b/4, 29b/6, 29b/8, 29b/9,
 29b/9, 30a/10, 30a/12, 30a/2, 30a/4,
 31a/14, 31a/2, 31a/2, 31a/3, 31a/3,
 32a/11, 32a/14, 32a/16, 32a/16,
 32a/16, 32a/4, 32a/5, 32a/5, 32b/10,
 32b/12, 32b/15, 32b/17, 32b/17,
 32b/3, 32b/4, 32b/7, 33a/1, 33a/1,
 33a/15, 33a/16, 33a/4, 33a/9, 33b/2,
 33b/2, 33b/2, 33b/3, 33b/4, 33b/5,
 33b/7, 33b/7, 33b/8, 33b/8, 34a/10,
 34a/2, 34a/3, 34a/4, 34a/4, 34a/6,
 34a/6, 34a/7, 34a/8, 34b/10, 34b/14,
 34b/16, 34b/2, 34b/3, 34b/3, 34b/4,
 34b/4, 34b/5, 34b/6, 34b/6, 34b/8,
 35a/1, 35a/1, 35a/10, 35a/11, 35a/4,
 35a/6, 35a/7, 35a/7, 35a/9, 35a/9,
 36a/1, 36a/2, 36b/10, 36b/16, 36b/19,
 36b/3, 36b/4, 36b/6, 36b/9, 37a/1,
 37a/1, 37a/13, 37a/14, 37a/15,
 37a/15, 37a/16, 37a/17, 37a/17,
 37a/19, 37a/19, 37a/19, 37a/2, 37a/3,
 37a/3, 37a/4, 37a/5, 37a/9, 37b/1,
 37b/18, 37b/2, 37b/4, 37b/5, 37b/6,
 37b/6, 38a/11, 38a/14, 38a/15, 38a/4,
 38a/5, 38a/8, 38b/12, 38b/5, 39a/11,
 39a/11, 39a/12, 39a/12, 39a/14,
 39a/16, 39a/17, 39a/17, 39a/17,
 39a/18, 39a/19, 39a/19, 39a/2, 39a/4,
 39a/4, 39a/7, 39a/7, 39a/7, 39b/10,
 39b/19, 39b/3, 39b/3, 39b/5, 39b/5,
 39b/5, 39b/6, 40a/1, 40a/1, 40a/5,
 40a/6, 40a/8, 40a/9, 40a/9, 40b/1,
 40b/1, 40b/1, 40b/1, 40b/10,
 40b/10, 40b/10, 40b/12, 40b/14,
 40b/14, 40b/17, 40b/18, 40b/19,
 40b/4, 40b/4, 40b/5, 40b/5, 40b/5,
 40b/6, 40b/7, 40b/8, 40b/9, 41a/1,
 41a/1, 41a/10, 41a/11, 41a/12,
 41a/12, 41a/13, 41a/15, 41a/16,
 41a/16, 41a/17, 41a/18, 41a/2, 41a/4,

41a/6, 41a/8, 41b/10, 41b/15, 41b/15,
 41b/2, 41b/7, 41b/7, 42a/1, 42a/11,
 42a/12, 42a/15, 42a/2, 42a/4, 42a/5,
 42a/6, 42b/1, 42b/2, 42b/5, 42b/8,
 43a/1, 43a/11, 43a/16, 43a/16,
 43a/17, 43a/5, 43a/5, 43a/7, 43b/13,
 43b/13, 43b/14, 43b/14, 43b/15,
 43b/15, 43b/17, 43b/18, 43b/18,
 43b/19, 43b/2, 43b/3, 43b/3, 43b/3,
 43b/6, 43b/7, 43b/8, 44a/10, 44a/11,
 44a/11, 44a/13, 44a/14, 44a/17,
 44a/18, 44a/19, 44a/3, 44a/5, 44a/7,
 44b/11, 44b/13, 44b/14, 44b/15,
 44b/3, 44b/4, 44b/6, 44b/9, 45a/1,
 45a/15, 45a/16, 45a/2, 45a/5, 45a/7,
 45a/8, 45a/8, 45a/9, 45b/10, 45b/11,
 45b/13, 45b/14, 45b/14, 45b/17,
 45b/3, 45b/9, 46a/13, 46a/13, 46a/15,
 46a/17, 46a/17, 46a/18, 46a/2, 46a/2,
 46a/2, 46a/4, 46a/6, 46a/6, 46a/7,
 46b/10, 46b/13, 46b/15, 46b/18,
 46b/3, 46b/4, 46b/5, 46b/6, 46b/7,
 46b/8, 46b/9, 47a/16, 47a/5, 47a/8,
 47a/9, 48a/1, 48a/11, 48a/12, 48a/14,
 48a/16, 48a/18, 48a/4, 48a/4, 48a/7,
 48a/8, 48a/9, 48b/11, 48b/11, 48b/12,
 48b/13, 48b/13, 48b/14, 48b/14,
 48b/15, 48b/16, 48b/18, 48b/18,
 48b/2, 48b/6, 48b/7, 48b/9, 49a/11,
 49a/12, 49a/13, 49a/14, 49a/14,
 49a/15, 49a/6, 49a/9, 49b/15, 50a/17,
 50a/17, 50a/18, 50a/4, 50b/1, 50b/11,
 50b/12, 50b/13, 50b/3, 50b/5, 50b/8,
 51a/10, 51a/18, 51a/2, 51a/7, 51a/8,
 51a/9, 51b/10, 51b/10, 51b/11,
 51b/12, 51b/13, 51b/3, 51b/4, 51b/4,
 51b/6, 51b/8, 51b/9, 52a/10, 52a/11,
 52a/12, 52a/12, 52a/13, 52a/16,
 52a/19, 52a/2, 52a/3, 52a/4, 52a/5,
 52a/5, 52a/6, 52a/6, 52a/7, 52a/8,
 52b/10, 52b/11, 52b/12, 52b/14,
 52b/15, 52b/15, 52b/17, 52b/18,
 52b/18, 52b/19, 52b/9, 52b/9, 53a/1,
 53a/1, 53a/1, 53a/10, 53a/11, 53a/14,

53a/15, 53a/3, 53a/7, 53a/7, 53b/10, 53b/11, 53b/13, 53b/13, 53b/16, 53b/17, 53b/17, 53b/18, 53b/18, 53b/19, 53b/7, 53b/8, 53b/9, 54a/14, 54a/15, 54a/16, 54a/18, 54a/18, 54a/19, 54b/1, 54b/10, 54b/19, 54b/2, 54b/4, 54b/4, 54b/7, 55a/1, 55a/11, 55a/12, 55a/14, 55a/15, 55a/16, 55a/17, 55a/2, 55a/4, 55a/5, 55a/6, 55a/6, 55a/7, 55a/9, 55b/1, 55b/10, 55b/11, 55b/12, 55b/13, 55b/18, 55b/4, 56a/1, 56a/13, 56a/13, 56a/13, 56a/17, 56a/18, 56a/7, 56a/7, 56b/13, 56b/14, 56b/17, 56b/18, 56b/2, 56b/9, 57a/15, 57a/16, 57a/2, 57a/3, 57a/5, 57a/9, 57b/13, 57b/14, 57b/14, 57b/14, 57b/15, 57b/17, 57b/18, 57b/18, 57b/19, 58a/1, 58a/18, 58a/18, 58a/3, 58a/4, 58a/4, 58a/9, 58a/9, 58b/2, 58b/3, 58b/5, 58b/8, 58b/8, 59a/6, 59a/6, 59a/6, 59b/15, 59b/16, 59b/17, 59b/17, 59b/18, 59b/18, 59b/19, 59b/5, 59b/7, 59b/8, 60a/13, 60a/17, 60a/17, 60a/2, 60a/3, 60a/3, 60a/4, 60a/6, 60b/1, 60b/10, 60b/10, 60b/11, 60b/12, 60b/13, 60b/15, 60b/15, 60b/16, 60b/3, 60b/3, 60b/4, 60b/5, 60b/9, 61a/10, 61a/11, 61a/13, 61a/16, 61a/18, 61a/9, 61b/10, 61b/10, 61b/14, 61b/14, 61b/3, 61b/4, 61b/6, 61b/7, 61b/7, 61b/9, 61b/9, 62a/10, 62a/11, 62a/11, 62a/12, 62a/16, 62a/18, 62a/19, 62a/8, 62a/9, 62a/9, 62b/18, 62b/2, 62b/9, 63a/1, 63a/10, 63a/11, 63a/11, 63a/14, 63a/15, 63a/17, 63a/3, 63a/4, 63a/4, 63a/8, 63a/9, 63b/1, 63b/18, 63b/2, 63b/3, 63b/7, 63b/8, 63b/9, 64a/10, 64a/10, 64a/19, 64b/1, 64b/10, 64b/13, 64b/14, 64b/15, 64b/17, 64b/18, 64b/9, 64b/9, 65a/11, 65a/12, 65a/12, 65a/12, 65a/13, 65a/14, 65a/17, 65a/19, 65a/2, 65a/3, 65a/3, 65a/4, 65a/5, 65a/7, 65a/8,

65b/1, 65b/10, 65b/10, 65b/12, 65b/12, 65b/14, 65b/14, 65b/15, 65b/16, 65b/16, 65b/18, 65b/19, 65b/2, 65b/4, 65b/5, 65b/6, 65b/8, 65b/9, 65b/9, 66a/1, 66a/10, 66a/11, 66a/14, 66a/16, 66a/17, 66a/17, 66a/18, 66a/19, 66a/19, 66a/2, 66a/2, 66a/3, 66a/3, 66b/15, 66b/15, 66b/19, 66b/2, 66b/3, 66b/8, 67a/1, 67a/10, 67a/11, 67a/17, 67a/18, 67a/19, 67a/8, 67a/9, 67b/1, 67b/1, 67b/11, 67b/11, 67b/15, 67b/15, 67b/16, 67b/16, 67b/16, 67b/17, 67b/18, 67b/18, 67b/19, 67b/2, 67b/4, 67b/4, 67b/9, 68a/11, 68a/12, 68a/13, 68a/16, 68a/16, 68a/16, 68a/5, 68a/6, 68a/7, 68b/16, 68b/17, 68b/2, 68b/3, 68b/4, 69a/11, 69a/14, 69a/15, 69a/15, 69a/17, 69a/18, 69a/18, 69a/19, 69a/2, 69a/6, 69a/7, 69a/9, 69b/1, 69b/1, 69b/10, 69b/11, 69b/12, 69b/12, 69b/13, 69b/14, 69b/16, 69b/17, 69b/17, 69b/19, 69b/2, 69b/2, 69b/2, 69b/3, 69b/3, 69b/4, 69b/5, 69b/6, 69b/7, 69b/8, 69b/8, 69b/9, 69b/9, 69b/9, 70a/10, 70a/11, 70a/13, 70a/2, 70a/3, 70a/3, 70a/4, 70a/4, 70a/6, 70a/7, 70a/7, 70a/8, 70a/8, 70a/8, 70b/10, 70b/10, 70b/12, 70b/14, 70b/17, 70b/18, 70b/18, 70b/19, 70b/2, 70b/3, 70b/4, 70b/5, 70b/6, 70b/6, 70b/6, 70b/7, 70b/7, 70b/8, 71a/10, 71a/10, 71a/11, 71a/11, 71a/14, 71a/15, 71a/15, 71a/16, 71a/17, 71a/18, 71a/19, 71a/2, 71a/2, 71a/3, 71a/3, 71a/4, 71a/5, 71a/6, 71a/6, 71a/7, 71b/1, 71b/15, 71b/15, 71b/16, 71b/16, 71b/16, 71b/17, 71b/17, 71b/17, 71b/17, 71b/18, 71b/19, 71b/2, 71b/3, 71b/3, 71b/3, 71b/5, 71b/6, 71b/6, 71b/6, 71b/7, 72a/1, 72a/1, 72a/11, 72a/12, 72a/14, 72a/17, 72a/2, 72a/4, 72a/4, 72a/5, 72a/5, 72a/7, 72a/9, 72b/1,

72b/10, 72b/12, 72b/12, 72b/13,
72b/14, 72b/14, 72b/15, 72b/16,
72b/17, 72b/18, 72b/18, 72b/19,
72b/4, 72b/4, 72b/5, 72b/5, 72b/6,
72b/7, 73a/1, 73a/1, 73a/11, 73a/12,
73a/12, 73a/13, 73a/19, 73a/19,
73a/19, 73a/2, 73a/2, 73a/5, 73a/9,
73b/1, 73b/1, 73b/13, 73b/15, 73b/17,
73b/19, 73b/2, 73b/3, 73b/4, 73b/4,
73b/6, 73b/7, 74a/10, 74a/11, 74a/11,
74a/13, 74a/16, 74a/18, 74a/2, 74a/3,
74a/4, 74a/5, 74a/5, 74a/6, 74a/7,
74a/8, 74a/8, 74b/10, 74b/10, 74b/11,
74b/12, 74b/12, 74b/13, 74b/13,
74b/13, 74b/13, 74b/14, 74b/15,
74b/16, 74b/16, 74b/17, 74b/17,
74b/18, 74b/5, 74b/7, 74b/7, 74b/8,
74b/8, 74b/8, 74b/8, 74b/9, 75a/11,
75a/12, 75a/13, 75a/14, 75a/19,
75a/19, 75a/2, 75a/3, 75a/4, 75a/5,
75a/6, 75a/7, 75a/8, 75a/9, 75a/9,
75b/10, 75b/10, 75b/11, 75b/12,
75b/12, 75b/13, 75b/14, 75b/15,
75b/15, 75b/17, 75b/18, 75b/19,
75b/19, 75b/3, 75b/4, 75b/4, 75b/5,
75b/6, 75b/9, 75b/9, 75b/9, 76a/1,
76a/10, 76a/12, 76a/12, 76a/13,
76a/13, 76a/14, 76a/14, 76a/17,
76a/18, 76a/19, 76a/19, 76a/19,
76a/2, 76a/2, 76a/2, 76a/4, 76a/4,
76a/6, 76a/7, 76a/8, 76a/9, 76a/9,
76a/9, 76b/13, 76b/16, 76b/17,
76b/18, 76b/2, 76b/5, 76b/6, 76b/7,
76b/9, 77a/10, 77a/10, 77a/12,
77a/13, 77a/13, 77a/14, 77a/14,
77a/18, 77a/19, 77a/3, 77a/8, 77a/9,
77a/9, 77b/12, 77b/13, 77b/14,
77b/15, 77b/18, 77b/19, 77b/2, 77b/3,
77b/3, 77b/3, 77b/5, 77b/6, 77b/9,
77b/9, 78a/1, 78a/10, 78a/11, 78a/14,
78a/17, 78a/17, 78a/18, 78a/19,
78a/2, 78a/4, 78a/4, 78a/5, 78a/6,
78a/7, 78a/7, 78a/9, 78b/11, 78b/13,
78b/15, 78b/15, 78b/16, 78b/16,

78b/17, 78b/19, 78b/2, 78b/3, 78b/4,
78b/5, 78b/5, 78b/7, 78b/7, 78b/7,
78b/8, 78b/8, 79a/1, 79a/1, 79a/12,
79a/13, 79a/14, 79a/19, 79a/19,
79a/19, 79a/3, 79a/5, 79a/6, 79a/7,
79a/8, 79a/9, 79b/1, 79b/11, 79b/12,
79b/13, 79b/14, 79b/15, 79b/18,
79b/18, 79b/6, 79b/6, 79b/7, 79b/8,
79b/8, 80a/1, 80a/14, 80a/15, 80a/18,
80a/18, 80a/4, 80a/7, 80a/8, 80a/9,
80b/13, 80b/16, 80b/18, 80b/18,
80b/6, 80b/9, 81a/1, 81a/14, 81a/19,
81a/19, 81a/3, 81a/8, 81a/8, 81a/9,
81b/1, 81b/11, 81b/13, 81b/17, 81b/2,
81b/3, 81b/4, 81b/6, 82a/12, 82a/13,
82a/14, 82a/14, 82a/14, 82a/14,
82a/15, 82a/16, 82a/17, 82a/17,
82a/17, 82a/18, 82a/19, 82a/19,
82a/2, 82a/7, 82a/8, 82b/1, 82b/10,
82b/11, 82b/12, 82b/12, 82b/12,
82b/14, 82b/14, 82b/14, 82b/14,
82b/15, 82b/18, 82b/6, 82b/9, 83a/1,
83a/10, 83a/10, 83a/11, 83a/13,
83a/14, 83a/15, 83a/16, 83a/16,
83a/17, 83a/18, 83a/19, 83a/19,
83a/2, 83a/2, 83a/3, 83a/3, 83a/3,
83a/4, 83a/5, 83a/7, 83a/8, 83a/9,
83b/16, 83b/19, 83b/19, 83b/3, 83b/4,
83b/5, 84a/10, 84a/10, 84a/11,
84a/13, 84a/13, 84a/14, 84a/17,
84a/2, 84a/3, 84a/5, 84a/5, 84a/7,
84a/7, 84b/1, 84b/1, 84b/10, 84b/10,
84b/12, 84b/14, 84b/3, 84b/6, 84b/6,
84b/7, 84b/8, 85a/1, 85a/11, 85a/12,
85a/12, 85a/13, 85a/13, 85a/19,
85a/3, 85a/3, 85a/6, 85a/7, 85a/8,
85a/9, 85b/1, 85b/12, 85b/14, 85b/15,
85b/17, 85b/18, 85b/19, 85b/19,
85b/2, 85b/2, 85b/2, 85b/4, 85b/6,
85b/8, 86a/1, 86a/11, 86a/11, 86a/12,
86a/12, 86a/13, 86a/16, 86a/17,
86a/18, 86a/18, 86a/2, 86a/2, 86a/2,
86a/6, 86a/6, 86a/7, 86a/7, 86a/7,
86a/9, 86b/1, 86b/10, 86b/10, 86b/12,

86b/17, 86b/17, 86b/17, 86b/18,
86b/19, 86b/19, 86b/2, 86b/4, 86b/4,
86b/5, 86b/5, 86b/6, 86b/7, 86b/9,
86b/9, 86b/9, 87a/1, 87a/10, 87a/14,
87a/16, 87a/17, 87a/17, 87a/18,
87a/19, 87a/19, 87a/2, 87a/3, 87a/7,
87a/9, 87b/11, 87b/11, 87b/11,
87b/12, 87b/12, 87b/12, 87b/13,
87b/13, 87b/14, 87b/14, 87b/14,
87b/16, 87b/18, 87b/18, 87b/2, 87b/4,
87b/6, 87b/6, 87b/9, 87b/9, 88a/11,
88a/14, 88a/14, 88a/14, 88a/15,
88a/15, 88a/17, 88a/17, 88a/17,
88a/18, 88a/19, 88a/3, 88a/4, 88a/4,
88a/5, 88a/5, 88a/5, 88a/5, 88a/6,
88a/6, 88a/6, 88a/7, 88a/7, 88a/8,
88a/9, 88b/10, 88b/10, 88b/11,
88b/11, 88b/12, 88b/13, 88b/13,
88b/15, 88b/15, 88b/15, 88b/17,
88b/17, 88b/17, 88b/17, 88b/18,
88b/18, 88b/2, 88b/2, 88b/2, 88b/3,
88b/3, 88b/4, 88b/6, 88b/7, 88b/9,
89a/1, 89a/2, 89a/4, 89a/6, 89a/7,
89b/10, 89b/10, 89b/11, 89b/11,
89b/11, 89b/12, 89b/12, 89b/14,
89b/14, 89b/15, 89b/15, 89b/19,
89b/4, 89b/4, 89b/6, 90a/1, 90a/10,
90a/10, 90a/10, 90a/11, 90a/12,
90a/13, 90a/15, 90a/15, 90a/15,
90a/16, 90a/19, 90a/3, 90a/3, 90a/6,
90a/7, 90a/8, 90a/9, 90a/9, 90b/1,
90b/10, 90b/11, 90b/12, 90b/14,
90b/15, 90b/15, 90b/16, 90b/16,
90b/16, 90b/17, 90b/17, 90b/18,
90b/18, 90b/19, 90b/2, 90b/4, 90b/4,
90b/5, 90b/5, 90b/6, 90b/6, 90b/7,
90b/7, 90b/9, 91a/1, 91a/1, 91a/15,
91a/15, 91a/17, 91a/18, 91a/3, 91a/4,
91a/4, 91a/5, 91a/6, 91b/1, 91b/1,
91b/12, 91b/2, 91b/2, 91b/3, 91b/3,
91b/3, 91b/5, 91b/5, 91b/6, 91b/8,
91b/9, 92a/12, 92a/16, 92a/6, 92a/7,
92b/11, 92b/12, 92b/13, 92b/13,
92b/14, 92b/19, 92b/4, 92b/6, 92b/7,

92b/8, 93a/1, 93a/1, 93a/1, 93a/11,
93a/13, 93a/15, 93a/16, 93a/19,
93a/2, 93a/2, 93a/4, 93a/4, 93b/4

vech (Ar.): Yüz, çehre.

v. 16b/14, 34b/19, 36a/4,
39a/13, 39b/8, 43b/3, 62a/12, 66b/17,
83a/10, 86b/4, 88a/13, 89b/6

v.+e 28b/16, 43b/3, 54b/18,
57a/9, 58b/1, 59b/7, 60b/15, 83b/19

v.-i isti'âre 11b/2

v.-i 'umûm 27a/3

v.-i ḥaḳîḳat 35a/10

v.-i âḥîr 78b/18

v.-i şebbe 88b/15

v.-i lâyiḥa 90a/12

v.+ile 62a/11

v.+iyle 20b/14, 66a/13,
79b/17

v.+ile 13a/6, 22a/13, 22a/18,
22b/8, 23a/8, 24b/3, 31a/14, 32a/5,
33a/3, 34b/17, 40b/6, 51a/11, 51a/17,
51b/12, 52a/18, 54a/13, 55a/19,
66b/9, 71a/19, 72a/7, 73a/4, 73b/13,
92a/9, 93b/3, 93b/8

vefâ (Ar.): Dostluk ve muhabbette
sebat etme, sevgide süreklilik,
bağlılık ve sadâkat.

v. 73a/19

v.-yı tefsîr 68b/18

v.+ları 65b/11

v.+ya 28b/17

vefât (Ar.): Ölüm.

v. 49b/8

vehhâb (Ar.): “Çok bağışlayan, çok
veren, kullarına çeşitli nîmetler
bağışlayan” anlamında esmâ-i
hüsnâdandır.

v. 75a/4

velâkin (Ar.): Lâkin, fakat.

v. 10b/13, 13a/2, 14b/9,
22a/11, 23a/18, 30a/8, 44b/10, 44b/2,
54b/12, 57a/19, 72a/6, 73b/3

velev (Ar.): Olsa da, isterse, ise de, ise
bile.

v. 37a/16

velî (Ar.): Cenâb-ı Hakk'a yakınlık
mertebesini kazanmış olan seçkin kul,
Allah'ın dostu ve sevgili kulu.

v. 13a/4

v.+nüñ 13a/5

v.-yi kâmil 13a/1

v. -yi vâşıl 14b/2

veliyyu'llâh (Ar.): Allah'a yakın
olma mertebesine erişmiş kimse, velî.

v.57b/4

vezn (Ar.): Tartma, tartı, ölçü.

v. 40b/14, 57a/14, 65a/11

v.+i 65b/12, 65b/8

v.+inde 65a/16

vilâyet (Ar.): Bir vâli yönetimindeki
en önemli idârî bölüm, il.

v.+i 69b/12

v.+ine 53a/12

v.+lerinden 53a/8

vird (Ar.): Belirli zamanlarda mânevî
bir görev olarak düzenli şekilde
okunan âyet, esmâ-i hüsnâ veya
duâlar.

v. 15b/19, 17b/17, 33a/13,
40a/1, 72a/10, 78b/19, 80b/15

v.+de 12a/13

v.+i 56a/8

v.-i ahvâllerüñ 72a/5

v.-i şeyh 72a/9

v.-i sebep-i vürūd-ı

rabbâniyye 76a/12

v.-i hâş 78b/13

v.-i meşâyih 82a/12

v.-i şerîfde 10b/6, 12b/9,
17a/18, 23a/8, 24b/5, 24b/8, 25a/6,
26a/15, 26a/3, 28b/15, 31a/15,
32a/1432b/1, 32b/2, 33a/17, 65b/12,
65b/15, 66a/9, 67b/3, 71a/17, 72a/4,
76b/14, 77b/15, 78b/4, 78b/11,
79b/12, 80a/15, 81b/14, 82a/6, 82a/9

vird-ḥā'n (Far.): Vird okuyan.

v.72a/8

vîr-: Vermek.

v.-digi 17b/7, 26b/11, 26b/12

v.-dikde 51a/14, 56b/5

v.-diklerinde 69b/4

v.-diler 56b/7, 56b/9

v.-dü 26a/3

v.-dün 56a/1

v.-e 14b/1

v.-en 75b/4

v.-icek 49b/1

v.-ildikde 25b/5, 40b/3

v.-ile 59a/11

v.-ilen 88b/4

v.-ilmek 25a/1

v.-ilmiş 50b/18

v.-ilmişdür 24b/11

v.-ilür 40b/11

v.-ir 59a/2

v.-mek 74a/18, 74b/1

v.-mekde 74a/14

v.-mekle 53b/10

v.-meyüp 33a/11

v.-mişken 85b/11

v.-mişlerdür 32b/6

v.-se 43b/2

v.-üp 38a/18, 43a/15, 64b/17,
74b/19

vişâl (Ar.): Sevdigine kavuşma,
vuslat.

v.+e 88a/13

vuḵūf (Ar.): Anlama, bilme, âgâh olma.

v. 80a/15, 91b/3
v.-ı sırr-ı hikmet 64a/14
v.+una 63a/13

vuḵū' (Ar.): Olma, meydana gelme.
v. 15a/3

vuşlat (Ar.): Kavuşma.
v. 37b/1

vuşûl (Ar.): Ulaşma, erişme, varma, muvâsalat.

v. 29a/13, 80a/15
v.-i ḥaḳîḳatdur 83a/6
v.+da 81a/12
v.+i 13a/6, 77a/14
v.+ine 11b/16

vużû' (Ar.): Abdest.

v. 10b/6, 30a/1, 92b/8
v. 42a/3
v.+ların 56b/1

vücûb (Ar.): Yapılması gerekli, lüzumlu ve zarûrî olma, vâcip olma, terkedilmesi câiz ve mümkün olmama:

v.+ı 20b/7

vücûd (Ar.): İnsan veya hayvan gövdesi, beden.

v. 23b/10, 34b/19, 73a/3, 76b/7, 84b/12
v.-ı zılliden 13a/12,
v.-ı şerîflerinde 46a/17, 46a/18, 55b/13
v.-ı muṭlaḳ 21b/14, 34b/5, 58b/2
v.-ı ṭâlibde 73a/2
v.-ı insânda 83a/12, 83b/1, 84b/17
v.-ı muṭlaḳ 87b/4,

v.-ı eşyâ 92b/5
v.+ıdur 88b/1
v.+ına 55a/5, 64b/15, 77b/8
v.+dında 14a/10, 26a/17, 27a/7, 27b/16, 73b/2, 88a/16, 93b/10
v.+ını 28a/19
v.+ıyla 11b/7
v.+umda 68a/12

vūs'at (Ar.): Genişlik, bolluk.
v. 37a/19

vüzerâ' (Ar.): Vezirler, bakanlar.
v.-yı kibârlarından 46b/16

Y

yâ (Ar.): Ey.

y. 10b/6, 10b/6, 10b/9, 11a/3, 11a/3, 11a/4, 11a/4, 11a/8, 11b/19, 25b/14, 25b/5, 25b/8, 26a/1, 33a/7, 38a/1, 38b/17, 38b/6, 38b/8, 40a/2, 41a/2, 41a/4, 41a/9, 42a/18, 43a/14, 47a/13, 48a/7, 48a/7, 49a/19, 49a/7, 49b/3, 49b/7, 50a/12, 57a/2, 60a/8, 62b/3, 62b/5, 62b/6, 62b/7, 71b/18, 75b/12, 76a/10, 81a/7, 82b/7

yâd (Far.): Anma, hatırlama.
y. 49b/2, 68b/3

yağla-: yağlamak.
y.-masın 49b/6

yâ'oud (Far.): Veya.
y. 33b/1, 33b/2, 52b/18, 68b/8, 85b/13

yak-: Yanmasını sağlamak, tutuşturmak:
y.-dı 49a/6
y.-maz 68b/8

yakîn (Ar.): Bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilme.

y. 15a/3, 83b/11

y.+dir 46a/14

y.+dür 15a/3

y.+i 15a/5

yakînen (Ar.): Şüphe edilecek hiç bir tarafı olmaksızın, kesin ve sağlam olarak, şüphesiz

y. 15a/4

yan-: yanmak.

y.-asın 74b/13

yanaş-: Yanaşmak, yaklaşmak.

y.-up 49a/18

yanıl-: Yanılmak.

y.-miş 21b/12

yan: Taraf.

y.+ımda 47a/15

y.+ına 62b/10, 62b/8

y.+ında 48a/15

yani: Yani.

y. 11b/19, 16b/6, 21a/16, 24a/5, 24a/9, 27a/17, 41b/4, 43b/11, 45a/16, 48a/1, 48a/15, 48a/18, 48a/7, 48b/1, 50a/9, 58a/15, 58b/17, 59a/15, 63b/17, 64a/2, 68a/12, 68a/14, 68a/18, 68a/6, 68a/8, 68b/15, 68b/15, 68b/7, 80a/12, 81a/10, 81a/17, 85a/7, 85b/7, 88b/11, 88b/12

yan-: Isı ve ışık yayarak yok olmak, kül hâline gelmek, yanmak.

y.-miş 49a/4

y.-sun 37b/14

yapış-: Yapışmak.

y.-dıkda 59b/10

yap-: Yapmak.

y.-sun 63a/17

yār (Far.): Sevgili, dost.

y. 65b/17, 69a/6

y.-ı güzîn 40b/4

y.-ı kibâr 52a/1, 52a/4, 69b/8, 71a/17

y.+uñ 55a/12

yarın: Yarın.

y. 59a/1

y.+dan 59a/19

yās: Ölüm veya çok büyük bir felâketten duyulan acı ve bu acıyı belirtmek üzere yapılan şeyler, mâtem.

y. 70b/6

yāş: Doğuştan itibaren geçen ve yıl birimiyle ölçülen zaman

y.+ımda 92a/10

yaz: Yazmak.

y. 38b/1

y.-dıkları 81b/17

y.-dım 64a/6

y.-dırup 39a/1

y.-ılan 32b/19, 92a/2

y.-ılandır 32b/3

y.-ılmağa 38b/2

y.-ılmışken 35a/5

y.-mişken 64a/1

yed (Ar.): El.

y. -i kudretinde 11a/8, 12a/2

y. -i mürşidden 78b/7

yedi: Yedi.

y. 72b/3, 75b/5, 76a/4, 86b/15, 90a/7, 90a/7, 92a/9

y.+dir 76a/2

y.+nden 59a/10

yemin (Ar.): Allah'ı veya mukaddes bir varlığı şahit tutarak verilen söz, ant, kasem.

y.+i 71b/16

yer: Bir nesne veya kimsenin kapladığı yâhut kaplayabileceği boşluk, bulunduğu mahal.

y. 81b/18

y.+e 25a/10

y.+inde 14b/5

y.+inden 59b/11

yeter: Gereken kadar, ihtiyâcı karşılayacak kadar olan, kâfi.

y. 13a/14

yetim (Ar.): Babası ölmüş.

y.+e 63a/19

yetiş-: Yetişmek.

y.-düm 14a/3

y.-senjiz 92a/15

yevm (Ar.): Gün.

y.-i kıyâmetde 16b/8

yevmü'l-ḥaşr (Ar.): Kıyamet günü.

y.-ḥaşr 67b/12

yezdân (Far.): Allâh.

y. 37b/3, 53b/12

y.+a 54b/1

yıldız: Işıklı ve sâbit bir nokta hâlinde görülen gök cisimlerinden her biri.

y.+lar 68a/6, 68a/8

yigirmi: Yirmi.

y. 36b/13, 36b/8, 92a/9

yine: Bir daha, tekrar, gene.

y. 19b/8, 28a/16, 43a/14, 43a/17, 61a/5, 62b/15, 68a/5, 81b/2

yok: Yok.

y. 78a/12

y.+dan 92a/18

y.+dur 14a/14, 17b/12, 21b/15, 39a/13, 39b/4, 46a/12, 50a/11, 50a/4, 54b/18, 55b/11, 56b/14, 60b/13, 60b/16, 63a/2, 67a/18, 68b/5, 73a/10, 86b/6, 91a/5

yol: Yol.

y.+una 15a/13

yum-: Yummak.

y.-unca 16b/7

yüreg: Kalp.

y.+i 41a/19, 41a/7

yüz: Surat, çehre.

y. 51a/15, 82a/1, 82a/12

y.+inde 90b/6

y.+ine 81b/18

y.+üme 11a/1

y.+ünde 85b/3

y.+ünden 59b/9, 93a/18, 93a/19, 93b/2

Z

zâbiṭa (Ar.): Bir şehirde güvenliği sağlamakla görevli teşkilat, zaptiye

z.+sı 40b/8

zâde (Ar.): Sonuna geldiği kelimelere "... oğlu, ... evlâdı" anlamı katar.

z. 53b/1, 58a/17

z.+leri 58a/7

zafer (Ar.): Savaşta kazanılan gâlibiyet, utku, nusret.

z. 25b/9, 42a/2, 69a/18

zāhidan (Ar.): Dünyâyı terkedip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse).

z. 80a/12

zāhir (Ar.): Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan (şey).

z. 13a/11, 15a/16, 22a/6, 27a/19, 37b/1, 40b/5, 45a/18, 45a/5, 50b/1, 50b/4, 60a/12, 67a/8, 72b/12, 73a/1, 74a/7, 75a/8, 76a/13, 76b/18, 85a/9

z.+a 93a/1

z.+an 57a/19

z.+de 15b/11, 29a/14, 87b/5

z.+e 12a/4, 75a/12

z.+en 23b/7, 69b/1, 71a/9

z.+eye 74a/5

z.+i 71b/19, 73b/13

z. -i murād 82b/14

za‘if (Ar.): Güçsüz, zayıf.

z. 25b/15

zā’il (Ar.): Devamlı ve kalıcı olmayan, sona eren, yok olan, ortadan kalkan.

z. 13b/14, 13b/7

zākir (Ar.): Zikreden kimse.

z. 23b/12, 24b/2, 29a/18

z.-i hâkîki 23b/9, 24b/3

z.+in 24b/6

zālâlet (Ar.): Doğru yoldan ayrılma, yoldan çıkma, sapıtma, sapıklık.

z. 15a/13

z.+dür 15b/18

z.+e 14a/11

z.+i 15a/9, 15b/5

zālîm (Ar.): Zulüm ve haksızlık yapan (kimse).

z. 41a/18

z.+ünj 41a/13

zamân (Ar.): Olmuş ve olacak hâdiselerin birbiri ardınca cereyan edişinin düşüncemizde meydana getirdiği başı ve sonu belli olmayan soyut kavram, vakit.

z. 15a/9, 25b/7, 41a/16, 42a/1, 46a/8, 52b/12, 52b/15, 52b/7, 52b/8, 58b/18, 68a/12, 75a/18, 85b/17

z.+da 90b/2

z.+ımdan 68b/17

z.+ına 15b/4, 68b/1

z.+ında 49a/1, 52b/16, 53a/10, 58b/9

z.+la 69a/12

z. 53a/6

zamîr (Ar.): İç,derun.

z.-i vahdet 72a/16

zam (Ar.): Üzerine bir şey ekleme, katma.

z. 71b/14

zann (Ar.): Gerçeğini bilmeden ihtimal üzerine hüküm verme, bu yolda verilen hüküm, sanı.

z. 64b/1, 64b/1, 89b/14

z.+da 71a/3

zarûret (Ar.): Mecbûriyet, zorunluluk.

z. 85b/13

zât (Ar.): Sâhip, mâlik.

z. 23b/11, 29a/7, 36b/18, 36b/19, 43b/16, 71a/6, 71a/6

z.+a 14b/17, 21a/1, 29b/5, 34b/2, 41a/1, 88a/8, 88a/8, 93a/5

z.+dur 77b/15

z.+ına 10b/16
z.-ı ulūhiyyetine 16a/8
z.-ı te‘ālā 21a/13
z.-ı muḳaddes 22a/10
z.-ı ḥaḳḳ 22b/11
z.-ı ḥaḳḳ 22b/9
z.-ı ‘ālīsiniñ 23b/1
z.-ı biḳūniña 25b/16, 12b/12
z.-ı ḥaḳḳı 28b/1
z.-ı celīline 29a/4
z.-ı şerīf 40b/17
z.-ı ‘aẓīmü’ş-şānlarına 54a/16

ẓāyī‘(Ar.): Kayıp, yok olmuş, elden çıkmış (şey).
z. 93a/10

zehrā (Ar.): Parlak.
z. 59b/15, 60a/16
z.+yı 60a/15

zemīm (Ar.): Kötü, beğenilmeyecek (durum, davranış).
z.+den 75b/11, 79a/15
z.+e 85b/16
z.+elerden 75b/17, 76a/7
z.-i ḥayvāniyye 75b/5
z.-i nefsāniyyeñ 93b/11
z.+eleri 86a/16, 86b/19
z.+elerin 86b/15
z.+elerin 75b/18
z.+elerün 79a/18
z.+esidür 88b/18
z.+esiyle 86b/13
z.+eyi 92b/19, 93b/13

zenādıka (Ar.): Zındıklar.
z. 15a/5

zenb (Ar.): Günah, kabahat, suç.
z. 12a/7

zengī (Far.): Zenci.
z. 53a/19, 53a/9

zerre (Ar.): Çok küçük parçacık.
z. 14a/14, 17b/12, 39a/12, 50a/11, 60b/16, 65a/1, 68b/5, 86b/6

zewāt (Ar.): Zatlar, saygı değer kimseler.
z. 80a/15

zevc (Ar.): Koca, eş.
z.-i Fāṭimatü’z Zehrā 59b/14
z.+i 60a/3

zewḳ (Ar.): Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu.
z. 14b/14, 75a/9, 85a/3, 88a/4
z.+i 18a/1

zeyl (Ar.): Bir yazıya ilâve olarak yazılan şeyler.
z.+inde 81b/3

zındık (Ar.): Allah’a ve âhirete inanmayan kimse.
z.+a 14a/10
z.+lardan 46a/6
z.+ları 41b/15

zībā (Far.): Süslü.
z. 66a/16

zıkr (Ar.): Sözüünü etme, ismini söyleme, anma.
z. 10b/16, 11a/4, 11a/5, 11b/15, 14b/2, 20a/12, 21b/9, 23a/18, 24a/10, 24a/16, 24b/2, 28a/10, 28a/5, 28b/18, 28b/2, 29a/3, 29a/6, 29a/8, 34a/10, 34b/11, 36b/11, 36b/14, 37b/5, 39a/18, 40b/16, 41a/4, 46a/14, 52a/13, 52a/14, 52a/17, 52a/17, 53a/16, 54a/2, 54a/3, 54b/10, 55a/2, 56b/6, 57a/15, 57a/7, 57b/2, 59a/4, 61b/2, 64b/16, 66a/10, 67b/16, 67b/4, 69a/13, 70b/11, 71a/18, 74b/9, 75a/8,

76b/15, 76b/15, 76b/17, 77b/16,
81a/5, 81b/13, 85a/4, 86a/4, 86b/7,
87a/19, 88a/19, 88b/15, 89b/13,
92b/5, 93a/10

z.+i 11b/2, 24a/10, 28b/12,
28b/14, 28b/16, 40b/3, 40b/4, 44b/13

z.-i cemīl 68b/3, 91a/11

z.-i daḳāyık 23b/2

z.-i ilāhiyle 85a/4

z.-i ḥāḳīḳī 24a/16

z.-i sırī 24a/13

z.-i lisānī 24a/12

z.-i ḳalbī 24a/12

z.-i rūḥī 24a/12

z.+de 24a/2

z.+den 33b/5

z.+e 24a/9

zindān (Far.): İçine tutukluların,
hükümlülerin konulduğu kapalı yer.

z. 85b/18

z.+ında 85b/16

z.+ından 86a/17

zīnet (Ar.): Süs.

z.+i 45a/10, 45a/10, 45b/16,
45b/18, 46a/11, 48b/19

zīrā (Far.): Çünkü, şundan dolayı.

z. 11b/6, 14a/13, 14b/11,
14b/4, 20a/3, 25a/8, 37a/2, 40a/3,
41a/7, 44b/11, 48b/18, 54b/1, 54b/13,
58b/7, 61a/13, 68a/1, 68b/11, 68b/5,
72b/15, 73b/6, 76a/16, 76b/10,
78b/15, 79a/4, 80a/3, 89b/16, 90a/17,
91a/4, 93a/9

ziyā'(Ar.): Işık.

z. 83a/8

z.+lu 60a/17

ziyād(Ar.): Artma, fazlalık, ziyâdelik.

z.-ı behā 84b/14

z.+inde 11b/2, 40b/4

z.+inden 26a/5, 65b/17

z.+ine 29a/15

z.+iyle 42b/7, 43b/5, 51b/8,
58a/1, 70a/14, 70a/15, 80b/15, 83b/9

zıḳru'l-lāh (Ar.): Allāh'ın anılması.

z. 24b/11

z. 23a/12

z.+ünj 23a/10, 24a/1, 24a/11,
37b/2

zinā' (Ar.): Evlilik bağı ile bağlı
olmayan kadınla erkek arasındaki
cinsel ilişki, nikâhsız birleşme.

z. 51a/12, 51a/15, 51a/16

ziyāde (Ar.): Fazla, çok.

z. 11a/2, 11a/5, 11b/16,
22b/11, 22b/11, 22b/3, 26b/12, 26b/4,
27a/12, 33a/9, 36b/2, 36b/3, 36b/5,
37a/10, 38b/14, 38b/15, 39b/3,
41a/18, 41a/3, 41a/5, 41a/9, 41b/1,
42a/2, 43b/1, 45a/15, 48b/16, 49a/3,
52b/11, 52b/12, 53a/6, 55b/10,
59a/15, 62a/19, 63a/13, 63a/8, 69b/4,
71b/11, 75a/3, 85b/5, 87b/13, 91b/1

z.+den 41a/5

z.+sin 81a/8

z.+siyle 37a/7

ziyāret (Ar.): Bir kimseyi veya bir
yeri görmeye gitme.

z. 50a/1

zuhūr (Ar.): Meydana çıkma, baş
gösterme, görünme.

z. 10b/18, 11b/13, 14a/10,
15b/1, 26a/7, 37b/18, 50b/19, 59b/1,
62b/17, 64a/2, 76a/9, 86a/9

z.+ına 50b/16

z.+ıyla 78b/6

zuhur (Ar.): Bkz. zuhûr.

z. 69a/14

z.+uñ 12a/14

zulm (Ar.): Adâlete aykırı davranma, hak edene hakkını vermeme, haksızlık, adâletsizlik.

z. 41a/12, 52b/17, 52b/18, 53a/1

z.+aniyyet 84a/10

z.+en 41a/13

z.+le 62b/4

zühd (Ar.): Dünyâyâ rağbet etmeyip kendini ibâdete verme, nefsinin her türlü zevkten alıkoyup ibâdet yolunu seçme, perhizkârlık, takvâ.

z. 51a/12, 76a/4

z.+i 74b/7

zü'l-celâl (Ar.): Celâl sâhibi” Allah.

z. 74a/17

züleyha (Ar.): Su perisi, güzellik, saflık.

z. 64b/5, 64b/5

z.+sı 85b/5

z.+sında 85b/11

zünüb (Ar.): Günahlar.

z. 82b/12

z.+ı 26b/6, 79b/7

SONUÇ

Çalışmanın konusu olan Risâle-i Virdiyye adlı eser Türk yazı dilinin önemli dönemlerinden biri olan Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini yansıtmaktadır. Eser, Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde kaleme alınmıştır. Bunun gibi tarihi metinlerin Türkoloji alanında çalışılması, ses ve şekil özelliklerinin incelenmesi ve gramatikal dizinin hazırlanması ile geniş bir alana yayılmaktadır.

Risâle-i Virdiyye, İBB Atatürk Kitaplığı 297.7 1073 H1 numarda Gunyetü's Salikîn adı ile kayıt altına alınmıştır. Gunyetü's Sâlikîn adlı eserin ise Şah Veli el-Halvetiye ait olduğu bilinmektedir. Risâle-i Virdiyye'nin kütüphane bilgilerinde hiçbir şekilde varlığından bahsedilmemiştir. Risâle-i Virdiyye'nin kütüphane bilgilerinde yer edinememesi bir kataloglama sorunu olduğunu göstermektedir. Yapılan bu çalışmanın nihayi amacı bu nüshayı gün yüzüne çıkarıp eseri çeviri yazıya aktarmak, ses ve şekil bilgisini incelemek ve gramatikal dizinin oluşturmaktır.

Risâle-i Virdiyye'nin bu nüshasının müellifi olan Şah Velî'nin ise eserinde Ömer Fuadî'nin Tercümesini eserin içeriğine kendi imla geleneğine bağlı kalarak nakletmiştir. Ömer Fuadî'nin Risale-i Virdiyyesi üzerine bir çalışma yapılmış olup bu çalışmanın nüshası incelendiğinde çalışmaya konu olan metinle arasında imla farklılıkları olduğu gözlemlenmiştir. Asuman Ünal tarafından yapılan bu çalışmanın Kastamonu İl Halk Kütüphanesi 1232/3 numarada kayıtlı olan nüsha üzerinden yapıldığı görülmektedir.

Risâle-i Virdiyye içerik olarak dinî, tasavvufî öğretilerin işlenmesinin yanında ahlakî ve örfî kuralların da ifade edildiği görülmektedir. Eserin tamamında bir öğüt ve müridlerin uyması gereken kuralların neler olduğunu anlatan bir öğreti hakimdir. Nasihatler veren öğretici bir eser konumunda olan metinde âyetler, hadisler, özlü sözler, anekdotlar da anlatımı kuvvetlendiren unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazar, kullandığı bu örnekler ile metnin akıcılığını artırmış ve sade süslü olmayan bir dil kullanmıştır.

İncelenen eserin imla özelliklerine bakılarak kullanımlarında bazı farklılıklar tespit edilmiştir. Metin harekesiz bir metin olduğu için müstensih'in imla

geleneğine bağlı kalınarak okunmuştur. Müstensihin hayatıyla ilgili bir bilgi eserinde mevcut değildir.

Metinde kelime kadrosu olarak Türkçe, Arapça ve Farsça kelimelere yer verilmiştir. Bu kelimeler arasında Türkçe dışında Arapça kelimelerin diğerlerine oranla daha fazla kullanıldığı tespit edilmiştir.

Metinde geçen Türkçe kelimeler genellikle fiillerdir. Bu bakımdan eser Türkçenin fiil kadrosunun zenginliği açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. Metinde bugün halen kullanılan Türkçe kelimelerin yanında, şimdilerde az kullanılan ya da artık kullanımdan çıkmış, arkaik duruma düşmüş Türkçe kelimelere de rastlanılmaktadır. Örneğin: metinde geçen “söyke-” fiili bugün için eskicil durumdadır. Fiilin Tarama Sözlüğü (1983:192)’ndeki anlamı “kandırmak, dayanmak, yaslanmak” şeklindedir. Söykenmek fiilinden başka eserde “kanda” şeklinde yine bugün kullanımdan düşmüş örneğe rastlanılmaktadır. “Nerede” anlamına karşılık gelecek şekilde metinde kendine yer edinmiş ve bugün kullanımdan düşmüş durumdadır. Metinde geçen bir diğer arkaik fiil “ur-“dur. Tarama Sözlüğü (1983:219)’nde anlamı “vurmak, çarpmak” şeklinde verilmiştir. Eserde ““Alinüñ mübârek gözlerine kendilenmek” 59a/18 cümlesinde geçen “kendilenmek” fiiline rastlanılmış ve Tarama Sözlüğü ve diğer çeşitli sözlüklerde böyle bir kelimeye rastlanılmamıştır. Bu kelimenin de Hapax Legomenon olduğu düşünülmekte olup, cümlede geçen anlamına bakıldığında “bağlanmak” şeklinde anlamlandırılabilceği düşünülmektedir.

Eser, genel itibarıyla, Eski Anadolu Türkçesinin dil bilgisi kurallarına uygunluk göstermektedir. Eserde, fiillerin hem basit zamanlarda hem de birleşik zamanlarda kullanımına rastlamak mümkündür. Bu husus inceleme bölümünde gerekli yerlerde gösterilmiştir.

Düz yazı ile kaleme alınan bu eserde manzum kısımlar da bulunmaktadır. Manzum kısımlar anlatımı tekdüzelikten çıkartıp, okuyucuya akıcı bir hitap şekli yansıtılmıştır. Metinde Türkçe, Arapça ve Farsça cümleler bir arada kullanılmıştır. Arapça kısımlar genellikle dua, ayet, hadis ya da önemli bir tasavvuf ehlinin sözlerinden oluşmaktadır. Metinde Arapça kısımlara nispeten daha az kullanılan Farsça kısımlar genellikle beyit halinde karşımıza çıkmaktadır. Metinde düzenli bir

imla özelliğinden söz etmek mümkün değildir. Bir kelimenin farklı şekildeki imlasına ya aynı ya da ayrı sayfada görmek mümkündür. İnceleme bölümünde örneklerini gösterdiğimiz gibi, metinde bir kelimenin birden farklı imlasını, bir satır arayla bile görmek mümkündür.

Türkoloji sahasında Osmanlı Türkçesi ile yazılmış Arap harfli metinler üzerinde birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar, geçmiş dönemlerde yazılan eserlerin dil özelliklerini yansıtmaları açısından büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle, Arap harfli metinlerin çeviri yazıya aktarılması, imla, ses ve şekil özelliklerinin incelenmesi ve dönemin söz varlığının ortaya konulması açısından önemlidir. İncelenen eserde de bu bahsedilen konular hakkında veriler mevcut şekilde bulunmaktadır. Yapılan bu çalışmanın alana katkı sağlaması ve yapılacak diğer çalışmalara faydalı olması amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Abdulkadiroğlu, A. (1991). *Halvetîliğın Şabaniyye Kolu Şeyh Şâbân-ı Veli ve Külliyesi*. Ankara.
- Akar, A. (2005). *Türk Dili Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Akdağ, A. (2016). Ömer Fuâdî'nin Tasavvufa Dair "Risâle-i Gül-âbiyye" Adlı Eseri. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 231-246.
- Akgün, K. (2017). *Sofyalı Bâlî Efendi Mecmû'atü'n-Nesâiyih (Giriş- İnceleme-Metin-Gramatikal Dizin)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak: Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksan, D. (1976). *Sözcük Türleri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Arat, R. R. (2006). *Edib Ahmed B. Mahmud Yükneci Atebetü'l-Hakayık*. Ankara: TDK Yayınları.
- Argunşah, M., & Sağol Yüksekaya, G. (2013). *Karahanlıca Harezmece Kıpçakça Dersleri*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Aşkar, M. (2012). Ömerü'l Fuâdî'nin Menâkıbnâmesine göre Şeyh Şâbân-ı Velî'nin Tasavvufi Şahsiyetine Bir Bakış. *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 1-32.
- Ayıntabî, Ş. V. (1073). *Gunyetü's Salikin*. İstanbul: İBB Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Yazmaları.
- Banguoğlu, T. (1974). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Bilgin, M. (2006). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*. Ankara: Anı Yayınları.
- Bozkurt, F. (1995). *Türkiye Türkçesi*. İstanbul: Cem Yayınları.
- Bursalı Mehmet Tahir. (2000). *Osmanlı Müellifleri*. Ankara: Bizim Büro.

- Çavuşoğlu, R. (2007). *Şâh Velî Ayıntâbî'nin Risâletü'l-Bedriyyesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demircioğlu, Z. (1983). *Şeyh Şa'bân-ı Velî ve Postnişinleri*. Kastamonu: Doğrusöz Matbaası.
- Devellioğlu, F. (2008). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat Eski ve Yeni Harflerle*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dilçin, C. (2013). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Duman, M. (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Eker, S. (2010). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2010). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ergin, M. (2012). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Ergin, M. (2013). *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım.
- Ergüzel, M. M. (1999). *Tarihi İbn-i Kesir Tercümesi Dil Özellikleri-Metin-Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Ersöz, S. (2018). Türkçede Göçüşme: Tanım ve Tasnif. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7 (4), 2189-2203.
- Gabain, A. V. (1995). *Eski Türkçenin Grameri*. (M. Akalın, Çev.) Ankara: TDK Yayınları.
- Gülensoy, T. (2010). *Türkçe El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Gülsevin, G. (2011). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: TDK Yayınları.
- Gülsevin, G., & Boz, E. (2010). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Hacıeminoğlu, N. (2013). *Karahanlı Türkçesi Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- İpek, B. (2008). Türk Dilinde Vasıta Hâli. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (23), 63-97.
- Kaçar, M., İlhan, M., & Akdağ, A. (2016). Kastamonulu Âlim ve Şâirlerin Türkiye Yazma Eser Kütüphanelerinde. *I. Uluslararası Abana Sempozyumu* (s. 580-603). Konya: Palet Yayınları.
- Kanar, M. (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.
- Kanar, M. (2012). *Arapça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yayınları.
- Karaağaç, G. (2010). *Türkçenin Ses Bilgisi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karahan, L. (2013). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1992). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2010). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2014). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: TDK Yayınları.
- Köprülü, M. F. (1984). *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*. Ankara: DİB Yayınları.
- Kur'an-ı Kerim Meâli*. (2011). (H. Altuntaş, & M. Şahin, Çev.) Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Levend, A. S. (1988). *Türk Edebiyatı Tarihi* (Cilt 1). Ankara: TTK Basımevi.
- Oğuz, M. İ. (1993). *Şa'bân-ı Velî ve Mustafa Çerkeşi*. İstanbul: Oğuz Yayınları.
- Özçelik, M. (2012). *17. Yüzyıl Osmanlı Mutasavvıflarından Kastamonulu Ömer Fuâdî (V. 1046/1636) ve "Muslihu'n-Nefs" İsimli Eseri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmeddin Erbakan Üniversitesi SBE Tasavvuf İslam Bilimleri Anabilim Dalı.

- Özer, H. (2011). *Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin Marmaravî Tercüme-i Risâle-i Vasiyyet (İnceleme-Cümle Bilgisi-Metin-Gramatikal Dizin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özer, H. (2019). *Sofyalı Bâlî Efendi Vâridât Giriş-Metin-Gramatikal Dizin*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Özer, H. (2020). Tarihî Metin Çalışmalarında Kataloglama Sorunu: Tabirü'r-Rüya Mı, Vasaya Tercümesi Mi? *Türk Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 150-173.
- Özkan, M. (2013). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Özkan, N. (1996). *Gagavuz Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Öztürk, A. (2003). *XVI. Yüzyıl Halvetî Şiirinde Din ve Tasavvuf*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Sayacı, Ü. (2003). *Ömer Fuâdî'nin Risâle-i Sadeğiyye Adlı Eseri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE İlahiyat Anabilim Dalı.
- Şahin, H. (2003). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Şemseddin Sâmi. (2009). *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Tatçı, M. (1993). *Şeyh Ömer Fuâdî ve Sadeğiyyesi*. Ankara: Yediiklim Yayınevi.
- Tekin, T. (2013). Türkçe İlgi Hâli Ekinin Üzerine. *Dil Araştırmaları*. (13), 157-162.
- Timurtaş, F. K. (1994). *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl Gramer - Metin - Sözlük*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Tulum, M. (2000). *Tarihî Metin Çalışmalarında Usul*. İstanbul: Deniz Kitabevi.

- Türkyılmaz, F. (1999). *Tasarlama Kiplerinin İşlevleri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Ünal, A. (2008). *Ömer Fuâdî (V. 1560/1636)'nin Risale-i Virdiyye Adlı Eserindeki Tasavvufî Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünver, İ. (2008). Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* , 1-46.
- Vural, H. (2011). *Ses ve Şekil Bilgisi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Yazar, İ. (1999). *Ömer Fuâdî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Bülbüliyye'sinin Edisyon Kritik Metni*. İzmir: Hamle Yayınları.
- Yazar, N. (1985). *Menâkıb-ı Şâbân-ı Velî be Türbenâme*. Ankara: Mas Matbaacılık.
- Yekbaş, H. (2012). Ömer Fuâdî'nin 'Kasîde-i Pendiyye'si Bağlamında yaşadığı Devre Dair Eleştiriler. *I. Uluslararası Şeyh Şâbân-ı Velî Sempozyumu- Şeyh Şâbân-ı Velî'yi Anma ve Anlama* (s. 355-363). Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi.
- Zavotçu, G. (2007). *Türk Edebiyatında Hâbnâme geleneği ve Ömer Fuâdî'nin Hâbiyye Risâlesi*. Kocaeli: Hazret-i Pir Şeyh Şa'ban-ı Veli Vakfı Yayınları.

ÖZ GEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Burak Bayındır

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce (Orta Seviye)

Aldığı Sertifikalar :

Uzmanlık Alanı : Yeni Türk Dili

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	2014-2018
Y. Lisans	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	2018-2022

Görevler :

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl

Eserler :

A. Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

A1.

.....
...

B. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında (proceedings) basılan bildiriler:

B1. Şah Veli Torunu Şah Veli: Gunyetü's Salikin Adlı Eseri

C. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplar veya kitaplardaki bölümler:

C1. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplar:

C1.1.

.....

C2. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplardaki bölümler:

C2.1.....

.....

D. Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

D1.....

.....

E. Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler:

E1.....
.....

F. Sanat ve tasarım etkinlikleri:

F1.....
.....

G. Diğer yayınlar: *(Yukarıdaki maddelerde yer alan başlıklardaki kategorilere girmeyen ve belirtilmek istenen tüm eserler bu maddenin altında belirtilecektir.)*

G1.....
.....

